ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

«БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫН ЖАҢҒЫРТУ: АККРЕДИТАЦИЯ ЖӘНЕ КАДРЛАР ДАЙЫНДАУ САПАСЫНЫҢ КЕПІЛІ»

46-шы ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

14-15 қаңтар 2016 жыл

4-кітап

МАТЕРИАЛЫ
46-й научно-методической конференции

«МОДЕРНИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ: АККРЕДИТАЦИЯ И ГАРАНТИЯ КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ КАДРОВ»

14-15 января 2016 года

Книга 4

Алматы
«Қазақ университеті»
2016

«Білім беру бағдарламаларын жаңғырту: аккредитация және кадрлар дайындау сапасының кепілі»: 46-ғылыми-әдістемелік конференция материалдары. 14-15 қаңтар 2016 жыл. 4-кітап. – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 232 б.

ISBN 978-601-04-1711-3

Жинақта әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде өткен «Білім беру бағдарламаларын жаңғырту: аккре-диттеу және кадрлар дайындау сапасының кепілі» атты 46-ғылыми-әдістемелік конференция материалдары ұсынылған, конференцияда білім беру бағдарламаларын құрастыру, тәжірибеге бағытталған оқыту, білімді бақылау және бағалау, профессор-оқытушы құрамының біліктілігін арттыруға байланысты мәселелер талқыланды.

Материалдар автордың редакциясымен шығарылады.

В сборнике представлены материалы 46-й научно-методической конференции КазНУ имени аль-Фараби на тему «Мо-дернизация образовательных программ: аккредитация и гарантия качества подготовки кадров», на которой были обсуж-дены вопросы, связанные с формированием образовательных программ, внедрением практико-ориентированного обучения, реализацией контроля и оценки знаний и повышением квалификации ППС.

Материалы издаются в авторской редакции.

ISBN 978-601-04-1711-3
© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2016

ЕКІНШІ СЕКЦИЯ
ВТОРАЯ СЕКЦИЯ

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ОҚЫТУ: ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ

ИННОВАЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: ТЕХНОЛОГИИ И МЕТОДЫ

Садыханова Д.А., Арзаева М.Ж.

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ЭФФЕКТИВНОГО ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

В современных условиях наиболее эффективным считают внедрение практико – ориентированныхтехнологий обучения, способствующих формированию у студентов значимых для будущей професжакусиональной деятельности качеств личности, а также знаний, умений и навыков, обеспечивающих качественное выполнение функциональных обязанностей по избранной специальности. В этой связи ставится задача обновления содержания образования путем усиления его практической направленности, но при сохранении фундаментальности. Не уменьшая значимость теоретического блока, практико – ориентированныйподход нацеливает образовательные программы на разработку тех форм учебного процесса, которые позволяют эффективно формировать практикумы, мастер- классы, тренинги, деловые игры, проектные и проблемные методики, самостоятельные исследования [1].

Целью практико-ориентированного обучения является интенсификация процесса поиска, получения и накопления новых знаний, умений и профессиональных компетенций. Результатом практико-ориентированного подхода в обучении должен являться специалист, способный эффективно применять в практической деятельности имеющиеся у него компетенции [2].

Идея практико-ориентированного образования стала внедряться в систему общего образования достаточно давно.

В системе высшего образования существует несколько подходов к практико-ориентированному образованию. Одни практико-ориентированное образование связывают с организацией учебной, производственной и преддипломной практик студента с целью его погружения в профессиональную среду, соотнесения своего представления о профессии с требованиями, предъявляемыми реальным бизнесом.

Другие считают наиболее эффективным: внедрение профессионально-ориентированных технологий обучения, способствующих формированию у студентов значимых для будущей профессиональной деятельности качеств личности, а также знаний, умений и навыков, обеспечивающих качественное выполнение функциональных обязанностей по избранной специальности.

Образование не может быть практико-ориентированным без приобретения опыта деятельности, уровень которого более точно определяется методами компетентностного подхода.

Сегодня, несмотря на повсеместное использование этого термина, нет однозначного определения понятия компетенция. Компетенция ближе к понятийному полю «знаю, как…», чем к полю «знаю, что…». «Знаю, что» относится к атрибутам традиционной знаниевой парадигмы, а «знаю, как» больше связано со «знаниями в действии», и поэтому компетенции, компетентностный подход ближе к целям и задачам практико-ориентированного образования.

Введение понятия компетентности как «умение мобилизировать знания и опыт к решению конкретных проблем», позволяет рассматривать компетентность как многофункциональный инструмент измерения качества профессионального образования.

Некоторые считают, что для построения практико-ориентированного образования необходим новый деятельностно-компетентностный подход. В отличие от традиционного образования, ориентированного на усвоение знаний, при этом практико-ориентированное

образование направлено на приобретение, кроме знаний, умений, навыков, опыта практической деятельности.

Сущность практико-ориентированного обучения заключается в приобретении новых знаний и формировании практического опыта их использования при решении задач и проблем в профессиональной сфере.

Принципами организации практико-ориентированного обучения являются - мотивационное обеспечение учебного процесса; связь обучения с практикой; сознательность и активность студентов в обучении.

Практико-ориентированному обучению, как элементу учебного процесса ВУЗа, присущи следующие функции:

1. Диагностическая функция – определение мотивации обучения студентов, содной стороны и соответствие им ресурсов ВУЗа с другой. В данном случае,преподаватель совместно со студентами должен определить цели практико-ориентированного обучения для более эффективной организации учебногопроцесса.

2. Образовательная функция – использование всей совокупности имеющихсяресурсов ВУЗа для закрепления у студентов определенных общекультурных и профессиональных компетенций как основной цели практико-ориентированногообучения.

3. Развивающая функция – предполагает развитие профессионально значимых качеств у студентов, их актуализацию. Создает основу для самостоятельного получения студентами новых знаний, умений, владений, что так же способствует их профессиональному развитию.

4. Интегрирующая функция – заключается в достижении синергетическогоэффекта от получения, обработки и систематизации накопленных студентамизнаний, умений, владений по изучаемым дисциплинам.

Функциональная модель эффективного практико-ориентированного обучения студентов ВУЗа зависит от ряда внутренних и внешних факторов, к основным из которых можно отнести:

1. Требования действующего законодательства в области ВПО;
2. Требования действующих государственных образовательныхстандартов;
3. Особенности бизнес-процессов на микро-, мезо-, макроуровнях;
4. Особенности социально-экономического развития региона и страны в целом.
5. Требования к основным квалификационным характеристикам выпускников соответствующего направления;
6. Содержимое учебных планов ВУЗа, в т.ч., соотношение аудиторных исамостоятельных занятий, количество учебных и производственных практик,порядок взаимодействия с реальным сектором экономики;
7. Качество учебных программ по отдельным дисциплинам;
8. Учебная инфраструктура.

На основании имеющихся исходных данных можно построить функциональную модель эффективного практико-ориентированного обучения с использованием компетентностной модели выпускника – бакалавра по специальности «Финансы».

Основной целью подготовки бакалавра по специальности «Финансы» является готовность к профессиональной работе в экономических службах предприятий и организаций различных отраслей и форм собственности, к работе на преподавательских и административных должностях в средних общепрофессиональных и профессиональных учебных заведениях, в государственных органах надолжностях, требующих базового высшего экономического образования согласно квалификационному справочнику должностей руководителей, специалистов и других служащих, утвержденному соответствующим Постановлением.

Область профессиональной деятельности бакалавров специальности «Финансы» включает в себя:

- экономические, финансовые, маркетинговые, производственно-экономические и аналитические службы организаций различных форм собственности;
- финансы домохозяйств;
- финансовые, кредитные и страховые учреждения;
- рынок ценных бумаг и инвестиционные фонды;
- налоговое консультирование;
- органы государственной и местной власти, бюджетные учреждения;

- академические научно-исследовательские организации;
- образовательные учреждения всех уровней образования и форм собственности.

Проведя анализ профессиональных задач, которые бакалавр по специальности «Финансы» должен решать, а так же учитывая требованиядействующего законодательства, отметим, что функциональная модель практико-ориентированного обучения должна строиться с учетом следующих основных направленийпрофессиональной деятельности бакалавров по специальности «Финансы»:

- расчетно-экономическая;
- аналитическая, научно-исследовательская;
- организационно-управленческая;
- педагогическая.

Особую привлекательность как для научно-образовательных учреждений, так и для наукоёмких предприятий, имеют поиск и разработка инновационных, прорывных проектов, способных в ближайшее время внедриться в различные бизнес-сферы. Необходи мы такие образовательные программы и форма сотрудничества, которые позволили бы эффективно и взаимовыгодно использовать, с одной стороны, новые знания, свежие идеи, энтузиазм молодых специалистов, с другой – промышленный потенциал и опыт. Сегодня уже недостаточно иметь лишь одно профильное образование. Всё чаще обязательным условием получения высокооплачиваемой работы становится постоянное повышение интеллектуального капитала – работодатель уверен, что если работник учится, значит, развивается, способен успешно и творчески выполнять свои обязанности. В зарубежной практике научно- образовательные центры сложились достаточно давно и уже показали возможности соответственно организованной творческой среды на создание инноваций. В Университете Стэнфорда аккумулировали образовательные услуги, науку, лаборатории, технические центры, что позволило превратить университет в колыбель ведущих компаний. Google ежегодно выплачивает около $140 млн университету за использование его разработок. Выпускники востребованы и восполнили ряды ведущих ученых и предпринимателей. Аналогичные научно-образовательные кластеры сформировали Гарвард и Массачусетский технологический институт в Бостоне, Карнеги Меллон в Питтсбурге, Беркли, Калифорнийский университет. За рубежом проектная деятельность в высших учебных заведениях является обычным явлением. Она способствует не только подготовке качественных специалистов, но и обеспечивает ВУЗам участие в реальном доходном бизнесе. Например, в Техасском университете ежегодно на продвижение и реализацию проектов выделяется до 500 млн долларов, но не каждый из проектов становится успешным. Тем не менее вложения считаются выгодными. Таким образом, краткий обзор новых направлений развития системы ДПО показывает насущную потребность в систематизации опыта и исследовании широкого комплекса взаимозависимостей и возможностей ДПО в реализации задач модернизации образования согласно вызовам глобализации. Причины возрастания спроса на расширение программ и направлений корпоративного обучения в системе ДПО вытекают из соображений прагматизма, так как нанятых на рынке сотрудников нужно переучивать около полутора лет, а это дополнительные расходы и упущенная выгода компаний. Кроме того, участвуя напрямую в образовательных проектах, компании имеют право преимущественного выбора среди слушателей и участников.

Проблема практико-ориентированного обучения в ВУЗе действительно является актуальной. В современных условиях особенно важно организовать процесс обучения так, чтобы его результат проявлялся в развитии собственной внутренней мотивации, устойчивого познавательного интереса студентов, в формировании системы практически востребованных знаний и умений, что обеспечит позитивные возможности для трудоустройства выпускников. При освоении исключительно теоретического материала учебный процесс становится излишне усложненным и отрывается от реальной жизни, что ведет к потере интереса студентов к обучению. В рамках практико-ориентированного обучения безусловным приоритетом пользуется (и основным «учебным материалом» является) именно деятельность, организованная и осуществляемая с намерением получить намеченный результат. Для этого и само обучение должно быть устроено не традиционным образом. Оно должно быть преобразовано в специфический вид деятельности, составленных из множества единичных операций и заданий, организованных в единое целое и направленных на достижение общей цели. Решение этой

проблемы на уровне ВУЗа возможно через внесение определенных изменений в учебный план подготовки будущих специалистов (бакалавров и магистров) и в учебные программы. Внедрение и широкое применение новых форм и методов обучения (тренинги, практикум, групповая работа, проектные методы, работа со случаем и т.д.) возможно через распространение новых подходов к обеспечению качества подготовки, определяемого потенциальным работодателем. В процессе обучения должны широко использоваться творческие индивидуальные и групповые задания. В практико- ориентированном учебном процессе не только применяется имеющийся жизненный опыт, но и формируется новый опыт на основе вновь приобретаемых знаний. Данный опыт становится основой развития студентов, формирования их профессионального сознания. Практико-ориентированное обучение позволяет преодолеть отчуждение науки от человека, раскрывает связи между знаниями и повседневной жизнью людей, проблемами, возникающими перед ними в процессе жизнедеятельности. Наряду с последовательным и логичным изложением основ наук на всех этапах обучения в каждой обучаемой теме должен содержаться материал, отражающий ее значение, место той или иной природной закономерности в повседневной жизни [3]. В рамках практико-ориентированного подхода значительно повышается эффективность обучения благодаря повышению личностного статуса студента и практико- ориентированному содержанию изучаемого материала.

Построение процесса практико-ориентированного обучения на базеданных технологий позволяет максимально приблизить содержание ипроцесс учебной деятельности студентов ких будущей профессии, дает возможность проектировать целостный учебный процесс, вкотором учитываются такие факторы, как специфика учебных дисциплин, особенности ивозможности каждого участника учебного процесса, а также помогают создавать условия дляцелена-правленного формирования конкурентоспособности будущих бакалавров.

Таким образом, построение функциональной модели эффективного, т.е. отвечающегосформулированным целям, практико-ориентированного обучения позволяет оптимизироватьпроцессы управления деятельностью ВУЗа, учесть все значимые внутренние и внешниефакторы на него влияющие, оценить их положительные и отрицательные последствия, а также спрогнозировать возможные результаты.

Литература

1. Андреев, А. Л. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философско- методологического анализа / А. Л. Андреев / Педагогика. – № 4. – 2005. – С. 23.

2. Бодункова, А. Г. Создание учебной бизнес-среды как инновационной модели практико-ориентированного обучения в вузе / А. Г. Бодункова, М. В. Ниязова, И. П. Черная / Электронный научный журнал «Современные проблемы науки и образования» [Электронный ресурс]. URL: www.science-education.ru/106-7647 (дата обращения: 08.10.2013).

Просалова, В. С. Концепция внедрения практикоориентированного подхода / В. С. Просалова / Интернет-журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ» [Электронный ресурс]. URL: http://naukovedenie.ru/PDF/10pvn313.pdf (дата обращения: 11.10.2013).

Садыханова Д.А., Садыханова Г.А.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ НАВЫКОВ У СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ: МЕТОД МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ

Формирование профессиональной компетентности студентов вуза на сегодня является одной из актуальных проблем, стоящих перед высшим образованием. Конкурентоспособность на рынке труда требует от сегодняшних студентов соответствия современным требованиям экономического развития, а сформированные компетенции впоследствии обеспечат готовность студентов к их профессиональной деятельности. Таким образом, профессиональная компетентность студентов необходимо формировать на первых этапах обучения при помощи контекстного обучения и междисциплинарной интеграции, так как при контекстном обучении конструируется профессиональное умение студентов выполнять профессиональную

деятельность, включающую множество аспектов, а междисциплинарная связь, в свою очередь, объединяет их знания и навыки из разных дисциплин, нацеливает на конечный результат – профессиональную компетентность. Сформированные качества помогут будущим специалистам целостно применять знания разных областей науки в своей профессиональной деятельности и быть конкурентоспособными специалистами в условиях модернизации экономики.

Уровень развития той или иной страны в современном обществе определяется не только состоянием ее технического потенциала, но и профессиональной компетентностью специалистов, подготовленных в высших учебных заведениях.

Современный рынок труда, предъявляя высокие требования к качеству образования, компетентности и профессиональной готовности будущих специалистов, в свою очередь, приводит к усилению конкуренции между выпускниками вузов.

Если прежняя квалификация специалиста предполагала лишь соответствие рабочему месту и владение узкой информацией, необходимой в определенной деятельности, а обучение студентов сводилась к стандартным знаниям, умениям и навыкам, то «компетенция» отличается прежде всего тем, что предполагает овладение знаниями не только общего рода, но и в определенной широкой области, способность и готовность успешно реализовать свои умения, повышая при этом качество и эффективность своей деятельности.

Реализация такой идеи – всесторонней подготовки, развития и формирования личности современных граждан в качестве специалистов, профессионалов своего дела и в качестве членов коллектива и социума лежит как раз в основе компетентностного подхода, который направлен на связи профессиональной компетентности и содержания образования.

Совершенствование системы подготовки специалистов является одной из главных задач высшего профессионального образования. Сегодня на рынке труда востребованы специалисты, обладающие творческой активностью и лидерскими качествами, отличающиеся инициативностью и самостоятельностью, способные системно мыслить и действовать. В силу этого в настоящее время одним из приоритетных направлений образовательной политики государства является переход от знаниевой модели к компетентностной модели профессиональной подготовки студентов. Внутри данной модели выделяют два базовых понятия – «компетенция» и «компетентность».

Компетенция – способность применять знания, умения и личностные качества для успешной деятельности в определенной области [1].

Компетентность представляет собой овладение навыками, соответствующими заранее заданным требованиям к подготовке, необходимой для эффективной профессиональной деятельности[2]. Компетентность можно обозначить как комплекс выработанных качеств личности студента, которые обеспечивают готовность к выполнению различных функций, связанных с профессиональной деятельностью.

В свою очередь, компетентностный подход требует значительных изменений в образовательных технологиях. Поэтому перед вузами сегодня стоит задача разработать специальные технологии и способы их реализации в процессе обучения.

К сожалению, в настоящее время в вузах нашей страны компетентностная сущность междисциплинарной интеграции постигнута не полностью, так как отсутствуют разработанные подходы к теории и методике профессионального обучения, позволяющие реализовать заложенный в ней потенциал; кроме того, отсутствуют технологии, направленные на формирование профессиональной компетентности студентов.

Формирование профессиональной компетентности будущего специалиста должно производиться непосредственно с помощью контекстного обучения и применения междисциплинарной связи. Так как при контекстном обучении происходит моделирование профессиональных и социальных составляющих будущей деятельности, а междисциплинарная интеграция, в свою очередь, выступает объединяющим звеном знаний различных областей науки.

Кроме того, сегодня проявилась необходимость в деятельности научно-исследовательского характера, направленной на пополнение общего объема теоретических знаний, научных достижений, которые способны стать основой инновационных технологий. Современный выпускник – будущий технический профессионал – должен быть способен к

комплексному применению знаний различных дисциплин в своей профессиональной деятельности.

В научно-педагогической литературе неоднозначно трактуется понятие «междисциплинарная интеграция», тем самым по разному определяется ее роль и место среди педагогических категорий [2].

Междисциплинарная интеграция представляется наивысшей формой единства целей, принципов и смысла образования, создания масштабной взаимосвязи всех учебных дисциплин образовательной программы. Поэтому развитиепрофессиональныхкомпетентностей необходимо уже на первом этапе обучения студентов, для того чтобы к старшему курсу у студентов сформировалось умение самостоятельно выполнять определенные действия, направленные на оперативное нахождение оптимальных решений в любых сложных профессиональных ситуациях. В экономическихспециальностях это можно осуществлять при помощи сквозной междисциплинарной связи [3].

Изначально можно сформировать команду студентов, обучающихся по разным направлениям подготовки, для совместного выполнения учебно-научных заданий. Они будут не только осваивать особенности профессиональной деятельности, но и развивать коммуникативные способности, отрабатывать навыки взаимодействия в команде. Этого можно добиться в процессе выполнения научно-исследовательских работ, комплексных курсовых проектов.

Задача профессорско-преподавательского состава состоит в том, чтобы направить студентов на самостоятельную и творческую работу, на поиск решения той или иной проблемы путем обсуждения разных точек зрения, реализацию своих идей. Студенты должны понимать, что работая совместно над одной задачей, можно сформировать модель реализации инновационных проектов. К тому же, на будущее, профессорско-преподавательскому составу можно запланировать в своих рабочих программах защиту комплексных выпускных работ студентов, в ходе которых команды студентов будут демонстрировать междисциплинарные проекты. При их подготовке каждый из студентов будет решать свою узкопрофильную задачу, передавая и согласовывая собственные результаты со всеми членами команды, что необходимо для выполнения общей работы.

Для достижения поставленных задач по формированию профессиональной компетентности студентов посредством междисциплинарной интеграции преподавателям вузов необходимо вести эту работу систематически. С этой целью следует включать в образовательные программы бинарные и интегрированные лекции, планируя подачу лекционного материала преподавателями разных кафедр, разных дисциплины и циклов и выстраивая тем самым «мостик» взаимосвязи, казалось бы, разных дисциплин. Например, интегрируя «Основы таможенного дела», «Экологию» и «Финансы предприятий», применяя на данных занятиях активные и интерактивные методы обучения: кластеры, медиаобучение, баскет-методы, дискуссии и т. п. Организация подобных занятий поможет студентам не только понимать правовые аспекты, но и находить их взаимосвязь, а в дальнейшем – рациональнее и грамотнее подходить к работе.

Практические занятия со студентами также могут быть организованы с использованием междисциплинарных связей. Междисциплинарные лабораторные работы с использованием информационно-коммуникационных технологий также могут найти свое применение в учебном процессе.

Единый подход междисциплинарной связи сталкивается с трудностью определения оценки знаний студентов между дисциплинами гуманитарного, общенаучного и специального циклов. То есть уровень знаний студентов, приобретенный при изучении дисциплин на гуманитарных и общенаучных кафедрах, может быть недостаточным для изучения специальных дисциплин. Для того чтобы эти знания были достаточными и реализованы, профессорско-преподавательскому составу необходимо не только совместно подходить к составлению программ дисциплин, к проработке содержания дисциплин, тщательно прорабатывая подходы к подаче учебного материала, но и к оценке знаний и навыков, формирующихся на различных этапах освоения знаний в ходе общеобразовательного процесса, через призму профессиональной компетентности.

Междисциплинарная интеграция позволяет получить лучшие результаты, если в преподавании дисциплин различных дисциплин используются общие образовательные технологии. Для экономических специальностей особенно важны активные и интерактивные методы обучения, предполагающие использование компьютерных программ и специализированного лабораторного оборудования.

Таким образом, профессиональная деятельность, осуществляемая посредством междисциплинарной интеграции, будет оправданна, если обучение студентов экономических специальностей будет реализовываться при регулярном использовании интегрированных заданий, выполняемых на практических занятиях, поскольку только практические занятия позволяют закрепить знания, полученные при изучении теоретического материала.

Междисциплинарная связь отдельных дисциплин образовательной программы не может быть единственной целью, важен единый целостный подход, при помощи которого будет осуществляться идея междисциплинарности во всем учебном процессе. Междисциплинарная интеграция профессионального обучения студентов вуза выполняет главную роль в повышении качества научно-теоретической и практической подготовки студентов, потому как при применении междисциплинарного подхода на каждом этапе решаются задачи реализации не только образовательной программы, но и развития и воспитания современных студентов. Универсальная, креативная, развивающаяся личность будущего профессионала может быть сформирована лишь при условии неразрывного педагогического процесса, каждый этап которого построен на единых принципах и методах и нацелен на конечную цель – профессиональную компетентность. Именно поэтому междисциплинарная интеграция выступает значимым условием обучения и воспитания студентов высших учебных заведений.

Литература:

1. Исаева К.В., Селянская Г.Н. Компетентностный подход - основа инновационного образования // Инновации в высшем социально-гуманитарном и экономическом образовании в контексте Болонского процесса: Сб. ст. общерос. науч.-практ. конф. 10-11 октября 2006 г. Саратов: Изд-во Саратовского государственного социально-экономического ун-та, 2006.

2. *Киященко Л. П.* Опыт философии трансдисциплинарности. Казус «биоэтика» // Вопросы философии. — 2005. — № 8. — С. 105-117.

3. Перехожева Е.В. Формирование профессиональной компетентности студентов технических вузов на основе междисциплинарной интеграции: автореф. дис. канд. пед. наук / Е.В. Перехожева. Чита, 2012. 23 с.

Салқынбаев М.

ШЫҒЫС ӘДЕБИЕТІН ОҚЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ЖОЛДАРЫ

XXI ғасырдағы оқу-ағарту, білім беру оның ішінде оқитын елдің әдебиетін оқыту мәселесі әлемдегі барлық ғалымдар мен оқытушыларды толғандырған мәселе болды. Олардың ерекше көңіл бөлген мәселесі студенттерге іргелі білім беру идеясы, дәстүрлі және қазіргі заманғы әдістеме ғылымдарының арасын жалғастыру ісі, мәдениеттер диалогы, жалпылама түрдегі білімді игеру және оның жүйе құраушы принциптері мен пәннің оқу әдістемелік кешендерін жүйелі де сапалы түрде жасау, жеке тұлғаның, яғни болашақ білікті маманның мінез-құлқын тәрбиелеу екенін айтуға болады.

Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында Шығыс тілдерін оқытатын оқу орындарда негізінен студенттерге тілді меңгертуді бірінші мәселе қылып қойғаны заман талабынан туындағанын айтуға тиіспіз. Себебі Қазақстан дербес даму жолына түскеннен кейін шет елдермен дипломатиялық қатынастарын жолға қоюда Батыс тілдерімен қатар Шығыс тілдерін меңгерген білікті мамандарға қажеттілік артты.

Қазіргі уақытта тек тілді ғана меңгеріп қою жеткіліксіз екендігі айқындалып келе жатыр. Өйткені бәсекеге қабілетті маман тілмен қатар тілін оқыған елдің тарихын, әдебиетін, мәдениетін, саясаты мен экономикасын да білуі тиіс. Осыған орай белгілі білім беру ісінің әдіскері, әрі ақын С.С.Аверинцев «Поэтика ранневизантийской литературы» атты еңбегінде

бұл жайында былай жазады: «Бәсекеге қабілетті маманды дайындаудың міндеті – тек қана оқыту мен түсіндіру емес, сондай-ақ, көрсету, ықпал ету» [1, 20].

Қазіргі заманғы әдебиеттану ғылымы мен эстетика түрғысынан айтқанда көркем шығармашылық ғылыммен тығыз байланысты. Бірақ оның ерекшелігі оқырманға әлемнің, дүниенің картинасын суреттейді, эстетикалық тәлім мен тәрбие беріп, рухани қуаныш сыйлайды. Шығыстану саласында шығыс әдебиетін оқытудың қазіргі әдістемесінің міндеті біздің қоғамдағы жалпы мәдени жағдайлармен тікелей байланысты анықталады. Қазіргі кезде аталған пәнді оқытуға деген талап та артып келеді. Заман талабына сай оқытудың инновациялық, интерактивті сияқты заманауи әдістерін қолдана отырып студенттерге білім беру маңызды саналады. Осыған байланысты жалпы оқыту әдістемесінде ғылыми білім беру жүйесін қалыптастырып, білімді игерудің теориялық және практикалық операциялары мен тәсілдерін жинақтай білу қажет.

Интреактивті әдісті қазіргі заманғы оқыту әдістерінің ішіндегі ең белсенді қолданылатын әдісі деп айтуға болады. Оған белгілі бір проблеманы көтерген лекцияны, белгілі бір персонаждардың рөлдерін ойнату, нақты әдеби ситуацияларға талдау жасау, бағдарламаландырылған оқыту, іскерлік ойындар және т.б. жатқызуға болады. Интерактивті лекция пікірталас немесе әңгіме түрінде, модерация, слайд немесе фильмдер көрсету және басқа да ой-пікір қалыптастыратын сабақтар негізінде жүргізіледі.

Қазіргі уақытта әдебиетті оқыту методикасының бірнеше концепциясы бар. Оларды этикалық, идеологиялық, эстетикалық бағыттар деп бөлуге болады. Әдебиеттанушылық және лингвостилистикалық негіздерге сүйене отырып, бұл бағыттарды ұстанушылардың кейбіреулері көркем шығарманы талдауға идеялы-эстетикалық, кейбірі эмоциональды-эстетикалық қырынан келеді. Бұлардың барлығы да ұстанатын принциптері студенттердің, әдебиетке деген қызығушылығын жоғалтып алмау, жастардың шығармашылққа деген ынтасын арттыру, шығармашылық жетістіктерге жетуге ұмтылдыру болып табылады.

Кейінгі жылдары ғалымдар әдебиетке, әдебиеттануға, эстетикаға, философияға, тіпті оларды оқыту методикасына да көптеген жаңалықтар енгізді. Осыған байланысты әдебиетте де кейбір өзекті мәселелер зерттеу нысанына айнала бастады. Әдебиетті оқытудың қазіргі әдістемесінің негізгі теориялық проблемалары деп төмендегі мәселелерді айтуға болады:

1. Көркем әдебиетті сөз өнері ретінде қабылдау және оқу, сөз өнерінің өз оқырмандарын қалыптастыру. Бұл жерде қазіргі жастардың көпшілігінің әр түрлі себептерге байланысты әдебиетті толық қабылдамайтынын, қызықпайтынын ұмытпау керек. Оқырман өз еркімен әдебиетке келуі керек.

2. Әдебиеттануды және әдебиетті оқытудың әдістемесін бірге дамыту, байыту. Сабақта көркем шығармаларды оқу, оның поэтикасын зерттеу перспективаларының проблемалары.

3. Студенттің туындыны қабылдай білу мен оны түсіндірудің және оған өз бетінше талдау жасай білу мәселесі.

4. Студенттің әдеби дамуын зерттеу мәселесі, сонымен бірге тек қана зерттеу аспекті бойынша ғана емес, университетте де оқу пәні ретінде әдебиетті оқытудың базалық деңгейіне көтеру, бағдарламаны таңдай білу, әдебиетті оқытудың әртүрлі деңгейіндегі дәріс технологияларын дамыту мәселесі.

5. Әдебиетті оқытудың әдістері мен тәсілдерінің тарихи алмасуы, дәстүрлі әдістердің негізінде жаңа әдістемелерді енгізу.

6. Тұлғаны шығармашылыққа баулу, оқытушы мен студенттің арасындағы әдеби байланысты қалыптастыру.

7. Сабақтың жаңа құрылымдарын іздеу, дәріс берудің, өткізудің өзге формаларын жасау.

Әдебиетті оқыту әдістемесінің алдына қояр мақсаты әдебиетті өмірмен байланыстыра оқыту, әдеби шығарманың тәрбиелік мәнін тиімді пайдалану, шәкірттерді өз беттерімен көркем шығарманы оқуға қызығушылығын қалыптастырып, өз тарапынан ойланып-толғануға тәрбиелеу, таным әдісіне үйрету болып табылады. Студенттің шығармашылық қабілеті мен ой-танымын қалыптастырып, оның эстетикалық мұраттары мен талғамын дұрыс танып, ұғына білуіне бағытталады.

Әдебиет – сөз өнері, көркем шығармадағы шындық, сөз күдіреті. Халықтың айшықты сөзбен кестелеп, асыл ойлармен зерлеген баға жетпес бай қазынасы, тарихы. Әдебиетте адамның ілгеріге ұмтылған, жақсы өмірді аңсаған асыл арманы, ұшқыр қиялы, осы жолдағы

күрес-тартысы, әр қилы оқиғалар, халқымыздың ерлігі мен елдігі, өмірі суреттеледі. Суреткер, яғни шығарма авторы сол тағдырларды кәдімгі адам баласына тән болмысымен – мінез-құлқы, ерлігі, адамгершілігі сипатында көрсетеді. Демек, әдебиеттің осындай қырларын ескере келе әдебиет пәнін оқытуға көп міндеттер жүктеледі. Себебі, ғылым мен техниканың ілгерлеуі, түрлі ақпарат көздерінің молаюы, білім беру жүйесінің түрленуі, мектеп, ұстаз алдына көптеген жауапкершілік жүктейді. Әдебиет пәнін оқыту оқытушыдан жан-жақты жауапкершілікті, дайындықты қажет етеді. Сабақты түрлендіріп, әдіс-тәсілді үнемі жетілдіріп отыру арқылы студенттің біліктілігін тереңдетіп, танымын жақсартып, қызығушылығын арттыруға болатыны белгілі. Осының нәтижесінде әдебиет пәнін оқыту әдісі оқытушының тәжірибесіне сәйкес қалыптасады, кеңейеді. Сондықтан да ұстаз өз пәнін жан-жақты білумен қатар, білім-тәжірибесін үнемі молайтып отыру керек.

Әдебиеттану басқа ғылымдар сияқты үздіксіз дамуда, оған қоғамда болып жатқан күрделі өзгерістер әсер етеді. Сонымен бірге, ғылым мен білімдегі жетістіктер де тың көзқарастарды қалыптастырады. Көркем әдебиеттің өзі де өзгеруге бейім, үздіксіз қозғалыс оған да тән. Араб әдебиетін оқыту әдістемесі қоғамдық-саяси ойдың, философия, әдебиеттану, тіл білімі, эстетика, педагогика, психологая т.б. ғылым салаларының дамуымен сабақтасады. Әсіресе әдебиеттің тарихы, қоғамтану пәндерімен тығыз байланысты.

Шығыс әдебиеті пәнінің кешенді оқу бағдарламасы жалпы әдебиеттану ғылымының ішкі талабына бағынып, педагогикалық, методологиялық түрғыдан басқа пәндермен байланысы ескеріле отырып жасалатындықтан оны үнемі толықтырып, жаңартып, жетілдіріп отыру маңызды. Бағдарламаның университетте, университеттен тыс кездерде әдебиеттерді оқыту мен студенттердің өзіндік жұмыстарды жүргізуге байланысты берілетін нұсқаулары, жоспарлаған сағат сандары, методикалық аппараты болғаны дұрыс.

Қазіргі кезде білім мазмұнын жаңартудың негізі ретінде өткендегі мәдени құндылықтарды негізге ала отырып, Шығыс халықтарының өзге елдермен тарихи-мәдени байланыстарындағы рөлін студенттердің санасына сіңіріп, Отанын, халқының өміріндегі тарихи тамырластық сезімін орнықтыру, олардағы ізгілік, имандылық, азаматтық, отаншылдық үлгі-өнегелерді, озық идеяларды студент бойына сіңіру, сол негізде гуманистік сана қалыптастыруды айтуға болады.

Жалпы Шығыс әдебиеті пәнін оқытуда негізінен ұлттық ізгілікті құндылықтарға аса мән беру дұрыс болады. Сонымен қатар студенттердің рухани дүниесін байыта отырып, олардың бойына эстетикалық, интеллектуалдық, көркемдік, сезімдік, адамгершілік, азаматтық тәрбиені сіңіру, тұрақты ынта-ықыласты, биік талғамды қалыптастыру, әдеби мұраны және онда бейнеленген құбылысты, эстетикалық қабылдауына қажетті біліммен, біліктілікпен қамтамасыз ету, логикалық ойын, ауызекі және жазбаша тіл мәдениетін қалыптастыру болып табылады. Осы аталған маңызды мақсаттарға қол жеткізу үшін әдебиет пәнін оқыту барысында сабақтың бағдарламаға сай көркем әдебиет туындыларын толық оқытылуы және толықтай игерілуі қажет деп саналады. Сондай-ақ, студенттің әдебиетті өнер табиғатына сай оқи білуі, әдебиетті оқытудың шығармашылық сипатын күшейту, студенттердің шығармашылығына жүйелі ғылыми-падагогикалық ықпал жасау, студенттің оқу еңбегіндегі ой дербестігін, оқу әрекетін, образды ойлау, елестету қабілеттерін дамытуға ықпал ету қазіргі заманғы оқыту әдістемесінің маңызды қыры болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. С.С.Аверинцев «Поэтика ранневизантийской литературы» М., 1977. – С. 218
2. Голубков В. В. Методика преподавания литературы. – М., 1962. – С. 69.
3. Блонский П. П. Избранные педагогические произведения. – М., 1964. – С. 24.

Сапаева Г.Е., Тастемирова Г., Тилеужанова Г.Т.

ШЕТЕЛДІК ТЫҢДАУШЫЛАРДЫ ҰБТ МЕН КТ-ГЕ ДАЯРЛАУДАҒЫ ТИІМДІ ӘДІСТЕР МЕН ТӘСІЛДЕР

Қазіргі уақытта тестілеу әдісі орта мектеп түлектерінің білім деңгейін бағалау құралы ретінде қолданылып келеді. Елімізде мұғалімдер арасында бұл тәсілге қарсы болып жүргендер де бар. Сөйтсе де, оның тиімді әдіс екені әлем елдері тәжірибесінен белгілі. Тестілеу әдісі Еуропа елдерінің білім беру жүйесінде жан-жақты зерттеліп, Тестология ғылымы ретінде қалыптасып, тиімді әдіс екені дәлелденген. Қазақстанда да зерттеу жұмыстары қолға алына бастады.

Тестілеу әдісінің тарихы ерте заманнан басталған, антикалық Грециядa білім алушылардың білім деңгейін бағалауда ақыл-ой өрісінің дамуын және дене икемін бақылайтын әртүрлі сынақтар қолданған. Б.э.д. VI ғасырларда Қытайда мемлекеттік қызметке алуда үміткерлердің ақыл зеректігінің деңгейін бағалайтын алғашқы тесттер пайда болса, ежелгі Вавилонда мектеп бітірушілердің арнайы хат тануын анықтайтын байқау жүйесі болған. Орта ғасырларда білім деңгейін бағалау ауызша сұрақ-жауап ретінде немесе жазбаша түрінде қолданылған. Алғаш рет 1884 жылы АҚШ-та тест материалдары қамтылған сынақ кітабы шығарылды. Оның негізгі мазмұны математика, тарих, грамматика, навигация пәндерінен жинақталды және бес көрсеткіш жауаптан тұрған. Бұл педагогика саласының білім деңгейін анықтаудағы алғашқы жетістік болатын. 1885 жылы Нью-Йоркте білім деңгейін анықтайтын емтихан кеңесі құрылды.Тестілеу жүйесінің қалыптасуына ағылшын ғалымы Френсис Гальтон үлкен үлес қосты. Ол өзінің зертханасында 1884-85 жылдары 5 жастан 80 жас аралығындағы адамдардың физиологиялық және психикалық ауытқуын тексеріп, 9337 адамды тестілеуден өткізген. Бұдан соң 1890 жылы психологиялық әдебиеттерде бірінші болып «ақыл-ой тесті», «интеллектуалды тест» терминін енгізген Джеймс Маккин Кэттел болды. Ол 50-ге жуық зертханалық тест жүйесін жасап, педагогтар мен психологтардың ортасында үлкен қолдауға ие болды.Тестілеу жүйесінің мемлекеттік деңгейде қолдау табуы 1900 жылы АҚШ-та колледждерге өтініш білдірген талапкерлердің білім деңгейін бақылайтын комитеттің құрылуымен байланысты болды. Осыдан соң 1901 жылы 17 шілдеде The SAT Reasoning Test колледждерге түсуге арналған стандартты тестілеу жүйесі құрылды. Тест ағылшын, француз, неміс, латын, грек тілдері және тарих, математика, физика пәнаралық тапсырмалардан тұрды.

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) мен Кешенді Тестілеу (КТ) - жалпы білім беру ұйымдарында білім алушылардың қорытынды аттестаттауының бір түрі. Аттестаттауды жақсы тапсыру үшін оған сапалы дайындық қажет. Тест сұрақтарын әзірлеу, тыңдаушыларды тест сұрақтарына жауап беруге дайындау және тапсыру мәселелеріне қатысты біраз тәжірибе жинақталды. Тест құрастыру орталығының талапкерден жан-жақты, терең білімді талап ететіндей етіп құрастырған тест жинақтарынан басқа әр оқытушының тыңдаушыны дайындауда өзіндік әдіс- тәсілдері болады. Осы мақсатта тіл сабақтарында түрлі тестерді қолдану тиімді.

ҰБТ және КТ қорытындысының ұпай көрсеткіші біздің факультетімізде білім алып жатқан шетелдік тыңдаушылар соның ішінде қазақ диаспора өкілдерін ойландырады.

Білім берудің сапасын арттыру мен сапалы білім беру жүйесін құру мақсатында 2004 жылдан бастап Республикада Ұлттық бірыңғай тесттілеу (ҰБТ) енгізілгені белгілі. Сондықтан тестілеуге даярлауда пән мұғалімдері тақырыптарды тыңдаушыларға меңгертудің тиімді, ұзақ еске сақтауды қалыптастыратын жолдарын, әдіс – тәсілдерін ойлап табуда.ҰБТ – ның мақсаты – жоғары білім алуға барлық мектеп бітірушілердің тең дәрежеде қол жеткізуі, білім берудің сыртқы тәуелсіз бағалау жүйесін құру, мемлекеттік тапсырыс – мектеп бағдарламасы орындалуын, білім сапасын анықтау. Кешенді тесттің мақсаты – ҰБТ-ны тапсыра алмаған білім алушылар және қазақ диаспора өкілдеріне арналған сынақ түрі. Ал осы сынақтарға дайындық үшін дайындық кафедрасының оқытушылары мамандыққа байланысты топтарды бөліп, 1 жыл ішінде барлық мектеп программасын оқытып, әр айда тест тапсыртып нәтижесін қадағалап тұрады.

Шетел азаматтарына арналған дайындық факультетінде қазақ тілін оқытуға байланысты жүргізілетін жұмыстар – тыңдаушылардың сөздік қорын байытуға, сөйлеу мәдениетін

қалыптастыруға, шығармашылық ой-қабілетін дамытуға арналған. Еңдеше, қазақ тілі сабағы тіл үйрету ғана емес, студенттерді жан-жақты тәрбиелеу сабағы. Бұл ретте дағдылы сабақтан тыс оқу материалы қазақ тілін оқытуда практикалық ғана емес, сонымен қатар білім беру, тәрбиелеу міндеттерін жүзеге асыру болып табылады, сабақ барысында оқу бағдарламасына байланысты грамматикалық тақыраптарды қайталау, бекіту мақсатында мақал-мәтелдерді, жұмбақтарды пайдалану тиімді.Үрпақ тәрбиелеп отырған ұстаздар үшін заман ағымына қарай оқыту әдістері де өзгертіліп отыруы тиіс. Дәстүр салтымызды, ұлттық сана-сезіміміздi жаңғырту әдептілікке үйрету мақсатында әрбір тақырыпты халық даналығымен байланыстыра жүргізу жолдарын іздестіреміз. Сабаққа дайындық кезінде физика мамандығына қатысты тақырыптарға мақал-мәтелдерді пайдаланып, грамматикалық тақырыптарды қайталатамыз. Мақал-мәтелдер адам баласының тұрмыс-тіршілігіне терең еніп, халықтың өмірі-еңбек әрекетін, оның құбылыстары мен қарым-қатынасын шынайы көрсетіп отырады. Мақал-мәтелдердің ескірмес, тот баспас қасиеті оның бейнелеу, теңеу, суреттеу ерекшеліктеріне жете көңіл бөлгендігіне. Сондықтан олардың дидактикалық және тәрбиелік мәні бар. Сонымен қатар кейбір мақал-мәтелдерде табиғат құбылыстары, құбылыстар аралығында өзара байланыс өте айқын берілген. Бұл қазақ халқының өзін қоршаған ортаға немқұрайлы қарамай аса бір зерделі түрде байқампаз болғандығын аңғартады. Міне, осындай мазмұнды мақал-мәтелдерді физика мамандығын таңдаған студенттерге қазақ тілі сабағында қолданып грамматикалық тақырыптарды бекітеміз.

Атамекеніміздің барлық ЖОО-да оралмандар мен шетел азаматтарына арналған дайындық бөлімінде, жас ұрпаққа білім беру ісі өз дәрежесінде жүргізіліп келеді.Онда шетел қазақ диаспорасы өкілдері таңдаған мамандықтары бойынша қалаған ЖОО –на түсіп кетуіне зор ықпалын тигізіп отыр.

ҰБТ және КТ дегеніміз – мемлекеттің, қоғамның және тұлғаның қажеттілігіне сәйкес келетін бүгінгі білім сапасын көтеру және басты бағыт болып табылады.

Оқушылардың білім алу себептерін айқындау,

– Пәндік оқытуды ұйымдастыру

– Тиімді технологияларды қолдану.

Кемшілігі:

– Тест қорытындысында кемшіліктер анықталады

– Тестік бақылауда білім алушының шығармашылық қабілетін бағалау мүмкін емес.

– Уақыттың аздығы әсер етеді

– Жауап беру кезінде кездейсоқтық болуы әбден мүмкін

Артықшылығы:

– Білім беруші мекемеге тәуелсіз бақылау жүйесі,

– Білім мазмұнына жалпыға бірдей білімді бағалау шкаласының қолданылуы,

– Әр білім алушының білімі мен әр мұғалімнің біліктілік деңгейін шынайы айқындап, оларға талап қою арқылы сапалы білім беруге қолайлы жағдайдың жасалуы.

Ерекшелігі:

-Стандартты түрде жалпы білім тексеріледі

-Әділетті болады, барлық білім алушылар мен тест тапсыратындар бірдей жағдайға қойылады, ешбір мұғалім, оқытушы, ата анасы қатыспайды.

– Тестік бақылау кең көлемді оқу материалын қамтиды

– Бағалауы нақты

– Экономикалық жағынан тиімді (тексеретін адамдар саны, уақыты)

– осындай сынақтарға дайындау білім алушыларды есте сақтау, қайталау, белгілі уақытқа оқып, үлгеру қасиеттеріне тәрбиелейді.

Білім алушылардың жеке ерекшеліктері мен білім сапасын көтеру мақсатында төмендегідей кезеңдерден өтеді.

1-кезең. Диагностикалық:

– Бақылау жұмыстарын өткізу арқылы тыңдаушылардың білім деңгейлерін анықтау,

– Өткен жылдағы ҰБТ нәтижесі мен байқау тестілердің сараптамаларын жасау арқылы қиындық тудыратын мәселелер анықталады;

2-кезең. Практикалық:

– Тест жинақтарымен жұмыс;

– Күрделі тақырыптар бойынша деңгейлік тапсырмалар;
– Топтық және жеке дайындық;
– Мәтінмен жұмыс істеуде тиімді тәсілдерді қолдану.

3-кезең. Синтетикалық (анықтаушылық):

– Тақырыптар бойынша бақылау тестілері,
– Мониторинг;
– Қатемен жұмыс парағын жүргізу;

Кешенді тестілеу оқудың күндізгі оқу түрі бойынша:

- өткен жылдар бітірушілерге;
- кәсіби оқу орындарының бастауыш және орта білім беру бітірушілерге (техникалық және кәсіби, орта білімнен кейінгі);
- ҮБТ қатыспаған, шет елде оқушыларды алмастыру желісі бойынша оқыған, жалпы білім беру мектептерін бітірушілерге;
- өзбек, үйғыр және тәжік тілінде оқытудың жалпы білім беру мектептерін бітірушілерге;
- республикалық музыка мектеп-интернаттарын бітірушілерге;
- сол сияқты шет елдерде оқу мекемесін бітірушілерге жүргізіледі.

Сапақова С.З.

БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДА ЖӘНЕ ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ АЛУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ТЕГІН ОНЛАЙН ПЛАТФОРМАЛАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Қазіргі таңда қарқынды ақпарат алмасу нәтижесінде білімді тереңдету жеңілдеді. Егер сол игерілген курс нәтижесінде емтихан тапсырмасақ немесе сабаққа дайындалу қажеттілігі болмаса, онда жаңа білімді топтау және белгілі бір құрылым бойынша алу мәселесі туындайды. Осы мәселені шешуде көптеген ашық университеттер, онлайн-курстар, дәрістер және басқада көптеген қызмет түрлері құрылуда. Массивті ашық онлайн курстар (МАОК) соңғы уақытта БАҚ өкілдерін, кәсіпкерлерді, білім беру және компьютерлік технологиялар саласындағы мамандарды қатты қызықтырып отыр. Сол қызметтер мен платформаларға қысқаша шолу келтіріп және оларды қолданылу барысына тоқталып кетсек.

Онлайн-курстар (MOOC):

Coursera - Стэнфорд университетінің профессорлары Эндрю Ын мен Дафна Коллернегізін салған қашықтан білім алу саласындағы жобасы. Бұл жоба аясында интернетте білім беретін материалдар тегін онлайн-курстар түрінде жарияланып отырады.Бұл жоба көптеген университеттермен одақтаса жұмыс істейді. 2014 жылдың қарашасындағы мәліметтерге сүйенсек Courseraға 108 білім беру мекемелерінің 844 курстарына 10 млн қолданушы тіркелгені белгілі.

EdX- Гарвард университеті мен Массачусет технология институтының қашықтан білім берудегі біріккен жобасы. Оның мақсаты дүниежүзіндегі барлық студенттерге тегін білім беру курстарын құруда екі университеттің мүмкіндіктерін топтастыру еді. Бұл жүйе 1 миллиардқа жуық қолданушыларды біріктіреді деп күтілуде. Программаның коды ашық тегін таратылатындықтан басқа университеттерде өз қажеттіліктеріне пайдалана және жақсарта алады. Білім беру платформасында бейнесабақтар, сұраулар, жедел кері байланыстар, сұрақтар мен жауаптардың студенттік рейтингтері, онлайн зертханалар қарастырылады. Жоба аясында білім берудің қандай әдістері және құралдары сәтті екенін анықтауға мүмкіндік бар.

MIT Open Courseware- Массачусет технология институтының курстардың барлық материалдарын қол жетімді етіп жариялайтын жобасы. Материалдар курстардың жоспарларынан, дәрістерінің конспектілерінен, үй тапсырмаларынан, емтихан сұрақтарынан тұрады. Кейбір курстар үшін дәрістердің бейнежазбалары бар.

Khan Academy - 2008 жылы Салма Ханмен құрылған коммерциялық емес үйым. Академияның мақсаты жоғары сапалы білімді әркімге барлық уақытта ұсыну болып табылады.

Академияның сайты 4200 тегін математика, тарих, денсаулық сақтау мен медицина, қаржы, химия, биология және т.с.с. байланысты микродәрістерден тұрады.

Saylor–бұл 18 түрлі бағыттағы (жалпы білім беру пәндері, өнер тарихы, биология, бизнесті басқару, химия, коммуникация, ақпараттық технологиялар, экономика, ағылшын әдебиеті, тарих, математика және т.с.с) курстарды қол жетімді ететін қызмет. Барлығы 283 курс жарияланған.

Alison – бұл 500 астам тегін курстарды ұсынатын платформа. Курстардың тақырыптары да әртүрлі: бизнесті басқару және кәсіпкерлік, қаржы және экономика, денсаулықсақтаау, жеке даму, АТ, тілдерді меңгеру.

OpenLearning – бұл әрбір қолданушы өзінің курстарын тегін жариялай алатын аймақ, сонымен қатар осы платформадағы курстарды да өтуіне болады.

Codecademy – виртуальды жобасы программалауды оқытуды ұсынады (Java Script,

Python, JQuery және басқа тілдерді). Осы жобадан алған білімдердің қолданушылар сайттар, өздерінің жобаларының сайттарын және анимациялар құра алады. Курстардың барлығы тегін, оқыту ағылшын тілінде, платформаның кейбір бөлігі орыс тіліне аударылған. Бұнда да әр қолданушы өзінің курсын құрып, оқытушы бола алады.

Ашық білім алу барлық адамдарға күнделікті әлеуметтік өмірдегі өзгерістерге қарамастан білімді қол жетімді қылады, ондай өзгерістерге:

1 Жоғары білім беру саласындағы ауқымдану;

2 Жоғары білімге деген сұраныс, мысалы 2020 жылы дүниежүзінде 120 млн. студент болады деп күтілуде;

3 Білім алушылардың демографиялық өзгерістері, біраз жасқа келген студент санының өсуі;

4 Инновациялық технологияларға және коммуникация құралдарына деген кеңінен қол жетімділік.

Сонымен, келешектегі экономикалық өзгерістер мен әлеуметтік қиындықтарға төтеп беру үшін жоғары оқу орындарында жаңа бизнес-модельдерін енгізуге және инновацияларға деген айқын қажеттілік туындайды. Мысалы, Евроодақ TEL-Map деп аталатын жобада Ұлыбританиядағы жоғары оқу орындарының дамуының 4 сценарийін жасаған(TEL-Map, 2012), онда бірбағытты модель, дәстүрлі, гибридтті және онлайн университет моделдерін ұсынған.

1-сурет.Болашақ жоғары оқу орнының даму сценарийі

Дамудың онлайн сценарийі ашық жоғары білім алудың болашағы болып табылады. Бұл сценарий бойынша университеттер арасындағы бәсекелестік, технологияларды үдемелі инновациялық пайдалану білім алудың әртүрлілігіне ықпал етуде. Осы модельдің аясында студенттер курстарды аяқтау емтихандарына ақысын төлеп, өздері дайын болған уақытта ғана тапсырады. Ашық білім алу білім беру мекемелерінің арасындағы бірлесе жұмыс істеуге, ойларымен бөлісуге, оқытушылар мен студенттердің арасында жергілікті және дүниежүзі бойынша жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

Білім алудың ашықтығына байланысты бірқатар аспектілері бар, мысалы 2-суретте көрсетілгендей.

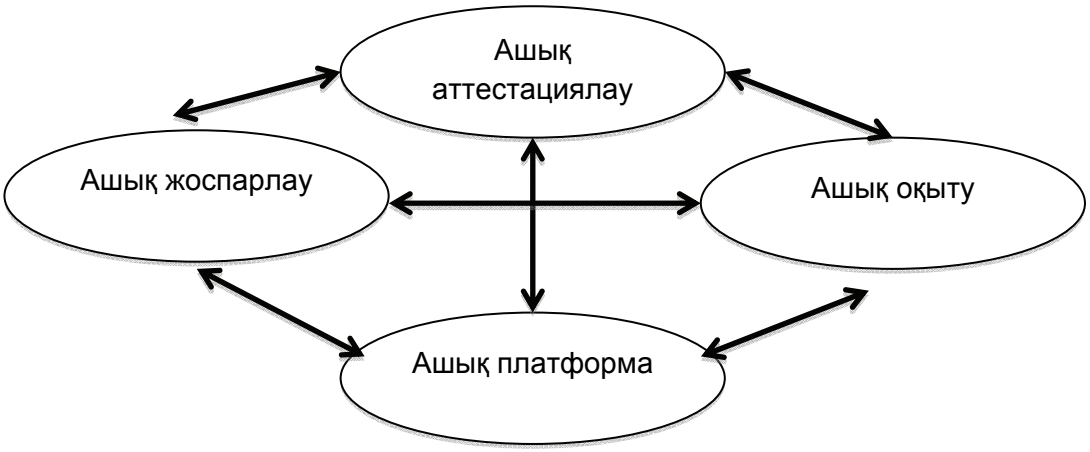

2-сурет. Ашықтық түсінігін талдау

Ашық жоспарлау: студенттер өздерінің алатын білімдеріне өздері жауапты, сондықтан өздеріне қажет курстарды таңдап, қызығушылықтары бойынша оқиды.

Ашық оқыту: оқытушылар, эксперттер немесе басқа студенттер білім алу процессінде өз ойларымен бөлісіп отырады. Студенттерге өз бетінше білім алуға мүмкіндік береді.

Ашық аттестациялау: студенттердің білімін бағалау оқыту процессінде басқа студенттермен және оқытушылармен жүргізіледі, яғни студенттер бір-бірін бағалайды немесе аккредитацияланған топтарда сұраныс бойынша орындалады.

Ашық платформа: ақпараттық бұлт қағидасына негізделген компьютерлік қамтамасыз ету және әртүрлі платформаларда және қызметтерде мәліметтер алмасудың ашық стандарттарын пайдалану ашық білім беретін интерактивті қауымдастықты қолдайды, студенттер мен оқытушыларға түсінікті, сенімді қолданушылық интерфейс қамтамасыз етеді.

«Ашық» білім беру жоғары білім беру саласындағы жаңашылдыққа тың серпін беріп, білім ошақтарына және ғылыми қызметкерлерге оқытудың жаңа модельдерін және оқыту мен білім алудың инновациялық әдістерін ашу мәселесін қойып отыр. Ұлттық және халықаралық деңгейде жоғары білім берудің жаңа әдістерін қаржыландырудың, сапасының кепілінің және аккредитациялаудың жаңа формаларын қолдау қажет болады. Үкіметке «ашықтық» түсінігін кең көлемде қолданып, білім алуды көпшілікке қол жетімді етуі, ал білім беру мекемелеріне бұның табысты болуы ескерілуі керек. Осы айтылғандардың барлығы біздің қоғамға жаңа түсініктер болып табылады, бірақ заман талабына сай білім берудің инновациялық құралдарына көшу қажеттілігі туындайды.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Bates, T. (2013) Harvard's current thinking on MOOCs, http://tinyurl.com/a2uh86z
2. BBC, (2012), UK university applications down as fees rise, http://www.bbc.co.uk/news/education-16787948
3. Belanger, V., Thornton, J. (2013), Bioelectricity: A Quantitative Approach - Duke University's First MOOC

Сарсекеева Н.К.

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ И ТЕХНОЛОГИИ ЛИТЕРАТУРОВЕДЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ (ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ В МАГИСТРАТУРЕ КАЗНУ ИМ. АЛЬ-ФАРАБИ)

Современное литературоведение как наука о литературе носит характер многосоставного концептуального образования. Сегодня можно констатировать отсутствие некого единого и однозначно понятого «литературоведения», и если искать здесь единство, то оно обнаруживается скорее в характере вопросов к свойствам литературного текста, чем в ответах на эти вопросы. Эти трудные вопросы литературоведческой науки, вокруг которых ведутся бесконечные споры и научные дискуссии, являются предметом курса «Новые направления в литературоведении», читаемого в магистратуре. Целью данного курса является получение слушателями максимально полного представления о новых, наиболее актуальных проблемах современной науки о литературе, различных подходах к изучению художественного текста, вне зависимости от времени их создания, включая и применяемые в настоящее время традиционные методы, и самые новые гипотезы и приемы анализа художественной литературы. Изучаемые темы, в соответствии с этим, связаны с конкретной научной проблемой или гипотезой, с определенной исследовательской методологией и применяемым при этом литературоведческим инструментарием. Таким образом, содержание данной дисциплины несет в себе значительный инновационный потенциал.

Указанные цели достигаются с помощью знакомства магистрантов с парадигмой современного литературоведения, включая как отечественные, так и прижившиеся на отечественной/российской почве западные зарубежные концепции, получившие у нас более или менее широкое распространение. Курс ориентирован на то, чтобы у слушателей сформировалось отчетливое представление о специфике различных подходов к изучению художественного текста в сходствах и противоречиях, свойственных основным концепциям науки о литературе. Вторая задача дисциплины – научить основным методам анализа художественного текста, методологическим приемам и инструментарию, свободное владение которыми создаст условия для успешной профессиональной работы будущего преподавателя /исследователя. Третьей задачей курса является обучение свободному владению современной литературоведческой терминологией, употребляемой сегодня в трудах, посвященных конкретным описаниям текстов, групп текстов или связанных с решением вопросов общей поэтики и теории литературы.

Лекционный курс, состоящий из 30 часов, выстроен по синхроническому принципу, отбор изучаемого материала определяется критерием его актуальности для нынешнего «переднего края» литературоведческой науки. Учитывая необходимость знания филологом определенного набора концепций, выработанных к сегодняшнему дню филологической наукой, мы считаем исключительно полезным для воспитания навыков теоретического, научного мышления систематическое изучение работ классиков – таких, как А.А. Потебня, А.Н. Веселовский, Ю.Н. Тынянов, Р.О. Якобсон, Б.М. Эйхенбаум и др., т.к. процесс формирования поэтики и теории литературы далеко еще не закончен, а магистрантам предстоит решать межпредметные и практико-ориентированные задачи на основе знаний по истории литературоведения и теории литературы.

Содержание курса определяется двумя факторами: характерным набором основных проблем современного литературоведения, а также специфическими для художественного текста параметрами его внутреннего устройства, описанными в наиболее разработанных научных гипотезах. Другими словами, магистрантам предоставляется возможность изучать все наиболее актуальное и, одновременно, наиболее разработанное в современном литературоведении. Материал выстроен по принципу «от простого к сложному», от основных корневых концептов литературоведения («художественный текст», «структура», «сюжет и мотив») к сложным проблемам, которые становятся темами теоретических конференций и научных споров – вопрос о рецепции художественного произведения, наличии «референции», форм внетекстовых связей художественного произведения (контекст, интертекст и др.). Темы занятий, связанные с научными гипотезами, освещаются в лекциях, на практических занятиях и

СРМП рассматриваются конкретные методы анализа текста, связанные с теми или иными научными концепциями. В связи с этим слушателям рекомендуется сосредоточиться на изучении оригинальных текстов, созданных литературоведами в пределах соответствующих эстетических школ.

Текущая проверка качества усвоения учебного материала осуществляется с помощью опросов на практических занятиях и СРМП. Контролю подлежат также формируемые на занятиях навыки использования приемов и научных методов, соответствующих той или иной научной парадигме. На 8-й неделе проводится Mid Term Examination в устной форме, на котором проверяется качество усвоения материала, а также умение вести научный диалог, включая способность доказать или опровергнуть ту или иную литературоведческую гипотезу. В подходе к изучению теоретических проблем мы исходим из того, что предметом литературоведения считается совокупность письменных текстов, связанных между собой базовым коммуникативным (естественным) языком и, одновременно, обладающих индивидуальным поэтическим языком, актуализирующимся в процессе его восприятия.

В этой связи напомним, что литературный процесс складывается из четырех составляющих: 1) художественного текста («отражающего», «моделирующего» окружающую жизнь, или, напротив, не имеющего к ней ровно никакого отношения), 2) его автора (полностью контролирующего текст или, напротив, не властного над своим созданием), 3) читателя (имеющего заглавное значение в процессе формирования значения текста, или, напротив, легко поддающегося коду, навязываемому текстом). Процесс развития литературоведения как науки о конструктивных свойствах произведения словесного искусства шел непрямым, чрезвычайно запутанным путем, снова и снова возвращаясь к уже, казалось бы, пройденному. Сильное влияние оказывала на этот процесс господствующая идеология, но от этого не была свободна ни одна наука, особенно в 1929–1956 гг., и затем с 1966 по 1985 г. Однако преувеличивать значение этого фактора нельзя: во все времена создавались значительные научные ценности – усилиями М.М. Бахтина, Ю.Н. Тынянова, А.П. Скафтымова, Н.А. Сакулина, А.С. Долинина, О.М. Фрейденберг, А.Ф.Лосева, В.В. Виноградова, Б.М. Эйхенбаума, Д.С. Лихачева и многих других ученых. В годы революции и гражданской войны возникли «формальная школа» и ОПОЯЗ, на «хрущевскую оттепель» 1960-х гг. литературоведческая наука отреагировала созданием структурно-семиотической (Тартуско-московской) школы. Но и в рамках официально разрешенной «академической эклектики», в самые трудные годы, ведущие ученые создавали много полезных и интересных исследований в области текстологии и источниковедения, так или иначе вызревали концепции, восстанавливающие «связь времен». Отметим, что в последние десятилетия литературоведческая наука развивается свободно, осваивая новое и вспоминая наработанное за долгие десятилетия наукой о литературе.

Так, создание первой, пока еще несовершенной, но по-настоящему независимой и цельной научной методологии литературоведения было предпринято в 1910–1920-е гг. формалистами. Они открыли существование в литературном произведении художественной структуры, оформленной в виде системы знаков, организованных по осям синтагматики и парадигматики. При отсутствии адекватной терминологии они пытались описывать внутренний семиозис литературного текста, выдвигая в качестве основы концепцию литературного произведения как «вещи», хранящей следы своей «сделанности» в виде «приемов», которые могут быть изучены в качестве самостоятельной и довлеющей себе сущности текста. В противовес эклектике и философской критике, сводившим художественный текст к тексту нехудожественному, и называя себя «спецификаторами», они акцентировали внимание на художественной форме, отрицая существование какого-либо, отдельного от нее, «содержания». В пылу борьбы с «академическим эклектизмом» они отрицали или недооценивали такие существенные компоненты бытия литературного текста как семантику, вопросы рецепции, проблему литературного героя. Последующие работы М.М. Бахтина, А.Ф. Лосева и других ученых, параллельно с формалистами разрабатывавших общую теорию литературы, восполнили этот пробел.

Начиная с 1930-х гг., «разрешенным» литературоведением почти на полвека стала культурно-историческая школа с социологическим (чаще всего, марксистским) уклоном. Теоретическая мысль дозволялась лишь в строго определенных рамках, из-за чего многие

литературоведы, в том числе бывшие формалисты (например, В. Шкловский и Б. Эйхенбаум) стали склоняться к литературной работе, переводам, написанию эссе и художественных биографий (или «романов-исследований»). Вторым по значению видом литературоведческой работы стала подготовка комментариев, а также фактография, «летописи» и оформленные в виде научных статей отдельные темы этих комментариев. Особым и наиболее методологически развитым разделом науки о литературе стала текстология (труды Б.В. Томашевского, С.А. Рейсер, Д.С. Лихачева и др.). Надо признать, что именно эти отрасли литературоведения получили в советский период мощное развитие. На фоне блестящих достижений зарубежного, особенно французского литературоведения 1960-х гг., достижения российских ученых выглядели скромнее. Фактически, были уничтожены или запрещены все литературоведческие школы, кроме марксистской историко-культурной; только хрущевская «оттепель» в 1960-е гг. позволила возродиться вновь литературоведению, и то – только в относительно свободной Эстонии, в стенах Тартуского университета, усилиями Б.Ф. Егорова и Ю.М. Лотмана, создавших знаменитую структурно-семиотическую школу, объединившую в себе лучших ученых страны. В 1970-е гг. она единственная из отечественных школ получила международное признание.

Отметим, что и в странах Запада, живших вне того идеологического террора, который свирепствовал в СССР, в середине XX века также господствовали литературоведческая социология и литературоведческий марксизм. «Красное десятилетие», которое пережила мировая литературоведческая наука, окончилось только в 1940-е гг., сменившись в 1950-е гг. пресловутой «новой критикой» (еще отстававшей в методологическом отношении от достижений русских формалистов), а затем структурализмом, постструктурализмом, неомифологизмом, литературоведческой герменевтикой, нарративной поэтикой, деструктивизмом. При всем противостоянии друг другу этих филологических дисциплин, они образовали научную парадигму, без освоения которой сегодня нельзя всерьез претендовать на работу с художественным текстом. В процессе чтения лекций мы подчеркиваем, что деятельность лучших ученых шла не только вне социологического учения, но и часто в активном сопротивлении ему: М.М. Бахтин, Д.С. Лихачев, Ю.М. Лотман и другие исследователи.

Остановимся более подробно на структурно-семиотическом методе и его составляющих. Смысл его заключается в нахождении синтагматических и парадигматических связей в знаковой структуре литературного произведения за счет составления пар оппозиций, свойств внутреннего пространственно-временного мира произведения, в нахождении закономерностей, тождества и различий внутри текста и в сравнении с другими текстами (того же автора или других). Это направление в литературоведении наиболее успешно сопротивлялась давлению смежных наук, может быть, именно потому, что активно включало научные методы теории информации, биологии, математики, психологии, эстетики и др. в свою научную парадигму, в рамки общего структурно-семиотического принципа, ориентированного на активное усвоение различных концепций и самого разного материала в выработке метода научного описания. Гибкость, не догматичность методологии и жесткость центрального общего принципа, фактически сделали его научно-методологическим центром отечественного литературоведения XX века [1, 3].

Согласно основной доктрине лотмановской школы, произведение искусства представляет собой художественную модель Мироздания, в то время как литературная деятельность – процесс моделирования (познания путем воссоздания) действительности. Задачей анализа художественного текста Лотман считал системное описание парадигматических и синтагматических осей разных уровней его структуры. Нахождение структурных инвариантов, установление определенных законов их взаимного соотношения поможет создать точное (научное) описание художественного кода произведения. Лотману принадлежит заслуга исчерпывающего описания научной концепции, определяющей место и роль литературы в системе культуры. Специфика литературы определяется тем, что ее «вторичная моделирующая система» складывается на базе естественного языка: знак в искусстве проецируется одновременно на несколько смысловых фонов, между которыми, через знак, возникают все новые и новые отношения. Художественный текст – это строгая и в высшей степени

упорядоченная система. Раскрытие качества и связей между элементами, составляющими этот порядок – задача филологического исследования.

Естественно, что многие черты истории русского литературоведения совпадают с общеевропейским процессом: постоянные колебания между мыслью о том, что литературоведение – это обладающая своим методом и научным принципом филологическая дисциплина, и предположением, что научное литературоведение невозможно (и/или ненужно). Весь спектр горячего диалога о литературе 1910-х гг. сохраняется практически и сегодня: идет борьба позитивизма (художественное произведение – это текст, полностью объяснимый средствами формальной логики) и антипозитивизма (литература – необъяснимый и единственный способ объяснить окружающий мир), социологического подхода к литературе (художественное произведение – прямое отражение социального бытия человека) и историко-культурного (литературный текст – относительная культурная и историческая ценность), неомифологизма (литературный текст – записанный или сформированный в тексте миф) и рецептивной поэтики (опорная точка в анализе текста – форма и принципы его восприятия), сторонников структурного подхода (смысл литературного текста заключен в его структуре) и литературоведческой эссеистики (строгий системный анализ только разрушает произведение, задача литературоведа – вольное размышление на заданную произведением тему), двух точек зрения: литературный текст – это модель Мироздания (Ю.М. Лотман) и – литературный текст абсурден или имеет бесконечно увеличивающееся множество равнозначных значений при отсутствии «референции» (деконструктивисты).

Характерной чертой лучших образцов русского литературоведения XX века, как и всей русской художественной мысли в целом, как отмечает исследователь, было стремление понять литературу не только как общественную функцию или вид искусства, но как способ постижения человеком окружающего его мира [2, 24]. Испытывая устойчивый скепсис к слишком большим претензиям позитивизма, оно даже в пору наибольшей увлеченности логическими моделями (например, в 1920-е гг.) постоянно тяготело к пониманию литературного произведения как формы заинтересованного диалога между двумя точками сознания, объединенными общим Смыслом их совместного бытия. В этой связи особое значение в формировании комплекса особенностей современного отечественного литературоведения имеют труды М.М. Бахтина. Его идеи предопределили искания современных деконструктивистов и нарратологов; придавая глобальное значение диалогу как основе художественной коммуникации, Бахтин никогда не упускал из виду характер эстетический коммуникации. Фактически, задолго до Ю.М. Лотмана он сформулировал идею о литературном герое как модели Мироздания, данной с определенной точки зрения. Эстетическая коммуникация понималась им как диалог трех независимых друг от друга точек зрения, представленных автором, читателем и литературным героем. Другими словами, Бахтин поставил вопрос о социально-культурной незаменимости эстетической коммуникации, основанной на аксиологическом равенстве находящихся в диалоге точек зрения на мир.

Среди отечественных и российских литературоведческих школ нет ни одной, которая строила бы свою теоретическую базу на идее полного отсутствия в Мироздании какого либо смысла. Современный исследователь должен ответить прежде всего на два вопроса: *что является объектом его исследования* (художественный текст, произведение, дискурс и пр.), и *с какой целью проводится его анализ*. Существует некий набор вариантов ответов на эти вопросы: художественный текст есть объективация духа (романтики), произведение бесцельно, эстетическая деятельность есть игра (Г.Х. Гадамер, В. Фриче, постструктурализм), художественное создание есть отражение общественной реальности (социологическая школа – В.Ф. Переверзев), поэтический текст есть систематический набор определенных художественных приемов (формалисты – В. Шкловский), перевод на новый вербальный уровень мифа (мифопоэтическая школа) или сформулированная в пространстве и времени точка зрения на мир (М. Бахтин), особым образом организованная словесная структура, моделирующая действительность (Ю.М. Лотман) и др. При любом возможном ответе на эти два вопроса очевидным является признание положительного отношения этого текста и бытийной точки самого исследователя к Смыслу бытия. Данное положение, как известно, достаточно агрессивно оспаривается западными теоретиками литературы [3, 67].

Литература:

1. Козлов А. В. Структурная семиотика Ю. М. Лотмана как научно-гуманитарная концепция: Автореферат кандидата филологических наук: 10.01.08.- Москва, 2000.- 27 с.

2. Федосова Т.В. Основные принципы философии постмодернизма и их воплощение в художественном тексте //Мир науки, культуры и образования.- 2010.- № 3. С.23-25.

2. Е.А.Кротков, Д.К. Манохин. Парадигма деконструктивизма: философско-методологический анализ // Общественные науки и современность. — 2006. - № 2. С. 64-69.

Сатыбалдина Н.К., Аймаганбетова О.Х., Кунанбаева М.Н.,
Ахтаева Н.С., Байшукурова А.К.

ОПЫТ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ «ЭТИКА ЛИЧНОГО И СОЦИАЛЬНОГО УСПЕХА» НА ГУМАНИТАРНЫХ ФАКУЛЬТЕТАХ КАЗНУ ИМ. АЛЬ-ФАРАБИ

Курс читается на гуманитарных факультетах с 2015 года и является междисциплинарным. Совместно с кафедрой философии был разработан силлабус по дисциплине, в котором сочетаются вопросы по этике и психологические подходы к успеху.

Основными задачами изучения дисциплины было:

1. Раскрыть основные категории и понятия успешности профессиональной деятельности специалиста;
2. Познакомить с этико-аксиологическим компонентом, этическими, нравственно-гуманистическими, ценностно-нормативными основами социального и личного успеха;
3. Раскрыть подходы к проектированию личного и социального успеха, основыуспешной профессиональной деятельности специалиста;
4. Формировать у студентов готовности к осмысленному участию в процессе построения траектории успешности как в личностном, так в общественном плане.

Студентам было предложено описать и выделить качества успешного человека. Студенты делились на группы и в каждой из них были выделены и указаны разные качества. В результате был получены следующие качества.. Обозначим некоторые группы в исследовании по номерам.

Группа №1:

- ответственность;
- целеустремленность
- самостоятельность;
- коммуникабельность;
- трудолюбие;
- интеллект , логика, ум;
- гибкость;
- опрятность;
- уверенность;
- красноречивость;
- рискованность.

Группа №2:

- целеустремленность;
- активность;
- стремление;
- профессионализм;
- находчивость;
- амбициозность;
- неординарность мышления;
- любовь к своему делу;
- стрессоустойчивость;

- коммуникабельность;
- пунктуальность;
- организованность;
- имидж;
- трудолюбие;
- решительность.

Группа № 3:
- опыт;
- уверенность в себе;
- удача;
- трудолюбие;
- ответственность;
- возраст;
- организованность;
- склонность к риску.

Группа №4:
- уравновешенность, рассудительность
- объективность;
- организаторские способности;
- высокая трудоспособность;
- целеустремленность и упорство в достижении цели;
- верность данному слову;
- уверенность в себе;
- быть в нужное время, в нужном месте;
- высокая мотивация.

Группа № 5
- целеустремленность;
- ответственность;
- креативность;
- удача;
- адаптация;
- усидчивость;
- поддержка родителей;
- уверенность;
- красноречивость;
- коммуникабельность;
- знание психологии человека;
- терпеливость;
- решительность.

Группа №6
- высокая мотивация;
- целеустремленность;
- креативность;
- упорство;
- трудолюбие;
- талант;
- хорошая память.

Как видно из результатов исследования некоторые качества встречаются довольно часто, например, такие как:

1. целеустремленность (5);
2. коммуникабельность (3);

3.уверенность (3);
4. организованность(3);
5.трудолюбие (2),
6. ответственность (2);
7. красноречивость (2);
8. решительность(2);
9. креативность (2);
10. высокая мотивация (2).

Таким образом, в сознании студентов образ успешного человека устойчиво ассоциируется с целеустремленным, коммуникабельным, уверенным в себе человеком. Немаловажными качествами успешного человека являются такие его качества, как организованность, ответсвенность, красноречивость, решительность, кративность и высокая мотивация.

Перейдем теперь к рассмотрению мотивации.

Важной частью курса явилось изучение мотивации как основной составляющей успеха. В курсе достаточно подробно были рассмотрены зарубежные теории мотивации. Известно, что трудовая мотивация и удовлетворенность трудом оказывают большое влияние на деятельность и поведение в организациях. Однако в противоположность так называемым жестким факторам (hardfactors), таким как оборудование, затраты, доходы и т. Д., мотивацию [1] и удовлетворенность часто называют гибкими факторами (softfactors).

В процессе преподавания дисциплины мы также выявляли мотивационные установки студентов.

Была применена сравнительно новая методика диагностики социально-психологических установок личности в мотивационно-потребностной сфере О.Ф.Потемкиной. Данная методика выявляет установки на «альтруизм- эгоизм», «процесс-результат». Также были выявлены установки на «свобода- власть», «труд- деньги».

Результаты исследования мотивационных установок студентов гуманитарных факультетов КазНУ имени аль-Фараби [Учет и аудит (5В050800) Филология (5В020524), Иностранный язык :два иностранных языка (5В0205234), Археология и этнология (5В020800), Музейное дело и охрана памятников (5В041900)] представлены ниже в виде диаграмм.

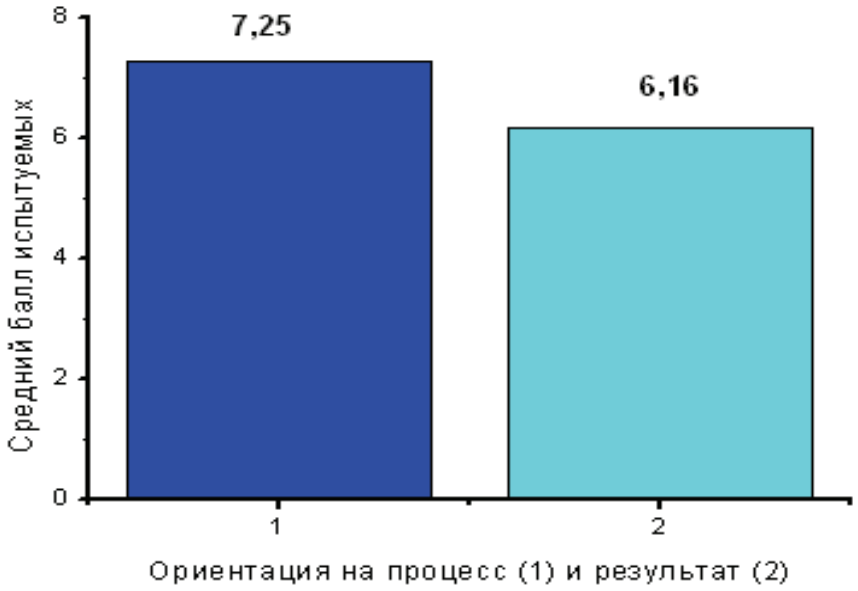

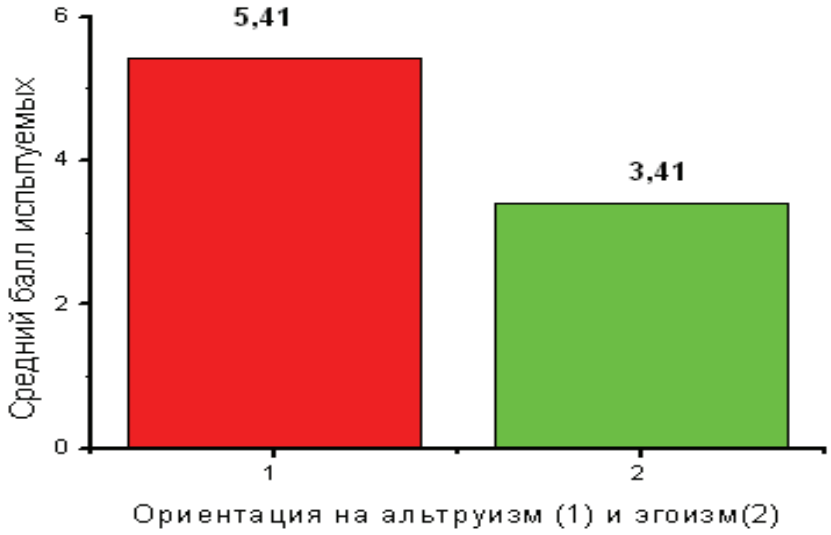
5,41
3,41
Средний балл испытуемых
0
2
4
6
1
2
Ориентация на альтруизм (1) и эгоизм(2)

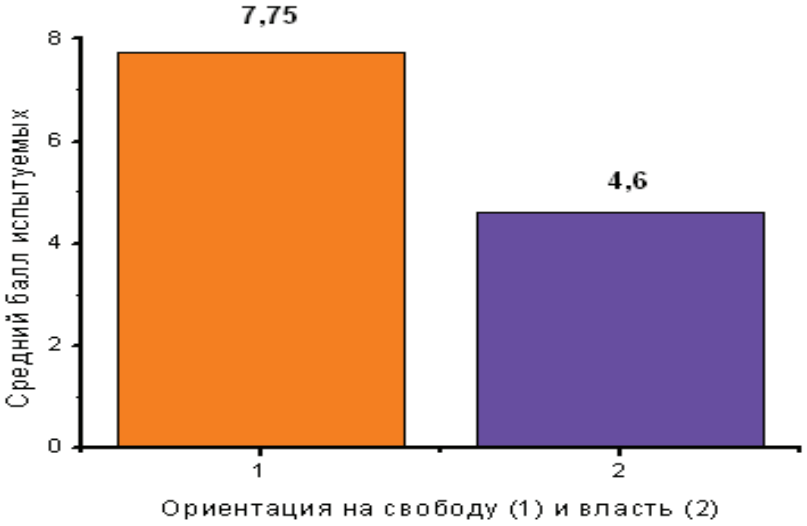
7,75
4,6
Средний балл испытуемых
0
2
4
6
8
1
2
Ориентация на свободу (1) и власть (2)

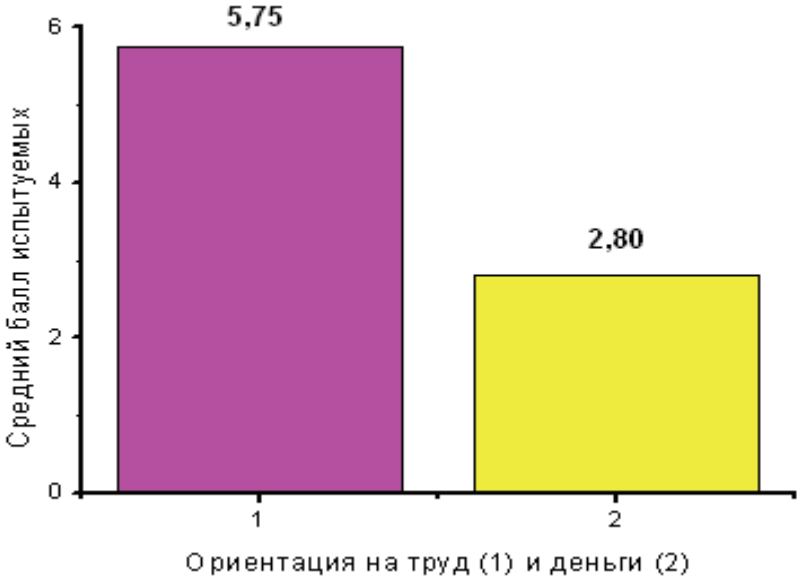
5,75
2,80
Средний балл испытуемых
0
2
4
6
1
2
Ориентация на труд (1) и деньги (2)

Как видно из диаграмм наименьшие различия выявлены между установками студентов «процесс – результат». Примечательно, что студенты в большей степени ориентированы на альтруизм, чем на эгоизм. Также следует отметить сильное стремление студентов к свободе, нежели к власти. И что особенно порадовало, так это то, что студенты указанных гуманитарных факультетов успех в жизни связывают с трудом и совсем не стремятся к наживе, о чем свидетельствуют полученные данные.

Литература:

1.Управление человеческими ресурсами / Под ред. М.Пула, М.Уорнера. – СПб.: Питер, 2002. –1200с.(Серия«Бизнес-класс»),с.777-792

Смағұл М.Ж.

ИНТЕГРАЛДЫ АУДАН МЕН КӨЛЕМ ТАБУҒА ҚОЛДАНУДЫ ОҚЫТУДЫҢ МЕТОДИКАСЫ

Кейбір жағдайда анықталған интеграл ұғымын анықтау мен зерттеу туындыны қолданумен байланыстырылмайды. Көп жағдайда анықталған интеграл ұғымын енгізгенге дейін туынды ұғымы беріледі. Оқулық авторлары интеграл мен алғашқы функция ұғымдарын зерттеу ретін әртүрлі таңдайды: бірінші анықталған интеграл ұғымына анықтама беріп, ал алғашқы функция ұғымы кейін пайда болады немесе бірінші алғашқы функция ұғымын беріп, ал кейін анықталған интеграл ұғымы енгізіледі. Анықталған интеграл ұғымына әртүрлі анықтама беріледі: анықталған интеграл алғашқы функцияның өсімшесі ретінде немесе интегралдық қосындының шегі ретінде қарастыру.

Ал анықталған интегралды есептегенде негізгі рөлді алғашқы функция атқарады. Алғашқы функцияны аудан мен көлем табуға қолдану мүмкіндігі мәселені шешуге бай материал бере алады.

Интегралды аудан табуға қолдану.

Енді алғашқы функцияны жазық фигуралардың ауданын табуға қолдануды бастаймыз. Қисық сызықты трапецияның ауданынын есептеудің тәсілін табу мақсатын қоямыз.

Алдын ала қисық сызықты трапецияны функцияның графигімен, OX осімен және OY осіне параллель түзулермен шектелген фигура ретінде таныстырамыз. Мысалдардың қатарында OX осіне перпендикулярлардың ұзындығы нөлге тең болатын жағдайларды және функцяның графигі түзу болатын жағдайларды міндетті түрде айтып кетуіміз керек.

Теорема: $f(x)$ – $[a;b]$ кесіндісінде үздіксіз және теріс емес функция болсын, S – қисық сызықты трапецияның ауданы болсын. Егер *F(x)* - $[a;b]$ кесіндісінде $f(x)$ функциясының алғашқы функциясы болса, онда $S = F(b) - F(a)$ болады.

$[a;b]$ кесіндісінде анықталған $S(x)$ функциясын қарастырамыз. Егер $x = a$ болса, онда $S(a) = 0$ болады. Егер $a < x \leq b$ болса, онда $S(x)$ - $(x; 0)$ нүктесі арқылы өтетін түзудің сол жағында жатқан трапеция бөлігінің ауданы болады. Сонымен $S(b) = S$. $S'(x) = f(x)$ болатынын дәлелдейік. Теореманың дәлелдеулерінің бірін келтіреміз.

Кейін соған ұқсас $V'(x) = S(x)$, мұндағы $S(x)$ - дене қимасының ауданы болатыны дәлелдейміз.

Қисық сызықты трапецияның ауданын есептеу кезінде аудан $y = f(x)$ функциясы мен аралықтың шеткі нүктелері a мен b арқылы толығымен анықталатынына көз жеткіземіз. $f(x)$ функциясы үшін алғашқы функция $\Phi(x)$ кез келген басқа алғашқы функция *F(x)* –тен тек ғана тұрақты шамаға өзгеше болады, сондықтан $\Phi(x) = F(x) + C$ болады.

$\Phi(b) - \Phi(a) = (F(b) + C) - (F(a) + C) = F(b) - F(a)$

Сонымен, $f(x)$ функциясы үшін кез-келген екі алғашқы функция $[a;b]$ кесіндісінде бір ғана өсімшеге ие болады.

$[a;b]$ кесіндісінде $f(x)$ функциясы үшін алғашқы функция өсімшесін $[a;b]$ кесіндісінде $f(x)$ функциясының анықталған интегралы деп атаймыз және былай белгілейміз

$$\int_a^b f(x)dx.$$

Анықтама бойынша $\int_a^b f(x)dx = F(b) - F(a)$, мұндағы $F'(x) = f(x)$.

Алғашқыда аудан табу үшін ауданды алғашқы функцияның мәндерінің айырмасы арқылы табу формуласын қолданып үйрену керек. Мысалдар арқылы формуланы әбден игергеннен кейін ғана анықталған интеграл символына өту керек. Жаттығуды күрделендіруді мына бағыттарда жүргізу керек:

1. $f(x)$ функциясы беріледі, интегралдау шектері есеп шарттарынан табылады (мысалы, егер параболла OX осін қиятын болса, параболламен және OX осімен шектелген фигураның ауданын табу).

2. Графикдерінің ортақ нүктесі бар екі функция және интегралдау шектері беріледі. Қисық сызықты трапецияны екі бөлікке бөлеміз.

3. Екі функция беріледі, интегралдау шектері есепті шешу барысында табылады. Мысалы: $y = x^3$, $y = 2 - x$ функциялары берілген. Осы функциялардың графиктерімен және OX осімен шектелген фигураның ауданын табу.

4. Фигураның ауданын екі қисық сызықты трапецияның аудандарының айырмасы арқылы табу.

5. Алдыңғы жағдайлардың бірігуінен шығатын жағдайлар.

6. Берілген фигураны координата остеріне қарағанда қисық сызықты трапецияның ауданын қолдануға болатындай орналастыру.

7. $[a;b]$ кесіндісінде $f(x)$ функциясы $f(x) \leq 0$ шартын қанағаттандыратын жағдай. Бұл жағдайға арналған формула $S = -\int_a^b f(x)dx$ болады.

Есепті біртіндеп күрделендіру керек. Жеңіл есептен күрделірекке өтіп отыру керек.

Анықталған интегралды көлем табуға қолдану.

Көлем табу мен аудан табу ұқсас болады. Мақсатымыз Ох осіне перпендикуляр болатын кез-келген қимасының ауданы белгілі болатын дененің көлемін табу. Дене OX осіне перпендикуляр болатын a және b нүктелері арқылы жүргізілген жазықтықтардың арасында жатсын. Қиманың ауданын S деп белгілейміз. $S(x)$ - x нүктесі арқылы жүргізілген қиманың ауданы. $[a;b]$ кесіндісінде $S(x)$ функциясы үзіліссіз болсын. Сонымен қатар $V(x)$ функциясын қарастырамыз. $V(x)$ - x нүктесі арқылы жүргізілген жазықтықпен қиылған дененің бөлігінің көлемі.

$V'(x) = S(x)$ болатынын дәлелдейміз. Көлемді мына формуламен табамыз:

$$V = -\int_a^b S(x)dx .$$

Сулейменова О.Я. Орынбекова Б. С.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫП-ҚАРҚЫНДЫ ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ЖАЛПЫ ХИМИЯ КУРСЫНЫҢ ЗЕРТХАНАЛЫҚ САБАҚТАРЫНДА ҚОЛДАНУ

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында (1999) білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың ұстанымдарының бірі – жеке адамды қалыптастыруға бағытталған ролі және педагог қызметкерлер оқушылардың мемлекеттік білім беру стандартында көзделген деңгейден төмен емес білім, білік, дағды алуын қамтамасыз етуге, олардың жеке шығармашылық қабілеттерінің дамуы үшін жағдай жасауы қажеттігі қарастырылған [1].

Дәстүрлі оқыту технологиясының білімді мемлекеттік стандарт деңгейінде толық меңгеруіне кепілдік бермей отырғандығы студенттердің білім жетістіктерінің нәтижелерінен көрініс табуда. Осыған орай оқу үдерісін жетілдірудің қазіргі технологияларын жетілдіріп, жоғарғы оқу орындарында сабақ беруде қолдану арқылы білім сапасын жақсартуға болатындығына басым бағыт берілуде.

Жоғары оқу орнында мамандар даярлаудың сапасын арттыруда оқытушы тұлғасының өздігінен дамуына, оның шығармашылық қабілетінің артуына мүмкіндік жасауды және оқу-тәрбие үрдісін жетілдіруді қамтамасыз ететін жаңа педагогикалық технологияларды пайдалану көзделеді. Технологияны педагогикалық іс-әрекетті қайта

құрудың жүйелі тұтас құралы ретінде тимді пайдалану оқу-тәрбие үдерісінің сапасын жақсартуға, жеке тұлғаны дамыту міндеттерін шешуге септігін тигізеді.

Бүгінгі таңда педагогикалық технология мәселесі теориялық және ғылыми-қолданбалы бағыт түрғысынан зерттеу арқауы болып отыр [2].

Теориялық түрғыдан алып қарағанда, педагогикалық технология – педагогиканың категориясы ретінде қарастырылады, оның мәні мен құрылымы айқындалады, педагогикалық іс-әрекеттің әртүрлі саласындағы (дидактика, тәрбие, білім беруді басқару) педагогикалық технологияның ғылыми негіздерін оқып-үйренеді, педагогикалық технологияны жобалаудың әдіснамасы мен теориясы зерттеледі және педагогикалық технология теориясының негіздері ашып көрсетіледі.

Ғылыми-педагогикалық зеріттеулерге жасалынған талдау жаңа педагогикалық технологиялардың бірнеше түрлерін бөліп көрсетуге мүмкіндік берді. Солардың ішінен жоғары оқу орындарының оқу үдерісінде қолдануға ұсынылған Қазақстандық химия ғылымының докторы, профессор Н.Н.Нұрахметов ұсынған «Шоғырландырып қарқынды оқыту» технологиясы жалпы жоғары оқу орындарында толық және шағын жинақталған түрлерінде толықтай сынақтан өтті. Сонымен қоса, оның ғылыми-әдістемелік негіздері қалыптасып, оқыту үдерісін іске асырудың мүмкіндіктері дидактикалық түрғыдан талданып, жаңа оқыту технологиясына тән сипаттары мен түжырымдалып, көпшілікке жария етілді.

Жоғары оқу орнында «Шоғырландырып қарқынды оқыту» технологиясы бойынша сабақтың оқу бағдарламасы жаңаша түжырымдалып, әрбіріндегі орындалатын жұмыстар нақтыланып жоспарланды. Дұрыс ұйымдасқан оқу үдерісі нәтижелі болуы үшін сабақтың осы технологиясын енгізу тиімді әдіс. Осындай жаңа технология туралы үш негіз қалыптасқан:

1. Білімді проблемалық баяндау.
2. Білімді баяндаудың белгілі бір кезеңінде студенттерді ізденіске тарту.
3. Студенттердің зерттеушілік әдісі.

1) Білімді проблемалық баяндау кезінде оқытушы студентке кез-келген бір жағдайды хабарлап қана қоймайды, естірте, ой толғай түрып, проблема қояды және оны шешудің процесін көрсетеді. Мұғалімнің мұндай түсіндіруі дәлелді болады, студенттерді ойлауға, танымдық ізденіс жасауға үйретеді.

2) Білімді баяндаудың белгілі бір кезеңінде студенттерді ізденіске тарту жағдайда оқытушы проблема қояды, өзі оқу материалын баяндайды, студент іздену үдерісіне қатысуды және өздігінен белгілі бір танымдық тапсырманы орындауды талап етеді.

3) Оқытудың зерттеушілік әдісімен жұмыс кезінде алға қойған проблеманы түсініп, студенттер іздену жоспарын өздері жасайды, қағидалар құрастырады, оларды тексеру әдісін ойластырады, бақылаулар, зертханалық жұмыстар жасайды, фактілерді жазып алады, фактілерді салыстырады, топтайды, дәлелдейді, қорытындылар жасайды [3, 4].

Жоғарғы оқу орындарында сабақтың зертханалық бөлімінде шоғырландырып-қарқынды оқыту технологиясын қолданып студенттердің рөлге бөлініп жұмыс жасауы жаңа тақырыпты толықтай түсінуіне мүмкіндік жасайды.

Бейорганикалық химия курсын меңгеруде химиялық зертханалық жұмыстар оқу процесінің құрамды бөлігі ретінде маңызды роль атқарады. Әрбір ғылыми түсінік қойылған міндеттен қисынды (логический) шығуы керек және практика жүзінде орнығуы керек, сонда ғана химияның эксперименттік сипаты танылады [3].

Химиялық эксперимент арнайы жабдықталған химия зертханасында өтілген жағ дайда тиімді нәтиже бере алады. Мәселен, түрлі химиялық ыдыстың, керекті құрал-жабдықтардың кейбір қосымша түрлері (дистиллятор, кептіргіш шкаф, муфель пеші, таразы түрлері, т.б) жеткілікті ұйымдастырғанда студенттерде ғылыми көзқарас қалыптасады. Студент тер тапсырмаларды орындау барысында алдымен табуға қажетті затты және соның ә серінен алуға болатын химиялық реакцияны таңдап алып, жалпы химиялық заңдар жөніндегі білімін пайдалануы керек. Олар аспаптарды өздері құрастырады, сарамандық тапсырманы орындайды және әрқайсысы өз жұмысының нәтижесіне сын

көзбен баға беруге үйренеді.Химияны оқыту барысында қалыптасатын практикалық ик емділіктері нақтыланады.

Қазіргі таңда жоғарғы оқу орындарында кредиттік оқыту жүйесінде зертханалық сабақтар ерекше орын алады, сондықтан оған бүкіл аудиториялық сабақтың 40-80% дейін үлесі тиеді. Онда теориялық сабақта іске асыруға келмейтін эксперименттер мен тәжірибелер орындалып, практикалық дағдылар мен біліктіліктерге қол жеткізуге болады. Зертханалық сабақтар көбінесе студенттердің өздік жұмысы арқылы жүзеге асады, өйткені олар зертханалық сабаққа күні бүгін дайындалып, экспериментті өз бетінше орындаудың техникасын игереді. Педагог зертханада студенттің орындайтын жұмысының барысын, эксперименттік техника ерекшеліктерінің сақталуын, жалпы тақырыпқа сай игерілетін ақтық нәтижесінің ғылыми шындыққа сай келуін тексереді. Әрбір эксперименттік жұмыстың теориялық біліммен, әсіресе, өмірдегі қолданылуымен тікелей байланысына ерекше мән беріледі, өйткені ол болашақ маманға қажетті білік пен дағдының, кәсіби құзыреттіліктің қалыптасуына жол ашады [2].

Шоғырландырып-қарқынды оқыту технологиясына сай «Бейорганикалық заттардың химиялық технологиясы» мамандығы бойынша «Көміртек диоксидінің салыстырмалы молкелалық массасын анықтау» тақырыбына зертханалық жұмыс барысында студенттер үш-үштен бөлініп теоритик-экспериментатор – талдаушы болып бөлінуі арқылы жүзеге асады. Осы технологияға сәйкес әрбір тақырып бойынша жасалынатын зертханалық жұмыстарға алдын ала дайындалып келеді, яғни жасалынатын жұмыстың нақты мақсатын анықтайды, оған сәйкес химиялық теориялық мәліметтерді, химиялық заңдар мен ұғымдарды еске түсіріп қайталайды, жұмыстың орындалу ретін қысқаша жоспарлайды, қажет болған жағдайда қондырғының сызбанұсқасын сызады, есептеулер жүргізеді, тіпті жұмыс барысында жүзеге асуы мүмкін реакция теңдеулерін алдын ала болжап жазып қоюға болады және міндетті түрде жұмыс барысында талап етілетін техника қауіпсіздігі ережелерімен танысады.

Көміртек диоксидінің салыстырмалы молекулалық массасын анықтау барысында жұмыстың мақсатына орай қандай газ алынатынын, газ жинау үшін тиісті өлшеу жұмыстарын жүргізудің ретін теоритик баяндайды. Эксперимент жасаушы мен талдаушы қызметін атқарып түрған студенттің айтатын ой-пікірлері, қосымша ақпараттары болса толықтырып айтуларына да еркіндік беріледі [5].

Сабақ кезінде зертханалық жұмыс жоспары бойынша орындалады. Экспериментті толығымен жасап болғанша байқағандарын дәптер бетіне түсіреді, талдау жасайды. Жұмыстарды атқару практик студенттің қатысуымен іске асуы керек. Жұмыс жоспары бойынша ретімен орындалғаннан кейін теориялық және практикалық нәтижелер салыстырлады: теория бойынша алынған көміртек диоксидінің салыстырмалы молекулалық массасы 44-ке тең, ал біздің эксперимент жұмыстың нәтижесінде 46-ға тең болды. Осындай талдаулар, соңғы есептеулер, қорытынды жасау талдаушы – студентпен бірге атқарылады.

Студенттер жұмыс барысында байқағандарын дәптерге түсіреді, оларға талдау жасайды, есептейді және соңында қысқаша қорытынды шығарады. Осылайша студенттердің зертханалар жұмыстарды орындау кезінде теорияшы, экспериментатор талдаушы ретіндегі жеке қабілеттері дамиды. Келесі сабақтарда студенттердің міндеттері ретімен ауысып кезектесіп отырады [3].

Шоғырландырып – қарқынды оқыту технологиясына сай әрбір зертханалық жұмысты орындау кезінде студенттердің топқа бөлінуді түрлендірулеріне және рөлдерін алмастыруға ерік беріледі. Педагог үнемі бір студенттің теорияны ғана талқылап, практикалық жұмыс пен қорытынды жасудан қалыс қалмау қадағалап отырғаны маңызды болмақ.

Орта мектеп қабырғасында зертханалық жұмыс жүргізудің көптеген кемшіліктері бар, атап айтсақ, химия кабинетінің дұрыс жабдықталмауы, құрал-жабдықтардың жеткіліксіздігі, нашар ұйымдастырылуы. Осыдан барып жоғары оқу орнына түскен 1-курс студенттерінің зертханалық жұмыс жасауға білігінің, дағдысының төмен екендігі байқалып жатады. Шоғырландырып - қарқынды оқыту технологиясы негізінде зертханалық жұмыс жасауды ұйымдастыруда студенттердің білмеген жерін курстастарымен талқылауға, біріне-

бірі сұрақ қоюға мүмкіндік туады. Жұмыстың мақсатын жете түсініп, эксперимент жасай отырып жауапкершіліктері артады. Зертханалық жұмыста аталған технологияны қолданудың маңызы – әрбір студент жеке немесе қасындағы курстастарымен бірігіп зертханалық жұмысты орындаудың жоспарын алдын-ала жасай отырып, теорияның практикамен үштасуы арқылы тиянақты жұмыс жасай алады.

Шоғырландырып - қарқынды оқыту технологиясының ұтымдылығы – студенттің зертханалық жұмыс кезінде өз бетінше жұмыс жасауды меңгеруі, қиналған сәттерде бірінен-бірі көмек алуы, жұп, топ болып жұмыс істеуінің әдістерін еркін меңгеріп, сөйлесуге, сұхбаттасуға, сұрақ-жауапқа араласуға, пікірін жеткізе айтып не жазып, пікір-таласқа қатынаса алуға мүмкіндік туатындығы деуге болады. Әрбір жаңа ақпартатты, оған сай туындайтын сан түрлі проблемаларды шешуге машықтану қажетті ақпараттарды қарым-қатынастардың нәтижесінде өзіндік менеджмент, проблема шешу құзіреттіліктеріне жеткізсе, олардың бәрі біріккенде бүгінгі студентті ертеңгі құзырлы маман иесіне айналдыратыны күмәнсіз [4].

Қорыта келе, шоғырландырып - қарқынды оқыту технологиясының тиімділігін келесідей атап айтуға болады:

1. Студенттің білім алуды психологиялық ерекшеліктері мен байланыстыра игеруге мүмкіндік береді.
2. Өткен материалды бір күн ішінде қайтара қолдану арқылы түсіну, қайтадан оқу қабілеттері артады.
3. Әрбір дәріс пен зертханалық жұмыстардың өзара байланыстарын бірге қадағалауға машықтанады.
4. Өздері жұптық-топтық жұмыстар жасау негізінде – әдіс-тәсілдік ерекшеліктер деңгейі артады.

Шоғырландырып - қарқынды оқыту технологиясын тиімді пайдалану үшін оқытушының жоғары талабы мен студенттердің дайындығы жоғары деңгейде болуы керек. Білім сапасының нәтижесі оқытудың дәстүрлы репродуктивті және түсіндірмелі әдісіне қарағанда жоғары көрсеткіштерге ие болатыны анықталмақ.

Білім беру саласында атқарылып жатқан игі істермен қатар түбегейлі шешімін күтіп жатқан проблемалар да көп. Оның бірсыпырасы алда шешімін табатын студентпен бірге түр деп үміттенеміз. Дана бабамыз Ж.Баласағұн: «Елдің өзегі білік, кілті – тіл, қадір қасиеті – кісілік» деген екен [4]. Ойлап отырсақ, осы тұжырымдар тұтастай дерлік жастардың санасына, өн бойына сапалы біліммен, өрешіл рухты сіңіретін, әлемдік өркениет асуында, ел тәуелсіз туын берік ұстауға мұқалмайтындай жастарды тәрбиелейтін біздерге, педагогтарға арнап айтқандай сезіледі.

Қазіргі нарықтық экономиканың сұраныстарын қанағаттандыруға және экономиканың, өндіріс салаларының дамуына сай жастарға құзыретті тұлға ретінде қалыптастыру үшін оқытушылар оқытудың қазіргі технологияларын пайдаланып, оны одан әрі заман талабына сай жетілдіруі қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Нұрахметов Н.Н. Студенттің өзіндік жұмысының ғылыми-әдістемелік негіздері және оны ұйымдастыру формалары // ҚазҰУ Хабаршысы. – 2007. - №5. – Б. 182-184.
2. Нұрахметов Н.Н., Ниязбаева А.И. Кредиттік оқыту жүйесіне сай бейорганикалық химия пәнін меңгеруде 1-курс студенттерінің танымдық қабілеттерін дамыту // ҚазҰУ Хабаршысы. – 2007. -№5 (49). –Б. 211-213.
3. Нұрахметов Н.Н. Шоғырландырып - қарқынды оқыту технологиясын химияны оқытуда қолдану мүмкіндіктері // ҚазҰУ Хабаршысы. – 2007. -№3 (51). -195-197 бб.
4. Ковжасарова М.Р., Нұрахметов Н.Н., Аульбекова Г.Д. технологизация учебного процесса. Казахстанский опыт. –Алматы, 2005. -224 б.
5. Селевко Г.К. педогогические технологии на основе активации и идентификации деятельности учащегося. – М., 1998. -224 с.

Сулейменова О.Я., **Тәліпбекова Ә.Ж.**

БЕЙОРГАНИКАЛЫҚ ХИМИЯ КУРСЫН ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ ЖӘНЕ КОММУНИКАТИВТІК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ДИДАКТИКАЛЫҚ ҚҰРАЛДАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ЖОЛДАРЫН ІЗДЕСТІРУ

Аннотация. Мақалада қазіргі қоғамдағы білім жүйесін дамытуда бейорганикалық химия курсында ақпараттық және коммуникативтік технологиялардың дидактикалық құралдарды қолданудың тиімділігін арттырудың маңызы жайлы баяндалған. Бұл жұмыста ақпараттандыру технологиясының дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді, әрі білікті жұмысшы жас мамандарын даярлауға мүмкіндігі жоғары екені айтылған. Білім беруді ақпараттандыру мақсаты - оқыту жүйесін жаңаша сапаға құруға бағыттау. Білімді ақпараттандыру- оқыту мен т□рбиелеудің педагогикалық-психологиялық міндеттерін шешуге бағытталған заманауи ақпараттық технологияларды білім саласында қолданудың □діснамалық, практикалық қолданысын ж□не оларды жүзеге асыруды оңтайлы жолдармен қамтамасыз ету үдерісі болып табылады. Осыған орай ақпараттық кеңістікте өз бетінше білімін жетілдіру-ЖОО-ның басты міндеті. Қоғамды ақпараттандырудың басты міндеттерінің бірі - білім беру жүйесін ақпараттандыру. «Қазақстан Республикасындағы білім беруді дамытудың 2011- 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында» көрсетілгендей, «E-learning» - электронды оқытудың мақсаты - білім беру процесінің барлық қатысушыларының үздік білім беру ресурстары мен технологияларына тең қол жеткізуін қамтамасыз ету. Білім беру салаларының қызметкерлерінің міндеті ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалана отырып, химия курсында күнделікті сабақта: -мультимедия (видео, аудио қондырғылары мен теледидарды, электрондық оқулықтарды); -зертханалық тәжірибелер; -компьютер (компьютерлік бағдарламалар, интерактивті тақта); -анықтамалық мәліметтер (сөздік, энциклопедия, карта, деректер қоры); -интернет және т.б. көрнекі материалдарды пайдалану айтарлықтай нәтиже беретіні жайлы айтылған. Мұндай қондырғылар студенттердің қызығушылығын арттырып, зейін қойып тыңдауға және алған мәліметтерді нақтылауға мүмкіндік береді. Сонымен бірге ақпараттық-коммуникациялық технологиялар білім беру саласының қызметкерлерінің шығармашылық ізденіс қабілетін дамытуға, жаңа педагогикалық технологияларды жете меңгеруге, мамандық шеберлігін қалыптастыруға ықпалын тигізеді.

Түйін сөздер: білім беру; білім алушы; жаңатехникалық құралдар; маман; ақпараттық – коммуникативтік технологиялар.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеті - оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық коммуникациялық желілерге шығу, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке тұлғаны қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау» - деп атап көрсеткендей, қазіргі кезеңде әрбір оқытушының алдына қойып отырған басты міндеттерінің бірі- оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және жаңа педагогикалық технологияны меңгеру [1].

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп Елбасымыз атап өткендей, жас ұрпаққа білім беру жолында ақпараттық технологияны оқу үрдісіне қолдану мен оның тиімділігінарттырудың маңызы аса зор [2]. Себебі ақпараттық технология ғана жаңа педагогикалық технологиялардың мүмкіндіктерін іске асыра алады. Егер жаңа ақпараттық технологияны химия курсында тиімді пайдаланса, студенттердің қызығушылығы, танымдық белсенділігі, зерттеушілік іскерлігі, шығармашылығы артады. Еліміздің өркениетті елдер қатарына ұмтылуына байланысты қазіргі кезеңде білім ең басты мәселе болып отырғаны баршамызға аян. Қазіргі кезеңде білім беруде жаңа ақпараттық-комуникациялық технологияларды қолдану – білім сапасын көтеруді мақсат тұтқан заман талабынан туған қажеттілік. Ақпараттық ағындардың молдығы, мазмұнының тез жаңарып, толығып отыру заманында аз уақытта көлемді ақпаратты меңгеріп, оны жинақтап, игерудің, сақтаудың, өңдеудің амал-тәсілдерін игеру қажеттігі туады. Білім беруді ақпараттандыру мақсатында қабылданған мемлекеттік бағдарламалар дүниежүзілік

білім кеңістігіне енуге байланысты оқыту жүйесін жаңаша құруға, білім сапасын арттыруға бағытталған.

Қазір әрбір оқу орындарында, оқытушыдан студенттерге білім беріп қана қоймай, олардың бойында бағдарламалық дағдылар мен икемдерді қамтамасыз ету, шығармашалақпен жұмыс істеуге үйрету талап етілуде.

Жұмыс кезінде оқытушы мен студент тұрақты педагогикалық қатынаста болады, ал оқытушымен араласу, яғни пікір алысу кезеңдерін оқушының өзі анықтайды. Осыған бағытталған ақпараттық-коммуникациялық білім беру студенттің өзіне қолайлы және тиімді білім алуға деген құштарлығын қанағаттандыру мүмкіндігін береді. Оқу материалдарын фактологиялық және қолданбалы бөліктерге бөлу, оқытудың модульдік, жекелеп үйрету және деңгейіне қарай оқыту қағидаларын қатар пайдалану, өзін-өзі және бірін-бірі оқыту элементтері, пәнді игеруді қамтамасыз етудің (электрондық оқулықтар фрагменттері, арнайы тесттер, компьютерлік есеп жинақтары, анықтамалықтар, демонстрациялық файлдар, т.б.) ажырамас бөлігі ретінде ақпараттық-коммуникациялық технологияны пайдалану – оқу және жетілдіру мақсаттарына тиімді түрде қол жеткізуге болатын білім жүйесін құруға мүмкіндік береді [3]. Мұндай тәсілдің артықшылығына мыналарды жатқызуға болады: а) Оқытудың жоғары нәтижелілігі; б) Әр түрлі білім мекемелері үшін осы жүйенің икемділігі мен бейімделгіштігі; в) Жүйенің жеңіл өзгертілуі мен толықтырылуы (файлдағы тапсырмалар жеңіл өзгертіледі, Web-оқулықтар оңай өзгертіледі); г) Қолданудың әмбебаптығы (өздігімен жұмыс істеуді, әрі оқу процесін де қамтитын тиімділігі). Интернет және т.б. көрнекі материалдарды пайдалану айтарлықтай нәтиже береді.Мұндай қондырғылар, сабақты зейін қойып тыңдауға және алған мәліметтерді нақтылауға мүмкіндік береді. Қазіргі таңда оқудың интерактивті әдіс-тәсілдері өте көп. Педагогикалық ғалым мен озық тәжірибенің бүгінгі даму деңгейінде белгілі болған оқыту әдіс-тәсілдерінің бәрін де еркін игеріп, әрбір нақтылы жағдайларға орай ең тиімдісін таңдап алу және олардың бірнешеуінің жиынтығын түрлендіре тиімді, үйлесімді әрі шығармашылықпен қолдану- сабақтың сәтті өтуінің кепілі. Ақпараттық технология негіздері тұлғаның химия курсында алған білім сапасы мен сауаттылығын кеңейтуге жәрдемдеседі, мысалы: интернет сайты арқылы жоғары деңгейдегі көрнекіліктерді пайдалануға болады. Заман ағымына қарай сабаққа видео, аудио қондырғылары мен теледидарды, компьютерді қолдану студенттердің дүниетанымын кеңейтеді. Компьютер көмегімен оқыту оң нәтижелер береді. Ақпараттық мәдениет дегеніміз- тек компьютермен дұрыс жұмыс істей білу ғана емес, кез-келген ақпарат көзін: анықтамаларды, химиялық формулаларды, сөздіктерді, теледидар бағдарламаларын т.с.с. дұрыс пайдалана білу деген сөз. Мысалы, бір ғана химиялық формуланың өзінен көп ақпарат алуға болады. Химиялық формула-химиялық тілдің ең маңызды бөлігі болып есептелінеді, себебі сол заттың химиялық құрамын ажыратып береді. Химиялық элементтердің ашылуы жөнініде мына адрестерден http: //www. Alhimik.ru / hist / prior. Html және http: //www.ski.aha.ru / ALL / b2. Htm Химиядан жасалатын зертханалық жұмыстарды да интернет арқылы оқытуға болады. Қазіргі кезде ең сапалы оқу құралы "1С: Репетитор. Химия" http:/ repititor. 1c. Ru/online/disp.asp? 10; Мұнда бейне химиялық эксперименттерді көруге болады. Кей жағдайда реактивтердің жетіспеушілігінен, зертханалық заттардың өз деңгейінде болмауынан химиялық тәжірибелер жасалынбайды. Осы жағдайда бейне тәжірибелердің маңызы зор [4, 5].

Оқу үрдісінде тиімді пайдалануға арналған программалық құралдар бағдарлы оқытудағы химия пәндері курстарына сәйкес келуі, көрнекілік дәрежесі жоғары болуы, пайдалану қарапайымдылығы, жалпы пәндік және эксперименттік біліктіліктердің қалыптасуына, игерілген білімді қорытындылай алуға және тереңдетуге және т.б. ықпал етуі тиіс. Осы айтылғандарға байланысты химияны оқытуда пайдаланылатын программалық құралдарды келесі программаларға бөлуге болады [6].

- нақты тақырыптар бойынша анықтамалық құралдар;
- мазмұндық және химиялық есептерді шығару;
- лабораториялық жұмыстарды ұйымдастыру және жүргізу;
- игерілген білімді бақылау және бағалау;

Білім алушылардың жалпы химия пәнінен сапалы жоғары білім алу үшін, тереңдетіп оқыту кезінде модульдік технологияны қолданудың тиімді екендігі дәлелденді. Модульдік технология арқылы оқыту барысында кіріспе бөліміндегі дәріс сабақтары бейнедәріс түрінде

берілді және қорытынды сабақтарда өзіндік жұмыс тапсырмаларын орындауда ақпарат-тандыруды қолдану арқылы әр түрлі деңгей бойынша құрылған бақылау жұмыстарын орындау нәтижесімен, семестрлік жұмысты орындау барысында көрсетті.

Химия пәнінің білімдік, тәрбиелік және дамытушылық мүмкіндіктері, химиялық жоғары білім берудің негізгі міндеті аға үрпақтардың жинақтаған тәжірибесі негізіндегі білімді логикалық және дидактикалық өңдеуден өткізіп, түсінікті етіп беру.

Кредиттік жүйеде оқитын химия мамандығының студенттерінің пәнге қызығушылығын арттырып, олардың сапалы білім алуын дамыту мен өзіндік жұмыстарды орындаудың қажеттілігін қалыптастырады. Қазіргі кезеңде техникалық жоғары оқу орындарында білім берудің жаңа тұжырымды идеялары мен даму жолдарына сай оқытуды саралау, бағдарлы оқыту, білім мазмұнын кірістіру, ЖОО өмірін ізгілендіру идеяларын іске асыру мәселелері қарқынды жүргізілуде.

Химия пәнінде модульдік оқыту технологиясын қолдану арқылы мынадай жетістіктерге қол жеткізуге болады:

1. Уақыт үнемделеді.
2. Сабақтың сапасын көтереді.
3. Оқу әдісі мен құралдарын таңдауға мүмкіндік тудырады.
4. Білім алушылардың белсенділігін мен қызығушылығын арттырады, сондық-тан оқу үлгерімі көтеріледі.

Модульді тапсыру кезінде ол 100 пайыздық жүйемен анықталады. Жалпы модуль бағасы химияда оқылған дәрістер, зертханалық сабақтар мен практикалық сабақтардан алынған білімнің сапасын анықтап, студенттің өзіндік жұмысты қалай орындағанын көрсетеді [7].

Қорыта айтқанда, бүгінгі күні бейорганикалық химия пәнін оқытуда ақпараттық-коммуникативтік технологияның тиімді жолдарын таңдап қолдану өзекті болып табылды.

Әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасы 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 «Білім туралы» Заңы.// Егеменді Қазақстан 2007 ж. 15 тамыз, № 254. – 256 б.

2. Қазақсан Республикасының 2010 жылдарға дейінгі стратегиялық даму жоспары. – Астана, 1997.

3. Қараев Ж.А. Оқытудың компьютерлік технологияның дидактикалық заңдылықтары.// Информатика, физика, математика. 1993. № 4. -3-7 б.

4. Өнербаева З.О., Солтанхан А. Химиядан тәжірибелік сабақтарды виртуальды ұйымдастыру «ЖОО-да жаратылыстану пәндерін оқытудың іргелі бағыттары» атты халықаралық ғылыми – тәжірибелік конф.мат. 2013 ж. 235 – 240 б.

5. Өнербаева З.О. Компьютер арқылы интернет желісінен химиялық мағлұматтар мен ақпараттар алу мүмкіндіктері. «Экология, өлкетану және туризмнің географиялық проблемалары» атты халық-аралық ғылыми – тәжірибелік конференция материалдары. 12-13 мамыр, 2014 ж. 71-74 б.

6. Исаева Г. «Ақпараттық технологиялар және білім сапасы» //Қазақстан мектебі, №7, 2008. –Б 47-48.

7. Жанпейісова М.М. «Модульдік оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде». Алматы 2006 жыл.

Султангалиева Г.С., Алтаев А.Ш.

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД КАК МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ ПРИНЦИП В ПРЕПОДАВАНИИ ИСТОРИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН

В соответствии с концепцией новой Стратегии развития образования Казахстана, модернизация системы образования, её структурное и содержательное обновление рас-сматривается как основа модернизации общества, экономики, государства и страны в целом. Вузовская модель образования зависит отпроцессов, происходящих в мировомпространстве, а именно от глобализации,информатизации, компьютерных технологий, современных кон-цепций, международного опыта стран, лидирующих на рынке образовательных услуг. Сегодня проводятся научные конференции, круглые столы, посвященные обсуждению вопросов внедрения инновационных технологий обучения в высшей школе [1]

Исходя из этого, нужно понимать, что современные методы обучения следует искать в органичном сочетании традиционной методики и инновационной модели обучения. Что мы понимаем под словом инновация и технология?Инновации в образовательной деятельности – это использование новых знаний, приемов, подходов, методов для повышения качества знаний студентов, что в конечном итоге способствует социальной и рыночной востребованности выпускников университета.Слово «технология» происходит от греческих слов – искусство, мастерство и – учение.Поэтому термин «инновационная технология» в буквальном переводе означает новое учение, новое мастерство в преподавании и т.д.[2]Компетентностный подход и использование инновационных технологий обучения в преподавании исторических дисциплин-взаимосвязанный процесс.[3]

Одной из новых форм преподавания исторических дисциплин является технология модульного обучения, определяющая изменение структуры изучаемого материала по форме и способу проведения учебного занятия. Технология модульного обучения позволяет студенту, включенному в образовательный процесс, последовательно осваивать основные термины, факты, хронологию, исторические концепции и т.д.. Благодаря каждому модулю студент дозирует содержание, взаимосвязывает информацию, обсуждает и глубже осознает что главное в данной теме, каковы ключевые моменты и зачем ему это нужно. Главное предназначение модуля – развивать логику исторического мышления и осознание целостности исторических событий.Обучающий модуль - это логически завершенная форма части содержания учебной дисциплины, включающая в себя познавательный и профессиональный аспекты, усвоение которых должно быть завершено соответствующей формой контроля знаний, умений и навыков, сформированных в результате овладения обучаемыми данным модулем.

Цель разработки модулей - расчленение содержания курса или каждой темы курса на компоненты в соответствии с профессиональными, педагогическими и дидактическими задачами, определение для всех компонентов целесообразных видов и форм обучения.

Лекции по базовому курсу «Новейшая история Казахстана» проводятся с использованием различных типов: вводные, обзорные, иллюстративные, проблемные, обобщающие.

Для развития познавательной активности, осознания и восприятия материала у студентов особую роль в модульном обучении, по - моему мнению, играет семинар. В модуле разработаны таким образом семинарские вопросы, которые позволяют углубить уже имеющиеся знания студентов. К примеру, при изучении модуля «Социально-политическая история современногоКазахастана» предлагается тема семинара: «Труды Н.Назарбаева как исторический источник по истории современного Казахстана». Эта тема как нельзя лучше позволит студентам осознать приоритеты политики Президента, его роль в истории независимого Казахстана.

Темы самостоятельной работы студентов в модуле разработаны таким образом, что позволяют не только закрепить изучаемый материал, но и провести исследование в более широком пространственно-временном срезе, в частности провести сравнительный анализ социально-политических событий в Казахстане с соседними странами, в частности Кыргызтан, Узбекистан, Россия и т.д.[3]

Модуль важно завершить контролем знаний студентов, который проводится в различной форме и поможет провести мониторинг приобретенных умений и навыков студентов по данному модулю.

Следующая форма инновационных технологий в контексте преподавания исторических дисциплин -технология проблемного обучения. Проблемные методы - это методы, основанные на создании проблемных ситуаций, активной познавательной деятельности студентов, состоящей в поиске и решении сложных вопросов, требующих актуализации знаний, анализа, умения видеть за отдельными фактами явление, закон.Проблемные ситуации можно создавать на всех этапах процесса обучения: лекции, семинаре, СРСП, СРС, рубежном контроле.

Создавая проблемную ситуацию на лекции, важно определить пути выхода из нее. Например, при изучении темы « Советская культурная модернизация в Казахстане» я предлагаю студентом следующее задание: *«По ходу изучения темы проследите подходы советской власти в реализации данной программы, причины, задачи, характер, идеологизированность культурных учреждений, противоречия, позитивные и негативные последствия культурной модернизации и т.д.».*

При создании проблемной ситуации важно привести противоположные, полярные мнения ученых, очевидцев, современников исторических событий. Для развития самостоятельного мышления студентов нужно предложить студентам принять ту или иную точку зрения и объяснить свою позицию. При организации проблемной ситуации, нужно использовать следующие приемы:

- знакомить студентов с предположением о том, что событие развивалось бы иначе, а именно что произошло при альтернативном исходе событий;
- высказывать или зачитывать фрагмент документа, в котором есть неожиданный поворот на оценку событий (например «превентивный удар СССР».);
- указывать на несоответствие оценки исторического деятеля или события;
- показывать неопределенность в сущности исторических явлений (события 1991 г. в СССР);
- знакомить с опровержениями отдельных фактов, концепций.

Можно использовать разнообразные приемы по разрешению проблемной ситуации, а именно проблемный фронтальный эксперимент; проблемное решение задач; проблемные задания; игровая проблемная ситуация. Вышеназванные ситуации позволят студентам развить творческое мышление. При разрешении проблемной ситуации можно разделить студенческую группу на две. Первая группа выдвигает позитивные стороны или последствия исторического события, а вторая –отрицательные. Каждая группа должна подтвердить свои выводы фактами, документами, определением содержания терминов, примерами из всемирной и отечественной истории, предложить свои пути по решению проблемы.

Для реализации проблемной технологии важно обратить внимание на отбор самых актуальных вопросов; проблемное изложение; проблемная демонстрация кино или видеофрагментов.

Следующий подход, необходимый сегодня в преподавании исторических дисциплин - информационно-коммуникационные технологии.

В настоящее время можно выделитьэлектронные образовательные ресурсы, которые представляют собой динамичную саморазвивающуюся систему содержательных взаимодействий участников образовательного процесса.

Поисковые системы сети Интернет позволяют по одному слову найти нужную историческую информацию. Правда, при этом приходится отбрасывать много ненужной, случайной информации, но в то же время находится много попутных, порой неожиданных исторических сведений. Очень важна роль преподавателя истории в раскрытии возможностей новых информационно-коммуникационных технологий в формировании у студента умений ориентироваться в потоке информации, умение выделять главное, обобщать, делать выводы .Информационные технологии ставят студента в позицию исследователя, заставляют понимать, достаточно глубоко, суть изучаемой проблемы. Изучая и анализируя разные информационные источники, студенты учатся ставить цели, планировать ожидаемый результат, и, что важно предлагают возможные решения познавательной задачи.

С другой стороны, информационно-коммуникационные технологии позволяют по-новому «зазвучать» учебным занятиям, позволяют использовать самые различные источники информации, использовать текстовую, звуковую, графическую и видеоинформацию. С помощью глобальной сети Интернет стало возможным изучение лекций крупных отечест-венных, российских и зарубежных историков. Мультимедиа на лекциях, особенно интерактив-ное, активизирует личностные мотивы обучения, а именно целевой, исследовательский, инициационный и др..

С помощью информационных технологий можно организовать не только поисковую работу по предмету, но и проверочные и тренинговые упражнения.

Использование инновационных технологий обучения позволяет студентам овладеть новыми приемами учебной деятельности, новыми навыками анализа и отбора информации. Именно это и формирует качество знаний студента, его компетенции и востребованность на рынке труда. Реализация компетентностного подхода в образовании предполагает изменения в профессиональном сознаниикак самого педагога, так и студента. Необходимо при этом помнить, что компетентность всегда проявляется в органичном единстве с ценностями человека, так как только при условии ценностного отношения к деятельности, людям,

окружающей действительности, личностной заинтересованности достигается высокий профессиональный результат.

Примечание:

1. См.: http://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnye-tehnologii-obucheniya-v-vysshey-shkole; Новые образовательные технологии в вузе.// Сборник материалов 6-1 международной научно-практической конференции. Екатеринбург.2009.;

2. Нигматов З.Г., Шакирова Л.Р. Теория и технологии обучения в высшей школе: Курс лекций. Казань. 2012.

3. Компетентностная модель современного педагога. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2009. – 158 с

4. Росина,Н. Организация СРС в контексте инновационного образования // Высшее образование в России. – 2006. – №7. – С.109-114.

Ключевые слова: инновации, технология, компетентностный подход, проблемное обучение.

Resume

In this article the various aspects of innovative learning technologies suchasmodular training, technology of problem-learning, information and communication technologies, in the teaching of historical disciplines, in particular "The New history of Kazakhstan"

Түйін

Бұл мақалада тарихи пәндерді оқытудағы инновациялық технологияның әртүрлі аспектілері ашылады (модулдік оқыту, проблемалық зерттеудің технологиясы, ақпаратты-комуникациялық технологиясы және т.б.) оның ішінде «Қазақстанның жана заман тарихы»

Сүлейменова З.І., Тапеева С.Қ.

«ЫҚТИМАЛДЫҚТАР ТЕОРИЯСЫНЫҢ ҚОСЫМША ТАРАУЛАРЫ» АТТЫ ТАҢДАУ КУРСЫНЫҢ БАҒДАРЛАМАСЫ МЕН МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Математика - нақты ғылым, бір қарағанда кездейсоқтыққа ешқандай қатысы жоқ. Бірақ, осы кездейсоқтықтың сандық сипаттамасын, ықтималдық ұғымын берген математика ғылымы. Ықтималдықтар теориясы өмірдегі кездейсоқтықтарды зерттеп, олардың заңдылықтарын ашады. Қазіргі уақытта ықтималдықтар теориясы басқа да ғылым салаларымен тығыз байланыса отырып, қарқынды түрде даму үстінде. Жаңа теориялық нәтижелер ықтималдықтар теориясы әдістерінің қолданылуларына жаңа мүмкіндіктер ашуда, ал табиғат құбылыстарын жан-жақты зерттеу ықтималдықтар теориясын кездейсоқтықпен байланысты жаңа заңдылықтар іздеуге ұмтылдырады. Ықтималдықтар теориясының дамуына байланысты оның адамзат өмірінде қолдану мүмкіндіктері арта түсуде.

Жалпы алғанда ықтималдықтар теориясының әдістері ғылымның барлық салаларына өз үлестерін қосуда. Ықтималдықтық әдістер кеңінен қолданылатын ғылымдар ретінде физика, геодезия, өлшемдер теориясы, биология, медицина, экономика, әскери ғылым және космонавтика, лингивистика, психология және оқыту теориясы т.с.с. ғылым салаларын айтсақ та болады.

Қазіргі кезде ықтималдықтар теориясын оқып үйрену- заман талабы. Сондықтан «Математика» және математикаға жақын мамандықтар мен экономикалық мамандықтардың барлығы жоғарғы оқу орындарында міндетті түрде осы курсты өтеді. Бірақ «Ықтималдықтар теориясы және математикалық статистика» курсына небәрі 3 кредит қана бөлінеді. Ал бұл кредиттер аясында біздің тәжірибеден көріп жүргеніміз бойынша курс материалдарын толық қамту мүмкін емес, бөлінген уақыт тек пәннің негізгі тарауларын ғана қамтуға жетеді. Сол себепті 3-ші курс студенттеріне таңдау курсы ретінде «*Ықтималдықтар теориясының қосымша тараулары*» деген курсты ұсынбақшымыз. Бұл курста ықтималдықтар теориясындағы аз қарастырылған кейбір тараулар толықтырылып, сонымен қоса бірнеше жаңа

тараулар қосып оқытылады. Ендеше осы курстың мазмұны мен мағынасына қысқаша тоқтала кетейік.

Ықтималдықтар теориясын практикада қолдануда көп жағдайда тәжірибе нәтижесі бір өлшемді кездейсоқ шамамен ғана емес, екі немесе одан да көп өлшемді кездейсоқ шамалармен сипатталады. Мысалы, снарядтың түскен нүктесі екі кездейсоқ шамамен анықталады: абсциссасы және ординатасымен.

Бірнеше кездейсоқ шамалар жүйесінің қасиеттері олардың құраушыларының қасиеттерін де қанағаттандырады. Сонымен бірге ол кездейсоқ шамалар арасында байланыс болады.

Кездейсоқ шамалар жүйесіне қатысты сұрақтарды қарастырғанда жүйенің геометриялық түсіндірмесін қарастырған жөн. Мысалы (X,$У$) екі өлшемді кездейсоқ шамалар жүйесін жазықтықтағы координаталары X және $У$ болатын кездейсоқ нүкте ретінде алуға болады. Ал үш өлшемді кездейсоқ шамалар жүйесі ретінде үш өлшемді кеңістіктегі кездейсоқ нүктені аламыз. Осыған сәйкес n өлшемді кездейсоқ шамалар жүйесі «n өлшемді кеңістіктегі кездейсоқ нүкте» ұғымымен беріледі. Бұл курста біз кездейсоқ шамалар жүйесін қарастыра отырып, олардың үлестірімдерін, сонымен қатар сандық сипаттамаларын қарастырамыз.

Кездейсоқ құбылыстарға байланысты кейбір есептерді шығару барысында заманауи ықтималдықтар теориясында кездейсоқ шама ұғымы кеңінен пайдаланылады. Біз ол кездейсоқ шамалардың үлестірім заңын білуіміз керек. Жалпы жағдайда кездейсоқ шаманың үлестірім заңы жасалынып отырған тәжірибе арқылы анықталады. Бірақ, бұл тәжірибе өте күрделі немесе әртүрлі қиындықтарға толы болуы мүмкін. Сондықтан тәжірибе санын мейлінше азайтып, кездейсоқ шаманың үлестірімі жайлы түжырымға қосымша мағлұматтарды пайдалану көзделеді. Осындай кездейсоқ шаманы зерттеудің қосымша тәсілдері ықтималдықтар теориясында үлкен орын алады. Яғни бізге керек кездейсоқ шаманы басқа үлестірімі белгілі кездейсоқ шаманың функциясы ретінде қарастырамыз. Біз осы курста бірнеше осы типтегі есептерді шығарамыз.

Бірақ та іс жүзінде кейбір жағдайларда кездейсоқ шаманың үлестірімін анықтаудың қажеті болмайды. Оның сандық сипаттамаларын, яғни математикалық күтімін, дисперсиясын, т.б. моменттерін анықтау жеткілікті. Біз бұл курста сандық сипаттамаларға толығымен тоқталып, олардың қасиеттерін кеңінен қарастырамыз.

Ықтималдықтар теориясында тағы бір көп қолданылатын ұғым- сипаттамалық функциялар. Ол анализде үлестірім функциясының Фурье-Стильтес түрлендіруі деген атпен белгілі. Оны ықтималдықтар теориясында алғаш қолданған А.М.Ляпунов болған. Тәуелсіз кездейсоқ шамалардың қосындысына байланысты есептерде осы теорияны жиі қолдануға болады. Сондықтан осы курста сипаттамалық функция ұғымына, оның әртүрлі қасиеттеріне кеңінен тоқталамыз.

Дискрет кездейсоқ шамалардың ішіндегі маңызы зор теріс емес бүтін мәндер қабылдайтын кездейсоқ шамаларды (бүтін мәнді кездейсоқ шама) зерттеуде туындатқыш функциялар әдісі кеңінен қолданылады. Бұл біз жоғарыда қарастырған сипаттамалық функциялар әдісінің жеке түрі. Бұл әдіс Муавр мен Лаплас кезінен бері белгілі. Жалпы бүтін теріс емес мәндер ғана қабылдайтын кездейсоқ шамалар үшін туындатқыш функциясының қасиеттері ол кездейсоқ шаманың қандай ықтималдық кеңістігінде анықталғандығына байланыссыз. Бұл функцияның қасиеттерін дәлелдегенде математикалық күтімнің қасиеттері пайдаланылады.

Жоғарыда айтылған мәселелерді ескере отырып, біз осы курстың бағдарламасын төмендегідей 6 тарау мен бірнеше ішкі тақырыптарға бөлдік. Мұнда теориямен қатар мысалдар мен есептер де кеңінен қарастырылады.

1. Кездейсоқ шамалар жүйесі.

1.1. Кездейсоқ шамалар жүйесі туралы түсінік.

1.2. Екі өлшемді кездейсоқ шаманың бірлескен үлестірім функциясы, бірлескен үлестірім тығыздығы.

1.3. Жеке (маргинал) үлестірім тығыздығы. Шартты үлестірім.

1.4. Тәуелді және тәуелсіз кездейсоқ шамалар.

1.5. Екі өлшемді кездейсоқ шаманың сандық сипаттамалары. Корреляциялық момент. Корреляция коэффициенті.

1.6. Жазықтықтағы нормал үлестірім.

1.7. Шашырау эллипсі. Нормал үлестірімді канондық түрге келтіру.

1.8. Қабырғалары коррдинат өстеріне параллел болатын шашырау тік төртбұрышына түсу ықтималдығы.

1.9. Шашырау эллипсіне түсу ықтималдығы.

1.10. Кез келген формалы облысқа түсу ықтималдығы.

2. Көп өлшемді кездейсоқ шамалар (кездейсоқ векторлар)

2.1. Көп өлшемді кездейсоқ шамалар және олардың үлестірімдері. Маргинал үлестірім.

2.2. Көп өлшемді дискрет және абсолют үзіліссіз кездейсоқ шамалар.

2.3. Кездейсоқ шамалардың тәуелсіздігі.

2.4. Кездейсоқ шамалардың функциялары: екі кездейсоқ шаманың қосындысының, қатынасының және көбейтіндісінің үлестірімдері.

2.5. Кездейсоқ шамаларды сызықты түрлендіру.

2.6. Шартты үлестірімдер.

2.7. Үш өлшемді кеңістіктегі нормал үлестірім. Кез келген санды кездейсоқ шамалар жүйесі үшін нормал заңның жалпы жазылуы.

3. Математикалық күтімнің жалпы анықтамасы. Қасиеттері

3.1. Мультипликативтік қасиет.

3.2. Ақиқат дерлік қасиеттері.

3.3. Жинақталу қасиеттері.

3.4. Ақырлылық қасиеттері.

3.5. Сызықтық қасиеттері.

3.6. Теріс еместік қасиеттері.

3.7. Математикалық күтімді есептеу формулалары.

3.8. Лебег-Стильтес, Риман-Стильтес және Риман интегралдары арасындағы байланыстар.

4. Шартты математикалық күтімдер. Бөліктеулерге байланысты шартты математикалық күтім.

4.1. Сигма-алгебраларға байланысты шартты математикалық күтімнің жалпы анықтамасы.

4.2. Шартты математикалық күтімнің бар болуы.

4.3. Сигма-алгебраларға және бөліктеулерге байланысты шартты математикалық күтім ұғымдарының келісімділігі.

4.4. Шартты математикалық күтімнің қасиеттері және есептеу формулалары.

4.5. Кездейсоқ шаманың екінші кездейсоқ шамаға байланысты шартты математикалық күтімінің құрылымы.

4.6. Шартты математикалық күтім және орташа квадраттық мағынадағы тиімді баға.

5. Туындытқыш функциялар.

5.1. Бүтін мәнді кездейсоқ шамалар және олардың туындатқыш функциялары.

5.2. Мультипликативтік қасиет және үйірткілер.

5.3. Бернулли сынақтарындағы күту уақыттары мен бастапқы күйге оралу.

5.4. Кездейсоқ санды кездейсоқ шамалардың қосындысы.

5.5. Көп өлшемді туындатқыш функциялар.

6. Сипаттамалық функциялар.

6.1. Сипаттамалық функция және оның қасиеттері.

6.2. Жалғыздық теоремасы.

6.3. Сипаттамалық функцияның кейбір қосымша қасиеттері. Симметриялы үлестірімнің сипаттамалық функциясы. Семиинварианталар мен моменттер. Сипаттамалық функцияның Лебегтік жіктеуі. Композиция формуласы.

6.4. Сипаттамалық функциялар туралы критерийлер. Сипаттамалық функция болудың қажетті және жеткілікті шарттары.

Қолданылған әдебиеттер

1. Ақанбай Нұрсадық. Ықтималдықтар теориясы. I бөлім. Оқу құралы.- Алматы: Қазақ университеті, 2007.-325 бет.

2. Ақанбай Нұрсадық. Ықтималдықтар теориясы және математикалық статистика курсы. I бөлім. Оқу құралы.- Алматы: Қазақ университеті, 2011.-291 бет.
3. Н.Ақанбай. Ықтималдықтар теориясының есептері мен жаттығуларының жинағы- Алматы.: Қазақ университеті, II бөлім. 2004.
4. Вентцель Е.С. Теория вероятностей: учебник. 11-е изд., стер.-М.: КНОРУС, 2010. - 664 с.
5. Б.В.Гнеденко. Курс теории вероятностей. Москва.: Наука, 1988. -448 с.
6. Б.А.Севастьянов. Курс теории вероятностей и математической статистики. – М.: Наука, 1982. – 255 б.
7. А.Н.Ширяев. Вероятность. – М.: Наука, 1980. – 576 б.

Таирова Н.Н.

СИСТЕМА MENDELEY В РАМКАХ ДИСЦИПЛИНЫ «ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ»

Дисциплина бакалавриата «Информационные системы в науке и образовании», преподаваемая на кафедре с 2002 года, является одним из элективных курсов специальных дисциплин многих специальностей. Достаточно полный охват информационных понятий и явлений преподаваемый в рамках дисциплины «Информационные системы в науке и образовании» помогает студентам в изучении тем, таких как ИС научных, научно-технических, общественных организаций, универсальные пакеты для научных исследований, пакеты моделирования динамических систем, ИС контроля знаний, создание электронного учебника. Новизной в преподавании дисциплины является предлагаемое дополнение - изучение системы Mendeley, как одного из инструментов, позволяющим автоматизировать создание коллекций публикаций, систематизацию и составление их библиографического описания; создание кратких рефератов, аннотаций и пометок при анализе результатов, изложенных в научных публикациях при написании статей, научных работ и в частности дипломной работы студента бакалавра.

Для успешного внедрения ИТ в учебный процесс в условиях современной образовательной среды в программу курса дополнительно включено изучение следующих вопросов:

− общие вопросы, связанные с базовой подготовкой к использованию информационно-коммуникационных технологий и сетевых образовательных ресурсов (знание аппаратного и программного обеспечения современного компьютера; работа с форматами файлов; умение находить и использовать научные образовательные ресурсы открытого доступа и др.);

− основы современной информационно-образовательной среды, включая знакомство с системами e-learning (зарубежный и российский опыт);

− дидактические основы использования электронных учебных материалов;

− работа с мобильными устройствами; способы использования современных мобильных устройств в условиях виртуальной образовательной среды; в частности, особенности разных операционных систем для мобильных устройств, возможные проблемы при отображении образовательного контента и учебных задач на разных устройствах;

− освоение полезных сервисов для работы с информацией, среди которых: кураторы содержания – сервисы для отслеживания, сбора и систематизации информации по интересующим темам, библиографический менеджер – программа и сервис по работе с библиографией Mendeley;

− освоение средств быстрой публикации образовательных продуктов, создаваемых самостоятельно или скопированных из заслуживающих доверия источников (Google Академия, Calameo, YouTube, SlideShare, Prezi, Facebook и др.);

− разработка электронных контрольно-тестирующих комплексов в различных программных средах;

Неотъемлемой частью учебной и научной деятельности на старших курсах является работа с текстами научных статей, докладов, монографий и других научных публикаций, изданных как традиционным способом на бумаге, так и в электронном виде (так называемый электронный ресурс). Работа с документами в электронном виде дает ряд дополнительных возможностей, как, например, автоматизация поиска информации и ее систематизация. В рамках нескольких практических занятий предполагается обучение методическим основам и навыкам работы в программной среде Mendeley.

Mendeley (https://www.mendeley.com) — это активная молодая компания, появившаяся в Лондоне в 2008 году и разработавшая одноименную открытую библиографическую систему для управления библиографической информацией, позволяющая хранить и просматривать исследовательские труды в формате PDF, а также имеющая подключение к международной социальной сети учёных. Разработкой занимаются ученые и выпускники из европейских академических институтов, а инвесторами являются бывшие управленцы из Last.fm, Skype и Warner Music Group и ученые из Кембриджа и Университета Джона Хопкинса. За неполные три года своего существования Mendeley был признан лучшим стартапом и лучшей социальной инновацией 2009 года и поднялся в десятку наиболее влиятельных технических медиа-компаний - беспрецедентный успех для открытого продукта, ориентированного на специфическую аудиторию. Система Mendeley является глобальным инструментом в области информации и научного сотрудничества. Терминальные, мобильные и веб-приложения Mendeley помогают людям делиться своими научными работами, расширять информированность о своих публикациях и анализировать, как их публикации используются другими исследователями.

С момента своего запуска в 2009 году, система Mendeley расширилась до более чем 4 млн пользователей, которые в общей сложности загрузили почти 500 млн документов. В апреле 2013 года Mendeley был приобретен Elsevier – крупнейшим в мире издателем научно-технической, медицинской литературы и провайдером информационных решений в области науки и образования, с годовым оборотом в 9,5 млрд долларов. Mendeley интегрирован в ведущие продукты издательства: полнотекстовую платформу Science Direct (http://cufts.library.spbu.ru/CRDB/SPBGU/resource/30) и наукометрическую базу данных Scopus (http://cufts.library.spbu.ru/CRDB/SPBGU/resource/79).

База данных издательства Elsevier Science - на платформе Science direct Scopus - представляет собой крупнейшую в мире единую реферативную базу данных, которая индексирует более 18000 наименований научно-технических и медицинских журналов примерно 5000 международных издательств и обновляется ежедневно, включает записи первых выпусков журналов ведущих научных издательств. Система SciVerse Scopus обеспечивает поиск научных публикаций и предлагает ссылки на все вышедшие рефераты из обширного объема доступных статей и публикации в открытом доступе (Open Access), труды научных конференций, а также материалы, доступные только в электронной форме - это наиболее эффективный путь получения релевантной научной информации и ее оценки в кратчайшие сроки. Источник: https://www.elsevier.com/about/press-releases/science-and-technology/elsevier-announces-its-collaboration-with-the-national-research-nuclear-university-mephi-in-russia.

По поручению и при финансовой поддержке МОН РК АО в октябре 2011 года «Национальный центр научно-технической информации» (АО «НЦНТИ») впервые приобрел национальную подписку к международным электронным информационным ресурсам компаний ThomsonReuters (WebofScience), SpringerGmbH (Springerlink) и Elsevier B.V. (ScienceDirect, Scopus). Национальная подписка, которой располагает АО «НЦНТИ», предоставляет отечественным научным, образовательным организациям и научной общественности возможность бесплатно использовать уникальные электронные информационные ресурсы, необходимые для развития научно-технической деятельности в Казахстане, осуществлять доступ к информационным ресурсам - как новую модель научных коммуникаций; получить возможность использования материалов зарубежных информационных ресурсов в научной, образовательной и в повышении эффективности информационного обеспечения инновационной деятельности; зарубежные информационные ресурсы как аналитический инструмент; опыт эффективного использования зарубежных информационных ресурсов.

Mendeley позволяет объединить информацию на ПК пользователя и в интернете, предоставляет средства поиска, продвинутые способы коммуникации для обмена и обсуждения. При этом возможно использовать систему без привязки к конкретному компьютеру. Эта система также представляет интерес для преподавателей, так как позволяет выкладывать материалы лекций, вопросы к экзаменам, формировать тестовые вопросы и взаимодействовать со студентами в интерактивном режиме.

Для студентов Mendeley предоставляет возможность синхронизировать все необходимые статьи и источники, что позволяет заниматься диссертацией/дипломом/курсовой в любом месте, где есть интернет без необходимости иметь при себе флеш-накопители. Также преподаватель или коллеги смогут просмотреть и предложить студенту новые материалы. Однако Mendeley пока не переведен на русский язык.

Для студентов и исследователей Mendeley – это бесплатный справочник-менеджер и академическая социальная сеть. Бесплатная программа для управления библиографической информацией, позволяющая хранить и просматривать исследовательские труды в формате PDF, а также имеющая подключение к международной социальной сети учёных. Для получения доступа к использованию программы, необходимо создать учётную запись на сайте социальной сети. Базовый пакет Mendeley распространяется как freeware, однако существуют платные версии с увеличенными квотами на хранение материалов и создание групп.

Возможности программы**:**

— Автоматизированное извлечение метаданных из документов PDF.

— Синхронизация с учётной записью.

— Встроенный просмотрщик PDF с возможностью текстовых пометок (аннотаций).

— Поиск по всей библиотеке (по названию документа, имени автора или собственным ключевым словам).

— Автоматическое управление PDF-файлами (переименование согласно заданной схеме, мониторинг папок — англ. *watch folder*).

— Поиск недостающей метаинформации через Google Scholar.

— Экспорт частей библиотеки в формате BibTeX.

— Извлечение сносок из раздела ссылок («References»).

— Использование тегов для категоризации документов.

Системы управления библиографической информацией — это системы, позволяющие исследователям, учёным и писателям создавать и повторно использовать библиографические ссылки. После того как ссылка создана, она используется для создания библиографии, то есть списка библиографических ссылок, в научной статье, монографии, книге.

Разработка систем управления библиографической информацией подстёгивается стремительным ростом количества научной литературы. Известно, что «основным фактором, определяющим слаженную коллективную работу учёных, является организация передачи информации».

Профессор Вашингтонского университета Майкл Фрачетти посоветовал «делать не просто обзор, а показывать какой-то новый взгляд на вещи, какой-то поворотный момент или сделать глубокий анализ узкого периода. Мировая наука меняется, сегодня приветствуются не просто описание, а свежий взгляд, междисциплинарные проекты, которые позволяют взглянуть на проблему с четырех точек зрения сразу, и тогда ваше исследование будет мульти дисциплинарным».

Приведенный обзор основных возможностей системы Mendeley показал, что данная система позволяет автоматизировать решение ряда задач, возникающих в процессе научной деятельности при работе с научными публикациями. Это создание коллекций публикаций, систематизация и составление их библиографического описания; создание кратких рефератов, аннотаций и пометок при анализе результатов, изложенных в текстах научных публикаций, цитирование и составление перечня ссылок. Система позволяет повысить производительность труда и научит студента организовать работу на стадии анализа публикаций по направлению исследования, а также при написании статей, тезисов докладов, диссертаций и других научных работ.

Заключение

Деятельность преподавателей КазНУ им.Аль-Фараби акцентирована на углубленное развитие научно-исследовательской работы, позволяющей получать результаты высокого качества, а также на расширение своего международного сотрудничества. Имея доступ к Mendeley Institutional Edition (MIE) студенты, также, как и исследователи, преподаватели и сотрудники нашего университета смогут искать и анализировать научную информацию, читать и обрабатывать полнотекстовые статьи, собирать и хранить статьи, писать научную работу, подавать статьи в научный журнал, оценивать и публиковать, что улучшит производительность исследований и в дальнейшем повысит глобальное присутствие университета в мировом научно-образовательном пространстве.

Ключевые слова: система Mendeley, электронный ресурс, программа управления библиографической информацией.

Источники:

1. Mendeley // Википедия — свободная энциклопедия. — Режим доступа: http//ru.wikipedia.org/ wiki/Mendeley.
2. Overview // Mendeley. — Режим доступа: http://www.mendeley.com/features.
3. http://www.scopus.com/
4. https://www.elsevier.com/about/press-releases/science-and-technology/elsevier-announces-its-collaboration-with-the-national-research-nuclear-university-mephi-in-russia
5. Подробная информация об инструменте на английском языке: http://www.elsevier.com/online-tools/mendeley,
на русском языке: http://www.elsevierscience.ru/products/mendeley/.
6. Краткое руководство по работе с Mendeley:
http://www.elsevierscience.ru/files/pdf/Mendeley_QRG_Russian.pdf,
7. Инструкцию по переносу данных в Mendeley:
http://www.elsevierscience.ru/files/pdf/Mendeley_Migration_Guide_Russian.pdf.
8. http://www.np.kz/research/12161-publikujjsja_ili_pogibnesh.html

Таныбаева А.К., Абубакирова К.Д., Мурзагалиева М.Г.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

Аннотация

В статье рассмотрены вопросы применения интерактивных методов обучения. Показано, что их использование позволяет значительно повысить улучшить качество образования.

Главной задачей высшей школы станы является обеспечение высокого качества образования на основе сохранения его фундаментальности и соответствия потребностям личности, общества и государства.

Система образования и улучшение его качества становится одним из стратегических приоритетов развития Казахстана. Из всех факторов производства человеческий капитал является наиболее эффективным. В отличие от других ресурсов он неисчерпаем Как отметил Президент страны Н. Назарбаев в Послании народу Казахстана: «Нам нужна современная система образования, соответствующая потребностям экономической и общественной модернизации» /1/.

Образовательные программы нуждаются в большой гибкости и быстром развитии – в изменении процесса обучения и познания.

Реформа образования в Казахстане направлена на реализацию стратегии индустриально-инновационного развития и ускоренную модернизацию экономики страны путем обеспечения опережающего развития образования по сравнению с другими социальными сферами и отраслями экономики посредством перехода к новой концепции обучения через всю жизнь, приведения системы образования в соответствие с глобальной образовательной системой /2 /.

Одним из приоритетных задач реформы образования и залогом ее успеха является высокий профессиональный уровень и навыки работы преподавательского состава.

Успешная реализация этой задачи зависит и от эффективности внедрения инновационных технологий в образовании. В настоящее время с помощью инновационных технологий имеется реальная возможность использования всех каналов, по которым информация поступает через органы чувств, а затем хранится и кодируется в головном мозге – визуальный, аудиальный, кинестетический, вкусовой и обонятельный.

Именно эта особенность новых компьютерных технологий является определяющей, т.к. позволяет значительно расширить поле человеческого восприятия.

Как известно, интерактивные методы обучения включают: презентации, работу в группах, методы критического мышления, эссе, кейс-стади, метод мозгового штурма, ситуационный анализ, мини-исследования, SWOT-анализ деловые игры групповые проекты и др./3/.

Интерактивная модель ориентирована на необходимость достижения понимания передаваемой информации, причем сам процесс передачи построен на принципе взаимодействия преподавателя и студентов. Он предполагает большую заинтересованность студентов, творческое переосмысление получаемых сведений. Интерактивные методы ориентированы на более широкое взаимодействие студентов не только с преподавателем, но и друг с другом. Совместная деятельность студентов позволяет каждому вносить свой особый, индивидуальный вклад, осуществлять обмен знаниями, идеями, создавая атмосферу доброжелательности и взаимной поддержки, что способствует развитию познавательной деятельности. Современные образовательные технологии позволяют осуществить синтез вышеуказанных каналов восприятия, тем самым, активизируя, ускоряя, а главное - закрепляя полученные знания, прежде всего благодаря образному представлению материала. Установ-лено, что процент участия в получении и обработке информации у визуального канала составляет – 83%, тогда как у аудиального только 11% \4\.

На основе новых информационных и педагогических технологий, методов обучения стало возможным изменить, причем радикально, роль преподавателя, сделать его не только носителем знаний, но и инициатором самостоятельной творческой работы студентов, выступать в качестве проводника в море разнообразной информации, способствуя в выработке у студентов способов ориентации, поиске рационального в информационном потоке/5-6/.

Рассмотрим возможные аспекты применения современных интерактивных методов обучения в процессе преподавания экологических дисциплин:

метод проблемного изложения материала, презентации, дискуссии, работа в группах, метод мозгового штурма, метод критического мышления, викторины, мини-исследования, деловые игры, метод блиц-опроса, метод анкетирования, написание ассоциативного эссе.

Одной из таких интерактивных технологий является мультимедиа- технология, позволяющая представить текстовую, графическую, анимационную, видео- и звуковую информацию в интегрированном виде, используя при этом различные способы структурирования и представления \4\.

Соединяя в себе текст, графику, звук, анимацию, виртуальную и видео реальность, мультимедиа, несомненно, позволяет не только представить учебный материал на новом качественном уровне, но и объединить разные методы обучения /7-8/.

При этом новая организация текста проявляется в активном использовании смысловых указателей, ключевых слов, определений, иллюстраций, являющихся своего рода визуальными доминантами учебного материала, значительно облегчая студенту целенаправленное его усвоение.

Указателями в тексте могут быть, например: курсив, подчеркивание, выделение другим шрифтом, цветом, знаками, нумерацией пунктов и т.д. В этом случае понятие текста из вербального трансформируется во вполне определенные визуальные образы.

Под визуализацией знания следует понимать процесс, который характеризуется преобладанием невербального компонента среди других чувств выражения в подготовке учебного материала для студентов. При этом ключевым моментом здесь является преобладание невербального, но при сохранении вербального компонента, т.е. слова.

Несколько слов хотелось бы сказать о собственной практике использования электронных учебников, презентаций, написания эссе по таким высокоинформативным междисциплинарным курсам как «Экология и устойчивое развитие», «Экономика природопользования», «Экологический мониторинг», «Учение о биосфере. Ноосфера». Как показала практика, структура электронного учебного текста совершенно иная, чем в традиционных учебниках. Необходимо также отметить, что учебные материалы, созданные в виде презентаций, ориентированы на студентов с разными системами восприятия. Некоторые студенты предпочитают учиться посредством чтения, другие – посредством восприятия на слух, третьи – посредством просмотра видео и т.д. Иначе говоря, они предоставляет возможность учитывать индивидуальные особенности студентов и тем самым способствовать повышению их мотивации в обучении.

В этом проявляется одна из главных характеристик электронных учебников, определяемая как интерактивность, которая подразумевает широкий круг возможностей воздействия на процесс обучения и содержание учебных материалов. Практика показала также высокую эффективность написания эссе.

Следующий момент - это участие студентов в групповых проектах, которое позволяет развить навыки проведения исследований, анализа, выработки предложений и рекомендаций и ,в целом, укрепляет связь теории с практикой. Проблемное изложение материала является также одним из эффективных методов активации процесса обучения, при котором лекция становится похожей на диалог, преподавание имитирует исследовательский процесс.

Практика проведения итогового экзамена в режиме эксперимента, где для каждого вопроса определяется уровень сложности в соответствии с уровнями учебных целей согласно таксономии Блума показал, что подобная инновационная технология позволяет существенно повысить познавательную активность студентов.

Обобщая вышеизложенное, можно отметить, внедрение современных инновационных образовательных технологий в учебный процесс позволит улучшить не только качество образования, но и формировать профессиональные компетенции будущих специалистов уже в стенах университета. Внедрение инновационных технологий в сферу образования и науки, несомненно, окажет существенное влияние на формирование новой казахстанской системы образования.

Литература:

1. Назарбаев Н.А. Послание президента Республики Казахстан Нурсултана Назарбаева народу Казахстана. – Каз.правда, №21, 30 января 2010.

2. Стратегия индустриально-инновационного развития Республики Казахстан на 2003-2015 годы. Указ Президента Республики Казахстан от 17 мая 2003 года №1096.

3. Коровина С.В. Использование интерактивных технологий как путь достижения нового качества образования // Менеджмент в образовании, 2009, №3. - 107с.

4. Использование электронного обучения в традиционных вузах: мировые тенденции./Марио Барахас, Глория Дж. Ганнавей// Высшее образование сегодня.- 2008. №1.с.22-25.

5. Лотман Ю.М. Семиосфера. – С.-Петербург: Искусство-СПБ,2006.

6. О мультимедиа в образовании см.: электронный ресурс: http://www.citycat.ru/ig/

7. Родькин П.А. Новое визуальное восприятие. - М.2000.

8. Педагогика и психология высшей школы: учебное пособие для вузов /М.В.Буланова Топоркова. Ростов – на Дону: Феникс,2002.- 539с.

The summary

Questions of the using interactive methods of the education were considered in this article. It's show us, that using of this methods allow to raise vastly the quality of the formation.

1. Инновационное обучение: технологии и методы

- опыт использвания инновационных методов обучения, МООК, интернет-ресурсов, ИКТ и т.д. в учебном процессе по конкретным дисциплинам

Тараков Ә.С.

«ӘЛЕМ ӘДЕБИЕТІ ЖӘНЕ КӨРКЕМ АУДАРМА» ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛЕРІ

Аударманың қай түрі де оңай емес. Ауызша, жазбаша, көркем аударма түрі де еліміз тәуелсіздігіне аса қажет. Көркем аударма – халықтар әдебиетін өзара байланыстыратын, ұлттық мәдениет пен тілді байытатын баға жеткізгісіз рухани қазына.

Бізде қазақ тақырыбына жазылған орыс немесе басқа да халықтар ақын-жазушыларының көптеген шығармалары бар. Бұдан біраз жыл бұрын қазақ тақырыбындағы орыс жазушыларының көптеген туындылары аударылғанымен, әлі қаншама туынды кезегін күтуде. Ғылыми-көпшілік, танымдық, тарихи-этнографиялық еңбектердің бәрін аудару міндет емес. Ең алдымен ұлтымызға қажеттілерін, маңыздыларын аудару керек.

Осы бағытта аударма ісі бөлімінде «Әлем әдебиеті», «Әлем әдебиеті және көркем аударма», «Тілдері оқытылатын елдердің әдебиеті» пәндері тұрақты түрде оқытылып келеді. Мұнда студенттер әлем әдебиетінің классикалық шығармаларымен бірге, оның аударылу мәселелері жайында теориялық және практикалық білім алады. Пәнді оқыту барысында студенттердің аударманы талдап, сараптап, бағалау ерекшелігі айқындалады. Студенттер түпнұсқалық шығармаларды ағылшын тілінде оқып танысады. Оның орыс, қазақ тіліне қалай аударылғандығын теориялық әрі практикалық сипатта салыстыра саралайды.

Классикалық әдебиеттен талғап, таңдап, аудару әлі бір жүйеге түспей келеді. Тарихи романның атасы В.Скоттың шығыс тақырыбына арналған «Тұмар» және «Пармдық сұлу» тәрізді, басқа да ұлт жазушыларының қазақ тақырыбындағы қаншама туындыларды тәржімалау ескерілмей келеді. Әдебиетіміздің басқа ұлттарға және шетелге насихатталуына, таралуына сол елдің тілін әдеби негізде меңгерген ұлттық аудармашы кадрларын даярлау – заманауи мәселе.

Мысалы соңғы 5-6 жылда кезде Ж.Аймауытовтың шығармаларын Ш.Құсайынов, М.Жұмабаев туындыларын Ә.Қодар, М.Мақатаев поэзиясын Ж.Баймұханбетов, Қ.Жұмаділовтың «Дарабоз» дилогиясын З.Буланова, С.Елубаевтың «Ақ боз үй » романын А.Жақсылықов орысшаға тәржімеледі. Аудармалардың көркемдік-стильдік сәйкестігі, басқа да аударылу сипаты талданып, бағалануда. Мәселен Ә.Ахметов аударған Агата Кристи әңгімелері ағылшын түпнұсқасымен көркемдігі, тілі, стилі жағынан дәл, сәйкестігінен бөлек, орысша аудармалардан да жақсы жасалған. Осындай бағалауды Гетенің «Фаустын» аударған М.Құрмановқа, Ғ.Мұқановқа тәржімалаған Клер Клермонттың «Владимир мен Зарасын» айтар едік.

Соңғы кездері ана тілімізден орыс, ағылшын, француз, жапон, араб тілдеріне аударатын қабілетті жастар көбеюде. Солардың басын қосып, аудармашылық бір қауымдастық құрып, тәжірбие алмасу жиындарын өткізсе, ұлт әдебиетіне үлкен септігін тигізері анық.

Қазір бізде оқырманның кітап оқуға деген ынта-ықыласы төмендеп кетті. Аударма шығармасына қызықтыруда олардың талап-талғамын ескеру маңызды. Бұрынғы аударма туындыларды қайталап баса беруден гөрі, әлемге әйгілі классиктердің кітабын сол тілден тікелей аударып шығару аса маңызды. Өкінішке орай көпшілік жастар шет тілін жақсы білгенімен, ана тілін әдеби деңгейде меңгермесе, қалай аудара алсын. Тілді білгеннің бәрі аудармашы болып шықпайды.

Қазіргі заманда адамдар шет тілді меңгеруге ынталы. Әйтсе де, бәрібір аудармашылық қызметтің қажеттілігі де артуда. Ауызша аударма – жазбаша және көркем аудармаға қарағанда, анағұрлым қиын. Мұның қиындығы – айтылған сөзді ойда жинақтап, есте, сақтап, дереу кідірмей айтуда. Бұған әбден дағдыланған ес, зейін, мықты, зерде, ерекше қабілет керек. Республикамыздың тәуелсіздік алуына байланысты шет елдермен әр саладағы қарым-қатынастары артқан сайын аударманың қай түріне де сұраныс ұлғайып келеді.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дағы филология, әдебиеттану және әлем тілдері факультетінде аударма ісі бөлімі кәсіби аудармашылар даярлауда. Студенттер мен магистранттарды сапалы оқу құралдарымен қамтамасыз етумен бірге, ана тілі және орыс тілінен бөлек, ағылшын тілін тереңдеп оқыту жыл сайын артуда. Студенттер оқу үдерісінде аударма теориясын оқып қоймай, аудару тәжірибесіне машықтанады. Кейінгі кезде олар

шығармашылық іске бейімдеуде, яғни аудару тәсілдері мен техникасын меңгеріп, жазу өнеріне дағдылануда.

Сонымен бірге диплом жұмыстары мен магистрлік диссертацияларда қазақ көркем аудармасы мәселелері, жекелеген аудармашылар шығармашылығы мен орыс тіліне аударылған көркем әдебиетіміз, шетелдік классиканың ағылшын тілінен тікелей және орыс тілі арқылы қазақшаға аударылуы зерттелінуде. Аударматану ғылымы жандануына кафедраның қосқан үлесі қомақты.

Балтық бойы мемлекеттеріндей ұлтының талантты ақын-жазушыларының туындыларын ана тілімізге сәтті аударған, қазақ әдебиетін басқа тілдерге сапалы тәржімалаған дарынды аудармашыларды марапаттау арқылы әдебиетіміздің әлемдік беделін арттыра аламыз.

Бізде бай тіл, әлем классиктерімен бәсекеге түсетіні озық әдеби шығармалар жеткілікті. Тек оны ұқыпты, шебер аударумен ғана бағын жандыра аламыз. Ақиқатына келсек, қазір саралап, зерттеп талдағанымыздай, біздің аудармашылар бірқатар орыс, Батыс және Шығыс халықтары мен Америка әдебиеттерін сәтті аударды. Сапасыз, нашар аудармалар да бар. Тағы бір мәселе – аударма редакторларын даярлау ісі. Барлық аудармалар ешқандай рецензиясыз, әрі әдеби өңделмей баспадан шығарылуда. «Аударма» баспасы осыдан біраз жыл бұрын кеңестік кезеңдегі бірқатар классикалық туындылар аудармасын қайта шығарғанымен, кейбіреуінің сапасы сын көтермейді. Классиканың бәрін аудару міндет емес, ұлттық ерекшелігімізге лайықтысын бірінші кезекте тәржімалау қажет. Тәуелсіз елімізді рухани қазынасын шетелдік үздік әдеби шығармалармен, таңдаулы классикамен толықтыру – аса маңызды, игілікті іс. Көркем аударманы ұлттық әдебиетіміздің басты талабына біріне айналдыруға әркім жауапты демекпіз. Олай болса, аударманы оқыту, кәсіби мамандану, біліктіліктілері мен дағдыларын үйрету – біз үшін білім берудегі басты да жауапты үдеріс. Мұны әр оқытушы, профессор жүрегімен түсінеді.

Бізде теориялық кітаптар, ана тіліндегі аударматану жайлы оқу құралдары жеткілікті. Кейбір жаңа курстар, пәндер бойынша арнайы оқу құралдары жазылуда. Хрестоматиялар, тәжірибелік-зертханалық қосымша құралдар да, сөздіктер де біршама қамтылған. Әрине, әр оқытушының аударманы оқытудағы өзіндік әдіс-тәсілі бар. Ортақ мақсат – әр студентті кәсіби мамандануға машықтандыру, білім-біліктілігін арттыру. Бұл бағытта бізде 1 курстан «Аудармашы кәсіби қызметінің негіздері», «Аударма теориясы» деген арнайы пәндер жүреді. Мұнда болашақ аудармашылар аударма және аудармашы мамандығы, оның қыр-сыры, құқығы, құзіреті, мәдениеті, әдебі, аудару техникасы, технологиясы туралы жан-жақты мәлімет алады.

Әрине, теориялық білім аудармашының мамандануына бағыт-бағдар бергенімен, негізгі мәселе олардың аудару тәсілдерін меңгеруінде, аудармаға машықтануында. Осыған байланысты әр студент ең алдымен шағын газеттік-публицистикалық мәтіндер, газет хабарлары, мақала, сұхбат үзінділерін аударудан бастап, ақпараттық аударманың басқа түрлерінен өздерінің аудару мүмкіндігін, қабілетін жетілдіреді. Ғылыми-көпшілік, техникалық, ресми-іскери, жарнама мәтіндерін аударып, оны талдайды. Аударма орыс тіліне, қазақ тіліне, керісінше қазақ тілінен орысша жүреді. Бұл дегеніміз, әр студенттің тілді қалай меңгергенін, аударуға бейімділігін, қандай аудару тәсілін қолданғанын және өзінің қай аударма түріне қабілеттілігін саралайды. Олар біртіндеп машықтану, бейімделу, үйрену, дағдылану қабілеттерін ағылшын тілін оқу арқылы тереңдете түседі. Ағылшын тілін қаншалықты жақсы меңгеру арқылы олар аудармашылық ізденістерін одан әрі жетілдіреді. Өйткені әлемдегі ең көп қолданылатын халықаралық тілді меңгеру – уақыт талабы болып отыр. Мұны Елбасымыз Н.Назарбаев өткен жылғы жолдауында атап көрсеткен еді.

Аудармашы екі-үш, тіпті, одан көп тіл білетін полиглоттық ерекшелікке ие болуы қажет. Сондықтан үш тілді кәсіби негізде жетік меңгеруі заңдылық. Біздің аударма теориясы және әдіснамасы кафедрасында профессор-оқытушылардың әрқайсысы өзі оқытатын пәндерінен оқу құралы бар. Сонымен бірге аударманың тәжірибелік жұмыстарына арналған практикалық оқу құралдары, хрестоматиялар да бар. Ағылшын тілінде оқу құралдары жазылды. Көптеген профессор-оқытушыларымыз практикалық жағына өте көңіл бөледі. Бұлай болуы да заңды. Дегенмен, аударманы оқыту бірнеше пәндерді сабақтастыра жүргізумен байланысты. Мәселен, ақпараттық мәтін, заң, дін, медицина, спорт, мәдениет және түрлі ғылым салаларынан, жаратылыстану, қоғамдық пәндерден келетіндіктен, оқытушының әрқайсысының ерекшелігін білуі қажет.

Аудармада мәтін талдау әдебиеттану және лингвистикалық жүйеде жүретіндіктен, оқытушыға екі тілдің лингвистикасын жетік меңгерумен бірге, әдебиет теориясының заңдылықтарын жақсы білу міндеттелінеді. Әр студент аудару жүйесінің технологиясын, тәсілдерін жақсы меңгерсе де, кәсіби мамандану үшін аударма жасауды үйреніп, машықтанып, тәжірибе жинау – басты бағдар. Осыған бірқатар пәндер де, әсіресе студенттің өз бетімен жұмысында, оқытушымен жұмысында, дипломдық еңбегінде, магистрлік диссертацияларда басты көңіл бөлінеді. Аудармасы сарапталады, аударма шығармасын талдап, түжырымдап, бағалайды. Студенттердің сәтті аудармалары республикалық баспасөздерде жарияланып жүр. Ал 2-3-4 курс студенттері, магистранттардың «Бәйшешек» журналына топтастырылған аудармалары тәжірибелік үйренуде қолданылуда. Әрі аударма зерттеу мен аударманың ғылыми сынына бейімделуіне көмектесуде. Бұдан бөлек студенттердің аударманы талдап, зерттеу, оны бағалау бағыттары да теориялық білімді өзіндік ғылыми ізденіспен сабақтастырумен жүзеге асуда. Бакалаврда ауызша аударма түрлері оқытылуда. Аударманың ғылыми бағыты жүктелінуде.

Оқыту барысында студенттердің лингвистикалық және әр саладағы сөздіктерді пайдалануы, электронды сөздіктермен жұмыс жасауы қадағаланады. Аудару үдерісінің қиындығын, күрделілігін сезінген әрбір болашақ аудармашы теориялық білімін тәжірибелік жағынан жетілдіру арқылы кәсіби біліктілік негізін қалайды. Университетті бітірген кезде кәсіби маман ретінде кез келген салада табанды жұмыс жасай алады. Оған толық негіз қалау – біздердің, профессор, оқытушылардың басты бағдары, парасатты парызы. Сондықтан әр пәнді оқыту әдістемесі оқу-жұмыс бағдарламасына негізделеді.

Ташкеева Г.К.

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Образовательная среда, нацеленная на активизацию творческой деятельности студентов на основе использования интерактивных форм, методов, средств и приемов обучения, способствует развитию у студентов знаний и умений работать с информационными источниками, грамотно организовать общение с участниками педагогического процесса, формировать способности разрешения проблем. Непрерывное, систематическое взаимодействие педагога и обучающегося способствует успешной активизации совместной творческой деятельности.

Анализ учебных программ, учебных пособий по дисциплинам, изучаемым в высшем учебном заведении, позволил нам определить имеющийся в них потенциал для активизации творческой деятельности студентов. Следует отметить, что выявленный потенциал на практике не всегда реализуется полностью. Необходимо учесть особенности имеющегося потенциала и, следовательно, выполнить некоторые условия: вся учебно-воспитательная работа должна быть ориентирована на объект деятельности – целостный педагогический процесс; деятельность преподавателей должна быть направлена на активизацию творческой деятельности обучающихся; необходима практическая направленность процесса преподавания всех дисциплин, педагогических практик, научно-исследовательской работы, с учетом возможностей их взаимодействия в учебно-воспитательном процессе.

Построение системного представления о педагогическом процессе, то есть тех методологических позиций, на которых находится педагог, связано со знанием основных закономерностей педагогического процесса. Мы согласны с мнением Н.Д.Хмель, что знание этих закономерностей дает возможность, во-первых, получать оптимальные результаты практической деятельности; во-вторых, позволяет построить модель педагогического процесса, исходя из которой, возможно проанализировать реальный педагогический процесс, его положительные и отрицательные стороны, и в то же время смоделировать развитие положительного опыта [1, 2].

Если исходить из положения о готовности преподавателя к реализации двустороннего характера целостного педагогического процесса, то готовность обучающихся к активному участию в нем – это всегда продукт деятельности педагога.В таком случае средством формирования готовности обучающихся к взаимодействию в педагогическом процессе (с преподавателем, друг с другом) является систематическое включение их в различные виды учебной и внеучебной деятельности, то есть создание такой образовательной среды, которая активизирует не просто учебную деятельность, но и развивает у студентов творческое отношение к овладению знаниями.

Традиционно представленная в педагогическом процессе индивидуальная и фронтальная учебная и внеучебная деятельность обучающихся дает возможность качественно работать только с частью студентов, а это значит, что необходимый объем знаний, умений и навыков, заложенный в программах, усваивается менее чем половиной обучающихся.Из этого следует, что в традиционно инструментированном педагогическом процессе реально создается возможность активизации творческой деятельности только части обучающихся, причем это те, кто уже готов к работе. В совокупности вышеизложенных положений современные технологии обучения можно рассматривать как средство взаимодействия и повышения качества образования участников целостного педагогического процесса.

Практика показывает, что использование активных и интерактивных методов обучения позволяет педагогу организовать коллективную мыслительную деятельность с целью достижения положительного результата таким образом, что обучающийся становится исследователем, способным творчески подходить к выполнению учебных заданий, при этом рефлексировать действия.

В нынешних условиях развития рынка образовательных услуг в Казахстане и требований эпохи информационных технологий, преподавание должно сочетать в себе выработанные практикой директивную и современную, носящую информационный характер, интерактивную модели обучения.

Для экспериментальной проверки эффективности методики внедрения модели активизации творческой деятельности студентов в образовательной среде высших учебных заведений нами был разработан спецкурс (Таблица 1) и методические рекомендации к организации образовательной среды интерактивного обучения.

Таблица 1 – Спецкурс «Активизация творческой деятельности студентов на основе интерактивного обучения» (1 кредит)

Тема занятия	лек	СРСП	СРС
Введение. Сущность понятий «активность», «активизация», «творческая деятельность», «образовательная среда» и их взаимодействие	2	2	2
Психолого-педагогические основы творческой деятельности обучающихся	2	2	2
Структурно-содержательная модель активизации творческой деятельности студентов в образовательной среде вузов	2	2	2
Отражательно-репродуктивный и отражательно-творческий уровни мышления и их роль в активизации творческой деятельности обучающихся	2	2	2
Характеристика методов активизации творческой деятельности обучающихся (проект, КТД (коллективная творческая деятельность), метод проблемного изложения материала, метод дискуссии, метод интервью и др.)	3	3	3
Организационные формы обучения, направленные на активизацию творческой деятельности субъектов педагогического процесса	2	2	2
Разработка творческих заданий для самостоятельной работы обучающихся	2	2	2
Всего	15	15	15

В основу разработанного нами спецкурса были положены ведущие идеи личностно-деятельностного подхода к процессу активизации творческой деятельности обучающихся; интеграции в педагогическом процессе; использования воспитательных механизмов целостного педагогического процесса.

В организации обучения мы стремились к включению студентов в такую обучающую среду, где студент вступает в диалог с однокурсниками, с педагогом. Он обязательно проговаривает изучаемый материал, рассуждает, задает вопросы, отвечает, оценивает. Причем, обязательно использует научные понятия, термины. Таким образом, студент вникает в изучаемый материал, работает с учебником, оперирует мыслительными операциями анализа, синтеза, сравнения, сопоставления и др. По нашим наблюдениям в такой обучающей среде нет «пассивных студентов», активны абсолютно все. Так или иначе, интерактивная среда вовлекает в познавательную деятельность всех участников педагогического процесса, при этом наблюдается активизация их творческой деятельности.

При определении места спецкурса в учебно-воспитательном процессе высшего учебного заведения, мы основывались на следующих положениях:

- спецкурс это системообразующее звено в целостном педагогическом процессе высшего учебного заведения, который ориентирован на активизацию творческой деятельности обучающихся;
- спецкурс является своеобразным продолжением курсов психолого-педагогических дисциплин, так как при его изучении предполагается опора на знания студентов по педагогике, психологии, истории педагогики, методики преподавания учебных дисциплин, методики воспитательной работы, спец дисциплин;
- спецкурс обязательно должен предшествовать педагогической практике потому, что полученные теоретические знания должны быть закреплены в практической деятельности студентов.

Цель спецкурса: организация обучения и учения студентов в интерактивном режиме, где формы, методы, приемы и условия совместной работы субъектов педагогического процесса характеризуются активизацией творческой деятельности личности.

Достижение этой цели связано с решением следующих задач:

- ознакомить студентов с формами и условиями интерактивного обучения, способствующими активизации их творческой деятельности;
- определить содержание методов и приемов интерактивного обучения, влияющих на активизацию творческой деятельности студентов;
- раскрыть условия создания образовательной среды интерактивного обучения, влияющие на активизацию творческой деятельности студентов;
- дать методические указания по разработке и выполнению учебных заданий, направленных на активизацию творческой деятельности субъектов педагогического процесса.

Объем спецкурса рассчитан 1 кредит (45 часов): лекционные занятия – 15 часов, самостоятельная работа студентов под руководством преподавателя (СРСП) – 15 часов, самостоятельная работа студентов (СРС) – 15 часов.

Каждое занятие, к которому мы готовились, включало один или более исполнительных целей. С преподавателями проводилась отдельная работа (обучающие семинары, заседания методических советов, круглые столы, индивидуальные беседы и др.), которая включала вопросы образования интерактивной среды с целью совместного творчества, взаимодействия в системе «преподаватель-студент», «студент-студент», «студент-группа студентов». Мы обучали преподавателей созданию максимально благожелательной обстановки, условий для осмысления студентами дидактического материала, формирования мотивации обучающихся, направленной на успешность учебной деятельности.

Как было указано выше, содержание спецкурса было разработано таким образом, что достижение цели и решение задач было основано на широком использовании интерактивных методов и форм организации учебного занятия. При этом студенты работали индивидуально, в паре, в группе над изучением сущности ключевых понятий, изучали различные уровни мышления, акцентировали свое внимание на особенностях творческого мышления, осваивали методы, способствующие активизации мыслительной деятельности, рефлексии самостоятель-

ной работы. Так, например, в образовательной интерактивной среде активизацию творческой деятельности субъектов можно наблюдать следующим образом:

а) в системе «студент-студент» преподаватель дает задание, которое выполняется индивидуально, а затем обсуждается в паре (метод мозгового штурма, учебные тексты и др.). Обсуждение изучаемой темы в парной работе способствует совместному поиску знаний, сотворчеству, взаимопроверке, взаимооценке, взаимопомощи. Таким образом, студенты формируют в себе качества доброжелательного отношения друг к другу, уважительного отношения к чужому мнению, ответственности за качество обучения;

б) в системе «преподаватель-студент»: преподаватель, выступая в роли фасилитатора (facilitator – англ.), то есть активного помощника в процессе самообразовательной работы, подходит к каждому студенту, в ходе интерактивного обучения и интересуется вопросами продвижения познавательно-творческого процесса. Преподаватель, вступая в диалог со студентом или группой студентов, стремится не давать готовых знаний, а направляет, координирует, корректирует, инициирует их учебные действия. Таким образом, студент (группа студентов) учится самостоятельно находить решения задач, принимать и понимать ответственность за окончательные выводы, заключения, творчески подходить к организации деятельности и выполнению учебных заданий. Особо следует отметить роль преподавателя в демонстрации образца личностной культуры, построения грамотного общения между участниками педагогического процесса, толерантности, четкого изложения мысли, разработки творческих заданий, создания благожелательной образовательной среды;

г) в системе «студент-группа студентов» очень важно формирование образовательной среды, где каждый участник чувствует благоприятную психологическую атмосферу, характеризующуюся совместной поисковой деятельностью, направленной на достижение цели и решения учебных задач. Студенты дискутируют, анализируют, принимают совместные решения, оценивают друг друга, делают выводы о качестве выполненной работы, намечают перспективы. При этом отношения одного студента к групповой работе или отношение группы к одному конкретному студенту определяются проявлением активности, творчества, стремлением каждого внести свой посильный вклад в общее дело. То есть, каждый должен почувствовать ответственность за содержание и результаты выполняемого задания. Особое внимание уделяется формированию коммуникативных качеств, творческих способностей, педагогического сотрудничества.

Мотивирование. В создании интерактивной образовательной среды большое значение приобретают следующие моменты учебного занятия: интерес к изучаемой теме; образ преподавателя; мотивация; обеспечение информационными и техническими средствами, направленными на активизацию творческой деятельности; разработка учебных заданий, включающих элементы творчества, самостоятельный поиск знаний; бодрящие разминки; использование учебного материала позитивного характера;гуманистическая направленность учебного занятия; включение элементов игровой деятельности.

Текущая проверка – это постоянный процесс, который должен исполняться в течение всего образовательного курса, начиная с момента, когда впервые была представлена тема занятия. Преподаватель ведет своих студентов к пониманию материала при помощи текущей проверки. Результаты позволяют преподавателю спроектировать занятие таким образом, чтобы устранить любое замешательство, пробелы в знаниях и умениях в течение образовательного процесса.

Текущая проверка сильно варьируется по уровню своей специфичности и формальности. Иногда удобно проводить текущую проверку в малых группах; некоторые занятия требуют письменных тестов, а другие – устной проверки. Например, можно начинать занятие с неформального обсуждения предыдущего вопроса, то есть с того, что запомнили студенты. Использование текущей проверки помогает быть уверенным, что студентов не толкают к изучению новых тем и целей, прежде чем они не достигли успеха в системе умений, которые нужны для дальнейшего усвоения новых знаний.

Участие студентов в учебном процессе. Важным элементом интерактивной образовательной среды является общение студентов между собой и с преподавателем, являющееся основой развития теоретического мышления с такими его составляющими как выдвижение идей, планирование, анализ, общение, содержательная рефлексия. В процессе

учебной деятельности создание интерактивной среды способствует решению задач развивающего обучения, возникновению условий для развития ценностной, личностно-смысловой сферы обучающихся. Одновременно решаются задачи воспитательного характера. Например, благожелательная атмосфера образовательной среды интерактивного обучения влияет на формирование таких качеств личности, как сосредоточенность, культура общения, толерантность, аргументированность и доказательность речи.

Участие студентов в учебном процессе, где широко используются интерактивные формы и методы обучения способствует развитию у них качеств самоорганизации, самоактуализации, что очень важно с точки зрения социализации. Мобильность, быстрая адаптация к новой среде, построение взаимоотношений с людьми разных категорий – вот неполный перечень решаемых задач в интерактивном обучении.

В организации интерактивного обучения очень важно тщательно планировать деятельность студентов. Студенты должны знать, что преподаватель не только наблюдает за их действиями, но может вовремя подойти на помощь, смоделировать необходимые процедуры, как например, обеспечить студентов дидактическими материалами, информационными источниками. Студентам следует разъяснить, какие результаты ожидаются при выполнении заданий. На занятиях преподаватель обязан сообщать студентам результаты их работы, комментировать ход и качество выполняемых действий, дать понять, что работа в аудитории один из приоритетов учебного процесса. Тем не менее, самостоятельная работа студентов – это часть учебной деятельности, являющейся продолжением процесса познания и творчества.

Завершение служит для синтеза и обощения всех элементов учебного занятия. Завершение занятия следует рассматривать как один из важнейших аспектов учебной деятельности студентов. Интерактивная образовательная среда должна способствовать усилению ключевых моментов занятия, акцентируя внимание студентов на взаимосвязи пройденного материала с новым, определяя перспективы дальнейшего развития изучаемой темы. Это делают студенты самостоятельно или занятие завершает преподаватель при активном участии студентов.

Методы, которыми завершается занятие, также важны как и содержание завершения. Мы рекомендуем следущее: конечные предложения должны также активизировать аудиторию. Можно попросить их указать основные пункты занятия, дать задание провести параллель между содержанием предыдущего и сегодняшнего занятия. Иногда можно и не завершать занятие, в этом случае нужно дать студентам исследовательское задание. Некоторые занятия могут содержать три и более отдельных завершения. Завершение должно соответствовать самому занятию, необходимо помнить: учебный процесс не постоянен, он всегда должен совершенствоваться и модернизироваться.

Оценка. Данная процедура является важным элементом любого учебного процесса, но в интерактивной образовательной среде она имеет свои особенности, которые определяются такими понятиями как: самооценка, взаимооценка, коллективная оценка. Студенты учатся рефлексировать свою деятельность, соответсвенно оценивать себя и сокурсников, вырабатывают критерии, учатся объективности, достижению истинных знаний. Так, процесс оценки и взаимооценки организуется преподавателем, который приучает студентов детально анализировать свои учебные действия, творчески подходить к решению задач, показывать примеры оценивания. Предлагаются критерии оценки, способствующие глубокому осмыслению содержания изучаемой темы, тщательному анализу, умению синтезировать детали изучаемого материала, делать выводы, принимать решения. В такой среде у обучающихся вырабатываются знания и умения оценивать решаемую проблему с различных точек зрения, отсекая элементы необъективности, неадекватности самооценки, и наоборот, привлекая возможности достижения истинного результата и его оценки. Одним из основных правил интерактивного обучения является использование поощрительных реплик, в которых отсутствует частица «не». Например: «Неправильно», «Неверно», «Нет, ошибка!» и т.д. Такого рода реплики способствуют торможению мыслительной активности, ну, а о творчестве здесь не может быть и речи. Наоборот, любое малейшее усилие, замеченное преподавателем должно сопровождаться поощрением, поддержкой, уверенностью в успехе студента.

Дидактические материалы и техническая оснащенность образовательной среды интерактивного обучения включают в себя учебно-методическую документацию, раздаточные

материалы, учебные тексты, как дополнительный материал, учебники и дополнительную литературу, аудио-видео-оборудование, лабораторные приборы и принадлежности. Параллельно с изучением спецкурса «Активизация творческой деятельности студентов на основе интерактивного обучения» необходима организация учебной и научно-исследовательской работы: курсовые, дипломные проекты, НИРС.

Подводя итоги, мне бы хотелось подчеркнуть, что активизация творческой деятельности студентов на основе интерактивного обучения не только необходима, но и возможна в условиях высшего образования. Причем, если в образовательной среде мотивация учебно-познавательной деятельности устойчива и перерастает из интереса в потребность, если студенты владеют умениями и способами работы в интерактивном режиме, обладают основными интеллектуальными операциями, характер управления познавательной деятельностью с внешнего меняется на внутренний, учебно-познавательная деятельность имеет творческий характер, тогда процесс активизации творческой деятельности можно считать сформированным.

Литература

1. Хмель Н.Д. Педагогический процесс в общеобразовательной школе. – Алма-Ата, 1990. – 194 с.

2. Хмель Н.Д. Технология реализации целостного педагогического процесса //Программа спецкурса для магистратуры университетов. – Алматы: Қазакуниверситеті, 1998. – 24 с.

Тен Ю.П.

ИНВАРИАНТНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В ПРЕПОДАВАНИИ КОРЕЙСКОГО ЯЗЫКА НА КАФЕДРЕ ДАЛЬНЕГО ВОСТОКА КАЗНУ ИМ. АЛЬ-ФАРАБИ

Активное внедрение информационных технологий, инвариатных технологий обучения в образование оказывает существенное влияние на создание образовательных систем, ориентированных на личностное и проблемное обучение. Данное направление является одним из актуальных современных тенденций в системе подготовки высококвалифицированных специалистов, который должен владеть несколькими иностранными языками. В век межкультурных коммуникаций особое внимание уделяется созданию многоязычной и поликультурной личности.

В докладе рассмотрим практическое применение информационных технологий в обучении корейскому языку на кафедре Дальнего Востока КазНУ им. аль-Фараби. Определим что такое электронное обучение или e-learning?

Термин «e-Learning» впервые появился в 1995 году. E-learning – сокращение от англ. Electronic Learning. Далее будет использован термин e-learning. E-learning - система электронного обучения посредством информационно-коммуникационных технологий, синоним следующих терминов, как электронное обучение, дистанционное обучение, обучение с применением компьютеров, сетевое обучение, виртуальное обучение, обучение при помощи информационных, электронных технологий или on-line обучение [1, 32].

Как образовательную деятельность e-learning целесообразно рассматривать на четырёх взаимосвязанных уровнях – теории, практики, методологии и методики. Нами рассматривается на уровнях – практики и методики.

В настоящее время теория e-learning интенсивно развивается, но пока ещё не сложилась в сколько-нибудь законченном виде. В неё могут войти, в качестве основы, педагогическая теория, в обновлённом варианте специальной педагогики, вместе с элементами информатики, программирования и педагогической теории измерений. В Южной Корее внедрение e-learning проводилось для школьников. Это всемирный первый проект электронного обучения (2004), предпринятый на национальном масштабе. Учебные услуги для школьников предоставляется через образовательный сайт, как например "kulmat.com," что означает «местоположение медового вкуса», управляемого 16 муниципальными Офисами Образования.

Активное и эффективное внедрение информационных технологий в образование является важным фактором создания системы образования, отвечающей требованиям информационного

общества и процессу реформирования традиционной системы образования в свете требований современного индустриального общества [3].

На уровне практики e-learning предполагает использование в учебном процессе ИКТ. Применительно к обучению выделяют следующие виды ИКТ [3]: компьютерные обучающие программы (электронные курсы и учебники, тренажеры, тьюторы, лабораторные практикумы, тестовые системы); обучающие системы на базе мультимедиа технологий; интеллектуальные и обучающие экспертные системы; базы данных по отраслям; средства телекоммуникации (электронная почта, телеконференции, сети обмена данными и т.д.); электронные библиотеки, распределенные и централизованные издательские системы.

На методическом e-learning требуются соответствующие разработки по информатике, технике и программированию, педагогике и педагогическим измерениям, по психологии и эстетике. Однако ИКТ не разрабатывались специально для образования, поэтому остается много нерешенных проблем, связанных с анализом их дидактических свойств и разработкой методик их применения в учебном процессе. Неслучайно в последние годы активно развивается электронная педагогика [4].

Одна из современных тенденций в методике обучения иностранным языкам это – blended learning (смешанное обучение), в рамках которого сочетаются традиционное (аудиторное) обучение и виртуальное обучение на основе сетевых учебных курсов.

Наряду с традиционными практическими занятиями, преподаватели кафедры Дальнего Востока активно используют образовательные ресурсы. Так, Global Class это - специально оборудованая аудитория, которая является пилотным проектом кафедры Дальнего Востока. Оснащенная специальным оборудованием аудитория даёт возможность проводить в онлайн режиме видео лекции, видео-конференции и семинары. В 2013 году кафедра Дальнего Востока КазНУ им. аль-Фараби совместно с университетом Ханян (Республика Корея) начали проводить обучение в онлайн режиме. Проект «Global e-School» финансирует Корейский фонд. Курсы проводятся на корейском и английском языках. Около 48 студентов факультета востоведения и факультета международных отношений прошли данный курс обучения и получили сертификаты. В 2014 - 2015 учебном году проект Global Class продолжает свое активное обучение. 8 сентября 2014 года студенты прослушали лекцию профессора Ли Хи Вон на тему «Korean Films and Culture Reading». 9 сентября студенты прослушали лекции (профессора Им Ён Сун на тему «North Korean Politics and Society» и профессора Хан Хон Юль на тему «Korean Economy»). Ученые продолжат обучающий курс в онлайн режиме из Кореи. Данные лекции могут прослушать не только студенты Востоковедения, но и студенты, магистранты, докторанты, а также преподователи других вузов. В учебном процессе по корейскому языку преподаватели используют образовательные Интернет-порталы. Интернет-портал – удобная для студентов и преподавателей информационная и обучающая среда, которая дает возможность удовлетворять индивидуальные информационные и образовательные потребности, получать необходимые знания в научных и информационных поисках, а также для профессионального общения.

На современном этапе состояния методики преподавания корейскому языку имеется достаточное количество дидактических материалов (аудио- и видеоматериалы, книги, полезные ссылки и др.), которые предлагают образовательные Интернет-порталы корейского языка [5,3] :

1) Koren Lecture (문화체육관광부). 외국인 초급 학습자. – URL: 문화체육관광부 English 홈페이지.

2) KOSNET(국립국제교육원). 재외동포 및 외국인, 유아-성인 학습자. – URL: http://www.kosnet.go.kr

3) Study Korean (재외동포재단). 재외동포 및 외국인, 청소년, 성인 학습자. Study Korean Basic, plus, Advanced. – URL: http://study korean.net./

4) 국립국어원. 두근두근 한국어. 바른 소리, 표준국어대사전, 맞춤법, 표준어, 외래어, 국어의 로마자 표기. – URL: http://www. korean.go.kr/

5) 누리세종학당 (세종학당재단). 외국인 학습자. 한글, 초급, 중급, 고급. 세종한국어 1-8; 한국어 교재, 가요, 동화 등 교사용 교육자료, 교안 등. – URL: http://www.sejonghakdang.org/

6) Learning Korean (경희사이버대학교) . 외국인 초급 - 성인 학습자. 기초, 초급 I, II, 한국문화. – URL: http://lk.khcu.ac.kr/

7) 바른 한국어 (고려사이버대학교). 한국 1-4. – URL: http:// korean.cuk.edu /

8) SELKO (self-learning Korean) (게이노트). 외국인 초, 고급 학습자. 한국어 1-6. – URL: http://www. selkowed.com/index.jsp/

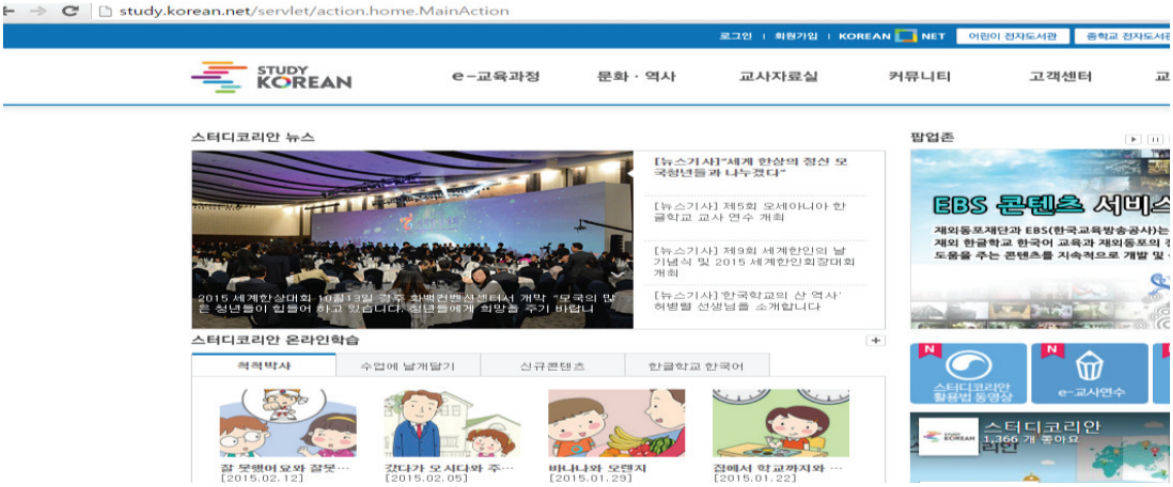

Рис. 1 Главная страница 재외동포재단 study korean.net

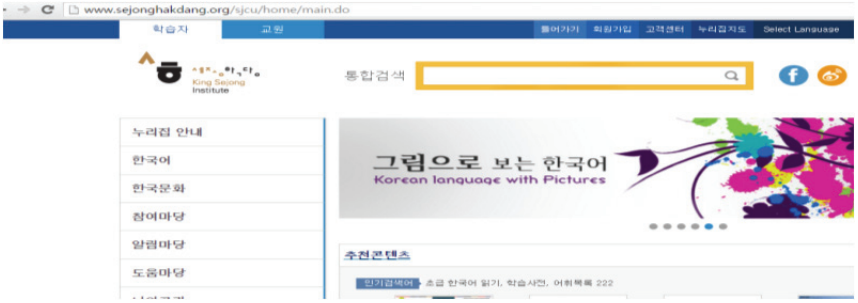

Рис. 2 Главная страница 세종학당재단 sejonghakdang.org

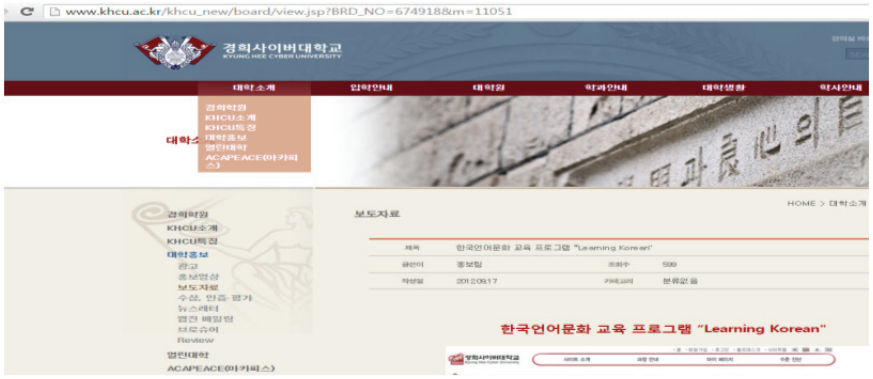

Рис. 3 Главная страница 경희사이버대학교 lk.khcu.ac.kr

Данные системы также называют обучающими платформами, платформами электронного обучения. В рамках этих платформ используется широкий спектр интернет-технологий. Обучающие платформы – это образовательные среды для предоставления учебных курсов on-line, обслуживания и управления ими, администрирования процесса обучения.

В формировании коммуникативной компетенции ведущя позиция отводится грамматике. Проблема формирования грамматических навыков является одно из наиболее актуальных. Формирование грамматических навыков возможно при помощи наглядности посредством сети

Интернет. Изучение грамматических форм вызывает часто пассивную работу студентов и ограничивается сухим заучиванием конструкций. Такую можно разнообразить применением материалов Интернет-сайта http://www. selkowed.com/index.jsp/.

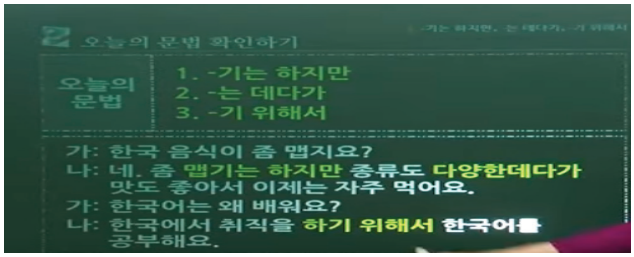

Рис. 4 Презентация грамматических форм

Выполнение упражнений на закрепление грамматических форм также можно использовать интернет-технологии.

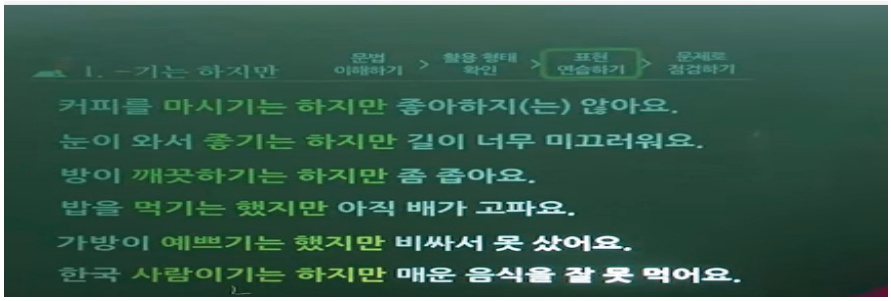

Рис. 5 Упражнение на закрепление грамматических форм

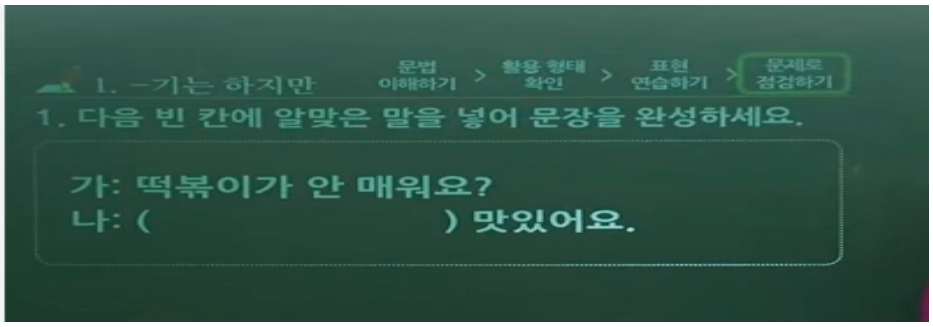

Рис. 6 Упражнение на подстановку грамматических форм

В заключение хотелось бы отметить, что, безусловно, современные ИКТ предоставляют преподавателям широкий выбор средств обучения, позволяют воплотить в жизнь принципы индивидуализации, активизации, усилить мотивацию, реализовать деятельностный подход в обучении корейскому языку, но полученный опыт подтверждает тот факт, что только грамотное их применение, а также тщательный отбор содержания будут способствовать достижению результата в соответствии с поставленными целями и задачами.

Литература

1 Яковлев А.И. Информационно-коммуникационные технологии в образовании / А.И.Яковлев // Информационное общество. – 2001. –Вып. 2. –32-37 с.

2 http://www.wikipedia.ru

3 Что такое E-learning [Электронный ресурс] // URL: http://e learning tools/ru/ articles/chto_takoye_ e_learning. html. (16.10.2015)

4 Донецкая, О.И. Интернет-технологии в обучении иностранным языкам: учебно- методическое пособие / О.И. Донецкая, А. Зорге, Т.К. Иванов., Р. Квирин, В.С. Макаров, А.Хафенштайн. – Казань: КГУ, 2009. – [Электронный ресурс] – URL: http://old.kpfu.ru/f21/k2/posob/index1.htm (17.10. 2015).

5 장 미라. 멀티메디아 활용한 한국어 교육. -경희사이버대학교. – 2015.- 3-4с.

Тилеужанова Г.Т., Тастемирова Г.А., Сапаева Г.Е.

ТЫҢДАУШЫЛАРҒА ТІЛ ҮЙРЕТУДЕ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ҚОЛДАНЫЛУЫ

Елімізде жүріп жатқан терең экономикалық және әлеуметтік-мәдени өзгерістер білім беру қызметіне жаңаша қарауды, кәсіби қызметтің барлық сферасында мамандарды даярлау іс-әрекетін жаңаша түрғыда ұйымдастыруды талап етеді. Тыңдаушы жоғары деңгейде дамыған, коммуникативті ептіліктерді меңгерген, өзгермелі ортаға бейім, алғыр, бәсекеге қабілетті тұлға болуы тиіс.Сондықтан, жоғары оқу орнында барлық жаңалықтар мен өзгерістерге батыл жол ашарлық инновациялық білім беру технологияларын, интерактивті оқытуды, оқу іс-әрекетінің жаңа әдістері мен тәсілдерін белсенділікпен қолдану – маңызды мәселелердің бірі.

Шетелдік тыңдаушыларды оқытуда біздің алдымыздағы басты міндет – тілді үйретудің ең қолайлы амал-тәсілдерін таңдап алу. Тыңдаушылар қазақ тілі пәні арқылы өз ойларын сауатты жазып, дұрыс айтуға, қазақ тілінің тілдік жүйесін лексикалық, грамматикалық, орфографиялық нормаларын жетік меңгеруге үйренеді. Мемлекеттік тілді меңгерудің ең бастысы – тыңдау, сөйлеу, ойлау, оқу, жазу тіл үйрену. Қазақ тілін шетелдік тыңдаушыларына оқытудағы басты мақсатымыз- олардың сөздік қорын молайту, қазақ тіліне тән дыбыстарды дұрыс оқып,айта білуге,сауатты жазуға,бір-бірімен сөйлесе білуге, оқығанын, көргенін, естігенін қысқаша әңгімелеп бере алуға дағдыландыру, ойын қазақша жеткізе алатындай дәрежеге жеткізу. Тыңдаушыларды оқытуда инновациялық технологияны қолдану тәжіри-беміз оқу сабақтары барысында тыңдаушылар мен оқытушылар арасында, сондай-ақ білім алушылар арасында анағұрлым продуктивті және конструктивті қарым-қатынастың орнағанын, олардың өз бетінше ізденіп, шығармашылық қабілеттіктерін көрсеткендігін ерекше атап өтуге болады. Оқу сабақтарын талдай келе, оқыту технологиялары әрқашан тыңдаушылардың танымдық, әлеуметтік белсенділіктерін оятып, олардың оқу мотивациясының артуына, білім құндылығына сенуіне игі ықпалын тигізеді деп есептейміз.

Бүгінгі таңда университетте оқу үрдісін жетілдіру үшін инновациялық білім беру технологияларын пайдаланудың тиімділігін өмірдің өзі дәлелдеп отыр. Білім берудегі инновациялар – қоғамның дамуының қажетті және табиғи шарты. Мемлекеттік тілді оқыту жүйесі қарапайым және бастапқы, негізгі, орта және ортадан жоғары деңгей бойынша базалық және пәндік құзыреттерді жүзеге асыра отырып, қазақ тілін қатысымдық түрғыдан меңгерту; сөйлесім әрекетінің түрлеріне сай тыңдаушыны тілдік білім негізінде сауатты жазуға үйрету арқылы тыңдаушыға қазақша тілдік қатынасты игерту мақсатын көздейді. Осы аталған мақсатқа қол жеткізу үшін оқытудың ақпараттық технологияларын пайдаланған орынды.Компьютерлер мен интерактивті тақтаны тыңдаушылардың тілдік құзіреттілігін, шығармашылық потенциалын дамыту құралы ретінде пайдалану интеллектуалдық және ақпараттық сауаттылығын арттыруға көмектеседі, ал көрнекі құрал ретінде пайдалану оқу-танымдық үрдіс тиімділігін арттырады.Ақпаратты технологияны пайдалану оқу үрдісіне енгізу тіл үйретуде тиімді .Тыңдаушылардың Қазақстанда қолданылатын кириллицаның емлесін білмейді және осы таңбамен жаза алмайды, оқи алмағандықтан біршама қиындық тудырады. Соңғы кезде сабақта оқытушылар өзінің немесе маман дикторлардың, өнер қайраткерлерінің орындауындағы тақырыптарды тыңдатып, жаттықтыру жұмыстарын кеңінен жүргізіліп жүр. Сабақта аудиомәтіндерді пайдаланудың орны ерекше. Аудиомәтіндерді пайдалану арқылы диктант жұмысын жүргізуге болады. Сол арқылы өлеңді оқуға және жаттауға, үйретуге мүмкіндік зор. Бүгінгі таңда оқу үдерісінде оқытудың қалыптасқан негізгі әдістерімен қатар оқытудың жаңа әдістері, яғни инновациялық әдістері де жиі қолданылады. Оқу үдерісінде оқытудың озық технологиясын қолдану- бүгінгі күннің өзекті мәселесі. Сондықтан да біздің оқытушыларымыз үнемі ізденіс үстінде. Олар заман талабына сай, тыңдаушылардың білімін тереңдету үшін, тілге деген қызығушылығын арттыру үшін көп еңбек етуде, әр сабақта олар тест сауалдарымен жұмыс істейді.

Аудиоматериалдарды сабақта ақпаратты күшті әсерлілікпен жеткізу және тыңдаушы ойын түжырымдап айтуға үйрету мақсатында қолдануға болады. Таспа арқылы тыңдалатын мәтін тыңдаушының тілін дамытады. Тіл үйренудегі тыңдау сөйлеумен тығыз байланысты.

Компьютерлік ойындар жаттықтыру, оқыту және дамыту сипаттарын ескере отырып жасалынса, олардың әрбір тыңдаушының білім сапасын арттыруға тигізер пайдасы зор.

Білім беруді ақпараттық технология жаңалықтарымен толықтырып отыру елімізде білім беру сапасын арттырудың басты бағыттарының бірі.

Диктордың оқуымен жазылған жазбаларды, қолдану барысында мынадай мақсаттарды орындауға қол жеткізу болады:

1. тыңдаушыларға қазақтың сөзін түсінуге үйрету;

2.жеке дыбыстарды, сөздерді, сөз тіркестерін т.б. дұрыс айтуға жаттықтыру;

3. тыңдаушыларды дұрыс оқуға үйрету;

Техникалық құралдар оқытушыны жаттығу жұмыстарынан босатады.Техникалық құралдарды сабақта тиімді қолдану арқылы оқытушының уақыты үнемделіп, ол бос уақытын нашарлау оқитын тыңдаушыға жұмсауға мүмкіндік алады.

Тіл үйретуде қазір де қолданыста бар техникалық құралдардың тағы бірі - диафильмдер. Диафилъмдер белгілі бір тақырыпқа арналып дайындалады. Диафилъмнің ыңғайлы жағы оқытушының өз қалауынша диафильмге арнайы үнтаспа жазып қолдануына мүмкіндігі бар болатындығы. Диафильмдер негізінен оқушының сөйлеу тілін дамытып, коммуникацияға жетелейді.

Тілді үйретуде кеңінен қолданылатын ақпараттық құралдардың бірі - оқу фильмдері.

Фонетикалық жаттығулардың хормен жасалуы тілі үйретуде өте тиімді. Қазір лингафон кабинеттерін жабдықтап, арнайы кабинеттер жасалынды. Қазақ тілі пәнінде түрлі жаттығулар лингафонның көмегімен орындалып, тыңдаушыларды қазақ тілінде дұрыс сөйлеуге үйретіп, сөйлер алдындағы психологиялық кедергілерді жоюға көмектеседі.

Лингафон кабинетінің тиімді жағы ол тыңдаушылардың бір-біріне кедергі жасамай, жеке-жеке өз бетімен жұмыс істеуіне мүмкіндік береді. Оқытушы кезек-кезек өзіне керек тыңдаушыны тыңдап, сұрақ қойып, жауап алуына мүмкіндік алады. Лингафонмен жұмыс істеудегі көзделетін ең басты мақсат - тыңдағанын түсіне алу және сөйлей алу.Тыңдаушылар бір-біріне кедергі келтірмей бір мезгілде бәрі дауыстап сөйлей алуға мүмкіндік алады.Лингафон кабинетінде жұмыс істеудің тағы да бір тиімділігі тыңдаушының белсенді болуына жағдай туады.Лингафон кешенінің көмегімен дұрыс сөйлеуге қол жеткізе отырып тіл үйренуші тыңдаушының сөз мәнері мен сөйлеу жылдамдығы қазақтың сөз нормасына жақындауына әсер етеді.Дыбыстардың қысқа немесе созылыңқы айтылуы, сөздердегі екпіннің және сөйлемдердің дауыс ырғағы т.б. бәріне техникалық құралдар қолдану тиімді деп есептеледі деп саналады. Дегенмен барлық істелетін жұмысты қадағалайтын пән оқытушысының алар орны ерекше .

Танымдық әрі білімдік компьютерге арналған бағдарламалар сабақта және сабақтан тыс кезде компьютерді қолдануға өте қолайлы. Ойын элементтері бар бағдарламаларды қолданып оқытушы тыңдаушымен жеке және топтық жұмыстарды жасай алады. Тыңдаушылар заттарды атау, суреттердегі сөздерді оқу, қысқа әндерді айту арқылы тілді табиғи әрі жеңіл түрде меңгереді.

Ойындар арқылы тілді меңгерту білім беру жүйесінің негізгі ұстанымдарының бірі болып есептеледі. Түрлі мультимедиалық ойындар тіл үйренушінің сөз қорын молайтуға, грамматиканы меңгеруге, тілді естігенде түсінуге, дұрыс жазуға көмектеседі.

Бүкіл топпен атқарылатын жұмысқа арналған бағдарламалар тыңдаушылардың оқу үдерісіне белсене араласуын көздейді. Оқытушы бағдарламаны көрсетіп, тыңдаушылар компьютер экранынан көргендерін онымен бірге талдайды. Ал бұндай жұмысты қазір интербелсенді тақталар арқылы жүргізу, жұмысты тыңдаушы үшін ерекше қызықты етеді. Дискіге жазылған сабақтарда диалогтар, ойындар, елтануға байланысты видеороликтер беріледі. Оларды оқытушы субтитрымен немесе субтитрсыз да көрсете алады.

Компьютерлік бағдарламалар бастапқы, ортаңғы және жоғарғы болып үш деңгейге бөлінеді. Тапсырмалардың бұлай үш деңгейлі болуы тыңдаушының бір деңгейден екінші деңгейге өтуге талпынтып, ынталануға жетелейді. Тапсырмалардың алуан түрлі болуы тыңдаушыларды қызықтырады әрі мұғалім жеке тапсырмалар беру арқылы олардың білім деңгейін нақты анықтай алады.

Тіл үйренуде Интернет жүйесін қолдану қазіргі кезде дүние жүзінің дамыған елдерінде дұрыс жолға қойылған.Интернеттің атқарар қызметі өте үлкен.Интернет жүйесіненде алынған

мәліметтер арқылы монолог және диалог түріндегі сөз біліктілігін жетілдіруге болады.Әлемдегі адам баласының өміріне байланысты жаңалықтарды оқып қана қоймай, тыңдауға да мүмкіндік бар.Электронды почтаны қолдану барысында тыңдаушы өзара достық қарым-қатынас орнатыды,хат жазу арқылы тілін дамытады.

Компьютерлік технологияның тағы бр жаңалығы - интербелсенді бейне. Тыңдаушылар оқу фильмінің іс-әрекетіне қарай жауап беріп, сөйлеп үйренеді.

Ақпараттық техникалық құралдарды оқытуда қолданудың тиімді жақтары деп мыналарды атауға болады:

- сабақты сапалы әрі қызықты ету;
- грамматиканы,лексиканы,фонетиканы дұрыс меңгеруіне көмектесу;
-тыңдаушыларды тілді үйрену барысында ақпараттық технологияларды қолдану арқылы өз беттерімен ізденуге дағдыландыру;

Әдебиеттер:

1. Жүнісбек Ә. Жаңа технология негізі – сапалы білім. – //Қазақстан мектебі, №4, 2008
2. Нағымжанова Қ. Инновациялық технологияның құрылымы. – А.:Өркен, 2007
3. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008.

Токкарина А.М.

ЖАПОН ЖАЗУЫНДАҒЫ ИЕРОГЛИФТЕРДІҢ ҚАЗІРГІ ЗАМАНДАҒЫ ЖАҒДАЙЫ

Бұл мақалада қазіргі таңдағы жапон иероглифінің жапон жазбасындағы алатын орны, шетел азаматтары жапон тілін оқу барысында үлкен кедергі туғызатын иероглифтерді алып тастау мәселелері, иероглифтің балама жолдары қарастырылған. Зерттеу жұмысының мақсаты-жапон иероглифінің жапон жазбасына қажеттілігін анықтау. Зерттеу барысында жапон иероглифінің артықшылықтарымен кемшіліктері қарастырылған.

Кілт сөздер: иероглиф, кана, дәстүрлі жазу, канго.

Японские иероглифы в современной японской писменности

В данной статье рассматриваются японские иероглифы в современной японской писменности, а также вопросы по удалению иероглифов в изучении японского языка иностранным гражданами и поиск альтернатив иероглифам. Целью исследования является выявление необходимости иероглифов в японской писменности. В ходе исследования, выявлено приемущества и недостатки японских иероглифов.

Ключевые слова: иероглиф, кана, традиционная писменность, канго.

Japanese characters in the modern Japanese writing

This article discusses Japanese characters in contemporary Japanese j. jaunsudrabins focus on writing, as well as questions on removing characters in studying Japanese foreign nationals and the search for alternatives to characters. The aim of the study is to identify the appropriate characters in the Japanese j. jaunsudrabins focus on writing. The study identified advantages and disadvantages of Japanese characters.

Tags: character, kana, the traditional alphabet, the Kangoo.

Жапон жазуындағы ең маңыздысы да игеруге қиыны да– иероглифтер болып табылады . Кананы ғана білетін адамдардың Жапонияда сауатсыздар қатарына жатқызылуы бекер емес. Иероглифтік жазбаны қолданатын Жапонияда ғана емес, басқа да мемлекеттерде иероглификаны реформалау мәселесі бірнеше рет көтерілген. Сондықтан бұл жазудың артықшылықтары мен кемшіліктері қызу талқылануда.

Иероглифтерді қолдайтын және оларға қарсы дәлелдер XX ғ. 30 жж жариялана бастады. Кеңес Одағының ірі қытайтанушы академик В.М.Алексеев, сол кездегі ғалымдардың көпшілігі

секілді иероглифтік жазуды жоюды жақтады, алайда ол қарсы дәлелдерді де ескерді.Егер иероглифтер кейбір кездері әріптен қиын болса, басқа жағдайда олар кешен ретінде қарапайым» деп жазған болатын. Иероглифтер артықшылықтарының қатарында, ол бір белгімен үзақтығына тәуелсіз түтас бір кешенді жазу мүмкіндігін, графикалық сипатынан оның мәнін жорамалдауға болатынын, иероглифтің омонимиядан арылудағы ролін, сонымен қатар мәдени дәстүрлердің иероглификамен тығыз байланысын көре білді. Бұған иероглифтердің айтарлықтай ыңғайсыздық тудыратындығы қарсы шығады: белгілердің күрделілігі, оларды есте сақтаудың қиындығы, оларды үйретудің үзақтығы, сонымен қатар иероглифтер жүйесінің көнелілігі мен сөйлеу барысында оларды жазудың ыңғайсыздығы жатады.

Қазіргі жапон тілші ғалымдары да компьютерлендіру аспектілерін қосып, осы жөнінде айтады. Жапония еуропалық мәдениетке қосылғаннан кейін иероглификаны жоюды жақтаушылар көбейді. Олар — жапон жазуын латындандырушылар, канаға көшуді жақтаушылар деп атады. Олардың келтірген фактілерінің көбісі сенімді. Шынында да, жапон тілін үйрету – үзақ үрдіс және көп жағдайда осыған байланысты жапон мектептерінде 12 жыл оқиды. Иероглификаны оқытуға көп уақыт берілетіндігіне қарамастан, барлығы дұрыс игерілмейді. 1975 жылы жүргізілген зерттеу мәліметтері бойынша, бастауыш мектептің бесінші сынып оқушылары үйренген иероглифтерінің 84,5 % дұрыс оқып, 52% жаза алған; орта мектептің бірінші сынып оқушылары сәйкесінше 77,2 % және 60,4 %. Әрине, иероглифтердің бір бөлігі кейін, оқыған кезде барып есте қалады. Сонда да, бірде-бір иероглиф білмейтін жапондықты табу қиын болса да, басқасын қойып, жоғары білімі бардың кез келген иероглифті дұрыс оқып, жаза алмауы да кездеседі. 1979 ж. телебағдарламалардың біріне бұрынғы ағарту министрін бірнеше иероглифті жазуын сұрап, ол бұл тапсырманы қатесіз орындаған жоқ. Осылайша, иероглифика тілді толық меңгеруге кедергі болатыны анық. Әрине, машина жазуы мен типографиялық жазбада да белгілердің алфавиттік жазудағы белгілердің санынан он шақты есе көп болуынан туындайтын қиындықтар болатыны сөзсіз. Иероглификаға қарсы болғандар қазір де белсенділік танытуда: «Канамодзикай» қоғамы 1982 ж. өкімет пен Либералды-демократиялық партияға өз идеяларын ұсынған болатын, алайда оларды тек аздаған адамдар ғана қолдады. Шын мәнінде, тек иероглифті жою емес, сонымен қатар оларды ретке келтіру және қысқарту мәселелері де талқыланды. Мұндай жағдайдың болу себебі неде? Иероглифика мен оның жапон ұлттық мәдениетімен байланысының беделінде. Ғасырлар бойы Жапонияда иероглифті білу білімділік пен әлеуметтік жағдайдың айтарлықтай жоғары екендігін білдірді; кананың мұндай беделі болмады, әйелдер сауатты болса, әдетте кананы ғана білгендігі тегін емес. Жапонияда жазу культы мен Қытайдан енген конфуцийлік түсініктер үлкен роль атқарды. Қазір де жапон тілдік ойлауы үшін жазылған нәрсе ғана ақиқат, шындық деп саналатындығын атап өтеді. Иероглифтер алдында үрей де, оларға деген құрмет те сақталады, ал адамның білімін де қазіргі кезде ол білетін иероглифтер санымен бағалайды. Қазіргі уақытта барлығы белгілі бір дәрежеде иероглифтерді меңгергендіктен, олардың беделі бұрынғыдай жоғары емес. Жапон мәдениеті қытай мәдениеті секілді иероглификамен тығыз байланысты емес: классикалық әдеби шығармалар арасында иероглификаны барынша аз пайдалану арқылы жазылған немесе мүлде оларды қолданбай XI ғ. жазылған «Гэндзи Моногатари» секілді ірі шығармалардың бірін атауға болады, алайда ескерткіштердің көбісі, соның ішінде соңғы ғасырлардағы ескерткішердің көбісі – иероглифтік мәтіндер. Бұл мәдени және психологиялық факторлардың жиынтығы иероглифтік жазудың сақталуына септігін тигізеді. Сонымен қоса олар саяси мәселелерге де байланысты: Жапонияның билік басындағылары мәдени мұраны, дәстүрлі жазу жүйесін сақтап қалуға мүдделі еді. Алайда иероглификалық жазудың сақталып қалуының себебін осы деп қана білу тым қарапайымдап жібергені болар еді. Ғасырлар бойы жапон тілі иероглифтік жазуға икемделді, нәтижесінде тілді, ең алдымен, оның лексикалық жүйесін айтарлықтай өзгертпей түрып, иероглификаны қарапайымдандыруды мүмкін емес ететін өзгерістер болды.

Бұған дейін қытай тілінен иероглифтермен қоса оқылулары да енгендігі жайында атап өтілген болатын. Соңғылары – қытай сөздері, яғни канго, жапон тілі лексикасының көп қабатты негізін құрады. Олардың аздаған бөлігі ғана қытай тілінен енген сөздер, канголардың көбісі қытай түбірлерінен Жапонияда туған күрделі сөздер болып табылады. Канго кез келген, тіпті тұрмыстық мәтінде де кездеседі, бірақ олардың саны қоғамдық-саяси, ғылыми-техникалық әдебиеттерде көп. Бунгода жазылған 20-30 жж. мысалы, әскери тақырыптағы мәтіндерде олар

бүкіл лексиканы құрады, ал түпкі төл бірліктердің ролі грамматикаға барып тірелді. Кангоның маңыздылығын батыс еуропа тілдеріндегі грек-латын элементтердің маңыздылығымен салыстыруға болады.

Ғасырлар бойы XX ғ. басына дейін канго мәдени лексиканың, әсіресе терминологияның құрылу құралы ретінде қызмет етті; қазір олармен батыс еуропа тілдерінен енген сөздер бәсекелестік тудыруда. Ежелгі жапон лексикасы бұл мақсаттарға жету жолында бірнеше себептерге байланысты қолайсыз болды. Біріншіден, қытай түбірлерінің қысқалығы мен олардың бір–біріне кез келген мөлшерде тіркесуі иероглификаны білетін адамдарға түсінікті құрылымдағы қажетті сөз тудыруға мүмкіндік берді, мысалы: *до:буцугаку* «зоология» (*до:* «қозғалу», *буцу* «зат», *гаку* «ғылым»), *кэйацуки* «манометр» (*кэй* «өлшеу», *ацу* «қысым», *ки* «құрал. Жапон түбірлері ұзын және күрделі сөздегі компоненттер саны шектеулі болғандықтан ыңғайсыз (әдетте екіден көп). Екіншіден, қытай түбірлері XVI-XVIIғғ. дейін ықпалды болған қытай мәдениетімен ассоциацияланатын, ал жапон түбірлерінің беделі зор болмады; канго мәртебесі жазумен байланысты болғандықтан биік болды. XIX ғ. аяғы мен XX ғ. басында еуропа мәдениетін игеру кезеңінде көптеген жаңа түсініктер пайда болғанда кангоның көлемі бірден артты: еуропа тілдері лексикасын белсенді калькалау жүрді, тек кейін ғана кірме сөздер кеңінен таралды.

Канго ыңғайлылығының теріс жағы да бар, ол – омонимия. Қытай түбірлерінің қарапайым фонетикалық құрылымы, әсіресе сөздер енгенде қытай тілінде сөздерді айыра алатын тондық айырмашылықтар жойылған жапон тілінде омономия тудырмау мүмкін емес еді. «Сёкё-дай-канва-дзитэн» үлкен сөздігіндегі мәлеметтерге қарағанда, Жапонияда бұрын-соңды қолданылған 48 902 иероглифтің барлығы 323 ондық оқылуы бар. Күрделі сөздер тудырғанда омономия жарым- жартылай жойылады, алайда айтарлықтай болып қалады. Мысалы, «Үлкен жапон-орыс сөздігінде» ко:сё: дыбысталуы бар 23 канго келтіріледі, олардың барлығы екпіні жағынан бірдей және «қолөнерші», «ауызша дәстүр», «ауызша жаулап алу», «арсенал», «ресми хабарлама», «заңды жезөкшелік», «нотариалды бекіту», «өндірістік жарақат», «келіссөздер», «байланыс», «(тарихи) зерттеу», «марапаттау», «шағып алу», «оқу орнының белгісі», «бизань», «кен түзілісі», «жоғары сауда училищесі», «халық байлығының министрі» және т.б. Мүндай омонимдер иероглифті білген жағдайда түсінуге оңай, бірақ тыңдағанда және канамен және латын әрпімен жазғанда қиындық тудырады.

Қазіргі кезде мәдени лексика, соның ішінде терминология жазуда ғана емес, ауызша сөзде де қолданылатындықтан, канго омонимиясы үлкен мәселеге айналды. Кангоны, әсіресе, телевизия мен радиода шектеу шаралары қолданылуда. Алайда олардан толық құтылуға болмайтындықтан, ақпаратты ауызша айта отырып, оның жазбаша нұсқасы қатар ұсынылады. Жапон телевизиясының бағдарламасын көріп отырған шетелдік азаматтың көзіне бірден жазбаша ақпарат түседі. Жаңалықтарды айтқан кезде диктордың артқы жағында айтылып жатқан ақпараттың негізгі мазмұны таблода жазылатын; қазіргі уақытта ол таблосыз, тура экранда жазылады. Тележарнама мен хабарландыруларда көбінесе ауызша мәтін болмайды. Телевизиядағы жазбаша мәтіннің ролі мақсатты шаралардың нәтижесінде артып келеді. Ғылыми баяндамалар мен дәрістерде, әдетте, негізгі терминдерді тақтаға жазады немесе (қазіргі кезде жалпыға бірдей болған) тыңдаушыларға мәтінді немесе тезистерді алдын ала таратады.

Алайда іс жүзінде ауызша сөйлегенде кангоны батысеуропа тілдерінен енген кірме сөздермен жиі алмастырады. Мысалы, *сэйсэй–гэнгогаку* «генеративті лингвистика» (қазіргі тіл білімі бағыттарының бірі) термині жазуда қолданады, бірақ ауызша айтқан кезде жапондық фонетикаға ыңғайлап, америка терминін қолданады. Кангоның көбісі ағылшын тілінен енген синоним кірме сөздерімен ығыстырылуда. Жазба тілде, әлі де канго көп, бұл олардың беделі мен ыңғайлылығының дәлелі бола алады; күрделі канго құрылымы батыс еуропа тілдерінен енген кірме сөздерге, соның ішінде грек-латын тілінен енген халықаралық сөздерге қарағанда білімді жапондыққа түсініктірек.

Сонымен, канго мөлшерінің көп болуы жапон тілділер үшін әрі ыңғайлы, әрі қиын. Сөйлеу тілінен мәдени лексиканың едәуір қабатын қолданыстан шығарып, сәйкес мағыналарды білдіру үшін жаңа сөздер тудырмайынша иероглификаны алып тастау мүмкін емес. Соңғы үдеріс біртіндеп атқарылып жатыр, алайда ол аяқталуға жақын емес.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Алпатов В. М. Япония: язык и общество. – М.: «Наука», 1988 – 136 с.
2. Происхождение китайских иероглифов //http://www.epochtimes.ru./content/view(21224/4)
3. Кадзуаки Судо. Японская письменность от истоков до наших дней. – М.: «Восток- Запад», 2006 – 139[5] с.
4. Уолш Л. Самоучитель по чтению японских иероглифов. – Ростов н/Д: «Феникс», 2004 – 192 с.
5. Alfonso Anthony. The Japanese Writing System: A Structural Approach. Unit 1. – Tokyo: Sozosha, Inc., 1981 – 280 p.
6. Головнин И. В., Гривнин В. С. Японская филология. – М.: Издательство Московского Университета, 1968. – 138 с.
7. Кун О. Н. Как различить, запомнить и правильно написать похожие иероглифы в японском языке. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2007. – 221 [3] с.
8. Неверов С. В. Общественно- языковая практика современной Японии. – М.: «Наука», 1982 – 149 с.

Тоқбергенова А.А.

5В090300-“ЖЕРГЕ ОРНАЛАСТЫРУ” МАМАНДЫҒЫ СТУДЕНТТЕРІНЕ “ЖЕР РЕСУРСЫН БАСҚАРУ” ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ

Қазіргі кезеңде жоғары оқу орындарында инновация және инновациялық қызмет мәселесіне ерекше ден қойылуда. Біздің қоғамдаға нарықтық экономика жағдайында бәсекелестік қабілетті арттыру тікелей осы инновациялық шешімдер мен қызметтерді қажет етеді.

Инновациялық білім беру - іскерліктің жаңа түрі. Инновациялық қызмет оқу ісін дамытуға, пәндердің мәнін тереңдетуге, оқытушының кәсіптік шеберлігін арттыруға басқа жаңа технологияларды енгізуге, пайдалануға және шығармашылық жұмыстар жүргізуге бағытталған. Мүндай технологияларды қолдану арқылы қазіргі таңда студенттердің құзіреттілігін арттыруға мүмкіндік туады.

Оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, дамыту міндеттерін көздейді. Оқытушының жеке тұлғаны зерттеуіне, оны толық танып, білуге және оқытудың мақсатына жетуге тиімді, әрі нақты жол ашады. Болашақ маман иелерінің бойында білімділік, біліктілік, саналылық, жауапкершілік қасиеттерін сіңіруде, яғни кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруда жаңа технологияны қолданудың ролі зор. Сонымен қатар технологияны тиімді пайдалана білу оқытушының шеберлігі мен іскерлігін және кәсіби құзыреттілігін шыңдауға әсерін тигізеді [1].

Жаңа педагогикалық технологияны меңгеру барысында оқыту міндеттері жаңаша сипат алады:

- педагогикалық қызметтің өзекті мәселе-лерін білу;
- оқу бағдарламасының түрлендірілген нүсқауларын құрастыру;
- оқу моделін құрастыру;
- оқу жобаларының мазмұнын анықтау;
- оқушылардың жаңа материалды меңгеруінде деңгейленген жаттығулар жасау.

Оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, дамыту міндет-терін көздейді. Оқытушының жеке тұлғаны зерттеуіне, оны толық танып, білуге және оқытудың мақсатына жетуге тиімді, әрі нақты жол ашады. Болашақ маман иелерінің бойында білімділік, біліктілік, саналылық, жауапкерші-лік қасиеттерін сіңіруде, яғни кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруда жаңа технологияны қолданудың рөлі зор. Сонымен қатар техно-логияны тиімді пайдалана білу оқытушының шеберлігі мен іскерлігін және кәсіби құзыреттілігін шыңдауға әсерін тигізеді.

Жаңа педагогикалық технологияны меңгеру барысында оқыту міндеттері жаңаша сипат алады:

- педагогикалық қызметтің өзекті мәселелерін білу;
- оқу бағдарламасының түрлендірілген нүсқауларын құрастыру;
- оқу моделін құрастыру;

- оқу жобаларының мазмұнын анықтау;
- оқушылардың жаңа материалды меңгеруінде деңгейленген жаттығулар жасау;

Біріншіден, таным түрғысынан қызығушылықты қалыптастыру қажет. Әрбір маман өзінің болашақ мамандығын жақсы көріп, кәсіби шеберлігін дамытуға үмтылып, кәсіпкер-маман ретіндегі жеке біліктілігін арттырып, нарық сұранысына сәйкес өсуге бағытталуы тиіс.

Екіншіден, маман білімінің мазмұны, мамандығының практикасымен ұштасуы қажет. Яғни, студент оқу үдерісі барысында жалпы мәдениеттілік және әдіснамалық дайындықтан өтіп, білім жүйесінің жалпы теориялық негіздерін меңгеруі тиіс. Оқу үдерісінің теориялық негіздері және жеке тұлға теориясының негіздері ұштасқанда ғана білім алушылардың инновациялық әрекеттері нәтижелі болатындығы айқын.

Сонымен қатар, үшіншіден, мамандарға бейімділік дағдыларын сіңіру қажет. Сабақты қалыптасқан әдіс бойынша біркелкі өткізбей, әр сабақ сайын ғылым мен техниканың, педагогикалық өлшемдердің озық тәсілдерін пайдалана отырып, ерекше өткізуге болады. Сонда студент әр сабақта әр түрлі жағдаяттық тапсырмаларды орындай отырып, бейімділік өлшемдерін меңгереді. Мұндай студент болашақта қандай ортаға тап болғанына қарамастан, өз ісіне ғана қажетті инновациялық технологияны таңдап, әрі сол ортаға өз болмысын бейімдей отырып әрекет етеді.

Болашақ маманның танымдылық қабілеті әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаға тез кірігуі-мен, өзін кәсіби түрғыда жүзеге асырудың тиімді әдіс-тәсілдерін қолдануымен, заманауи инновациялық технологияларға қызығушылық танытуымен ерекшеленеді. Бұған келешектегі маманның әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаны танып-білуі, кәсіптік білімін өз тәжірибесінде қолдануы, инновациялық технологияларды зерделеуі және оларды меңгеруі жатады.

Инновацияның өлшемдік бірліктері оқытудың әдістемелік мақсат-міндеттері, оқу үдерісі, оқытудың нәтижесін бағамдаумен анықталады. Оған болашақ маманның жүйелі оқу-тәрбие үдерісінде сабақты тиімді ұйымдастыра білуі, студенттермен тығыз қарым-қатынас орнатып, біртұтас ғылыми-педагогикалық үдерісті зерделеуі және сабақтың нәтижесі жоғары болуы үшін қажетті жаңа технологияны таңдауы тиіс.

Қазіргі таңда республикада жерге орналастырушы мамандардың құзіреттілігіне талаптар жоғары болып отыр. Өйткені бұл саладағы кәспорындар мамандармен толық қамтамасыз етілген деп айтуға болады, бірақ жас мамандардың теориялық білімі жоғары болғанмен, нақты тапсырмалар мен мәселелерді шешуде білімі жеткіліксіз болып отыр. Сондықтан «Жерге орналастыру» мамандығы студенттеріне негізгі базалық пән болып табылатын «Жер ресурстарын басқару» пәнін оқытуда жер ресурстарын бакскарудағы нақты шешімдерде шешудегі кәсіби құзіреттіліктерді дамыту үшін инновациялық әдістерді пайдаланудың маңызы ерекше.

Пәнді оқытудың негізгі *мақсаты*: студенттерге жердің өндіріс құралы және жылжымайтын мүлік объектісі ретінде негізгі қасиеттері туралы білім бере отырып, жер мәселелерін шешудегі тәжірибелік дағдыларды қалыптастыру, жер ресурсын басқарудың негізгі әдістері мен қағидаларымен таныстыру.

Міндеттері: жер қатынастары, жерге орналастыру және жер кадастрының мәні мен түсініктерді анықтау;

✓ Жер ресурсын басқарудың теориялық, ұйымдастырушылық және құқықтық негіздері туралы түсінік қалыптастыру;

✓ Жер алқаптары мен оларды экономикалау бағалау, жерді пайдалану мен қорғауға мемлекеттік бақылау жүргізу туралы мағлұматтар беру;

✓ ҚР жерге орналастыру мен жерді пайдалануды жетілдірудің негізгі бағыттарын айқындау;

✓ ҚР жерге орналастыру мен жерді пайдалануды жетілдірудің негізгі бағыттары және жер қатынастарының даму болашағын қарастыру;

✓ Шет елдердегі жер кадастры мен жер қатынастарының даму тарихы мен қазіргі жағайы бойынша мәліметтер беру.

Бакалавр пәнді оқу нәтижесінде төмендегідей жалпы мәдени және кәсіби құзіреттерге (ЖМҚ/КҚ) ие болу керек:

- зерттеудің жаңа әдістерін өзінше үйренуге, кәсіби әрекетте ғылыми-өндірістік бағытының өзгеруіне дайын болу **(ЖМҚ)**;

- практикада және ұйымды басқаруда алынған зерттеушілік және жобалық жұмысты ұйымдастыру дағдыларын қолдануға қабілетті **(ЖМҚ);**

- жер ресурстарын ұтымды пайдалану туралы негізгі білімдерін, жерді пайдалану тиімділігін жоғарылату бойынша жүйелік көрсеткіштерін, аумақтың әлеуметтік-экономикалық даму бағдарламаларын, сызбаларын, жобаларын экологиялық және экономикалық сараптамадан өткізуге қабілетті болу (КҚ);

- ел мен әлемнің жер ресурстары туралы, білгілі бір жер пайдалану, ресупблика, аудан шегінде антропогендік әсерді төмендетуге бағытталған іс-шаралар туралы білімді қолдануға қабілетті (КҚ);

- жер ресурстарын, жылжымайтын мүлікті ұтымды пайдалану мен қорғау бойынша жобалық, жоба алды және болжамдық мәліметтерді жасау әдістемелері туралы білімді қолдануға, жобалық шешімдер нұсқаларын техникалық-экономикалық негіздеуге қабілетті (КҚ);

- Республикадағы Жер туралы заңнамалар мен нормативтік құжаттарды, жер-мүлік қатынастарын реттеудегі құқықтық мәселелерді реттеуде, мүлік және жер мәселесі бойынша туындаған жанжалдарды шешуде, жер мен жылжымайтын мүліктерді пайдалануды мемлекеттік бақылау бойынша заңдар мен нормативтік құжаттарды пайдалана алу (КҚ);

- Жер ресурсын, жылжымайтын мүлікті, кадастр және жерге орналастыруды басқарудың қағидалары туралы білімін қолана алу (КҚ);

- Басқару шешімдерін құрастыру үшін жылжымайтын мүліктің бірыңғай объектісі туралы білімды қолана алу (КҚ-8);

- Жер және басқа да жылжымайтын мүлікті пайдаланудың отандық және шетелдік тәжірибелерін, ғылыми-техникалық ақпараттарды оқуға дайын болу (КҚ).

Жоғарыда аталып отырған құзіреттілктерді қалыптастыру үшін жобалау әдісін қолданудың маңызы үлкен.

Жобалау әдісі - оқу үрдісін ерекше етіп тұратын кешенді оқыту тәсілдері жиынтығы. Бұл әдіс - студенттерге әрекеттерін өз бетінше жоспарлауға, ұйымдастыруға және бақылауға мүмкіндік береді.

Жобалау әдісі студенттерге тақырып таңдауда, мәліметтердің дереккөздерін жинауда және презентация жасауда өз бетінше жұмыс істеуге жағдай жасайды. Бұл әдіс қарым-қатынастың жаңа түрін үлгілеуге арналған. Жобалау студенттің өз бетінше ойластырып, жүзеге асыруға арналған жұмысы. «Жер ресурстарын басқару» пәні бойынша бұл әдісті пайдалана отырып, мәліметтерді жинап, жүйелеп және сыни ойлауға үйренеді. Сонымен бірге әдістерді талдау, салыстыру арқылы жұмысына тиімді әдісті таңдай алады, аудиторияның алдында сөйлеуге, ойын дәлелді және логикалық жүйелікпен жеткізуге, аудиторияны өзіне қарата білуге дағдыланады. Жер ресурсын басқару бойынша шешімі қиын сұрақтарды өз бетінше шеше біледі, өз көзқарасын дәлелдеп, шешімінің дұрыстығына тыңдаушылардың көзін жеткізуге тырысады [2].

Пәнді оқыту барысында үнемі ізденіс жұмыстарын жүргізе отырып, оқытушы студенттермен бірге жоғарыда аталып өткен құзіреттіліктерді қалыптастыру үшін белсенді түрде инновациялық әдістерді пайдалану керек және осы сала бойынша болып жатқан өзгерістер мен жетістіктерді ескере отырып, студенттерден нарықта сұранысқа ие болатын маман қылптастырудағы жаңа әдістерді меңгеру керек.

Пайдаланыған әдебиеттер

1. А. Аширова, Х. Қарабаева Инновациялық технологияларды оқу үдерісіне пайдалану ерекшеліктері Вестник КазНУ. Серия филологическая. №3 (62). 2013 , 143-147 б.

2. Валиева М. Жаңа педагогикалық технологиялар. - Әдістемелік нұсқау. Алматы, 2002.

Тоқсанбаева Н.Қ., Жубаназарова Н.С., Құнанбаева М.Н.

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНДАҒЫ СТУДЕНТТЕРГЕ ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ БЕРУДІҢ ӘДІСНАМАЛЫҚ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының негізгі тармағында оқытудың жаңа технологияларын, оның ішінде жоғары оқу орнында білім беру бағдарламаларының қоғам мен еңбек нарығының өзгеріп отыратын қажеттеріне тез бейімделуіне ықпал ететін кредиттік, қашықтан оқыту, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу және тиімді пайдалану міндеті қойылған.

Қазіргі білім жүйесінің ерекшілігі – тек біліммен қаруландырып қана қоймай, өздігінен білім алуды дамыта отырып, үздіксіз өз бетінше өрлеуіне қажеттілік тудыру. Білім беру саласында инновациялық үрдісті жүзеге асыру мұғалімдерден өз мінез – құлықтарын, ұстанымдарын, мүмкіндіктерін түрлендіруді талап етеді.

Дамыған елдердегі білім беру жүйесінде ерекше маңызды мәселелердің бірі – оқытуды ақпараттандыру, яғни оқу үрдісінде ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдалану. Қазіргі таңда елімізде білім беру жүйесінде жаңашылдық қатарына ақпараттық кеңістікті құру енгізілді. Ақпараттандыру жағдайында студенттер меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күннен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Білім беру саласында ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдалану арқылы білімнің сапасын арттыру, білім беру үрдісін модернизациялаудың тиімді тәсілдері пайдаланылуда және одан әрі жетілдірілуде [1,23 б].

Оқыту процесіндегі негізгі мазмұнды игеру тетігі — өзара әрекеттестіктің арнайы формасындағы мақсатты ұйымдастырылған студеттер мен оқытушылардың бірлескен іс-әрекеті, олардың мазмұнды танымдық әңгімелері.

Түрлі деңгейлерде іске асырыла отырып, оқыту процесі циклдік сипатка ие болды. Оқыту процесінің циклдері дамуының ең негізгі көрсеткіштері, басты екі мақсатқа негізделіп топталған, педагогикалық еңбектердің ең жақын дидактикалық мақсаттары:

— білім беру — бұл мақсат студенттердің танымдық іс-әрекеті тәсілін меңгеріп, олар арқылы ғылым негіздерін игерулерін, белгілі бір білімдердің, дағдылар мен іскерлікті үйренулерін, өздерінің рухани, психологиялық және еңбек қабілеттерін жетілдірулерін, еңбек және кәсіби дағдыларды игеруін көздейді:

— тәрбиелеу — әрбір оқушының ғылыми көзқарасын, адамгершілігін, белсенді шығармашылығын және әлеуметті кемелденген жоғары адамгершіліктегі үйлесімді дамыған тұлғасын дамытуды мақсат етеді.

Оқытудың мақсаты — дамытудың қоғамдық — тарих тәжірибесінің жан — жақтарын: білімдер мен іскерліктері, ғылым, еңбек, әдебиет, өнер, жалпы және дене тәрбиесін меңгеруге бағытталған оқытушының педагогикалық әрекеті мен студенттің оқу-танымдық өзара бірлескен әрекетінен ойша күтілетін түпкі нәтиже.

М.Лорф, Г.Розенфельд /ГДР/ мына пікірді ұсынады: яғни білімді игеру тек қана қабілетті ғана дамытып қоймай, сонымен бірге мотивацияның да өсуіне әкеліп соғады. Мұндағы ескертетін жайт: студент меңгеретін оқу материалы олар үшін маңызды, қажетті, ұғынымды деп табылуы керек[2,128 б.]. Оқу-танымдық мотивтері оқу әрекеті үшін мейлінше дұрыс болады (А.Н.Леонтьев, Д.Б.Эльконин, В.В.Давыдов).

Оқытудың әлеуметтік, педагогикалық мәні оның қызметтерінен біршама анық айқындалады. Солардың ішіндегі, бірінші кезектегі біршама мәндісі — студенттерде білімдерді, дағдыларды және шығармашылық іс-әрекет тәжірибесінің іскерлігін қалыптастыруы (білім беру қызметі). Оқытудың екінші қызметі — студенттердің дүниетанымын қалыптастыру (тербиелеу қызметі). Ол студенттер мен оқытушылардың объективті түрде қоршаған орта жөнінде ой толғауға мүмкіндік жасайтын білімдерінің толығуына қарай біртіндеп қалыптасады. Алдыңғы екі қызметімен тікелей байланыстағы тұлғасын және оның өз бетінше ойлауын дамыу қызметі атқарылады (дамыту қызметі). Адамның дамуы — бұл оның денесінің физиологиялық және психологиялық сипаттамаларының олардың ішіндегі ең бірінші ақыл-ойының сапалы дамуын білдіреді. Сонымен қатар, оқытудың кәсіби бағдарлау қызметінің де мәні зор.

Үздіксіз білім беруде дайындау қызметі, адамды өндіріске және қоғамдық қарым-қатынастарға белсенді араласуға бағыттайды, практикалық әс-әрекетке дайындайды, өзінің кәсіби, жалпы білімі, толық дайындығын үнемі жетілдіріп отыруға бағыттайды. Креативтілік қызметі тұлғаның жан-жақтылығын үздіксіз дамытуды көздейді. Өзінің мәні жағынан оқыту процесі — түрлі реттегі және деңгейдегі айқындалатын зандылықты түрде дамитын процесс.

Жоғары оқу орнындағы студенттерге оқытудың инновациялық технологияларын пайдалану арқылы білім бердің әдіснамалық маңыздылығы атты бұл мақаламда қазіргі заман талабына сай ақпараттық технологияларды, электрондық оқулықтарды және интернет ресурстарды пайдалану студеттің білім беру үрдісінде шығармашылық қабілетін дамытуға мүмкіндік беретіндігі туралы баяндалады.

Студенттердің ақпараттық құзырлылығы мен ақпараттық мәдениетін қалыпастыру қазіргі таңда үздіксіз педагогикалық білім беру жүйесіндегі ең көкейтесті мәселелердің біріне айналып отыр.

Психология сабақтарында ақпараттық - коммуникациялық технологияларды пайдаланудың тиімділігі:

студенттің өз бетімен жұмысы;

аз уақытта көп білім алып, уақытты үнемдеу;

білім-білік дағдыларын тест тапсырмалары арқылы тексеру;

шығармашылық есептер шығару кезінде психикалық құбылыстарды түсіндіру арқылы жүзеге асыру;

қашықтықтан білім алу мүмкіндігінің туындауы;

қажетті ақпаратты жедел түрде алу мүмкіндігі;

экономикалық тиімділігі;

іс-әрекет, қимылды қажет ететін пәндер мен тапсырмаларды оқып үйрену;

қарапайым көзбен көріп, қолмен ұстап сезіну немесе құлақпен есту мүмкіндіктері болмайтын табиғаттың таңғажайып процестерімен әртүрлі тәжірибе нәтижелерін көріп, сезіну мүмкіндігі;

студенттің ой-өрісін дүниетанымын кеңейтуге де ықпалы зор.

Оқытушы сабағында ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдалану арқылы оның тиімділігін жүйелі түрде көрсете біледі. Ақпараттық – коммуникациялық технологияны пайдалану оқытудың тиімді әдістерінің бірі деп ойлаймын.

Психологиялық процестер мен құбылыстарды модельдеу оқу процесін дамыту мен жетілдірудің болашағы болып табылады, әсіресе студенттердің шығармашылық белсенділігін арттыруда, зерттеу жұмыстарын дамытудағы ролі ерекше. Психологиялық эксперименттерді модельдеу – студенттерге сабақта психологиялық ұғымдардың мағынасын тереңірек ашуға, оларды қазіргі эксперименттік базасымен таныстыруға, психикалық құбылыстармен зерттеу әдістерін толық түсіндіруге мүмкіндік береді.

Студенттердің өз оқу әрекеттеріндегі нәтижесіне бағдарлануды ғана емес, сонымен бірге осы нәтижеге жетудің әдіс-тәсілдерін меңгеруді де қарастырады. Оқу мотивтерін осылай түсінген жағдайда ғана, бұл мотивтердің іс-әрекетпен тығыз байланысты екенін, іс-әрекеттің заттық-операциялық сипатымен байланыстылығын ұғынуға мүмкіндік береді. Біздің мотивацияны зерттеу ісіміз – мотивацияның логикада эксперименттік ауысуын тек іс-әрекетті ұйымдастыру арқылы ғана жүзеге асады. (П.Я.Гальперин, В.В.Давыдов, В.В.Репкин, А.К.Дусавицкий, П.Голу, Н.Ф.Талызина, В.Ф.Маргух, А.К.Маркова, Л.К.Золотых, Г.С.Абрамова т.б.) [3,4,5]. Біздер оқу әрекетінің дамытушы бағалау типтерінің өзгеру көмегі арқылы генезисін зерттейміз.

Нарықтық қатынас заманында еліміздің рухани баюының бас себепкері–оқу-ағарту саласында да көп алаңдаушы мәселелердің көбеюі жұртшылықты таң қалдырмас деп есептейміз.

Себебі өздері екі ойлы жастарымызды білім ордаларында ұстап, білім алуға жетелеп итермелейтін бір-ақын таландырушы процесс – бағалауға нақалады.

Міне, студенттерді оқытудың инновациялық технологияларын пайдалану арқылы білім бердің әдіснамалық маңыздылығы өзектілігі бүгінгі таңда бізді де педагогтарды да қатты ойландырып, зерттеуге тура келеді.

1. Психология, яғни бұл ғылым білім бердің әдіснамалық маңыздылығы оқытудың негізін құрайтын және негізгі оқытушарты деп қарайды.

2.Педагогикада яғни, жоғарғы оқу орнындағы оқытудың инновациялық технологияларын пайдалану арқылы тәрбиелеу мен ынталандырушы рөлге, сипатқа ие болу жағын көздейді.

3.Кибернетика, яғни әрбір жүйеде кері байланыс механизмінің мақсатқа бағытталған іс-әрекетінің болатындығын растайтын ғылым. Мақсатты әрекетке жағдай болып ауыспалы қалыптың тіркелуі және соның негізінде алынған мәліметтер арқылы процесті басқару болып табылады.

Білімгер өзәрекетінің нәтижесін көре білуі тиіс. Оқыту процесінде қателіктер табу, жұмысқа толықтыру енгізу, дұрыс, қате жақтарын көре білу өте маңызды. Студент нәтижелі орындайтын тапсырма арқылы оның мотивациялық аумағы үлкен әсер алады (білім мен шеберлігін тиімді қолдануда қуануы).

“Адам өзі не жасайалатын болса, сонны жасауды ұнатады”-, дейді психолог С.В.Олпорт.

С.М.Жақыпов өзінің зерттеулерінде былай дейді: ”біздің зерттеулеріміз көрсеткендей-ақ оқыту барысында танымдық процестердің өнімді бірлігін ұйымдастырудың қажетті шарты– оқыту үрдісіне қатынасушылардың, яғни оқытушы мен білім алушының танымдық әркеттерінің қалыптасуы және дамуы болады [6,55 б.]. Ұйымдасқан оқыту жағдайларында алдын-ала жоспарланған білім алушының танымдық әрекеті оқыту үрдісіндегі өзара әрекеттесуші индивидтердің субьект-субьектілі кеңістігінде өрби отырып, оқып-білім алушылардың танымдық әрекеттерін дамытып, қалыптастыру үшін алғашқы жағдайларды жасайды оқыту үрдісінде танымдық әрекет ерекше психологиялық феномен бола отырып, оқыту жағдайларында танымдық процестер негізінде (әсіресе қабылдау, ес пен ойлау) қалыптасқан, танымдық әрекеттің тұтасжүйесін құрайды, онда ойлау жүйеқұраушы фактор рөлін орындайды.

Оқыту үрдісінде танымдық әрекеттердің психологиялық негізі-білім беруші мен білім алушылар әрекеттерінің бірлігі шарасында қалыптасатын біріккен-диалогты танымдық әркет болып табылады. Оқып-білім алушылардың танымдық әрекеті интериоризацияланған біріккен-диалогты танымдық әрекет сияқты болады.

Таным тәсілі ретіндегі теориялық ойлау сипаттамаларын қарастыру және жоғарыдағы ғалымдар еңбектерін тереңталдай келе бірқатар жобаларды негіздеуімізге тура келді.

Анатолий Залманович Зак өз жұмысында ойлауды логикалық және психологиялық жағынан тұтас нәрсе деп зерттеді. Балалардың міндеттерді шешуіне орай (теориялық, эмпирикалық тәсілдер арқылы жүзеге асуына байланысты) таным теориясын зерттеген мамандар жасаған ойлау түрлерінің сипаттамаларына бұл автор сүйенген. (танымды зерттегендер: Э.В.Ильенков, Л.К.Науменко, П.В.Копнин, М.К. Мамардашвили, С.Л.Рубинштейн, В.С.Швырев, В.А.Штаффжәнет.б.).

Біріншіден, теориялық ойлау танылатын обьект жөнінде яғни, оның мәнді, ішкі, қажетті байланыстары жайлы түсінік, ұғымның қалыптасуына бағытталған.

Теориялық ойлау-заттардың мәнін бейнелеуге қажетті обьективті шындықты адамның тану тәсілі. В.В.Давыдовтың жалпы теориясынасәйкес, бұл кезең эмпирикалық тәсілден теориялық бағытталу тәсілдеріне көшуімен сипатталады. Оқушылардың ойлауының дамуын анықтау, даму кезеңдерін және деңгейлерін айқындау – оқыту сапасын арттыруға бақылау жасаудың мәнді формасы болады.

Сөзімді қорытындылай келе төмендегідей ұсыныстарға тоқталамын:

ЖОО-да білім беретін қазіргі заманға сай жаңа ақпараттық құрал – жабдықтармен жабдықтау, интерактивті тақталар мен мультимедиялық кабинеттермен және арнаулы пәндер бойынша электрондық оқулықтармен қамтамасыз ету;

білім саласында оқытудың жаңа ақпараттық технологияларын пайдалану бойынша білім жетілдіру курстарын жиі ұйымдастыру;

Ақпараттық құзіреттілікті қалыптастырудан күтілетін нәтиже жаңа заманға сай ақпараттық мәдениеті мен құзіреттілігі қалыптасқан, теориялық білімдерін іс жүзінде қолдана алатын, психология пәнін басқа пәндермен байланыстыра алатын жеке тұлға қалыптастыру.

Оқытуда инновациялық технологияларын пайдалану арқылы білім бердің әдіснамалық маңыздылығы оқу – тәрбие үрдісінде пайдалану студенттің өз мамандығына қызығушылығы

мен мамандық сапасын арттырып, шығармашылық шабытын шыңдап, ғылыми көзқарасын қалыптастырып, еңбек нарығындағы бәсекеге қабілетті мамандар даярлауда қоғамның даму жолдарын анықтайтыны сөзсіз.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1.Менчинская Н.А. Психологические вопросы анализа развивающего эффекта обучения. Вопросы организации и методов исследования знаний, умений и навыков //Материалы научной конференции. – М.: Изд-во НИИ СиМО, 1973. – С. 17-23.

2. Ленард Ф., Андрущак В.М. Научно-педагогические основы повышения качества знаний учащихся средней школы. - Киев, 2010. – 250 с.

3. Рубинштейн С.Л. О мышлении и путях его исследования. – М.: Изд-во. АН СССР, 2008. - 147 с.

4. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения: Соч.: В 2-х т. - М.: Педагогика, 2003. – 392 с.

5. Джакупов С.М. Психологическая структура процесса обучения: Автореф. д-ра психол. наук. - М., 1998. – 35 с.

Торманов Н.Т., Тусупбекова Г.А., Уршеева Б.И., Скендирова А.

ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ЖӘНЕ ОҚУ ҮРДІСІНЕ ПАЙДАЛАНУ

Еліміздің хал-ахуалының тұрақтылығы, экономикасының дамуы, сол арқылы дүниежүзіндегі 50 бәсекеге қабілетті елдің қатарынан орын алу, Отандық білім беру жүйесінің деңгейін көтеру үшін ғылым мен өндірістің дамуына ерекше жігер, қайратымызды салуды талап етіп отыр. Сондықтанда білім беру ширақ, оралымды және бәсекеге қабілетті деңгейде жеткізілген болуы тиіс. Осыдан туындайтын мәселе инновациялық білім беру үрдісін ұйымдастыру арқылы іске асыру.

Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті инновациялық білім беру проблемасын жолға қою барысында, жыл сайынғы ғылыми-практикалық конференцияларды ұйымдастыруды дәстүрге айналдырып, конференцияның девизін әртүрлі атаумен атап, заманауи талапқа сай білім берудің жаңа технологиясын жүртшылықтың талқылануына салып, пайдалану жолдарын білім берудің сапасын дамытуға өз үлесін қосып келеді.

Сөзіміз дәлелді болу үшін, соңғы 5 жылдағы көтерілген міәселелерден байқауға болады. Мысалы, 2009 жылғы ҚазҰУ –дің 75 жылдығына арналған Халықаралық ғылыми конференция «XXI ғасыр университетіндегі: Инновациялар және жаңа технология» деген атпен өткізілсе, 2010 жылғы 15 қаңтарда «Жоғары білім беру- интеллектуальдық ұлт қалыптастырудың стратегиялық ресурстары, 2012 жылғы 42-ші Халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция «Білім беру қызметіндегі инновациялар және оқытудың сапасын арттыру мәселелері» деген ұранмен өткізілсе, биылғы 2016 жылғы конференцияда талқылауға берілген мәселе, «Білім беру бағдарламасын жаңғырту: аккредитация және кадрлар дайындаудың сапасына кепілдік беру» жайлы проблеманы ұсынып отыр.

Бұл жерде айтайын деп отырған ойымыз университет, факультет, кафедра және ұстаздар қауымы заманауи талапқа сай білімді, білікті және бәсекеге қарсы тура білетін мамандарды әлемдік деңгейдегі инновациялық білім беру үрдісіне сәйкес дайындау.

Әрине инновациялық оқу бағдарламасын қалыптастырудағы басты тұлға мұғалім. Сондықтанда, ол болашақ шәкірттерінің өндірістің кез-келген саласында еңбек етуге қабілеттілігіне мән бере отырып, тәлім-тәрбие, білім беруге көңіл аудару керек.

Біздің кафедрада екі мамандық бойынша бакалавр және магистр деңгейінде дайындалады, біріншісі 5В050600-Биология, екіншісі 6М011300-Биология (педагогикалық). Осы мамандықтар бойынша бакалаврды бітірушілерде және магистрлерде мектепке, ЖОО орындарында биология пәнінен сабақ беруге толық мүмкіндігі бар. Университет қабырғасында студенттерге «Биологияны оқытудың әдістемесі» атты пәннен 2 кредит дәріс беріледі де, 1 кредит практикалық сабақ жүргізіледі, ал 4 курсте екі апталық педагогикалық практикамен

аяқталады. Сондықтанда толыққанды мұғалім мамандығын дайындау үшін, педагогика, психология және биологияны оқытудың әдістемесін үйретумен қатар, пассивті және активті педагогикалық практиканың да мерзімін ұзартқан жөн болады. Сонымен қатар Биологияны оқыту әдістемесі пәнінен 4 курсте студенттердің қорытынды білімін бағалауға яғни ҚР Білім және ғылым министрлігінің бұйрығымен «ВОУД» (оқу пәнін сырттай бақылау) өткізіледі.

Бәрімізге белгілі қазіргі таңда жоғарғы оқу орындарының болашақ студенттік контингенті мектеп бітірушілер, ал бізге келіп түсетін абитуриенттердің жартысынан көбі медициналық оқу орындарына және биотехнологияға және басқа мамандықтарға өте алмай қалған төменгі баллдар алғандар. Басқаша айтсақ, болашақ мамандықтарын кездейсоқ таңдағандар.

Әрине кафедра мұғалімдері сабақ беру барысында биологияны оқыту әдістемелерінің заманауи технологияларымен таныстыра отырып, оны практика жүзінде қолдана білу әдістерінде үйретеді. Әсіресе, сабақ берудің белсенді әдістерінің бірі, «мәселені жобалау», «кіріктірілген оқыту әдісі», «дамыта оқыту» және де басқада белсенді түрлері қолданылады. Сонымен қатар, инновациялық білім берудің талабына сәйкес кейбір пәндерден арнаулы тереңдетілген курстармен қатар, авторлық пәндерденде дәріс беріледі. Олар біріншісі «Биологияны оқытудың инновациялық әдістемелері» авторлар Н. Торманов, Н.Абылайханова, екіншісі «Ағзаларлың қызметін реттеу және бейімделу механизмдері» авторлары Н.Торманов, С.Т.Төлеуханов.

Биологиядан сабақ берудің табысты болуы сабақ берудің әдістерін (көрнектілік және практикалық қолдана білу іскерлігі мен шеберлігіне де байланысты. Сондықтанда студенттердің университет қабырғасында алған білімін, біліктілігін, тәжірибесін практика жүзінде іске асырып және инновациялық әдіс-тәсілдерін болашақта сол мектеп әкімшілігін қызықтыратындай болу үшін педагогикалық практика барысында сол мектеп сыныбына сабақ өткізу барысында енгізуге мүмкіндік жасалуы керек. Яғни мектеп ұжымымен факультет, кафедра, тіпті университет арасында болашақ мамандарды жұмысқа орналастыру үшін нақты байланыс туындауы керек. Сөзіміз дәлелді болу үшін 4 курс студенттері мектепте өткізілген 3-5 апталық педагогикалық практика кезінде университет қабырғасында Биологияны оқытудың инновациялық әдістемесі пәнінен алған теориялық білімдерін Алматы қаласының №161 лицейінде және Ғабит Мүсірепов атындағы №136 орта мектебінде 8 сынып оқушыларына биология пәнінен сабақ өткізу барысында «Кейс-стади» әдісін және арнаулы дайындалған электрондық оқулықты пайдаланып өткізуді дәстүрге айналдырды.

Әсіресе, дәріс өткізу барысында, лабораториялық, практикалық жұмыстар жасау кезінде «Электрондық оқулық», «Электрондық практикум» іспеттес техникалық құралдарды пайдалану студенттердің танымдық белсенділігін арттырып қана қоймайды, олардың логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылық еңбек жасауға қолайлы жағдай жасайды. Осы арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға болады. Тағыда бір тиімді жақтары студенттер мен оқушылардың оқу материалын графикалық иллюстрация түріндегі әртүрлі студенттер сұлба тәсілдер толықтырып отырса, оқушының теориялық, білімді оқып, көзбен көріп түсініп және ойында сақтау бір уақытта синхронды түрде өтіп отырады да материалды қорытындылау ұғымды, түсінікті болады. Ал мұғалім үшін электронды оқулық күнделікті қайта қарап, ойланып, кем-кетіктерін түзеп, дамытылып отырылатынын ашық, анық түрдегі әдістемелік құрал.

Сондықтанда информациялық технологиялық құралдарды тиімді пайдалану заманауи талап. Осыған байланысты В.Сухомлинский былай деп айтқан екен «Сабақ»- мұғалімнің педагогикалық мәдениетінің жалпы бейнесі(айнасы), зиялығы, парасаттылығы интеллектуалды байлығының өлшемі, ой өрісінің білімдарлығы» десе, оқу жүйесіне интернет қорын пайдалану жайлы американдық ғалым Филлип С.Шлехти «XXI ғасырдағы мектеп» деген еңбегінде, білім беру реформасындағы басты басымдылық интернет технологиясын енгізу. Нағыз кәсіби маман болу үшін күнделікті информациялармен таныс болып, көп оқып, интернет қорымен танысып, ақпараттарды жинап, оларға талдау жасап, сараптап, өңдеп керегін пайдалана білу керек деп тұжырымдады.

Қорыта айтар болсақ, оқу үдерісіндегі инновациялық білім беру әдісін педагогикалық практика кезінде студенттер мектеп сыныптарында биологиядан сабақ өткізу барысында қолдануды басты мақсат етіп отыр. Заманауи әдістермен сабақ беру барысында біз

студенттерді педагогикалық практикаға даярлаймыз. Біздің тарапымыздан талап ететініміз педагогикалық практика мерзімін ұзарту.

Төлешова Ұ.Б.

СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДА АССОЦИОГРАММА ӘДІСІН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Кредиттік оқыту жүйесінің ерекшеліктерін сараптауда студенттің оқу орындарындағы пәндерді таңдауда көп еркіндігі, әр студенттің жеке оқу жоспарын жасауға тікелей өзі қатысуы, оқыту бағдарлмасының икемділігі және таңдау курстарының көптігі, студенттердің оқытушыларды таңдаудағы еркіндігі, «студент-оқытушы» қарым-қатынасының «субъект-субъект» болып өзгеріп, оқытушының ұйымдастырушылық рөл атқаруын айтуға болады.

Студенттің оқуға қызығушылығы мен қажеттілігі өздік әрекеті түріндегі оқуға ауысуы, оқытушының функциясының өзгеруі және СӨЖ маңызының артуы, өзара белсенді әдістердің, бейдәстүрлі әдіс-тәсілдерді кеңінен қолданылу қажеттігі оқу үдерісіне қатысушы субъектілер оқытушы мен студенттің нақты әрекеттері айқын түрде сипатталғандықтан өздік іс-әрекет арқылы студенттің өздік жұмысы іске асатыны анықталды. Студенттердің өзіндік жұмысы сабағында алдын ала берілген тақырып бойынша баяндама жасау, реферат оқу, пікірсайыс әдістері басты қолданыста болады. осы сабақта өз бетінше ойланудың, өзара белсенді қарым-қатынас арқылы білім алудың білігін игеріп қалыптастырудың зор мүмкіндігі туындайды. Дұрыс ұйымдастырылған өзіндік жұмыс студенттің теориялық білімін тәжірибемен ұштастыруына ықпал етеді. Әрі ізденушілік, зерттеушілік, шығармашылық қабілеттерінің дамуына тигізер әсері мол. Студенттердің өзіндік жұмыстарын ұйымдастыруда инновациялық технологиялар сабақтың ыңғайына қарай қолданылса студенттердің сабаққа деген қызығушылығы дамиды, топтың ынтымақтастығы артады.

Студенттің өзіндік жұмысының мақсаттары - студенттерде өзіндік шығармашылық еңбекке дағдыларын қалыптастыру, инновациялық технология мен құралдарды пайдаланып, кәсіптік тапсырмаларды шеше білу, өзінің білімін үздіксіз жетілдіру; жұмыс уақытын жоспарлау және ұйымдастыру тәжірибесін меңгеру және ой - танымын кеңейтуге бағытталады.

Студенттердің өзіндік жұмыс арқылы студенттердің іс-әрекетін белсендірудің тәсілдері ұйымдастырушылық және әдістемелік болып бөлінеді. Әдістемелік жағынан белсендіру қолданылған әдіс-тәсілдерге формалары мен ұйымдастыру құралдарына байланысты болады.

Белгілі ғалымдар А.Вербицкий мен Ю. Попов «дұрыс ұйымдастырылған студенттің өзіндік жұмысы студенттің өздігінен білім алуы мен өзіндікдамуына дайындығын қалыптастыратынын, жоғары мектепте тиімді ұйымдастырылған студенттің өзіндік жұмысы болашақ маман тұлғасының кәсіби маңызды қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етеді» депайтқан болатын.

Ал Г.П.Никитина «аудиториядан тыс студенттің өзіндік жұмысының аудиториялық өзіндік жұмыстан айырмашылығын оның жүргізу орны, мазмұны, ұйымдастыру әдістері мен формаларында, студенттің өз бетімен жұмыс жасау деңгейі, осы жұмысты есепке алу мен бақылау мәселесін өз қолына алады, өздері шешім шығара алады»- деген. Дәріс сабақтарында немесе студенттің оқытушымен өзіндік жұмысын ұйымдастыруда студенттердің қарастырылатын мәселе бойынша ойлау қабілетін дамытуда ассоциограмма әдісін қолданудың тиімділігі ерекше.

Ассоциограмма әдісі (диаграммалық байланыстар) немесеағыл. «Mind map»: «зерде-карта»; «ой картасы»; «ассоциативтік карта» – әртүрлі білімдердің мазмұнын құрылымдық күйге келтіріп, оларды графикалық (сызықтық) түрлерде елестетіп, түсініп, жеңіл қабылдауға көмектесетін оқытудың кешенді әдісі.

Бұл әдісті 1970-ші жылдары ағылшын ғалымы Тони Бьюзен(Tony Buzan) ұсынған. Ол: оқушылар әдетте мидың «қисынды ойлайтын» сол жақ жартысымен жұмыс істейді. Ал олардың миларының екі жартысы бірдей жұмыс істеуі үшін білімді графикалық (сызық бейнелік) түрлерге түсіру керек. Графика тек қисындық-аналитикалық қана емес, сонымен

бірге образдық-шығармашылық ойды да өрістетеді. Бұл әдіс ой мазмұнын белгілі бір деңгейлерге жіктеуге, оны белгілі бір құрамдас бөліктерге бөлуге және олардың ара байланыстарын анықтауға көмектеседі. Осы жақтарынан алғанда ассоциативтік әдіс:

- жалпылық ойлар түйіндеуге;
- кешендік жүйені елестетуге;
- мәтін мен ұғымдарды жүйелеуге;
- жазылған/белгіленген бейнелерді немесе оқу материалдарын шолуға;
- жобаны жоспарлауға;
- оқу материалдарын тереңдетуге және нығайтуға;
- идеяларды жинауға және біріктіріп құруға көмектеседі.

Зерттеушілердің талдауы бойынша, 20-30 сөзден тұратын ой карталық парақтағы деректер 20-30 беттен тұратын баяндама мәтініне тең келеді деп есептейді. Әрбір түйінді сөздер мен ұғымдардың мазмұны үлкен теориялық-әдіснамалық мәселелерді көрсетеді, соларды еске түсіреді.

Ассоциограммалық әдістері қойылған мәселеге байланысты сөздік және бейнелік деп бөліп қарастыруға болады.

Ассоциограмма дегеніміз не?

Ассоциограмма – түлғаның қиялы мен елестетуін дамытуға, салған суреттердің өзара байланысын қандай деңгейде екенін анықтауға бағытталған.

Ассоциограмманы жүргізу: эксперимент өтушілерге негіз болатын бір сурет беріледі. Сол сурет бойынша экспериментке қатысушылар өздерінің алдына нені елестетті, яғни қандай ассоциация болды соны жазады немесе салады.

Ассоциограмманың өтілуі: ассоциацияны жазу немесе сурет ретінде бейнелеуге болады. Көп жағдайда ассоциацияны жазып, сонымен қатар суретін бейнелейді. Бұл толық ассоциограмма.

Ассоциограмма арқылы ой зерде картасын жасауға болады.Ой зерде картасын жасау арқылы адамның логикалық ойлауы,ойлау үшқырлығы дамиды.Бір нәрсені басқа нәрсемен ассоциация арқылы есте сақтау немесе бір нәрсені көргенде немесе естигенде басқа нәрсеге ұқсата білу адамның ойлау деңгейіне байланысты болады.Сондықтан ой зерде картасын жасап түрудың адамның интеллектуалдық деңгейін арттыруда маңызы зор. Студенттердің сабақ үстінде тақырыпты туралы ой-зерде картасы төменде берілген.

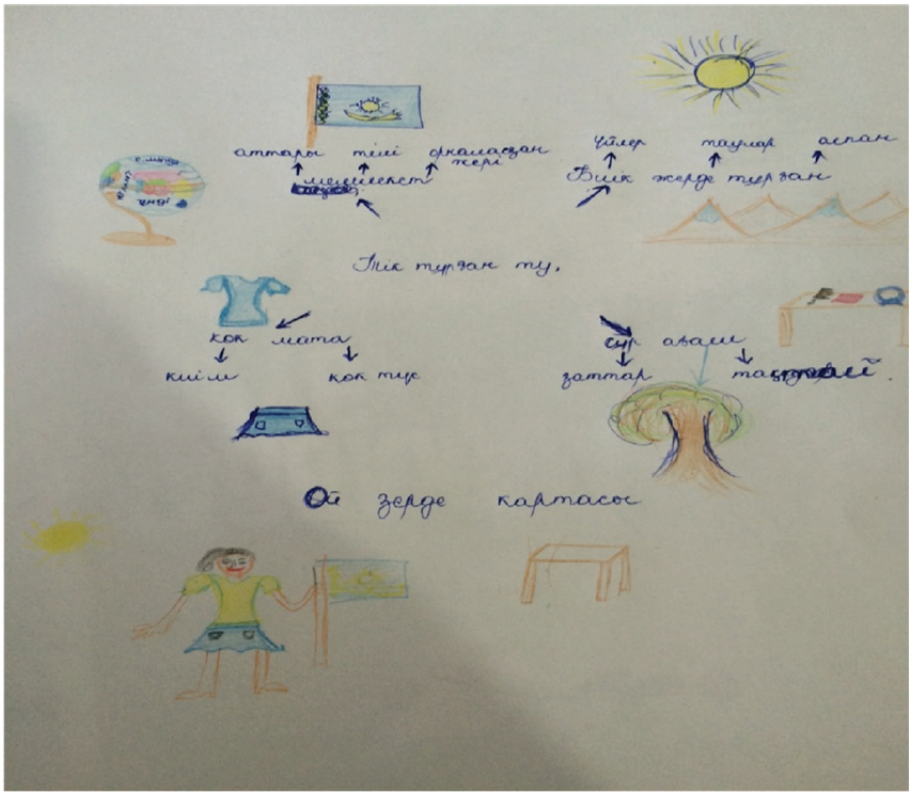

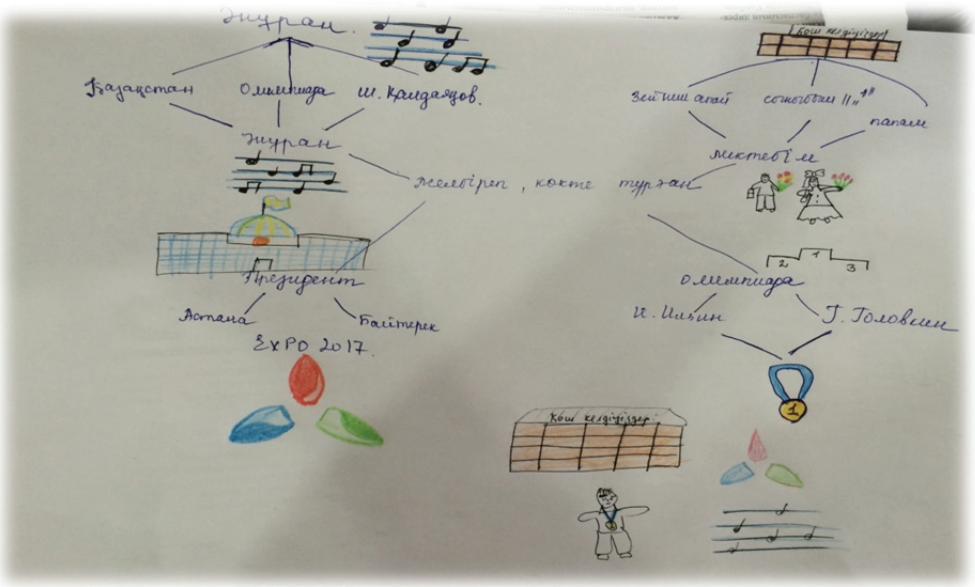

Ой - зерде картасын жасату барысында төмендегідей кедергілер де кездеседі:

- Студенттердің бастапқыда қызығушылықтарының болмауы;
- Студенттердің сурет салығылары келмеуін айтуы;
- Сөздермен суреттерді байланыстыра алмауы;
- Студенттердің өздерінің ойлау деңгейін төмен деп санап жұмыстың ортасына келгенде жалғастырудан бас тартуы және т.б.

Студенттің өзіндік жұмысы арқылы нақты мақсат пен тапсырмаға сәйкес әрбір нақты жағдайларға қорытынды жасайды, белгілі бір танымдық тапсырмаларды шешудегі студент

білімінің көлемі мен деңгейі, дағдысы мен іскерлігі әрбір белгіленген кезеңде қалыптасып отырады. Жаңа танымдық тапсырмалар шешімін тауып, жаңаша ақпараттармен қаруланады.

Енді өзіндік жұмысты ұйымдастыру кезеңінде белсенділікті артады, әсерлену сезімі пайда болады, танымдық қызығушылығы дамып, алға жылжуға мүмкіндік береді. Өзінің шығармашылығын, білімділігін көрсете алады, өзіндік бейнесін қалыптастырады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Баширова Ж.Р., Төлешова Ү.Б. Педагогикалық технологиялар арқылы оқушылардың танымдық қызығушылығын қалыптастыру. (Оқу-әдістемелік құралы**).** әл-Фараби атындағы ҚазҮУ-нің баспасы. Алматы, 2003. 56 б.
2. Әлқожаева Н.С.., Төлешова Ү.Б. Жоғары мектептің оқу үрдісінде педагогикалық технологияларды қолдану (оқу-әдістемелік құралы) Алматы-2009
3. Исаева З.А.,Мынбаева А.К., Садвакасова З.М. Активное методы обучения. - Алматы, 2005.
4. http://www.moluch.ru/archive/36/4140/

Тугелбаева Л.М., Рыскалиева Р.Г., Ашкеева Р.К.

БЕЙНЕ ДӘРІСТЕР КӨМЕГІМЕН «ГАЛОГЕНДЕР» ТАҚЫРЫБЫН ТҮСІНДІРУДІҢ МАҢЫЗЫ

Бүгінгі таңдағы білім беру саясатының ең бірінші міндеті-жоғары сапалы білім беруге қол жеткізіп, оны әр тұлғаның, қоғамның және мемлекеттің өзекті де, өміршең қажеттігіне сәйкестендіру. Елбасы жолдауын іске асыру мақсатында ұстаздар өз білімін өмір бойы жетілдіруі, оны одан әрі тереңдетіп, жаңаша білім беру стратегияларын меңгеруі, тәжірибе жинақтап жалғастыруы қазіргі күннің талабы екені сөзсіз.

Білім беру саласында оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі.

Ақпараттық-коммуникативтік технологиялар соңғы жылдары оқыту әдістерінің қатарына берік орнықты. Бүгінде оқыту сапасын жақсарту, белсенділікті көтеру, индивидуалдылықты қамтамасыз ету мәселелерін шешуге оқу үдерісінде педагогикалық дәстүрлі әдістермен қатар компьютерлік техниканы да пайдалану негізінде ғана қол жеткізуге болатыны айқын. Қазіргі технологиялардың ақпараттық мүмкіндіктері мен шұғылдығы оқытушылардың педагогикалық шығармашылығына кеңінен жол ашып, технологиялардың ескісін жетілдіруге, жаңасын енгізуге, оқытудың жаңа формаларын қолдануға мүмкіндік береді.

Соңғы жылдары интенсивті оқытудың мақсатына, мазмұнына және әдістеріне сай келетін ақпараттық-коммуникативтік технологияларды құру мен қолдануда ілгерілеушілік байқалады, соның нәтижесінде оқу орындарында білім беруде болашағы зор ақпараттық технологиялар көптеп жасалды.

Оқытудың ақпараттық-коммуникативтік технологияларының арасынан педагогикалық бағдарламалық құралдарды ерекше атау керек, себебі олар студентке белгілі бір уақыт аралығына байланбай-ақ жеке оқуға мүмкіндік береді және сабақ үшін өте қолайлы жағдайды қамтамасыз етеді.

Педагогикалық бағдарламалық құралдар компьютерлік технологияларды пайдалана отырып оқытуды толық немесе ішінара автоматтандыруға арналған инновациялық дидактикалық құрал.

Педагогикалық бағдарламалық құралдар оқытушының пайдалануына дайын, бағдарламалық өнім болып саналады, ол студенттің дербес қолданатын құралы бола алады және оның негізінде оқытушы оқу процесінде топпен сабақ өткізе алады.

Отандық педагогика тәжірибесінің талдамасы педагогикалық бағдарламалық құралдардың келесі түрлерін анықтауға мүмкіндік береді:

- электронды (компьютерлендірілген) оқулықтар;

- оқытушы бағдарламалар;
- электронды дәрістер;
- үлгілік-моделдеуші тренажерлер;
- электронды анықтағыштар, сөздіктер, энциклопедиялар;
- өзіндік дайындық және өзіндік бақылау жүйелері;
- білімді бақылау және тестілеу жүйелері;
- бағдарламалық-әдістемелік кешендер;
- пәндік-бейіндік орта;
- сабақтың түрлерін өткізу үшін қолданылатын әр қилы компьютерлік иллюстрациялар (көрнекіліктер).

Оқытуға арналған, білім беру жүйесінде жиі қолданылатын бағдарламалық құралдарға толығырақ тоқталатын болсақ, оларды былайша жіктеуге болады:

- компьютерлік оқулықтар - бағдарламалық кешендер, олар оқу курсын немесе оның үлкен бөлімін өз бетінше меңгеруге мүмкіндік береді;
- пәндік-бейіндік орта (микроәлемдер, үлгілеуші бағдарламалар, құралдар жиын-тығы, оқу материалдарының топтамасы) – белгілі бір топтағы нысандармен жұмыс істеуге, оқу үдерісіне қажетті жекелеген элементтерді (үлгілерді) құруға мүмкіндік жасайтын бағдарламалар топтамасы;
- тренажерлер - оқу материалын нақты бекітуге арналған бағдарламалар және түрлі техникалық жүйелерде операторларды жаттықтыру үшін құрылған бағдарлама;
- компьютерлік моделдеу – ақиқат өмірдегі белгілі бір құбылысты немесе нысанды компьютерде ұқсатып көрсету (имитация) арқылы зерттеу әдісі;
- бақылаушы бағдарламалар – білім сапасын тексеруге (бағалауға) арналған бағдарламалық құралдар;

Жалпы қазіргі уақытта білім беруде сабақ барысында интербелсеңді құралдарды қолдануда. Интербелсеңді құралдардың көмегімен мұғалімнің, студенттің шығармашылықпен жұмыс істеуіне жол ашылып отыр. Білім берудегі интербелсеңді технология - мұндағы интерактивті сөзі- inter (бірлесу), act (әрекет жасау) ұғымын білдіреді, сабақ барысында оқушының топпен жұмыс жасауға қатыспауы мүмкін емес, бірін-бір толықтыратын, сабақ барысында барлық студенттің қатысуын ұйымдастыратын оқыту барысы.

Ақпараттық – коммуникациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті құралдарды қолдануға, Интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді. Ақпараттық әдістемелік материалдар коммуникациялық байланыс құралдарын пайдалану арқылы білім беруді жетілдіруді көздейді.

Қазіргі кездегі ақпараттық технологиялар оқу материалдарын иллюстрация жасау кезінде (мысалы анимациялы слайд – фильмдер) қолданылады. Бұл оқу үрдісін қозғалыста бейнелеуге мүмкіндік береді. Компьютердің көмегімен дыбыстық және бейнефрагменттерді де демонстрация арқылы жасауға болады. Осындай әдіспен жүргізілген сабақ студентке әрі қызықты, әрі неғұрлым түсінікті болары сөзсіз. Қандай да болмасын құбылысты студент табиғи түрінде көргендей болады және көзбен көргенін ұзақ уақыт есте сақтай алады. Анимациялық немесе видео материалдарды көру кезінде студентте әртүрлі сұрақтар да туындайды, яғни пәнге, тақырыпқа қызығушылығы артып, сұрақты толықтыра, тияқтай түсуге ұмтылады.

Химия сабақтарында зертханалық жұмыстарды орындағанда Activ studio Professional Edition бағдарламамен қамтамасыз етілген бейне дәрістерді оқу арқылы студенттердің танымдық көзқарасын қалыптастыруға, тақырыпты жете меңгеруіне мүмкіндік болады, сонымен қатар Power Point бағадарлама көмегімен презентациялық көрсетілімдер оқу материалдардын мазмұнын түсінікті және көрнекілікті жасайды.

Осы қағидаларға сүйенен отырып, 1 курс студенттеріне "Галогендер" тақырыбын түсіндіргенде бейне дәрістердің алатын орны ерекше. Бағдарлама бойынша "Галогендер" тақырыбы бойынша хлордың алынуы және қасиеттерін зерттеу қарастырылған. Студенттер хлор алу реакцияларын жасағанда, оның сарғыш-жасыл түсті түншықтырғыш улы газ екенін біледі, сондықтан зертханалық жұмыс жасау алдында оларға бейне дәріс түрінде хлордың

алынуын, қасиеттерін көрсетсе, олардың есте сақтау қабілеттерінің жоғары деңгейде болатындығы анықталған. Хлор алудың бірнеше әдісі бар, мысалы:

1-әдіс. Марганец (IV) оксидіне тұз қышқылын әсер еткенде хлор бөлінеді: $MnO_2 + 4HCl = MnCl_2 + Cl_2 + 2H_2O$

Бұл әдіспен хлорды алғаш рет 1774 жылы швед химигі Карл Шееле алған. 2-әдіс. Концентрлі тұз қышқылын калий перманганаты ерітіндісіне құйғанда хлор газы бөлінеді:

$2KMnO_4+16HCl=5Cl_2\uparrow+2MnCl_2 +2KCl+8H_2O$

3-әдіс. Бертолле тұзы мен тұз қышқылын өте сақтықпен жайлап қыздырғанда реакция жүреді де хлор газы бөлінеді:

$KClO_3+6HCl=KCl+3Cl_2\uparrow+3H_2O$

Әрі қарай хлордың қасиеттерін зерттгенде, олардың металдармен, бейметалдармен және органикалық қосылыстармен әрекеттесуін, сондай-ақ оның ағартқыш қасиеттерін алдымен студенттерге бейне дәріс арқылы көрсетіп алып, одан кейін оларға зертханалық жұмыс жасатса, сонда ғана барлық реакциялар олардың есінде қалатынын сөзсіз.

Сондықтан да химияны оқыту әдістемесі педагогикалық ғылым пәні болғандықтан, қоғамның талаптарына сай педагогика ғылымы анықтап берген жалпы орта білім беру және тәрбиелеудің мақсаттарымен міндеттеріне сәйкес химия пәнінің өзіндік ерекшеліктеріне негіз-деліп құрылады. Химиялық материалдарды оқып-үйрену барлық пәндерге ортақ педаго-гикалық қағидаларға сүйенеді.

Оқытудың мақсаты мазмұнын игеру арқылы жүзеге асады. Оқытудың әдістері, құралдары, іс-әрекеті осы мазмұнды меңгеруге бағытталған. Бұл түрғыдан қарағанда химияны оқыту әдістері химия ғылымының мазмұнымен анықталады, өйткені әдіс дегеніміз-мазмұнның ішкі қозғалысы. Қазіргі оқытудың қалыптасқан дәстүрлі әдістері оқытушы мен студенттер қызметінің сыртқы белгілеріне қарап анықталып, білім көздері бойынша жіктеліп жүр.

1. Сөздік әдістер - оған мұғалімнің әңгімесі, түсіндіруі, әңгімелесіп-кеңесуі, баяндап беруі, дәріс, кітаппен жұмыс кіреді де сөздік әдістер тобына бірігеді.
2. Сезімдік қабылдау немесе көрнекілік әдістер - тәжірибелер, кестелер, сызбанұсқалар, модельдер, диапозитивтер, кино-фильмдерді көрсету, бейне дәрістер оқу, заттардың үлгісін, жинақтамаларын көрсету, өндірістік құбылыстар мен үрдістерді бақылау, танымжорық-саяхатқа шығу.
3. Оқытудың сарамандық әдістер тобына - зертханалық тәжірибелер, сарамандық сабақтар, сан және сапалық-сынақ тәжірибелік есептер шығару, аспаптар құрастыру, сызба-нұсқа, диаграммалар әзірлеу, графиктер сызу, оқу-тәжірибе үлгісіндегі сарамандық жұмыстар, жаттығулар орындау.

Әдістерді жіктеуде химиялық өздік-ерекше әдістер, педагогикалық және логикалық әдістер басшылыққа алынады. Атақты орыс педагогі Ю.К. Бабанский оқыту әдістерін мынадай топтарға бөледі:

1) оқу-танымдық қызметті ұйымдастыру әдістері.
2) Оқу-танымдық қызметті ынталандыру және мотивтендіру әдістері
3) Оқу-танымдық қызметті бақылау және өздік бақылау әдістері

Жалпы әдістер мұғалімнің өз қызметінің белгілі бір түрін таңдап алуын алдын ала анықтап, оқыту үрдісін ұйымдастыру ережелерін көрсетеді. Олай болса, әдіс-ғылыми түрде негізделген ереже, іс-әрекетке басшылық, мақсатқа жетудің сол мақсатпен анықталатын тәсілі. Түсіндірме-көрнекі бейнелеу әдісі- мұғалімнің екі негізгі іс-әрекетін, жаңа білімді баяндап түсіндіруін және оқушылардың дербес оқу әрекетін ұйымдастыруын көрсетеді. Мұғалімнің оқу материалын баяндауының үш түрі белгілі: монологтық, диалогтық және көрсетілімді пайымдау тәсілі, сондай-ақ оқушылардың өздігінен істейтін оқу әрекетін ұйымдастырудың да үш түрлі дидактикалық әдістері бар, олар: тапқырлық, зерттеу және бағдарланған тапсырмалар деп аталады.

Жоғарғы оқу орындарындағы білім деңгейін көтеру және онда интерактивті құралдарды пайдалану арқылы оқу – тәрбие үрдісін тиісті деңгейге көтеру, кафедра оқытушыларының, педагогикалық ұжымның жүйелі басшылыққа алған бағыты деп есептейміз. Интерактивті құралдарды қолдану негізінде оқу орнында химия бағытындағы пәндерді оқыту сапасын арттырып, білім беруді ақпараттандыру жүйелі түрде іске асады деуге болады.

Компьютер және интерактивті құралдар арқылы жасалып жатқан оқыту үрдісі студенттің жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға бейімдеп, нәтижесінде – өздерінің кәсіби потенциалдарының қалыптасуына жол ашу керек. Бүгінгі таңдағы ақпараттық қоғам аймағында, студенттердің ойлау қабілетін қалыптастыратын және компьютерлік оқыту ісін дамытатын жалпы заңдылықтардан тарайтын педагогикалық технологияларды тиімді деп санауға болады.

Тулеуханов С.Т., Швецова Е.В., Кулбаева М.С.

ОПЫТ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОГРАММЫ МООК ПО КУРСУ «БИОФИЗИКА»

Учебная программа МООК по курсу «Биофизика» подготовлена и составлена в 2015 году. Записан лекционный курс, подготовлены тесты.В качестве дополнений к традиционным материалам учебного курса, таким как видео, чтение и домашние задания, возможно проведение онлайн-курса через непосредственное общение преподавателя и студента через интернет. Удаленное обучение студентов возникло достаточно давно, можно вспомнить специальные обучающие телевизионные программы еще в советское время, правда для школьников. Первые видеозаписи лекций различных учебных заведений стали появляться на сайтах университетов в сети Интернет ещё в конце 1990-х годо. С развитием технологии массовые открытые онлайн-курсы широко развиваются с 2010-х годов, они дали возможность интерактивного общения студентов и преподавателей, а также сдачи экзаменов в режиме онлайн. Ранее принятое заочное обучение заместило дистанционное обучение. Сейчас под термином МООК или МООС на английском языка – это абвиатура слов massiveopenonline-course– массовый открытый онлайн курс. Термин был введен в 2008 году Д. Кормье и Б. Александеру, разрабатывавшим соответствующий программный продукт. Данная форма обучения получила признание по всему миру форма организации дистанционного обучения посредством Интернета.

Важным достоинством этого метода является:

— возможность профессионального роста и переводготовки во время работы, повышение квалификации;

— самостоятельное планирование траектории обучения и составления индивидуального учебного плана,

— сокращение сроков обучения, гибкий график сессий;

— возможность приступить к обучению в любое время;

— обучение без отрыва от основной деятельности;

— экономия времени и финансов.

Данная форма обучения является обязательным элементом создаваемой непрерывной системы обучения. Они доступны для слушателей не зависимо от их уровня предварительной подготовки, поэтому они являются скорее общеобразовательными курсами, чем курсами по профессиональной подготовки. Главное для слушателей – иметь желание учиться и иметь доступ к Интернету.

Особенностью курсов МООК – массовость, поскольку на курс может записаться любое количество участников, другими словами, все заинтересовавшиеся и способные регулярно заниматься. Нет ни аудитории, нет и ограниченности мест. Важно, что характеристики «открытый» МООК – в бесплатности всех материалов. Все североамериканские университеты имеют свои ресурсы МООК, обучение в которых осуществляется на английском языке. Нынешние платные курсы предполагают оплату не столько самого удаленного обучения, сколько получения сертификата. По сути это то же самое, что и университетский курс по какому-то предмету, но перенесённый в Интернет.

К дистанционному обучению вузя шли давно, например, свои учебные материалы Массачусетский технологический институт выложил в открытый доступ ещё до того, как появились первые МООК, в далёком 2001 году. В США многими учебными заведениями и работодателями сертификаты таких курсов признаны официальными документами. Дело в том,

что для самих вузов и преподавателей это ещё и отличный способ прорекламировать себя и свои идеи, возможность доступа к неограниченной категории слушателей.

Важным является очевидное: с появлением МООК стало не важно, сколько у вас денег и где вы находитесь физически, любой человек, имеющий хоть немного свободного времени и компьютер с доступом в Интернет, может начать учиться у лучших преподавателей Гарварда, МТИ, Стэнфорда и других ведущих образовательных центров мира. Реализуется право на образование не зависимо от того кто ты, сколько зарабатываешь и где живешь. Есть курсы и на русском языке – главное учись. Развитие технических ресурсов и соответствующих программных платформ дало возможность бесплатно учиться почти как в университете: слушать лекции, сдавать промежуточные и итоговые тесты, общаться с однокурсниками и преподавателями на форумах в режиме реального времени. Для обучения по программе МООК необходимо просто зарегистрироваться на данный курс. Кроме того, это ещё и отличный способ преодолеть разницу в подходах к образованию, узнать о последних тенденциях в науке от ведущих преподавателей. И обучаться можно по любой дисциплине практически в любой области: от искусствоведения до введения в робототехнику, от античной истории до основ программирования.

В нашем университете реализуется онлайн линия, позволяющая участником дистанционного обучения обеспечить полный эффект присутствия на лекциях и семинарах.

Наша кафедра имеет опыт использования даной формы обучения при проведении курсов для докторантов начиная с 2009 года. Наши докторанты, работая в исследовательских лаборатория в Соединенных Штатах университета Дрексел, дистанционно продолжали обучения по дисциплинам своего учебного плана.

Удобным является возможность распределения всего учебного материала в соответствии с академическим календарем и понедельным распределением не только лекционных курсов, но и заданий обучающимся и контроль их своевременно выполнения.

Можно не только сразу оценивать работу студента, но и давать рекомендации по исправлению ошибок и неточностей. Единственным проблемным для естественников является проведение лабораторных исследований по конкретному учебному курсу.

В текущем учебном году проводилось обучение студентки 4 курса специальности «Биотехнология» Кули Жансая с использованием данного ресурса по курсу «Биофизика», так как по обмену осенний семестр она обучалась в Белгородском университете в России. Единственным неудобством была необходимость сдачи ею промежуточного экзамена, так как эта форма контроля не учтена при разработки ресурса дистанционного обучения, в тоже время РК1 и РК 2 можно принимать, оценивать и проставлять без проблем. Вернувшись студентка сразу сдала два экзамена по данному курсу и заслуженно получила высокие оценки.

Следует подчеркнуть, что эта система обучения дисциплинирует и студента и преподавателя, потому что если сроки сдачи задания прошли и баллы потеряны, то произвольно выставить их никто не имеет права. Преподаватель обязан постоянно контролировать освоение учебной программы.

В ноябре – декабре 2015 года подготовлен и записан лекционный курс по дисциплине «Биофизика». Планируется разместить его на сайте нашего университета и начать подготовку уже с весны 2016 года. Курс охватывает основные разделы Биофизики и предполагает, что в результате его изучения студенты знакомятся с основными понятиями и законами биофизики, с применимостью законов физики к живым системам.

Цель преподавания курса "Биофизика" - дать студентам глубокие и широкие знания об объектах и особенностях биофизических процессов, основах биофизического подхода к биологическим процессам и явлениям. Основные задачи преподавания дисциплины это обеспечение понимания фундаментальных закономерностей и прикладных исследований биофизики, рассказо важнейших достижениях биофизики и о перспективах ее развития и формирование у студентов основ теоретико-прикладного мышления, позволяющего исполь-зовать достижения биофизики в биологии.

После изучения данной дисциплины, включающей курс лекций и выполнения практических заданий, обучающиеся должны овладеть следующими формами компетенции:

Знать основные положения биофизики и основные физические законы, лежащие в основе биологических законов и явлений; первое и второе начала термодинамики; закон Гесса,

принципы Пригожина и Э.Бауэра; механизмы биоэлектрических процессов; основы радиобиологии и механизмы лучевого поражения; механизмы генерации биологических ритмов;принципы электропроводности биосистем; основные биофизические методы исследования.

Уметь применять полученные теоретические знания и практические навыки в практике собственных исследований.

Иными словами, итогом обучение является формирование *представлений* о границах применимости существующих физических закономерностей к биологическим явлениям и особенностях развития процессов в целостных организмах на всех уровнях организации от макромолекул до экосистем.

Мы надеемся, что данная работа будет востребована и у нас будет достаточно обучающихся, которые в дальнейшем могут продолжить обучение непосредственно в стенах нашего университета.

Тунгатаров Н.Н.

ОПЫТ РЕАЛИЗАЦИИ КЕЙС-МЕТОДА В ТРЕХМЕРНОМ ПОЛИГОНАЛЬНОМ МОДЕЛИРОВАНИИ

Профессиональная подготовка конкурентоспособных кадров по трехмерному моделированию и анимации требует внедрения новых методов обучения. Студенты по специальности математическое и компьютерное моделирование в процессе своей профессиональной подготовки должны изучать не только математические дисциплины, но и ряд компьютерных дисциплин. В последнее время в системе образования из-за практической роли большую популярность получил кейс-метод. В основе, которого лежит принцип ситуационного обучения. Учебный материал студентам подается в виде кейсов (проблем), а умения и знания приобретаются в процессе активной творческой работы. Кейс-метод был разработан в Гарвардской бизнес школе в 1924 году, которая до сих пор остается лидером в «кейс-индустрии» по всему миру.

Рассмотрим применение кейс-метода в компьютерном трехмерном моделировании, в частности полигонального моделирования. Полигональное моделирование – это метод трехмерного моделирования сложных трехмерных поверхностей на основе плоских граней (полигонов). Полигональные объекты состоят из подобъектов: Vertex (Вершина) – точка, являющая вершиной грани или полигона; Edge (Ребро) – линия с двумя смежными вершинами и являющая ребром грани или полигона; Face (Грань) – плоская треугольная грань; Polygon (Полигон) – плоский четырехугольник из двух граней; Element (Элемент) – объект, состоящий из граней и полигонов. Полигональное моделирование встречается во многих графических программах, например 3ds max, Blender, Maya и другие. Разработаем кейс с приближением к реальной ситуации.

В учебном процессе кейс представляет собой пакет документов для индивидуальной или групповой работы студентов. В нашем случае необходимо подготовить набор теоретических и практических заданий, которые будут выполнять студенты. Для эффективности реализации кейс-метода разделим большую группу студентов на малые группы (не более 5 студентов) с одинаковыми возможностями.

Предположим, что преподаватель до начала занятия разработал следующий кейс набор для выполнения на лабораторном занятии с длительность 100 минут:

1) теоретические знания: знание инструментов объекта Editable Poly (Редактируемый многогранник), знание инструментов модификатора Edit Poly;

2) практические умения: умение конвертирования трехмерного объекта в редактируемую поверхность; умение работы с командами, являющие общим для всех уровней; умение работы с командами, действующие для уровня выделения вершин; умение работы с командами,

действующие только для уровня выделения ребер; умение работы с командами, действующие для уровня выделения граней, полигона и элемента;

3) лабораторное задание: построить трехмерную модель вазы и ложки с использованием инструментов полигонального моделирования, наложить текстуры, анимировать модель круговым вращением камеры;

4) учебно-методический комплекс дисциплины: силлабус, лекция и рекомендуемая литература на тему полигонального моделирования, карта учебно-методической обеспеченности дисциплины, вопросы для самопроверки теоретических знаний,

5) раздаточный материал: лабораторная работа по трехмерному моделированию кружки и вилки для овладения практическими умениями.

Предположим, студенты до начала занятия получили задания, изучили необходимую литературу, а также ознакомились с инструментами полигонального моделирования, выполнили задания СРС и подготовились к занятию.

Вначале занятия преподаватель организовывает предварительное обсуждение содержания кейса. В ходе занятия руководит групповой работой над выполнением теоретического и практического задания, дает рекомендации для работы с кейсом, предлагает альтернативную методику моделирования вазы и ложки.

Преподавателем задается следующий режим работы:

1) организационная часть, выдача кейса (2-5 мин.);

2) индивидуальная самостоятельная работа студентов с кейсом и получение дополнительной информации (3-15 мин.);

3) проверка усвоения теоретического материала по теме (5-15 мин.) – выполняется проверка усвоения нового теоретического материала в виде устного опроса;

4) работа студентов в микрогруппах (20-35 мин.) – самостоятельная работа студентов в малых группах с соблюдением сотрудничества, коллективизма, ролевого участия, ответственности;

5) дискуссия (10-20 мин.) – студенты представляют методы моделирования каждой ситуаций, определяют ошибки и неточности, моделируют решения, делают принятие наиболее оптимального моделирования после обсуждения экспертами совместно с преподавателем;

6) оформление студентами итогов работы – студенты уточняют модель, приближают текстуры к реальным условиям, просматривают точность анимации перемещения камеры (5-10 мин.);

7) подведение итогов преподавателем – преподаватель оценивает работы студентов, возможно принятие коллективного решения (5-10 мин.);

Студенты в ходе занятия в свою очередь должны начать изучение дополнительной информации с целью овладения теоретического материала по полигональному моделированию, выполняют лабораторное задания, представляют и отстаивают свои способы моделирования вазы и ложки, а также выслушивают способы, предложенные другими студентами.

Целью применения кейс-метода в полигональном моделировании является:

– активизация студентов по полигональному моделированию;

– повышение мотивации к учебному процессу;

– овладение навыками анализа заданий и нахождения оптимального моделирования;

– отработка умений работы с инструментами Editable Poly, в том числе умения самостоятельной работы с информацией для уточнения заданий;

– овладение умений моделирования решений данных ситуаций и в соответствии с заданием, представлении различных подходов к разработке планов действий, ориентированных на конечный результат;

– принятие правильного хода моделирования на основе группового анализа ситуации;

– приобретение навыков собственного метода моделирования объектов, наложения текстуры и создания новых материалов, анимации и визуализации объектов, убедительно отстаивать и защищать свой метод построения заданного объекта;

– приобретение навыков критического оценивания методов трехмерного полигонального моделирования;

– овладение способностью самоанализа, самоконтроля и самооценки.

В конце занятия преподаватель оценивает работы студентов по 100 бальной шкале:

– профессиональное и грамотное моделирование (30 баллов);
– новизна и неординарность моделирования (20 баллов);
– краткость и четкость изложения теоретической части решения задания (20 баллов);
– качество графической части оформления решения задания (20 баллов);
– этика ведения дискуссии студентов в микрогруппах (5 баллов);
– активность работы всех членов микрогруппы (5 баллов);
– штрафные баллы (нарушение правил ведения дискуссии, некорректность поведения и т.д.) (-10 баллов).

В заключение нужно отметить, что кейс-метод имеет широкие возможности, применение кейс-метода в полигональном моделировании способствует полному погружению студентов в состояние интеллектуального напряжения, вызывает у них потребность в знаниях, развивает интерес к полигональному моделированию, развивает познавательную самостоятельность и творческие способности.

Ключевые слова: кейс-метод обучения, полигональное моделирование, методы преподавания дисциплин.

Литература

1. Тунгатаров Н.Н. Кейс-метод в системе обучения графических дисциплин // Материалы 44-ой научно-методической конференции «Компетентностно-ориентированная система оценки знаний». 16-17 января 2014 года. Книга 1. - Алматы, Қазақ университеті. С. 178-182.
2. Еремин, А. С. Кейс-метод: наиболее распространенная форма реализации компетентностного подхода // Инновации в образовании. – 2010. – № 2. – С. 67–81.
3. Еремин, А. С. Обеспечение учебной работы с использованием кейс-метода // Инновации в образовании. – 2010. – № 4. – С. 77–90.
4. Жигилей, И. М. Формирование профессиональных компетенций с помощью кейс-метода в высшем образовании // Преподаватель XXI век. – 2012. – № 1. – С. 29-36.
5. Планкин, К. А. Обучающие возможности кейс-метода в профессиональном образовании // Молодой ученый. –2013. –№ 1. –С. 354-355.
6. Тунгатаров Н.Н. Методика измерения качества образования будущих бакалавров техники и технологии на примере системного администрирования // Инновации в образовательной деятельности и вопросы повышения качества обучения: материалы 42-й Международной научно-методической конференции: Книга 2. – Алматы: Қазақ университеті, 2012. – С. 212-218.
7. Тунгатаров Н.Н. Компетентностная модель бакалавра техники и технологии по специальности математическое и компьютерное моделирование // Компетентностная модель выпускника в системе современного непрерывного профессионального образования: материалы XLIII Научно-методической конференции: Книга 1. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. – С. 330-334.

***

Мақалада полигоналды моделдеуде кейс-әдісті іске асыру тәжірибе беріледі. Кейс жиынтығы ұсынылады. Полигоналды модельдеу үшін кейспен бірге жұмыстын режимі беріледі.

Тірек сөздер: кейс-әдіс, полигоналды моделдеу, пәндерді оқыту әдістер.

***

The article presents the experience of the implementation of case-method in polygon modeling. We propose a set of case. Proposed operation with a case for polygon modeling.

Keywords: case-method, polygon modeling, teaching methods courses.

Утегенова М.Е.

АРНАЙЫ ҚҰҚЫҚ ПӘНДЕРІ САБАҒЫНДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ ТИІМДІ ӘДІС ТӘСІЛДЕРІ АРҚЫЛЫ СТУДЕНТТЕРДІ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚҚА БАУЛУ

Қазақстан Республикасының «Білім беру туралы» Заңында еліміздің білім беру жүйесінің басты міндеттері атап көрсетілген. Соның бірі: «Білім беру жүйесін ақпараттандыру, оқытудың жаңа технологиясын енгізу, халықаралық коммуникациялық желілерге шығу» делінген. Бұл

міндеттерді шешу үшін, нәтижеге бағытталған білім берудің жаңа жүйесіне көшу үшін әр оқытушы, жеке тұлға күнделікті ізденіс арқылы барлық жаңалықтар мен өзгерістерге батыл жол ашарлық жаңа тәжірибеге, жаңа ақпараттық технологияларға, әлеуметтік, тұлғалық және жеке құзыреттіктерге ие болуы тиіс. Бұл талаптар күнделікті әдістемелік жұмыстың жүйелі түрде ұйымдастырылуы негізінде жүзеге асырылады.

Жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, қашықтан оқыту, дара тұлғаға бағыттап, оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу-тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарылату – бүгінгі күннің басты талабы.

Осы мақсатта құқық пәндерін де әртүрлі әдістермен жүргізуге болады. Оқу – тәрбие үрдісінің сабақта дұрыс жүргізілуі үшін әр алуан оқыту әдіс-тәсілдерінің тиімдісін мүмкін-дігінше және студенттердің жеке жағдайларына байланысты таңдап алуға көп көңіл бөлу керек. Қазақстан Республикасының “Білім туралы” заңына сәйкес “Әр баланың жеке қабілетіне қарай интеллектуалдық дамуы, жеке адамның дарындылығын, талантын, қабілетін дамыту” сияқты өзекті мәселелер енгізіліп отырғаны белгілі. Өйткені, ғылым мен техниканы, өндірісті әлемдік деңгейде дамыту үшін елімізге шығармашылықпен жұмыс жасайтын білімді, жоғарғы дайындығы бар білікті мамандар қажет.

Қазіргі оқыту жүйесіндегі жаңаша мазмұн жас ұрпақтың әлемдік сапа деңгейіндегі білім, білік негіздерін меңгеруінің басты нысаны. Тұлғаға бағытталған білім оның жан-жақты дамуына ықпал етеді. Психологияда дүние есігін ашқан әрбір сәби қабілетті болып туылады, оның әрі қарай дамып, жетілуі тәрбиешіге байланысты делінген. Демек, оқытушы мен студенттің арасындағы ынтымақтастықтың негізінде біз оң нәтижеге қол жеткізе аларымыз сөзсіз. Олай болса, оқытушы педагогикалық ізденіспен озық технологиялардың әдіс-тәсілдерін аса жоғары талғаммен қолдана білуі тиіс.

Қазіргі заманғы оқыту технологияларына келесі талаптар қойылады:

- оқыту мақсатының нақты қойылуымен, оның ғылыми негізделуі, оқу іс-әрекетінің нәтижесінің жоғары сапалы болуы;
- оқу материалын толық қабылдау мүмкіндігінің болуы;
- оқу процесінде қарым-қатынастың еркін болуы;
- оны үнемі жетілдіріп, толықтырып отыру мүмкіндігінің болуы.

Осы орайда өз тәжірибемнің негізінде оң нәтижеге қол жеткізу үшін алдыма мынадай мақсат қойдым: заман талабына сай білімді, білікті, дүниетанымы кең, шығармашылық қабілеті дамыған жеке тұлға қалыптастыру.

Осы мақсат негізінде алдыма қойған міндеттерім:

- студенттердің қабілеті мен талантын ашу;
- шығармашылық, логикалық ойлау қабілеттерін жетілдіру;
- өз алдына мақсат қою арқылы оны жүзеге асыра білу;
- өз әрекетінің нәтижелерін бағалай білу.

Оқытушының шығармашылық жұмысы ең бірінші сабаққа даярлықтан басталады, яғни, өтілетін сабақтың жоспарын құру, оны өткізу әдстемесі, студенттердің қабілеттерін ескере отырып, иллюстрация, техникалық құралдарды, дидактикалық материалдарды пайдалану. Оқытушының осы шығармашылық әрекеті арқылы студенттің шығармашылық қабілеті қалыптасады. Ал, шығармашылық қабілеттер шығармашылық елес, шығармашылық ойлау арқылы жүзеге асады. Студентті шығармашылық ойлауға, жылдамдыққа, икемділікке, тапқырлыққа үйрету ол оқытушының әр сабағында қалыптасып отыратыны анық.

Оқытудың әдіс-тәсілдерін тиімді таңдап алу оқытуда табысқа жетуге негіз болады, әрі сабақтың тиімділігі мен сапасын барынша арттыруға мүмкіндік береді. Студенттің терең білім беру үшін оқытушы мына төмендегі қағидаларды есте сақтағаны жөн деп есептеймін.

1. Оқытушы пәнді жетік меңгеріп, оны студенттерге ғылыми тұрғыдан негіздеп, қарапайым тілмен, өмірмен байланыстыра отырып бере білуі қажет.

2. Студенттердің жас ерекшеліктеріне қарай жеке бастарының психологиясын, жан дүниесін жете біліп, әр студенттің жүрегіне жол таба білуі абзал.

3. Ғылым мен педагогика саласындағы жаңалықтарды үнемі пайдаланып отыруы тиіс.

4. Мүмкіндігінше, кейбір үлкен тақырыптарды топтап жеке блоктар түрінде топтастырып өткізе білуі керек.

5. Студенттердің сапалы да тиянақты білім алуы үшін әр бөлім, әр тақырып бойынша олардың білімдерін тексеріп отырған жөн.

Құқық пәндерінің негізгі заңдылықтары мен теориясын өмірмен байланыстыра қызықты етіп беру жолдары да қарастырылады. Мүндай тапсырмалар студенттердің пәнге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, оларға заңның өмірде кеңінен қолданылатынын да ұғындыруға мүмкіндік береді. Бұл үлгідегі оқытудың әдіс-тәсілдері студенттердің есте сақтау қабілетін арттырып, оларды жинақылыққа, дәлдікке, шығармашылыққа баулуға көмектеседі деп ойлаймын. Білім беру үрдісінде студенттердің пәнге деген қызығушылығын арттыру үшін әртүрлі педагогикалық технологиялар мен әдіс – әсілдер қолдануда. Соның ішінде студенттің белгілі бір жетістікке жету үшін сабақта табысқа жету жағдаятын туғызу. Егер студент өзі қандайда бір жетістікке қолы жетсе, ол қуанып қана қоймайды, онда тағы да алдындағы белестерден өту мақсаты түрады. Осындай жағдайда оқытушы студенттің қандайда бір жетістікке жетуі үшін төмендегідей жағдаяттарды сабақта жиі қолданса, оқытушы жұмысының жетістігін көруге болады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Н.Ә.Назарбаев Қазақстан халқына Жолдауы. Егемен Қазақстан. 2008 ж. 7 ақпан.
2. Қазақстан мектебі. 2008 ж. №6 «Ақпараттық технологиялардың тиімділігі»
3. Қазақстан мектебі. 2006 ж. №4 «Инновациялық педагогикалық технологияларды қолдану тетіктері»
4. Қазақстан мектебі. 2008 ж. №11 «Электрондық оқулықтарды пайдаланудың педагогикалық ұстанымдары»

Хакимова Т.Х. , Тюлепбердинова Г.А., Адилжанова С.А.

ЦИФРЛЫҚ БЕЙНЕЛЕУДІ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫ КОМПЬЮТЕРДЕ ОҚЫТУ

Аннотация. Қазіргі замандағы ғылым мен білімнің интеграциясы және ақпараттық-әдістемелік негізде білім беруде, жаңа технологияларларды қолдануда,технологиялық жетістіктерге негізделген кеңістіктік компьютерлік графиканы пайдалану білім беруде жетекші рөл атқарады. Осы мақалада оқу үрдісінде кеңістіктік компьютерлік графиканы пайдалануды оқытудың білім саласындағы мақсаты, міндеттері, оқытуды ұйымдастырудың теориялық негіздері, ұйымдастыру технологиялары қарастырылған.

Abstract. The integration of modern science and education and information materials on the basis of education, based on the use of new technological advances leading role in the use of spatial computer graphics education plays a role . This article spatial purpose of teaching the use of computer graphics in the educational process, the objectives, the theoretical foundations of the organization of the training technologies.

Кілттік сөздер: білімнің интеграциясы, кеңістіктік, компьютерлік графика, 3D-графика, мультимедия, анимация.

Key words: education, integration, spatial, computer graphics, 3D graphics, multimedia and animation.

Кеңістіктік компьютерлік графика үшөлшемді деп немесе 3D-графика деп аталып жүр. Компьютерлік 3D-графика үшөлшемді виртуальды модельдер (телевизиялық қыстырмалар мен жарнамалар, спецэффектілер, киноматографиядағы кейіпкерлер және т.б.) құрылған объектілер. Көлемді графиканы мультимедиалық компьютерлерді қолданушылар, компьютерлік ойындар мен мультимедиалық қолданбалы бағдарлама. 3D-жеделдеткіш үшөлшемді объектілерге негіз құруға және кез-келген уақытта оны әрбір көрініс нүктесінен (жоғарыдан, жанына, қырынан) көрсетуге дайын болуы тиіс. 3D-жеделдеткіш өте бағалы, таптырмайтын болып табылатын үшінші аймақ – ойындық спецэффектілер: түман, алау, жарылыстар, судағы немес айнадағы көрініс, көлеңкелер және т.б. «Мультимедия» компьютерлік терминін «көптеген тасымалдаушылар» деп аударуға болады, яғни мультимедиа ақпаратты (дыбыс, графика, анимация және т.б.) сақтаудың және көрсетудің көптеген амалдары дегенді білдіреді. Мультимедиалық бағдарламалар сөйлейтін энциклопедиядан

бастап, бейнеклиптік мәліметтер базасын жасау жұмыстарын толық қамти алады. Мультимедианың бағдарламалық жағы қолданбалы бағдарлама және мамандандырылған бағдарлама деп бөлінеді. Қолданбалы бағдарламаны пайдаланушының қолданбалы мәселелерді шешуге арналған бағдарламасы, жұмыс істеуші адамның нақты тапсырмасын орындайтын дестелік файлдағы бағдарлама десек, мамандандырылған бағдарлама нақты есепті шығару үшін қолданылатын бағдарлама. Мамандандырылған бағдарлама - ол мультимедиалық бағдарламалар, компьютерлік ойындар. Олар мультимедиалық технология жоғары графикалық кескін, анимация, музыкалық және дыбыстық сүйемелді пайдаланатын танымал, кең таралған бағдарламалық өнім [1]. Мультимедиа–ақпарат мәтін, графика дәстүрлі статистикалық элементтермен қатар, бейне, аудио және анимациялық тізбектер динамикалық элементтерді де қамтиды.

Қозғалыссыз көріністер - бұл векторлық графика және растрлық картиналар. Адам көбіне 95% пайызға жуық ақпаратты сырттан визуальды көрініс түрінде, яғни “графиктік” түрде қабылдайды. Мүндай ақпараттарды табиғатта қабылдау көрнекі де, жеңіл, мәтіндік түрдегі ақпаратты қабылдау ауырырақ.

Қолданыстағы байланыс каналдарының өткізу мүмкіндігі төмен, сондықтан графиктік файлдарды өткізу едәуір уақыт керек. Содықтан деректерді сығу технологиясын қолдану қажет. Оптимизация (сығу) – графиктік ақпаратты тиімдірек тәсілмен көрсету, яғни деректердің көлемін азайту. Графикалық ақпараттарды сығудың түрлі көптеген тәсілдер бар. Міндетті емес деректердің болуы, жоғалтуды (“JPEG жоғалтуды қамтитын сызу”) қамтып кодалау тәсілін қолдануға негізделген. Мысалы, адам кездейсоқ өз көзімен көрген суреттің дәлдігін, дәл сипаттап айтып беру немесе суреттеу арқылы дәл ақпарат алу мүмкін емес, сондықтан жоғарғы түстік мүмкіндікті көрсететін деректер болмауы да мүмкін. Бұл теория, ал практикада: Интернетте жариялауға арналған графиканы алдын-ала оптимазациялап, көлемін сығу қажет.

Бейне және анимация - цифрлық бейнесигналдармен жұмыс кезінде ақпараттың үлкен көлемін өңдеп, сақтау қажеттілігі туындайды, мысалы, SIF мүмкіндікті (VHS сәйкес) және true color (миллион түстер) түстік берілісті қамтитын цифрлық бейнесигналдардың бір минуты $(288*358)$ пиксельді $24бит*25кадр/сх60с=442Мб$ орынды алады, яғни қазіргі кездегі ДК-де қолданылатын компактдиск (CD–ROM, $650Мб$ –тай) немесе қатты диск (бірнеше гигабайт) сияқты тасымалдағыштарды уақыт бойынша толық бейнелерді жазу мүмкін емес. MPEG – сығу көмегімен бейнеақпараттар көлемін азайтуға болады.

Дыбыс - цифрлық жазу, редакциялау, дыбыстық деректердің толқындық формаларымен жұмыс (WAVE), сондай–ақ цифрлық музыканы фондық айналу қазіргі кезде мүмкін. MIDI порты арқылы жұмыс қарастырылған. Конвертор аудио деректерді WAVE, PCM, AIFF (Apple ауди файлдар форматы) форматтары арасында түрлендіру жүргізе алады. Соңғы уақытта Mp3 форматы кеңінен танымал. Оның негізіне адамның құлақпен қабылдау ерекшелігі (“псевдоаккустикалық” модульге берілетін) белгіленген (MPEG-1 Layer III).

WAV – дыбыстық файл, MPEG-1 Layer III форматына түрленген, ағындық жылдамдығы (bitrate) 128 Кбайт/сек – винчестерде 10 – 12 есеге аз орын алады. 100 – мегабайтты ZIP – дискеталарда бір жарым сағаттық дыбыстық ойнау, компакт - дискіде – 10 сағатқа жуық дыбыстық ойнау орналасады. 256 Кбайт/сек жылдамдықты кодалау кезінде компакт – дискіге 6 сағаттық музыка жазуға болады. Мәтін Microsoft басшылығында мәтіннің үлкен көлемін енгізу және өңдеу жабдықтарына ерекше көңіл бөлінген. Мәтіндік құжаттарды түрлі сақтау форматтарының арасында түрлендіру бағдарламалары мен әдістері ұсынылған: құжаттар құрылымдары, мәтіндік процестердің басқарушы кодалары, сілтемелер, гипербайланыстар (бастапқы мәтінге тән) және т.б. ескеріледі. Сканерленген мәтінмен жұмыс мүмкіндігі қамтылып, символдарды оптикалық танып – білу жабдықтарын қолдану қарастырылған.

Компьютерде цифрлық бейнелеуді ұйымдастыру. Мультимедиа - өнімінің барлық мәтіндік фрагменттерін тұтас гипермәтіндік құрылымға біріктіру. Гипермәтінге, қысқаша түрде оны қиылыспалы сілтемелермен байланыстырылған, мәтіндік ақпараттар массиві деп анықтама беруге болады. Қажетті ақпаратты іздеудің қарапайым тәсілі индекстік іздеу болып табылады. Барлық деректер белгілі бір принцип бойынша жинақталып, сұрыпталып, реттелген болуы керек. Бұған кітапханадағы алфавит бойынша немесе тақырыптың принциптері

бойынша ұйымдастырылған кітаптар каталогы мысал болады. Бұл жағдайда іздеу ақпараттық бұтақ бойынша қажеттіні тапқанға дейін жүреді.

Ақпаратты өңдеу жүйесінің көзтұрғысынан қарағанда, гипермәтін – бұл жүйе, қарастырылатын салалық деректерін көрсетудің қалыптасқан моделін талап етпейді. Оның орнына ақпарат фрагменттерінің арасындағы сематикалық (мағыналы) байланыста қолданылады, оның формалды сипаттамасы болмайды, дегенмен осы байланыстардың негізінде ақпараттарды қарауға, талдауға, жаңа фрагменттер құруға болады.

Гипермәтіндік тәсілдің дамуы гипермедиа ортасы болып табылады, ондағы сілтемелер: сурет, дыбыс, бейне және табы басқа мультимедиа - компоненттердің түрлі типтерін қамтиды. Маңызды сипаттамасы: биттер санымен анықталатын түстік мүмкіндігі, әр пиксельдің түсін кодалау үшін қолданады (оны биттік жазық саны деп те атайды). Файлда биттік жазық неғұрлым көп болса, оны сақтау үшін дискіде соғұрлым көп орын талап етіледі.

Екіөлшемді анимация кадрлық анимация бойынша дәстүрлі тәсілді қолданады. Кей жағдайларда твининг қолданылады, (tweening) - аралық кадрларды автоматты генерациялау. Сондай-ақ морфинг, көріністі сығу, түрлі оптикалық эффектілер мен циклдық түрде өзгеріп отыратын түстер қолданылады.

Үшөлшемді анимация қуыршақ технологиясын еске салады: объектілер каркасын құру, материалдарды анықтау, бір сценаға (сахнаға) жинақтау, жарықты және камераны орнату сонан соң фильмдердегі кадрлар санын беріп, қозғалысқа келтіруге болады.

Қазіргі уақытта бейненің екі түрі бар: аналогты және цифрлық. Цифрлық бейнефайлдардың көлемін кішірейту үшін деректерді сығу тәсілі қолданылады, ол бейне сигналдағы үқсас деректерді топтау, орташа деңгейге жеткізу, алып тастаудың математиалық алгоритмдеріне негізделген. Сығудың түрлі алгоритмдері бар: Compact Video, Indeo Motion – JPEG, MPEG, Cinepak, Sorenson Video.

Мультимедиа жүйені құру үшін қосымша техникалық қолдау қажет: аналогты аудио және бейне сигналдарды цифрлық эквивалентке немесе кері аудару үшін цифлық – аналогтық түрлендіргіштер, қарапайым телевизиондық сигналдарды дисплейдің электронды сәулелік трубкасына қабылданатындай түрге түрлендіруге арналған бейне процессорлар, телевизиондық стандарттарды түрлендіруге арналған декодерлер және т.б.

Дыбысқа жауап беретін барлық жабдықтар дыбыстық картаға, ал бейнеге жауап беретін жабдықтар бейне карталарға біріктіріледі.

Дыбыстық карталар.

IBM біріккен компьютерлерінің дыбыстық карталары үшін мынандай тенденция анықталады.

- Біріншіден, дыбысты шығару үшін жиілікті модуляцияның (FM) орнына көбіне кестелік (wavetable) немесе WT синтез қолданылады, осы жолмен алынған сигнал инструменттің өзінен шығатын дыбысқа көбірек үқсайды, FM синтезде мүндай мүмкіндік аз.
- Екіншіден, дыбыстық карталардың бірігуі.
- Үшіншіден, қазіргі кезде дыбыстық карталар компоненттерінің бірі сигналдық процессорлар DSP (Digital Signal Processor), оның мүмкіндіктері: сөзді танып білу, үшөлшемді дыбыс шығару, TW синтез, аудиосигналдарды сығу және декомперессиялау.
- Төртіншіден, жүйелік платада дыбыстық карта функцияларын интеграциялаудың қалыпты тенденциясы.
- Бесіншіден, дыбыс табиғилығын жоғарылату үшін өндіруші фирмалардың көлемді немесе үшөлшемді (30) дыбыс шығару технологияларын қолдануы.
- Алтыншыдан, CD-ROM приводтарын қосу.
- Жетіншіден, карталарда DualDMA режимінің, яғни жадыға қосарланған тікелей қатынас құру режимін қолдануы.

Дыбыстық қатарлар 90% - да, көбіне ойын үшін алынады, қалған 10%-н мультимедиа бағдарламаларда қолдану үшін алынады. Дыбысты енгізу, шығару құрылғыларының ең бастысы аудиоадаптер. Оған: кірістер-сызықтық кіріс, микрофонды кіріс, CD ROM-ға арналған кіріс, сигналдарды микширлеуге арналған тәуелсіз кіріс; MIDI-сигналдар үшін кіріс және шығыс; қалыпқа келтіруші кіріс күшейткіштері-сигналдарды кіріс араластырушылары-микшер; аналогты кіріс дыбыстық сигналдарды цифрлық кодтарға түрлендіруші аналогты-цифрлық түленгіштер (АЦТ); арнайы дыбыстық эффектілерді (көлемді дыбыс, жаңғырық және т.б.)

ойнату және дыбыстық сигналдарды өңдеудің күрделі тәсілдерін (шуылды басу, DOLBY жүйесі және т.б.) жүзеге асыратын, сондай-ақ, цифрланған дыбыстық сигналдарды компрессиялау /декомпрессиялау жүйесін аппараттық жүзеге асыруға арналған DSP сигналдық процессоры (немесе ASP); цифрлық кодаларды (файлдарда сақталған) қайтадан аналогты сигналдарға айналдыратын цифроаналогты түрлендігіш (ЦАТ), электромузыкалық аспаптар мен олардың интерфейстеріне MIDI стандартын қанағаттандыратын музыкалық дыбыстар синтезаторы, бұл FM-синтезаторы немесе музыкалық дыбыстарды кестеден таңдайтын (кестелік синтезатор деп те аталады) толқындық синтезатор; стереофондық шығыс күшейткіші және микшер.

Лазерлік дискілер, CD ROM - бұл құрылғылар, жалпы дискілер, өте сенімді, ақпараттың үлкен көлемін сақтай алады, сондықтан олар бағдарламаларды, деректердің үлкен көлемін жеткізуге өте ыңғайлы, деректерге: каталогтар, энциклопедиялар, оқытатын, демонстрациондық, ойын бағдарламаларын жатқызуға болады.

Бейнекарталар – бұл IBM PC біріккен компьютерлерінде бейнесигналдармен жұмысқа арналған құрылғылар. Оларды бірнеше түрге жіктеуге болады: бейнетізбектерді (Cupture play) енгізу және ұстау құрылғылары, фрейм грабберлер (Framegrabber), TV-тюнерлер, VGATV және MPEG-плейерлер сигналдарын түрлендіргіштер.

TV-тюнер - бұл карта немесе бокс (шағым коробка) түріндегі құрылғылар. Олар кабельдік телевидение, бейнемагнитофоннан неміс комкодерден (camcorder) келіп түсетін аналогты бейнесигналдарды түрлендіреді. TV-тюнерлер MPEG-плейерлер немесе фрейм граббер. Сенімді басқа да құрылғылардың құрамына кіру мүмкін. Олардың кейбіреулерінде дыбысты түрлендіруге арналған тіркелген микросхемалары болады. Кейбер тюнерлер телемәтінді шығару мүмкіндігінде қамтиды. Фреймграбберлер - графикалық, аналогты-цифрлық микросхемаларды қамтиды, ол бейнесигналдарды дискреттеуге, көріністің жекелеген кадрларын буферге сақтауға (оны алдағы уақытта дискіге немесе монитор терезесіне шығару үшін) мүмкіндік беретін бейнесигналдарды өңдеуге арналған.

VGA-TV түрлендіргіштер - бұл құрылғы VGA көріністің цифрлық түрдегі сигналын аналогты сигналға аударады, оны алдағы уақытта телевизиялық қабылдағышқа енгізуге болады. MPEG-плейерлер компакт дискіге жазылған, бейне көріністерді (фильмдерді) VNS сапасымен ойнатуға мүмкіндік береді. MPEG кодермен шешілетін тапсырманың негізгі күрделілігі мынада: әр ағын үшін (I)ntra, (P)redicted, (B)idirectional көріністер арасындағы оптимальды қатынасты анықтау қажет.

Бейнеүстау платасын бағалау өлшемі. Телевидение жүйесіндегі платаның маңызды көрсеткіші телевидениенің қандай жүйеде жұмыс істейтіндігінде. Плата мультижүйелік болуы керек, яғни PAL, NTSC, SECAM-ды қолдану қажет.

Компрессия – бұл платаның бейнесигналдарды цифрлау сапасын анықтайтын параметрлерінің бірі. Overley режимі – егер плата осы режимді қолдаса, онда компьютер мониторында толық экранды “тірі” бейне көруге болады. Бұл мүмкіндік жұмысты көрнекі және қарапайым жасауға көмектеседі және бейнематериалды қарау үшін бейнемонитордың болуын міндетті емес. Дыбыстық мүмкіндіктер — дыбыс бейнеүстау платасының өзіне тіркелген жағдайда ғана дұрыс. Бағдарламалық жабдықтар және жылдамдатқыштар — сызықты емес монтаждауда қолданылады (бейнені цифрлау үшін). Ол үшін бейнмонтажды пакеттер қолданылады, олар бейнематериалдарды эффектілермен, фильтрлармен, титрлармен және т.б. безендіруге көмектеседі. Мультимедианың бағдарламалық жабдықтары үш компоненттен тұрады:

- Жүйелік бағдарламалық жабдықтар;
- Инструментальды бағдарламалық жабдықтар;
- Қолданбалы бағдарламалық жабдықтар.

Болашақ маман даярлауда кеңістіктік компьютерлік графиканы пайдалану студенттердің жалпы ғылыми әдістері туралы түсінігін қалыптастыру төрт кезеңге бөлуге болады [2]:

- Бірінші кезең оқытудың мақсаттары мен міндеттері
- Екінші кезең оқыту мазмұнын іріктеу
- Үшінші кезең оқу материалын іріктеу
- Төртінші кезеңде ұсынылған оқу-бағдарламалық құжатпен оқу-әдістемелік құралдарды тәжірибелік-эксперименталды мақұлдау.

Пайдаланан әдебиеттер

1. Т. Хакимова. Инновационные методы обучения по информатике(учебное пособие). Издательство"NURPRESS", Алматы, 2013г. 270стр
2. Т. Хакимова. Білім беру жүйесін ақпараттандыру // ИНФОРМАТИКА НЕГІЗДЕРІ. Республикалық- ғылыми әдістемелік журнал 2014 №2, 2 - 4 стр.
3. Т. Хакимова Компьютерлік 3d-графика үшөлшемді виртуальды модельдерді оқытудың атқаратын рөлі, // Алматы 2015 г. 4 - стр.
4. Оқу үрдісінде компьютерлік анимация технологиясының атқаратын рөлі, //Актобе 2015 г. 6 - стр.

Хамитова М.Н.

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА КОНСТРУКТИВТІ ОҚЫТУДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Адамды бір нәрсені қайталауға үйреткеннен гөрі,
оған жаңалық ашуға көмектескен жөн.
Г. Галилей

Еліміздің әлемдік біртұтас білім кеңістігіне ену үдерісі жағдайында сапалы және бәсекеге қабілетті мамандар даярлау қазіргі білім беру жүйесінің ең маңызды міндеттерінің бірі. Қоғамдағы үдемелі өзгерістер білім беру жүйесінде бәсекеге қабілетті, шығармашыл, жаңа өзгермелі жағдайларға тез бейімделуге дайын, өзін-өзі дамытатын, өз бетінше шешім қабылдай білетін азаматтарды тәрбиелеуді қажет етеді. Аталған міндеттер «Білім туралы» Заңда, «Қазақстан жолы – 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» стратегиясы, Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, "Интеллектуалды ұлт - 2020" мемлекеттік бағдарламасы аясында жүзеге асуда.

Дәстүрлі оқыту жүйесінде оқушыларды білім арқылы біліктілігін (квалификация) қалыптастыру басты назарда болса, қазіргі оқыту жүйесі білімалушылардың құзыреттілігін (компетентность) қалыптастыруға бағытталады. Қазіргі білім берудің мақсаты білім, білік, дағдымен қаруландыру ғана емес, солардың негізінде өзгермелі қоғамда бейімделіп, жұмыс жасай алатын, әлеуметтік және кәсіби біліктілігін үнемі шыңдап отыратын, қажет ақпаратты, білімді өзі іздеп тауып, оны ұтымды құрастыра және пайдалана алатын, жан-жақты дамыған білімді, шығармашыл, зияткер жеке тұлғаны қалыптастыру болып отыр.

«Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек» деп, білім саласынның алдына зор міндет жүктелген болатын Қазіргі таңдағы ғылым мен техниканың дамуы, білім беру парадигмасының ауысуы, ақпараттық ағымның өсуі сияқты өзгерістер білім берудің заманауи үлгісі мен жүйесін жаңаша түрғыда түзуді қажет етуде.

Ғылым мен техниканың жедел дамуы үнемі дағдарыс пен күрделі мәселелерді тудыратыны белгілі. Себебі жаңа техника ақпарат ағымының өсуіне әкеле отырып, оның дұрыс өңделуін, сақталуын және келер ұрпаққа жеткізілуін қамтамасыз етуін талап етіп отыр. Ғылымның мұндай жедел дамуы адамзатқа деген талапты күшейтеді, осының нәтижесінде **конструктивті тұлғаны** қалыптастару қажеттілігі туындады. Ол қандай тұлға? Өзін-өзі жетілдіре алатын, өзін-өзі реттей алатын, өзі-өзі жүзеге асыра алатын және өзіндік образ қалыптастыруға адамдармен, мәдениетпен, өркениетпен диалогтық қарым-қатынас орнатуға қажетті тетіктері қалыптасқан тұлға [3].

Адам тек қана шынайы өмірді пайымдап, танып қана қоймай, онда өмір суре білуі керек. Бүкіл оқу үдерісі білімалушының мүмкіндіктерін ашуға, **конструктивті ойлауға** және кез-келген мәселені шығармашылық түрғыда шеше білуді үйретуге бағытталған. Мектеп қабырғасында-ақ оқушыға өмірде кездесетін сұрақтарға жауап беруге, өмірдің күрделі жағдаяттарында дұрыс шешім қабылдауға бағдар беруге көмектесетін ереже, заңдылық, ақпараттарды беруге тырысу керек.

Оқытудың конструктивтік үлгісі Л.С. Выготский, Ж. Пиаже, С.Пейперт, Н. Шаталова, Ф. Бунятова, П.Я. Гальперин, В.Т. Кудрявцева, Г.В. Кудрявцева, В.В. Давыдов, Б.М. Бим-Бада, Д.В. Эльконин, М.И. Махмутов сияқты зерттеушілердің еңбектерінен бастау алып, зерделенеді.

Шынтуайтқа келгенде, Қазақстанның жетекші елдер қатарына кіруіне мол мүмкіндігі бар. Басты қозғаушы күш, әрине білім беру жүйесін жетілдіру болып отыр. Осы бағытта тың ізденістер де жоқ емес.

Қазіргі таңда заманның талабына сай, қоғамның сұранысына жауап беретін оқытудың жаңа технологияларын қалыптастыру, дамыту ісі өзекті. Сондай жаңа заманның талабына жауап беретін оқытудың түрі – конструктивті оқыту.

Оқытуға қатысты конструктивизмді танымдық (когнитивтік) және әлеуметтік деп бөлуге болады. Көптеген американдық ғалымдар Л.С. Выготскийді әлеуметтік конструктивизмнің, ал Ж.Пиажені танымдық конструктивизмнің негізін қалаушы деп білді.

Конструктивті оқытудың қарапайым үлгісін әр түрлі авторлардың зерттеулерінен қарастырып көрейік.

Д.Дьюдің конструктивті оқытуы (1925ж.) оқушының білім алу кезіндегі жеке қызығушылығымен бірге өз бетінше белсенді әрекеті арқылы құрылады. Оқушы тек өзінің өз бетінше әрекеті және де өмірде оқушы қолдана алатын белгілі бір танымдық және тәжірибелік талпынысы арқылы танылған білімді ғана иегереді дей келе, оқытуды ұйымдастыру білім алушылардың төрт инстингіден (істеу инстингі; зерттеу инстингі; көркем инстингі; әлеуметтік инстинкт) шығатынын айтады [4].

М.Монтессоридің конструктивті оқытуы (1992ж.) дидактикалық дайындалған ортада баланың өзін-өзі дамытатын педагогикалық жүйе, онда кез-келген практикалық әрекет, теория, үлгі дамушы адам туралы тек іргелі білімдер негізінде құрылады.

М.Монтессоридің конструктивті оқытудың негізгі әдістемелік-дидактикалық ерекшеліктері:

- «зейіннің поляризациялану құбылысы» есепке алынады, ол баланың өзін-өзі еркін жетілуіне және арнайы жабдықталған ортада оның жұмысын ұйымдастыру тәсілі;
- баланың сенситивті (сезімтал) кезеңдерінің өсуін ескеру (сенситивті фаза кезінде кездейсоқ оқу үдерісі ұсынылады, яғни ортаның өзі өмірлік қажетті тәжірибені игеруге ықпал етеді: биологиялық жетілуде бір жағынан орта арқылы, ал екінші жағынан санаға үздіксіз әрекеттің баруынан жүзеге асады);
- баланы қоршаған кеңістігінің үнемі рационалды болуын қамтамасыз ету. «дүниедегі тәртіпсіздік баланы шексіз мұңайтады»,- дейді М.Монтессори.
- баланың нормализациялану кезінде бағытталған әрекетке еркіндігін қамтамасыз ету (нормализация баланың қандай да бір әрекетке шоғырлану барысында пайда болады, сол себепті де барлық заттар баланың жанды қызығушылығын тудырып, өз орнымен қолданылуы керек);
- «кездейсоқ құрал арқылы оқыту идеясын» ұстану, «... бала оқып жатқанын байқай оқыса, тез үйренеді, балаға жаттау үшін ұсынылатын әрбір дидактикалық материалдың 2 мақсаты бар:

1. Тікелей. Бұл баланың қойған мақсаты;
2. Жанама. Кәсіби ересек адамның мақсаты.

Бала конструктімен жаттығу арқылы өзі байқамай көру жүйесін дамытады, іс-әрекетін басқарады, зейінін шоғындыра алуды үйренеді және одан да күрделі оқуға дайындалады.

Конструктивті оқыту кезіндегі оқытушының кәсібилігі мен шеберлігін Е. Халтунен келесідей суреттейді. «Монтессори-оқытушы баланың қызығушылығын оятып, қолын қақпай, оған көмек көрсетуі тиіс, оқытушыға артқы көріністе қалу тән. Педагог, ең алдымен, оқушының «Мұны өзіме жасатуға көмектесші» деген өтінішін орындауға ниеттенеді.

Хан Р.А.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРЕПОДАВАНИИ ЛИТЕРАТУРЫ

Единственный путь, ведущий к знанию – деятельность.
Бернанд Шоу

Каждый современный преподаватель добивается, чтобы на его занятии ребята работали добровольно, с интересом, творчески.

Сегодня основная цель обучения - это не только накопление определённой суммы знаний, умений, навыков, но и подготовка обучающегося как самостоятельного субъекта образовательной деятельности. В основе современного образования лежит активность и учителя, и, что не менее важно, ученика. Именно этой цели - воспитанию творческой, активной личности, умеющей учиться, совершенствоваться самостоятельно и подчиняются основные задачи современного образования.

Определение «инновация» как педагогический критерий встречается часто и сводится, как правило, к понятию «новшество», «новизна». Между тем, «инновация» в точном переводе с латинского языка обозначает не «новое», а «в новое». Именно эту смысловую нагрузку вложил в термин «инновационное» в конце прошлого века Дж. Боткин. Он и наметил основные черты «дидактического портрета» этого метода, направленного на развитие способности ученика к самосовершенствованию, самостоятельному поиску решений, к совместной деятельности.

Решить эти задачи позволяет использование разных форм организации образовательного процесса: это и активные формы занятий (исследование, конференция, защита проектов); и методы и приемы работы, активизирующие деятельность обучающихся; и выполнение ими исследовательских заданий, творческих работ; и система дополнительного образования, когда решаются нестандартные задачи в поисковом режиме.

Актуальность инновационного обучения состоит в следующем:

- соответствие концепции гуманизации образования;
- преодоление формализма, авторитарного стиля в системе преподавания;
- использование личностно - ориентированного обучения;
- поиск условий для раскрытия творческого потенциала ученика;
- соответствие социокультурной потребности современного общества.

В основе инновационного обучения лежат следующие технологии:

- развивающее обучение;
- проблемное обучение;
- развитие критического мышления;
- дифференцированный подход к обучению;
- создание ситуации успеха на уроке.

Основными принципами инновационного обучения являются:

- креативность (ориентация на творчество);
- усвоение знаний в системе;
- нетрадиционные формы уроков;
- использование наглядности.

Среди множества существующих на сегодняшний день педагогических технологий в колледже КазНУ им.аль-Фараби успешно применяются наиболее прогрессивные, использование которых весьма эффективно при изучении литературы:

- *Информационные технологии* (как комплекс мероприятий, связанных с насыщением образовательной системы информационными средствами, (компьютерами, аудио- и видеосредствами, информационной продукцией).
- *Проектная и исследовательская деятельность* как средство всестороннего развития ребенка.
- *Нестандартные*, в том числе *интегрированные уроки* как средство развития творчества, креативности мышления и социализации личности.

- *Индивидуальные образовательные технологии*: создание ситуации успеха для каждого;

- индивидуальная работа.

Умение адекватно воспринимать, осмысливать и в результате понимать прочитанное является одним из дефицитов образования, поэтому возникло желание найти приёмы, способы, эффективные формы, технологии, которые помогли бы научить обучающегося понимать читаемую информацию.

При использовании инновационных технологий в обучении литературе успешно в колледже применяются следующие приемы:

- ассоциативный ряд;
- опорный конспект;
- ИНСЕРТ (интерактивная система записи для эффективного чтения и размышления);
- мозговая атака;
- групповая дискуссия;
- кластеры;
- синквейн;
- «Продвинутая лекция»;
- эссе;
- исследование текста;
- работа с тестами;

Остановимся на некоторых технологиях, используемых на занятиях литературы в колледже.

Все чаще стали использовать синквейн (приём технологии развития критического мышления, на стадии рефлексии).

Синквейн в переводе с французского «пять строк». Синквейн – белый стих, помогающий синтезировать, резюмировать информацию. На первый взгляд эта технология может показаться сложной, но, если разобраться, все просто. Почему интересен именно этот прием? Это форма свободного творчества, но по особым правилам. Технология критического мышления учит осмысленно пользоваться понятиями и определять свое личное отношение к рассматриваемой проблеме. Ценность заключается в том, что все это собрано в пяти строках. Так, в нестандартной ситуации, усваиваются научные понятия, применяются знания и умения. Рождаются мысли, развиваются мыслительные навыки.

Развивать мышление – значит развивать умение думать.

Синквейн

- обогащает словарный запас;
- подготавливает к краткому пересказу;
- учит формулировать идею (ключевую фразу);
- позволяет почувствовать себя хоть на мгновение творцом;
- получается у всех.

Правила написания синквейна таковы.

На первой строчке записывается одно слово – существительное. Это и есть тема синквейна.

На второй строчке пишутся два прилагательных, раскрывающих тему синквейна.

На третьей строчке записываются три глагола, описывающих действия, относящиеся к теме синквейна.

На четвертой строчке размещается целая фраза, предложение, состоящее из нескольких слов, с помощью которого учащийся характеризует тему в целом, высказывает свое отношение к теме, Таким предложением может быть крылатое выражение, цитата, пословица или составленная самим учащимся фраза в контексте с темой.

Пятая строчка – это слово-резюме, которое дает новую интерпретацию темы, выражает личное отношение учащегося к теме.

Процедура составления синквейна позволяет гармонично сочетать элементы всех трех основных образовательных систем: информационной, деятельностной и личностно-ориентированной.

Инсерт - прием маркировки текста – интерактивная система заметок для эффективного чтения и размышления.

- Знак «галочка» (V) – отметьте в тексте уже известную вам информацию;
- Знак «плюс» (+) – отметьте новую информацию;
- Знак «минус» (-) – отмечается то, что идет вразрез с имеющимися у вас представлениями, то, о чем вы думали иначе;
- Знак «вопрос» (?) – отмечается то, что осталось непонятным и требует дополнительного изучения и понимания, то, о чем вы бы хотели узнать подробнее.
- Знак «восклицательный знак» (!) – отмечается то, что вызвало интерес и желание узнать об этом больше.

Большое внимание уделяется использованию *информационных технологий.* Во-первых, это технологии, позволяющие искать, обрабатывать и усваивать информацию из различных источников, в том числе и из Интернета.

Во-вторых, это использование самого компьютера, самых разных программ.

Применение информационных технологий на уроках необходимо, и мотивировано это тем, что они:

- позволяют эффективно организовать групповую и самостоятельную работу на занятии;
- способствуют совершенствованию практических умений и навыков обучающихся;
- позволяют индивидуализировать процесс обучения;
- повышают интерес к урокам литературы;
- активизируют познавательную деятельность;
- развивают творческий потенциал.

На занятиях по литературе наиболее распространены такие формы информационно-коммуникационных технологий:

- работа с мультимедийными пособиями дает возможность разнообразить формы познавательной деятельности на занятиях за счет одновременного использования иллюстративного, статистического, методического, а также аудио- и видеоматериала;
- занятия с использованием компьютерной презентации – это и занятия объяснения нового материала в диалоговом режиме, и лекции, и семинарские занятия, и научная конференция, и защита курсовых проектов, и интегрированное занятие, и презентация, и дискуссия.

Внедрение новых информационных технологий в учебный процесс позволяет активизировать процесс обучения, реализовать идеи развивающего обучения, повысить темп урока, увеличить объем самостоятельной работы учащихся.

Статистика подсчитала, что в среднем обучающийся в течение пяти занятий говорит 3-5 минут. Я думаю, что преподавателей эти данные не удивят, но, бесспорно, заставят задуматься над проблемой. Поэтому сегодня актуальными являются уроки диспуты, дискуссии, уроки дебаты. Такие формы занятий по литературе наиболее эффективны.

Например. Заключительное занятие по роману Ф.Достоевского «Преступление и наказание». Тема: Раскольников совершил преступление… Стихийное или преднамеренное…

Цель:

- показать, что любая человеческая личность неприкосновенна. «Не убий» - это нравственная норма, которая в нормальной жизни не знает исключений;
- формировать у учащихся представления о личной причастности человека к добру и злу, которое его окружает; способствовать выработке чувства ответственности за выбор своего жизненного пути;

Задачи**:**

- научить обучающихся самостоятельно оценивать

явления, действия и деятелей;

- размышлять над различными точками зрения;
- сравнивать аргументы, подбирать факты для доказательства собственной позиции.

Дебаты «Обездоленные люди: судьба или стечение обстоятельств?» (по пьесе А.М.Горького «На дне»)

Цель:

• Формирование гуманного отношения к обездоленным людям, стремления делать добро всякому, способности сострадания, способности откликаться на чужую боль.

• Формирование качеств, способствующих развитию диалектического мировоззрения, необходимого для ориентации в мире, способности к быстрой адаптации к непрерывным социальным изменениям;

- Закрепление умения вести дискуссии, преодоление нравственного максимализма.
- Развитие навыков монологической и диалогической речи.

Использование инновационных технологий играет большую роль в развитии познавательных и коммуникативных универсальных учебных действий, формирующих мотивацию обучающихся, умение анализировать авторский текст, строить речевое высказывание с заданными параметрами, выдвигать и аргументированно отстаивать собственную позицию.

Как не потеряться в целом океане технологий, методик, приемов?

Как это совместить в рамках одного занятия?

Ответ прост - нужен адаптивный урок.

Адаптивный урок – сочетание элементов различных технологий, создающих комфортную среду занятия.

Применяя различные технологии, мы добиваемся успеха: результаты обучения становятся выше.

Список использованной литературы:

1. Вьюшина И.В. Возможности и преимущества информационных технологий в образовательном процессе. Часть 5. Информационные технологии в образовательном процессе: Методические материалы. – Ярославль, 2005.
2. Богданова О.Ю., Леонов С.А., Чертов В.Ф. Теория и методика обучения литературе, 5-е изд. — М.: Академия, 2008.
3. Панфилова А.П. Инновационные педагогические технологии, Активное обучение, Издательство: Academia. Серия: Высшее профессиональное **образование**.
ISBN 978-5-7695-9035-1; 2012 г.
4. Мухина С., Соловьева А. Современные инновационные технологии обучения
Издательство: ГЭОТАР-Медиа ISBN 978-5-9704-0691-5; 2008 г.
5. Тюляева Т. Современные образовательные технологии в изучении и преподавании предметов социально-гуманитарного цикла. Учебно-методические материалы. Издательство: Русское слово - РС ISBN 978-5-9932-0893-0; 2012 г.

Харасова М.М.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ И СРЕДСТВ ОБУЧЕНИЯ ПО ДИСЦИПЛИНЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

Современная ориентация образования на формирование компетенций как готовности и способности к деятельности и общению предполагает создание дидактических и психологических условий, в которых обучающийся может проявить не только интеллектуальную и познавательную активность, но и личностную социальную позицию, свою индивидуальность, выразить себя как субъект обучения.

В настоящее время перед преподавателями колледжей стоит проблема, как повысить интерес учащихся к предметам, путем использования активных методов и средств по дисциплине информационные технологии». Одна из причин потери интереса - это непригодность ряда традиционно применяемых приемов обучения для нынешнего контингента обучаемых: ведь у нашей молодежи сегодня сильно развито чувство самосознания и собственного достоинства, она о многом имеет представление, поэтому занятия, базирующиеся на авторитарном режиме, приказе вызывают лишь раздражение и скуку - они неприемлемы. Это побудило меня искать новые методы и средства обучения, способствующие развитию творческих и исследовательских способностей учащихся, воплощающие в себе идеи высокой взаимности требовательности и уважения, опирающиеся на возросшую самостоятельность

учащихся и, наконец, значительно расширяющие и обогащающие методический арсенал преподавателя, поскольку известно, что постоянство - враг интереса.

При активном обучении учащийся в большей степени становится субъектом учебной деятельности, вступает в диалог с преподавателем, активно участвует в познавательном процессе, выполняя творческие, поисковые, проблемные задания. Одной из приоритетных задач современности является создание необходимых и полноценных условий для личностного развития каждого учащегося. Поэтому использование активных форм обучения является основой развития творческих и исследовательских способностей учащихся. Творческие и исследовательские способности формируются и развиваются в процессе познавательной деятельности, когда обучаемый не просто слушатель, а активный участник в познавательном процессе, своим трудом добывает знания,- эти знания более прочные.

В Концепции модернизации казахстанского образования обозначено, что новое качество образования - это «ориентация образования не только на усвоение обучающимся суммы знаний, но и на развитие его личности, его познавательных способностей, получение опыта самостоятельной деятельности и личной ответственности, формирование ключевых компетенций. Организуя учебную деятельность, я хочу решить ряд следующих задач: обучить своих учащихся умению сделать выбор, научить, не только понимать предложенные преподавателем цели, но и формировать их самому. Моя цель - дать возможность каждому учащемуся, независимо от его способностей, получать знания и умения, соответствующие его индивидуальным возможностям.

Отмечу главное: человек включается в деятельность только при появлении мотива участвовать в ней. Мотив - это либо кратковременное состояние, либо стабильное качество личности. Но вернёмся к мотивации обучения. Характер и результат познавательной деятельности зависит от того, какой мотив возобладает, станет решающим. Задача преподавателя заключается как раз в том, чтобы обеспечить возникновение, сохранение и преобладание мотивов учебно-познавательной деятельности. С этой целью как раз используют стимулы, то есть внешние побудители определенной деятельности. Учащиеся различаются не только наклонностями, но и знаниями, умениями, способностями. Особое внимание надо уделять тем, кто умеет обобщать, выделять главное, отыскивать нешаблонные решения. Наша задача - поддерживать постоянный интерес к предмету. Они не терпят простоя и всегда должны быть загружены, но в группе есть и другие учащиеся - со средней и хорошей успеваемостью, с ними приходится возиться больше всего. Их надо «почувствовать», суметь вовремя заметить малейший рост, научить видеть закономерности, мыслить быстро и абстрактно. Есть и третья группа учащихся - с низкой успеваемостью, не уверенные в своих знаниях, не умеющие их применять. Основная задача по отношению к группе - укрепление в обучаемых уверенности в своих силах, развитие инициативы.

Преобладающие методы обучения, которые мы используем – это познание через самостоятельную деятельность в ходе опережающей работы с учебником, проведение практических работ, выполнение заданий определенного уровня.

Система обучения включает следующие направления:

методы мотивации и стимулирования деятельности учащихся;

методика диалогического взаимодействия преподавателя и учащихся на уроке развивающего обучения.

В основу данной системы были положены основные принципы: я учу самостоятельности, умению планировать свою деятельность; развиваю волю и целеустремленность ориентируя на зону ближайшего развития - заметить и не пропустить малейший успех, закрепить его и идти дальше и выше; учету результатов учебной деятельности через систему заданий и накопительную систему оценок; диалогичности и сотрудничеству - я рядом со студентами, и мы вместе решаем все проблемы и радуемся успехам.

Творческая деятельность обеспечивает раскрытие новых возможностей обучающихся, является необходимым условием для становления компетентностей.

В моей практике широко применяются разные формы занятий: лекции и семинары дополняются дискуссиями, дебатами, работой в микрогруппах, игровыми методами, метод проектов, мозговой штурм, тренинги, баскет-метод и т.д.

Например, мы проводили с группой ПР-103 дебаты на тему: «Почему Linux лучше?» в сравнении с ОС Windows7. Группа была поделена на две подгруппы. Каждая подгруппа отстаивала свою точку зрения по преимуществам и возможностям данных операционных систем.

Параметры для сравнения	ОС WINDOWS7	ОС Linux
Безопасность		
Стабильность		
Стоимость		
Системные требования		
Возможность обновления		
Открытость исходного кода		
Свобода		

Так же на занятиях можно проводить исследовательскую работу, например по теме: «Компьютерные вирусы и антивирусные программы» на практической работе выполнить задание следующего вида:

Провести исследовательскую работу (при этом можно использовать учебники и интернет):

Использование антивирусных программ для защиты компьютера.

Рейтинг используемых программ;

Способы обновления антивирусных программ;

Статистика заражения компьютера вирусами;

Рейтинг вирусов, которыми заражался компьютер.

На этапе «Актуализаций знаний» каждого занятия, учащимся можно раздавать таблицу №1 по новой изучаемой теме. Первый столбец, учащиеся заполняют перед изучением темы, после закрепления темы заполнят соответственно второй столбец и третий. И на семинарах обсуждают второй и третий столбец с преподавателем.

Таблица №1

Я знаю	Что узнал	Хочу узнать

Развитие творческих и исследовательских способностей учащихся является одна из активных форм проведения занятий - *деловая игра.*

Игра является уникальным механизмом аккумуляции и передачи социального опыта - как практического (овладение средствами решения задач), так и этического, связанного с определёнными правилами и нормами поведения в различных ситуациях. Активное применение игрового метода обучения обусловлено требованиями повышения эффективности обучения за счёт более активного включения учащихся в процесс не только получения знаний, но и непосредственного (здесь и теперь) их использования. Игровая технология обучения способствует развитию мотивации обучения, в игре каждый учащийся может проявить свои личные качества, знания и умения. При внедрении игровой технологии в учебный процесс формируются ценностные ориентации и установки профессиональной деятельности, включается момент социального взаимодействия. Функция игры - ее разнообразная полезность: коммуникативность, диагностичность, коррекция, социализация.

Большинству игр присущи 4 главные черты (по С.А.Шмакову):

свободная развивающая деятельность, предпринимаемая лишь по желанию учащихся, позволяет получить удовольствие от самого процесса деятельности, независимо от результата, может оказаться не совсем таким, каким ожидался;

активный, творческий характер деятельности, в значительной мере импровизированной, направлен на самостоятельный поиск интересных фактов, добывание дополнительной информации, в т.ч. и на культурно-историческое наследие;

эмоциональная деятельность, соперничество, соревнование, конкуренция, стремление к улучшению результата, желание победить исключают такое понятие как «поражение», потому что в выигрыше оказываются все;

наличие правил, отражающих содержание игры, логическую последовательность её развития.

Деловая игра отличается от многих других способов обучения. Учащийся чувствует свои силы и возможности, созданы условия его самореализации. Преподаватель должен привлекать ребят к подготовке игры, тогда они органично войдут в игру, будут активными её участниками. К основным принципам организации игры относятся: поддержание игровой атмосферы, отсутствие принуждения при вовлечении в игру, развитие игровой динамики, постепенное углубление содержания заданий.

В процессе проведения деловой игры педагог занимает в игре различные позиции: может быть центром игры - руководителем, выполнять функцию игрока, вообще не участвовать. В ходе игры для учащихся предусматриваются различные роли и виды деятельности, что поможет каждому обучаемому выбрать для себя посильную деятельность. Профилирующей функцией игрового обучения является то, что каждый участник имеет возможность прочувствовать механизм коллективной деятельности, эта технология вызывает потребность совершенствовать коммуникативную и психологическую компетентность.

Структуру учебного процесса на основе игры можно представить в виде этапов:

1. создание проблемной ситуации;
2. ход игры;
3. обсуждение результатов игры.
4. подведение итогов игры.

В практике преподавания по курсу информационные технологии я использую различные виды организации игровой деятельности, где учащиеся выступают в роли рецензентов, эрудитов, консультантов, экспертов и т.д., например рассмотрим урок деловой игры «конкурс творческих проектов». Урок построен на деятельной основе с использованием приемов моделирования решения задачи в реальной жизни. На уроке моделируется ситуация деловой игры: учащиеся выступают в качестве претендентов на подписание контрактов с престижной компьютерной фирмой по производству программных продуктов “SoftCity”, в которой возникла необходимость набрать на работу молодых перспективных сотрудников. Претенденты на должность в компании должны знать среду программирования Delphi; разработать и представить творческий проект; Учащиеся заранее готовят творческие проекты в среде Delphi. Выбор темы зависит от уровня знаний и творческих способностей. Учащиеся должны убедиться в том, что: в современном мире успешен тот, кто умеет выгодно использовать свои знания и интеллектуальную собственность. Творчество и знание – залог успеха в жизни.

Общие правила сотрудничества: каждый участник обязан действовать в соответствии с ролью (преподаватель, эксперт компании, технический секретарь, претендент на должность в компании, рецензент-оппонент). Каждый обязан внимательно слушать, следить за ходом учебной деятельности. Каждый учащийся должен иметь один или более вопросов по содержанию проектов. Выступать нужно коротко, ясно и убедительно излагать мысли и основные моменты проекта, быть дружественным, убежденным, уверенным.

Использование деловых игр в учебно-воспитательном процессе позволяет сформировать у учащихся:

- умение находить пути решения, выработать общую точку зрения;
- стремление понять и прислушаться к точке зрения других;
- умение различать эмоциональное состояние соучастников и использовать это в ходе общения;

– профессиональные умения в общении, интересы, позиции, психологические качества.

Список используемой литературы:

1. Кукушин В. С. Теория и методика обучения. Высшее образование. Ростов-на-Дону. «Феникс». 2009 г.
2. Панина Т.С., Вавилова Л.В. Современные способы активизации обучения - ACADEMA, Москва. 2006г.
3. Инновационные педагогические технологии. Активное обучение. Москва. «Академия». 2009г.
4. Гин А.Б. Приемы педагогической техники Учебная книга, 2007г.
5. Шадриков В.Д. Познавательные процессы и способности в обучении Москва «Просвещение», 2005 г.

Черикбаева Л.Ш., Шмыгалева Т. А., Тюлепбердинова Г.А., Адилжанова С.А.,Темірбекова Ж.Е.

«CISCO PACKET TRACER» ПРОГРАММАЛЫҚ ӨНІМІН КОМПЬЮТЕРЛІК ЖЕЛІ ПӘНІН ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ПАЙДАЛАНУ

Бәрімізге белгілі Қазақстанда жаңа технологияларды игеріп, оның жетістіктерін пайдалана алатын мамандар санының жетіспеушілігі қазіргі кездегі үлкен мәселелердің бірі болып табылады. Дүние жүзіндегі озық ақпараттық технологиялар біздің елімізден табылса да, басым бөлігі шет ел мемлекеттерінен көптеп табылады. Ондай технологиялар ретінде интернет және желілік технология саласында әлемдік көшбасшы болып саналатын Cisco Systems компаниясының желілік құрылғыларын атап айтуға болады.

Cisco желілік академиясының бағдарламасы желілік құрылғыларын жетік игеріп шығатын мамандар даярлауда әлемдік көшбасшысы болып саналады. Cisco желілік академиясы – бұл ауқымды экономика шарттарын қанағаттандыратын Интернет технологиясы аумағындағы студенттерге білім беретін, электрондық оқыту кешендік бағдарламасы. Академия бағдарламасының негізгі бағыты – жалпы қабылданған стандарттар мен шешімдерді пайдалана отырып локальді және глобальді желілерді практикалық, теориялық жобалайтын мамандар дайындау. Академия толық оқу материалдарымен қамтылған және студенттерді ақпараттық технология саласында қажетті білім алумен қамтамасыз етеді. Бағдарлама Интернет арқылы алуға болатын оқу материалдардан, алған білімдерін бағалаушы электрондық тестілеу жүйелерінен, практикалық лабораториялық сабақтардан, сонымен қатар кәсіптік деңгейдегі сертификаттар алуға дайындық курстарынан тұрады. Cisco желілік академиясы қазіргі заманға өте қажетті желінің технологиялық білімдерін берумен қамтамасыз етеді. Сабақтарды Cisco Systems оқу орталықтарында арнайы аттестациядан және сынақтан өткен оқытушылар жүргізеді.

Мұнда студенттерге желі туралы базалық білім беретін CCNA 1 – 4 курстары және желілік желі туралы тереңдетілген білім алуға мүмкіндік беретін курстары да бар. Осы программаны аяқтап «Cisco Желілік Сертификацияланған Кәсіпкері» (Cisco Certified Networking Professional) сертификатын алуға емтихан тапсыру мүмкіндігін алады және сол емтиханға дайындайды.

Cisco желілік академиясы бағдарламасы оқу орталықтары негізінде жұмыс жасайды және де 161 елдегі 11,000 оқу орталықтарын қамтиды. Бұл бағдарлама – ара қашықтықтан оқыту бағдарламасы, яғни академия студенттері бүкіл жер шарының кез – келген жерінде отырып білім алу мүмкіндігі бар, яғни студент таңдаған курсын өзі қалаған кез-келген академиядан оқи алады.

2008 жылдың тамыз айында әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлтық Университетінде «ҚазҰУ Желілік Академиясы» (KazNU Networking Akademy) ашылды. Бұл жергілікті академия құрылуына көп уақыт болмаса да алдына қойған мақсаттары көп. Сол мақсаттарының бірі – жалпы желі бойынша білім алып, осы алған білімдерін толықтырып, болашақта осы бағытпен

өзінің еңбек жолын жалғастырғысы келетін студенттерді, жас маманадарды Cisco желілік академиясы бағдарламасы бойынша оқыту, оларға қазіргі таңдағы әлем бойынша озық мемлекеттер студенттерімен қатар білім беру болып отыр. Төменде Cisco академиясының web беті көрсетілген.

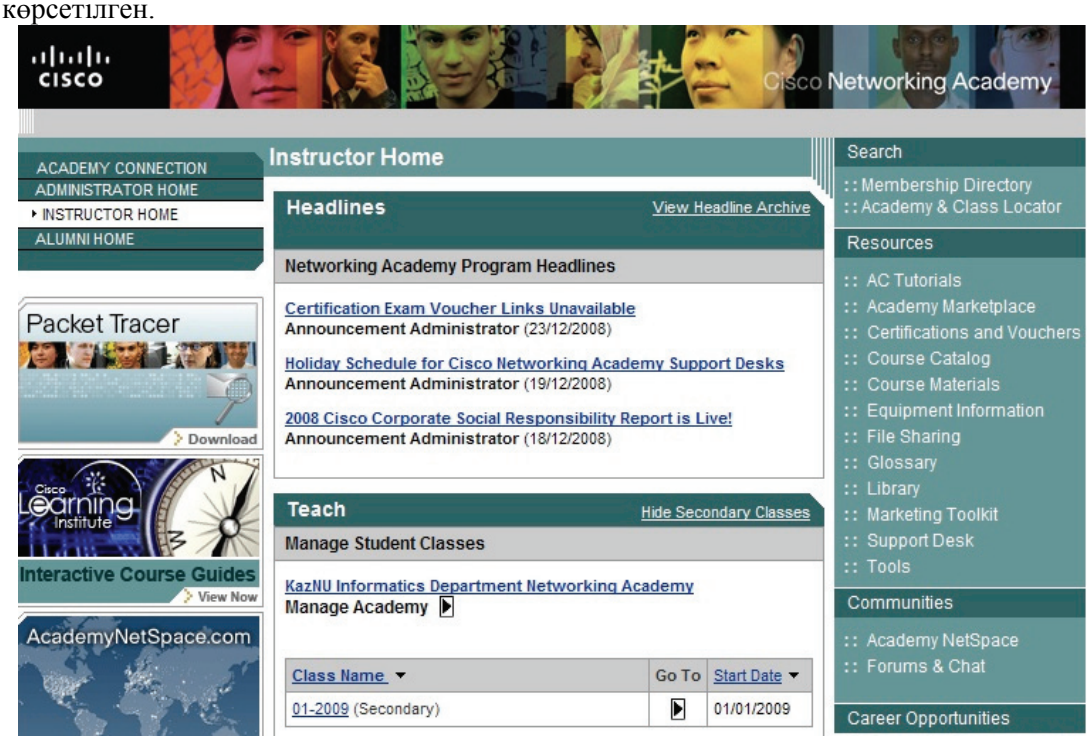

Сурет - 1. Cisco желілік академиясы.

Бетте көрсетілген «KazNU Networking Akademy» сілтемесі арқылы ҚазҰУ Желілік Академиясына кіре аламыз.

Мұндағы кез-келген сілтемені пайдаланып, өзіңізге қажетті ақпараттарды ала-аласыздар. Академия инструкторлары студенттерді қосып немесе академия тізімінен алып тастауға, жаңа кластар ашуға және тағы да басқа әрекеттер орындай алады. Жоғарыда көріп отырғандай академияның әрбір студенттерге http://cisco.netacad.net адресімен сайттағы қажетті материалдарын алуға болады. Бағдарламаны толықтай бітіргеннен соң, әрбір бөлім бойынша ақырғы емтихан тапсырады да, «Cisco Желілік Сертификацияланған Кәсіпкері» (Cisco Certified Networking Professional) және «Cisco Желілік Сертификацияланған Маманы» сертификатын алуға емтихан тапсыру мүмкіндігін алады.

Қазіргі таңда информатика кафедрасының «Информатика» және «Есептеуіш техника және бағдарламалық қамтама» мамандықтарының студенттері осы бағдарлама бойынша тіркеліп, білім алуда. Жыл сайын, «KazNU Infomatics Department Networking Akademy» ашылғаннан бері жоғарыда айтылған мамандықтар бойынша 30-дан аса студент әр түрлі деңгейлерде білім алып, арнайы сертификаттар алуда. Сонымен қатар академияның бағдарламасы бойынша зертханалық жұмыстар жүргізуіне арналған арнайы желілік құрылғылар «информатика» кафедрасының зертханалық орталықтарының бірі болып саналатын, механика-математика факультетінің 216-аудиториясында орналасқан. Яғни, бұл бағдарлама бойынша студенттердің арнайы құрылғылармен шынайы жұмыс жасау мүмкіндіктері бар.

Желілік академияның тағы бір айта кететін артықшылығы – желілік құрылғылармен Packet Tracer-де визуальды түрде жұмыс жасау. Packet Tracer – бұл желілік құралдарды алмастыратын таптырмас туынды. Cisco Packet Tracer программалық өнімі мәліметтерді жіберу үшін (сымды, сымсыз) желі жұмысының программалық симуляторы болып табылады. Оның көмегімен:

- Cisco желілік құрылғылары бағыттауыштар және тағы басқа да құрылғыларын пайдаланумен визуалды жергілікті желілер құруға;

• Мәліметтерді тасымалдау желісінің физикалық және логикалық моделдерін жобалау дағдылану;

• Cisco желілік құрылғыларының конфигурациялары мен дайын шаблондарың өте көп түрлерін алуға;

• Cisco құрылғыларына командалық жол арқылы визуалды қосылуға мүмкіндік береді (Сурет-2);

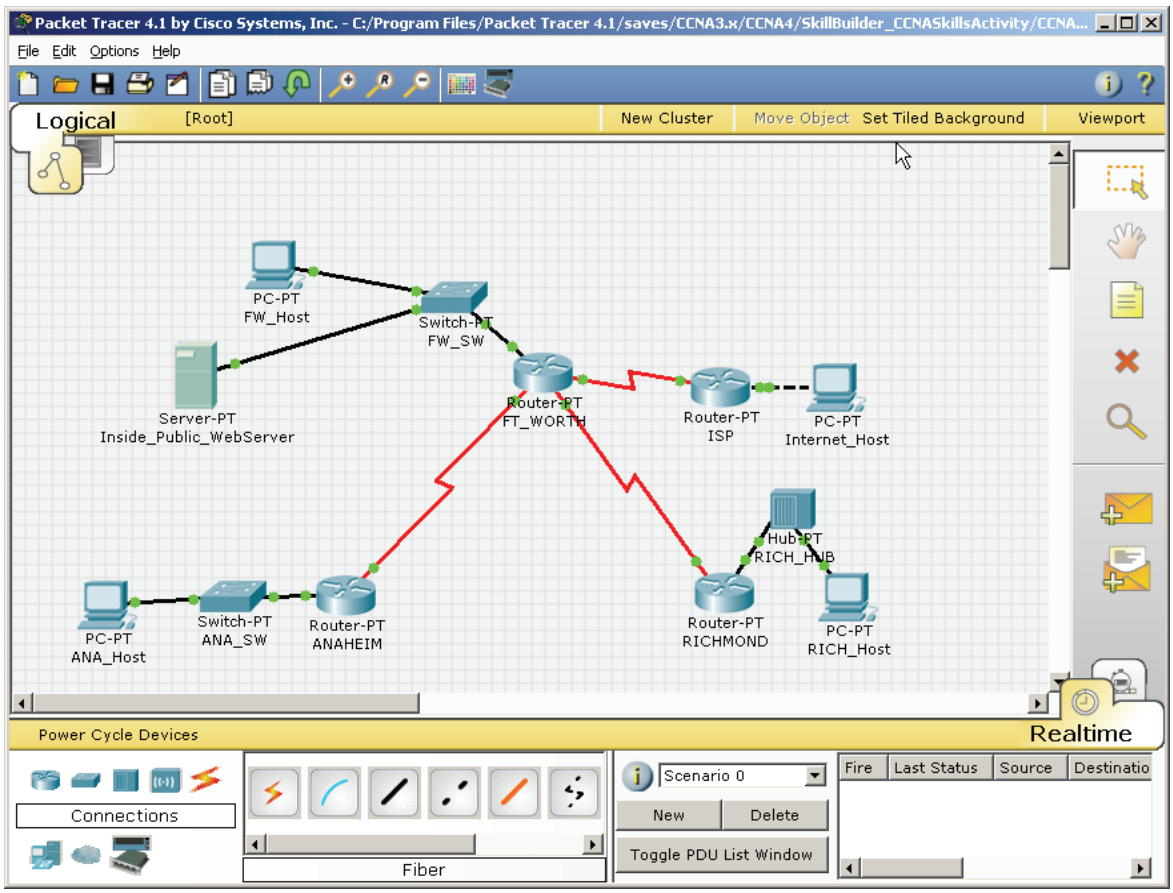

Сурет - 2. Packet Tracer программалық өнімі

Packet Tracer программалық өнімін Cisco компаниясы шығарған және телекоммуникациялық желілерді игеруге қолдануға ұсынылған, сонымен қатар жоғарғы оқу орындарында зертханалық сабақтарды жүргізуге арналған.

Бағдарламада бүгінгі күнде компанияларға өте қажетті желілік мамандар дайындау және технологиялық білімдерін дамыту жолдары қарастырылған. Берілген программалық өнімнің аса кең көлемдегі мүмкіндіктері желілік инженерлерге: есептеуіш желілерін құруға, бақылауға және баптауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар программалық өнім оқу процесінде таптырмас құрал, ол білім алушылардың оқыған материалдарын тереңірек түсінуіне ықпал ететін желі жұмысының айқын бейнесін көрсетеді.

Желі эмуляторы желілік инженерлерге желіні кез-келген қиындықта құруға, әртүрлі деректер пакеттерін жіберуге, құруға, сақтауға және өз жұмысына сипаттама беруге мүмкіндік береді. Желі мамандары екінші және үшінші деңгейдегі коммутаторлар, жұмыс станциялары сияқты желілік құрылғыларды қолданып, игере алады, олардың арасындағы байланыстарды анықтап байланыстар жасау сияқты көптеген жұмыстарды жасай алады. Желіні жобалау аяқталған соң, командалық жол немесе терминал арқылы таңдап алынған құрылғыны баптауға болады.

Берілген симулятордың ең маңызды ерекшеліктерінің бірі онда «Симуляция режимінің» болуы (Сурет-3).

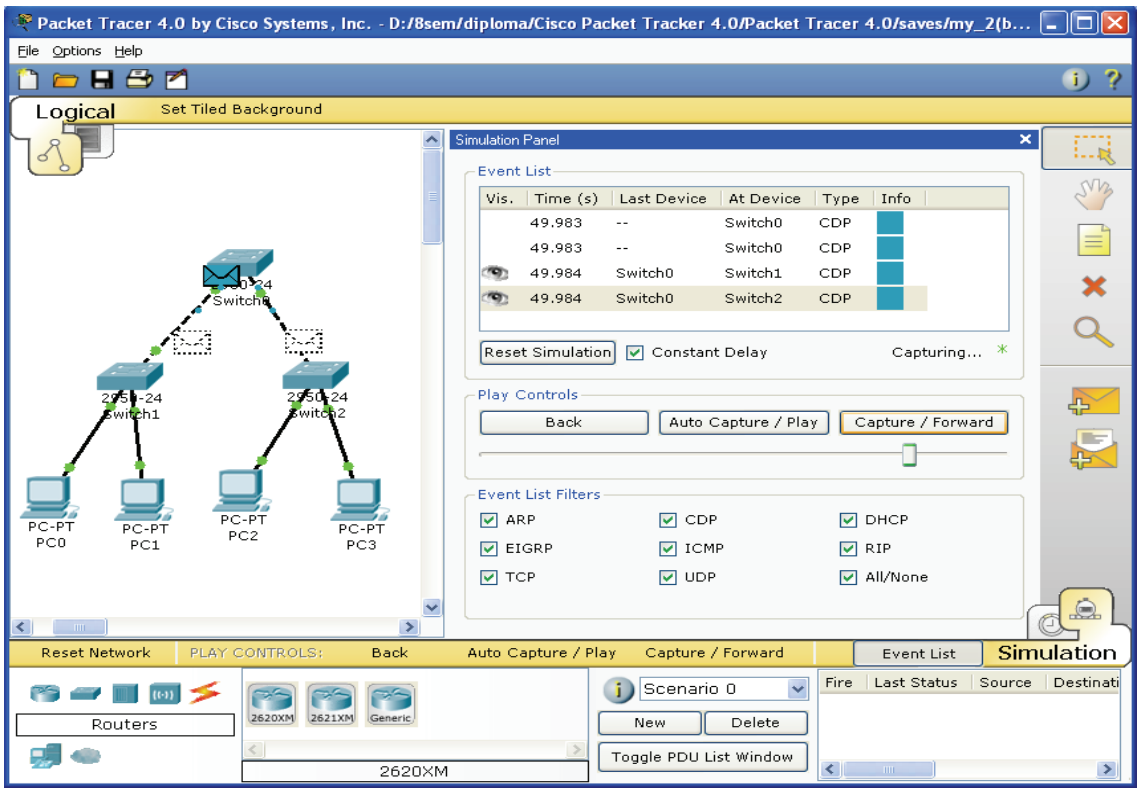

Сурет – 3. Cisco Packet Tracer-дегі «Симуляция режимі»

Бұл режимде желі ішіндегі тасымалданатын пакеттер графикалық түрде көрініп тұрады. Бұл мүмкіндік желі маманы және желі пәні бойынша зертханалық жұмыс жасаушы студентке желіде қандай протокол қолданып жатқандығын, қандай интерфейспен осы сәтте пакет жылжып бара жатқандығын және т.б. әрекеттерді айқын түрде көріп отыруына мүмкіндік береді. Сонымен қатар Packet Tracer программасы әртүрлі мақсаттарға арналған көптеген құрылғылар санын моделдеуге және де жоғары деңгейдегі күрделіліктегі кез-келген өлшемдегі желіні жобалауға мүмкіндік береді.

Берілген программалық өнім қазіргі кезде «Информатика» кафедрасының студенттеріне «Компьютерлік желі» пәнін оқытуда таптырмас программалық өнім болып отыр. Студенттер бұл программаның көмегімен зертханалық жұмыстар жасайды. Желі курсын толықтай игеруде бұл программаның маңызы аса зор.

Пайдаланылған материалдар:

1. http://cisco.netacad.net
2. http://www.usedcisco.ru/
3. http://www.cisco.com/web/RU/learning/netacad/index.html
4. http://www.google.ru/search

Шадаева М.Т.

ЖАПОН ТІЛІ ПӘНІ БОЙЫНША СТУДЕНТТІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫНДА (СӨЖ) АДАМИ РЕСУРСТАРДЫ ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕСІ

Қазіргі ғаламтор заманында шет тілін оқып-үйрену кезінде қолданылатын тілдік материалдар түрінің байи түскені, оларға оңай қол жеткізе алатындығымыз кімге де болсын анық жайт. *Native speaker* лермен, яғни сол тілдің өкілдерімен тілдік қарым-қатынасқа түсу тілді меңгеру деңгейін арттыруда маңызды роль атқаратын болса, оның түрлі мүмкіндіктерін қарастыру қазіргідей жағдайда көп қиындық тудыра қоймайтыны тағы да белгілі. Тіл

үйренушілер, яғни біздің жағдайымызда - студенттер, *native speaker*лермен сабақтан тыс уақытта түрлі жағдайда, түрлі мақсатта қарым-қатынас жасауы мүмкін: университет қабырғасында және одан тыс жерлерде өтетін ресми кездесулер мен мәдени іс-шаралар, жеке достық қарым-қатынас, әлеуметтік желідегі достастық, жеке хат алмасу, т.б. Ал осы *native speaker*лерді сабақ барысында да қолданудың әртүрлі жолдары бар. Төменде соның бір мысалын нақты тәжірибеміздан келтірмекпіз.

Жапон тілі пәнінің орта деңгейінде (бұл бакалавриаттың 3-курсына түс келеді) студенттің өзіндік жұмысының (СӨЖ) бір тапсырмасы ретінде жапондықтардан сұхбат алу ұйымдастырылды. Орта деңгей дейтініміз, шет тілінде сол тіл өкілінен сұхбат алу үшін студентте біршама бір деңгей болуы шарт, яғни студент салмақты бір тақырып төңірегінде сол тілде сөз өрбіте алатындай болуы керек. Бұған қоса, Шығыстану факультетінде оқытылатын үш мамандық бойынша жапон тілі пәні үш түрлі аталатынын да ескерте кетейік. 3-курста жапон тілінің орта деңгейі оқытылатын пәндер «шығыстану» мамандығы бойынша «Қазіргі шығыс тілі», «шетел филологиясы» мамандығында «Арнайы шетел тілі - арнайы-кәсіби(С2 деңгейі)», ал «аударма ісі» мамандығында «Кәсіби мақсаттағы негізгі шығыс тілі» деп аталады. Сондықтан да мақала тақырыбында пән аты жалпылап берілген.

СӨЖ тапсырмасы ретінде жапон азаматтарынан сұхбат алу төмендегідей келісілген ретпен, төмендегідей тәртіппен жүргізілді:

- Сұхбат беретін кісіні әр студент өзі таңдайды, студенттің өз таңдауы болмаған жағдайда оны оқытушы ұсынады. Сұхбат беретін кісінің мамандығына, әлеуметтік статусына, сондай-ақ студенттің өз қызығушылығына қарай сұхбаттың тақырыбын студент өзі белгілейді.
- Студент сұхбат беретін кісіден алдын-ала келісім-рұқсат алып, сұхбат алатын уақыт пен орынды, т.б. белгілейді. Бұл кезде сұхбаттың тек университеттегі сабақ мақсатында ғана алынатындығын, ешқандай басылым бетіне жарияланбайтынын ескерте кеткен абзал.
- Сұхбат алу кезінде қолданылатын сөздер мен сөз оралымдары алдын-ала сабақта қарастырылады.
- Белгіленген тақырып бойынша студент сұхбат берушіге алдын-ала 7-10 сұрақ дайындайды. Сұхбат алу барысында қосымша сұрақтардың туу мүмкіндігі де ескеріледі.
- Келісілген уақытта студент сол кісіден сұхбат алады. Мүмкіндігінше сұхбатты үнтаспаға жазып алу міндеттеледі.
- Үнтаспаға жазылған сұхбатты түгел қағаз бетіне түсіреді.
- Алынған сұхбат бойынша студент сабақ үстінде презентация жасайды. Презентацияда сұхбаттың тақырыбы, мақсаты мен мазмұны таныстырылумен қатар, сұхбат берген кісі жайлы да толықтай мәлімет берілу керек.
- Оқытушы және басқа студенттер тарапынан сұхбат мазмұны мен сұхбат тақырыбына қатысты сауалдарға жауап беріп, сұхбатты қорытындылайды.
- Ең соңынан сұхбат берген кісіге жапондардың әдебі бойынша тағы да бір алғыс айтып хат жолдайды.

Осы орайда 3 курс студенттерінің бір тобы таңдаған сұхбат беруші кісілердің мысалын келтіре кеткенді жөн көріп отырмыз. Олар:

1. Алматы қаласындағы жапон ресторанының басшысы
2. Факультетімізге Жапония Халықаралық байланыстар Қорынан жіберілген жапон тілі маманы
3. Студенттің өзінен скайп арқылы орыс тілін үйреніп жүрген Жапонияда тұратын жапондық студент
4. Алматы қаласында тағылымдамадан өтіп жүрген жапондық докторант.

Ал енді осыған байланысты студенттердің таңдаған тақырыптарына тоқталсақ, олар мынадай:

1. Қазақстандағы ресторан бизнесі
2. Жапон тілінде шектен тыс көп кірме сөздер мәселесі
3. Тіл үйренудің қыр-сыры
4. Жапон жастары мен қазақ жастарының ұқсастықтары мен айырмашылықтары.

Қай топтың студенттері болсын, бұл тапсырманы асқан қызығушылықпен, үлкен ықыласпен орындап, бұл тапсырмадан көп нәрсе үйренгендерін, тілдерін жаттықтыруда жақсы

бір сабақ болғанын айтып өтті. Студенттер ғана емес, тіпті оқытушы үшін де қызықты тапсырма болғанын жасырмаймыз.

Аталмыш СӨЖ тапсырмасының студенттерге не беретінін саралап, зерделеп көрсек, төмендегідей жайттарды түйіндеуге болады:

- Сұхбат алуға дейінгі дайындық, сұхбат алу, сұхбат алғаннан кейінгі қорытындылау жұмысы - осы үш деңгейлік процесс кезінде студент жазу, тыңдау, сөйлеу дағдылары бойынша белгілі бір дәрежеде жаттығудан өтеді.
- Студент сұхбат берушінің келісімін не телефон арқылы ауызша, не хат арқылы жазбаша алуы мүмкін. Хат арқылы болған жағдайда, жауаптың жазбаша келетінін ескерсек, онда жазумен қоса оқу дағдысы да қамтылатыны белгілі.
- Студенттің белгілі бір тақырып бойынша сөздік қоры молаяды. Сұхбатта қойылатын сұрақтарды дайындау, шын мәнінде сұхбат алу және оны үнтаспадан тыңдап, қағаз бетіне түсіру, сондай-ақ алынған сұхбатты сабақ кезінде презентациялап, қорытындылау барысында студент сол сөздерді сан мәрте қайталап, әбден бекітеді.
- Сұхбат берушімен келісім жасау кезінде де, сұхбат алу кезінде де, сұхбатты қорытындылап, басқалардың сұрағына жауап беру кезінде де студент белгілі бір коммуникативтік қарым-қатынасқа түсіп, қандай да бір коммуникативтік дағдыларды шыңдайды.
- Бұл тапсырма, сонымен қатар, студенттердің сол тілде презентация жасау шеберлігін арттыруына да бір мүмкіндік бола алады.
- *Native speaker*лермен тікелей қарым-қатынас жасау студенттердің тіл үйренудегі мотивациясын көтеріп, үлкен бір стимул береді.
- Студент өзі алған сұхбатынан бөлек басқа студенттердің де сұхбатын тыңдап, әртүрлі тақырыпты қозғаған сұхбаттар арқылы өзінің таным көкжиегін кеңейтеді.

Біз жоғарыда тіл үйрену сабақтарында адами ресурстарды, яғни, негізінен алғанда *native speaker*лерді қолданудың тәжірибеден өткен бір мысалын ғана келтірдік. Сондай-ақ, түрлі қызметтегі, түрлі әлеуметтік топтағы *native speaker*лерді белгілі бір уақыт аралығында сабаққа қонаққа шақырып, нақты бір тақырыпта студенттермен әңгіме-дүкен, пікірталас құрғызу (мұны скайп арқылы да жүзеге асыруға болады), *native speaker*лерден белгілі бір тақырыпта сауалнама алу, *native speaker*лерден қандай да бір тақырыпта бейне-сұхбат алу сынды өзге де жолдары бар екенін айта кеткіміз келеді. Бірақ, мұндай жағдайларда *native speaker*лерге көп күш түсетіндігін, олардың мүмкіндіктерімен санасу керектігін ескеруіміз қажет. Негізінен көп жағдайда *native speaker*лердің мұндай ұсыныстарды түсіністікпен қабылдап, қуана-қуана келісетінін және ықыластана орындайтынына сенімдіміз.

Шадкам 3.

ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕГІ НЕГІЗГІ ҚАҒИДАЛАР

Тіл- адамдардың өз ара түсінуді орындайтын ең маңызды құрал. Тіл арқылы адамдар өмір сүру салттарын, әдет ғұрыптарын, наным сенімдерін, ғылыми жетістіктерін ұрпақтан ұрпаққа жеткізеді. Бір елдің ұлт болып қалыптасуындағы ең күшті және мықты фактор тіл болып табылады. Бір ұлттың мәдени құндылықтарының түгелі тілде сақталады. Мемлекеттер арасындағы ғылыми, саяси, экономиялық, әскери, мәдени және туризм саласындағы байланыстар күн сайын ұлғайып дамып келеді. Бұл байланыстарды нық және сенімді негізде орналату үшін қарым-қатынаста болып отырған елдердің тілдерін үйрену қажеттілігі де осыдан туындайды.

Кілт Сөздер: шет тілі, үйрету, оқыту, қағидалар.

Шет тілін үйрету

Тіл - бір қоғамның қарым-қатынас құралы болуымен бірге мәдениеттің де тасымалдаушысы, жеткізушісі. Мәдениеттің түбінде тілдің ықпалын, бір тілді сөйлейтін адам-дардың барлық шығырмаларында/еңбектерінде ол тілдің әлемді түсіндіру пішімін байқауға

болады. Екінші бір тілді үйрену, басқа бір мәдениетті үйренудің және оны түгелімен қабылдаудың ең оңай және жақсы жолы болып саналады. Жаһанданып үдірісінде әлемде мемлекеттерарасы қарым-қатынастың тығыз болуы нәтижесінде шет тілін үйрету аса маңызды орынға ие болып отыр. Әр тіл, өзге бір мәдениетке ашылытын есік екені дау тудырмайтыны рас. Әсіресе, мәдениеттерарасы тығыз ықпалдасу, басқа мәдениеттерді тануды міндетті қылып отыр. Көп деген елдер қазіргі таңда халықаралық сауда-саттық, туризм және дамыған жоғары технология салдарынан *көп мәдениетті қоғам* ұғымын қабылдауға бастады. Нәтижеде, жаһанданған көп мәдениетті бір қоғам көп тілді бір қоғамға айналуыға мәжбүр.

Қазіргі кезде шет тілін үйретуде грамматикаға негізделген әдістерден көре тілдің мәдени жағына көбірек мән беріледі. Халықаралық қарым-қатынастың табысты және әсерлі жүзеге асуы үшін, тілдің грамматикалық заңдылықтарына емес мәдени жағына мән беретін, мәдениетаралық ерекшеліктерге толерантты бола білетін шет тілінде сөйлей білітін мамандар қажет.

Шет тілін үйрету, мәдениетті үйретумен бірдей. Тұлғалар өздерін, мүше болып отырған қоғамның және сол қоғамның мәдениетінің сөздерімен түсінігі арқылы көрсете алады. Барлық сөздердің түбінде мәдениет жатады. Сондықтан, үйретіліп жатқан қоғамның құрылымы және әлеуметтік күндылықтарын байқап, назардан тыс қалдырмау керек. Шет тілін үйретуде мәдени элементтердің жеткізілуінің үлкен маңызы және әр түрлі себебі бар . Томалин және Стемплески.[2] мәдени элементтердің үйретілуі және жеткізілуінің 7 мақсаты бар дейді:

- Студенттерге әр тұлғаның іс-қыймылында мәдениеттің ықпалы бар екенін түсінуде көмектесу екрек.
- Адамдардың сөйлесу және іс-әрекеттерінде мәдениеттің ықпалы бар екенін түсінуде көмектесу екрек.
- Студенттерге үйреніп жатқан мәдениеттегі ортақ жағдайларда кездесетін ортақ ұстанымдарды байқауға, назар аударуларына көмектесу екрек.
- Студенттерге, кейбір сөздермен сөйлемдердің мәдениеттің негізінде қалыптасқандығын, сондықтан да әрдайым бір қалыпта бірге қолданылатын бұл сөздерге назар аударуларына көмектесу екрек. Студенттерге үйреніп жатқан мәдениетге тарапсыз қарауларына көмектесу екрек.
- Студенттердің үйреніп жатқан мәдениетпен байланысты ақпарат жыйнау қабілетінің дамуына көмектесу екрек.
- Студенттердің үйреніп жатқан мәдениетге деген құштарлық және қызығушылықтарын ояту және сол мәдениетке эмпатия көрсетцлеріне көмектесу екрек.

Кортаззи, Джин Англияда шет тілін үйретуге тиісті материалдардың үш мақсат негізінде шоғырланғанын айтады:

- Тіл үйреніп жатқан тұлғаның кездесетін әр түрлі жағдайда коммуникативтік құзыреттілігін дамыту.
- Тілдің табиғатына және оны үйренуге құштарлық ояту.
- Жат мәдениетті тереңінен зерттеу, жат мәдениеттің мүшелеріне болымды және толерантты көз-қарастарды дамыту.[3]

Мәдени элементтердің дұрыс жеткізілмеген жағдайда қарым-қатынаста қиындықтар пайда болады. Осы қиындықтар күлкілі жағдайларға ұшыратумен қатар маңызды мәселелерлің туындауына да себеп бола алады.

Шет Тілін үйренудің маңыздылығы

Өндіріс және экономиканың дамуымен қатар әлемде технологияның да өмірдің әр саласында кеңінен қолданысқа түсуі, шет тілін үйренудің маңыздылығын арттыра түсірді. Себебі шет тілі адамдар арасындағы қарым-қатынасты және ықпалдастықты қолайлы және жеңілдететін маңызды құрал. Мәдени құндылықтарымызды жат біреуге жеткізу, түсіндіру, басқа мәдентеттің құндылықтарын тану, өзге тілдерді сөйлейтін адамдармен ортақ бір тілде сөйлесу немесе өзге қоғамда өмір сүруге құштарлық тіл үйренуге қызығушылық және қажеттілікті көбейтуде және шет тілін үйретудің маңызды тақырып екендігін көрсетуде. Бұның жанында не жеке не ұйымдық білім беруде мәдениет, ғылым, өнер, саясат, сауда-саттық, турмзм, спорт сияқты көп деген салада шет тілін үйренуге қажеттілік көбейуде. Шет тілін үйретудің бастапқы мақсаты үйретіліп жатқан тілдің әсерлі түрде қолданылуын қамтамасыз

ету. Сондықтан алдымен қандай мақсатта және не үшін шет тілі үйреніліп жатқандығын анықтау қажет.

Үйретіліп жатқан тілдің белгілі мақсатта функционалды түрде қолданылуы үшін тілдің табандылығына мән беру керек. Бұл жағдай, бай бір сөз қорының болуына байланысты. Шет тілін үйрету кезінде студенттермен мұғалімдердің үйретіліп жатқан тіл туралы әр түрлі көз-қарас тудырулары және үйрену-үйрету жауапгершілігін бөлісулері керек. Екеуі (студент мен мұғалім) де тілді танып ең жаңа, заманауи өқу/оқыту әдістерінен және құралдардан хабардар болулары керек.

Шет тілін үйренушілер, ана тілдерінен алған ойлау жүйелері, мәдениеттері және сезім-дерімен байланысты қабілеттері және іс-қыймылдарын үйренген тілдеріне келтіре алабілсе ғана үйренген тілдері табанды және функционалды болады.

Шет тілін үйренудің пайдалы жақтарымен себептері әр кімде әр түрлі болғанымен көп деген кісілерге ортақ болып саналатын себептерімен пайдалары да бар:

- Шетелде білім ала білу/оқу,
- Түрып жатқан елімізді дамыту, көркейту мақсатта дамығын елдерден хабардар болу үшін,
- Шетелдердегі сапарларымызда қыйналмау үшін,
- Шет тілдердегі басылымдарды оқый алабілу және жаңалықтардан хабардар болу,
- Үзақ өмір сүре ала білу үшін,
- Ғылыми кариер/ мансап жасау үшін,
- келешекте қартайған шақта шет тілін үйренуге мәжбір болмау үшін,
- Түсіну және еске сақтау қабілеттерін дамыту үшін,
- Өз өзімізге сеніміміз және құрметімізді күшейту/ көтеру үшін,
- Кейбір халықаралық ұйымдарға, қорларға т.б. мүше болу үшін,
- Өз ана тілімізді одан әрі, жақсы үйрене ала білу үшін,
- Толерантты және икемді бір азамат болу үшін,
- Технологиядан пайдалану үшін,
- Өзімізді одан әрі дұрыс/жақсы таныта білу үшін,
- Көп ақша/айлық алу үшін,
- Жұмыста бәсекелестерімізден жоғары денгейде болу үшін,
- Табысты және жемісті семинар, баяндама, кәсіби кездесу өткізу үшін,
- Өз мәдениетіміздің өкілі болып оны таныта білу үшін,
- Тіл емтихандарынан өтіп жоғары баға алу үшін,
- Шетелде жұмас істеу үшін,
- Айналысып жүрген өз саламызды дамыту үшін,
- Дос табу үшін,
- Өнер және әдеби іс-шаралардан хабардар болу үшін,
- Шет тілін білетін кісілердің жасап жүрген жұмыстарды жасау үшін,
- Басқа пәндерде/ сабақтарда табысты болу үшін.[1]

Шет тілін үйретуде әсер ететін факторлар

Шет тілін үйретуде студент/оқушымен қатысты маңызды факторларды төмендегідей көрсетуге болады:

- Мотивация
- Үйреніліп жатқан тілге/мәдениетіне көз-қарас
- Ақыл/интеллект
- Даму деңгейлері: Оқу стильдері,- Жас,- Әдіс/ Модальность,- Студенттердің қажеттіліктерімен талаптары,- Метатанымдық стратегиялар пайдалану,- Сыртқы факторлар,- Үстаз/мұғалім,- Отбасы,- Тілді қолдану мүмкінділігі,- Уақыт.

Мотивация

Студенттердің мотивациясын ішкі және сыртқы мотивация деп екіге болуге болады. Ішкі мотивацияда студент/түлға өзінің үйреніп жатқан тілдің мәдениетін үйрену, сол тілді сөйлейтін адамдармен байланыс жасап қарым-қатынас құру сияқты ниеттермен шет тілін үйренуге қызығушылық танытады. Бұл студенттің өз ішінен, қалауынан келетін мотивация. Осымен қатар студент/түлға кез келген бір пайдаға қол жеткізу үшін яғни дәрежесін жоғарлату,

айлығын көтеру, жақсы жұмысқа түру сияқты себептер шет тілін үйренуге мұрындық болатын мотивация деп айтуға болады.

Үйреніліп жатқан тілге/мәдениетіне деген көз-қарас

Студенттердің үйренетін тілге, мәдениетіне және сол тілді сөйлейтін кісілерге көз-қарастары болымсыз болса әрине ол тілді үйрену құштарлығы да оларда болмайды. Ол тілге ұстанымдары да болымсыз болады. Ұстаздың міндеті студенттердің болымды ұстанымдарын болымды күйінде сақтау, ал болымсыз ұстанымдарын да болымдыға өзгерту болып иабылады.

Ақыл/интеллект

Студенттердің интеллект денгейі мен түрлері өзгеше болулары мүмкін. Ақыл/интеллекттің әр түрлі танымы бар: тіл интеллекті, матемаеикалық интеллекті, музика интеллекті сияқты.

Даму деңгейлері

Студенттің үйренуіне ықпал ететін басқа факторда даму деңгейлері. Студенттердің өз тіліндегі дамуы психикалық / танымдық, физикалық, әлеуметтік, эмоционалдық және жеке даму деңгейлерін ескере отырып, сонымен қатар беріп отырған біліміміз де студенттердің дамуына үлес қосуы керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Doç. Dr. Kılınç A., Yrd. Doç. Dr. Şahin A.,"Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi", Pegem Akademi
2. Tomalin B. Stempleski S. Cultural Awareness. OUP Oxford.1993.
3. Cortazzi M. and Jin L. "Cultural mirrors materials and methods in the EFL classroom" E. Hinkel.1999.

Түйіндеме

Бұл мақалада қазіргі кезде шет тілін үйренудің маңыздылығы, шет тілін үйретудегі негізгі қағидалар және әсер ететін факторлар қарастырылады.

Резюме

В данной статье рассматривается важность изучения иностранного языка, основные принципы и влияющие факторы обучения иностранному языку.

Resume

This article studies the importance of learning a foreign language, the basic principles and factors affecting foreign language teaching.

Шайхынова М.Ж.

СУЩНОСТЬ ПРАГМАТИЧЕСКОГО ПОДХОДА К ИССЛЕДОВАНИЮ НАУЧНОЙ РЕЧИ

Выделение и формирование прагматики как области лингвистических исследований началось в конце 60-х — начале 70-х гг. под влиянием логико-философских теорий Дж. Остина, Дж. Р. Серля, З. Вендлера, теории референции Л. Линского, теории значения Г. П. Грайса, М. Даммита и др. Они привлекли внимание исследователей к трехмерности пространства языка, обратившись наряду с семантикой и синтактикой к его третьей составляющей: прагматике.

Это направление исследований исходит из того, что минимальной единицей человеческой коммуникации является не предложение или другое выражение, а действие – совершение определенных актов, таких как констатация, вопрос, приказ, описание, объяснение, извинение, благодарность, поздравление и т.д. Отсюда - все лингвистические единицы стали рассматриваться в их взаимодействии с прагматическими факторами. Произошло расширение контекста функционирования языка, он стал рассматриваться с учетом таких факторов, как мнения, установки говорящего и слушающего, их социальный статус, этническая принадлежность и т.д.

Необходимо подчеркнуть, что функциональная стилистика и прагмалингвистика, представляя разные парадигмы изучения языка, развивались в истории лингвистики одновременно. Основы современной теории стиля заложены в трудах выдающихся ученых Г. О. Винокура (1959), В. В. Виноградова (1961, 1963), А. Н. Гвоздева (1952, 1961), Р. А. Будагова (1967), А. И. Ефимова (1968), В. М. Жирмунский (1968), Э. Ризель (1959, 1975).

Философские основания и нелингвистические корни прагмалингвистики: семиотика, антропология, психология, социология и т.д., обусловили ее генетическую склонность к расширению предмета исследований и всеобщности охвата проблем языка. В свою очередь стилистика, завершая лингвистический цикл дисциплин и являясь своего рода вершиной исследования речевой культуры, из науки, изучающей стиль языка, превратилась в науку, изучающую язык в целом.

Лингвостилистическое и прагмалингвистическое направления отличаются широким использованием большой объяснительной силы философии языка, что дает иной взгляд на объект конкретно-научного анализа и способствует новой интерпретации уже известных лингвистических фактов.

Оба направления развивались в русле идей, революционизировавших современную лингвистику, а именно: 1) расширение объекта науки о языке, рассматриваемого с общекоммуникативных позиций, 2) деятельностные представления о языке, 3) интерес к языку в его функционировании, т.е. речи, 4) ориентация лингвистических исследований на носителей языка, рассматриваемых с точки зрения производителей и получателей речи, интерпретаторов внеязыковой реальности, участников общения, субъектов и объектов воздействия, 5) целенаправленный характер деятельности носителей языка и коммуникативно-целевая основа речи, 6) привлечение к исследованию языка контекста высказываний как знаний о мире, 7) необходимость анализа форм и типов речи. Причем многие из вышеуказанных положений были выдвинуты в отечественном языкознании еще до появления известных прагматических теорий, радикально изменивших современную лингвистику. Специфика языкознания состоит, однако, в том, что эти идеи стимулировали традиционные направления языкознания и опосредованно через развитие функциональной стилистики способствовали становлению отечественной прагмалингвистики.

Деятельностный подход к языку сосредоточил исследовательские интересы прагмалингвистов и стилистов на речи. В западной науке основы подхода, ориентированного на изучение «естественного» языка, т.е. языка в его реальном употреблении говорящими, были заложены Л. Витгенштейном. Постепенно центр внимания исследователей переносится с рассмотрения языковой системы «на вторую сторону этого диалектического единства – речевую деятельность и ее продукт – связный текст, дискурс».

Оживление стилистических направлений исследований в конце 60-х – начале 70-х гг. также связано с поворотом от изучения структуры языка к исследованию языка в его функционировании. Логика развития современной науки и характер самого явления стиль, которое своим возникновением и назначением обязано функциональной стороне языка, определили актуальные направления стилистических исследований. Поэтому в противоположность учению о структуре языка, «стилистика стала осознаваться как общее учение об употреблении языка». Современная лингвостилистика рассматривает свой предмет в глобальном контексте изучения речевой коммуникации. Ученых интересуют в первую очередь те свойства языка, которые необходимы для осуществления полноценного, эффективного, реального речевого взаимодействия – со всеми его тонкостями, со всем тем, что и составляет живое общение людей.

Еще одна идея, объединяющая традиционную и прагматическую парадигмы изучения языка – это ориентация лингвистических исследований на носителей языка.

В прагмалингвистике речь рассматривается как компонент целенаправленной и регламентированной деятельности человека, а учет человеческого фактора в языке имеет разнообразные формы выражения и исследуется как передающая и принимающая сторона: отправитель – получатель, адресант – адресат, говорящий/ пишущий – слушающий/ читающий, продуцент – реципиент и т. д.

Человеческий фактор в языке был продуктивно исследован теорией коммуникативных ролей, которая родилась в лоне социальной психологии, и начиная с 70-х гг. стала активно

использоваться и развиваться лингвистами. В функциональной стилистике человеческий фактор изучается прежде всего как языковая характеристика речи автора, содержащая индивидуальные и типические признаки. Изучая связь языка индивида и неоднородности носителей языка, стилистами учитываются факторы принадлежности к социальной группе и профессии.

В новейших стилистических исследованиях эти идеи и понятия претерпели прагматизацию и представлены сейчас разработками в области речевого поведения (Т. Г. Винокур, Г. Г. Матвеева и др.), социальных ролей коммуникантов (Г. А. Китайгородская, Л. П. Крысин, Е. Ф. Тарасов и др.), теории речевой коммуникации (О. Я. Гойхман, Е. В. Клюев, Т. М. Надеина и др.).

Объединение лингвистических и экстралингвистических знаний, явной и фоновой информации определило понимание значения в прагмалингвистике. Концепция Л. Витгенштейна значения как употребления получила дальнейшее развитие в работе Дж. Остина «Other Minds», где ученый представил анализ значения «слов мысли и чувства», а также в теории М. Даммита, который совместил семантические и прагматические стороны языка, указав на наличие двух частей у любого выражения – той, которая передает смысл-референцию, и той, которая выражает иллокутивную силу и другие характеристики употребления. Так было доказано, что существенным условием в определении значения выражения является его рассмотрение в контексте определенного РА. В связи с этим в прагматике стало использоваться понятие дискурса - связного текста в совокупности с прагматическими, социокультурными, психологическими и прочими факторами. Отечественными учеными вопрос о привлечении наших внеязыковых знаний и контекста высказывания для понимания речи был поднят в 30-х гг., до их рассмотрения соответствующими прагматическими концепциями. Например, в трудах Л. П. Якубинского были высказаны соображения о фоновых знаниях и пресуппозициях. В частности им было введено понятие «апперцепционного момента», включающее психологические предпосылки понимания и говорения, и доказано, что «наше восприятие и понимание чужой речи … определяется не только (а часто и не столько) внешним раздражением, но и всем прежде бывшим нашим внутренним и внешним опытом и, в конечном счете, содержанием психики воспринимающего в момент восприятия».

Важным направлением исследований как для прагмалингвистов, так и для стилистов является проблема типологии речи. Л. В. Щербой и вслед за ним Л. П. Якубинским была разработана теория диалога/ монолога как форм речевого взаимодействия, которые развиваются в тех или иных социальных условиях. Монолог – это «искусственное» речевое явление, возникшее на определенном уровне культуры, диалог же, реализуя непосредственное речевое взаимодействие, является «естественной» языковой формой. В ней отражаются социальные постулаты «вежливости», «внимания», «приличия». Анализ форм и типов речи стилистами получил свое полное выражение в теории жанра. М.М. Бахтиным разработана концепция типических форм высказывания – речевых жанров; это понятие оказалось настолько емким, что сегодня оно с полным правом входит в лингвостилистические, социолингвистические и прагматические исследования.

Современная стилистика учитывает принципиальные отличия письменной и устной формы реализации языка и вводит дифференцированные принципы анализа языковой материи. Неизменным при этом остается учет законов, которые действуют в пределах того или иного функционального стиля и распространяются на все уровни языковой системы. В последнее время прикладные стилистические исследования большое внимание уделяют анализу того, как язык реагирует на все усложняющиеся общественные задачи, какие типы речи им соответствуют и как помочь человеку грамотно и эффективно пользоваться языком; в этом отношении задачи стилистики совпадают с установками прагматической неориторики.

То, что стилистика соприкасается с прагматикой, главным образом, в изучении «жанров общения»/ «речевых жанров», нашло отражение и в работах прагмалингвистов, изучающих устойчивые и достаточно стереотипно воспроизводящиеся «жанры» речевого взаимодействия, называемые речевыми фреймами.

С точки зрения объекта исследования для стилиста важны речевые средства и стили языка, представляющие особенное и типичное, характерное для языкового портрета человека;

для прагмалингвиста важнее индивидуальное, единичное и атипичное, что можно найти в его речевом поведении и представить в виде речевого портрета.

Изучая свойства языка, необходимые для осуществления эффективной коммуникации, стилиста интересуют образцовые явления; прагмалингвист оценивает реальную коммуникацию с точки зрения ее уникальности.

Стилистика пользуется традиционным языковедческим инвентарем, в то время как прагматика вводит новую терминологию и единицы анализа.

Принципиальная же общность прагмалингвистического и функционально-стилистического направлений заключается в их выходе за пределы собственно языковой проблематики, а также в обращении к речевому взаимодействию и человеческому фактору в речи.

Таким образом, специфические задачи исследования научной речи с точки зрения ее жанровой классификации и определения типических черт речевого поведения делового коммуниканта делают возможным и необходимым привлечение двух направлений современной лингвистики. Мы пытаемся объединить традиционную и прагматическую парадигмы в исследовании языка, представленные, с одной стороны, функциональной стилистикой, и, с другой стороны, прагмалингвистикой, исходя из того, что традиционная языковедческая и современная прагмалингвистическая парадигмы не противоречат, а дополняют друг друга, поскольку они имеют сходные теоретические принципы и общие философские основания.

Список литературы

1. Austin J.L. How to do things with words. Oxford University Press, New York, 1962.
2. Searle J.R. Austin on locutionary and illocutionary acts // The Philosophical Review. V.77, 1968. – P. 405-424.
3. Searle J.R. Speech acts: an essay in the philosophy of language. – Cambridge: University Press, 1969.
4. Searle J.R. Indirect Speech Acts. Syntacs and Semantics, 1976.
5. Grice H.P. Meaning // The Philosophical Review. V.66, №3. – L., 1957.-P.377-388.
6. Арутюнова Н.Д., Падучева Е.В. Истоки, проблемы и категории прагматики // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 16. Лингвистическая прагматика. - М., 1985. – С. 3-43. с.3
7. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. - Омск: ОмГУ, 1999. -285с. С.16
8. Чигридова Н.Ю. Речевое поведение коммуниканта в жанре деловых эпистолярий : Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук –Ростов – на – Дону, 1999 – 226 с – с.12
9. Кобозева И. М. «Теория речевых актов» как один из вариантов теории речевой деятельности// НЗЛ. – Вып 17. Теория речевых актов.- М.: Прогресс, 1986. – С. 7 - 21.- с.9
10. Степанов Ю. С. В трехмерном пространстве языка: Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства. М.: Наука, 1985. – 335 с- с.193
11. Поэтика. Стилистика. Язык и культура. Памяти Т. Г. Винокур. – М.: Наука, 1996. – 193 с
12. Остин Дж. Л. Чужое сознание //Пер. с англ.: Философия, логика, язык. М.: Прогресс, 1987. – С. 49 – 82.
13. Даммит М. Что есть теория значения?// Философия, логика, язык. Пер. с англ. М., 1987. - С. 121-174.
14. Якубинский Л. П. Избранные работы. Язык и его функционирование. - М., Наука, 1986. – 207 с –с. 38
15. Клюев Е. В. Речевая коммуникация. - М.: «Издательство ПРИОР», 1998. – 224 с. –с. 65
16. Чигридова Н.Ю. Речевое поведение коммуниканта в жанре деловых эпистолярий : Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук –Ростов – на – Дону, 1999 – 226 с – с. 11

Шалахметова Т.М., Нуртазин С.Т., Тоимбетова К.А., Суворова М.А., Ондасынова А.С., Сутуева Л.Р.

ИННОВАЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ЧТЕНИИ МОРФОЛОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН

Одним из важнейших направлений совершенствования подготовки студентов в современном вузе является внедрение интерактивных форм обучения, а главной его целью - повышение эффективности образовательного процесса. Интерактивные методы наиболее соответствуют личностоориентированному подходу, так как они предполагают со-обучение (коллективное, обучение в сотрудничестве), причем и обучающийся и педагог являются субъектами учебного процесса. Согласно многим исследования в области педагогики и психологии, преподаватель чаще выступает лишь в роли организатора процесса обучения, лидера группы, создателя условий для инициативы обучающихся [1,2]. Интерактивное обучение основано также на прямом взаимодействии учащихся со своим опытом и опытом своих друзей, так как большинство интерактивных упражнений обращается к опыту самого учащегося, причем не только учебному. В результате такого подхода обучающиеся приобретают новые знания, новый опыт, обмениваются информацией, совместно решают поставленные перед ними задачи, моделируют нестандартные ситуации [3]. При подготовке специалистов-биологов и биотехнологов внедрение такого подхода в обучение имеет приоритетное значение, особенно это важно при чтении сложных морфологических дисциплин.

Среди морфологических дисциплин, преподаваемых на биологических факультетах классических и исследовательских университетов, курсы "Цитология и гистология", "Биология клеток и тканей" являются основополагающими, фундаментальными, так как имеют своей целью сформировать у студентов научные представления о происхождении, структурной организации клеток и тканей человека, животных и растений, их функционировании в составе организма, регенераторных и адаптационных возможностях. И здесь особенно важно применять современные интерактивные методы, позволяющие понять и усвоить обучающимися большой по объему и сложный по сути материал. Ранее традиционно при чтении данных курсов использовались демонстрационные материалы в виде плакатов, рисунков, микрофотографий, схем, а на практических занятиях для закрепления теоретических знаний демонстрировались временные и постоянные цитологические и гистологические препараты. Однако статичность представляемого материала в одной определенной плоскости затрудняла понимание процессов, происходящих в организме на органном, тканевом и клеточном уровнях. В настоящее время развитие компьютерных мультимедийных технологий, создание специальных 3D-фильмов в динамике позволило сделать материал более интересным, доступным для восприятия и понимания студентов, в значительной степени способствовало повышению информационного уровня читаемых лекций. Это дополняет и обогащает традиционные технологии обучения. Использование мультимедийного сопровождения лекций и виртуальных лабораторных работ в значительной степени стимулировало заинтересованность студентов к обучению и получению новых знаний, развивало их интеллектуальную деятельность, помогало в самостоятельной работе (СРС).

В рамках вышеназванных лекционных курсов студентам предлагаются обзорные лекции с демонстрацией мультимедийных изображений цитологических и гистологических препаратов из базы доступных интернет ресурсов, а также полученных самими преподавателями и обучающимися. На наш взгляд, это является важным прежде всего в развитии практических навыков студентов для дальнейшей их профессиональной деятельности. Сделанные сотрудниками и студентами кафедры микропрепараты фотографируются, затем цифруются и вносятся в компьютерную базу данных для дальнейшего использования в учебном процессе. Данные материалы предназначены для проверки у студентов навыков идентифицировать цитологические и гистологические препараты и делать описание структур клетки, основных типов тканей человека и позвоночных животных, культуры клеток и тканей. Вместе с тем, в обучении широко используются мультимедийные материалы из зарубежных учебников и атласов, находящиеся в свободном доступе. Каждое занятие сопровождается демонстрацией микроскопических препаратов и использованием видео-систем, транслирующих изображения

клеток, тканей, органов непосредственно с микроскопа. Таким образом, компьютерные и мультимедийные технологии значительно расширяют возможности визуализированного сопровождения лекций и практических занятий по морфологическим и другим дисциплинам и решают проблемы методического обеспечения внеаудиторной самостоятельной работы студентов.

Кроме широкого использования видеоматериалов, электронных атласов, анимированных иллюстраций гипертекстовых учебников на лекциях и при проведении виртуальных лабораторных занятий, для проверки и закрепления полученных знаний осуществляется тестирование студентов в on line режиме. При проведении самостоятельной работы (СРС) студенты также используют предоставляемый преподавателем банк образовательных ресурсов (интерактивные упражнения и задания) из сети Интернет по морфологическим дисциплинам. Для проверки знаний обучающихся во время СРСП и рубежном контроле используется также банк разработанных преподавателем тестовых заданий по всем модулям и разделам изучаемого курса. Это позволяет осуществлять контроль студентов на всех этапах процесса обучения, устраняет субъективизм преподавателя и уменьшает затраты времени для проверки знаний. Данные тестовые включения представляют собой графические и текстовые задания с набором вероятных ответов. В целом преподавателями кафедры создана база тестовых заданий более 1000 по всем разделам изучаемых дисциплин. Она постоянно пополняется, совершенствуется, например, в связи с требованиями ВОУД. Сами студенты также активно привлекаются к составлению тестовых заданий, которые потом апробируются на корректность в группах. Корректными тесты считаются тогда, когда студенты затрачивают на ответ не более одной минуты и ответы являются правильными в 100% случаев. Было замечено, что многие студенты стремятся составлять тесты по разным разделам читаемой дисциплины и быть тестируемыми, так как этот процесс также оценивается преподавателем. Выполнение тестовых заданий, интерактивных упражнений и решение задач направлены не только и не столько на закрепление уже изученного материала, сколько на изучение нового при освоении материалов читаемых дисциплин.

Большое внимание преподавателями, читающими морфологические курсы, уделяется подготовке и наполнению учебно-методического комплекса дисциплин, кроме ставших уже традиционными материалами (силлабус, краткий курс лекций, презентации лекции, методические разработки к практическим и семинарским занятиям, вопросы коллоквиумов, рубежного контроля, экзаменов), в разделе дополнительные документы (учебники, учебные пособия, обзорные статьи) в обязательном порядке даются ссылки на интернет-ресурсы (мультимедийные фильмы, атласы, банки данных и др.) для облегчения самостоятельной подготовки студентов. Кроме того, по команде преподавателя, во время занятий студенты могут воспользоваться данными ссылками, так как все они являются активными пользователями интернет, имеют при себе ноутбуки, мобильные телефоны, планшеты и другие электронные носители. Следует заметить, что в настоящее время все студенты легко и свободно ориентируются в интернет сети, могут с помощью преподавателя или самостоятельно находить нужную информацию, обмениваться друг с другом найденными материалами, фильмами, схемами, рисунками, микрофотографиями. В процессе этой работы у студентов формируются также умения и навыки самостоятельного умственного труда, так как из большого потока информации они выбирают только необходимую, анализируют и только потом предоставляют ее преподавателю и студентам. Этот процесс также способствует интегрированию полученных теоретических знаний, развивает аналитические способности, расширяет кругозор, мотивирует к получению знаний и постепенно вырабатывает привычку к систематическим занятиям. Преподаватель положительно оценивает тех студентов, которые быстро находят качественные интернет источники, умение анализировать полученную информацию и достойно представить своим согруппникам.

Современные информационные технологии не только помогают студентам в обучении, но и в их научной деятельности в рамках НИРС и УИРС. Так, многие студенты кафедры биоразнообразия и биоресурсов участвуют в выполнении научных проектов, участвуют в экспедициях, собирают материал и, используя, современные методы цитологического гистологического, биохимического анализа обрабатывают в лабораторных условиях. Результаты полевых и лабораторных исследований заносятся в базу данных на компьютере,

обрабатываются статистически с использованием различных программ, анализируются и обсуждаются в свете современной научной литературы. На основе полученных данных студенты вместе с научными руководителями пишут статьи, тезисы, могут самостоятельно выступить на студенческих конференциях. При этом они также самостоятельно готовят презентации своих докладов, используя все возможности пространственного 3D-изображения представляемого материала. И как было сказано выше, все полученные материалы (цитологические и гистологические препараты, микрофотографии, рисунки, схемы, 3D-презентации) активно используются на лекционных и практических занятиях. Следовательно студенты не только привлекаются к НИРС и УИРС, но и к педагогическому процессу, что, безусловно, им также пригодится в последующей профессиональной работе.

Таким образом использование интерактивных методов обучения при проведении любых форм занятий по морфологическим дисциплинам в сотрудничестве студентов и преподавателей способствует достижению обучающимися высоких результатов профессиональной подготовки.

Литература

1. Дмитриева Е.Л., Тиняков О.А., Бурдастых Е.Н., Малышева Н.С. Применение интерактивных методов в образовательном процессе высшей школы //Ученые записки: электронный научный журнал Курского государственного университета.- 2014.-№1 (29).
2. Гущин Ю.В. Интерактивные методы обучения в высшей школе //Психологический журнал.- 2012.-№2. С.1-18.
3. Ступина С.Б. Технологии интерактивного обучения в высшей школе: Учебно-методическое пособие. – Саратов: Издательский центр «Наука», 2009. – 52 с.

Шеденова Н.У.

МЕТОД СОЦИАЛЬНОЙ АВТОБИОГРАФИИ В ПРЕПОДАВАНИИ ГЕНДЕРНЫХ ДИСЦИПЛИН

Гендерное образование является важным инструментом гендерной политики в обществе. В Стратегии гендерного равенства Республики Казахстан на 2006-2016 годы в качестве одной из основных целей обеспечения реального равенства прав и возможностей мужчин и женщин была поставлена задача внедрения гендерных знаний в систему образования, просвещение общества по осознанию необходимости правового и гендерного равенства, справедливых социальных отношений между мужчинами и женщинами. Поэтому необходимо внедрять и развивать гендерные дисциплины в университетах как проводники инновационного образования, направленного на подготовку профессионалов с широким и адекватным требованиям времени социально-гуманитарным кругозором.

Овладение основами гендерных знаний соответствует основным целям модернизации высшего образовании и отвечает задачам внедрения принципов Болонского соглашения в учебный процесс и повышения качества университетского образования. Концепция гендерного образования в Республике Казахстан предполагает формирование системы гендерного просвещения населения и овладения гендерными теориями и знаниями на уровне школ, колледжей, средних специальных и высших учебных заведений, образования для взрослых. Гендерное образование, являясь составной частью гендерных исследований как междисциплинарной области, направлено на стимулирование навыков анализа социальной реальности и индивидуального опыта мужчин и женщин с целью преодоления последствий несправедливой дифференциации мужских и женских ролей и неравенства их статусных позиций.

Под гендером в современных социальных науках понимается совокупность социальных и культурных характеристик поведения, ролей и норм, приписываемых мужскому и женскому полу. Гендерное образование раскрывает гендерные роли и нормы, соответствующие им гендерные стереотипы и ожидания окружающих людей, которые сопутствуют биологическому и социальному полу человека. Данные социальные конструкты, в свою очередь, задают определенные рамки и направления процесса социализации.

Гендерное образование является составной частью как научного знания, так и общественной идеологии и социальной политики. Его особенностью как технологии демократического развития общества является работа с гендерными стереотипами. По ними понимаются общественные представления, наиболее полно воплощающие модели поведения и набор личностных характеристик, определяемых «полом». Набор этих характеристик, безусловно, варьируется в зависимости от культурной специфики общества. В ходе преподавания гендерных дисциплин делается акцент на социальном содержании пола как характеристики личности. Проводимый обзор научных исследований и концепций гендера показывает, что женщины отличаются от мужчин не только по биологическим признакам, но и социальным характеристикам – их статусом в обществе, выполняемыми социальными ролями в гендерной системе, гендерными нормами и социальными ожиданиями. Тем самым показывается, что личностные различия оказываются более существенными, чем гендерные различия. Это меняет общественные представления о социальных «судьбах», ожидаемых сценариях жизни и биографиях женщин и мужчин.

Гендерное образование девушек и юношей является неотъемлемой составляющей социализации молодого поколения, а потому широкое внедрение данного подхода должно стать органичной составляющей процесса модернизации казахстанского образования. Гендерные исследования благодаря своей новизне, вариативности, отказу от шаблонов успешно выполняют роль катализатора модификации современного образования в сторону мобильности и гибкости системы преподавания, внедрения инновационных технологий. Они основаны на критике классических, традиционных методологий и утверждают познавательную ценность новых неклассических теорий и концепций, обогащая научный багаж студента. Гендерные исследования, являясь междисциплинарной областью, способствуют более тесному взаимодействию социальных дисциплин в системе высшего образования, подготовке более разносторонних специалистов. Гендерные курсы обогащают представления студентов о повседневной жизни, позволяют увидеть социальную жизнь как совокупность множества социальных практик, характерных для женщин и мужчин, разглядеть многоликость общества. На примере гендерных отношений можно убедительно показать, каким образом в обществе конструируются социальные системы и институты, происходит изменение социальных норм и ценностей. Это формирует у студентов представление о динамичности, вариативности развития общества.

Гендерное знание носит дискурсивный характер, делает акцент на многогранности истины, осмыслении и артикулировании женского и мужского опытов. Гендерное обучение направлено на преодоление гендерных стереотипов, связанных с традиционными гендерными ролями и традиционной системой гендерной стратификации, ориентирует на активное экономическое и политическое продвижение женщин и одновременно на вовлечение мужчин в процесс образования и воспитания. Тесная связь тематики занятий с повседневной жизнью студента и его жизненным поиском и самоопределением позволяет строить занятия и давать творческие задания для семинаров и самостоятельной работы с вовлечением личностного опыта обучающегося. Это в свою очередь делает знание предметным, и повышает интерес к обучению.

Задание для самостоятельной работы студентов «Гендерная социальная автобиография» закрепляет знания по теме «Гендерная социализация» в проблемном ключе, поскольку предполагает не только последовательное изложение своей автобиографии, но и анализ тех факторов, которые тем или иным образом повлияли на их становление как личности. На выполнение задания отводится 2-3 недели. Объем письменной работы предполагает написание сочинения объемом 3-5 страниц. Предполагается, что в эссе студентами презентуется анализ личностного развития, начиная с детских лет и заканчивая текущим возрастом.

Это задание является вариацией социальной автобиографии. Опираясь на предлагаемый преподавателем план автобиографии, студенты пишут в форме свободного размышления (эссе), как они проходили основные этапы становления личности. Цель данной работы состоит в том, что, опираясь на социологическую теорию социализации, студенты на основе рефлексии собственного жизненного опыта могли проследить воздействие «агентов социализации» - социального окружения, социальных институтов и организаций на формирование личности,

выделить основные социальные события, которые повлияли на формирование их идентичности. Как отмечает Кравченко А.И., цель социальной автобиографии – «пропустить общественные события, свидетелями которых вы являлись на протяжении своей жизни, через призму личных проблемы и стадий жизненного цикла» [1]. Данное задание позволяет увидеть, что социальная сцена общества заполнена живыми людьми с их каждодневными заботами и тревогами.

В рамках проведенных на протяжении нескольких лет гендерных курсов – «Социология гендера», «Гендерные аспекты социальной работы» - для студентов бакалавриата по специальностям «Социология» и «Социальная работа» было успешно апробировано задание СРС «Гендерная социальная автобиография». Оно основывается на личностно-ориентированном подходе, который позволяет соединить полученные образовательные компетенции, знания и навыки в ходе курса со своим жизненным опытом, увидеть студентам практическую значимость образовательного курса.

В форме эссе студентам предлагается осуществить достаточно глубокий и всесторонний анализ собственного процесса гендерной социализации. Перед ними ставится задача осмыслить собстенный биографический путь, своё личностное развитие, начиная с ранних детских лет и заканчивая текущим возрастом. Предлагаемый примерный план автобиографии является гибким, что соответствует принципам демократизма и свободы, уникальности личности и ее самостоятельности, которые особо характерны духу гендерных исследований. Отмечается, что важно проанализировать влияние разных социальных институтов на формирование личности.

В задании СРС представлен следующий план:

1. Дать название своей автобиографии
2. С какого возраста вы себя помните? Какие памятные события остались у вас о детстве? Как они повлияли на вас?
3. Вы помните, когда вы впервые осознали себя мальчиком и девочкой? Когда вы впервые почувствовали различия между мальчиками и девочками, мужчинами и женщинами, разное отношение к мальчикам и девочкам?
4. В какие игры вы играли в возрасте 5-8 лет? Помните ли вы свои любимые игрушки? С кем вы предпочитали играть?
5. Какие воспоминания у вас остались о школе? Какая модель поведения у вас была сформирована в школе? Как проходило ваше взаимодействие со сверстниками (одноклассниками и др.), учителями, родителями?
6. На ваш взгляд, были ли разными модели поведения мальчиков и девочек в школе?
7. Как проходило ваше взросление в подростковые годы? Кто стал для вас социальным образцом, на который вы ориентировались?
8. С кем вы проводили внешкольное время – с мальчиками, девочками или с теми и другими? Когда проявился первый интерес к противоположному полу? Какое место в вашей жизни в подростковые годы заняла «дружба» с представителями противоположного пола? Насколько важным стало для вас ваша внешность?
9. Какие личные и социальные изменения происходят с вами в ваши университетские годы? Является ли ваша гендерная идентичность важной/приоритетной на данном этапе жизни? Какое место занимают в вашей жизни отношения с противоположным полом?
10. Какие у вас были отношения с родителями в детстве и по мере взросления? Кто из родителей был вам близок? Какая ваша родительская семья – традиционная, паритетная (оба совместно принимают решения и берут на себя семейные обязанности), нетрадиционная (мама доминирует), другая?
11. Какое влияние на ваше развитие оказали родители и другие родственники, ваши друзья, знакомые семьи и т.д.? Стали ли родители или другие близкие люди для вас образцами «мужчины» и «женщины»? Какими вы видите свою будущую семью и место в ней мужчины и женщины?
12. Какие качества вы цените в женщинах и мужчинах? Легко ли вам быть женщиной/мужчиной? Считаете ли вы, что мужчины и женщины страдают от гендерных стереотипов?

13. Как влияли и влияют на вашу гендерную социализацию СМИ – телевидение, журналы, Интернет, газеты?

14. Какой ваш гендерный дисплей (внешний облик, поведение, манера одеваться, говорить и т.п.) – исключительно маскулинный/ феминный, умеренно-маскулинный/ феминный, относительно сбалансированный (унисекс), нарушающий общепринятые нормы и другое?

15. Можете ли вы себя назвать зрелой личностью? Что вам удалось достигнуть в своем личностном развитии на данный момент? Какие «агенты социализации» - социальное окружение (родители, родственники, друзья, знакомые, преподаватели и др.), социальные институты (университет, работа и т.д.) и организации (молодежные, по интересам в свободное время и т.д.) сейчас оказывают на вас наибольшее влияние?

16. Возможно ли общество, где достигнуто равенство полов? Хотели ли вы жить в нем?

17. Как вы думаете, что вас ждет впереди?

Свободное изложение гендерной социальной автобиографии, возможность студента по личному выбору сосредоточиться на одних вопросах с минимальным освещением других и даже их игнорированием, позволяют получить нарратив, который может стать основой последующего научного изучения специфики гендерных ролей и гендерных стереотипов, гендерной системы и социализации молодежи Казахстана. Сконструированные студентами автобиографии отражают как степень освоения ими гендерной теории, так и становятся социальными свидетельствами портрета современной молодежи.

Методологической основой данного упражнения – социальной автобиографии, широко практикуемого, в частности, в американских университетах, служит известная книга Р. Миллса «Социологическое воображение» [2]. Он выделил два рода социологических переменных - заботы и проблемы. Под заботами понимаются частные проблемы, составляющие содержание повседневной жизни отдельного человека, осознаваемые им и поддающиеся контролю. Таковыми являются факты личной биографии студентов. Проблемы носят общественный характер и не подвластны индивидуальному контролю, но так или иначе они влияют на повседневную жизнь данного человека. Они затрагивают социальную структуру и институты общества. Это могут быть циклы деловой активности и экономические кризисы, смена правительства, университетская политика, войны, безработица и т.д. Здесь студенты должны показать социальные институты, процессы, события, которые напрямую или косвенно воздействуют на них.

Социальное воображение, развиваемое студентом, позволяет увидеть тесную связь частного с общим, малого с большим, увидеть и понять, как мы связаны с социальной группой, обществом, научиться интерпретировать события жизни одного человека в контексте всего общества, увидеть социальные проблемы, сопровождающие процесс социализации, и пути их решения на примере собственной жизни.

В традиционной концепции образования обучение отделяется от воспитания границами учебного плана и аудиторных занятий. В современных моделях процесс обучения предполагает не только трансляцию знания, но и социально-психологическое развитие обучаемых. Использование инновационных технологий обучения, направленных на самостоятельное изучение материала, развитие творческих, прикладных и аналитических навыков позволяет студентам связать теорию и практику, понять, как они могут использовать полученные знания в реальной жизни. В этом плане гендерные знания имеют высокий уровень применимости при условии активной позиции обучающихся.

Гендерное образование и просвещение является важной составной частью демократической парадигмы. Мир становится многообразным, плюралистическим, открывающим возможности самореализации и творческого проявления людей разного пола, возраста и социального происхождения. Гендерные дисциплины, таким образом, расширяют не только профессиональные и научные горизонты студентов, но и социальные, способствуя преодолению всех форм и проявлений дискриминации полу, достижению гендерного равенства. В этом смысле гендерное образование не обязательно присутствует только в каких-то конкретных образовательных программах, но является частью идеологии высшего образования.

Список использованной литературы:

1. Кравченко А. И. Социология: Задачник-тетрадь: Для студентов вузов. - М., 1997. - С. 84-87.
2. Миллс, Ч. Р. Социологическое воображение / Пер. с англ. О. А. Оберемко; под общей редакцией и с предисловием Г. С. Батыгина. — М.: Издательский Дом NOTA BENE, 2001. — 264 с.

Шмыгалева Т.А., Черикбаева Л.Ш.

АКТУАЛЬНОСТЬ РАЗРАБОТКИ АВТОМАТИЗИРОВАННЫХ СИСТЕМ УПРАВЛЕНИЯ

В современном обществе в условиях бурного развития экономики нашей страны, появления и усовершенствования информационных технологий, на различных торговых предприятиях малого и среднего бизнеса остро встает вопрос эффективного, рационального управления информацией. Требования времени говорят о том, что для стабильного функционирования даже небольших фирм и магазинов необходимо четко контролировать работу, вести отчеты и управлять потоками информации.

На первой стадии ведения бизнеса возникает необходимость в помощнике, который бы давал советы и помогал структурировать и вести данные о продажах. Актуальность разработки автоматизированных систем управления определяется необходимостью внедрения системы электронного документооборота на предприятиях, учебных заведениях, вызванной большими объемами работы с документами, поиском, утверждением, согласованием документов, автоматизацией движения конструкторско-технологической документации, экономией времени, обеспечением информационной безопасности и повышением исполнительской дисциплины для контролируемости технологических процессов.

Успех любой АСУ зависит от правильного определения основных этапов ее построения. Задачи создания автоматизированных систем управления предприятиями обуславливают актуальность разработки отечественных программных продуктов с использованием компьютерных технологий проектирования многокомпонентных систем.

Разработка автоматизированных систем управления должна включать:

1. Полный анализ всех параметров будущей системы.
2. Постановка задачи: данный этап является важным, так как успех АСУ во многом зависит от правильного, корректного определения целей и задач.
3. Проектирование базы данных.
4. Создание проекта: - проектирование интерфейса; - проектирование программного кода.

В работе был разработан программный комплекс «АС учета товаров в магазине». Создание программного комплекса преследует достижение следующих основных целей: учет товаров закупаемых и продаваемых; интуитивно понятный интерфейс; структурирование данных о товаре; многопользовательский интерфейс; помощь при закупе товара; различные варианты отчетов о продажах.

Программный комплекс «АС учета товаров в магазине» ориентирован на небольшие фирмы и магазины, нуждающиеся в облегчении учета товара, услуг.

В проектировании данного программного комплекса немаловажную роль играет правильное построение и организация планирования производственной мощности предприятия. В этом вопросе особое место занимает управление запасами и регулирование колебаний спроса.

Услуги хранить нельзя, но можно создавать запасы товаров, которые используются в процессе оказания услуг. Таким образом, запасы являются важным элементом многих сделок в сфере услуг, например в розничной торговле. Помимо товарных существует множество других видов запасов — запасных частей, канцелярских принадлежностей, расходных материалов, присутствующих во всех организациях.

Запас - объект, формирующийся под воздействием входящего и выходящего материального потока (рис.1). Входящий поток инициализируется смежными звеньями

логистической цепи, которые могут принадлежать одному или нескольким юридическим лицам. Совокупность всех входящих материальных потоков - «Поставка». Аналогично, все выходящие потоки - «Потребление».

Формирование запаса под воздействием входящего и выходящего материальных потоков.

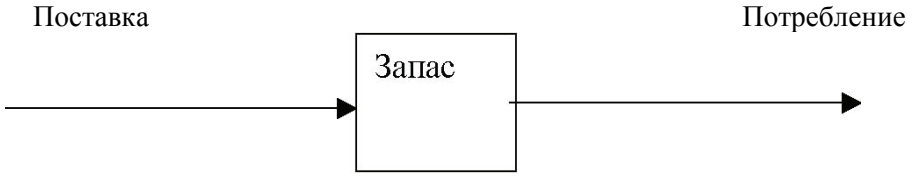

Рисунок 1 .

Не имея возможности напрямую влиять на характеристики потребности, менеджеры используют возможности влияния на характеристики поставки для управления запасом. На стороне «Поставка» главными вопросами являются 1) сколько и 2) когда заказать товарно-материальные ценности (ТМЦ) для восполнения запасов. Таким образом, значение экономически целесообразного размера заказа – ключевой параметр оптимальности уровня запасов в организации. Именно от его величины зависит дальнейшее поведение запаса и управление им.

В проектировании АСУ были рассмотрены две возможности построения моделей управления запасами. Первая - зафиксировать размер заказа, тем самым однозначно ответив на вопрос восполнения запаса – (1) сколько заказать ТМЦ. Вторая возможность – зафиксировать интервал времени между заказами, тем самым однозначно ответив на вопрос (2) когда надо заказать ТМЦ для восполнения запаса. Таким образом, имеется две основные модели управления запасами:

1) модель с фиксированным размером заказа,

2) модель с фиксированным интервалом времени между заказами.

Основная идея работы с фиксированным размером заказа (или по точке перезаказа) состоит в следующем: при снижении запаса до порогового уровня (точки перезаказа) требуется сделать заказ в заранее определенном, как исходный, размере параметра модели.

Основная идея работы с фиксированным интервалом времени между заказами состоит в следующем: при наступлении планового момента времени выдачи заказа делается заказ в размере, который определяется из целесообразности достижения после поставки желательного максимального размера запаса. При поступлении поставки в срок и соблюдении заданных границ исходных данных запас в момент поставки снижается до уровня гарантийного (страхового) запаса. При наличии сбоя поставки бесперебойное потребление обеспечивает гарантийный запас. Ключевым параметром модели с фиксированным интервалом времени между заказами является интервал времени между заказами.

Неотъемлемым этапом в данной работе, как и при любом проектировании автоматизированных систем управления, является моделирование предметной области. Для решения данной проблемы была использована UML-технология. Модель предметной области представляет словарь терминов, которым пользуются для выявления и описания прецедентов системы в дальнейшем. При построении статической модели системы мы находили классы, которые адекватно отображают абстракции предметной области. На рис.2 представлена полученная в результате моделирования прецедентов диаграмма прецедентов.

Информационные системы являются многопользовательскими системами по определению. Это свойство само по себе требует наличия базы данных, с которой могут одновременно работать многие пользователи. Прикладные программы зависят от базы данных, однако, обратное утверждение неверно. Вывод очевиден – надлежащий проект базы данных, который может объединить и поддерживать прикладные программы, является необходимым условием реализации информационной системой предусмотренных функциональных возможностей.

Диаграмма прецедентов актера «Пользователь»

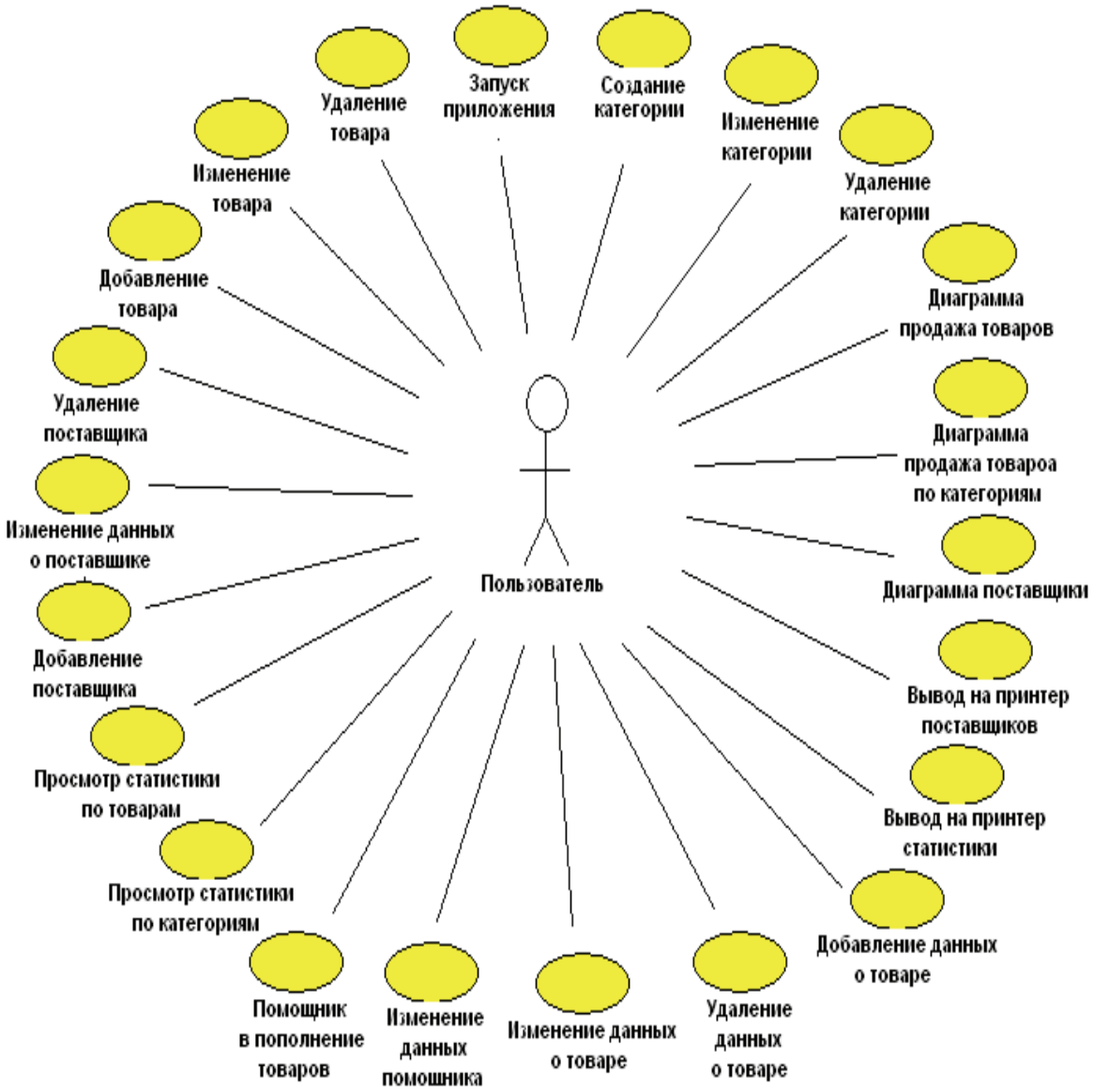

Рисунок 2.

В процессе реализации программного комплекса «АС учета товаров в магазине» выбрана реляционная база данных на основе Microsoft SQL Server 2014, так как эта система предоставляет доступ, как по локальной сети, так и через удаленное соединение.

Логическим заключающим этапом в разработке программного продукта является проектирование графического интерфейса пользователя (GUI – Graphical User Interface). Главная задача в проектировании пользовательского интерфейса для системного аналитика заключается в том, чтобы в сотрудничестве с другими специалистами разработать удачный интерфейс.

Основные принципы, которые были учтены при выполнении работы, это то, что пользователям следует представлять знакомую среду (это касается и панелей инструментов, меню, кнопок, полей экранов и т.д.), поведение и внешний вид которой предсказуем. Хорошо спроектированный интерфейс должен позволять пользователям экспериментировать и совершать ошибки, проявляя терпимость к ошибкам. В случае возникновения вопросных ситуаций следует предупреждать пользователя оповещающими сообщениями, диалоговыми окнами и т.д. Для реализации этого этапа были использованы возможности C#.

В работе был разработан программный комплекс, позволяющий вести учет товаров в магазине, с возможностью получения различных отчетов, подсчета сумм, анализа поставщиков

и проданных товаров, но главным моментом этой работы стал «помощник», который облегчает задачу пополнения товара, давая рекомендации сотрудникам магазина, фирмы. Благодаря «помощнику» достигается компромисс между средствами, уходящими на закуп товара, и площадью помещения для хранения товара, что, несомненно, говорит об экономической стабильности и рациональности использования средств магазина, фирмы.

Разработанный программный комплекс имеет интуитивно понятный интерфейс, что значительно облегчает работу. Данная особенность является весомым преимуществом проекта перед аналогичными, уже существующими программными средствами.

В силу бурного развития предпринимательской деятельности в Республике Казахстан, потребность в программном обеспечении данного вида деятельности принимает большое значение. Поэтому направление, взятое в этой работе, является достаточно перспективным. Работа может быть расширена и, включать в себя полный учет финансовой деятельности не только магазина или небольшой фирмы, но и достаточно крупного предприятия.

Список литературы

1. Культин Н.Б. Microsoft Visual C# в задачах и примерах. – СПб.: «БХВ – Петербург», 2009. - 320 с.
2. Послед Б.С. Borland C++ Builder 6. Разработка приложений баз данных – СПб.: ДиаСофтЮП, 2003.- 320 с.
3. Mike Aubert. Изучи сервер Windows SQL 2014 за 15 минут в неделю. М.: Бином, 2014. – 290 с.
4. Михаил Абрамян. Visual C# на примерах. Санкт-Петербург. «БХВ – Петербург». 2008.
5. 496 с.
6. Виктор Зиборов. Visual C# 2010 на примерах. – СПб.: БХВ-Петербург, 2011.-432 с.
7. Организация взаимодействия человека с техническими средствами АСУ, том 4: «Отображение информации», редакция В.Н. Четверикова, Москва, «Высшая Школа», 1993.
8. «Рекомендации по общепользовательскому интерфейсу», Microsoft, редакция, 1995г.
9. Шмыгалева Т.А., Санаупова Ж.Т. Роль разработки автоматизированной системы управления в развитии информационных технологий. Материалы 3 Международной конференции «Современные тенденции развития науки в Центральной Азии». Известия научно-технического общества «Кахак», Алматы, 2007.

Цой М.О.

МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ (ГОВОРЕНИЕ)

В современном обществе изучение иностранных языков становится неотделимой составляющей профессиональной подготовки специалистов самого разного профиля, и от качества их языковой подготовки во многом зависит успешное решение вопросов профессионального роста и расширение контактов с зарубежными партнерами.

Развитие международных и межкультурных связей, а также процессы мировой глобализации служат сближению культур и росту международного общения между представителями различных народов. Полноценное общение подразумевает, в первую очередь, общение языковое. Необходимо надо отметить, что в последние годы наблюдается и возрастание интереса к изучению иностранных языков, в том числе и к изучению корейского языка. Перед преподавателями-лингвистами поставлена важная исследовательская задача - создать и разработать специальную методику обучения иностранному языку, что позволило бы эффективно научить студентов общению на иностранном. Обращаясь к теме говорения, необходимо заметить, что в первую очередь, говорение как вид речевой деятельности, опирается на язык, как средство общения. Безусловно, преподаватель закладывает основы для развития коммуникативно-целесообразной связной речи, следовательно необходимо использовать инновационных методов в образовательном процессе:

Несколько моделей обучения:

- пассивная - обучаемый выступает в роли «объекта»(слушает и смотрит)
- активная - обучаемый выступает в роли «субъектом» обучения (самостоятельная работа, творческие задания);
- интерактивная – процесс взаимодействия

Пассивный метод Схема 1

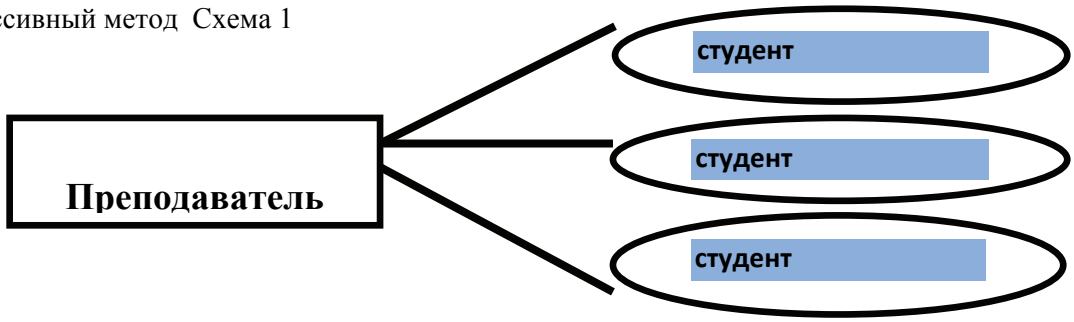

Пассивный метод - форма взаимодействия студентов и преподавателя, в которой преподаватель является основным действующим лицом и управляющим ходом урока, а студенты выступают в роли пассивных слушателей.

Активный метод Схема 2

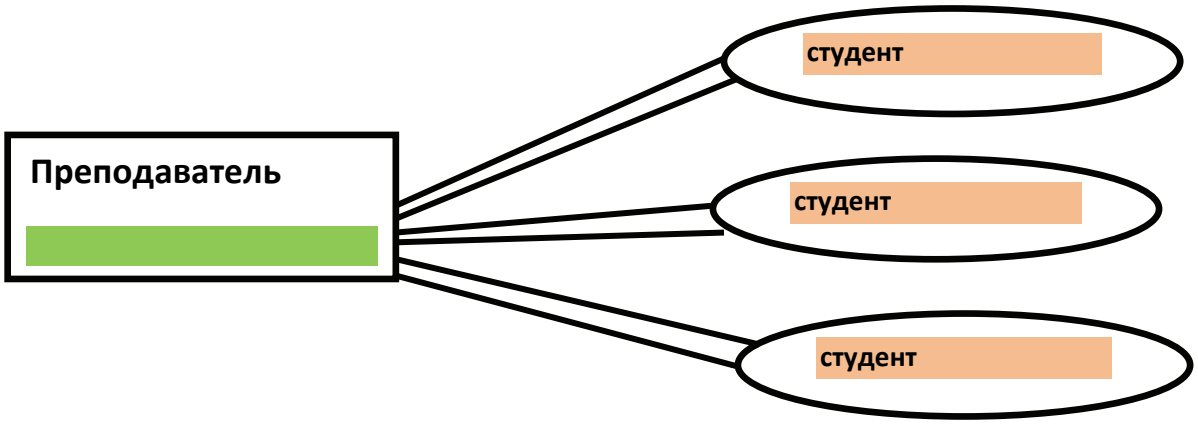

Активный метод – это форма взаимодействия студентов и преподавателя, при которой преподаватель и студенты непосредственно сотрудничают друг с другом в ходе урока. В данном процессе все участники выступают в качестве не пассивных слушателей, а в роли активных участников, при этом преподаватель и студенты участвуют на равных правах.

Пассивные методы обучения предполагают авторитарный стиль взаимодействия, в то время как активные методы основываются на демократическом стиле.

Интерактивные методы можно рассматривать как наиболее современную форму активных методов.

Интерактивный метод Схема 3

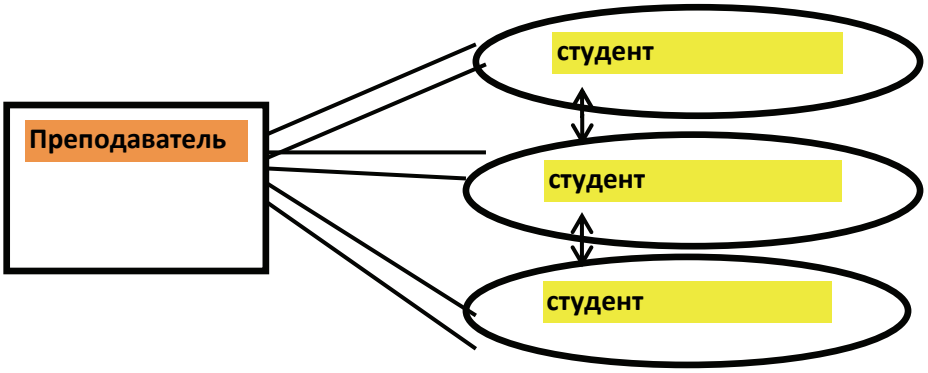

Интерактивный метод

Интерактивный - (от interactive-взаимодействующий; из interact - взаимодействовать: из inter – между + act - действовать) означает взаимодействовать, находиться в режиме беседы, диалога с кем-либо. Другими словами, в отличие от активных методов, интерактивные ориентированы на более широкое взаимодействие студентов не только с преподавателем, но и друг с другом в процессе обучения.

Принцип интерактивного обучения:

- гибкость;
- элективность;
- развитие сотрудничества;
- это использование методов активного обучения

Важное отличие интерактивных упражнений и заданий от обычных в том, что выполняя их студенты не только закрепляют уже пройденный материал, но и изучают новый.

Что собой представляет ГОВОРЕНИЕ?

Говорение представляет собой форму устного обучения, с помощью которой происходит обмен информацией, осуществляемой средствами языка. Кто данную информацию получает, должен говорить на одном языке, понятном друг другу. Именно этой цели и следует обучение иностранному языку в университетах. Как известно, чтобы достичь главной цели обучения иностранному языку необходимо расширять и общеобразовательный кругозор студентов. После окончания учебы в высшем учебном заведении, выпускники изучавшие иностранные языки, должны уметь осуществлять диалоги с различным кругом людей, свободно высказывать о себе и об окружающем мире и уметь выражать при этом свое отношение к воспринятой информации или предмету высказывания.

Основной целью обучения говорению является развитие у слушателей навыков устного речевого общения в разных ситуациях.

Цель – концепция выражения собственных мыслей. В корейском языке существуют различные окончания и выражения, которые употребляются в зависимости от возраста собеседника.

Поэтому педагог должен верно направлять и правильно объяснять студентам все нюансы, учитывая специфические возрастные аспекты в разгоаоре.

- заинтересовать слушателей мультимедийными средствами, с применением DVD, CD, ноутбуков и использовать другие увлекательные материалы;
- подготовить и провести познавательный и интересный урок;
- создать благоприятную атмосферу для слушателей на занятиях;
- можно использовать интересные мимические выражения лица на уроке при объяснении нового материала, а также применять отдельные жесты и взгляды.

Преподаватель на занятиях должен быть в постоянном контакте со студентами, по возможности больше разговаривать с ними, а также помогать им составлять диалоги.

Прогресс говорения

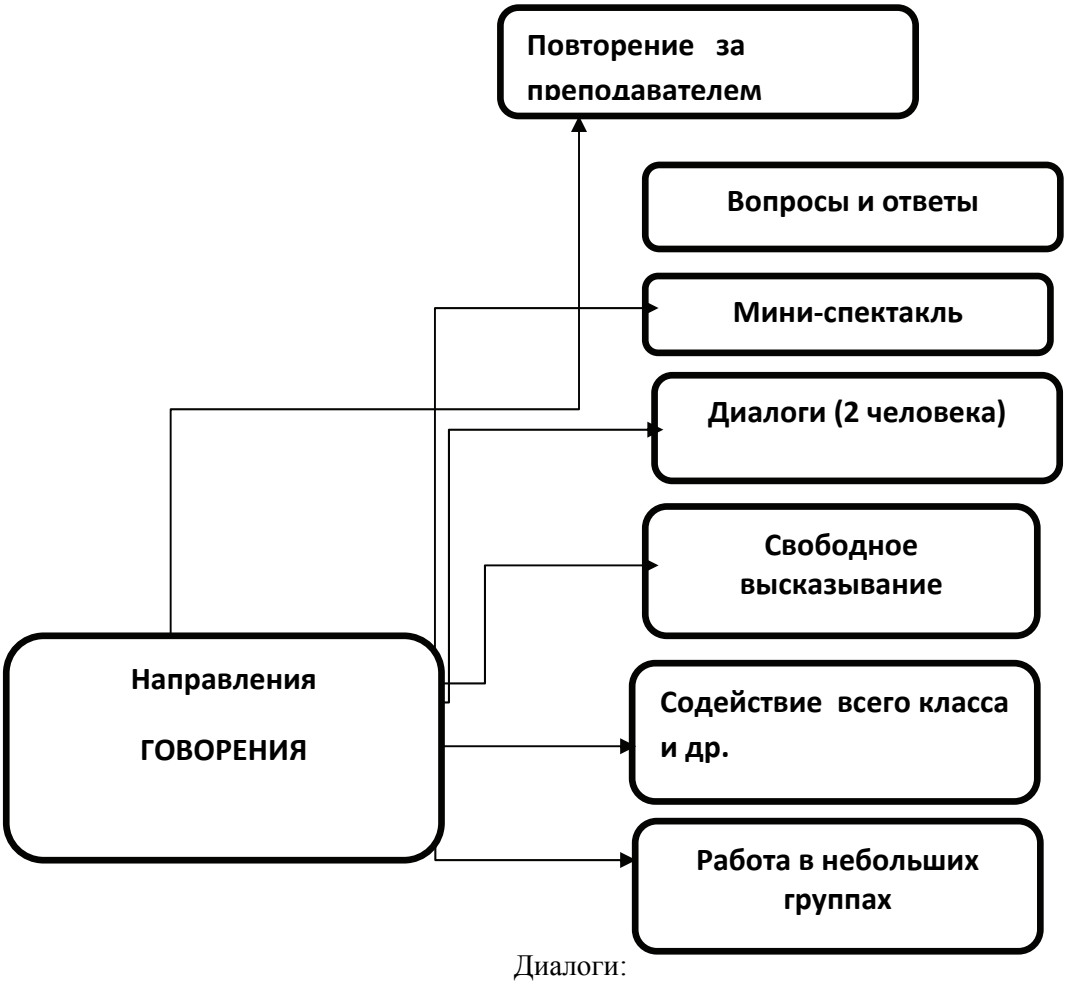

Диалоги:

오후에 수업이 없어서 책을 읽으러 가요.
그래요? 무슨 책을 읽어요?

Перевод текста на корейский язык

Ищу работу
Место нахождения: киоск при больнице Син чён
Работа: продавец
Время работы: с 13:00 до 16:00 ч. дня.
Оплата: почасовая работа - 4000 вон.

Составление предложений (упражнение)
Как правильно сказать номера телефона на корейском языке?

Коммуникативный подход в обучении иностранным языкам.
В нем акцент делается на:
- подход к обучению;
- роль преподавателя в обучении;
- упражнения и задания.
Цель подхода: коммуникативная компетенция студента

При этом лексический запас каждого студента отражается в его устной и в письменной речи. Наиболее трудоёмкая часть работы по обогащению словарного запаса студента.

Изучение слов – это актуальная задача преподавания языка. Расширение словарного запаса играет не только важную, а решающую роль в иноязычной среде.

Известный британский лингвист Дэвид А Уикинз говорил:

«Не зная грамматики можно сообщить очень мало, но не зная лексики, сообщить нельзя вообще ничего». Это объясняет, почему мы путешествуем со словарем, а не грамматикой. Благодаря обширному словарному запасу легче формируются навыки слушания, говорения.

Несколько корейские пословицы:

1. Начало полдела - В любом деле начать сложнее его.

2. Соседи ближе дальнего родственника - Живущий рядом соседи может быть ближе, чем, родственники, живущие далеко.

3. На длинный хвост всегда наступят. – Если постоянно делать плохие дела, то они в конце раскроются.

4. И на прекрасную гору Кымган идут после еды. – Каким бы интересный не было дело, наслаждение можно получать только насытившись.

5. Лягушка в колодце - Человек неграмотный, оторванный от внешнего мира (человек с узким кругозором) и т.д.

Корейские идиоматические выражения:

1. Разрушать стену – уничтожать препятствия.
2. Легкие плечи. – из-за того, что закончил всю работу, плечи полегчали.
3. Нехватка рук – не хватает рабочие руки.
4. Не успев глазом моргнуть – означает, что слишком занят.
5. Обливаться кровью и потом – Весь день работает, не жалея себя. и т. д.

При обучении говорению на иностранном языке необходимо внедрять технические средства. Рациональное использование технических средств дает возможность преподавателю активизировать речевую деятельность студентов в требуемом направлении.

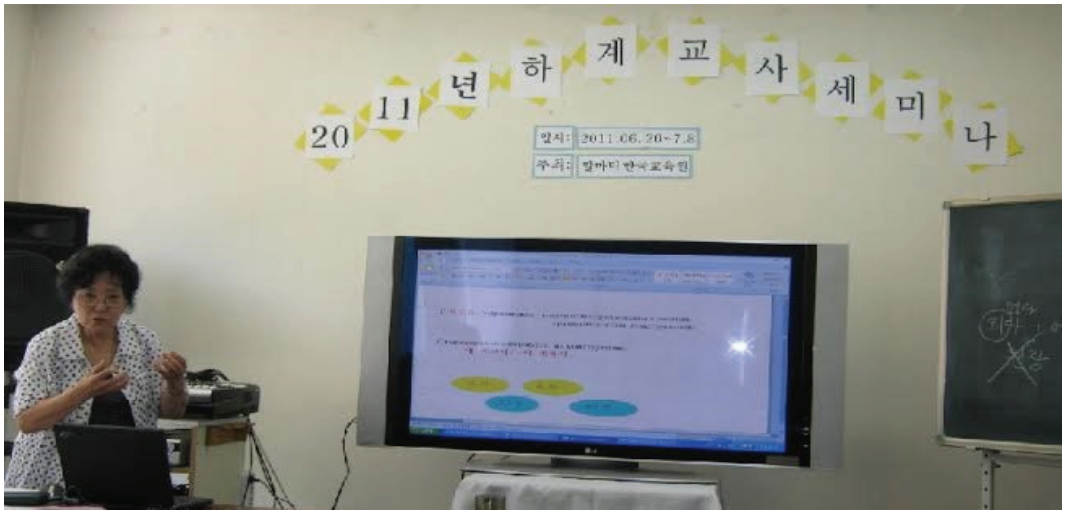

Как показывает опыт, основной трудностью при обучении говорению является проблема мотивации коммуникативной функции:стеснение учащихся говорить на иностранном языке, боязнь сделать ошибки и подвергнуться критике со стороны учителя.

И в заключении хочется сказать, об исключительной роли педагога в формировании умений речевого общения студентов. И здесь первым важнейшим условием развития речи и мышления студентов является свободная и точная речь само го педагога.

Василий Александрович Сухомлинский - выдающийся советский педагог –новатор писал: «Сколько времени теряется на бесчисленные повторения, необходимость в которых возникает тогда, когда предмет, явление, понятие не находит в речи учителя яркой, доступной пониманию ребенка словесной оболочки».

Цычуева Н.Ю.

МЕТОДЫ ПРАКТИКООРИЕНТИРОВАННОГО ПРЕПОДАВАНИЯ ОСНОВ ПРИМЕНЕНИЯ КОСМИЧЕСКОЙ СЪЕМКИ В КАРТОГРАФИИ

Информация о состоянии поверхности Земли востребована при решении многих экологических, хозяйственных и научных задач, и традиционно представляется в виде карт (растительности, ландшафтных и т.п.). Данные дистанционного зондирования Земли являются одним из основных источников достоверных и оперативных данных.

Космическая съемка позволяет решить задачу создания подробных и достаточно точных цифровых моделей местности, карт растительного покрова, карт береговой линии и многих других карт, с применением высокотехнологичных методов обработки данных дистанционного зондирования Земли. Для создания такой продукции необходимы изображения со спутников, знания о предварительной обработке снимков, знания о дешифрировании данных, а также

специализированное программное обеспечение для последующей обработки полученной информации. При создании цифровых моделей рельефа необходимы изображения, образующие стереопару, либо интерферометрическую пару, позволяющие получить информацию о рельефе местности.

Студентам географам необходимы знания основ дистанционного зондирования так как на данный момент космоснимки являются:

- источником достоверной, оперативной информации для геоинформационных систем (ГИС);
- источником актуальной информации для обновления различных географических карт;
- источником информации для обнаружения глобальных изменений;
- источником информации для мониторинга различных природных и антропогенных объектов.

При помощи космосъемки возможно проведение мониторинга компонентов природной среды: атмосферы, мирового океана, ледяного покрова (морские льды, полярные районы), растительного покрова суши.

Целью преподавания дисциплин об основах применения космической съемки в картографии является обучение студентов географического факультета теоретическим и практическим знаниям по изучению и обработке данных дистанционного зондирования Земли. Программа дисциплины основывается на базе дисциплин: математики в картографии, геоинформатика и физика. Программой дисциплины предусматривается проведение лекционных и лабораторных практических занятий.

Основными задачами дисциплины является предоставление знаний получения информации о форме и поверхности Земли по данным космической съемки. В числе задач обучения: изучение основных понятий, характеризующих дистанционное зондирование; умение определять тип изображения и основные характеристики космического снимка; применять космические снимки для получения количественной и качественной информации о географических объектах; применять основные методы дешифрирования, иметь навыки дешифрирования космоснимков; уметь проводить основные этапы обработки космоснимков в программных комплексах по обработке данных дистанционного зондирования; решать практические задачи с использованием космических снимков при создании карт подстилающей поверхности, цифровых моделей местности и построении тематических карт.

Основными методами преподавания, как и любой другой дисциплины, являются устное изложение знаний (лекция, объяснение); работа по съёмке и составлению плана местности; наблюдения; опыты; работу с наглядными пособиями (картами, снимками, схемами, моделями, графическими пособиями и пр.); работу с учебниками и дополнительной литературой. Работа с картами и космическими снимками занимает ведущее место в системе практических и самостоятельных работ студентов.

Однако, более продуктивными методами преподавания дисциплин по применению космических снимков являются практикоориентированные методы. Данный тип методов направлен на предоставление студентам знаний и навыков как по непосредственной обработке снимков, так и умения по применению дополнительных технических средств при работе над конкретными научными проектами.

Основными практикоориентированными методами преподавания основ космической съемки в картографии, о которых отмечено в данной статье, являются:

1. Сбор наземной информации о подстилающей поверхности для верификации результатов дешифровки космоснимков. После проведения дешифровки космоснимка и получения отдельных классов объектов для карты, необходима верификация каждого из выделенных классов. Верификация проводится по наземным данным, собранным с той же территории что и снимок, однако с меньшего района. Информация собирается по определенной методике, включающей описание почвенного и растительного покрова, характера антропогенной нарушенности и т.п. Затем, наземные и данные с ксмоснимка сравниваются и определяется процент ошибки дешифровки. Это один из основных методов определения правильности работы дешифровщика, в данном случае – студента. Ознакомление с подобным методом на практике, позволяет студентам подготовиться к работе на производстве.

2. Использование GPS-навигатора для определения географических координат местности и точной геопривязки космоснимка на занятиях вне аудитории. На одном из занятий студентам предлагается задание уточнить географическую привязку космического снимка по данным собранным с территории покрытия снимка. Для выполнения данного задания необходимо использование GPS-навигатора. Студенты разбиваются на группы и обходят местность, запечатленную на снимке, отмечая ключевые объекты местности с фиксацией точных географических координат по навигатору. Затем, в аудитории проводится географическая привязка снимка по отмеченным точкам.

3. Лабораторные работы студентов ведутся с использованием космоснимков на территорию исследований их будущих выпускных работ. Это необходимо для того, чтобы вся аудиторная работа студентов в течение семестра была востребована ими в дальнейшем. Все это увеличивает заинтересованность студентов в более точном и ответсвенном проведении расчетов во время лабораторных работ.

4. Применение специализированных компьютерных программ для обработки космоснимков. Обработка космических снимков невозможна без использования специального программного обеспечения. На занятиях по изучению дистанционного зондирования используются лицензионные программы ArcGIS и ENVI. Студенты узнают об основных функциях программ и алгоритмах обработки космоснимков. Приобретение навыков работы в этих программах позволит студентам в будущем найти работу в компаниях по обработке данных дистанционнго зондирования.

5. Объяснение материала лекции на основе реально реализованных научно-исследовательских проектов. Участие преподавателя в реальных научно-исследовательских работах позволяет строить занятия с использованием материалов этих проектов, а также показать на практике ход исследований и получения результатов, необходимых конечным заказчикам. На данный момент лекции основываются на материалах проектов, реализованных в Казахстане:

- Космический мониторинг сельскохозяйственных угодий по программе 021 «Агрохимическое и агроклиматическое обеспечение сельскохозяйственного производства» 2007-2014;
- Республиканская бюджетная программа 002: «Прикладные научные исследования в области космической деятельности» 2008-2013;
- Проект Министерства охраны окружающей среды РК «Управление засушливыми землями» в 2004-2009, по осуществлению космического мониторинга и моделирования поглощения CO^2;
- Республиканская бюджетная программа 076: «Прикладные научные исследования в области космической деятельности» 2014-2016.

Таким образом, на занятиях по изучению основ применения космических снимков преподаватель использует как минимум 5 практикоориентированных методов. Навыки, приобретенные студентами-географами в ходе обучения, позволят будущим специалистам быть подготовленными к работе на производстве над конкретными научно-исследовательскими проектами с использованием данных дистанционного зондирования Земли и ГИС.

Якубаева К.С.

ИЗУЧЕНИЕ ВОЗВРАТНЫХ ГЛАГОЛОВ НА ЗАНЯТИЯХ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

Возвратные глаголы русского языка были предметом внимания лингвистов в силу целого ряда особенностей (А.В.Бондарко, Л.Л.Буланин, В.В.Виноградов, А.В.Исаченко, И.Г.Милославский, Б.Ю.Норман, Н.А.Янко-Триницкая и др.). Они являются частотными, широко употребляются в разных сферах общения, обладают богатым набором лексических значений.

Проблема обучения иностранных студентов русским возвратным глаголам рассматривалась в работах методистов РКИ (В.Н.Вагнер, И.И.Гадалина, Н.И.Киселева, С.Г.Лобашкова и др.).

При усвоении данной группы глаголов у студентов-иностранцев возникают трудности, обусловленные лексико-грамматической характеристикой возвратных глаголов, а также несоответствием в их образовании, управлении и функционировании в русском и родном языке учащихся. Так, в английском языке нет формального показателя возвратности при глаголе, лишь в некоторых случаях для выражения действия, направленного на себя, используется сочетание глагола с возвратным местоимением «myself». I wash myself . (Я умываюсь). Однако возвратные местоимения часто опускаются: He washes, dresses and then has his breakfast. (Он умывается, одевается, а затем завтракает).

В.Н.Вагнер считает, что наибольшие затруднения для англоговорящих студентов ввиду отсутствия межъязыковой аналогии представляют глаголы общевозвратного значения. В английском языке не прослеживается четкой дифференциации глаголов на переходные и непереходные, поэтому один и тот же глагол может иметь значение переходности и непереходности, К числу таких глаголов относятся, например, глаголы to begin – начинать(ся), to end - кончать(ся), to finish – заканчивать(ся), to open - открывать(ся), to continue - продолжать(ся), to close – закрывать(ся), to change - изменять(ся), to return - возвращать (ся), to stop - останавливать(ся) и др., например: The teacher began the lesson. * Учитель начал урок. The lesson began at 2. - Урок начался в 2 часа. В русском языке глагол (кроме редких исключений) не может совмещать в себе оба значения - значения переходности и непереходности. Преобладающей чертой русских возвратных глаголов является непереходность. Эта особенность возвратных глаголов русского языка должна быть хорошо усвоена иностранными студентами, поэтому обучение возвратным глаголам целесообразно строить на основе сопоставления структур предложений с возвратными и невозвратными глаголами и разграничении употребления данных глаголов.

Согласно функциональному и ситуативно-тематическому принципам преподавания РКИ возвратные глаголы вводятся и отрабатываются по мере знакомства, углубления и расширения той или иной учебной темы. Так, например, при изучении тем «Знакомство», «Семья» употребляются следующие возвратные глаголы: *знакомиться, здороваться, прощаться, встречаться, заботиться, рождаться, жениться* и др. Тема «Учеба, работа, интересы» предполагает активизацию таких возвратных глаголов, как: *учиться, заниматься, готовиться, трудиться, интересоваться, увлекаться, стараться и* др. Темы «Мой родной город», «Моя страна», «Казахстан», «Алматы – город, в котором я учусь», «Астана – столица Казахстана» не могут быть раскрыты без глаголов: *находиться, называться, иметься, являться, располагаться, появляться, гордиться, становиться* и др. Темы «Наш университет», «Моя будущая профессия» требуют работы над возвратными глаголами: *начинаться, продолжаться, заканчиваться, осуществляться, обучаться, состояться, добиваться, хотеться, пытаться, стараться, удаваться* и др. По мере овладения студентами-иностранцами русским языком расширяются старые и появляются новые учебные темы, активизирующие все большее число возвратных глаголов в связи с их большим «семантическим» потенциалом, что обусловливает их высокую частотность в речи учащихся.

Однако не всегда иностранные студенты правильно употребляют конструкции с возвратными глаголами, что объясняется незнанием системных и лингвистических особенностей данных глаголов.

При организации методической работы над возвратными глаголами должны учитываться следующие особенности.

К возвратным глаголам относятся глаголы с постфиксом **–ся**. Все возвратные глаголы являются непереходными. Они образуются как от переходных глаголов (*одевать – одеваться, умывать – умываться, различать – различаться, радовать – радоваться*), так и от непереходных (*стучать – стучаться, грозить – грозиться*). Присоединяясь к переходным глаголам, постфикс **-ся** превращает их в непереходные: *одевать* кого? / что? – *одеваться*. Присоединяясь к непереходным глаголам, **-ся** усиливает значение непереходности: *стучит – стучится*.

Возвратные глаголы могут быть соотносительными по возвратности. Пару, соотносительную по возвратности, образуют только переходные глаголы, при этом возвратный

глагол отличается от переходного только постфиксом –ся: *причесывать – причесаться, одевать – одеваться.*

Не являются соотносительными по возвратности глаголы с постфиксом –ся, имеющие иное лексическое значение по сравнению с соответственными невозвратными глаголами: *добить – добиться, пытать – пытаться, заниматься – занимать.*

И.И.Гадалина делит все возвратные глаголы на пять разрядов: 1) собственно-возвратные глаголы, 2) общевозвратные глаголы, 3) косвенно-возвратные глаголы, 4) взаимно-возвратные глаголы, 5) качественные глаголы. Рассмотрим подробно каждый из этих разрядов.

1. Собственно-возвратные глаголы. В этих глаголах постфикс **–ся** показывает, что действие не переходит на другой предмет, а направляется на действующее лицо. Значение постфикса –ся в этих глаголах близко к значению возвратного местоимения *себя: умываться, одеваться, мыться, купаться, причесываться, вытираться, защищаться, бриться и др.*

В рамках этого разряда выделяется группа глаголов, обозначающих состояние, переживаемое субъектом: *унижаться, сдерживаться* и др.

2. Общевозвратные глаголы – глаголы, обозначающие чувства, эмоции, состояние. Эти глаголы могут относиться только к субъекту, выраженному одушевленными существительными: *радоваться, веселиться, печалиться, волноваться, беспокоиться, удивляться, восхищаться, поражаться, смеяться, улыбаться, любоваться и др.* Соответствующие глаголы без –ся могут относиться к субъекту, выраженному одушевленными, и неодушевленными существительными. Например, сравните: *Музыка веселит нас. – Мы веселимся. Меня волнует этот вопрос. – Я волнуюсь.*

3. Косвенно-возвратные глаголы обозначают действие, совершаемое субъектом в своих интересах: *учиться, строиться, подниматься, возвращаться, направляться, двигаться, надеяться и др.*

4. Взаимно-возвратные глаголы обозначают совместное действие, направленное друг на друга: *встречаться, видеться, познакомиться, ссориться, мириться, целоваться, обниматься, здороваться друг с другом, расставаться, соревноваться.*

5. Качественные глаголы обозначают действие, характеризующее способность или склонность субъекта (одушевленного или неодушевленного) к изменению: *увеличиваться, уменьшаться, изменяться, превращаться, растворяться, усиливаться, ослабляться и др.*

Постфикс **–ся** служит также для образования безличных форм от личных глаголов: *Я не сплю. – Мне не спится. Я хочу. – Мне хочется*. По грамматическому оформлению конструкции с безличными возвратными глаголами, образованными как от переходных глаголов (*Ей не читалось*), так и от непереходных глаголов (*Ему не спится*), отличаются наличием дательного падежа для выражения семантического субъекта.

Среди глаголов с **–ся** есть и такие, которые не употребляются без **–ся:** *смеяться, надеяться, гордиться, трудиться, стараться, стремиться к, надеяться на, улыбаться, оставаться, становиться* и др. Некоторые глаголы, не употребляющиеся без **–ся:**

- имеют взаимное значение: *расставаться, здороваться, бороться, соревноваться;*
- являются безличными: *нездоровится, смеркается, случается.*

Знание лингвистических особенностей возвратных глаголов служит учащимся опорой, ориентиром в процессе их систематизации. Для запоминания и правильного использования в речи возвратных глаголов выполняются упражнения на наблюдение, сопоставление, подстановку, самостоятельный выбор, конструирование фразы по ее началу и концу, синонимическую замену, а также вопросно-ответные. В качестве примера приводятся следующие упражнения.

Упражнение 1. Восстановите предложения: выберите нужный глагол, поставьте его в правильную форму.

1. Это известный художник. Я … с ним на выставке. (Познакомить – познакомиться). Нас … мой друг, который его хорошо знает. 2. Вчера моя бабушка приехала к нам в гости. Я … её на вокзале. Дома она … со своими детьми и внуками. (Встретить – встретиться). 3. Мы часто ссоримся с моим другом и не хотим … . Наши родители всегда … нас. (Мирить – мириться). 4. Когда мать и дочь …, они всегда … . (Встречать – встречаться, целовать – целоваться).

Упражнение 2. Посмотрите на рисунки, сделайте к ним подписи, выбрав нужный глагол: причесываться – причесывать (кого?), одеваться – одевать (кого?), умываться – умывать (кого?), бриться – брить (кого?), мыться – мыть (кого? что?).

Упражнение 3. Расскажите, что вы делаете утром. Спросите своего друга, что он делает утром.

Упражнение 4. Прослушайте диалоги. Расскажите, что вы узнали из них. Составьте аналогичные диалоги (используйте выделенные глаголы).

- Что случилось, почему ты такая грустная?
- Утром я *поссорилась* со своим другом.
- Ничего, я думаю, вечером вы уже *помиритесь*.

Вы не можете целый день не разговаривать друг с другом.

Упражнение 5. Прочитайте русские народные пословицы и поговорки. Как вы понимаете их смысл?

- Никогда не ошибается тот, кто ничего не делает.
- Любишь кататься, люби и саночки возить.
- Скоро сказка сказывается, да не скоро дело делается.

Упражнение 6. Ответьте на вопросы, используя взаимно-возвратные глаголы.

1. Ты давно знаешь Ирину? 2. Вы часто видите друг друга? 3. Где вы должны встретиться? 4. Из-за чего у вас произошла ссора? 5. Вы пишете друг другу?

Упражнение 7. Объясните с помощью глаголов, как вы понимаете смысл данных слов.

Образец: Обидчивый – это человек, который легко на все обижается.

1. Заботливый, жизнерадостный, печальный, беспокойный, возмущенный, взволнованный, застенчивый, робкий, трус.

Упражнение 8. Выразите ту же мысль, используя вместо переходных глаголов глаголы с – ся.

Образец: Меня поражает его упорство. – Я поражаюсь его упорству.

1. Его интересуют новые исследования в медицине. 2. Меня обрадовала возможность поехать в Париж. 3. Меня восхищают его способности. 4. С детства его увлекала ботаника. 5. Моего друга интересует современная поэзия.

Упражнение 9. Выразите ту же мысль, используя вместо глаголов с -ся переходные глаголы.

Образец: Я поражаюсь его упорству. - Меня поражает его упорство.

1. Зрители восхищались игрой любимого артиста. 2. Мой брат увлекается чтением исторических романов. 3. Работой молодого ученого заинтересовалась Академия наук. 4. Родители радуются успехам сына. 5. Я интересуюсь творчеством А.С.Пушкина.

Целенаправленная работа на основе логико-грамматического описания языкового материала и сопоставительного описания русских возвратных глаголов и их соответствий в родном языке учащихся способствует более глубокому осмыслению, прочному запоминанию и использованию в речи возвратных глаголов.

Литература

1. Вагнер В.Н. Методика преподавания русского языка англоговорящим и франкоговорящим на основе межъязыкового сопоставительного анализа: Фонетика. Графика. Словообразование. Структуры предложений, порядок слов. Части речи. - М.: Владос, 2001.

2. Гадалина И.И., Киселева Н.И. Возвратные глаголы и методика работы над ними //Пути интенсификации обучения русскому языку как иностранному на подготовительном факультете: Сб. науч. Тр. – М. : Изд-во УДН, 1988. – С. 84 – 95.

3. Кошевая И.Г., Кошевой Г.Г. Типология залоговых отношений (на материале английского и русского языков) / Русский глагол в сопоставительном освещении. Парадигматические и синтагматические отношения. - Саратов: Изд- во Саратовского ун-та, 1987. - С. 130-137.

4. Янко-Триницкая Н.А. Возвратные глаголы в современном русском языке. -М .: Изд-во АН СССР, 1962.

Бекмухаметова А.Б.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ПО ДИСЦИПЛИНЕ «ЭКОНОМИКА КАЗАХСТАНА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ»

Республика Казахстан вступила в эпоху инновационных преобразований всех сфер общественной жизни, в том числе и образования. Государственная политика страны в области образования адекватно отвечает вызовам временем, тем самым способствуя гармоничному вхождению в мировое образовательное пространство конкурентоспособного государства с конкурентоспособнымиспециалистами. Стратегия «Казахстан-2050» затрагивает целый ряд направлений деятельности государственных структур, работа которых тесно связана с вопросами развития человеческого капитала в республике. В свою очередь, его формирование напрямую зависит от развития ряда ключевых сфер, и прежде всего образования. Не зря в своем Послании народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства» Н.А.Назарбаев отметил: «Профессионально-техническое и высшее образование должно ориентироваться в первую очередь на максимальное удовлетворение текущих и перспективных потребностей национальной экономики в специалистах. Во многом это решит проблему занятости населения. Высшие учебные заведения не должны ограничиваться образовательными функциями. Им необходимо создавать и развивать прикладные и научно-исследовательские подразделения.Таким образом, говоря о развитии образования в современном Казахстане, Стратегия «Казахстан - 2050» обозначает границы понятия «высокообразованной казахстанской нации», которой она должна стать, чтобы соответствовать в современном мире имиджу «развитого конкурентоспособного государства». Новой задачей в данном секторе видится появление в обозримом будущем целого ряда высококлассных специалистов в различных приоритетных для государства научных областях, сопоставимых по уровню подготовки со своими коллегами из наиболее развитых стран мира.

В современных условиях развития общества всё больше возрастает потребность в нестандартно мыслящих творческих личностях. На данный момент, традиционная подготовка специалистов, что ориентируется на формирование знаний, навыков и умений в предметной области, всё больше отстаёт от современных требований. Работодатели в Казахстане сегодня стали определять требования к подготовке студентов наравне с государством и обществом. Выпускник среднепрофессионального образовательного учреждения должен практически сразу осуществлять свою деятельность на высоком профессиональном уровне, не просто обладать широким набором знаний, умений и навыков, а быть квалифицированным специалистом. Основой современного образования должны быть не столько учебные дисциплины, сколько способы мышления и деятельности студентов. Задачей любого высшего учреждения является не только выпуск специалистов, получающих подготовку высокого уровня, но и включениестудентов уже в процессе обучения в разработку принципиально новых технологий, их адаптация к реальным условиям производственной среды. При этом, в процессе обучения, важноразвиватьу студентов такие способности, как: творческая активность, креативное мышление, умениеоценивать, рационализировать, быстро адаптироваться к изменчивым потребностям рынка.

Все участники образовательного процесса заинтересованы в качественной подготовке специалиста в минимальные сроки и с минимальными затратами. Такая постановка вопроса имеет внутренние противоречия, связанные, главным образом, с необходимостью обеспечить качество подготовки студентов. Решить эту проблему помогает внедрение инновационных технологий обучения.В преподавании дисциплины«Экономика Казахстана в условиях глобализации» на сегодняшний день приоритет отдается теоретическим знаниям. Это объясняется недостаточной технической оснащенностью образовательных учреждений, т.к. для проведения практических занятий с использованием IP-технологий необходимо соответствующее обеспечение оборудованием и программными продуктами, а также малой заинтересованностью преподавателей в применении инновационных и интерактивных методов в учебном процессе. Использование инновационных и интерактивных методов требует в 3-4 раза больше времени на подготовку к занятиям и больше затрат энергии при их проведении. И все же автору хотелось бы поделиться опытом. Сегодня стоит остро вопрос о необходимости изменения

ситуации в ВУЗах, ставится акцент на формирование практических навыков. Так, например, при составлении учебно-методического комплекса необходимо включать в число задач не только формирование знаний, но и умения применять на практике полученные знания.

Цель интерактивных методов в преподавании состоит в создании комфортных условий обучения, при которых студент чувствует свою интеллектуальную состоятельность и успешность, что делает эффективным сам процесс обучения. Другими словами, интерактивное обучение – это, в первую очередь, диалоговое обучение, в процессе которого происходит как взаимодействие между студентом и преподавателем, так и между самими студентами.В целом, можно выделить три формы взаимодействия преподавателя и студентов:

1. Пассивные, при которых преподаватель является основным действующим лицом и управляющим ходом занятия, а студенты выступают в роли пассивных слушателей, рис. 1.

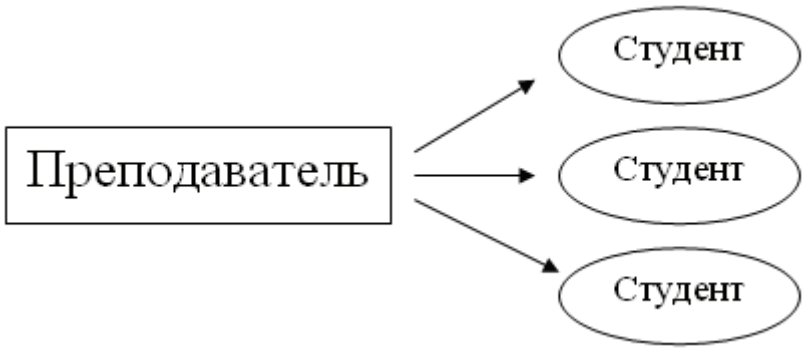

Рис. 1 – Пассивные формы взаимодействия преподавателя и студентов

2. Активные, где студенты являются активными участниками, студенты и преподаватель находятся на равных правах, рис. 2.

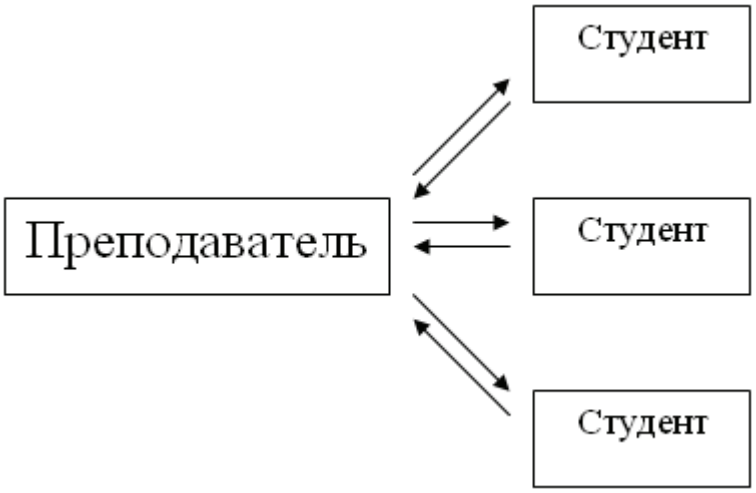

Рис. 2 – Активные формы взаимодействия преподавателя и студентов

3. Интерактивные – взаимодействие студентов происходит не только с преподавателем, но и друг с другом, активность студентов в процессе обучения доминирует.

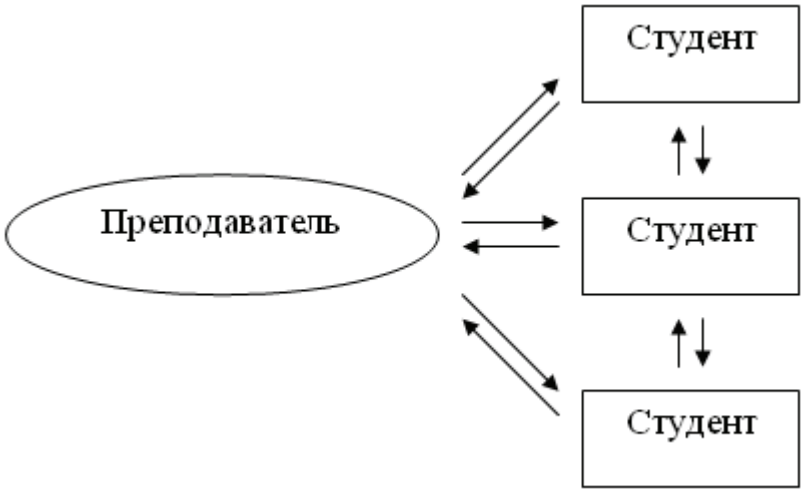

Рис. 3 – Интерактивные формы взаимодействия преподавателя и студентов

Задачи, которые ставят перед собой интерактивные методы обучения:

- пробуждение интереса у студентов к дисциплине и самообразованию;
- формирование у студентов собственного мнения и умения отстаивать свои позиции;
- формирование социальных и профессиональных навыков;
- эффективное усвоение преподаваемого материала;
- самостоятельный поиск студентами путей и вариантов решения поставленной задачи, также обоснование принятого решения;
- установление активноговзаимодействия между студентами, обучение работы в команде;
- формирование уровня осознанной компетентности студента.

От педагогов-преподавателей дисциплины «Экономика Казахстана в условиях глобализации» требуется целенаправленное использование интерактивных методик обучения, тестовых заданий, конкретных ситуаций, чтобы на основе теоретических положений анализировать противоречивые процессы рыночных преобразований в экономике Республики Казахстан.

В своей практике наряду с традиционными методами преподавания, такими как лекции, семинары, самостоятельная работа студентов, преподаватель должен широко использовать и нетрадиционные методы. Суть этих методов состоит в том, чтобы организовать учебный процесс в форме диалога, что поможет студентам научиться выражать свои мысли, анализировать проблемные ситуации и находить эффективные пути их решения. Такие методы позволяют повысить уровень образования, развивают студентов, формируют навыки и умения, которые будут использоваться ими в дальнейшей профессиональной деятельности.

Так, лекционные занятия проводятся в форме лекции-беседы с элементами дискуссии, обменом мнениями, мозговым штурмом, что позволяет привлечь студентов в беседе, к коллективному исследованию проблемы, обмену мнениями. Метод учебных дискуссий эффективен при изучении сложного и объемного материала. Группу студентов можно разбить на небольшие подгруппы (по 5-7 человек) и предложить на рассмотрение определенные экономические ситуации. Например, причины безработицы, экономический кризис в мире и в Казахстане, последствия девальвации и т.д. Студентам предлагается понять проблематику конкретного экономического явления и предоставить объективные выводы. Преимуществами метода учебных дискуссий является не только закрепление материала, использование собственного опыта студентов, умение использовать знания из одной области в другой, но и развитие коммуникативных способностей, командного духа, самостоятельности мышления. Данный метод также помогает студентам проявлять инициативность, генерировать большое количество идей.

Базовое понятие следующего метода — кейс. Кейс — это описание сложной ситуации с сопутствующими фактами, понимание которой требует ее разделения на отдельные части, а затем — анализ каждой части и объединение выводов для получения целостной ситуации.

Метод casestudy позволяет решить определенные задачи: выделение комплекса проблем конкретной ситуации, определение ее структуры, определение факторов, обусловивших возникновение данной ситуации, ее моделирование; построение системы оценок, прогнозирования будущего состояния, разработка рекомендаций и программы действий по решению ситуации.

На занятиях с использованием данного метода применяются различные ситуационные задачи, непосредственно встречающиеся в экономике. К примеру, в курсе дисциплины «Экономика Казахстана в условиях глобализации» ситуационные задачипримeняются по темам: **«Финансовая система Казахстана** в условиях глобализации», «Развитие нефтегазового сектора как причина и следствие ускоренной интеграции Казахстана в мировую экономику», «Глобализация капитала и политика привлечения иностранных инвестиций в национальную экономику» и др. При этом обобщаются и актуализируются знания, которые необходимо усвоить при разрешении проблемы, что превращает студентов из пассивных участников учебного процесса в активных. Применение метода анализа ситуаций способствует усовершенствованию аналитического мышления студентов. Результатом являются не только знания, но и навыки профессиональной деятельности.

В качестве инноваций в преподавании экономических дисциплин применяется метод проектов. Инновационная образовательная проектная деятельность является эффективной формой организации учебного процесса, направленной на индивидуальное развитие познавательных интересов и творческих способностей студентов. Данный метод предполагает овладение технологией презентации различных творческих работ (отчетов, обзоров, рефератов, докладов на профессионально ориентированные темы). Метод проектов относится к исследовательским. В его основе лежит развитие познавательных навыков студентов, умений самостоятельно конструировать свои знания, ориентироваться в информационном пространстве, развитие критического мышления и творческих способностей. Метод проектов всегда предполагает решение некоторой проблемы, которая предусматривает, с одной стороны, использование разнообразных методов и средств обучения, а с другой — интегрирование знаний и умений из различных областей науки, техники, технологии, творческих отраслей.

Учебные проекты создаются и защищаются студентами в рамках проведения уроков – конференций, уроков – круглых столов, уроков-аукционов. Профессор Дэвид Джонассен говорил: «…вместо того, чтобы использовать компьютерные технологии для сведения процесса обучения к взаимодействиям студента с компьютером, запрограммированным разработчиком обучающей системы или учителем, необходимо передать эти взаимодействия студента с компьютером в ведение самих обучаемых, что позволит им самостоятельно представлять и выражать свои знания».

Участие студентов в создании проектов требует большой предварительной аналитической и практической работы, развивает уровень познания, способствует плодотворному сотрудничеству студента и преподавателя. Студенты подготавливают проекты на темы: «Инновационная экономика Казахстана: устойчивое развитие в условиях глобализации», «Налоговая система Республики Казахстан», «Страхование в Казахстане», «Место Казахстана на международном рынке услуг» с использованием презентаций. Достоинством компьютерных презентаций является увеличение темпа урока, постоянное наличие необходимой информации перед глазами студентов, а также возвращение к нужной информации при необходимости на любом этапе урока, что способствует лучшему усвоению нового материала.

Мастер–классы – это главное средство передачи новой идеи педагогической системы. Это метод самостоятельной работы в небольших группах, который позволяет проводить обмен опытом и мнениями. Во время проведения мастер-класса создаются условия, позволяющие всем студентам участвовать в активной деятельности. Идеей данного метода является постановка проблемной задачи и решение ее через проигрывание разнообразных ситуаций, при этомпроцесс познания гораздо важнее и ценнее, чем само знание. Более того, формы, методы и технологии работы со студентами должны предлагаться, а не навязываться им.Форма взаимодействия на мастер-классе – сотрудничество, сотворчество, совместный поиск необходимых решений, что позволяет раскрывать творческий потенциал как преподавателя, так и студентов –участников мастер-класса. Целью данного метода является обучение студентов

профессиональному экономическому языку науки, а также интеллектуальное, профессиональное и эстетическое воспитание.

К распространенным инновациям в преподавании дисциплины «Экономика Казахстана в условиях глобализации»можно отнести различные игры: деловые, аттестационные, организационно-деятельностные, инновационные, рефлексивные игры по снятию стрессов и формированию инновационного мышления, поисково-апробационные и т. д. С помощью игр можно смоделировать реальные процессы, которые происходят в экономике Казахстана. Основное преимущество учебных игр — возможность применения теоретических знаний на практике.Так, деловая игра на тему «**Развитие «зеленой» экономики в Казахстане**» создает условия для включения студентов в активную деятельность, для самостоятельной работы в малых группах, дает возможность проявить свои знания и творческий подход к проблеме.

Таким образом, в процессе обучения дисциплины «Экономика Казахстана в условиях глобализации» следует практиковать сочетание традиционных и инновационных технологий, так как они позволяют расширить учебный процесс и, не отрываясь от проблем обучения, развивать личностные качества студентов.

Список использованных источников

1. Гузеев В.В. Планирование результатов образования и образовательная технология. - М.: Народное образование, 2012.

2. Жуков Г.Н. Основы общей профессиональной педагогики: Учебное пособие. - М.: Гардарики, 2014.

3. Глоссарий современного образования (терминологический словарь) // Народное образование, 2009, № 3.

4. Маликова Н.Р. О некоторых инновационных методах преподавания социологии // Социс, 2011,№ 2.

5. Педагогика и психология высшей школы: Учеб. пособие для вузов / М.В. Буланова-Топоркова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002.

6. Dr. Damodharan V. S. ACCA, AICWA and Mr. Rengarajan.V AICWA, Innovative Methods of Teaching, 2014.

7. Осмоловская И.М. Инновации и педагогическая практика// Народное образование. — 2013. — № 6. — С. 182—188.

8. Симоненко Н.Н. Управление образовательными услугами с применением инновационных методов обучения // Вестник Тихоокеанского государственного университета. — 2012. — № 2. — С. 201—206.

9. Черкасов М. Н. Инновационные методы обучения студентов // XIV Международная заочная научно-практическая конференция «Инновации в науке». - Новосибирск, 2014.

Сартаев С.А., Қалшабаева М.Ж.

ОҚУ ҮДЕРІСІНЕ CASE-STUDY ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ҮЛГІСІН ЕНГІЗУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Оқытудың интерактивті нысандарын енгізу қазіргі жоғары оқу орындарында студенттерді дайындауды жетілдірудің негізгі бағыттарының бірі болып табылады. Негізгі әдістемелік инновация дәл осы интерактивті әдістерді қолданумен байланысты.

«Интерактивті оқыту» термині әр-түрлі түсіндіріледі. Бұлай оқыту идеясы Интернет жүйесінің дамуымен пайда болып, бірқатар мамандар бұл түсінікті компьютер мен интернет ресурстарын пайдалана отырып оқыту деп пайымдайды. Алайда аталған терминді одан әрі кеңірек мысалы, бір затпен (компьютермен) немесе әлдекіммен (адаммен) диалог режимінде әрекеттесу мүмкіндігі деп түсінуге болады. «Интерактивті» түсінігі ағылшын тілінің «*interact*» («*inter*» - өзара, «*act*» - әрекеттесу) сөзінен шыққан. Интерактивті оқыту – танымды қызметті ұйымдастырудың арнайы нысаны болып табылады. Ол толық, нақты және болжанған мақсаттарды білдіреді. Мұндай мақсаттардың бірі студенттің немесе тыңдаушының өзінің интеллектуалдық толып жетілгендігін сезінуіне қолайлы жағдай жасау болып табылады.

Педогогикада оқытудың бірнеше үлгілерін бөліп қарастырады:

- Пассивті – студент оқыту «объектісі» рөлінде болады (тыңдайды, қарайды);
- Активті – студент «субъект» рөлінде қатысады (өзіндік жұмыс, шығармашылық тапсырмалар);
- Интерактивті – өзара әрекет, байланыс. Интерактивті оқыту үлгісін пайдалану – өмір жағдайларын, рөлдік ойындарды қолдану арқылы мәселелерді бірлесіп шешуді қарастырады. Қандай-да бір қатысушының немесе идеяның басымдылығы болмайды.

Студент әрекет объектісінен субъектке айналады, яғни студент өзі оқу үдерісіне белсенді қатысады.

Стандартты емес тапсырмалар кең түсінік болып табылады. Ол дәстүрлі тапсырмалардан ажыратуға мүмкіндік беретін өзіндік белгілерге ие. Басты белгісі ретіндепсихологияда «мардымды» деп аталатын шығармашылық қызметпен байланысын айтуға болады. Оның басқа да белгілері бар:

- Жұмыс істеудің ерекше талаптары;
- Бұрын алынған білімді таныс емес жағдайларға қолдану.

Интерактивті оқыту әдістеріне сүйене отырып жүргізілетін оқу процесі топтағы барлық студенттерді жұмылдыру арқылы ұйымдастырылады. Бірлесіп жұмыс жасау барысындағы білім алмасу, идеялар мен тәсілдермен алмасу әрекеттері жүреді. Жеке, бірлескен, топтық жұмыстар, рөлдік ойындар, құжаттар мен түрлі ақпарат көздерімен жұмыстар жүзеге асырылады. Интерактивті әдістер өзара әрекеттесу қағидаларына, оқушылардың белсенділігіне, топтық тәжірибеге сүйенуге, міндетті түрде кері байланысқа негізделеді. Ашық қатысушылардың өзара қарым-қатынасы, олардың аргументтерінің теңдігі, бірлескен білімнің толығуы, өзара бағалау және бақылау мүмкіндігімен сипатталатын білімді қатынас ортасы құрылады [1].

Жүргізуші (оқытушы) қатысушыларды жаңа біліммен өздігінше ізденуге үйретеді. Оқытушының белсенділігі студенттердің белсенділігіне жол беріп, олардың бастамаларына жағдай жасайды. Оқытушы өзінен оқу ақпараттарын өткізетін фильтр рөлінен бас тартып, жұмыста көмекші, ақпарат көзі функциясын атқарады. Сондықтан да интерактивті оқыту ересек оқушыларды интенсивті оқытуда қолданылу үсынылады.

Интерактивті әдістер жетекшілердің студенттермен жұмыстың келесідей түрлерін ұйымдастыруда қолдануға болады:

- Тақырыптық сабақтарды ұйымдастыруда;
- Оқу жобасы бойынша жұмыс жасауда уақытша шығармашылық топтар ұйымдастырылғанда;
- студент портфолиосын қалыптастыруда;
- ұжымда пайда болатын даулы сұрақтарды талқылау мен талдауды ұйымдастыруда;
- білім беру ресурстарын қалыптастыру үшін:
- кафедралық білім беру архивтері (дәріс курстары, тренинг материалдары, диплом жұмыстары, шығармашылық жұмыстар, аудио және видео материалдар)
- тақырыптық библиографиялар.

Тәрбие және оқу тапсырмаларын шешу үшін жетекші келесідей интерактивті нысандарды пайдалана алады:

- интерактивті экскурсия;
- кейс технологияларын пайдалану;
- видеоконференциялар өткізу;
- дөңгелек үстел;
- ақылды шабуыл (мозговой штурм);
- дебат;
- фокус топ;
- іскерлік және рөлдік ойындар;
- *case-study* нақты, тәжірибелік жағдайларды талқылау);
- топтық оқу пікірталастары;
- тренингтер.

Студенттер тобымен интерактивті әдістерді пайдалана отырып жүргізілетін сабақтан күтілетін нәтижелер:

- сабақ тиімділігінің, студент қызығушылығының артуы;

- студенттерге коммуникативті, эмоционалды қарым-қатынас қалыптастырып, дамыту;
- өз іс-әрекетіне жауапкершілікті қатынас пен талдау жасау қабілетін қалыптастыру және дамыту;
- жобалау қабілетін қалыптастыру және дамыту [2].

Интерактивті әдістермен сабақ жүргізу қағидалары:

- Бұл сабақ түрі дәріс емес, бұл бірлескен жұмыс.
- Топтың жалпы қосқандағы тәжірибесі жаттықтырушының тәжірибесінен молырақ.
- Барлық қатысушылар жасына, әлеуметтік мәртебесіне, тәжірибесіне, жұмыс орнына қарамастан тең.
- Әр қатысушы әрбір сұраққа өз пікірін білдіруге құқығы бар.
- Түлғаны тікелей сынауға жол жоқ (тек идеяны ғана сынауға болады).
- Сабақта айтылғанның барлығы – әрекет етуге бастама емес, ойлануға ақпарат болып табылады.

Интерактивті оқыту әдісінің бірі - *case-study*. *Case-study* – нақты тәжірибелік жағдайларды талдау (*case-study* ағылшын тілінен оқиғаны байқау, *fallstudie* –неміс тілінен). Бұл әдіс білім жинау әдісінен тәжірибелік, бағдарланған әрекетке көшуді көздейді. Бұл әдіс түрі неміс тәжірибесінде басшылық ететін, кадрлардың біліктілігін көтерудің ең бір көп таралған әдісі болып табылады.

Әдістің мақсаты – тыңдаушыларды ақпарат талдауына, нақты мәселелерді шығаруға, оларды шешудің басқа да түрлерін таңдау, бағалау, тиімді варианттарды тауып, әрекет ету бағдарламаларын қалыптастыруға үйрету болып табылады.

Нақты жағдайларды талдаудың ерекшелігі мәселені шешуде студенттің жеке өзі жұмыс жасап, топтық талқыға салу маңызды болып табылады. Бұл өз кезегінде студенттерде топтық, командалық жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырып, меңгеріліп жатқан оқу тақырыбы шеңберінде ұқсас мәселені шешу мүмкіндіктерін кеңейтеді. Жеке талдау жасап, топта талқыланып, мәселелер анықталып, шешу жолдары табылып, оларды орындау жоспары мен әрекеттері таңдалғаннан кейін студенттер анализ және жоспарлау тәжірибесін дамыту мүмкіндігін алады [3].

Тәжірибелік жағдайларды жасау екі жолмен жүзеге асырылу мүмкін: нақты болған жағдайларды суреттеу арқылы және жасанды, ойдан табылған жағдайларды ұсыну арқылы.

Case-study әдісін талдай келе, бұл әдіс түрінің студенттердің арнайы, әдістемелік және қарым қатынас құзіреттерін қалыптастыру үшін маңызы зор екенін айта кету керек. *Case-study* (нақты жағдайларды шешу) әдісін бірнеше кезеңге бөлуге болады:

- дайындау кезеңі;
- танысу кезеңі;
- талдау кезеңі;
- қорытындалау кезеңі.

Бірінші кезеңде оқытушы мақсаттарды нақтылап, сәйкес «нақты ситуацияны» және сабақ сценариін жасайды. Оны жасау кезінде бірнеше міндетті талаптарды қаперге алу қажет:

- мысал теориялық курстың мазмұнымен логикалық түрде ұштасып, студенттердің болашақ кәсіби қажеттіліктеріне сай келуі керек.
- Суреттелген мәселенің күрделілігі студенттердің мүмкіндігімен сай келуі керек, яғни бір жағынан күшіне сай, екінші жағынан мәселені шешуге ниетті болуы тиіс.
- Мазмұны нақты кәсіби жағдайларды көрсетуі керек.
- Студенттерге ситуациялармен жұмыс жасаудың нақты ережелері көрсетіліп берілуі тиіс.

Екінші кезеңде студенттерді нақты кәсіби, қарастырылуы тиіс мәселеге тартып талқыланады.

Талдау кезеңінде басшылыққа алынуға мынадай ұсыныстар беріледі:

- Мәселенің белгілерін шығару;
- Мәселені анық, нақты, қысқа түрде қою;
- Әсер етудің түрлі тәсілдерін қою;
- Мәселені шешу және оны негіздеу жолдарын келтіру;
- Оң және теріс шешімдерді талдау.

Аталған әдісті пайдалану нәтижелілігі студенттердің аналитикалық жұмыстары барысында еселене түседі. Олар бір мәселені шешудің бірнеше варианттарын шығарып, салыстыра алады. Мұндай мысал әр студенттің жеке талдау, мәселені шешутәжірибесінің кеңеюіне көмектеседі.

Нақты мәселені талдау топтық жұмыс болғандықтан, оның шешімі де ашық пікірталас нысанында болғаны дұрыс. Маңыздысы танымдық қабілетті дамыту мен басқаның мәселені шешу варианттарын ешқандай ренішсіз қабылдау болып табылады. Өз кезегінде студенттерге өндірістік жағдайларды талдау, өз бетінше шешім қабылдау қабілетін дамыту мүмкіндігі ашылады.

Бұл әдістің ерекшелігі сабақты жүргізу талаптарын өндіріспен ұштастыруда интерактивті әдістер өз маңыздылығын жоғалтпайтындығында.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Герасимов А.М., Логинов И.П. Инновационный подход в построении обучения. М. Академия АПК иПРО., 2001. – 63 с.
2. Ананьев Б.Г. избранные психологические труды. // Ананьев Б.Г. /М.:1980. т 1,2
3. Байкова Л.А., Гребенкина Л.К, Педогогическое мастерство и педогогические технологии. М.: Пед. Об-во России, 2001. – 179с.
4. Леонтьев А.Н. Деятельность, сознание, личность. М.: Политиздат, 1977. – 304 с.
5. Липканская Е.Л. современный взгляд на учебный проект// Искусство и образование. 1999.-№1. – с.77-79

Мәтбек Н.Қ.

САБАҚТА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Қазіргі таңда қазақ тілі пәнін жаңаша оқыту талабы күн тәртібіне қойылып отыр. Пәнді оқытуда жиі қолданылып жүрген жаңа технологиялық әдіс-тәсілдер қатарында Н.Оразақынованың сатылай кешенді талдауын, Венн диаграммасын, топтастыру әдісін, инсерт және Сэнкуен (5 жолды өлең), кубизм әдістерін атауға болады. Соның ішінде біз кейбір әдіс-тәсілдердің күрделі бағдарламалық материалдарды меңгертудегі тиімділігіне тоқталмақпыз.

Венн диаграмасы, әдетте, екі нәрсені бір-бірімен салыстыруға, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын талдап көрсетуге арналады.

Қазақ тілінде оқушылардың меңгеруіне қиындық туғызатын күрделі тақырыптың бірі – омонимдес қосымшалар. Омонимдес (түлғасы бірдей) қосымшаларды Венн диаграммасы арқылы меңгертудің тиімділігіне орта мектепте және дайындық факультетінің тыңдау-шыларына қазақ тілін оқыту барысында көз жеткіздік.

Омонимдес қосымшалар лингвистикада аффикстік омоним немесе омоаффикс деп те аталады. Ә. Төлеуов өзінің «Сөзтаптары» атты оқу құралында бұл қосымшалар жөнінде былай түсінік береді: «Аффикстік омоним (омоаффикс) затесім, сын есім, етістік және үстеулердің араларында болып, бұлардың қосымшалары бір-біріне тұлғалас-омонимдес болып келеді.

Осындай төрт компонентті грамматикалық омоаффикстерді ажыратудың негізгі критериясы – сөйлемдегі мағынасы, интонация мен екпіні» [1].

Оқушыларға, әсіресе, қиындық келтіретіні – омонимдес қосымшалардың ішіндегі-*ды, -ді, -ты, -ті* тұлғасы. Мысалы, *Кітап оқы-ды* деген сөйлемге талдау жасар болсақ, осындағы-*ды* тұлғасын кейбір тыңдаушылар табыс септік жалғауы деп қателесіп жатады. Біз Венн диаграммасын қолдану арқылы -*ды, -ді, -ты, -ті* тұлғаларын бір-бірінен ажырата білуге қол жеткіздік.

ВЕНН ДИАГРАММАСЫ

1. **Кімді? Нені?** Затесім + табыс септік жалғауы. Дос**ты**, гүлд**і**, кітап**ты**.	2. **Қандай?** Зат есімнен сын есім тудырушы жұрнақ. Мал**ды** ауыл, гүлд**і** алқап.

- ДЫ, -ДІ,
-ТЫ, -ТІ -
ТҮЛҒАСЫ БІРДЕЙ,
ОМОНИМДЕС
ҚОСЫМШАЛАР

3. Етістік түбірі (етіс, болымсыз етістік жұрнағы) + жедел өткен шақ жұрнағы. Бармад**ы**, бард**ы**, барғызд**ы**.	4. Етістік +көсемше (-а,-е,-й, -п,-ып,-іп)+ жіктік жалғауы, III жақ. Барад**ы**, барып**ты**.

Ауызша түсіндірмесі : *-ды, -ді, -ты, -ті*түлғасы

1) зат есімге жалғанып, кімді, нені? Деген сұраққа жауап берсе, табыс септік жалғауы болып табылады. Мысалы, *Тілің-ді, тәбетің-ді , нәпсің-ді тыйып ұста. (Анақарыс);*

2) зат есімге жалғанып, қандай, қай? Деген сұраққа жауап берсе, зат есімнен сын есім тудырушы жұрнақ. Мысалы, *мал-ды ауыл, гүл-ді алқап;*

3) етістіктің түбіріне, етіс, болымсыз етіс түлғаларынан кейін жалғанса, етістіктің жедел өткен шағының жұрнағы. Мысалы, *оқы-ды, оқы-т-қыз-ды, оқы-ма-ды;*

4) *-а, -е, -й* және*-п, -ып, -іп* түлғалы көсемшенің жұрнағынан кейін жалғанса, шақтық мағынаны білдіріп, жіктік жалғаудың III жағы болып табылады. Мысалы, *кел-е-ді, кел-іп-ті.*

Басқа да жиі кездесетін омонимдес қосымшаларға тоқтала кетсек,

а)

-ма, -ме, -ба, -бе, -па, -пе			
1) етістіктен зат есім тудырушы жұрнақ: сүз-**бе**, кес-**пе**, көр-**ме** (не?);	2) етістіктен сын есім тудырушы жұрнақ: қыз-**ба** адам, бөс-**пе** жігіт (қандай?);	3) болымсыз етістіктің жұрнағы: бар-**ма**, кел-**ме** (іс-әрекет жүзеге аспайды, орындалмайды);	4) Сұраулық демеулік шылау: Сен бардың **ба**? (сұраулы сөйлем жасайды, бөлек жазылады).

ә)

-ғы, -гі, -кі, -кі		
1) есімнен сын есім тудырушы жұрнақ: жаз-**ғы** демалыс;	2) қалау райлы етістік: бар-**ғы**-м келді, кел-**гі**-сі бар;	3) үстеуден сын есім тудырушы жұрнақ: бұрын-**ғы**, кеше-**гі**.

б)

-с, -ыс, -іс		
1) етістіктен зат есім тудырушы жүрнақ: тала-**с**, айт-**ыс**, жүр-**іс** (не?);	2) ортақ етістің жүрнағы: олар сөйле-**с**-ті;	3)есімшенің (болымсыз түлғадан кейін жалғанатын) жүрнағы: көр-ме-**с**, бар-ма-**с**.

в)

-у	
1) етістіктензатесімтудырушыжүрнақ: көсе-**у,**саба-**у**, жама-**у** (не?)	2) түйықетістікжүрнағы: оқ(ы)-**у**, бар-**у**, кел-**у**.

Жаңа технологиялық әдіс-тәсілдердің пәндерді оқытуда жиі қолданылып жүрген түрлерінің бірі – **топтастыру стратегиясы(әдісі)**. Топтастыру әдісін сабақтың қорытындылау, жинақтау бөлімінде қолданған тиімді нәтиже береді. Мысалы,

а)

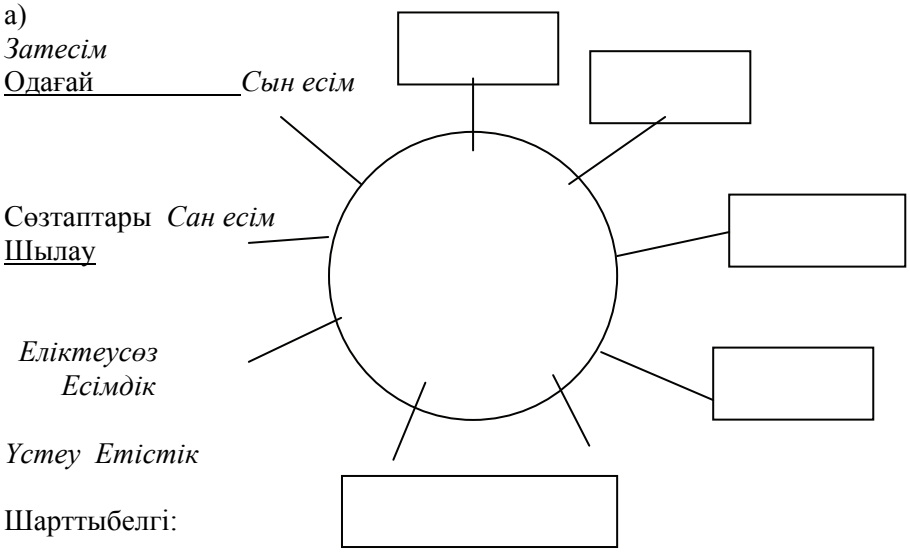

есім сөз таптары ,*атауыш сөздер,*<u>көмекші сөздер.</u>

ә)

Топтастыруәдісіарқылыжасалғансызбаларбойыншаөткенсабақтардыестесақтап, қайталапотыруғаболады.

Қорытаайтқанда, қазақтіліноқытудажоғарыдакөрсетілгенсызбаларарқылыжаңатехнологиялықәдіс-тәсілдердіжиіқолданутиімдінәтижеге, пәнматериалдарынтереңменгеругесептігінтигізеді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1.Төлеуов А. Сөзтаптары. – Алматы: Мектеп, 1982. – 19; 22 бб.

Казбеков Б.К., Казбекова Ж.Б.

ПРАКТИКООРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПРОБЛЕМНОГО МЕТОДА

В работе Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева «СОЦИАЛЬНАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ КАЗАХСТАНА: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда» подчеркнуто, что: «Сегодня в казахстанской образовательной системе недостаточно внимание к практической стороне учебного процесса, слабо учитываются индивидуальные особенности учащихся [1]. Данная постановка проблемы продиктована ускоренным развитием научно-технического прогресса и последними достижениями мировой цивилизации, которые послужили мощным стимулом для модернизации и развития идей современной педагогики и системы образования.

Выделяют следующие новые тенденции в развитии мирового образовательного процесса: 1) большинство педагогов, даже далеких от радикальных решений, настаивают на индивидуализированном обучении, учитывающим личные способности и интересы учащегося; 2) увеличение внимания к личности возможно за счет уменьшения численности учеников в классе, сокращения учебной недели и изменения классно-урочной системы; 3) интенсификация учебного процесса. Подобная индивидуализация образования характеризуется следующими чертами: 1) индивидуальный режим (гибкое расписание); 2) индивидуальный ритм изучения учебного материала; 3) использование особых дидактических материалов для самостоятельной работы; 4) фиксирование минимума и максимума объема усвоения учебного материала; 5) подвижные учебные группы; 6) учитель в роли консультанта и координатора; 7) самостоятельный выбор режима обучения; 8) сотрудничество ученика и учителя.

Сегодня одновременно сосуществуют традиционные и нетрадиционные системы обучения. Характеристики традиционного обучения: 1) последовательное формирование знаний, умений и навыков; 2) варианты уроков при традиционном обучении разнообразны: урок-открытие, урок-дискуссия, урок-экскурсия и др.

Особенности нетрадиционных моделей обучения: 1) они условно разделяются на две группы – репродуктивной и поисковой ориентации; 2) постепенное внедрение предложений, касающиеся модернизации режимов, методов, форм обучения. В некоторых странах меняется ритм учебного года. В отдельных школах ученики располагаются не за стандартными партами, а в удобной позе вокруг учителя; 3) широкое использование нестандартных приемов преподавания; 4) все новшества базируются на необходимости развивать у ребенка творческие способности и инициативу, поэтому на первый план выходит самостоятельная работа учащихся; 5) активно рассматриваются перспективы применения в школе новейших технических средств как мощного источника информации и самообразования, гарантирующих успешную модернизацию учебной деятельности.

В настоящее время использование техники рушит стереотипность в уроках, позволяет по-новому вести индивидуальные занятия, управлять учебным процессом. Развитие технического прогресса позволяет создавать новые технологии, которые могут увеличить информативность, интенсивность и результативность образования. В то же время использование в школе телекомпьютерных устройств порождает и ряд проблем. Среди них – нехватка опытных специалистов для работы с новой техникой, вопросы соблюдения гигиены и охраны здоровья школьников и др. [2].

В Казахстане осуществляется трансформация идеологии и стандартов обучения всей национальной системы образования страны, переход на принципиально новую концепцию, методологию, методы и технологию подготовки кадров. Особое внимание при этом уделяется освоению и адаптации таких хорошо зарекомендовавших и широко используемых на Западе подходов как компетентностный, личностно-ориентированный и, наряду с которыми играющему не менее важную роль в педагогике, проблемному обучению.

Под проблемным обучением обычно понимают обучение, протекающее в виде снятия (разрешения) последовательно создаваемых в учебных целях проблемных ситуаций. Что же такое проблемная ситуация? С психологической точки зрения проблемная ситуация представляет собой более или менее явно осознанное затруднение, порождаемое несоответствием, несогласованностью между имеющимися знаниями и теми, которые необходимы для решения возникшей или предложенной задачи. Задача, создающая проблемную ситуацию, и называется проблемной задачей, или просто проблемой. Сказанное относится и к науке, и к обучению, названному проблемным и имитирующему в какой-то мере процесс развития научных знаний путем разрешения проблемных ситуаций. Нередко задача, которая является проблемной при изучении школьного курса математики (учебной проблемой), когда-то возникала как научная проблема.

В качестве психологической основы проблемного обучения обычно называют сформулированный С.Л. Рубинштейном тезис: "Мышление начинается с проблемной ситуации". Осознание характера затруднения, недостаточности имеющихся знаний раскрывает пути его преодоления, состоящие в поиске новых знаний, новых способов действий, а поиск - компонент процесса творческого мышления. Без такого осознания не возникает потребности в поиске, а следовательно, нет и творческого мышления. Таким образом, не всякое затруднение вызывает проблемную ситуацию. Оно должно порождаться недостаточностью имеющихся знаний, и эта недостаточность должна быть осознана учащимися. Однако и не всякая проблемная ситуация порождает процесс мышления. Он не возникает, в частности, когда поиск путей разрешения проблемной ситуации непосилен для учащихся на данном этапе обучения в связи с их неподготовленностью к необходимой деятельности. Это чрезвычайно важно учесть, чтобы не включать в учебный процесс непосильных задач, способствующих не развитию самостоятельного мышления, а отвращению от него и ослаблению веры в свои силы. Какую же задачу можно считать проблемной для учащихся определенного класса, каковы признаки проблемы? Признаками проблемы являются: 1) порождение проблемной ситуации (в науке или в процессе обучения), 2) определенная готовность и определенный интерес решающего к поиску решения и 3) возможность неоднозначного пути решения, обусловливающая наличие различных направлений поиска [3].

Технология проблемного обучения основывается на теоретических положениях американского философа, психолога и педагога Д. Дьюи. Сегодня под проблемным обучением понимается такая организация учебных занятий, которая предполагает создание под руководством учителя проблемных ситуаций и активную самостоятельную деятельность учащихся по их разрешению, в результате чего и происходит творческое овладение профессиональными знаниями, навыками, умениями и развитие мыслительных способностей.

Целью проблемной технологии выступает приобретение ЗУН, усвоение способов самостоятельной деятельности, развитие познавательных и творческих способностей. Задачей школ является формирование гармонически развитой личности. Важнейший показатель всесторонне и гармонично развитой личности - наличие высокого уровня мыслительных способностей. Если обучение ведет к развитию творческих способностей, то его можно считать развивающим обучением, то есть такое обучение при котором учитель, опираясь на знание закономерностей развития мышления, специальными педагогическими средствами ведет целенаправленную работу по формированию мыслительных способностей и познавательных потребностей своих учеников в процессе изучения цели основ наук. Такое обучение является проблемным[4].

Большинство современных публикаций по теории обучения связано с идеей активизации учебного процесса и учебной деятельности учащихся. Под активизацией имеют ввиду эффективное использование тех приемов и методов обучения которые известны из традиционной дидактики. Авторы говорят об активизации с помощью проблемного обучения,

понимая при этом создание проблемных ситуаций и постановку познавательных задач [4]. Обучение учащихся готовым приемам умственной деятельности - это путь достижения обычной активности, а не творческой. Цель активизации путем проблемного обучения состоит в том, чтобы понять уровень усвоения понятий и обучить не отдельным мыслительным операциям в случайном, стихийно складывающемся порядке, а системе умственных действий для решения не стереотипных задач. Эта активность заключается в том, что ученик, анализируя, сравнивая, синтезируя, обобщая, конкретизируя фактический материал, сам получил из него новую информацию. Другими словами, это расширение углубление знаний при помощи ранее усвоенных знаний или новое применение прежних знаний. Нового применения прежних знаний не может дать ни учитель, ни книга, она ищется и находится учеником поставленным в соответствующую ситуацию. Это и есть поисковый метод учения.

Умственный поиск - сложный процесс, он, как правило, начинается с проблемной ситуации, проблемы. Но не всякий поиск связан с возникновением проблемы? Если учитель дает задание ученикам, указав, как его выполнить, то даже самостоятельный поиск не будет решением проблемы[4]. Подлинная активизация учащихся характеризуется самостоятельным поиском не вообще, а поиском путем решения проблем. Если поиск имеет целью решение теоретической, технической, практической учебной проблемы или форм и методов художественного отображения, он превращается в проблемное учение. Основное различие между проблемным и традиционным обучением состоит в двух моментах: они различаются по цели и принципам организации педагогического процесса. Цель проблемного типа обучения не только усвоение результатов научного познания, системы знаний, но и самого пути процесса получения этих результатов, формирования познавательной самодеятельности ученика и развития его творческих способностей.

Цель традиционного типа обучения - усвоение результатов научного познания, вооружение учащихся знаниями основ наук, привитие им соответствующих умений и навыков. В основе организации учителем объяснительно-иллюстративного обучения имеет принцип передачи учащимся готовых выводов науки. В основе организации цели процесса проблемного обучения имеется принцип поисковой учебно-познавательной деятельности ученика, то есть принцип открытия им выводов науки, способов действия, изобретения новых предметов или способов приложения знаний к практике.

При проблемном обучении деятельность учителя состоит в том, что он, довел в необходимых случаях объяснение содержания наиболее сложных понятий, систематически создает проблемные ситуации, сообщает учащимся факторы и организует (проблемные ситуации) их учебно-познавательную деятельность, так что на основе анализа фактов учащиеся самостоятельно делают выводы и обобщения, формируют с помощью учителя определенные понятия, законы. В результате у учащихся вырабатываются навыки умственных операций и действий, навыки переноса знаний, развивается внимание, воля, творческое воображение. Проблемная ситуация - это интеллектуальное затруднение человека, возникающее в случае, когда он не знает, как объяснить возникшее явление, факт, процесс действительности не может достичь цели известным ему способом, действие это побуждает человека искать новый способ объяснения или способ действия. Проблемная ситуация есть закономерность продуктивной, творческой познавательной деятельности. Она обуславливает начало мышления в процессе постановки и решения проблем [5].

Психологической наукой установлена определенная последовательность этапов продуктивной познавательной деятельности человека в условиях проблемной ситуации: Проблемная ситуация; проблема; поиск способов ее решения; решение проблемы. Полый цикл умственных действий от возникновения проблемной ситуации до решения проблемы имеет несколько этапов: - возникновение проблемной ситуации; - осознание сущности затруднения и постановка проблемы; - нахождение способа решения путем догадки или выдвижения предположений и обоснование гипотезы; - доказательство гипотезы; - проверка правильности решения проблем. Общие функции проблемного обучения; - усвоение учениками системы знаний и способов умственной практической деятельности; - развитие познавательной самостоятельности и творческих способностей учащихся; - формирование диалектико-материалистического мышления школьников (как основы).

Использование технологии проблемного метода в преподавании трудно-усвояемых финансовых дисциплин можно представить на примере предмета «Рынок ценных бумаг» следующим образом. Согласно силлабуса по дисциплине «Рынок ценных бумаг» для 3-го курса бакалавриата целью курса является изучение студентами основ функционирования рынка ценных бумаг в объеме и аспектах теории и практики развития этого направления в Казахстане и за рубежом. Соответственно задачами курса выступают: -ознакомление с теоретическими основами организации фондового рынка; -изучение становления и развития рынка ценных бумаг; -изучение методов регулирования рынка ценных бумаг; -раскрытие роли и значения институциональных инвесторов на фондовом рынке; -ознакомление с особенностями функционирования профессиональных участников рынка ценных бумаг. Пререквизиты: данный курс связан с такими дисциплинами как: «Экономическая теория», «Деньги, кредит, банки», «Финансы», «Банковское дело», «Финансовые рынки и посредники». Постреквизиты: «Денежно – кредитное регулирование», «Международный рынок ценных бумаг», «Корпоративные ценные бумаги» [6].

Отсюда видно, что процесс обучения в основном направлен на накопление основ знаний по отдельным объектам, фактам, показателям. В условиях же проблемного обучения развитие активности в умственной деятельности учащихся характеризуется как переход от действий, стимулируемых заданиями учителя, к самостоятельной постановке вопросов; от действий, связанных с выбором уже известных путей и способов, к самостоятельным поискам решения задач и дальше — к выработке умения самостоятельно видеть проблемы и исследовать их. Культивируемый в проблемном обучении исследовательский метод — это такая организация учебной работы, при которой учащиеся знакомятся с научными методами добывания знаний и, осваивая доступные им элементы научных методов, овладевают умением самостоятельно добывать новые знания, планировать поиск и открывать новую для себя зависимость или закономерность. Так, переход Казахстана от административно-командной экономики к рыночной меняет все общественные отношения, радикально видоизменяет формы собственности, механизм функционирования хозяйствующих субъектов, виды финансовых связей между ними и мотивы их деятельности.

Современный цивилизованный рынок с элементами государственного регулирования - единственный по-настоящему эффективный способ функционирования экономической системы, которая базируется на действии объективных экономических законов (в первую очередь закона спроса и предложения). Фондовый рынок занимает важнейшее место в системе рыночных отношений, причем одной из его ключевых функций являются регулирование и направление финансовых потоков. Фондовый рынок - своего рода кровеносная система, по которой происходит перелив финансовых ресурсов. Сбой в этом процессе автоматически приведет к отсутствию финансов в каком-либо сегменте, рынка и спаду производства в этом секторе экономики и к крайне болезненным последствиям для всей экономической системы в целом.

Богатый опыт стран с развитой рыночной экономикой, где ключевой элемент мотивированного перелива финансовых средств из одних сфер экономики в другие - фондовый рынок, наглядно и убедительно показывает его преимущество перед административно-командными методами распределения и перераспределения финансовых ресурсов[7]. При этом одной из ключевых задач, стоящих перед государственными органами, законодательно регулирующими и контролирующими фондовый рынок Казахстана, остается выбор модели развития рынка ценных бумаг страны. Основополагающим принципом при выборе модели должно быть то, что Казахстан - это во многом самодостаточная региональная экономическая система, которая имеет ярко выраженную специфику и не тяготеет ни к одному из известных финансовых центров мира, но при этом стремится поддерживать хорошие отношения со всеми. Готовая превратиться в самостоятельный региональный финансовый центр, Казахстан в силу специфики своего функционирования не сможет использовать большинство из известных зарубежных моделей. Он должен формировать собственную модель фондового рынка на основе национальных интересов и своих специфических особенностей. Однако это не подразумевает полного отказа от зарубежного опыта, но слепого копирования, которое здесь зачастую имело место ранее, быть не должно[7].

Следствием особенностей развития национального рынка ценных бумаг является специфический характер механизма его функционирования, проявляющийся в своеобразном действии всех его элементов (сегментов), а именно: - специфика казахстанского рынка облигаций заключается в однобоком характере развития, выразившемся в эмиссии лишь государственных облигаций при абсолютном игнорировании рынка корпоративных облигаций, что привело к крайне уродливой структуре облигационного рынка, нарушающей основополагающие принципы гармоничного развития экономики и, по существу, развивающей лишь спекулятивный сектор облигационного рынка и совершенно не стимулирующей реальный сектор экономики, базирующийся на развитии рынка корпоративных облигаций, который сегодня фактически отсутствует; - специфика функционирования казахстанского рынка государственных ценных бумаг проявляется в больших перепадах их доходности и низком уровне надежности; - специфика взаимоотношений между инвесторами и частью эмитентов в силу психологии «господина» или «временщика» последних препятствует притоку прямых инвестиций в производство через механизм акционирования; - специфика взаимоотношений между государством как эмитентом, с одной стороны, и инвесторами - с другой проявляется в том, что эмитент в лице государства в нарушение всех общепринятых в мире норм и положений является крайне необязательным (ненадежным) партнером, что ставит инвесторов в ситуацию неопределенности и неуверенности, являясь одним из главных препятствий на пути притока инвестиций в казахстанскую экономику.

Подобным образом мыслительная деятельность студентов стимулируется постановкой вопросов. Вопрос преподавателя должен быть сложным настолько, чтобы вызвать затруднение студента, и в то же время посильным для самостоятельного нахождения ответа.

Кроме того, проблемное обучение выполняет также специальные функции: - воспитание навыков творческого усвоения знаний (применение отдельных логических приемов и способов творческой деятельности); - воспитание навыков творческого применения знаний (применение усвоенных знаний в новой ситуации) и умение решать учебные проблемы; - формирование и накопление опыта творческой деятельности (овладение методами научного исследования, решение практических проблем и художественного отображения действительности).

Резюмируя вышеизложенное можно заметить, что последовательно и целенаправленно используя подобным образом проблемный метод преподаватель может в значительной мере повысить не только качество получаемых учащимися знаний, навыков и умений в традиционном понимании, но и вырабатывать практические навыки выполнения умственных операций и действий, навыки переноса и получения новых знаний, а также развивать у них внимание, волю и творческое воображение.

Литература

1. Назарбаев Н.А. СОЦИАЛЬНАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ КАЗАХСТАНА: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда. 10 июля 2012 г.

2.http://shkolazhizni.ru/archive/0/n-42552/ © Shkolazhizni.ru

3. Кривонос Г.А. Теоретические основы проблемного обучения. Проблемное учение. Проблемная Ситуация. – М. – 2011.

4. Махмутов М.И. Организация проблемного обучения. - М. - 1977.

5. Скаткин М.Н. Проблемы современной дидактики. - М.- 1980.

6. Казбекова Ж.Б. УМК по дисциплине «Рынок ценных бумаг», КазНУ им. аль-Фараби, 2014 г.

7. Казбекова Ж.Б. Управление финансовыми потоками экономики Казахстана в условиях глобализации. Алматы, Изд. «Қазақ университеті», 2009 г.

Салқынбай А. Б.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСІ

Түйін

Мақалада шетелдіктерге қазақ тілін оқыту жүйесіне американдық ағылшын тілін оқыту әдістемесін қолдану туралы пікір айтылады. Әлемдік тіл білімінде өзіндік орны бар Н. Хомский ілімі арқылы тілді үйрету әдіс-тәсілдерінің ерекшелігі анықталып, біліктілігі нақтыланып, тілді моделдеу үдерісін пайдалану арқылы оқыту жүйесінің орнықтылығы мен нәтижелілігі сараланады. Шетелдіктерге қазақ тілін үйретудің кейбір ерекшелігі анықталып, ондағы қиыншылықтар көрсетіледі. Лебіздік ортаның жоқтығы, алайда тілді үйренудің мотивациясы бар, қызығушылық жоғары екендігі тілді оқытудың жаңаша әдістерін қалыптастыру қажет-ттілігін туғызатыны айтылады.

Тірек сөз. Қазақ тілі, оқыту әдістемесі, шетелдіктерге арналған қазақ тілі, американдық оқыту әдісі

В статье обсуждается применение американской методики преподавания английского языка для изучения казахского языка. Определены особенности методов обучения по известной в мировой лингвистике методики Н.Хомского, анализируются результативность и компетенция системы обучения с применением процесса языкового моделирования. Выявлены некоторые проблемы и трудности изучения казахского языка иностранцами. Отмечается, что достаточный уровень мотивации и интереса при отсутствии речевой среды порождает необходимость формирования новых методик обучения.

Ключевые слова. Казахский язык, методика обучения, казахский язык для иностранцев, американская методика языкового обучения.

The article discusses the use of American methods of teaching English to study Kazakh. The features of the known methods of teachingin the world linguistics techniques N. Chomsky analyzed the performance and competence oft he training system using process modeling language. Revealed some of the problems and difficulties ofl earning the Kazakh language for foreigners. Itis noted thatanadequate level of motivation and interestin the absence of speech environment createstheneed for the formation of new teaching methods.

Keywords. Kazakh language teaching methodology, the Kazakh language for foreigners, the American method of language training.

Қазақ тілі еліміздің ата заңында мемлекеттік тіл ретінде танылғаны бері, әртүрлі сипатты аудиторияларда, әртүрлі бағытпен оқытылып келе жатыр. Осы уақыт аралығында бірнеше ғылыми әдістемелер ұсынылып, оқу стандарттары белгіленіп, типтік бағдарламалар негізінде оқулықтар мен оқу құралдары жазылғаны аян. Нәтиже бар. Орта мектептер мен жоғары оқу орындарында оқытылатын оқулықтардың жалпы типтерін былайша бөлуге болады:

1) дәстүрлі құрылымдық жүйеге негізделген грамматикалық бағытпен оқыту әдістемесі;
2) грамматикасыз оқыту жүйесі;

Елімізде бұл екі бағыт бойынша бірнеше деңгейлік оқулықтар мен әдістемелік нұсқаулар жазылып, тест жүйесі жасалған.

Қазақ тілін оқытудың әдістемесін анықтамас бұрын, ең алдымен қазақ тілін оқитын тілдік тұлғалардың әлеуметтік, психологиялық, қажеттілік деңгейін анықтау абзал. Тілдің бүгінгі әлеуметтік ахуалы мемлекет жүргізіп отырған тілдік саясатпен тығыз байланысты болатыны белгілі. Бүгінгі таңда қазақ тілін оқудың, оқытудың мотивациясы артып отыр, бұл, әсіресе, шетелдіктердің қазақ тіліне деген қызығушылығынан анық көрінеді.

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев БҰҰ Бас Ассамблеясы 70-ші мерейтойлық сессиясының жалпы пікірталасында жасаған баяндамасын қазақ тілінде жасағаны бәрімізге белгілі. Қазақ елі үшін бұл үлкен рухани көтерілу болды, ал қазақ тілін оқытушы мамандар үшін, жауапкершілік арта түсті деп бағалаймыз. Абайды өз ана тілінде оқығысы келетіндердің саны артып отырған түста, жоғары әдістімелік деңгейде оқулықтар мен оқу құралдарын жазу, үйренушілерге нақты

бағыт көрсетіп, лебізіміздегі ойдың қанықтығын, нақтылығын, тиянақтылығын айқындай алатын әдістемемен оқыту жүйесін белгілеу, тіл үйрету жүйесін жүйелі жолға қою іргелі мақсаттардың бірі болмаққа керек.

Қазір қазақ тілін оқыту ісі саябырламай, керісіше, қарқынды дамуы қажет. Елбасымыз, айтқандай, қазақ қазақпен қазақша сөйлесіп, лебізіміздің ішкі дамуын жалғастырып жатса, шетелдіктерге қазақ тілін үйрету арқылы оның халықаралық деңгейде де өсуіне жағдай туғызу керек. XYI ғасырда қазақ тілінің халықаралық мәртебесі болғанын есімізге түсіріп, жадымызда жаңғыртсақ деген ой келеді. Елбасының БҮҮ мәртебелі мінберінде қазақша сөйлегені бізді осындай ойларға жетелейді.

Қазақ тілін шет тілі ретінде оқыту ісі де қазіргі Қазақ елі үшін аса маңызды және өзекті мәселенің бірі. Қазіргі уақытта Ресейде, Қытайда (Пекинде), Кореяда (Сеулде), Польшада, АҚШ-та, Еуропаның көптеген елдерінде қазақ тілі шет тілі ретінде оқытылуда. Сондай-ақ елімізге сырт елден келген шетелдік азаматтарға қазақ тілін шет тілі ретінде оқытудың да өзіндік ерекшелігі мен қыр-сыры бар. Қазақ үлты мен бірнеше ұлыстарды біріктіріп отырған тәуелсіз еліміздің мемлекеттік тілін өз елімізде оқытудың ішкі жүйесі мен желісін қалыптастыруда ғылыми бірізділік пен жүйелілік қалыптасты десек, шетелдіктерге қазақ тілін үйретудің де өзіндік ерекшеліктерін сақтай отырып, нақты әдістемесін жасау өзекті мәселенің бірі деп пайымдаймыз.

Ағылшын және орыс тілдерінің оқыту әдістемесінің жетілгенін, жүйелі екенін білсек те, мұны игерудің, үйренудің де жолдары көп. Әлемдік деңгейде оқытылып отырған ағылшын тілінің оқыту әдістемелерін жүйелі зерделеп, соның негізінде қазақ тілін оқытудың өзіндік ерекше әдістемесін қалыптастыруға болар еді. Ағылшын тілін екінші тіл ретінде оқыту жүйесін ғылыми түрғыдан зерттеу американдық ғалым НоамХомскийдігенеративті тіл білімін жасауға әкелді [1]. Ол 1950 жылдары құрылымдық грамматиканың бір бағыты ретінде генеративті тіл білімінің негізін салған. Генеративті тіл білімі дәстүрлі құрылымдық грамматиканың көп өкілдерінің ғылыми көзқарастарына өзгеріс енгізді, сондықтан да тіл білімінде «хомскийдің төңкерісі» деген термин тұрақтап, солай аталды. Генеративті тіл білімінің (ГТБ) негізінде тілдің туғызушы моделі туралы түсінік жатады, яғни кез келген тілдік ережелер тек қана дұрыс сөйлем құраудың жөн жосығын анықтауға бағытталуы қажет. ГТБ біздегі қалыптасқан дәстүрлі тіл біліміндегі сияқты тілді сипаттаумен айналыспайды, тілдегі басты ақпараттық түлғаларды моделдеу үдерісін көрсетеді. ГТБ ның пайда болуы ең алдымен, экстро-лингвистикалық факторлармен, яғни, XX ғасырдың елуінші жылдарындағы соғыстан кейінгі қиын кезеңде қалыптасқан модельдеуге ұмтылу, компьютерлік төңкеріс, генетикалық код моделін құру, машиналық аударма жасау мен математикалық тіл білімінің дамуына байланысты болды. Оның дәстүрлі грамматикадан басты айырмашылығы мынада: дәстүрлі грамматика дыбыстан сөз, сөзден сөз тіркесі, сөз тіркесінен сөйлем құралады деп дәлелдесе, ГТБ лебіздің пайда болуы синтаксистен басталып, фонологияға қарай өрбиді, яки ойдың көрінісі ретіндегі лебіздегі сөйлемнің абстрактілі синтаксистік құрылысы бастапқы маңызды рөл атқарады деп пайымдайды.

Н. Хомский ұсынған «компетенция» ұғымының маңызы ерекше, ғалымның пайым-дауынша, «компетенция» тілді интуитивті меңгеру. Қазіргі таңда әлемдік ғылымда Хомский теориясы кеңінен қолдау тауып, дамытылуда [2]. Осыған орай коммуникативтік құзыреттілік, әлеуметтік лингвистикалық құзыреттілік, дискурстық құзыреттілік, ақпараттық құзыреттілік, когнитивтік құзыреттілік т.б. түрлері анықталып, ғылыми түрғыдан орнықты. Бұл құзыреттілік түрлерін бір-бірінен бөліп қарауға болмайды. Ғалымдардың пайымдауынша, тілді үйренудің екі түрлі сыпаты бар:

- тіл туралы білімнің болуы;
- метакогнитивті стратегия.

Тілді үйренуші үшін, сол тіл туралы, оның жалпы құрылымдық заңдылықтары туралы жалпы ақпараты болуы қажет. Қабылданатын ақпарат үйренушінің бұрыннан бар білім білігінің негізінде қабылданып, оның дамуына ықпал етуі керек. Мынадай қарапайым мысалға назар аударалық: Бала мектепке барды. Сөйлемді талдамас бұрын ондағы ойдың бүтіндігіне, сөйлемнің дұрыс құрылғанына көңіл бөлеміз. Сөйлемде баланың мектепке баратындығы туралы ақпарат берілген. Енді сөйлемді құрылымдық тұрғыдан бөлеміз: бала – сөйлемдегі ойдың субъекті, заттық мағынаны білдіреді (С), мектепке (О) – баланың қайда бет алғанын

анықтайды, жанама толықтауыштық мағына, барды (Е) әрекетті анықтап, сөйлемнің баяндауышы болады. Сөйлемді құраушы түлғалар нақты ақпарат беріп, ойдың біршама тиянақтылығын қамтамасыз етеді. Бір қарағанда мектеп деңгейіндегі талдау болып көрінуі де ықтимал. Алайда, қолданыстағы тіл үшін маңыздысы ойдың түсініктілігі мен нақтылығы десек, оның түсінілуі сөйлем ішіндегі сөздердің мағыналық құрылымымен байланысты тіркесімділігінде екендігінде дау болмаса керек. Әсіресе, машиналық аударма жұмыстарында табиғи тілдік иірімдерді дұрыс және нақты түсіну үшін сөйлем ішіндегі сөздердің тіркесімділік ретінің анықалуы да маңызды саналады. Мәселен, жоғары да келтірілген сөйлемді әртүрлі сипатта түрлендіріп көрелік: Бала мектепке барды. Мектепке бала барды. Бала барды мектепке. Мектепке барды бала – сөйлеу барысындағы лебізде осы нүсқалардың қай-қайсысы да қолданатыны белгілі. Бір қарағанда, сөйлемдердің мағыналық сипаты бірдей, алайда функционалдық семантикалық ерекшелігі бар, әрі бұл лебізде айқын аңғарылады. Бірінші сөйлемде «мектепке» сөзіне ерекше маңыз беріле айтылса, екінші сөйлемде «бала» маңызды да, келесі сөйлемде «барды» ерекше лебізді екпінмен айтылады да, тыңдаушыға берілетін ақпаратта өзіндік ерекшелікке ие болады. Демек, ойдың тиянақты жеткізілуі үшін сөйлемнің синтаксисі емес, сөйлемнің мәні, яғни семантикасы маңызды болады.

Біздің елімізде де Ф.Ш. Оразбаева [3], Э. Сүлейменова [4], З. Күзекова [8], К. Қадашева [5], сынды ғалымдар еңбектерінде қазақ тілін екінші тіл ретінде оқытудың әдістемесі жасалғаны жоғары бағаланады. Бұл еңбектер негізінен, орыс тілді аудиторияға арналып, соның ерекшелігін ескере отырып жазылған. Қазіргі орыс тілді аудиторияда отырған үйренушілердің дені қазақстандық азаматтар екенін ескерсек, олардың қазақ тілін меңгеруінде көп жеңілдік бар екені анық. Ең бастысы, мұнда тілдік орта бар, коммуникация жасауға толық мүмкіндік бар. Ал шетелдіктерге қазақ тілін үйретудің басты ерекшелігі де осыдан келіп шығады. Мұнда лебіздік орта жоқ, алайда тілді үйренудің мотивациясы берік, қызығушылық жоғары. Осы ретте шетелдіктерге қазақ тілін үйретудің өзіндік жаңаша әдістемесін жасаудың маңызы арта түседі.Әлемдік циклдік заңдылықтарға бағынатын адамның табиғи болмысы мен дүниетанымының арасында жақсылық пен жамандық, түн мен күн, қараңғы мен жарық, ақ пен қара ұғымдарынан тарайтын сандаған сырлы таным дүниесінің шексіз ұқсастығы бар. Осы ұқсастық негізінде адамдардың бірін-бірі түсінуі жеңіл, ұғуы оңай.Ұлттардың бір-бірінен тілдік айырмашылығы олардың кеңістіктегі гармониялық бірлігін де қамтамасыз етуі қажет. Әлеуметтік-мәдени болмыстың бейнесі, мәдени феномен саналатын тілді оқыту арқылы ұлттық және жалпы адамзаттық әлеммен гармониялы байланыс қалыптасады. Қазақ тілін оқытудың біріздiлігі мен жүйелілігін арттыру үшін, әлеуметтік тапсырыстарға жауап беруде, атқарылатын істер көп. XXI ғасыр сұранысына жауап бере алатын тілді үйренудің басты тәсілдерінің бірі – деңгейлік оқыту жүйесі қазіргі уақытта көптеген жоғары оқу орындарында оқытылатын қазақ тілінің әдістемелік негіздемесіне айналып та үлгерді. «Білім берудің көпсатылы деңгейі» үлгісінің әр сатысында берілетін ақпаратты нақты анықтау мен оның мазмұндық құрылымын жүйесі саралау, принциптерін зерделеу, сөйтіп үздіксіз білім берудің нақты кешенді жүйесін жасауға болады.

Тілді оқытуда, әсіресе, жеке түлғаның қалыптасуын ерекше мән бере отырып, тіл арқылы қазақ ұлтына деген құрметті қалыптастыру басты назарда . Яғни, ТІЛ – ТҰЛҒА – МӘДЕНИЕТ қағидасы негізінде үйренушінің қажетті, дұрыс ақпарат алуына көңіл бөліп үйрету негізгі мәселе саналады.

Өзкезегіндеәрбірдеңгеймынадайғылымифазаларменорнығады:

1. Функционалдықталдау;
2. Ақпараттықталдау.

Америкалық тілді оқыту жүйесінің дәстүрлі даму жолы базалық сападағы ақпараттардың маңыздылығы мен сөйлеу тілінде көп қолданылатын қажетті құрылымдарды анықтап, прагматикалық қатынасқа құрылғанын көруге болады. Әсіресе, ең маңыздысы, базалық ақпараттық моделдің ерекшелігін айқындауға бағытталуы. Бұл қазақ тілін оқыту әдістемесі үшін ғылыми жобаның нәтижесі ретінде мынадай маңызды міндеттерді алға тартады:

1) Отандық тілді оқыту жүйесін халықаралық стандарттар негізіне қарай интеграциялау, үйлестіру;

2) Тілдіоқытудыңамерикалықәдістемесіндегімаңыздыоқытутехнологияларынескеру; қазіргітаңдаорыстіліноқытуәдістемесінің де осы бағытқақарайойысабастағаны байқалады (И.Л. Бим, А.А.Миролюбов, М.С. Ильин, Б.А. Лапидус, т.б.);

3) Дәстүрлі отандық оқыту технологиясын қазіргі инновациялық оқыту технологиясына көшіруді жеңілдету;

Оқыту жүйесінде маңызды фактор ретінде коммуникативтілік құзыреттілік алынады. Яғни, үйренушіге қажет ақпараттар легі барынша нақты және күнделікті қажетті, прагматикалық талаптарға сай болуы керек. Кез келген мәтінге немесе диалогқа қазақтың ұлттық танымдық ақпараты мол этнографиялық желідегі ұлттық болмысымызды танытатын құндылықтарымызды орынсыз тықпалау дұрыс емес деп танылады. Сондай ақ, тіл үйренуші қазақ тілінің көркемдік болмысын танып білмей, бағаламай жатып, оған қазақ рухани құндылықтарының атасы Абай, Шәкерім сынды тұлғалардың өлеңдерінен үзінділер беру олардың шығармашылығын дұрыс бағаламау болып саналады. Американдық немесе еуропалық оқыту әдістемесі үйренушіге (мейлі ол жоғары деңгейде болсын), өзінің классикалық әдебиет үлгілерінен мәтін ұсынбайтынын біздерге де үйрену керек деп пайымдаймыз. Өйткені қазақ классиктерінің көркем шығармаларындағы сөз қолданысы мен сөз мағыналарының тереңдігі тіл үйренушілердің түсінуіне, сөз мағыналарының мәнін ұғуына үлкен қиыншылықтар әкеледі. Сондықтан таңдалып алынған тақырыптарда тек қарапайым деңгейде қолданылатын сөздер таңдалып алынып, олардың қолданыс қайталанып, жүйеленіп отырылды. Келтірілген мәтіндердегі сөздер үнемі тексеріліп, өтілмеген түсініксіз сөздер, ауыспалы мағыналы сөздер мүмкіндігінше берілмейді.

Үйренуші мен үйретушінің арасында болатын диалог біржақты немесе тек үйретушіні қайталауға құрылмауы керек. Американдық ғалымдар мұндай оқытушыны теледидарға теңейді. Оқытушы теледидарға айналмауы үшін үйренуші мен үйренуші, үйренуші мен үйретуші арасындағы белсенді диалог тіл үйретудің басты шарты, коммуникативтік негізге құрылған инновациялық сабақ саналады.

Шетелдіктерге қазақ тілін үйретуде оқытудың деңгейлік сипаты сақталады. Мәселен, қарапайым деңгейде үйретудің әдісі де қарапайым болуы қажет деп есептейміз. Негізінен үйренуші мен үйренушінің, үйренуші мен үйретушінің арасындағы ауызекі диалогқа құрылуы, грамматикалық тұлғаларды жекелей оқытуға емес, күнделікті практикада қолданылатын ұғымдарды жеткізу, сөздерді емес, пікірді, пікірдің мазмұнын қазақ тілінде жеткізе білу маңызды саналады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Chomsky N. New Horizons in the Study of Language and Mind. — Cambridge, 2001. - С. 155-170.
2. Chomsky N. Three Factors in Language Design // Linguistic Inquiry, 36, no. 1. — 2005. - С. 11-15.
3. Оразбаева Ф. Научно-теоретические основы языковой коммуникации и коммуникативного метода. Алматы, 1996. -216 с.
4. Сулейменова Э., Кадашева К., Аканова Д..Анықтағыш. Қазақ тілі [Text] : грамматический справочник. Учебный комплекс - Алматы :Жибекжолы, - 230 с.
5. Қадашева Қ. Қазақтілі: оқытудыңтиімдіәдістемелері. - А., 2000. -194 с.

Керімбекова Н.Н.

«БАНКТІК ТӘУЕКЕЛДЕР» ПӘНІН ТӘЖІРИБЕЛІК БАҒЫТТА ОҚЫТУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Бүгінгі жас ұрпақ біздің ертеңгі болашағымыз, яғни сол жас ұрпақты саналы тәрбиелеу мен сапалы білім беруде әрбір оқытушы- ғалымдар қауымына ерекше жауапкершілік пен міндет жүктеліп отыр. Сондықтан да қазіргі білім беруді жаңғыртудың маңызды жағы студенттерді алатын мамандығы жағынан тәжірибелік бағытта дайындау болып табылады.

Өйткені,қазіргі жағдайында жұмыс берушілермен тығыз байланыста ғана оқу орны өзінің басты мақсатын –жоғары кәсіби даярлыққа және еңбек нарығындағы сұранысқа ие,бәсеке қабілетті білікті маманды дайындау мақсатын орындай алады.

Жалпы бәсекеге маман даярлау білім мен ғылымның және өндірістің кіріктірілуіне негізделеді.Тек осы үштік одақтың бірлігі ғана нарық талаптарына жауап беретін маман дайындау механизімдерін іске асыра алады.

Әлеуметтік серіктестік жоғары оқу орындары үшін келесі жаңа мүмкіндіктерге:

-қандай және қанша маман дайындау қажеттілігі туралы ақпарат алуға; -мамандарды дайындау мазмұнында жұмыс берушілердің талаптарын ескертуге;

-жұмыс берушілердің талаптарына жауап беретін жаңа оқу бағдарламаларын жасауға;

-бітірушілерді жұмысқа орналастыру мүмкіндіктерін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Сондықтанда,білім беру жүйесі мен өндірістің кіріктірілу удерісі-қоғам үшін мамандарды дайындауға тапсырысты қалыптастыруға қажетті шарт.Бұдан шығатын қорытынды :жоғары оқу орындарының әлеуметтік серіктестерімен белсенді әріптестік әрекетін жүзеге асыру барысында маман маман даярлау мазмұны мен іс әрекеттерді үйымдастыру мазмұныны елеулі өзгерістер енгізу қажеттілігі туындайды.

Ел Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына арналған кезекті Жолдауында: «XXI ғасырда білімін дамыта алмаған елдің тығырыққа тірелері анық. Біз болашақтың жоғары технологиялық және ғылыми қамтымды өндірістері үшін кадрлар қорын жасақтауға тиіспіз. Осы заманғы білім беру жүйесінсіз әрі алысты барлап, кең ауқымды жаңаша ойлай білетін осы заманғы басқарушыларсыз біз инновациялық экономика құра алмаймыз» делінген. Сондықтанда елбасының осы сөзі, біздің ұстанатын өмірлік қағидамыз болу керек.

Соның бірі болашақтағы ел экономикасының дамуына елеулі үлес қосатын нарықтық экономикалық тәрбие беру мен дүниетаным қалыптастыруда қаржыгер мамандығы бойынша негізгі міндетті және таңдаулы пәндерден дәріс беріп,семинар сабақтарын жүргізетін маман-оқытушылардың орны ерекше.

«Банктік тәуекелдер» пәні-оқу жұмыс жоспарындағы жоғары курс студенттеріне арналған таңдаулы пән болыптабылады.

Бұл пән -мамандарды дайындайтын оқу пәндері арасында маңызды рөл атқара отырып, банк және оның жүргізетін активті және пассивті операциялары негізінде болатын тәуекелдерін және оларды басқару әдіс- тәсілдерін үйрететін курс болып табылады.Пән бойынша банктік заңдылықтар мен онда болатын тәуекелдер денгейін азайтудың әдіс ,тәсілдерін үйрету сонымен қатар Қазақстан Республикасындағы коммерциялық банктердің және өзгеде дамыған елдер тәжірибесіндегі банктік тәуекелдер ерекшеліктерін оқыту жатқызылады. Осы міндеттер мен мақсаттарды орындау үшін қазіргі нарықтық экономиканың жаңалықтарын, оқу әдістемелік тәсілдің тиімді жолдарын таңдау, үздіксіз ізденіс пен білім сапасын жақсарту қажет. Пәнге деген қызығушылығын арттыру үшін сапалы білім берудің тиімді жолдарын таңдау, қосымша элементтерді пайдалану мен пәнге байланысты глоссариде қарастырылған негізгі ұғымдар бойынша тарихи деректерді оқып үйренуге дағдыландыру, баяндама, рефераттар, хабарлама жасату, өз бетінше оқып білім алып шығармашылықпен айналысуына жағдай жасау сияқты жаңа педагогикалық технологиялар мен инновациялық бағыттарды, әдістер мен тәсілдерді енгізу және тағы басқада жетілдіру жолдарын дамыта білуіміз қажет.

Қазіргі кезде сабақ өткізудің түрлері көбеюде. Мен осы пән бойынша дәруіс жүргізу, семинар сабақтарын өткізу барысында әр түрлі әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып, сапалы білім, саналы тәрбие беруде сабақтың тиімді түрлерін қолданып келеміз. Осы мақсатта студенттердің танымдық қызығушылығын, белсенділігін арттыру үшін дәріс оқу,семинар жүргізу,студенттердің өзіндік жұмыстарына дайындық мәселелерін ұштастырудың маңыздылығы ерекше.Жалпы оқытушы белгілі бір тақырып бойынша дәріс оқығанда ол тақырыпты белгілі,маңызды тақырыпшаларға топтастыра отырып,теориялық негізде айта отырып,мысал келтіре отырып мәнді,түсінікті ,сауатты етіп дәріс оқиды.Ал енді ескеретін жағдай ,сол оқылып кеткен тақырып бойынша семинар сабағын өткен кезде ,семинар тек дәрісте оқылып кеткен ,тек жазып алынған терминдерді сұраумен шектелмеу керек.Дәріс соңында семинар сабақтарында қарастырылатын сұрақтар беріліп,мүмкін болса сол тақырыпты тәжірибе жүзінде қалай болатындығына байланысты оқытушыларға бағыт,бағдар беріліп кетуі керек.Сондықтан студент семинар сабағына университет аудиториясында оқытылған дәріске,сол тақырып бойынша силлабуста көрсетілген әдебиеттер тізімі бойынша қосымша өз бетімен семинар сабағына берілген тапсырмаларға толық дайындалып

келіп,тақырып бойынша сұрақтарға жауап беріп ,есептер шығарылып,мысалдар келтірілген жағдайда ғана семинар сабағында студент білімі теория мен тәжірибе түрғысынан толық бағаланды деп есептеуге болады. Яғни семинар тек сұрақ жауап түрғысынан ғана емес тәжірибе жағы міндетті түрде қарастырылуы тиіс. Семинарды өз бетінше түрлендіріп өту әр оқытушының біліктілік шеберлігін анықтайды. Сондықтан мен өз тәжірбиемде, мысалы «Несиелік тәуекелдер және оларды басқару »деген тақырып бойынша дәрісті тиянақты түрде толық жанжақты оқып,тиісті формулаларды қолданып есептер шығарып көрсетілген соң,дәріс соңында әрбір студентке келесі семинарға клиенттің ,яғни жеке немесе заңды тұлғаның несие алу тәжірибесі бойынша ситуациялық есептер беріп,оны міндетті түрдесеминар сабағында шығарып талдап,есептерді шығару тәсілін түрлендіріп көрсетіп,клиенттің төлем қабілеттілік жағдайын түрлендіре мысал келтіре отырып оны бағалай білуі мен тәуекел денгеейін төмендету жолдары бойынша әдіс тәсілдерді қолдана отырып есеп шығарамыз. Жалпы мұндағы мақсат семинар сабағында әр түрлі әдіс тәсілдерді қолдана отырып,студенттердің алған білімдерін кеңейтіп, логикалық ойлау жүйесін дамытып, тиянақты білім алуына жол ашу. Сабақта студенттердің жеткен жетістігін баса көрсетіп, оның пәнге деген қызығушылығын арттырып, өз бетімен ізденіп жұмыс істеуге баули отырып, шығармашылық қабілеттерін шыңдау.

Бүгінгі таңда студенттердің өзіндік жұмысы мен студенттердің оқытушылармен өзіндік жұмысыныңмәнін ашып алу керек.Яғни студенттердің өзіндік жұмысы семинар сабағында бағаланса,ал студенттердің оқытушылармен өзіндік жұмысы тапсырмалары дәрістен тыс, семинардан тыс уақытта оқытушыға жеке тапсырылып,қорғалуы,бағалануы тиіс.Көбінесе тақырып ерекшеліктеріне байланысты студенттердің оқытушылармен өзіндік жұмысы тасырмалары: рефераттар, баяндамалар, эссе, іскерлік ойын, презентация дайындау түрінде берілуі мүмкін. Студент сол берілген әр түрлі тапсырмаларды жүйелі түрде, талапқа сай орындаулары керек: Рефераттар анықталған проблема бойынша ғылыми және арнаулы әдебиеттер негізінде талдау жасау немесе берілген тақырыпты қысқаша мазмұндау.

Эссе студенттің анықталған такырыбқа қысқаша пайымдау жасауы. Басты ерекшелігі - оқытушы тапсырған проблеманы түсінудегі даралығы, өзіндік ерекшелігі, шығармашылықпен орындалуы. Студенттердің өздік жұмыстарында берілген эссенің тақырыптары оқыған пәндері бойынша нақты сұрақтарды көрсетеді. Оқытушыны студенттің өткен тақырып бойынша берілген сұраққа пікірі қызықтырады. Есептеулерде эссе түрғысында пән бойынша бұрын қабылданған есептеулердегі нақты жариялымдар көрінуі мүмкін.Студенттің эсседегі қаржы мәселелерінің жеке сұрақтары бойынша жеке көзқарастарын, тарихта қолдану тәжірибелерін, нормативтік реттелуді ұсынуы керек.

Іскерлік ойынға әзірлік рөлдер бөлумен, қажет материалды жинаумен, нәтижені рәсімдеумен, берілген, анықталған тұжырымдамамен ұсыныстардың нәтижесін жинақтауды талап етуімен байланысты. Презентация дайындау барысында студент тапсырманың мазмұнын толық ашуға бағытталған арнайы сызбаларды, мәндік түрғыда безендірулерді қолдана алады, соңында әдебиеттер көрсетілуі тиісті. Сондықтан студенттерге білім беру сапасын арттыру жағдайында дәріс, семинар, сөж, соөж тапсырмаларының аражігін ажырата отырып білім беру денгейінің сапасы мен талап етудің деңгейінің сапасын арттырудың күнделікті сабақта студенттердің білімін бағалауға да тигізер көмегі көп.

Қорыта келе, білім беру теория мен тәжірибенің байланысы студентке білім беруде тепе – теңдік және әділдік принциптері негізінде құрылады. Әлеуметтік серіктестікке қаты-сушылар оқыту нәтижесіне ғана емес, сонымен қатар оқытудың мазмұнына, оның ұйымдастырылуына, т.б.мүдделі. студенттердіаң әлеуметтік кепілдікке ие болуға және бәсекеге қабілетті мамандық алуға, мемлекеттің кәсіби мамандарды даярлауға тапсырыстың қалыптасуына және орындалуына, өндірістің өмірге және жұмысқа жақсы дайындалған білімді мамандардың келуіне, оқу орнының білім беру қызметіне сұраныстың артуына деген мүдделері жүзеге асырылады.Сондықтанда бүгінгі күннің талабы оқытушының ой-өрісі кең, жан-жақты білімді, ізденімпаз ғалым, тынымсыз еңбекқор, кез-келген ортаның үйтқысы,студенттер алдында беделді болуы керектігін ескере отырып, болашаққа Отаны мен халқы алдындағы жауапкершілігін сезіне алатын білімді де білікті маман, жас үрпақ дайындауға өз үлесімізді қоса білейік.

Әдебиеттер:

1.Қазақстан Республикасының Президенті Нүрсұлтан Назарбаевтың «Нұрлы жол – болашаққа бастар жол» атты Жолдауы

2.Мендыбаева А.К.,Садывакасова З.М.Инновационные методы обучения-Учебное пособие,- Алматы: Қазақ университеті, 2009.

3. Керімбекова Н.Н., Супугалиева Г.И., Банктік тәуекелдер және оны басқару. - Алматы: Қазақ университеті, 2013.

4.Верзилин Н.М. Проблемы методики преподавании.- М., 1974г

5.Махмутов М.И. Современный урок.2-е. –М., 1985. 44б

Калтаев А., Тунгатарова М.С.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕНИЯ ИТОГОВОЙ АТТЕСТАЦИИ ПО ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННЫМ ДИСЦИПЛИНАМ

Подписание Болонского соглашения в марте 2010 года поставило перед образовательной системой Казахстана новые требования и в то же время открыла новые возможности выпускникам казахстанских вузов. Цельучастия Казахстана в Болонском процессе - расширение доступа к европейскому образованию, дальнейшее повышение его качества, а также повышение мобильности студентов и преподавательского состава посредством принятия сопоставимой системы ступеней высшего образования, использования системы кредитов, выдачи выпускникам казахстанских вузов общеевропейского приложения к диплому /1, 2/.Присоединение Казахстана к Болонскому процессу позволит обеспечить признаваемость казахстанских образовательных программ, учебных планов, академическую мобильность студентов и преподавателей, конвертируемость отечественных дипломов в европейском регионе, право выпускников на трудоустройство в любой стране.

В настоящее время основным требованиям к выпускникам учебных заведений является подготовка практико-ориентированных специалистов, ориентированных насамостоятельность, конкурентоспособность, свободное развитие человека, творческую инициативу, высокую культуру, мобильность, что требует качественного, нового подхода к формированию будущего профессионала.

Такие же требования предъявляются к выпускникам, подготовленным в рамках программы ГПИИР-2. В свете поставленных задач перед системой технического и профессионального образования в подготовке компетентных специалистов для проектов индустриализации, Министерством образования и науки РК совместно с Министерством инвестиций и развития РК определены приоритетные отрасли экономики и потребность в специалистах с высшим и профессионально-техническим образованием. В Казахстане создан консорциум университетов по шести ключевым базовым отраслям экономики /3/. Подготовка специалистов по программе ГПИИР ведется с привлечением мирового инженерного сообщества к реализации образовательных программ по обучению кадров нового поколения, ориентированных на диверсификацию и внедрение инноваций в производственный сектор нашей страны.

Таким образом, реалии сегодняшнего дня ставит перед университетом задачи подготовки практико-ориентированных специалистов, умеющих применить теоретические знания к решению практической задачи.

Для формирования практико-ориентированных компетенций необходимо развивать у студентов такие навыки в процессе обучения, для чего необходимо применять другие подходы и способы.

Особенностью практико-ориентированных дисциплин является

- повышение мотивации к повышению уровня теоретической подготовки и развитие навыков ее применению в будущей профессиональной деятельности;
- улучшение знаний прикладных основ, применяемых в профессиональной деятельности;
- создание образовательных ситуаций, связанных с будущей профессиональной деятельностью студентов, где необходимо применение теоретических знаний и возможностей информационных технологий.

Для развития практико-ориентированных навыков могут применяться различные организационные, технические и методические приемы, развивающие навыки самостоятельного анализа. Одним из эффективных методов развития практико-ориентированных навыков является проектирование. Проектирование как метод обучения — это самостоятельная деятельность студентов по решению последовательных взаимосвязанных учебных задач в течение установленного ограниченного периода времени, направленная на достижение неповторимого, но в то же время определенного результата /4/.

Проект, в отличие от других учебных заданий, имеет особенные черты, присущие проектированию в целом:

- проект конечен: он начинается, разворачивается и завершается;
- каждый проект уникален;
- проект ограничен четкими временными рамками, предполагает создание конкретного результата за установленный срок;
- проект сопряжен с изменениями в системе студент педагог (в знаниях, умениях, навыках, отношениях, окружающей среде);
- проект дает конкретный(е) результат(ы), путь к достижению результата состоит их отдельных этапов, с промежуточными целями и результатами.

Учебные проекты могут иметь как индивидуальную, так и групповую форму, при этом каждый из этих типов имеет свои преимущества. Преимуществами индивидуальных проектов являются

- план работы над проектом может быть выстроен и отслежен с максимальной четкостью;
- у обучаемого полноценно формируется чувство ответственности, поскольку выполнение проекта и его качество зависят только от него самого;
- учащийся приобретает опыт деятельности на всех этапах выполнения проекта - от рождения замысла до итоговой рефлексии;
- у обучаемого полноценно формируются общеучебные умения и навыки (исследовательские, информационные, презентационные, оценочные) и их формирование оказывается вполне управляемым процессом.

В то же время групповое проектирование помогает объединить преимущества многих методик и сделать акцент на формировании практических, профессиональных навыков на основе теоретического материала. Метод группового проектирования выступает в качестве одного из методов, отвечающих требованиям и задачам современного постклассического образования.

Реализация группового проекта предполагает решение учебной задачи силами специально созданной команды численностью от 3 до 5 человек. В профессиональной подготовке специалистов проектирование позволяет решать одновременно два блока задач. К первому блоку относятся задачи, связанные с содержанием преподаваемой дисциплины: освоением новых знаний, закреплением их в практической деятельности, формированием умений и навыков. Задачи второго блока связаны с формированием навыковработать в команде; диагностировать, предотвращать и разрешать внутригрупповые конфликты; аргументировать и защищать собственную точку зрения; самоорганизации; письменного изложения собственных мыслей и их эффективной презентации.Преимуществами групповых проектов является

- у участников проектной деятельности формируются навыки сотрудничества, что очень важно для жизни в современном обществе;
- проект может быть выполнен наиболее глубоко и разносторонне;
- каждый учащийся, в зависимости от своих сильных сторон, наиболее активно включен в определенный этап работы, на котором может в полной мере раскрыть себя как личность;
- в рамках проектной группы могут быть образованы подгруппы, предлагающие различные пути решения проблемы, идеи, гипотезы, точки зрения; этот соревновательный элемент повышает мотивацию участников и положительно влияет на качество выполнения проекта.

Для совершенствования методики очень важно получить «обратную связь» от студентов по окончании курса. Для этого анкетирование студентов включается в программу открытой презентации, т. е. проводится непосредственно после завершения всех проектов.

Успешное применение метода группового творческого проекта требует предварительной подготовки студенческой группы и решения нескольких методических задач. Первая – формирование позитивной мотивации учебной деятельности, в частности, освоения профессиональных навыков на практике.

Следующей важной задачей, стоящей перед преподавателем, является формирование оптимального состава групп, которые будут работать над проектами. Для этого предусмотрено выполнение целого ряда учебных заданий в минигруппах, причем в течение первых трех практических занятий состав микрогрупп постоянно меняется. Это, с одной стороны, дает возможность студентам найти коллег, с которыми работать наиболее комфортно, с другой стороны, позволяет преподавателю наблюдать различные варианты творческих коллективов.

После создания групп каждая из них определяет тему своего проекта-исследования. Преподаватель формулирует общие требования и рамки тематики, а также помогает в редактировании названия. На следующем этапе группа должна разработать план своей деятельности.

Преподаватель задает жесткие временные границы, задача группы – распределить время для выполнения всех этапов исследования, роли каждого члена группы, сформулировать предполагаемые промежуточные результаты своей деятельности. Как показывает опыт, самое сложное – не составить план, а четко его выполнять, преодолевая очень устойчивый стереотип «студент учится во время сессии».

Затем группа приступает к реализации своего плана. Большая часть проектной деятельности протекает вне учебной аудитории (подготовительный этап исследования, пилотаж, полевой этап, анализ данных). Это кардинально меняет отношение студентов к семинарским/практическим занятиям. Во-первых, они с самого начала имеют четкое представление о том, чем будут заниматься каждую неделю в течение всего семестра (причем учебные задачи обучающиеся сформулировали самостоятельно, без давления сверху). Во-вторых, встречи с преподавателем в аудитории превращаются в консультации коллег об успехах и проблемах, возникающих в ходе реализации проекта. Итогом проектной деятельности является отчет о проведенном исследовании и его публичная презентация (открытая для студентов и преподавателей).

Мировой опыт показывает, что в учебных планах ведущих университетов имеются практико-ориентированные дисциплины, результат обучения которых оценивается выполнением проектного задания.

В настоящее время в учебных планах всех специальностей имеются практико-ориентированные дисциплины, направленные на формирование у обучающихся практических компетенций. К таким дисциплинам можно отнести «Физические основы механики», «Прикладные пакеты программ», «Экспериментальная механика», «Экспериментальная гидродинамика» и т.д. учебного плана специальности Механика. В процессе обучения преподаватель учит использовать теоретические знания для решения практических задач и выполнения анализа реальных проблем с использованием теоретических знаний.

Одной из проблем практико-ориентированных дисциплин является форма проведения итоговой оценки. В КазНУ согласно академической политике итоговая оценка студента по дисциплине формируется из оценки за рубежные контроли 1, 2, оценки за Mid-Termценки за экзамен согласно формуле /5/

Final Score = 0,3*(PK1+PK2)+0,1MT+0,3Ex.

При этом вопросы билета по экзамену формируются из 3-5 вопросов, 1-2 из которых носят теоретический характер. Стоит отметить, что по практико-ориентированным дисциплинам достаточно сложно сформулировать вопрос, который можно написать на бумаге и продемонстрировать сформированные навыки без применения специального оборудования и/или программного обеспечения.

Среди других недостатков, которыми обладает этот метод, самым существенным, студенты считают неравномерное распределение обязанностей в группе во время реализации

проекта и «безответственность некоторых коллег». В связи с этим перед преподавателем стоит сложная задача оценки вклада каждого из участников группы в реализацию проекта.

Согласно проведенному анализу по практико-ориентированным дисциплинам рекомендуется проводить итоговую аттестацию по результатом выполнения проектного задания.

Список использованных источников

1. Реализация БП в РК. - http://naric-kazakhstan.kz/ru/realizatsiya-bolonskogo-protsessa/106-realizatsiya-bp-v-rk
2. Т.М. Мухаметкалиев Болонский процесс в Казахстане // Современное образование. - №1 (81). – 2011. - http://obrazovanie.kz/pdf/2011_1/20-24.pdf
3. СерикСабековВ РК создан консорциум вузов по подготовке кадров для программы «Нурлыжол». - http://www.inform.kz/rus/article/2751354
4. И.В. Самаркина ГРУППОВОЙ ТВОРЧЕСКИЙ ПРОЕКТ КАК МЕТОД ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ. - ЧЕЛОВЕК. СООБЩЕСТВО. УПРАВЛЕНИЕ • №1/2005. – С. 130-142
5. Академическая политика КазНУ им. аль-Фараби

ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ
КРУГЛЫЙ СТОЛ

МАМАНДАР ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ БІЛІМ САПАСЫН МОЙЫНДАУДЫҢ НӘТИЖЕСІ РЕТІНДЕ БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫН АККРЕДИТТЕУ

АККРЕДИТАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ КАК РЕЗУЛЬТАТ ПРИЗНАНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ И ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ

Акимхан А. М.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ АККРЕДИТАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ КАК МЕХАНИЗМ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ

В нашей стране и за рубежом вопросы качества образования всегда находятся в поле зрения ученых. Большое число современных педагогических исследований и практика отечественной высшей школы свидетельствуют о возрастающем интересе к вопросу обеспечения качества подготовки специалистов, ставшему одной из серьезных общенациональных проблем. Это обусловлено существующим содержанием образовательных программ и уровнем подготовки специалистов в области техники и технологий, с одной стороны, и новыми требованиями производства в условиях глобализации рыночной экономики и интернационализации инженерной профессии, с другой. Также необходимостью обеспечения высокого качества подготовки специалистов в области техники и технологий и недостаточной разработанностью механизмов воздействия профессионального сообщества на качество подготовки специалистов.

Сама система государственной аккредитации также меняется, аккредитационные показатели разворачиваются в сторону современных подходов к профессиональному образованию. Между тем, вузы должны все отчетливее понимать, что без поддержки рынка труда им дальше будет все труднее успешно развиваться: это не только требование времени или какие-то глобальные тренды. Поэтому ожидается, что вузы, конкурируя друг с другом за абитуриентов, все более активно начнут взаимодействовать с работодателями и более готовно будут откликаться на идею проводить свои программы через профессиональную аккредитацию.

Для того, чтобы система «обязательной профессиональной экспертизы программ» заработала, необходима апробированная и согласованная методика профессиональной аккредитации, а также организационные механизмы и нормативные документы, регулирующие взаимодействие государственных органов управления образованием и общественно-профессиональных организаций или объединений работодателей.

Требование времени таково, что университеты как производители и поставщики знаний должны быть более ориентированы на результат – выпуск общественно значимого

«продукта». Такой подход характерен для коммерческих компаний, и он, по-видимому, должен быть адаптирован к некоммерческим организациям, в особенности к университетам. Перед университетами всего мира сегодня стоит тот же вопрос, что и перед коммерческими компаниями – каким образом университет может работать эффективнее, предоставляя образовательные услуги более высокого качества.

В настоящее время в мире наблюдается тенденция повышения роли общественно – профессиональной оценки качества подготовки специалистов и приоритетного развития аккредитации образовательных программ, реализуемых высшими учебными заведениями,

со стороны профессиональных сообществ. Особое значение, благодаря высокой социальной значимости и ответственности инженерной профессии, это имеет для образовательных программ в области техники и технологий – они должны удовлетворять

быстро меняющимся требованиям, предъявляемым к высшему образованию всеми потенциальными потребителями: промышленностью, наукой, бизнесом и обществом в целом.

Если представить себе, что уже завтра общественно-профессиональная аккредитация станет реальностью, станет понятно, что обе стороны – и работодатели, и вузы – пока не готовы к тому, чтобы в масштабе страны быстро развернуть эту работу.

Отдельному работодателю трудно вести эту деятельность: она трудоемка, требует большой экспертной базы, значит, нужны объединения работодателей, которые могли бы создавать необходимую инфраструктуру, а их пока крайне мало, и в их деятельности пока не выделено в отдельное направление - взаимодействие с системой профессионального образования. Отдельная проблема – эксперты, которые должны быть не просто знающими специалистами-отраслевиками. Важно знать и понимать, как работает система образования, знать, что спрашивать и у кого, на что обращать внимание, как проверять качество программ и достоверность представляемых вузами сведений. Следовательно, необходимо готовить таких людей.

В вузах практически у всех отсутствует система получения и анализа обратной связи от работодателей и выпускников, мало кто всерьез занимается модернизацией образовательных программ. Это занимает немало времени. Поэтому можно одновременно проводить институциональную государственную аккредитацию вуза и специализированную экспертизу его программ. Другой путь - делегировать объединениям работодателей (крупным работодателям) полномочия в проведении специализированной экспертизы вузовских программ в ходе государственной аккредитации вузов (рис.1). Конечно, к этому предполагается двигаться постепенно, сближая подходы государства и работодателей в области аккредитации вузов и их программ.

Рисунок 1

Для этого работодателям предстоит начать ускоренное формирование объединений, готовить экспертов, согласовывать между собой методики, Кроме того, необходима информационная поддержка, взаимодействие с международными сетями. По сути дела, профессиональная аккредитация программ нацелена на то, чтобы рынок труда мог удостовериться, что вузы учли их требования и в структуре программы, и в ее содержании, и в том, как сформирована инфраструктура**.** Запрос работодателей должен быть отражен в итоговых результатах программы – в перечне формируемых знаний и компетенций.

Для объективной оценки качества подготовки специалистов система критериев и процедур общественно –профессиональной аккредитации образовательных программ должна предусматривать оценку всех составляющих образовательного процесса, включая цели и содержание программ, материально-техническое обеспечение и организацию учебного процесса, квалификацию профессорско-преподавательского состава и др.

Критерии общественно-профессиональной аккредитации также включают, как необходимое условие, наличие в вузе системы, обеспечивающей непрерывное улучшение

образовательных программ. Такая система предполагает постоянное взаимодействие с основными заказчиками программ, изучение запросов потребителей, достижение результатов обучения на основе удовлетворения этих требований и наличие адекватного механизма оценки достижения результатов обучения выпускниками. Успешная аккредитация образовательной программы свидетельствует, с одной стороны, о соответствии данной программы критериям аккредитации, а с другой стороны, о том, что в вузе эффективно работает система непрерывного совершенствования программы в соответствии с требованиями профессионального сообществ.

Таким образом, профаккредитация образовательных программ должна включать базовые позиции:

- учет запросов рынка труда: учет требований работодателей при определении содержания программы и ее образовательных результатов;
- соответствие программы требованиям профессиональных стандартов
- наличие всей совокупности условий, предоставляемых студентам/слушателям программы для выхода на запланированные образовательные результаты: кадры, инфраструктура, оборудование, партнерские связи;
- использование образовательных технологий, включая методы оценки достижений студентов
- использование результатов новейших научных исследований

В обобщенном виде методика должна позволить в каждом конкретном случае убедиться в том, что вузу ясен запрос рынка труда и что он на этот запрос адекватно реагирует. Разработка и внедрение программы профессиональной аккредитации имеет важное значение для вузов РК в рамках реализации стратегических задач ГПФИИР по подготовке конкурентоспособных кадров для индустриально-инновационного развития Казахстана.

Аскарова А.С., Болегенова С.А., Шортанбаева Ж.К.

АККРЕДИТАЦИЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Участие каждого высшего учебного заведения в процессе Международной аккредитации образовательных программ является показателем соответствия качества оказываемых университетом услуг принятым в агентстве требованиям, т.е. процесс аккредитации должен показать соответствие образовательной программы соответствует стандартам и ожиданиям потребителя, каким является студент.

Качество образования – определяющий показатель деятельности любого образовательного учреждения. В настоящее время существует немалая доля платного образования, и потребитель имеет возможность выбора места обучения, в связи, с чем между образовательными учреждениями обостряется конкурентная борьба за своего потребителя. Для привлечения студентов качество образовательных услуг, оказываемых образовательными учреждениями, должно соответствовать высоким требованиям.

Аккредитация позволяет повысить конкурентоспособность на отечественном и международном рынках образовательных услуг и означает признание высокого качества учебной деятельности, получение независимой оценки качества образования и подготовки кадров, повышение академической мобильности студентов, трудоустройство выпускников и соответствие требованиям европейских стандартов качества.

Соответсвие стандартам ведущего аккредитационного агентства ASIIN позволяет гарантировать высокое качество образовательных программ и признание ВУЗа в среде работодателей и образовательного сообщества.

Агентство ASIIN в 2014 году проводило аккредитацию специальностей нашего университета. Кафедра теплофизики и технической физики предоставила документацию по следующим специальностям: «5В071700-Теплоэнерегтика», «5В072300-Техническая физика», «5В073200-Стандартизация, сертификация и метрология», «6М071700-Теплоэнергетика», «6М072300-Техническая физика», «6М073200-Стандартизация и сертификация», «6М075000-Метрология», «6D072300-Техническая физика». Образовательные программы были сгруппированы по кластерам, определенным рабочей группой агентства.

При подготовке к проведению аккредитации рабочая группа кафедры проанализировала состояние материально-технической базы, содержание рабочих учебных планов, соответствие аккредитуемых программ образовательным программам ведущих зарубежных университетов, иыми словами была проведена самоаттестация образовательных программ специальностей.

Встречи с рабочими группами экспертов ASIIN показали высокий уровень соответствия имеющего оборудования, учебных планов, методической базы, квалификации профессорско-преподавательского состава, подготовки студентов требованиям аккредитационного агенства.

В ходе международного аккредитационного аудита нами были получены рекомендации по стратегическому развитию факультета и университета, направленных на повышение конкурентоспособности. В числе конкурентных преимуществ нашего университета нужно отметить чёткую практическую ориентированность образовательных программ, их постоянную обновляемость, последовательность и продуманность, наличие современной лабораторной базы, широкую вовлеченность в программу академической мобильности, следование принципам академической свободы.

Опыт прохождения международной аккредитации показал идентичность методологических подходов к требованиям и нормам в реализации образовательных программ; понимания и реализации академической свободы при формировании факультетами учебных планов; возможностей корректировки учебных планов программ; участия работодателей в формировании учебных планов; политики международного сотрудничества; наличие различий в условиях научно-исследовательской работы преподавателей и обучающихся; механизмов модернизации учебно-лабораторной базы.

Международная аккредитация позволит образовательным программам кафедры более эффективно организовывать учебный процесс, обеспечивать максимальную удовлетворенность обучающихся, унифицирует вузовские требования, расширит процесс мобильности студентов.

В настоящее время в Республике Казахстан идет формирование новой системы образования, одним из приоритетов которой является вхождение и интеграция в мировое образовательное пространство. Это продиктовано необходимостью подготовки высококвалифицированных и конкурентоспособных специалистов, отвечающих высоким современным требованиям мирового рынка и способных внести существенный вклад в развитие казахстанской экономики.

Наш университет участвует в рейтинге QS, что позволило добиться лидирующей позиции среди ВУЗов Республики Казахстан. По итогам исследования признанного международного рейтингового агентства QS (Великобритания), опубликованным 15 сентября 2015 года КазНУ им. аль-Фараби вошёл в топ-300 университетов, заняв 275 место среди 800 лучших мировых университетов. Поднявшись в данном рейтинге с 2010 года на 326 позиций, а за последний год на 30 позиций, КазНУ им.аль-Фараби впервые среди университетов Казахстана и стран Центральной Азии добился таких значимых показателей. По мнению зарубежных экспертов, вхождение в топ-300 лучших университетов мира за короткий промежуток времени является одним из мировых феноменов и примеров прорывного продвижения, что свидетельствует о высоком уровне профессиональной и слаженной деятельности коллектива университета.

По итогам исследования известной международной организации «GreatValueColleges» КазНУ им. аль-Фараби вошел в число 50-ти самых технологически развитых университетов мира, заняв в рейтинге 31 место. Следует отметить, что в рейтинге казахстанский вуз является единственным представителем не только стран-участниц СНГ, но и Восточной и Центральной Европы, а также наряду с Сингапуром и Японией представляет весь Азиатский континент.

В менеджменте есть понятие бенчмаркинга (benchmarking), который представляет собой процесс сравнения продуктов, услуг или процессов одной организации с продуктами, услугами или процессами другой организации. Цель этого процесса заключается в поиске улучшений тех аспектов, по которым проводится сравнение. Как правило, бенчмаркинг применяет организация, которая хочет улучшить свою деятельность, и поэтому выбирается компания, занимающая лидирующие позиции в том или ином вопросе.

Все это – участие в мировых рейтингах, обмен опытом, привлечение известных ученых к чтению лекций, повышение качества учебно-образовательной деятельности, развитие научно-исследовательской и инновационной деятельности, расширение международного сотрудничества и т.д. – привело к нынешним достижениям университета, позволило сформировать имидж нашего университета как флагмана отечественного образования.

В мировом сообществе аккредитация является не только инструментом повышения качества и признания уже имеющихся достижений, но и признанием наличия положительных тенденций в развитии вуза. Специальности кафедры теплофизики и технической физики ежегодно занимают лидирующие места в Независимом рейтинге ВУЗов РК Независимого агентства рейтинга и аккредитации (НААР), в Национальном рейтинге лучших многопрофильных ВУЗов Независимого Казахстанского агентства по обеспечению качества в образовании (НКАОКО).

Список использованной литературы

1. Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Казахстан «Об образовании»
2. www.kaznu.kz
3. http://www.parlam.kz/ru/blogs/bishimbayev/Details/4/8376 Бишимбаев В.К., Нурашева К.К. Аккредитационный процесс в Казахстане: государственное регулирование, процедуры и перспективы.

Аубакиров Е.А., Жакирова Н.К., Акбаева Д.Н., Абильдин Т.С.

РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНОЙ И ГОСУДАРСТВЕННОЙ АККРЕДИТАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ХИМИЯ»

Обновление образовательных процессов веление времени.В Послании Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана от 30 ноября 2015 г.«Казахстан в новой глобальной реальности: рост, реформы, развитие» отмечено, нам необходимо максимально развивать систему подготовки технических кадров. Техническое и профессиональное образование должно стать одним из основных направлений инвестиционной политики. Для этого необходимо создать центры по подготовке кадров совместно с другими государствами. Они станут моделью системы технического и профессионального образования для всей страны.Тем самым Президент уделяет большое внимание образованю, что касается ВУЗов, все существующие ВУЗы проверяются и по итогам их объединяют и частные ВУЗы не соответствующие стандартам расформируют. Для этого аккредитуются вузы для оценки качества.

Аккредитация (лат. *accredo*, «доверять») – процедура официального подтверждения соответствия объекта установленным критериям и показателям (стандарту). Наиболее распространена в сфере оказания профессиональных услуг образования международная, государственная и общественная аккредитации для оценки компетенции.

Осуществление процедуры международной аккредитации образовательных программ в соответствии с Европейскими стандартами и рекомендациями по гарантиям качества образования ENQA, а также с учетом европейской рамки квалификаций и лучших российских и зарубежных образовательных практик проводятся и у нас. В 2013 году был создан Международный Аккредитационный совет.

Цели международной аккредитации образовательных программ**:**оценка соответствия качества и уровня подготовки выпускников требованиям российских и международных профессиональных стандартов и запросов рынка труда к специалистам,определение направлений и инструментов улучшения процессов реализации образовательной программы с учетом лучших российских и зарубежных образовательных практик,формирование системы менеджмента качества образования на уровне образовательной программы в соответствии с современными стандартами и лучшими мировыми практиками,развитие культуры качества у административно-управленческих кадров и профессорско-преподавательского состава, формирование внешних гарантий качества образовательной программы в форме международной аккредитации образовательных программ,развитие международной академической мобильности, включение в международные рейтинги образовательных программ.

Объектами оценки являются актуальность образовательной программы для работодателей, качество результатов обучения и гарантии качества образования.

Состав международной команды экспертов входят менеджер проекта,российские и зарубежные эксперты, представляющие образовательное сообщество,российские и зарубежные эксперты, представляющие рынок труда,эксперт, представляющий студенческое сообщество.

Если при прохождении процедуры государственной аккредитации учебное заведение подтвердило качество предоставляемых образовательных услуг в РК, то государственная служба по надзору в сфере образования и науки выдает свидетельство о государственной аккредитации.

В большинстве стран высшие учебные заведения должны получать разрешение государства на образовательную деятельность. Это установление или подтверждение государственного аккредитационного статуса образовательного учреждения по типу (высшее учебное заведение) и по виду (институт, академия, университет), уровня реализуемых образовательных программ и их направленности, а также соответствия содержания и качества подготовки выпускников образовательных учреждений государственным образовательным стандартам или государственным требованиям сроком на 5 лет.

Наличие свидетельства об аккредитации дает вузу право предоставлять при поступлении абитуриентам льготы, предусмотренные законодательством, а студентам очной формы обучения предоставлять отсрочку от призыва на срочную военную службу. Важно помнить, что

только аккредитованный вуз имеет право выдавать выпускнику диплом о высшем профессиональном образовании государственного образца, который дает право в дальнейшем на поступление в магистратуру, а также признается работодателями как государственных, так и негосударственных учреждений.

Выданное учебному заведению свидетельство о государственной аккредитации действительно только при наличии приложения к нему. Именно в приложении указан перечень всех аккредитованных профессиональных образовательных программ, по которым вуз имеет право предоставлять выше указанные льготы студентам и магистрантам и выдавать по окончаниидиплом государственного образца.

Общественная аккредитация учебного заведения представляет собой признание уровня учебного заведения или его заслуг любыми общественными или профессиональными организациями, союзами, ассоциациями. Общественная аккредитация очень важна для престижа учебного заведения, но не может заменять государственную аккредитацию и не влечет за собой каких-либо гарантий со стороны государства.

Для аккредитации по утвержденному Ученого Совета КазНУ им.аль-Фараби основному учебномупланудля специальности 6М060600 – Химияразработанкафедрой физической химии, катализа и нефтехимии модули индивидуальных образовательных траекторий (ИОТ-6) к ним предложены предметы для получения академической степени: Магистр естественных наук по специальности 6М060600 - Химия:

Модуль 2 - SMIKKP 5303 Современные методы исследования катализаторов и каталитических процессов и SPN 5304 Современные проблемы нефтехимии;

Модуль 3 - КМ 6305 Катализ металлокомплексами и STAK 6306 Современные аспекты катализа;

Модуль 4 -KSOPPN 6307 Каталитические синтезы на основе продуктов переработки нефти и SKOS 6308 Современные каталитические органические синтезы.

Исходя из того, что Казахстан являясь кладовой всех минеральных ресурсов должен развивать технологиию переработки сырья, в том числе углеводороного.Предложенные предметы так или иначе связаны с промышленностью, так как 70%, а по некоторым данным вовсе 90% процессов в промышленности проходят с помощью катализаторов.

Цели освоения дисциплин - изучение теоретических основ важнейших каталитических процессов нефтехимического синтеза:

- демонстрация важных направлений практического применения каталитических процессов в нефтехимической промышленности;
- практическое подкрепление знаний основных закономерностей гетерогенного катализа;
- подготовка обучающихся к самостоятельной работе в области разработки новых каталитических процессов и эксплуатации существующих каталитических технологий.

В результате освоения дисциплины магистрант должен знать:

- значение каталитических процессов в создании промышленных технологий;
- теоретические основы важнейших каталитических процессов нефтехимической промышленности.

Программа дисциплины должны разрабатываться представителями директора по связям с промышленностью и коммерциализации. Основные принципы формирования промышленных процессов: - сущность и закономерности гетерогенного катализа; - новые перспективные направления развития каталитических процессов в промышленности. Магистрант должен уметь:

- ориентироваться в вопросах создания технологических схем промышленных каталитических процессов;
- разбираться в основных видах каталитических систем, имеющих промышленно-важное значение.

Магистрант должен владеть навыками:

- анализа и организации работы каталитических процессов, разработки новых промышленных процессов;
- экспериментального исследования физико-химических свойств различных каталитических систем, математической обработки результатов измерений и сопоставления их с теоретическими значениями. Также магистрант должен демонстрировать способность и

готовность рационально проводить поиск и использование научно-технической информации, связанной с оптимизацией каталитических технологических процессов и созданием новых нефтехимических технологий.

В Послании Президента также отмечено, что следует повысить инновационный потенциал казахстанской экономики. Важно заложить основы для построения экономики будущего. Необходимо развивать компетенции в сфере смарт-технологий, искусственного интеллекта, интеграции киберфизических систем, энергетики будущего, проектирования и инжиниринга. Это можно сделать только через построение эффективной научно-инновационной системы. Её основой будут мощные исследовательские университеты и инновационные кластеры, Нам хотелось бы наш Университет увидеть в числе таковых.

Гончарова А.В., Карпенюк Т.А.

О ПОДГОТОВКЕ К МЕЖДУНАРОДНОЙ АККРЕДИТАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «БИОТЕХНОЛОГИЯ»

Развитие экономики любого современного государства невозможно без совершенствования образовательной системы для подготовки высококвалифицированных кадров, соответствующих требованиям рынка. Качество вузовскогообразования в Казахстане является одним из наиболее обсуждаемых вопросов. Сегодня необходима мобильная система высшего образования, отвечающая новым требованиям в условиях глобальной конкуренции. Интернационализация рынка образования, усиление международной конкуренции, заставляет высшие учебные заведения стремиться к получению дополнительных свидетельств качества своих образовательных программ, и тем самым к укреплению своей конкурентоспособности. Изменения в системе образованиятребуют новых подходов к оценке качества,необходимы новые как внутренние, так ивнешние органы, структуры, технологии дляоценки и признания и доверия к качествуобразования.

Наиболеераспространенной моделью обеспечениягарантий качества в высшем образовании является международная аккредитация. Международная аккредитация – это внешняя оценка деятельности вуза, с целью оказания профессиональной помощи иподдержки дальнейшего развития. Не стоит воспринимать международную аккредитацию как поиск недостатков деятельности ВУЗа, потому что на самом деле - этопомощь в адекватнойоценке деятельности учебного заведения и совершенствовании образовательных программ и всего учебного процесса в целом.Не секрет, что для работодателей огромное значение имеет рейтинг и репутация вуза, конкурентоспособностьего выпускников, их способность развивать и продвигать бизнес на внутренних и мировыхрынках. Каждый вуз стремится к автономии, развитию и расширениюсвоих возможностей на рынке образовательных услуг,профессорско-преподавательский состав мечтает обакадемическойсвободе, финансированиии улучшении условий для проведения научных исследований.

В основе проведения международной аккредитациилежат европейскиекритерии качества, основанные на особыхтребованиях к целям, задачам, миссиикаждой образовательной программы, к ее структуре и содержанию, к профессорско-преподавательскому составу, к работе со студентами, к учебным ресурсам, информационным сетям, функционированиювуза в общественной среде. По сути, международная аккредитация – это признание авторитетной международной организацией того, что данный ВУЗ (образовательная программа) соответствует требованиям качества образования. Признание является результатом утвержденной процедуры, включающей в себя самоанализ ВУЗа (образовательной программы), а также аудит независимыми экспертами. Международная аккредитация делает сравнимыми квалификации различных ВУЗов, унифицирует вузовские требования, делает возможным процесс мобильности студентов. Именно аккредитация позволяет вузу укрепить свои позиции на мировом рынкеобразования, поднять его репутацию в мировой академической среде, повысить еговостребованность со стороны иностранныхабитуриентов, а также может обеспечить

сертификатом качества отдельные образовательные программы, подтверждая, что они соответствуют определенным требованиям. Данный вид аккредитации объективно способствует привлечениювнимания иностранных специалистов иучащихся, повышению квалификации персонала вуза, упрощает организацию научных и академических обменов,расширяет коллективный опыт и зону влияния каждого вуза, содействует рекламе ипродвижению участвующих в такой работе вузов на передовые позиции в области наукии образования.

Безусловными преимуществами международной аккредитации можно считать:

- получениенезависимой оценки качествaобразовательных программ;
- доказательство качествaобразовательных услуг;
- получение рекомендаций посовершенствованию образовательныхпрограмм;
- публичное заявление о высокомуровне качества подготовки специалистов;
- укрепление своих позиций на международном рынке образовательных услуг;
- обеспечение и улучшениетрудоустройства выпускников, помощь вразвитии их карьеры, повышении ценности выпускников на рынке труда;
- обменпередовым опытом;
- развитие международногопартнерства.

Факультет Биологии и Биотехнологии Казахского национального Университета им. аль-Фараби проходит процедуру международной аккредитации уже во второй раз. Первый наш опыт возвращает нас к 2009 году, когда факультет успешно участвовал в аккредитации образовательных программ по специальности «Биология»(бакалавриат и магистратура). В конце 2013 года факультет подал заявку на аккредитацию еще нескольких образовательных программ, в том числе трехуровневую образовательную программу по специальности – Биотехнология, включающую в себя бакалаврскую, магистерскую, а также PhD подготовку. Общественно независимую экспертизу проводила группа экспертов Агентства ASIIN (Германия).

ASIIN – это авторитетное Аккредитационное Агентство Европы по программам Инженерии, Информатики, Естественных Наук и Математики. ASIIN был создан в 2002 году путем слияния аккредитационного агентства по инженерным программам и информатике и Аккредитационного Агентства по химии, биохимии и химической инженерии, который был расширен далее включением программ по естественным наукам и математике.

ASIIN в своем составе удачно сочетает присутствие представителей науки и академических учреждений, представителей бизнеса и индустрии в качестве своих профессиональных экспертов, осуществляющих аккредитационную оценку.

Понятие качества в ASIIN рассматривается через оценку образовательных программ не в изоляции, а в динамике и через восприятие обучающихся в рамках конкретной образовательной программы. ASIIN считает, что качество достигается, по тому, как функционирует образовательный процесс, как сочетаются его элементы, и как реализуются поставленные задачи по специальности.

На предварительном этапе для проведения процедуры аккредитации в агентство ASIIN были представлены все необходимые документы, оформленные согласно требованиям и рекомендациям агентства. Так, для образовательных программ бакалавриата, магистратуры и докторантуры по специальности «Биотехнология» были разработаны и представлены для анализа:

• **самоотчет об образовательных программах(на английском языке)** (для каждой ступени обучения) (в отчете отражены все направления деятельности факультета в рамках осуществления образовательных программ по бакалавриату и магистратуре, PhD; представлены сами образовательные программы, подробно расписаны их цели, задачи и ожидаемые результаты)

• **каталог дисциплин(на английском языке)**, преподаваемых в рамках каждой образовательной программы, с подробным указанием компетенций по каждой дисциплине, результатов обучения, методов обучения.

• **каталог штатов(на английском языке)**, осуществляющих каждую конкретную образовательную программу, с указанием основных достижений ППС в области как преподавания, так и науки (научные гранты, публикации)

Подготовка выше указанных документов дала возможность еще раз взглянуть на свою работу со стороны, позволила еще раз проанализировать и переосмыслить все аспекты деятельности факультета в рамках реализации образовательных программ по специальности «Биотехнология», проанализировать достижения и увидеть недостатки работы. В самоотчете по каждой ступени обучения раскрыто содержание аккредитуемых образовательных программ, представлены показатели условий осуществления образовательной деятельности на факультете, организация и управление учебным процессом, показатели качества подготовки специалистов, уровень их трудоустройства, эффективность научно-исследовательской и научно-методической деятельности и т.д.

Визит экспертов ASIIN проходил в сентябре 2014 года. В ходе визита экспертная комиссия оценивала образовательнуюсреду на факультете,анализировала состояние инфраструктуры,уровень научных достижений, проводилавстречи с руководством факультета, профессорско-преподавательским составом, состудентами, выпускниками иработодателями. Работа проходила в сжатыесроки, в режиме интервью совсеми участниками образовательногопроцесса – от руководства факультета до студентов. Участниками экспертной группы было рассмотрено большое количество вопросов по технологии составления учебных планов, критериям выбора дисциплин учебного плана, формированию индивидуальных образовательных траекторий, библиотечного фонда и.т.д.

В период посещения факультета представителями агентства ASIIN коллектив еще раз доказал свою компетентность и профессионализм достойно представив все имеющиеся на сегодняшний день ресурсы и возможности, кадровый потенциал, материально-техническую базу. Не подвели и студенты, которые активно участвовали в интервьюировании на английском языке, и произвели на экспертов положительное впечатление.

На основании процедуры интервьюирования экспертами были сделаны основные заключения и рекомендации. По ряду вопросов комиссии была представлена дополнительная информация. В целом визит экспертов прошел на высоком уровне и дал положительные результаты.

Коллектив факультета отчетливо понимает, чтосегодня на огромном рынке образовательныхуслуг стандартный, рядовой продукт не продашь - необходимаособая специфика, уникальность, привлекательность каждой образовательной программы, ее конкурентоспособность. Поэтому, мы четко понимаем,какие направления деятельности факультета требуют особого усиления:

- совершенствование образовательных программ с целью соответствия их ведущим мировым ВУЗам, что,несомненно, позволит расширить практику студенческих обменов;
- приглашения ведущих профессоров из-за рубежадля чтения отдельных модулей илидисциплин;
- проведение совместных научных исследований с зарубежными коллегами;
- создание образовательных программ с университетами- партнерами для усиленной подготовки специалистов в какой-то областис целью получения двойного диплома;
- еще более тесная работа с работодателями;
- укрепляя материально-техническую базу, имея современное оборудование, мы сможем готовить специалистов, которые будут востребованы везде, и за которых мы не будем краснеть перед нашими работодателями;

Процедура международной аккредитация предоставляет всем одинаковые стартовые условия, но каждое образовательное учреждение проходит эту дистанцию по-своему. Вот тогда и проявляется специфика Вуза в целом, особенности и уникальность каждой образовательной программы, квалификация ППС, использование инновационных технологий в учебном процессе, обеспеченность учебного процесса методическим и техническим оснащением, активная научная деятельность как преподавательского состава, так и студентов, международные связи и т.д.

Одним из условий международной аккредитации является гласность информации, т.е. публичное распространение объективной информации о высших учебных заведения и образовательных программах. Надеемся, что информация о том, что образовательные программыбакалавриата, магистратуры и докторантуры по специальности «Биотехнология» получили международную аккредитациюувеличит количество желающих обучаться на нашем

факультете.С надеждой глядя в будущее верим, что дипломы, полученные выпускниками факультета Биологии и Биотехнологии, равно как и сами выпускники будут востребованы в любой стране мира.

Список литературы:

1. Внешняя экспертиза вуза. URL: http://www.akvobr.ru/vneshnaja_ekspertiza_vuza.html
2. Сагинова О.В. Проблемы и перспективы интернационализации высшего образования. URL: http://www.edit.muh.ru/content/conf/Saginova.htm
3. Международная аккредитация образовательных программ. URL: http://www.akkork.ru/r/services/maop/
4. М.А. БогдановаМмеждународная аккредитация: всесторонняя оценка качества.

Джубатова Б.Н., Надирова Г.Е.

АККРЕДИТАЦИЯ: РАЗМЫШЛЕНИЯ НА «НЕУДОБНЫЕ» ТЕМЫ

Среди изменений в образовательной системе Казахстана процесс аккредитации рассматривается в качестве средства для внедрения институциональных изменений, поскольку она обеспечивает сбалансированную оценку сильных сторон и возможностей улучшения деятельности субъектов образования.

Практика международной аккредитации и аккредитационный процесс в качестве инструмента повышения качества стали важными элементами европейского высшего образования за последние несколько лет благодаря появлению Болонской декларации и расширению числа образовательных систем, присоединившихся к ней.

Однако существует мнение, что системы Центрально- и Восточноевропейской аккредитации появились в другом контексте, а не в связи с Болонским процессом. Здесь это скорее реакция на преобразования учебных программ и рост новых провайдеров высшего образования в частном секторе, которые, составляя конкуренцию национальным и государственным вузам, например, в ценовой политике, не в состоянии, однако предоставить студентам надлежащий уровень качества образовательных услуг.

Правда, уровень требований отечественных потребителей не столь высок пока, чтобы проверять наличие лицензий и сертификатов зарубежных аккредитационных агентств, но общество быстро учится и, возможно, в ближайшем будущем вузы, не имеющие международного сертификата, даже не будут рассматриваться при выборе будущими студентами и их родителями. Однако согласно Закону РК "Об образовании" начиная с 2017 года "финансирование подготовки кадров с высшим образованием на основе образовательного гранта осуществляется в организациях образования, прошедших институциональную аккредитацию в аккредитационных органах, внесенных в реестр аккредитационных органов, аккредитованных организаций образования и образовательных программ".(1)

Нельзя не отметить, что ряд вопросов в Руководстве по подготовке к аккредитации (Guidelines for programme: Accreditation procedures) подталкивает нас к размышлениям, связанным со стратегическими целями образовательной программы «Востоковедение», переосмысление меняющейся ситуации и наших задач и действий в ответ на эти изменения. Даже такой, казалось бы, простой вопрос как «Reasons for the establishment of the study programme» (Основания или причины для создания данной образовательной программы) вызывает такой поток политических и исторических реминисценций, что без углубления в историю нашего независимого государства и нашего факультета, в частности, ответить на него не так просто. В самом деле, наши основания и причины введения программы Востоковедение коренным образом, можно сказать идеологически, совершенно иные, чем в европейских университетах, и мы надеемся, что при собеседовании нам удастся довести до понимания экспертов то, что, возможно, не удалось кратко объяснить в письменном отчете.

Структура нашей программы также выглядит более общей и потому несколько более абстрактной по сравнению с европейскими аналогами, где программы имеют более узкий и ориентированный характер. В европейских вузах “Oriental Studies” - это общее направление в

образовании, а собственно образовательные программы формируются по региональному принципу - “Middle East Studies”, “Japanese Studies”, “Persian Studies”, “Korean Studies” и т.д. Очевидно, что такую оптимизацию нам придется мотивировать и, скорее всего, экономической целесообразностью. Но может быть не стоит напрямую привязывать образовательные программы к Классификатору специальностей высшего и послевузовского образования республики Казахстан? Пусть количество программ будет больше, создавая вузу высокую репутацию на внутренней и международной арене, они представляют собой интеллектуальный потенциал вуза и кто сказал, что у всех университетов он должен быть одинаковым?

Одним из новых веяний западной системы образования является концентрация внимания на целевой аудитории, то есть необходимо заранее иметь представление, кто придет на программу, с какими целями и ожиданиями? Мы редко задаем себе такой вопрос, особенно на уровне бакалавриата, система поступления в вузы преимущественно сразу после окончания школы не всегда приводит к зрелому осмысленному выбору будущей сферы деятельности. А определиться с четвертым предметом, влияющим на выбор специальности, они должны еще раньше – в конце10 - начале 11 класса. Для послевузовского уровня образования определить целевую аудиторию проще – как правило, выпускники бакалавриата продолжают обучение на магистерской ступени по той же специальности, что и в бакалавриате, во всяком случае большинство. На наш взгляд рациональнее было бы бакалаврам востоковедам попытаться получить иную, смежную специальность, скажем в области экономики, политологии, а выпускникам специальности «религиоведение» или «юриспруденция», например, закончить магистратуру на факультете востоковедения, чтобы подкрепить свой образовательный фундамент знанием языка, истории и культуры определенного региона, где происходило формирование религиозного дискурса или законодательной системы. Такой «обмен» студентами, с одной стороны, укрепил бы межфакультетские и междисциплинарные связи, а с другой стороны, сделал бы из студентов более конкурентоспособных специалистов с двумя или тремя профессиями.

Еще одним сложным вопросом для нас стало прогнозирование – какие государственные и негосударственные учреждения готовы принять наших выпускников. Сложность представляет не перечень структур и организаций, где они могут потенциально работать, а сам факт приема на работу. Не секрет, что при нынешней кадровой политике многих учреждений подбор служащих через систему тестирования, наличие таких обязательных условий как стаж работы, нестабильность штатов сотрудников, периодические сокращения и реорганизации ни один руководитель не возьмет на себя обязательств по трудоустройству молодых специалистов, если только под давлением «особых обстоятельств». В такой ситуации делать прогноз – неблагодарное и бессмысленное занятие. Единственное, чем мы кроме, разумеется, академической подготовки, по-отечески можем продвинуть наших выпускников, это совет «копить сертификаты» – об окончании дополнительных курсов, прохождении стажировок, сдаче языковых экзаменов на различные уровни, участии в проектах и конференциях, то есть все то, что будет свидетельствовать о дополнительных навыках и усиливать конкурентоспособность молодого специалиста.

Традиционные для Европы проблемы гендерного равенства и условий обучения студентов с ограниченными возможностями волнуют и экспертов агентства. Если первое у нас подразумевается естественным образом, то второй вопрос, очевидно, потребует каких-то дополнительных мер. Известно, что лучшая выпускница школы для слабовидящих и слепых детей, набравшая 118 баллов на ЕНТ этого года и мечтавшая учиться на матфаке КазНУ, получила гораздо более привлекательное для нее предложение Новосибирского университета и уехала в Россию. Ей пообещали специально существующую для подобных ситуаций стипендию (гораздо больше обычной стипендии студентов), специально оборудованную комнату в общежитии, группу поддержки из студентов-волонтеров и некоторые другие льготы, свидетельствующие о существовании особой программы для лиц с ограниченными физическими возможностями. В нашем университете, насколько нам известно, таких специальных программ нет. К нам на факультет востоковедения в этом году поступила незрячая девочка. Кафедра Ближнего Востока впервые оказалась в подобной ситуации и делает все возможное в поддержку студентки: она обучается согласно индивидуальному графику, кафедра нашла для нее шрифт Брайля, через Культурный Центр АРЕ в Алматы приобрела

учебники и учебные пособия для незрячих. То есть мы хотим сказать, что работа начинается только тогда, когда ситуация заставляет нас искать выход из положения. А налаженной системы как в зарубежных университетах (например, Каирский университет) пока нет. Видимо, казахстанской системе высшего образования стоит задуматься над данной проблемой.

К отрицательным «побочным эффектам» нынешней аккредитации нужно отнести «метание» между различными агентствами и, как результат этой ситуации – сжатые сроки для тактической и стратегической перестройки действий рабочих групп, созданных для разработки необходимого пакета документов. Если для презентации агентству AQUA мы работали около 18 месяцев в общей сложности, то на подготовку отчета с приложениями для AQUIN у нас было около двух месяцев, что явно недостаточно.

Следующий вопрос, вызвавший, наверное, наибольшие трудности разработчиков, - это перерасчет казахстанских кредитов в европейские ECTS, точнее сложность заключается в расплывчатости переводных коэффициентов. В Академической политике университета сказано:

73. Перерасчет кредитов Республики Казахстан в кредиты ECTS и обратно осуществляется на основе переводных коэффициентов.

74. Перерасчет кредитов ECTS в кредиты Республики Казахстан осуществляется путем деления кредитов ECTS на переводной коэффициент в зависимости от наполняемости 1 кредита ECTS по каждой дисциплине и уровня образовательных программ:

1) для бакалавриата - в пределах от 1,5 до 1,8;

2) для профильной магистратуры - в пределах от 2 до 2,4, для научной и педагогической – в пределах от 2,5 до 3;

3) для докторантуры – в пределах от 3,5 до 4,2.

При этом кредиты формируются в целых единицах.

76. Перерасчет кредитов других видов учебной работы осуществляется по аналогии с пунктом 74 с помощью следующих переводных коэффициентов:

практика: учебная – в пределах от 0,5 до 0,6, педагогическая – в пределах от 1 до 1,2, производственная – в пределах от 2,5 до 3, исследовательская – в пределах от 4 до 4,8;

научно (экспериментально) – исследовательская работа магистранта (докторанта) – в пределах от 4 до 4,8;

итоговая аттестация обучающегося – в пределах от 3,2 до 4,5.

77. Высшие учебные заведения назначают координатора ECTS в целом по вузу и на факультетах.

Вузовский координатор ECTS обеспечивает соблюдение принципов и механизмов ECTS, а также координирует и контролирует работу всех координаторов структурных подразделений вуза.

Координаторы ECTS консультируют обучающихся и профессорско-преподавательский состав по практическим и учебным аспектам ECTS. (2)

Неопределенность коэффициентов вызывает вопросы. Мы, к сожалению, не нашли координатора ни на факультете, ни в отделе аккредитации, который смог бы грамотно разъяснить и проверить наши расчеты. Если такой эксперт все же есть, хотелось бы получить от него разъяснения в форме семинара до приезда комиссии из Германии.

Далее, мы не в полной мере владеем данными по оценке качества именно образовательной программы. В частности, нет данных опроса мнения студентов о структуре и эффективности нашей программы, как того требует 4 раздел Руководства, мнения работодателей конкретно по выпускникам программы.

Мы понимаем, что поскольку качество преподавания является синтетическим понятием, которое не может быть сведено к одному универсальному критерию и к одной только программе в рамках университета, оценка системы качества должна быть многоцелевой. Наиболее полное заключение о качестве может быть сделано только на основании набора свойств, характеризующих все основные элементы обучения как системы. Но экспертную комиссию в данном случае будут интересовать оценки определенных предметов, а именно - дисциплин программы Востоковедение, и возникает вопрос, как их выделить из общего корпуса информации, не заслоняя общими или усредненными показателями конкретную ситуацию. Правда, такая система уже существует как внешняя оценка учебных достижений

(ВОУД), которая представляет собой один из видов независимого от организаций образования мониторинга за качеством обучения, задачами которой являются: осуществление мониторинга учебных достижений обучающихся; оценка эффективности организации учебного процесса; проведение сравнительного анализа качества образовательных услуг, предоставляемых организациями образования. Инструменты измерения качества образовательных программ, которыми руководствуется ВОУД, вызывает много нареканий, как нам кажется, данная система еще далека от совершенства, но это - тема для отдельного обсуждения.

Одним из способов повышения качества образования является создание системы оценки качества преподавания отдельных дисциплин в рамках образовательной программы.

Оценка предметов может быть использована и для выявления качества преподавательского состава, участвующего в учебном процессе. Поскольку позиции могут быть разными, мнения и оценка качества преподавания, качество результатов будут наиболее объективными, если они будут отражать взгляды всех заинтересованных сторон: студентов, преподавателей, работодателей, администрации и внешних экспертов. Это означает, что анкетирования «Преподаватель глазами студента» и «Преподаватель глазами коллег» уже недостаточно, они решают только проблему быть или не быть конкретному преподавателю в штате КазНУ или поискать другую работу. Нам же нужны оценки определенных программ, их структуры, эффективности, соответствия или несоответствия ожидаемым результатам, проще говоря, быть или не быть факультету, не поискать ли другую работу всему ППС. Мы говорим о себе, но такой же вопрос может поставить перед собой, наверное, не только наш факультет.

Подводя итоги размышлениям, вызванным подготовкой к очередной аккредитации, хотелось бы надеяться, что она придаст и очевидно уже придала критический и творческий импульс жизнедеятельности факультета Востоковедения и поможет в некоторых аспектах дальнейшему поиску, а также развитию и совершенствованию нашей общей работы.

Использованные источники:

1. http://iqaa.kz/vneseny-izmeneniya-i-dopolneniya-v-nekotorye-zakonodatelnye-akty-respubliki-kazakhstan-po-voprosam-obrazovaniya
2. http://www.kaznu.kz/ru/14962/page/About_Al-Farabi_Kazakh_National_University/University_passportDocumentation/

Әбдікерова Г.О.

ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС МАМАНДЫҒЫНЫҢ БІЛІМ БАҒДАРЛАМАСЫН АКРЕДИТТЕУДІҢ ӨЗЕКТІ СҰРАҚТАРЫ

Азаматтық қоғамның қазақстандық моделін қалыптастырды мақсат етіп отырған еліміз үшін әлеуметтік жұмыс мамандығының болашағын айқындау өзекті сұрақтардың қатарына жатады. Дамыған елдердің ішінде әлеуметтік жұмыс саласының мамандарын дайындауда ерекше орынға ие АҚШ болып табылады. Бұл елдің әлеуметтік жұмыскерлерді дайындауының жүз жылдық тарихы бар деп айтсақ қателеспейміз. Әлеуметтік жұмыскерлерді кәсіби дайындау алғаш рет осы елде ғылыми түрғыдан өз бастауын алды. XXI ғасырдың басында әлеуметтік қамтамасыз етудің дамыған инфраструктурасы да осында қалыптасты. Әлеуметтік жұмыс қоғам мен мемлекет үшін қажетті болып есептелетін пәндердің қатарына кіреді. Әлеуметтік жұмыскерлерге білім беру кеңесінің мәліметі бойынша 2002 жылы елде бакалаврларды дайындаудың 436, магистрлерді дайындаудың 149, докторларды дайындаудың 78 акредиттелген бағдарламалары болды. АҚШ-тың Еңбек бюросы статистикасының мәліметі бойынша 2007 жылы әлеуметтік жұмыскерлер қызметі бойынша жұмыс атқарғандар 477 мың мамандарды құраған. Орташа есеппен жылына 260 әлеуметтік жұмыс докторы дәрежесі беріліп, олардың 2/3 әйелдер құрайды екен. Әрбір оқу орны өз бағдарламаларын алдына қоятын мақсаттарына қарай құрылымдық жағынан түрліше қалыптастырады. Студенттерді қалалық немесе ауылдық практикаға, қоғамдық қызмет көрсетугенемесе діни бірлестіктер аумағында қызмет көрсетуге дайындау мақсаттары да қойылады. Бағдарламалар аймақтық түрғыдан өзгешеліктерге ие болуы мүмкін, бұл мысалы түпкілікті американдықтар (аме-

рикандық индейцтер), Оңтүстік-батыстағы мексикандық американдықтар, Кариб аралы түрғындары, Оңтүстіктегі афроамерикандықтар сияқты халықтың түрлі топтарындағы клиенттердің мәселелерін шешуге бағытталған аймақтық бағдарламалардың түрлері. Алайда, білімнің негізгі базалық мазмұны барлық аккредиттелген бағдарламалар үшін бірдей. Стандарттар базалық оқу жоспарының сегіз бағытынан құралады. Атап айтатын болсақ, әлеуметтік жұмыстың құндылықтары және этика, әрқилы мәдениеттер, тәуекел топтар, әлеуметтік және экономикалық әділеттілік, адам мінез-құлығы және әлеуметтік орта, әлеуметтік игілік саясаты және әлеуметтік қызмет, әлеуметтік жұмыс практикасы, зерттеулер және далалалық (эксперименталдық) білім.

Әлеуметтік жұмыс АҚШ-та қоғамның әлсіз қорғалған және әлеуметтік жағдайлары нашар топтарының тығырыққа тірелген жағдайында христиандық қайырымдылық талаптары мен экономикалық бәсекелестіктің қатал заңдары арасындағы алшақтықты жеңу қажеттігі туындаған шақта қалыптаса бастады. Сондықтан да әлеуметтік жұмыскерлер өздерінің міндеттерін тек қана материалдық көмек көрсету деп қарастырмады. Олар өздерінің клиенттерінің бойында өз өмірлерінің толық азаматы және субъектісі бола алатындай белсенділікті дамытуға тырысты. Әлеуметтік жұмыстың мамандық ретінде қалыптасуы барысында оның клиенттері өздерінің бүкіл өмірлік мәндік әрекеттер комплексін арнайы түрде ұйымдастырылған маманмен кәсіби өзара әрекеттесу процесі арқылы қалыптастыруды үйренуі қажет деген түсінік қалыптасты. Нәтижесінде әлеуметтік жұмыс төмендегілердің азаматтық белсенділігінсіз мүмкін бола алмайтын азаматтық қоғамды сақтау құралы ғана емес, сонымен қатар оны дамыту құралы ретінде қалыптасты.

Әлеуметтік жұмыстың дамуы барысында орын алған маңызды өзгерістердің бірі ретінде (1920-1929 ж.) әлеуметтік жұмыстың теориялық негізі ретінде психоанализдің қарастырылуы болып табылады. Әлеуметтік жұмыста психоанализдің кеңінен таралуына келесі жағдайлар әсер еткендігін атап көрсетуге болады. Атап айтатын болсақ, біріншіден, уақытша әлеуметтік-экономикалық және саясижағдай (соғыстан кейінгі консервативті климат); екіншіден, әлеуметтік қажеттіліктер сипатының өзгеруі (материалдық игіліктер жағдайында индивидуалдық психологиялық мәселелердің күрт өсуі); үшіншіден, психоанализдің концептуалдық және методикалық тартымдылығы (пәнаралық сипаты, түрлі катеориядағы клиенттермен кәсіби өзараәрекеттесу, терапевтік оптимизм және клиентті бейімдеуге бағытталу) [1]. Психоаналитикалық теориялардың көмегімен АҚШ-тағы әлеуметтік жұмыскерлердің қызметіне түрлі клиенттермен жұмыс жасау, олардың материалдық-экономикалық мәселелерімен қатар психологиялық-педагогикалық сипаттағы мәселелерін шешу де кірді. Әлеуметтік жұмыстың психоанализді қабылдауы «маман-клиент» кәсіби өзара қатынасының нақты түрде қалыптасуына алып келді. Бұл әлеуметтік жұмыс туралы қалыптасқан түсініктерді өзгертпей, оның әлеуметтік мәртебесінің көтерілуіне алып келді.

Ал енді Қазақстандағы жағдайға келер болсақ, қазіргі уақытта Қазақстанда әлеуметтік жұмыскерлерді дайындайтын университеттер қатарының да өсіп келе жатқандығын айтуға болады. Сондай негізгі білім ордаларының бірі Әл-Фараби атындағы қазақ Ұлттық университеті. Халықаралық аккредитациядан өту барысында әлеуметтік жұмыс мамандығына халықаралық сарапшылар тарапынан бірқатар сыни пікірлер айтылды. Атап өтетін болсақ, бұлар әлеуметтік жұмыстың аймақтың ерекшеліктерінің ескерілмеуі, яғни элективті пәндер қатарында ұлттық, аймақтық ерекшеліктерге байланысты оқылатын пәндер санының аздығы, пәндер аталуының өте ауқымдылығы, пәнаралық пәндер қатарының сиректігі, әлеуметтік жұмыскерлермен қатар психолог, психиатар, медик, заңгер сияқты мамандардың жұмысқа тартылмауы. Сонымен қатар, ғалымдардың университетегі педагогикалық қызметтерімен қатар клиникалық, тәжірибелік сипаттағы жұмыстарды қатар атқармайтындығы да кемшілік ретінде көрсетілді. Яғни, әлеуметтік жұмыскерлер өздерінің педагогикалық жүктемелерімен қатар қосымша орталықтарда, психолог, психиатар, медик, юрист сияқты қызметтерді қоса атқарса бұл болашақ әлеуметтік жұмыскерлерді кәсіби дайындауға олардың теориялық және практикалық біліктіліктерінің жеткілікті екендігін көрсетеді.Шет елдер практикасында бакалавр білімдік бағдарламасы әлеуметтік жұмыскерлерді болашақ мамандықтары туралы маңызды ақпараттармен, отбасы, жетім балалар, мүгедектер топтарымен жұмыс жүргізу әдістерімен, технологияларымен таныстырады. Бакалавр білімдік бағдарламасы салыстырмалы түрде алғанда жұмыс істеуге жеңілірек болып есептелетін клиенттер мәселелерін

толығымен қарастырады. Магистратура білімдік бағдарламасында психиологиялық түрғыдан күйзеліске ұшыраған топтар, нашақорлар, қашқындар, мигранттар мәселелеріне ерекше мән беріледі. Бұл деңгейдеге қарастырылатын топтармен жұмыс істеу кәсіби шеберлікті, психологиялық дайындықты талап етеді. Сондықтан да аккредитациялық комиссия білімдік бағдарламалардың деңгейіне қарай қарастылатын клиенттер топтарына ерекше мән берді. Докторантура PhD білімдік бағдарламасы әлеуметтік жұмыскерлердің зерттеушілік жұмыстарына басты көңіл аударады. Яғни, докторанттар ғылыми зерттеу жүргізу, ғылыми түрғыдан талдау, кәсіби экспертиза жасау сияқты күрделі жұмыстармен айналысуы тиіс. Сондықтан да докторанттадың 2 жыл бойы оқу пәндерін тыңдап, міндетті түрде сабаққа қатысуына қатысты сын айтылды. Өйткені докторанттар осы оқу курстарының көп болғандығынан өз зерттеулеріне жеткілікті түрде көңіл бөле алмайды.

Қазіргі уақытта әлеуметтік жұмыс мамандығын аккредиттеуге байланысты теория мен практиканы ұштастыру мәселелеріне қатысты мәселелерге көбірек көңіл бөлу қажеттігі туындап отыр.

Енді «Жоғары білім жүйесі мен жұмыс берушілердің интеграциясы оқу орнын бітірушілердің кәсіби мобильділігінің маңызды шарты ретінде» деп аталатын ҚРБжҒМ жобасы негізінде жүргізілген социологиялық зерттеу нәтижелеріне назар аударайық. Зерттеуге Алматы қаласының бірқатар оқу орындарының (Әл-Фараби атындағы ҚҰУ, Қазақ қыздар педагогикалық университеті, Алматы технологиялық университеті)92бітірушілері таңдалып алынды. Зерттеу бітіруші түлектердің ЖОО мен жұмысберушілер арасындағы интеграция мәселесіне қатысты көзқарастарын анықтауға бағытталды.

Өз оқу орның негізінде бітіруші түлектерді кәсіби түрғыдан дайындауда ЖОО мен жұмыс берушілердің өзара әрекеттесу сипатын қалай бағалайсыз? деген сұраққа «өзара байланыс жасау тек есеп беру үшін бағытталған, формалдық сипатқа ие» жауап вариантын респонденттердің көпшілігі таңдады. Бұл жауапты 92 респонденттің 39 таңдап, өздерінің көңілдері толмайтындықтарын көрсетті. Алайда 30 респондент «тиімді нәтижелер бар» деген жауап вариантын таңдап, қойылған сұраққа қатысты жастардың жауап варианттарының әр түрлі екендігін көрсетті.

«Сіз қалай ойлайсыз, ЖОО түлектерінің дайындық сапасын жақсарту үшін ЖОО жұмыс берушілермен қалай өзара бірлесе жұмыс жүргізуі қажет? деген сұраққа «студенттің білім алуы процесінде тұрақты түрде үзіліссіз байланысты қалыптастыру қажет» жауап вариантын респонденттердің 44 таңдады. Осылайша, студенттер кәсіби тәжірибе алу, стажировкадан өту және ары қарай жұмысқа орналасу мүмкіндігінің болуы қажеттігін атап көрсетті. Ал 21 студент ЖОО-ның жұмысберушілермен байланысының тек қана педагогикалық және өндірістік практика кезінде болғанын дұрыс деп есептейді. Бұл студенттер қалған уақыттың теориялық, әдіснамалық мәселелерге арналғанын қолдайды..

«Сіздің ЖОО-ның дипломының артықшылық деңгейі қандай? деген сұрақ бойынша респонденттердің 42-сі өздерінің оқу орынының дипломының артықшылығының жоғары екендігін көрсетті. Тек қана 2 студент (қыз балалар) өздерінің оқу орнының дипломының престижі өте төмен деп есептейді. Ер балалар «өте жоғары», «жоғары», «орташа» категориялары бойынша жауаптарды бірдей бөліп көрсетті. Талдау жасау барысында дипломының артықшылығы бітіріші түлектердің жұмысқа орналасуымен тікелей байланысты екендігі анықталды. Өз оқу орнының диломының артықшылығын сезінетіндіктер жұмысқа орналасу сферасына еркін түрде қадам жасайды екен.

Студенттерге университеттік білімнің кәсіби іс-әрекетте қолданымдылығына қатысты қойылған «Қалай ойлайсыз, университетте алған білімдерің кәсіби қызметте қажет болады деп есептейсіз бе? деген сұраққа респонденттердің 64-і университетте алған білімнің кәсіби қызметте маңызды фундаменталдық сипатын атап көрсеткен болса, 23 респондент «университеттік білім кәсіби қызметте жартылай ғана қажет болады» деп есептейді.

Қойылған сұрақтар теория мен практиканың өзара әсері және бұл әсерлердің маңыздылығына бағытталып, респонденттердің көпшілігінің өзара әрекеттің тиімділігін мойындайтындығын көрсетіп отыр.

Литература

1. Целых М.П. Становление социальной работы и профессионального образования социальных работников в США: историко-педагогический аспект . Автореферат по ВАК 13.00.08, 2006 г.

Жакупова Г.

МЕХАНИЗМЫ КЛИЕНТНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ ПО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОГРАММЕ СПЕЦИАЛЬНОСТИ 5В051500 «АРХИВОВЕДЕНИЕ, ДОКУМЕНТОВЕДЕНИЕ И ДОКУМЕНТАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ»

При формировании образовательной программы и профессиональной деятельности выпускников специальности 5В051500 «Архивоведение, документоведение и документационное обеспечение управления» важным считается внедрение клиентно-ориентированного подхода, где основным условиемявляется выстраивание эффективного канала взаимодействия университета и работодателей, расширение академической мобильности внутри вуза.

Сегодня архивные учреждения и организация делопроизводства на предприятиях различного уровня являются сложными информационными системами, где применяются новейшие технологии в процессе научно-технической обработки архивных документов, создания системы справочного аппарата и централизованного учета, формирования Национального архивного фонда и использования ретроспективной архивной информации, которая содержится в его документах. В обществе возникла потребность нового понимания роли архивных учреждений и специалистов документоведов.Следовательно, подготовка кадров в данной сфере приобретает весомое государственное значение. Как указывается в Концепции Правительства РК от 26.01.2001 N 146 специалисты архивоведы и документоведы: «призваны обеспечить организацию делопроизводства, сохранность, хранение и эффективное использование национального историко - культурного наследия, в том числе и в целях информационного обеспечения экономического, социального и нравственного развития общества. Концепция определяет среднесрочные ориентиры и долгосрочные приоритеты государственной политики в архивной отрасли и намечает практические пути их реализации. Проблема кадров для отрасли будет решаться путем подготовки специалистов историко - архивного профиля в ведущих университетах Республики Казахстан и СНГ по госзаказу, создания специальных факультетов архивоведения и делопроизводства в вузах страны»[1].

В 2013 году приказом Министра культуры и информации Республики Казахстан от 18 декабря 2013 года № 296, утвержден профессиональный стандарт в сфере архивного дела и управления документацией, где определены требования к условиям труда, образованию и опыту работы архивиста. В ГОСО вид трудовой деятельности (профессии) архивиста 4, 5 уровня определен по следующим позициям:

«предмет труда -архивные документы, учетная документация;

средства труда - персональный компьютер, стеллажи, средства контроля за температурой и влажностью (термометр, гигрометр), базы данных;

задачи –

3.1.1. Участие в работе по проведению экспертизы ценности

3.1.2. Участие в работе по организации отбора и передачи документов организаций – источников комплектования в архив. Участие в работе по выявлению находящихся за рубежом документов по истории Казахстана.

3.1.3. Организация и проведение экспертизы ценности документов, отбора архивных документов для проведения работ по обеззараживанию, реставрации, переплету, консервационно-профилактической обработке. Проведение паспортизации ведомственных архивов. Выявление находящихся за рубежом документов по истории Казахстана

3.2.2. Проведение работ по топографированию документов.

3.2.4. Осуществление контроля за температурно-влажностным, санитарно-гигиеническим и охранным режимом хранения документов, противопожарным состоянием архивохранилищ. Осуществление контроля за обеспечением сохранности документов в процессе работы с ними в архиве.

3.3.1. Ведение вспомогательных учетных документов. Ввод информации в базы данных.

3.3.2. Участие в работе по усовершенствованию и переработке описей. Ведение каталогов, баз данных.

3.3.3. Ведение каталогов, баз данных, тематическая разработка фондов. Анализ и учет состояния научно-справочного аппарата, баз данных по документам архива.

3.3.4. Методическая помощь организациям – источникам комплектования.. Осуществление тематических разработок фондов. Проведение работ по категорированию архивных фондов.

3.4.1. Осуществление технических видов работ при оформлении выставок. Исполнение запросов физических и юридических лиц.

3.4.2. Участие в организации выставок, подготовке материалов для средств массовой информации. Участие в работе по выявлению и отбору документов для документальных публикаций, археографическому оформлению, комментировании документов, составлении научно-справочного аппарата к публикациям.

3.4.3. Исполнение сложных запросов физических и юридических лиц, требующих специальных знаний и навыков. Обеспечение обслуживания исследователей, работающих в читальном зале, организация копирования документов по запросам пользователей. Выявление и отбор документов для документальных публикаций, археографическое оформление, комментирование документов, составление научно-справочного аппарата к публикациям

3.4.4. Составление научно-справочного аппарата к публикациям. Научное редактирование публикаций.

умения и навыки –

решение и исполнение стандартных и практических задач с применением практических знаний;

выбор способов исполнения на основе практического опыта в архивной отрасли;

корректирование деятельности с учетом полученных результатов.

знания –

знание методов обеспечения эффективного использования хранения архивных документов, методов по разработке методических пособий по профилю отделов;

знание основных правил работы государственных и ведомственных архивов; правил работы с кино-, фото-, фоно- документами и научно-технической документацией; научно-исследовательских и методических разработок в области архивного дела. Знание основных правил работы государственных и ведомственных [2]

В этой связи ставится задача обновления содержания образования путем усиления его практической направленности, но при сохранении фундаментальности. Неуменьшая значимость теоретического блока, клиентно-ориентированный подход нацеливает образовательные программы на разработку тех форм учебного процесса, которые позволяют эффективно формировать практикумы, мастер-классы, тренинги, деловые игры, проектные и проблемные методики, самостоятельные исследования[3].

Целью клиентно-ориентированного обучения является интенсификация процесса поиска, получения и накопления новых знаний, умений ипрофессиональных компетенций. «Результатом клиентно-ориентированного подхода в обучении должен являться специалист, способный эффективно применять в практической деятельности имеющиеся у него компе-тенции»[4]. Для наиболее эффективного внедрения процесса клиентно- ориентированного подхода в обучении выпускников по специальности 5В051500 «Архивоведение, доку-ментоведение и документационное обеспечение управления» можно определить следующие механизмы совершенствования стратегического планирования системы менеджмента качества:

- внедрять клиенто-ориентированный подход при разработке образовательной программы, что предполагает выявление требований определенных потребителей образовательных услуг к компетенциям, которыми должны владеть выпускники вузов. Обучающиеся должны осваивать знания и умения не только в соответствии с государственным стандартом высшего профессионального образования, но и дополнительные, заявленные работодателями. Клиенто-ориентированность должна стать сущностной характеристикой рынка образовательных услуг, то есть готовить таких выпускников, которые являются высококвалифицированными с точки зрения интересов потребителей – работодателей;
- регулярно проводить заседание Учёного совета факультета с участием студенческого сообщества и работодателей. Представители предприятий должны регулярно встречаться со

студентами, и обсуждать наиболее важные вопросы механизма взаимодействия в процессе обучения.

- разработать концепцию клиентно-ориентированного обучения, где будут обсуждаться механизмы взаимодействия кафедр, деканата, сотрудников и студентов с одной стороны и членов попечительского совета и привлечённых работодателей с другой;
- на заседании Учёного совета факультетаутвердить базы социально ответственных предприятий готовых к сотрудничеству, то есть организации, которые станут фактически предприятиями-инвесторами в сфере образовательных услуг по специальности5В051500 «Архивоведение, документоведение и документационное обеспечение управления»;
- постоянно проводить различные мероприятия для студентов: тренинги, мастер-классы, круглые столы, конференции и др., направленные на понимание важности начать заниматься практикой и целеполаганием уже на первых годах обучения;
- образовательная программа должна быть гибкой и учитывать изменения на рынке труда;
- больший процент курсов образовательной программы выпускников специальности 5В051500 «Архивоведение, документоведение и документационное обеспечение управления» носит практический характер и поэтому необходимо внести изменения и ОПУ: вместо 2 кредитов лекций и 1 кредита семинаров изменить на 1 кредит лекций и 2 кредита практических занятий;
- расширить академическую мобильность внутри университета для подготовки конкурентных специалистов. К примеру, на курсах информационные технологии дать знания тем программным продуктам, которые необходимы специалистам данной специальности, а именно создание баз данных.
- академические траектории определять с учетом рынка труда, т.еклиентно-ориентированные при этом надо пожертвовать кафедральными кредитами:
- при подготовке бизнес архивоведения и документоведения включать в образовательную программу дисциплины по сфере банковского дела;
- при подготовке архивоведов и документоведов в сфере юриспруденции включать дисциплины правоведов.
- на факультете необходимо открыть специализированную аудиторию для практических занятий с помощью работодателей для студентов специальности 5В051500 «Архивоведение, документоведение и документационное обеспечение управления».

Внедрение данного механизма поклиентно-ориентированного обучение по данной специальности выгодностуденту, так как в процессе обучения он вполне вероятно сможет находиться в непосредственном контакте со своим работодателем. Работодатели получат сотрудника, который будет обладать теми характеристиками, которые руководители предприятий ценят в работниках больше всего. И также это облегчит процесс трудоустройства и найма на работу.

Таким образом, проблема клиентно-ориентированного обучения в университете действительно является актуальной. В современных условиях особенно важно организовать процесс обучения так, чтобы его результат проявлялся в развитии собственной внутренней мотивации, устойчивого познавательного интереса студентов, в формировании системы практически востребованных знанийи умений, что обеспечит позитивные возможности для трудоустройства выпускников.

Внедрение выше перечисленных механизмов и широкое применениеновых форм и методов обучения (тренинги, практикум, групповаяработа, проектныеметоды, работа со случаем и т.д.) возможно через распространение новых подходов к обеспечению качества подготовки, определяемого потенциальным работодателем. В процессе обучения должны широко использоваться творческие индивидуальные и групповые задания. В клиентно-ориентированном учебном процессе нетолько применяется имеющийся жизненный опыт, но и формируется новый опыт на основе вновь приобретаемых знаний. Данный опыт становится основой развития студентов, формирования их профессионального сознания.

«Клиентно-ориентированное обучение позволяет преодолеть отчуждение науки от человека, раскрывает связи между знаниями и повседневной жизнью людей, проблемами, возникающим и перед ними в процессе жизнедеятельности. Наряду с последовательным и

логичным изложением основ наук на всех этапах обучения в каждой обучаемой теме должны содержаться материал, отражающий ее значение, место той или иной природной закономерности в повседневной жизни[5].

Клиентно-ориентированное подход должен стать основой:

формирования образовательных программ;

организации учебного процесса;

методики преподавания дисциплин специальности.

Сегодня результаты данного обучения учитываются во многих процессах образовательных учреждений:

является главным требованием международной аккредитации;

основанием качества образовательных услуг;

повышениепрофессионального статуса студента;

конкурентности выпускников университета на рынке труда и т.д.

Литература

1. http://www.mcfr.kz/
2. Приказ Министра культуры и информации Республики Казахстан от 18 декабря 2013 года № 296. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 24 января 2014 года № 9089.http://adilet.zan.kz/rus/help
3. Андреев, А. Л. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философско-методологического анализа/ А. Л. Андреев/ Педагогика. – No4. – 2005. – С. 23.
4. Бодункова, А. Г. Создание учебной бизнес-среды как Инновационной модели практико-ориентированного обучения в вузе / А. Г. Бодункова, М. В. Ниязова, И. П. Черная/Электронный научный. Журнал «Современные проблемы науки и образования» [Электронный ресурс]. URL: www.science-education.ru/106-7647 (дата обращения: 08.10.2013).
5. Просалова, В. С. Концепция внедрения практико-ориентированного подхода/ В. С. Просалова/ Интернет-журнал«НАУКОВЕДЕНИЕ» www.science-education.ru/106-7647

Кокебаева Г. К.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОЕКТНОГО МЕТОДА В ПРЕПОДАВАНИИ ИСТОРИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ВУЗАХ

Интеграция Казахстана в мировое образовательное пространство требует подготовки высококвалифицированных специалистов, обладающих новым критическим мышлением, высокой мобильностью, компетентностью, толерантностью, готового к постоянному профессиональному росту. Одним из эффективных методов развития критического мышления у студентов является активное внедрение в учебный процесс новых форм и методов обучения, в том числе инновационных образовательных технологий. Как известно, основная логика инновационного обучения характеризуется как «действие к знаниям». Если традиционные образовательные технологии базируются на прямой трансляции знаний от преподавателя к студенту, то инновационные технологии ориентируются не на овладение готовым знанием, а на его выработку, на сотворчество преподавателя и студента в процессе обучения. В числе интерактивных технологий обучения наибольше распространение в зарубежной практике получил так называемый проектный метод. Проектный метод развивает активную мыслительную деятельность обучающихся, критичность их мышления, стимулирует желание и умение приобретать знания самостоятельно.

Многие постсоветские педагоги считают, что проектный метод появился в прошлом столетии в США в результате педагогических изысканий Дж. Дьюи и его ученика У.Х. Килпатрика. Однако Дж.Х. Вайс, М. Кнолл, Л.М. Берлбоу и другие зарубежные исследователи пишут, что истоки проектного метода восходят к XVI в., его вперые внедрили преподаватели Архитектурной Академии в Риме в преподавании теории и истории архитектуры, математики и геометрии [1,2,3]. Проектный метод тогда еще не превратился в общепризнанную технологию обучения. В разработке проектов могли участвовать только определенное количество зарегистрированных студентов Академии. Через полтора века опыт

итальянских педагогов заинтересовал французов, и в 1763 году студенты Архитекутрной Академии в Париже получили задание самостоятельно разрабатывать некоторые проблемы композиции и строительства. Эти задания впоследствии превратились в целую систему разработки проектов. Проектный метод преследовал выполнение двух функций: во-первых, он послужил дополнением к теоретической подготовке студентов, а во-вторых, студенты с помощью разработки проектов могли проверить свои художественные и практические возможности. А с 1829 года проектный метод применялся и на выпускных экзаменах: французские студенты – будущие архитекторы в качестве выпускного экзамена стали разрабатывать творческий дизайн фонтанов, церквей, дворцов, турбин, кранов, и мостов [4].

В начале 80-х годов XIX в. в Университете Вашингтона по предложению К. М. Вудварда студенты политехнического колледжа начали проходить практику в механических цехах и в конце учебного года разрабатывать проекты [5]. А в 1910 году член Массачусетского комитета образования Р. В. Стимсон начал популяризацию проектного метода в обучении специалистов для сельского хозяйства. Книга Р. В. Стимсона получила широкое признание и американские педагоги поддержали идею применения проектов в преподавании различных дисциплин. С этого момента разработка проектов стала восприниматься как элемент прогрессивного образования [6]. Однако никто не занимался объяснением сущности разработки проектов как метода обучения, да и определение самого понятия «проект» также было расплывчатым. Многие понимали это понятие как непосредственный, фактический результат производственной практики: студенты работали в цехах, мастерских, фермах, потом разрабатывали проект на основе своего опыта. Разработка проектов как метода обучения был изучен и введен в педагогику У.Х. Килпатриком с Педагогического колледжа Колумбийского университета. Он разработал принципы этого метода на основе идей философа и педагога Дж. Дьюи о «школьных лабораториях» и концепции обучения на собственном опыте. Однако проектный метод не был объектом педагогических исследований Дж. Дьюи [7, 8]. Несмотря на критику со стороны ученых, в 1910-1920 гг. проектный метод У.Х. Килпатрика стал чрезвычайно популярным среди американских педагогов. Проектная работа была охарактеризована У.Х. Килпатриком как «от всего сердца проведенная целесообразная деятельность, проявляющаяся в известных общественных условиях… » [9]. К сожалению, Килпатрик начал видеть в проектном методе не просто средство преподавания учебных дисциплин, но и полную замену учебного предмета проектами. У.Х. Килпатрик определил программу школы как ряд опытов, связанных между собой таким образом, что сведения, приобретенные от одного опыта, служат к развитию и обогащению целого потока других опытов. В 1920-1930 гг. для применения этого метода школы пересмотрели свои учебные программы [10].

В советскую педагогику проектный метод вошел как элемент школьного обучения. В «Положении о единой трудовой школе», принятой советской властью в 1918 году проектный метод рассматривался как инновационное средство приобретения знаний. В конце 20-х годов советские школы стали широко применять зарубежный опыт обучения, где основное внимание уделялось самостоятельной работе учащихся. Проектный метод был предложен советскими педагогами как альтернатива старым традиционным методам. При этом подчеркивалось, что проектный метод обучения способствует воспитанию у советских школьников коллективизма, развитию товарищеской взаимопомощи, привитию исследовательского подхода. Однако слабая разработанность принципов и путей применения проектного метода в советской педагогике привели к отрицательным результатам и в начале 30-х годов применение проектного метода в советских школах было запрещено.

Проектный метод часто применяется в преподавании технических и экономических дисциплин, так как эти отрасли науки очень близки к практике. В учебном процессе на естественно-математических факультетах кроме традиционных аудиторных занятий определенное место занимают такие организационные формы, как творческие лаборатории. Через них студент включается в профессиональную деятельность в условиях, приближенных к реальному производству. Здесь разработка проектов связана с современной реальной прикладной целью или конкретной экономической ситуацией.

Проектный метод ориентирован на активизацию и интенсификацию процесса обучения, формирование исследовательского поведения. Проектный метод является средством практического применения усвоенных знаний и умений, в этом смысле он универсальный, т.е. этот

метод можно использовать в преподавании различных дисциплин, в том числе и исторических. Современные образовательные программы по историческим специальностям нацелены на реализацию подготовки инициативных и конкурентоспособных специалистов, ориентированных на позитивную самореализацию во всех сферах жизнедеятельности общества, способных адаптироваться к новым социально-экономическим и общественным условиям и творчески преобразовать окружающий мир. Проектный метод способствует развитию инициативности, социальной активности, самостоятельности и креативности у будущего историка. Изучение опыта использования проектного метода в историческом образовании в педагогической литературе в основном представлена в связи с разработкой методики преподавния дисциплин «Историческая информатика» или «История и компьютер». Таким образом, возможности применения проектного метода в преподавании исторических дисциплин в вузах ограничиваются рамками информационных технологий. Однако проектный метод можно использовать в преподавании каждой из дисциплин, включенных в учебные планы исторических специальностей.

Рассмотрим возможности использования проектного метода в преподавании элективного курса «Концептуальные модели истории» в магистратуре. Х. Гуджонс называет проектный метод «учебой, ориентированной на действие» [11] и процесс разработки проекта делит на четыре этапа:

1) выбор сложной проблемной ситуации;
2) разработка плана решения этой проблемы;
3) объяснение конкретных решений проблемы;
4) проверка соответствия полученных решений и реальной проблемы

Предложенную Х. Гуджонсом структуру можно адаптировать к нашей элективной дисциплине следующим образом:

1-этап – выбор сложной проблемной ситуации. Состояние постсоветской исторической науки часто характеризуется как кризисное, однако такое объяснение не отражает суть происходящих в ней изменений. В действительности в ее недрах происходит сложнейший, болезненный процесс смены историософских парадигм, обновления, пересмотра и ломки старых методологий. Теперь интерпретация конкретных исторических событий с позиции марксистской советской методологии будет недостаточной, тем более уже переведены и изданы методологические работы зарубежных теоретиков, в которых содержатся разные варианты концептуальных подходов к осмысливанию исторического процесса. Исходя из изложенного, выбираем самую сложную проблему – выявление альтернативных моделей развития общества в разные исторические периоды. Магистрантам предлагается выбрать конкретную тему проекта в рамках проблемы «Альтернативные модели развития общества». Преподаватель знакомит магистрантов списком темы, но магистранты сами могут придумать тему. Проект может быть разработан группой магистрантов или отдельно каждым из них. При определении темы проекта следует учитывать индивидуальные особенности и уровень подготовленности каждого магистранта. Более сильные магистранты могут выполнить более глубокие исследования, например, разработать формационную, цивилизационную, культурологическую, религиозную модели истории. Менее подготовленным магистрантам можно предложить конкретные темы, как «Альтернативы развития России в 1917 году» или «Альтернативы развития Германии в 1933 году» и т.д.

2-этап – разработка плана решения проблемы. На лекции были изложены теоретические аспекты проблемы альтернативности исторического развития. Теперь на конкретном примере из истории определенной страны надо показать реальную ситуацию возникновения и реализации альтернативных моделей развития общества. Преподаватель дает методические рекомендации, информационный материал, литературу и тезаурус. Магистранты разрабатывают план исследований. Их основная задача – отказ от абсолютизации одной из сторон действительности, поиск точки бифуркации развития истории, исторической альтернативы в реальном историческом пространстве, моделирование исторического процесса.

3-этап – объяснение конкретных решений проблемы. На этом этапе осуществляется подготовка проекта в письменном виде. Преподаватель консультирует магистрантов в ходе подготовки проекта только в том случае, если у них возникли затруднения по каким-нибудь теоретическим аспектам проблемы. Задача магистрантов – собрать фактический материал и

создать альтернативные модели развития определенной (выбранной ими) страны в определенный (выбранный ими) исторический период.

4-этап – проверка соответствия решений проблемы к реальности. Проверка (испытание) модели осуществляется путем коллективного обсуждения и дискуссии, проводятся также и логические эксперименты.

Если в результате применения проектного метода в преподавании естественно-математических дисциплин создаются конкретные «осязаемые» проекты зданий, мостов, приборов и тому подобных материальных вещей, то историки разрабатывают исследовательские проекты, создают абстрактные модели общества. Таким образом, магистрантам, обучающимся по специальности «история» была предложена сложная теоретическая проблема, и они нашли конкретное ее решение.

Работа по разработке проектов по концептуальным проблемам истории характеризуется междисциплинарностью. При подготовке исторических проектов мобилизуются накопленные в предыдущие периоды обучения знания по многим социально-гуманитарным и историческим дисциплинам. В условиях, когда конкурентоспособность становится непременным требованием рынка труда, требуется творческий подход к своим обязанностям. Современная ситуация свидетельствует об изменении действительности и предполагает формирование качеств личности, позволяющих самостоятельно не только увидеть проблему, но и сформулировать задачу и решить ее. При применении проектного метода в отличие от учебных задач в подобных ситуациях отсутствует четко выраженный набор исходных данных, которые необходимо использовать для получения единственно правильного решения. Вместо этого магистранту следует целиком осмыслить ситуацию, изложенную в выбранной проблеме, самому выявить проблему и вопросы, требующие разрешения. Проектный метод базируются на субъектных взаимоотношениях между всеми участниками учебного процесса. Преподаватель при таком подходе выступает консультантом, арбитром и модератором. Таким образом, обеспечивается развитие самостоятельности и инициативности магистрантов, умение ориентироваться в широком круге вопросов, связанных с различными аспектами изучения концептуальных проблем истории. В процессе выполнения заданий по разработке проектов наблюдается повышенный интерес магистрантов к концептуальным проблемам истории, их заинтересованность в результате, большинство из них проявили самостоятельность в выборе темы проекта, в сборе материалов, в процессе выполнения этапов проектирования. Проектный метод – это альтернатива традиционным семинарским занятиям по историческим дисциплинам, основанным на фронтальном обсуждении заранее подготовленных вопросов по определенной теме. Учитывая специфику исторической науки, которая в основном изучает процессы, явления и события, происходившие в прошлом, мы предлагаем применение проектного метода при изучении концептуальных проблем истории, теоретических аспектов исторических событий.

Литература

1. Weiss, J. H. The making of technological man: The social origins of French engineering education. – Cambridge: MIT Press, 1982.

2. Knoll M. Europa-nicht Amerika: Zum ursprung der projektmethode in der pädagogik, 1702-1875 // Pädagogische Rundschau. – 1991. – Nr. 45. – S. 41-58.

3. Burlbaw L.M, Ortwein M.J., Williams J.K. The Project method in historical Context // STEM Project-Based Learning An Integrated Science, Technology, Engineering, and Mathematics (STEM) Approach. Ed. by Robert M.Capraro, Mary M. Capraro, James R. Morgan. – Rotterdam: Sense Publishers, 2013. – P. 714.

4. Knoll M. Project metod // Encyclopedia of Educational Theory and Philosophy, ed. D.C. Phillips. Thousend Oaks, CA: Sage 2014. Vol. 2. P. 665-669.

5. Knoll M. Calvin M. Woodward und die Anfänge der Projektmethode: Ein kapitel aus der amerikanischen erziehungsgeschichte, 1876-1900 // Zeitschrift für Pädagogik. – 1988. – Nr. 34. – S. 501-517.

6. Knoll M. Niemand weiß heute, was ein projekt ist: Die Projektmethode in den vereinigten staaten, 1910-1920 // Vierteljahrsschrift für wissenschaftliche Pädagogik. – 1991. – Nr. 67. – S. 45-63.

7. Knoll M. Dewey, Kilpatrick und „progressive“ Erziehung. Kritische Studien zur Projektpädagogik. – Bad Heilbrunn: Klinkhardt, 2011. – S. 147.

8. Parkerson D., Parkerson J.A. Transitions in American Education: A Social History of Teaching. – London and New York: Routledge, 2014. – P. 109-110.

9. Килпатрик У.Х. Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе. – Л.: Брокгауз-Ефрон, 1925. – С. 42.

10. Folsom Ch. Teaching for Intellectual and Emotional Learning (TIEL): A Model for Creating Powerful Curriculum. – Lanham: R&L Education, 2009. – P. 16-17.
11. Gudjons H. Handlungsorientiert Lehren und Lernen. Schiileraktivierung Selbsttatigkeit Projektarbeit.– Bad Hellburn: Julius Klinkhardt, 2008. – S. 22-23.

Мұхатова О.Х.

ТӘЖІРИБЕГЕ БАҒЫТТАЛҒАН ОҚЫТУДЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІ ЖӘНЕ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Заманауи қоғамдық пікір кеңестік кезеңдегі білім беру деңгейінің жоғары және мамандардың сапалы болғандығын айтады, өйткені оның тұғыры мықты, ғылымилығы өзіне сәйкес болатын. Ал қазіргі білім беру жүйесі одан мүлде басқа, оның талаптары әлемдік өлшемдерге пара-пар. Сонымен қатар білім берудің кредиттік технологиясы іргелі білімнен жаңашыл бағыттарға өтуге, кәсіби қызметін дербес жүргізе алу қабілетін қалыптастыру мақсатын қойған. Себебі бұл білім беру жүйесі оқыту емес үйретуді көздейді. Жоғары білім беру үдерісі білім-машық-дағды деп аталатын дедуктивті үшемге негізделген. Республикада мамандықтар бойынша жалпыға міндетті білім беру стандарттары мен білім беру бағдарламаларында құзыреттілік жалпы білімділік, әлеуметтік-тұлғалық, экономикалық және ұйымдастыру-басқару, кәсіптік деп бөлініп көрсетілген. Даярланып отырған болашақ маманның толыққанды жоғары білікті, өз ісінің білгірі болып қалыптасуы осы құзыреттілікке тікелей байланысты. Сондықтан да аталмыш мәселе қазіргі уақытта мемлекеттік маңызға ие түйіткіл болып отыр. Құзыреттілік дегеннің өзі белгілі бір нәрселерді үйреніп, өз бетінше жасау, жүзеге асыру. Қазақстанда мамандықтар бойынша жалпыға міндетті білім беру стандарттары мен білім беру бағдарламаларында құзыреттілік жалпы білімділік, әлеуметтік-тұлғалық, экономикалық және ұйымдастыру-басқару, кәсіптік деп бөлініп көрсетілген. Дегенмен оқытушы білім беруде құзыреттілікті ескере бермейді, ал білім алушы тек белгіленген мөлшерде балл жинақтаумен ғана айналысады. Оның үстіне құзыреттілікке сәйкес білім берудің механизмдері толық іске қосылмаған. Үйрену үшін білім алушыға теорияны тәжірибемен ұштастыру қажеттілігі туындайды. Ұзақ жылдар бойы жастарға білім берсе болғаны, білімді маман қызмет орнында жетіліп, өседі деген қағида орныққан. Осындай түсініктің нәтижесінде елде дипломды азаматтар көбейді, алайда экономика мен әлеуметтік қызмет көрсету салалары іргелі білімді тәжірибемен ұштастырған мамандарға зәру болып қалды.Қазіргі уақытта қоғамның көптеген салаларында жұмыс берушілер білімді әрі тәжірибеге бағытталған жоғары білікті мамандарды жұмыспен қамтуға мүдделі. Елдің үдемелі инновациялық индустрияландыруын, жаңа технологияларын, сәтті шағын және орта бизнесін өркендету үшін бір ғана білім деңгейі жеткіліксіз. Жұмыс беруші жас маманды қызметке қабылдағаннан соң, біраз уақыт өткенде оған жасайтын ескертпелері көбееді. Маманның білімі бар да, машығы жоқ, дағдысы қалыптаспаған. Оның дәлелі 2014 жылы Әлемдік банк посткеңестік және Батыстың посиндустриалды елдерінің және АҚШ-тың жоғары оқу орнын бітірушілері арасында салыстырмалы зерттеу жүргізді. Нәтижесінде посткеңестік елдердің студенттері «білу» және «түсіну» критерийлері бойынша өте жоғары білім деңгейін көрсетті. Керісінше «білімді тәжірибеде қолдану», «талдау», «синтездеу», «бағалау» критерийлері бойынша өте төмен деңгейдегі білім деңгейіне қол жеткізді. Мұның өзі өте жоғары емес білім деңгейін пайдалана отырып, талдау, жүйелеу, шешім қабылдау сияқты машықтары мен дағдыларын қолдануға болатындығын дәлелдеп берді. Айта кетерлік жайт, қытай халқында «мен естимін және ұмытып қаламын, көремін де есте сақтаймын, жасаймын да түсінемін» деген мақал бар екен. Жоғары білімі бар студенттердің тәжірибеге келгенде төмен нәтиже көрсетулері қарама-қайшы үдеріс болып шығуының бірқатар себептері бар: біріншіден, білімді, қызыл, дипломды бакалавр мамандығы бойынша біраз мәселені меңгерген, дегенмен тәжірибеге бағытталған құзыреттілігі жеткіліксіз, кейде тіптен жоқ, өйткені білім беру барысында құзыреттіліктер назардан тыс қалған; екіншіден, білім берудің кредиттік технологиясына сәйкес студент өз бетінше көп ізденіп, өздік жұмыстарды дербес атқаруға тиіс, алайда ол оны формалды түрде орындайды. Болашақ маманды құзыреттіліктерінен гөрі,

жинақтайтын баллдары қызықтырады; үшіншіден, оқу үдерісіне және оқытуға жұмыс берушінің көзқарасы да формалды. Тіпті кейбір жағдайларда оқу жұмыс бағдарламалары жұмыспен қамтушының сын пікірінен өткізілмейді, екеуінің арасында алшақтық орнаған. Сондықтан да жас маман оның талаптарына жауап бере алмай жататын жағдай туындайды. Жас маман қызмет пен жұмысқа өзінің қалауы мен мүмкіндіктері бойынша қабылданатын болғандықтан, ол тек өзінің білім мен білігіне ғана сене алады. Алайда аталғандардан өзге оның тәжірибеге бағытталған білімі қоса болуы шарт. Себебі нарықтық экономиканың талаптары қатал, бәсекеге қабілетті еместер сәтті қызметкер болу үмітінен айрылады; төртіншіден, білім алу барысында дәріскердің бергені жеткіліксіз, өйткені ол тек бағыт береді, ал оны тереңдету білімгердің өз міндеті. Ал тәжірибеге бағытталған білімді ол семинар, практикалық сабақтарда, өзіндік жұмыстарды орындауда қалыптастыруы қажет. Студент аталғандарды дер кезінде орындай бермейді, оның үстіне ағымдағы және қорытынды білімді бақылау жазбаша түрде өткізілетіндіктен құзыреттіліктерді көрсететін мүмкіндіктері шектеулі; бесіншіден, ғаламда ақпараттар ағымы өте қарқынды, барлық қажеттісін алу мүмкін емес.Осыған орай Елбасы «қазіргі білім беру жүйесінің алқалы міндеттерінің бірі сыни ойлау және ақпараттар ағымында бағыт таба білу қабілеті бар жастарды дайындауды күн тәртібіне» шығарып қойған. Бұл мәселеледе әлі де болса жетілдіретін тұстары жетерлік.

Жоғары білім беру жүйесінде тәжірибенің бірнеше түрлері бар, олар: оқу, өндірістік және диплом алды. Оқу тәжірибесі кезінде студенттер академиялық типтегі оқу-танымдық қызметті меңгеріп, маман ретіндегі әрекеттері қалыптасып, теориялық мәселелер талқыланады. Өндірістік білім практикада алушы маман ретінде кәсіби қызмет тәжірибесін жинақтайды. Ал диплом алды тәжірибеде белгілі бір ұйымның қызметі туралы көзқарастар қалыптасып, бітіруші оның тиімділігін арттыруға байланысты ұсыныстар жасайды. Дегенмен тәжірибенің осындай түрлері бір ұйымда немесе өндірісте өткізілсе, оның үзілмелігі жойылып, сапасы жақсара түседі. Сондықтан да тәжірибені өткізетін орында таңдау әрі тауып алу аса маңызды. Кредиттік технология бойынша оқытуда ондай орын жұмыс берушінің ұйымы болуы тиіс. Сонда ғана теориялық білім тереңдейді әрі жұмыс беруші практикантқа өзінің болашақ маманы немесе маманның резерві ретінде қарайтын болады. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңына сәйкес және білімді дамытудың 2005-2015 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламсы бойынша жоғары білім беруде білім алушының тәжірибеден өтуіне қатаң талаптар қойылған. Тәжірибенің маңыздылығы жоғары білім беру стандарттарында да жіті қадағаланған. Осыған орай «пассивті» және «белсенді» тәжірибе деген ұғымдар енгізілген. Мұндай ұғымдар кеңестік білім беруде де орын алған, дегенмен қазіргі уақытта ол жаңа мазмұнға ие. Осыған орай ҚазҰУ-да дайындалатын негізгі оқу жоспарларында мамандықтар бойынша тәжірибелерге 8-10 кредит бөлінген. Шет елдік университеттердің осы бағыттағы тәжірибесін көрсететін болсақ, оларда практикалық сабақтарға елу пайыз көлемінде сағаттар бөлінеді. Бұдан өзге креативті деп аталатын оқыту әдістері, мәселен, проблемалық, проблемалық-бағыт беру, жобалар дайындау жиі қолданылады. Семинар сабақтарында топпен жұмыс істеуге баса назар аударылады. Оқытушыларының көпшігі тәжірибелі, практик мамандар болып келеді. Алайда мұндай ахуал барлық шет елдік жоғары оқу орындарына тән деп айту қиын.Қазақстанда, соның ішінде ҚазҰУ-да да тәжірибесі мол оқытушылар жеткілікті, дегенмен тәжіибелерді ұйымдастыру мен өткізуде айтарлықтай кемшіліктер мен олқылықтар жоқ емес. Кезінде осы мәселеге назар аударылып, көпшіліктің, яғни қатардағы оқытушылардың пікірлері тыңдалып, ұсыныстар айтылған еді, алайда олар сөз жүзінде қалып қойды. Тәжірибелердің сапасы мен мазмұнының діттеген мақсатына қол жеткізе алмай отыруының бір себебі олардың көпшілігіне университет тарапынан қаржы бөлінбейтіндігінен. Тәжірибе өткізілетін орын, яғни өндіріс, мекеме, ұйым оған формалды түрде қарайды. Жалпы нарық жағдайында ақы төленбейтін қызметтің барлығына дерлік көзқарас осындай. Тағы бір себебі оқу үдерісінде оқытылатын пәндер тәжірибелік сипатқа ие бола бермейді. Осы орайда көрші Ресей Федерациясындағы алдыңғы қатарлы оқу орындарының тәжірибесіне көз жүгіртсек, олар білім берудің тәжірибелік мүмкіндіктерін кеңейткен. Мысалы, академиялық және тәжірибеге бағытталған оқыту әдістері бір-бірімен тығыз байланыстырылған, тәжірибелік сипаты мен мазмұны бар пәндер көбейтілген. Тарих, археология және этнология факультетіндегі «Мұрағаттану, құжаттар жүргізу және құжаттамалық қамтамасыз ету» мамандығы бойынша дайындалған негізгі оқу жоспарында сондай пәндер баршылық, дегемен

оларды оқытуда әлі болса теориялық мәселелерге баса назар аударылған. Мәселен, «Құжаттармен жұмыс істеудің әдістемесі мен технологиясы», «Мұрағаттануға және құжаттануға кіріспе», «Құжаттамалық қамтамасыз етуді басқаруды ұйымдастыру және технологиясы» деген базалық және кәсіби, «Референт-хатшының жұмысын ұйымдастыру», «Сирек қорлар құжаттарымен жұмыс істеу әдістемесі» таңдау пәндерді оқытуда практикалық сабақтар басымдылық танытулары тиіс. Осыған орай дәстүрлі сабақ беретін оқытушының орнына жұмыс берушінің мекемесінен немесе өндіріс орнындағы практик-маманның сабақ өткені ұтымды болар еді. Осы турасында айта кетерлік жайт, аталған мамандық бойынша тәжірибелер көбінесе архивтерде немесе мекемелер мен ұйымдарда (соңғы жылдары төтенше жағдайлар департаменттерінде) өткізіліп жүр. Негізінен оқу, өндірістік, диплом алды практикаларын Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік архивінде, Қазақстан Республикасының Президенті архивінде өткізу дәстүрге айналған. Бұл архивтермен келісім-шарттар да жасалған. Дегенмен тәжірибелердің ұйымдастырылуы мен өткізілуі әлі болса кредиттік технология талаптарына толық жауап бере алмайды. Басты себеп жоғарыда айтылғандай, тәжірибе өткізілетін орынға қаржының бөлінбеуі. Осы орайда практиканы ҚазҮУ-дың архивінде өткізу мәселесі шешілген. Бұл архив ведомстволық болғандықтан, оның қызметі мен құрылымында, қорларының мазмұнында айтарлықтай айырмашылықтар бар. Болашақ маманның ведомстволық архивтен өзге мемлекеттік архивтердің қызметімен, құрылымымен таныс болғаны абзал. Студент архивке өзбетімен бара алады, алайда ол тек оқу залынан ғана қайтады, оның «өмірін» толық тануға мүмкіндік шектеулі. Мұндай мүмкіндік практика кезінде немесе оқу үдерісінде ғана туылады. Сондықтан да тәжірибені ұйымдастыру мен өткізуге мемлекеттік архивтер қызметкерлері тартылса, оларға сол үшін оқытушыға бөлінетіндей кредиттер берілсе (мысалы, 0,25 жүктеме), еңбегіне ақы төленетін болса, практикалар формалды емес, шынайы әрі жоғары білікті маман дайындау бағытында жүзеге асырылар еді. Себебі «Мұрағаттану, құжаттар жүргізу және құжаттамамен қамтамасыз ету» мамандығы бойынша білім беру бағдарламасы білім беру, мемлекеттік, мемлекеттік емес ұйымдарда, мәдени-әлеуметтік салаларда, мемлекеттік және ведомстволық мұрағаттарда, сондай-ақ ғылыми-зерттеу және жоғарғы оқу орындарында құжаттамамен қамтамасыз етуді басқару қызметіне қажетті жоғары білікті мамандарды дайындауға бағытталған. Бағдарламаның мақсаты - мұрағаттану, құжаттану және археография салаларына қажетті мұрағаттанудың, құжаттанудың және құжаттаманы басқарудың теориялық мәселелерін талдау және тарихи деректерді жариялау, теориялық, методологиялық, тәжірибелік деңгейлерде зерттеу жүргізе алатын, кәсіби қызмет саласында отандық, шет елдік озық тәжірибені меңгерген, құжаттармен жұмысты реттеуді ұйымдастыратын жергілікті нормативтік актілерді, құжаттық ақпарттың жіктемесін, мұрағат құжаттарын жинақ ретінде жарияланымға дайындауға қатысу қабілеті бар мамандарды даярлау болып табылады. Осыған орай жоғарыда аталған пәндерді жүргізуге жұмыс беруші мекемелердің жоғары білікті мамандарын, яғни практиктерін шақырса, білім беру мен тәжірибеден өтудің арасында интеграция орнатылып, сапа ғана емес, кәсіби қызметке даяр, бәсекеге қабілетті бітірушілер қалыптасар еді. Сонымен қатар тәжірибеге бағытталған оқытуға жағдай жасау үшін ұйымдық-педагогикалық шарттар қажет. Оны мынадай кесте арқылы көрсетуге болады:

тәжірибеге бағытталған білім беру ортасының параметрлері	Тәжірибеге бағытталған білім беру ортасын дамытуға арналған параметрлерді көтеру шарттары
білім беру ортасының кеңдігі	әлеуметтік жүптасудың механизмдері: - кәсіби бағытталған өндіріс орындарына саяхат; - білім алушылар мен оқытушылар үшін тағлымдама алаңын қалыптастыру; - білім алушылар мен оқытушылардың екі жақты алмасу бағдарламаларын дамыту; - жұмыс берушілермен қарым-қатынастарды ұйымдастыру, әңгіме, дөңгелек үстел, пікір-талас, конференция, семинар, шеберлік кластарын өткізу; - кәсіби қызмет пен соған бағытталған дағдыларды

	қалыптастыратын клубкар ұйымдастыру; - тәжірибе сабақтарын өткізетін заманауи зертханалар мен кабинеттерді жабдықтау
білім беру ортасының интенсивтілігі	оқытушылардың тәжірибеге бағытталған білімінің түрлері мен әдістері; - жоғары білікті мамандардың оқытушылармен оқу-әдістемелік жұмыстарын жүргізуі
білім беру ортасының шешімі	- профессор-оқытушылар құрамының білім беру стратегиясының және бағдарламаларының, тұжырымдама- ларының мәні мен маңызын түсінуі және қолдауы
білім беру ортасының келісілуі (когеренттілігі)	- бітірушінің ары қарай оқуын жалғастыруына немесе жұмысқа тұруына көмектесуді ұйымдастыру; - жұмыспен қамтушының талаптарына сәйкес мамандарды дайындау; - білім алушының бойында өз бетінше кәсіби қызметін жүргізе алу қасиеттері мен қабілетін қалыптастыру
білім беру ортасының белсенділігі	- білім беру және алу жетістіктерін бақылау, бағалауды ұйымдастыру; - бітірушілердің бәсекеге қабілетті болуын қамтамасыз ету
білім беру ортасының үтқырлығы	- жұмыс берушінің талаптарына орай оқу жұмыс жоспарларын өзгерту; - оқытушылардың тәжірибеге бағытталған оқытудың заманауи технологиялары бойынша оқытуын ұйымдастыру; - оқытушылардың біліктерін арттыруы және кәсіптік бағдарын өзгертуі; - оқу үдерісінің заманауи көрнекі құралдармен қамтамасыз етілуі.

Кестеден көрініп тұрғандай, айтылғандарды жүзеге асыру үшін тиімді факторларды пайдаланып, тиімсізін болдырмауға тырысу қажет. Тиімді факторлар ҚазҮУ-да орын алған, сонымен қатар тәжірибеге бағытталған оқытуға кері әсерін тигізетіндері де бар. Тиімсіз факторларға жататындар: білім беру орнының әлеуметтік жүптармен нашар байланыс орнатуы; оқытушылардың жаңа технологияларды елемеуі; білім беру орнының қаржылық мүмкіндіктері, яғни тәжірибелерді нашар қаржыландыруы немесе мүлде қаржыландырмауы; кафедраларда оқытушылар жүктемесінің, яғни сағаттардың дұрыс бөлінбеуі; жұмыс берушілерді түрлі жобалар мен ғылыми ізденістерге араластырмау. Аталған мамандық бойынша да осындай кемшіліктер белең алады.

Айтылғандарды түйіндей келе, тәжірибеге бағытталған білім беруді жолға қойып, оны тереңдетуге мына төмендегі мәселелерді көмегімен жетілдіруге болады деп есептейміз: біріншіден, міндетті жалпы білімдік пәндер мамандықтың кәсіби бағытына сәйкес белгіленуі тиіс; екіншіден, міндетті базалық пәндер мамандықтың тұғырнамасына байланысты анықталып, болашақ маманның маман ретінде қалыптасуына ықпал етуі қажет; үшіншіден, міндетті кәсіби пәндер бітіруші түлектің кәсіби қызметті өз бетімен жүргізе алу қабілетін қалыптастырып, шыңдауға арналуы керек; төртіншіден, пәндерді оқытуда тәжірибеге бағытталған әдістеме, соның ішінде әдістер жиі қолданылғаны абзал; бесіншіден, айтылғандарға байланысты білім беру стандарттарын құрастыруда осы циклдердің пәндерін және оларға бөлінетін кредит сандарын анықтауда жұмыс берушілердің пікірлерін ескеріп, солардың өздерін маман даярлауға тартқан жөн; алтыншыдан, білім беру бағдарламасы мен оқу жұмыс жоспарында тәжірибелерге бөлінетін кредит сандарының көбейтілгені дұрыс және олардың өткізілуі ұтымды ұйымдастырылып, негізінен жұмыс беруші мен оқу орнының арасында жасалған келісім шарттарға сәйкес болғаны абзал. Сонда тәжірибеден өтушінің де, келешекте жұмысқа қабылдаушының да жауапкершілігі артары сөзсіз.

Осылайша, қазіргі уақытта жоғары оқу орындарында тәжірибеге бағытталған оқыту шындығында да өзекті болып тұр. Заманауи білім беру оның нәтижесімен тікелей байланысты, өйткені бітіруші алған білім бойынша мамандығына сәйкес қызметпен немесе жұмыспен қамтылуы тиіс. Ол үшін дәстүрлі оқу үдерісін ұйымдастыру жеткіліксіз. Тәжірибеге

бағытталған оқытуды іске асыру үшін тек оқу бағдарламалары ғана емес оқулықтар, оқу, оқу-әдістемелік құралдары, оқытудың әдістемесі де өзгертілуі тиіс.

Әдебиеттер тізімі

1 5В051500 – Мұрағаттану, құжатты жүргізу және құжаттаманы қамтамасыз ету мамандығының Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты 6.08.024-2009.

2 5В051500 – Мұрағаттану, құжатты жүргізу және құжаттаманы қамтамасыз ету мамандығы бойынша бакалавриаттың негізгі оқу жоспары. – А: Қазақ университеті, 2015.

3 ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы// Егемен Қазақстан 2014 жыл 17 қаңтар.

4 Морозова Т.И. Практико-ориентированные технологии, как необходимое условие творческого развития студентов// Материалы конференции-выставки «Информационные технологии в образовании». – Ростов, 2013. – С.30-33.

5 Аджимуллаева Р.А. Становление практико-ориентированных методов обучения в высшей школе [электронный ресурс] // http://cyberleninka.ru/article/n/stanovlenie-praktiko-orientirovannyh-metodov-obucheniya-v-vysshey-shkole

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются актуальность, сущность и значение практикоорентированного обучения. Автор излагает историю и опыт стран применения практикоорентированных компетенций. Для примера берется специальность 5В051500 – Архивоведение, документоведение и документационное обеспечение, приводится примеры для улучшения проведения учебной, производственной и преддипломной практики. Определяются некоторые недостатки при организации и проведения практик. Автором высказаны своя точка зрения совершенствования практикоорентированного обучения и организации, проведения практик.

SUMMARY

The article discusses the relevance of the essence and significance of practice-oriented training. The author describes the history and experience of the application praktikoorentirovannyh competencies. For example, it takes a special 5V051500 - Archival, records management and documentation software, provides examples for improving the educational, industrial and pre-diploma practice. Identifies some shortcomings in the organization and carrying out of practices. The author made a point of view of improving praktikoorentirovannogo education and organization of practices.

Турашева С.К., Оразова С.Б., Ерназарова Г.И., Нармуратова М.Х.

АККРЕДИТАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ БАКАЛАВРИАТА ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «БИОТЕХНОЛОГИЯ»

В соответствии с мировыми тенденциями образовательной политики, Болонская декларация и программные документы ЮНЕСКО определяют качество образования в наше время ведущим приоритетом международных организаций в области науки, культуры и образования. В 2010 году Республика Казахстан стала первым Центрально-Азиатским госу-дарством - членом Болонского процесса (Bologna process) и 47 страной из числа полноправных участников Европейского пространства высшего образования. Первый университет Казахстана, осуществляющий образовательную деятельность в рамках подписанной Болонской декларации, является Казахский Национальный университет имени аль-Фараби.

Важнейшим аспектом конкурентоспособности в современном мире является создание интегрированной в международное образовательное пространство модели образования. Она будет достижимой, если удастся повысить качество образования всех уровней на основе обновления структуры, содержания и технологий обучения, привлечения в сферу образования квалифицированных специалистов, эффективного использования и повышения их инновационного потенциала. Для создания Зоны европейского высшего образования и продвижения европейской системы высшего образования по всему миру в КазНУ им.аль-Фараби

реализуется трёхуровневая система высшего образования (бакалавриат - магистратура - докторантура).

Рассмотрим структуру образовательных программ в КазНУ им.аль-Фараби на примере одной из технических специальностей - специальности "Биотехнология", осуществляющейся на факультете биологии и биотехнологии. Структура образовательных программ бакалавриата, магистратуры и докторантуры по специальности "Биотехнология", включающая в себя социально-гуманитарные модули, STEM-модули, профессиональные модули и индивидуальные образовательные траектории, достаточно гибкая и поэтому предполагает развитие академической мобильности как студентов, так и преподавателей. Напомним, что цель, ради которой Казахстан входит в мировое образовательное пространство – сделать казахстанское высшее образование адекватным мировым стандартам для улучшения не только его качества, но и интеграции с мировым образовательным сообществом, постепенно повышая академическую мобильность студентов, преподавателей и научных работников. Объем образовательной программы по специальности "Биотехнология" в бакалавриате (Bachelor Degree) (4-годичное обучение) составляет 252 ECTS, а в магистратуре (Master Degree) (2-годичное обучение) 104 ECTS.

Структура и содержание образовательной программы подготовки по специальности "Биотехнология" составлена таким, образом, что способствует развитию студента как личности и как специалиста-профессионала широкого профиля, а также в определенной сфере деятельности. Так например, содержание дисциплин социально-гуманитарного модуля способствует развитию у студента личностных качеств, развивает духовно-эстетическое и философское мировоззрение. Концептуальной идеей, в данном случае, является то, что образование должно давать как знание своей культуры, так и приобщать молодёжь к проблемам цивилизации в целом, учить толерантности и открытости ко всему новому.

Система образования в конце 90-х годов прошлого столетия, в основе которой была подготовка высшей школой узкоспециализированных выпускников, т.е. профессионалов в конкретных областях деятельности, не давала достаточного запаса прочности в жёсткой конкурентной борьбе на рынке труда, который в последние десятилетия очень быстро приобретает глобальный характер как объективный процесс взаимопроникновения экономик и культур под влиянием новых информационных технологий. Поэтому стали проводить модернизацию образования в направлении подготовки широкопрофильных специалистов. Для технических специальностей был введен STEM-модуль, включающий в себя информационные технологии и дисциплины технического профиля. В то же время наличие в структуре образовательных программ индивидуальных образовательных траекторий не исключает подготовку узкоспециализированных профессиональных кадров. Студент 3 курса, имеющий базовую профессиональную подготовку имеет право выбрать определенную траекторию обучения, в соответствии с предпочитаемой им будущей профессией, сферой деятельности. Например, в бакалавриате имеются 5 индивидуальных траекторий обучения (специализаций), которые студент может самостоятельно выбрать: "Клеточная и молекулярная биотехнология", "Пищевая биотехнология", "Биотехнология микроорганизмов", "Генно-инженерные технологии", "Экологическая биотехнология". Переход к модульному принципу построения образовательных программ обеспечивает значительную гибкость системы образования, её ориентированность на индивидуальные потребности обучающегося и запросы рынка труда, а также объективность и достоверность оценки знаний, технология которой остаётся неизменной и соответствует системе Единой европейской оценки.

При кредитно-модульной системе обучения содержание учебных дисциплин разделяется на логически завершённые части (модули), каждая из которых заканчивается контрольной акцией: расчётно-графическое задание, контрольная работа, зачёт, тест, экзамен, проектная работа и т.п Модульно-рейтинговая технология организации учебного процесса позволяет получать информацию о рейтинге любого студента по всем дисциплинам за семестр, за учебный год, за весь период обучения простым суммированием рейтингов по дисциплинам, изученным студентом в каждом из пройденных им учебных семестров. При этом общий академический рейтинг успеваемости студентов можно рассматривать и использовать как количественный критерий, влиять на возможность их дальнейшей карьеры.

В настоящее время в условиях непрерывного профессионального образования и трехуровневой подготовки специалистов в рамках кредитной технологии предлагается студент-ориентированное обучение, при котором основное внимание уделяется студенту. Увеличение доли самостоятельных работ в образовательных программах, а также предоставление возможности выбора индивидуальных образовательных траекторий способствуют саморазвитию, самосовершенствованию как в профессиональной сфере деятельности, так и самореализации студента как личности. Возможности нашего университета как национального исследовательского университета позволяют активно привлекать студентов бакалавриата к исследовательской деятельности с закреплением базовых знаний путем анализа конкретных технологических процессов в научно-исследовательских лабораториях или на реальных производственных объектах.

Профильные кафедры университета и академические институты (работодатели) совместно участвуют в разработке новых форм научно-образовательной деятельности, подготовке и оптимизации учебных программ, определении наиболее перспективных направлений биотехнологического образования. Программа обучения студентов старших курсов включает чтение специальных лекционных курсов, проведение больших практикумов (спецпрактикумов и спецкурсов), прохождение производственных практик на базе академических учреждений, выполнение студенческих научно-исследовательских проектных работ. Учебный план предусматривает определенный объем лабораторных занятий на базе кафедр и научных институтов в виде спецпрактикумов по отдельным разделам биотехнологии. После прохождения курса теоретической и практической подготовки студенты направляются в научно-исследовательские подразделения (лаборатории) для выполнения бакалаврских выпускных работ и магистерских диссертаций. При оценке компетенций выпускников-биотехнологов, работодатели на первое место ставят широкие базовые знания, узкоспециализированные знания по профилю биотехнологических дисциплин, знание научных методов и хорошее владение английским языком. Нехватка той или иной компетенции может препятствовать дальнейшему трудоустройству выпускников. Работодатель не может напрямую влиять на качество выпускников как продукта системы высшего профессионального образования, но он голосует своим выбором за специалистов, обеспечивая в конечном итоге их трудоустройство.

Переход на систему подготовки выпускников университета «бакалавр-магистр-докторант» неизбежно ведет к реформированию учебных планов и программ дисциплин. При этом цель процесса обучения не изменяется и состоит в обеспечении качества подготовки выпускников бакалавриата, магистратуры и докторантуры. Одним из важнейших элементов обеспечения требуемого качества является сочетание классических и современных учебно-методических подходов в образовательной деятельности. Как было сказано выше, приоритетами развития КазНУ им. аль-Фараби являются международное качество предоставления образовательных услуг, подготовка высококвалифицированных специалистов как на отечественном, так и на международном рынках труда, повышение академической мобильности студентов и преподавателей университета, реализация программы двудипломного образования.

Казахский национальный университет им. аль-Фараби и факультет биологии и биотехнологии, осуществляющий подготовку специалистов-биотехнологов на сегодняшний день имеет договора о сотрудничестве с университетами и научными организациями следующих стран: Россия, Корея, Турция, Китай, США, Франция, Германия, Испания, Польша, Египет, Малайзия, Австрия, Швейцария, Чехия, Израиль, Саудовская Аравия, Республика Беларусь, Афганистан.

Основной миссией Европейского пространства высшего образования является повышение качества и значимости обучения и преподавания. Для укрепления Европейского пространства высшего образования (ESG) требуется внедрить результаты обучения. Развитие, понимание и практическое использование результатов обучения, имеет решающее значение для признания квалификаций и качества образования. Признание квалификаций наших выпускников-биотехнологов в системе Европейского пространства высшего образования содействуют мобильности за рамками национальных границ. С этой целью необходимо сформировать общую структуру систем гарантии качества образования и обучения, вначале на

национальном и институциональном уровне, а затем на европейском. Университет, в целом, факультет и выпускающие кафедры, в частности, несут основную ответственность за качество предоставляемого образования и его гарантию. Гарантия качества принимает во внимание потребности и ожидания студентов, работодателей и общества. Существуют определенные стандарты для гарантии качества. Стандарты описывают согласованную и принятую практику гарантии качества в высшем образовании и поэтому должны учитываться и выполняться всеми, кто вовлечен в реализацию всех видов высшего образования. Например, при студент-ориентированном подходе обучения стандартом для гарантии качества является наличие студенто-центрированных методов обучения, стимулирующих обучающихся к активной роли в образовательном процессе. Для достижения этой цели необходимо обеспечивать гибкие траектории обучения, в зависимости от категории обучающихся, использование разнообразных педагогических методов и регулярную обратную связь о способах оценки успеваемости и корректировки методик обучения. Оценка должна демонстрировать уровень достижения обучающимся запланированных результатов обучения.

Внутриуниверситетская система качества учебного процесса, контролируемая на 4-х уровнях: на уровне студента (оценка качества учебного процесса в форме анкетирования), на уровне кафедр и факультета (рейтинг ППС кафедр факультета биологии и биотехнологии), на уровне университета (оценка программ, институциональная аккредитация), а также постоянный мониторинг и периодическая оценка образовательных программ с точки зрения представленности последних достижений науки, изменяющихся потребностей общества, эффективности процедур оценки, учета ожиданий, потребностей и удовлетворенности обучающихся, проведение аудита образовательной деятельности на соответствие стандартов качества Европейского пространства высшего образования позволили аккредитовать образовательную программу по специальности "5В070100-, 6М070100-, 6D070100-Биотехнология" международным аккредитационным агенством ASIIN.

Разработанная координаторами программ, система подготовки кадров позволяет оперативно внедрять новейшие разделы биотехнологии в учебную программу, обеспечивает опережающий характер биотехнологического образования и достижение уровня биотехнологического образования, соответствующего международным стандартам.

Шалахметова Т.М., Канаев А.Т., Суворова М.А. , Мухатаева К.А., Ондасынова А.С.

ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПРОГРАММА ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ "БИОЛОГИЯ" В СВЕТЕ ТРЕБОВАНИЙ МЕЖДУНАРОДНЫХ АККРЕДИТАЦИОННЫХ АГЕНТСТВ

Необходимость реализации мировых образовательных тенденций в казахстанской системе образования диктует изменение как принципов формирования содержания образовательных программ, так и организации обучения в высшей школе. Основным этапом реформирования системы высшего образования является интеграция системы высшего и послевузовского образования Казахстана в Болонский процесс. Результатом интеграции является признание дипломов высших учреждений на мировом рынке труда. Степень же соответствия содержания образования по специальности Болонской декларации устанавливается в результате *процедуры аккредитации,* проводимой национальными и международными аккредитационными органами. В реестр признанных в Казахстане аккредитационных агентств входят: НААР, Независимое агентство аккредитации и рейтинга, РК; НКАОКО, Независимое казахстанское агентство по обеспечению качества в образовании, РК; ASIIN, Агентство по аккредитации учебных программ в области инженерии, информатики, естественных наук и математики, Германия; ACQUIN, Институт аккредитации, сертификации и обеспечения качества, Германия; AQA, Австрийское агентство по обеспечению качества, Австрия; ABET, Аккредитационный Совет в области инженерного дела и технологий, США.

Образовательная программа по специальности "Биология" на факультете биологии и биотехнологии КазНУ имени аль-Фараби формируется и реализуется в свете основных ключевых позиций, исполняемых в рамках Болонского процесса, и как следствие, международных аккредитационных агентств.

В рамках специальности "Биология" реализованы все три основные ступени обучения. Специальность "5В060700 - Биология" (аккредитована международным агентством ASIIN) обеспечивает первую ступень - получение академической степени бакалавр, специальность "6М060700 - Биология" ведет к получению степени магистра и "6Д060700 - Биология" (аккредитована международным агентством ASIIN) заканчивается получением докторской степени по специальности. Образовательная программа таким образом обеспечивает непрерывное, многоступенчатое образование, результатом которого является выпуск специалиста высокого качества.

Учебные планы по специальности "Биология" формируются на базе экспериментальных образовательных программ, сформированных на основе компетентностного подхода. Оценка качества обучения основывается таким образом, не на длительности или содержании обучения, а на тех знаниях, умениях и навыках, которые приобрели выпускники. *Learning outcomes* - результаты обучения - являются основным и главным критерием оценки специальности при прохождении процедуры международной аккредитации. Результаты обучения по дисциплинам специальности "Биология" направлены как на формирование базовых практических навыков, так и на формирование умений высшего порядка - анализа и синтеза информации. Главным результатом обучения является формирование у выпускников компетенций специалистов, позволяющих осваивать и применять междисциплинарные знания и умения в профессиональной деятельности. Основой для формирования компетенций является учебный план, как основной документ в рамках которого осуществляется педагогический процесс.

Практические навыки и умения формируются у выпускников за счет традиционно большого вклада лабораторных и практических занятий в трудоемкость дисциплин. Практическая направленность обучения специальности "Биология"обеспечивается за счет формирования у выпускников навыков работы с современным оборудованием, знания методологии биологических наук, компьютерных программ и применения информационных технологий в отраслях биологической науки.

Профессиональная ориентация достигается в ходе обучения в том числе за счет включения в учебный план профессиональных и учебных практик. Учебно-полевая практика по Ботанике и Зоологии, проводимая на 1 и 2 курсах бакалавриата направлена на формирование практических навыков полевой работы, выводя, таким образом, обучение "за пределы кабинета". Невозможно переоценить и значение учебно-полевой практики в формировании социально-личностных компетенций - взаимоуважения, взаимопомощи и умения работать в команде.

Производственная и научно-исследовательская практики необходимы для формирования профессиональных компетенций. Базами практик являются научно-исследовательские институты, институты МОН РК и частные и государственные лаборатории. Профессиональная ориентация достигается в том числе за счет проведения производственной практики на месте будущего трудоустройства выпускника с формированием у него навыков и умений, необходимых для работы на конкретном предприятии. Результатом научно-исследовательской практики является диссертация, при подготовке которой формируются основные системные компетенции - анализ и синтез данных, разработка и проведение экспериментов, навыки публикации и презентации результатов. Практически все магистранты и докторанты задействованы в научно-исследовательских фундаментальных и прикладных проектах, что дает им возможность не только выполнять научную работу, но и выезжать за *с научными докладами на конференции или научно-исследовательские стажировки.* Уникальность образовательной программы по специальности "Биология" заключается в сохранении на протяжении всех ступеней обучения педагогической практики. В бакалавриате педагогическая практика проходит в средних учебных заведениях, в магистратуре и докторантуре - в высших учебных заведениях. Выпускники образовательной программы "Биология" имеют таким образом, дополнительную профессиональную ориентацию - учитель средней и профессиональной школы и преподаватель высшей школы. Знание мировых языков обеспечивается не только за

счет преподавания профессионально-ориентированного иностранного языка, но и создания на факультет спецгруппы по специальности "Биология", чье обучение осуществляется полностью на английском языке.

Учебные планы по специальности "Биология" строятся по линейному принципу, так что учебный материал каждой последующей ступени обучения является логическим продолжением того, что изучалось в предыдущие годы или в предыдущих учебных курсах. Дублирование дисциплин или их комбинаций исключается. Учебные планы по специальности имеют модульную структуру. При разработке новых учебных планов по специальности "Биология" учитывался опыт ведущих зарубежных ВУЗов. Так, базовые и основные элективные дисциплины в наименовании и трудоемкости соответствуют рабочим программам Стэнфордского Университета, Университетов Нью-Джерси, Ноттингема и Лондона. Кафедры факультета Биологии и биотехнологии предоставляют 4 траектории обучения в бакалавриате и магистратуре и 6 траекторий обучения в докторантуре. Гибкость учебных планов и их модульная структура позволяют студентам формировать собственную траекторию обучения.

Другим важным критерием при положительной оценке аккредитуемых программ являются ресурсы факультета, включая профессорско-преподавательский состав и оснащенность лабораторий. В подготовке специалистов по образовательной программе "Биология" задействованы 30 докторов наук, 80 кандидатов наук, 10 PhD. Практически все преподаватели специальности задействованы в научно-исследовательской работе факультета, что обеспечивает не только мобильность ППС, но и вовлечение студентов в науку. Обеспечение научно-исследовательской деятельности по специальности возможно за счет современного оснащения научно-исследовательских лабораторий на факультете Биологии и биотехнологии. На каждой кафедре имеется как минимум две хорошо оснащенные лаборатории, которые активно используются выпускниками, магистрантами и докторантами при выполнении исследовательской части диссертации. Лаборатории оснащены современными цифровыми микроскопами, биохимическими и физиологическими анализаторами, центрифугами, рефрижераторами, боксами биологической безопасности. Благодаря активному международному сотрудничеству преподавателей специальности создаются реальные возможности для академической мобильности студентов. Магистранты специальности "Биология" проходят стажировку в ведущих высших учебных заведениях Европы, Юго-Восточной Азии и США.

Еще одним важнейшим критерием международной аккредитации является обеспечение трудоустройства выпускников. Содержания обучения по специальности "Биология" сформировано таким образом, чтобы знания выпускников были применимы и практически использованы на пользу Республики Казахстан и всем странам-участницам Болонского процесса. Выпускники специальности "Биология" работают во множестве средних и профессиональных учебных заведений страны, научно-исследовательских институтах МОН РК, заповедниках, заказниках и национальных парках, диагностических и исследовательских лабораториях, предприятиях пищевой промышленности, центрах экстракорпорального оплодотворения. В США, Канаде, Европе, Китае и Юго-Восточной Азии востребованы специалисты в области генетики и биологии развития (экстракорпоральное оплодотворение), оценки и сохранения биоразнообразия, биохимики и молекулярные биологи для работы в крупных фармацевтических и биотехнологических предприятиях, исследовательских лабораториях и диагностических центрах. Совпадение учебных планов с программами ведущих зарубежных ВУЗов позволяет выпускникам программы "Биология" поступать в магистратуру и докторантуру за рубежом а также соответствовать квалификационным требованиям, предъявляемым к специалистам в западных компаниях. Для получения образовательных грантов для высших учебных заведений важной стратегической задачей является институциональная и специализированная аккредитация в агентствах, включенных в утвержденный реестр. Соответствие требованиям аккредитационных агентств в части формирования и реализации высшего образования позволила аккредитовать бакалавриат, магистратуру и докторантуру специальности "Биология" в НКАОКО(Республика Казахстан) и ASIIN (Германия). Наличие аккредитации подтверждает, что качество подготовки студентов по данной специальности соответствует государственным требованиям.

Литература

1. ASIIN. Аккредитационное агентство для образовательных программ по инженерным наукам, информатике, естественным наукам и математике. Общие критерии для аккредитации образовательных программ - Дюссельдорф, 2011 г. - 43 с.
2. Сорокопуд Ю.В. Педагогика высшей школы - Ростов н/Д: Феникс, 2011 - 541 с.
3. Фокин Ю.Г. Теория и процедурный справочник по обучению в высшей школе - Ростов н/Д: Феникс, 2015 - 445 с.

Суюнчалиева М.

МЕЖДУНАРОДНАЯ АККРЕДИТАЦИЯ

Аккредитация - это процесс, посредством которого аккредитационный орган оценивает качество деятельности вуза в целом или отдельных образовательных программ вуза с целью признания их соответствия определенным стандартам и критериям.

Аккредитация подразделяется на институциональную и специализированную, а также на национальную и международную.

Институциональная аккредитация - аккредитация организации образования в целом.

Специализированная аккредитация - аккредитация отдельных образовательных программ вуза.

Национальная аккредитация - аккредитация организации образования или образовательной программы аккредитационным агентством в рамках страны.

Международная аккредитация - аккредитация образовательной программы зарубежным аккредитационным агентством.

Независимая аккредитация проводится в соответствии с Государственной программой развития образования на 2011-2020 годы и Законом Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 13.01.2015 г.) аккредитационными органами, входящими в Национальный реестр. Процедура аккредитации проводится за счет финансовых средств высшего учебного заведения.

Процесс аккредитации включает в себя следующие этапы:

- этап №1 – самооценка деятельности вуза или образовательной программы, которую проводит организация образования;
- этап №2 – внешний визит (аудит) экспертной группы для оценки достоверности выводов отчета о самооценке;
- этап №3 - принятие решения Аккредитационным советом и, в случае положительного решения, получение свидетельства об аккредитации.

По завершении процедуры самооценки (1-й этап) аккредитуемый вуз/образовательная программа (не менее, чем за 3 месяца до предполагаемого проведения внешнего визита (аудита) высылает в агентство электронный вариант отчета о самооценке.

В течение 2-х недель после получения первого (электронного) варианта отчета о самооценке Агентством проводится экспертиза и анализ данного отчета.

В случае необходимости доработки отчета о самооценке вузом устраняются замечания по экспертизе в течение 10-12 дней.

Одновременно Агентство ведет подбор группы экспертов для внешнего визита (аудита) и направляет вузу для согласования кандидатуры экспертов.

После утверждения кандидатур экспертной группы Агентство направляет материалы по самооценке экспертам и проводит вебинар для экспертов по внешнему визиту (аудиту).

Внешний визит (аудит) проходит в течение 2-3 дней согласно Руководству по внешнему визиту (аудиту) и в соответствии с программой, разработанной руководителем экспертной группы совместно с IQAA и согласованной с руководством вуза. Отчет по внешней оценке

высылается вузу для информации в течение 2-х недель после окончания внешнего визита (аудита).

На основе подготовленных документов: отчета о самооценке, отчета о внешнем визите (аудите) и заключения аккредитационного комитета Аккредитационный совет проводит обсуждение и принимает решение. Положительный отчет внешней экспертной группы и заключение аккредитационного комитета и Агентства являются обязательным условием для принятия положительного решения Аккредитационного совета.

Аккредитационный совет может принять одно из следующих решений:

- аккредитовать вуз/образовательную программу на полный срок на 5 лет;
- аккредитовать вуз/образовательную программу с условием, на неполный срок от 1 года до 3-х лет;
- не аккредитовать.

В случае положительного решения об аккредитации IQAA публикует решение об аккредитации вуза/образовательной программы на своем веб-сайте и выдает свидетельство об аккредитации вуза/образовательной программы.

В случае аккредитации с условием (неполной аккредитации) в течение поставленного срока группа экспертов Агентства выезжает в организацию образования для проверки устранения замечаний по несоответствию стандартам.

По решению Аккредитационного совета вуз составляет план работы по реализации рекомендаций и устранению замечаний согласно форме IQAA и размещает эту информацию на веб-сайте вуза.

IQAA проводит ежегодный постаккредитационный мониторинг и вправе направить группу экспертов по проверке устранения замечаний, отмеченных экспертной группой в отчете при посещении вуза.

По истечении срока аккредитации вузу/образовательной программе необходимо пройти повторную аккредитацию (реаккредитацию). [1]

Внутренние и внешние причины международной аккредитации служат неким механизмом оценивания работы ВУЗа в целом. На сегодня прохождение внутреннего и внешнего аудита служит толчком к мощному развитию образования в стране. Именно поэтому постепенно Казахстан переходит к внешнему контролю качества образования.

Стратегия развития Казахстана, определенная Главой государства Нурсултаном Абишевичем Назарбаевым, направлена на повышение конкурентоспособности нашей страны в мировом сообществе. Историческое по своей значимости присоединение Казахстана в 2010 г. к Болонской декларации сделало наши вузы полноправными партнерами европейского образовательного пространства. Казахский Национальный Университет имени аль-Фараби не исключение.

Мировой опыт показывает, что наличие аккредитации для вуза — сегодня обязательное условие его существования и легитимности. Европейское академическое сообщество очень серьезно подходит к организации и проведению аккредитации, поскольку она и есть «знак качества», подтверждение высокой репутации вуза среди себе подобных. Сопоставимые стандарты сети аккредитационных агентств ведущих европейских стран (в их числе EQAR, ENQA) позволяют гарантировать высокое качество образовательных программ и признание вузов в среде работодателей и образовательного сообщества. Проведение национальной и международной аккредитации европейских вузов доверено только специализированным агентствам, входящим в Европейский регистр организаций гарантии качества. Поступательное движение казахстанских вузов через национальное признание к международному зависит сегодня от развития общественно-профессиональной аккредитации, в связи с чем Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 гг. предусматривает создание условий по развитию в нашей стране независимых аккредитационных структур. Серьезным шагом в этой связи стало формирование в мае 2012 г. Национального реестра аккредитационных агентств, утвержденного решением Республиканского аккредитационного совета, возглавляемого Министром образования и науки. В Реестр вошли 6 аккредитационных агентств, в числе которых два национальных — Независимое казахстанское агентство по обеспечению качества образова- ния/НКАОКО и

Независимое агентство по аккредитации и рейтингам/НААР, а также четыре зарубежных агентства — ACQUIN, ASIIN (оба — Германия), AQA (Австрия), ABET (США).

Входя в число ведущих университетов Казахстана, Казахский национальный университет им. аль-Фараби в очередной раз доказал свою высокую конкурентоспособность на мировом рынке образования, заняв высокие позиции среди лучших 800 университетов мира. Благодаря проведённым системным преобразованиям, КазНУ им. аль-Фараби, демонстрирует поступательное продвижение в мировых университетских рейтингах. Так, по итогам исследования признанного международного рейтингового агентства QS (Великобритания), опубликованным 15 сентября 2015 года КазНУ им. аль-Фараби вошёл в топ-300 университетов, заняв 275 место среди 800 лучших мировых университетов.

Поднявшись в данном рейтинге с 2010 года на 326 позиций, а за последний год на 30 позиций, КазНУ им.аль-Фараби впервые среди университетов Казахстана и стран Центральной Азии добился таких значимых показателей. По мнению зарубежных экспертов, вхождение в топ-300 лучших университетов мира за короткий промежуток времени является одним из мировых феноменов и примеров прорывного продвижения, что свидетельствует о высоком уровне профессиональной и слаженной деятельности коллектива университета. [2]

КазНУ им. Аль-Фараби были поданы к аккредитации и прошли аккредитацию сто девять образовательных программ согласно аккредитационному агентству ASIIN, это программы по инженерным наукам, естественным и информатике. Также пятьдесят образовательных программ по бизнес администрированию, по которым Аккредитационному фонду FIBAA были предоставлены полные пакеты документов, включая отчеты по самооценке, внутренние и внешние нормативные материалы. Согласно данным института аккредитации, сертификации и обеспечения качества (ACQUIN) ВУЗом было направлено 60 образовательных программ на прохождение аккредитации.

Итоговым этапом процедуры аккредитации стала аккредитация агентства AQA по обеспечению качества и аккредитации, Австрия. В данном случае прошли аккредитацию 8 образовательных программ. Среди них: Иностранная филология (B), Лингвистика (M, PhD), Литературоведение (M, PhD), Тюркология (M), Педагогика и психология (B, M).

Эксперты, являющиеся профессорами ведущих университетов Германии и Великобритании, провели несколько рабочих встреч с высшим руководством университета,

руководителями подразделений, курирующих учебный и научный процессы, преподавателями, студентами, магистрантами и выпускниками аккредитуемых программ, проанализировали содержание дипломных работ и магистерских диссертаций, ознакомились с учебно-лабораторной базой физического, химического и экономического факультетов. Особый интерес зарубежных экспертов был связан с:

- пониманием и реализацией академической свободы при формировании факультетами учебных планов;
- возможностями корректировки учебных планов программ;
- критериями структурирования учебных планов в части обязательных и элективных дисциплин;
- участием работодателей в формировании учебных планов;
- развитием интернационализации образования;
- увеличением числа магистрантов;
- механизмами мониторинга профессорско-преподавательского состава;
- политикой международного сотрудничества;
- партнерством с работодателями региона;
- политикой содействия трудоустройству выпускников;
- условиями научно-исследовательской работы преподавателей и обучающихся;
- механизмами модернизации учебно-лабораторной базы.

Проведение международного аккредитационного аудита предполагало получение рекомендаций по стратегическому развитию факультетов и университета, направленных на повышение их конкурентоспособности. В качестве основной рекомендации экспертами было высказано предложение активного внедрения английского языка в образовательные программы университета. Данная рекомендация логична и понятна, поскольку речь идёт именно о международной аккредитации, международном признании, что предполагает проведение занятий на английском языке, свободное владение английским языком как обучающимися, так и преподавателями.

Рисунок 1 – Значимость аккредитации и ее результаты

Первые итоги международной аккредитации позволяют нам говорить о её безусловной важности и нужности для отечественной системы высшего образования. И это связано, прежде всего, с формированием механизмов как обеспечения качества в области образования, так и адаптивности международных и национальных стандартов образования в рамках Болонского

процесса. Такой подход позволит образовательным программам казахстанской высшей школы, КазНУ им аль-Фараби в том числе, оперативно отражать потребности рынка труда, эффективно организовывать учебный процесс, обеспечивать максимальную удовлетворенность обучающихся.

Список использованных источников

1. http://iqaa.kz/akkreditatsiya-vuzov-kazakhstana
2. http://www.kaznu.kz/kz/3/news/one/8704/

ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ
КРУГЛЫЙ СТОЛ

МЕКТЕП– КОЛЛЕДЖ – УНИВЕРСИТЕТ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ ШЕҢБЕРІНДЕГІ БІРІКТІРІЛГЕН БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ

ИНТЕГРИРОВАННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ПРОГРАММЫ В РАМКАХ КОНЦЕПЦИИ ШКОЛА – КОЛЛЕДЖ – УНИВЕРСИТЕТ

Абылайханова Н.Т., Кулбаева М.С., Уршеева Б.И., Аблайханова Н.Т.

БИОЛОГИЯ. АДАМ ЖӘНЕ ОНЫҢ ДЕНСАУЛЫҒЫ» (9-СЫНЫП) ПӘНІН ОҚЫТУДА ЖЕКЕ ТҰЛҒАҒА БАҒЫТТАЛҒАН ТЕХНОЛОГИЯНЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Оқушының танымдық іс-әрекетін қалыптастыруда оқыту прроцесін оқушылардың өз бетінше бағдарлау әрекеті мен оқуға деген ынтасын оятуға бағытталған оқытудың әдіс-тәсілдерін пайдалану жеткіліксіз. Бұл мәселе И.Я. Лернер, А.М. Матюшкин, М.И. Махмутов, В.Оконь және т.б. ғалымдардың еңбектерінде қарастырылған. Сонымен бірге Ш.А. Амонашвили, В.Ф. Шаталов сияқты зерттеуші пелагогтардың жұмыстарында да мәселелер практика жүзінде іске асырылған.

Оқушының өзіндік танымдық іс-әрекеті танымдық қызығушылықтан туындайды. Олай болса, Г.И. Щукинаның танымдық қызығушылық оқудың ең негізгі түрткілерінің бірі бола отырып, оның белгілі бір жағдайларға байланысты «жеке тұлғаның іс-әрекеті мен жекеленген әрекеттерінің дамуына қуатты түрткі күшіне айналады» деген пікірімен келіспкуге болмайды. Сонымен, бұл жағдайлардан оқушы өздігінен жорамалдауға, бақылауға, ізденуге, өзідігінен танымдық іс-әрекет жасауға мүмкіндік алады. Т.И. Шаманованың пайымдауынша, оқушылардың танымдық белсенділігін арттырудың құралына мыналар жатады: оқу мазмұны, оқытудың әдістері мен ұйымдастыру нысандары. Сонымен бірге танымдық белсенділікті арттыру құралдарының жүйесі төмендегідей талаптарға жауап беруі тиісті:

-оқытуды ұйымдастырудың барлық кезеңдерінде оқушылардың ішкі оқу ынтасын ояту мен дамыту;

-оқушылардың алдына қойған іс-әрекетінің мақсатын қою мен жоспарлауды қамтамасыз етуге бағдарлауын көтермелеу;

-оқушылардың оқу ақпараттарын өңдеуде интеллектуалдық іскерлігін қалыптастыру;

-оқушылардың өзін-өзі бақылауы мен түзетуі негізінде оқытуда өз бетімен істейтін іс-әрекетін қамтамасыз ету.

Жоғарыда аталған ғалымдардың жұмыстарына талдау жасай отырып, оқушылардың оқыту кезіндегі дербес белсенділігінің тиімді деңгейі оның танымдық іс-әрекетінің арттыруымен, дәлірек айтқанда:

-оқушыны нақтылы іске байланысты қажеттілікті қалыптастыру мен орнықты орындау қызығушылыққа тәрбиелеумен;

-оқушыны ақпаратты қайта өңдеуге байланысты интеллектуалдық және өздігінен жоспарлау, ұйымдастыру мен бақылауды жүзеге асыру дағдыларын қалыптастырумен;

-материалды оқыту процесін оқушылардың әрқайсысын оқытуға белсенді түрде қатыстырумен қамтамасыз етіледі.

Ғалымдардың айтқан пікірлеріне сүйене отырып, оқушылардың өз бетімен танымдық іс-әрекеті деп олардың жұмыс істеу барысында өздігінен жоспарлау, бағдарлау, тексеру және қорытынды жасау сияқты шығармашылық ойлау қабілетін талап ететін әрекеттер тізбегі екенін түсінеміз.

Осы айтқан тұжырымға сай оқушының орындайтын іс-әрекетін арттыруда мұғалімнің жасайтын жұмысының мақсаты оқушының шығармашылық қабілетін дамытуға байланысты жүргізілген практикалық жұмыстар нәтижесінде, яғни төмендегі мәселелер негізінде анықталған:

-өтілген материал мен өтілетін материалдардың арасындағы байланысты әртүрлі мысалдар беру арқылы оқушының білімін толықтыру;

-оқушының өзі орындайтын жұмысын ұйымдастыру мақсатында олардың оқу-тәрбие процесіндегі белсенділігін арттыру;

-оқушыларға теориялық білімді күнделікті өмірмен байланыстыру арқылы өз бетімен білім алып, білім деңгейін кеңейту дағдыларын қалыптастыру.

Ұлы ағартушы А.Байтұрсынұлының пікірі бала білімді тәжірибе арылы өздігінен алуы керек дегенге саяды. Мұғалімнің қызметі-оның білімі мен шеберлігі осы ұзақ жолды қысқарту үшін, ол жолдан керек білімді кешіктірмей кезінде беріп отыру үшін балаға жұмысты мүмкіндігіне қарай шығандап беру мен бетін белгілеген мақсатқа қарай түзеп отыру керек.

Оқушылардың орындайтын жұмыстарының мән-мағынасын ұйымдастырудың тәсіл-амалдарын бір ғана белгімен сипаттауға болмайды. Бұл жұмыстарды ұйымдастырудың негізгі шарттары мыналар:

-мұғалімнің нақты тапсырмалар беруі;

-жұмысты орындаудың уақытын белгілеу;

-мұғалімнің басқаруымен оқушылардың дербестігін өзара байланысы олардың жұмысты өз еркімен және қолдарымен істеуі, оған әсер ететін түрткілер туғызуы т.с.с.

Оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда оқушыны және тұлға ретінде қабылдау, яғни оқушыны өз іс-әрекетін қалыптастыруға бағыттау, білім беруде және оқытуда оның дамуы қажет. Осы бағытта оқушыларға берілетін жеке тапсырмалардың үйренушілік, алгоритмдік, эвристикалық, шығармашылық түрғыдан зерттеу жұмысын жүргізуге баулу. Бұл оқушыға «кішкентай» жаңалық ашқанмен бірдей болады.

Түрлі әдістеме мен тәсілдерді пайдалану арқылы қабілеті әртүрлі балалардың ортасынан қабілеті жоғары баланы іздеп, онымен жұмыс жасау, оны жан-жақты тануды ойлап, оқушылардың шығармашылық деңгейін бақылап отыру-кез келген мұғалімнің негізгі міндеті.

Бұл ретте психолог-ғалым Л.С. Выготскийдің «Әрбір баланың өз деңгейі болады, әр балаға берілетін тапсырманың көлемі оның деңгейіне лайықтап берілуі қажет. Баланы оның жеке таяудағы даму аймағында жетілдіру керек» деген ойын ескерген маңызды.

Негізгі мақсат-баланың жеке қасиеттерін ашу арқылы тәрбиелей отырып, оның жеке қабілеттерін қалыптастыру және ой-өрісін дамыту негізінде олардың шығармашылық қабілетін дамытуда өзіндік жұмыс түрлерінің маңызын таныту.

Қазіргі қоғамдағы өзгерістер білім беру жүйесін жаңартуды міндеттейді. Сондықтан да оқыту процесін оқушылар алған білімін ұзақ уақыт есте сақтайтындай, оларды одан әрі өрістететіндей және іскерліктерін дамытатындай етіп ұйымдастыру қажет.

Қазіргі мектептегі іс-әрекет оқушы қажеттіліктерін қанағаттандыратындай, оның сұранысына сай, оған керекті, болашақ өмірге баулитындай болуы қажет. Осындай болған кезде ғана мектеп өмірі оқушының қызығып қатынасатын қажетті орнына айналады.

Қазіргі кездегі мұғалімнің рөлі:

-оқушының белсенділігін арттыруы;

-баға критериін дұрыс анықтауы;

-белсенді оқыту әдістерінің енгізілуі;

-оқушыны болашақ өмірге дайындауы.

Білім беру негізінен:

-белсенді (интерактивті) оқу әдістерімен;

-әдістемелік және дидактикалық материалдарды көбірек пайдалана отырып;

-оқушыны үнемі іздену мен дамуға итермелей отырып;

-өзіне деген үлкен этикалық талап негізінде өткізілуге тиіс.

Белсенді (интерактивті) оқыту әдістерін оқыту процесінде пайдалану оқушылардың мынадай қабілеттіліктерін дамытады:

-өзінің жеке көзқарасын қалыптастырып оны жеткізе алу;

-басқа адамдардың көзқарасын силай білу;

-оқу материалының мазмұнын толық білу;

-оқу материалына шығармашылықпен қарау;

-үлкен аудитория алдында өз көзқарасын дәлелді түрде жеткізе алу;

-оқу процесі кезінде жинақталған ақпаратқа талдау жасау;

-жиналған ақпаратпен жеке жұмыс істей алу;
-өзінің жеке бағытын көрсете және дәлелдей алу;
-өзінің өмір тәжірибесін әртүрлі ситуацияларды болжау білу.

Оқыту технологияларын пайдаланып оқу процесін ұйымдастыру негізінде мектеп түлектерінде мынадай қабілеттіліктер қалыптасады:
-жеке анық көзқарастың болуы;
-өзіне-өзі сын тұрғысынан қарай білу;
-басқалармен бірлесіп жұмыс істей алу;
-өздігінен белсенді іс-әрекет жасай білу;
-өзі де жеке шығармашылдықта қызмет ете алуы.

Қазіргі жағдайда мектеп мұғалімдеріне қойылатын талаптар мынадай:
-мектеп мұғалімдерінің бәсекеге қабілеттілігі;
-білім беру жүйесі сапалығының артуы;
-мұғалімнің кәсіби шебер болуы.

Сыныптағы оқушының психологиялық жағынан әртүрлі екендігін ескерсек, мұғалім бүкіл сыныптағы оқушыға-бір материал, бір талап, бір баға критериін қойып, бір түрлі сарынмен өткізу «әдітінің» мүлдем қате екендігін түсінеміз. Психологтар әр баланың ойлау типтері әртүрлі, берілген ақпаратты қабылдау жылдамдықтары әртүрлі деңгейде, есте сақтау қабілеті де түрлі болатындығын айтып, оған түрліше көңіл аудару қажеттілігін көпшілік назарын аударуда. Міне, осы ретте, оқыту технологияларын пайдаланып оқушы іс-әрекетін ұйымдастырғанда, олармен белсенді өз бетімен жұмыстарын жағымды бағытта ұйымдастыру қажет. Білім беру мекемелерінің алдына түрған мақсат-жан-жақты білімді жеке тұлға тәрбиелеу. Олай болса, оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру кезінде оқушыға биологиялық, психологиялық, әлеуметтік, т.б. түрғыдан әсер етуіміз керек.

В.С. Леднев жеке тұлғаның құрылымдық анықтамасын зерттей келе, үш құрамдас бөліктерін ажыратқан, олар:

1)психологиялық құрамдас бөлік-ақпаратты қабылдау, ойлау, сезім, ерік, өзін-өзі ұстай алуы, көңіл бөле алу мүмкіндігі;

2)оқушы өзінің жеке тәжірибесі-білім-білік, дағды; сипаттамаларды танып білу қабілетінің сапасы.

3)жеке тұлғаның қасиеті, мінезі, иемпераменті, қабілеті, жеке даму ерекшелігі.

Отандық зерттеуші- ғалымдар Н.Д. Хмель, М.М. Жанпейісова, Б.И. Мұханова, Т.К. Нұрғалиева және басқалар жеке тұлға дамуын әртүрлі критерилері (сапалары) бойынша қарастырады.

Мұғалім оқушыларының қасиеттеріне қалай көңіл аудару қажет екендігін мұғалім өзі анықтауы қажет, негізгісі педагогикалық технологияларды пайдалану арқылы педагогикалық процесті ұйымдастырғанда оқушылардың психологиялық ерекшелігін, мінезін, даму деңгейін, сол пән бойынша білім деңгейін, тәжірибе деңгейі ескеріліп, әр оқушыға жеке қарым-қатынас орнатылады.

Мұғалімнің іс-әрекеті көпқырлы, ол оқыту, тәрбиелеу, дамыту, жан-жақты жеке тұлға қалыптастыруға бағытталады. Ал, педагогика мен психология ғылымы ерте заманнан бері жеке тұлға өз іс-әрекеті нәтижесінде ғана дамитындығын дәлелдеген. Ал, іс-әрекеттік белсенділікке, жеке және қоғамдық дамуға белгілі бір нәтиже беретін мақсатқа бағытталған болуы қажет. Педагогикада іс-әрекет пен жеке тұлға ерекшелігі сияқты өзінің құрылымдық компоненті бар. Егер педагогикалық процесте осы құрылымдық компоненттің бірі түсіп қалатын болса, онда іс-әрекеттің толық болатындығы туралы айтуға болмайды.

Қазіргі кезде республикада білім берудің жаңа жүйесі жасалынып, әлемдік білім кеңістігіне ену бағытында елеулі істер атқарылуда, мысалы:
-білім парадигмасы өзгерді;
-білім беру жүйесінің жаңа моделі жасалынды;
-білім берудің ұзақ мерзімді стратегиялық бағдарламасы қабылданады;
-жаңа мазмұн мен жаңа оқу-әдістемелік кешендері дайындалды;

Республикамыздағы оқу мекемелері Білім және ғылым министрлігі ұсынған көпнұсқалық бағдарламалар бойынша өз қалауларына қарай оқуға мүмкіндік алады. Мұнда әртүрлі нұсқадаға мазмұн, құрылым, жаңа идеялар мен жаңа технологиялар бар. Бұл жағдай

мұғалімдерге әртүрлі мазмұнды таңдауға, оны оқушылардың жеке ерекшеліктеріне қарай пайдалануға мүмкіндік бергені сөзсіз.

Жаңа заман маманы қазіргі кездегі озық идеяларды игерген, сауатты, шығармашыл, сонымен қатар адами қабілеттері дамыған болуы тиіс.

Оқыту технологияларын пайдалану мұғалімдерге мынадай мүмкіндіктерді ұйымдастыруға жол ашады:

-есте сақтауға негізделген білім алудан меңгерген білімді пайдалана отырып, ақыл-ойды дамытатын оқуға көшу;

-білімнің статикалық үлгісінен ақыл-ой әрекетінің динамикалық құрылым жүйесіне көшу;

-оқушыға орташа білім беретін бағдарламадан жекелеп, саралап оқыту бағдарламасына өту.

Педагогикалық процесті технологияландыру-бүгінгі күннің қажеттілігі. Педагогикалық технологияның түрлері де көп. Бірақ оларды пайдаланып, нәтижесін көрмеген мұғалімдерге оған көшу қиындық туғызып жүргендігін жасыруға болмайды. Бұл ретте оқыту технологиясы:

-оқушылардың оқуға деген ынтасын тудыратын;

-оқудағы танымдық іс-әрекетті оңтайлы ұйымдастыруға көмектесетін;

-мұғалімнің шығармашылығына жол ашатын;

-мұғалім жұмысын нәтижелілігі мен жинақылығына көмектесетін;

-оқыту мен тәрбиенің тиімділігін қамтамасыз ететін оқыту процесінің негізгі компоненті екендігін әр маманның білгені абзал.

Оқыту технологияларын пайдалануда мына жағдайлар еске алынуы қажет:

-қазіргі кездегі қоғамның түлекке қойып отырған талабы;

-таңдалынып отырған технологияларды іске асыруға мектептің мүмкіндігі мен нақты жағдайға сәйкестігі;

-жүргізілетін жұмыстың жүйелілігі;

-бұл процестің технологиялық тиімділігі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы туралы» 2004 жылғы 11 қазандағы №1459 Жарлығы.
2. Философско-психологические проблемы развития образования/под ред. В.В. Давыдова.-М., 1981.
3. Гальперин П.Я., Талызина Н.Ф. Современная теория поэтапного формирования умственных действий.-М.: Педагогика, 1979.
4. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі «Білім туралы» № 319-III Заңы.
5. ҚР Білім және ғылым министрінің 2006 жылғы 23 қазанындағы №551 бұйрығымен бекітілген ҚР Мемлекеттік жалпыға міндетті орта білім беру стандартының (Негізгі қағидалар).
6. Қазақстан Республикасында гуманитарлық білім беру тұжырымдамасы// Егеменді Қазақстан-Алматы, 1994 ж. 25 тамыз.
7. Қазақстан Республикасында 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы. // «12 жылдық білім. 12-летнее образование» республикалық ғылыми-әдістемелік және ақпараттық-сраптамалық журналы-Астана, №1. 2004.
8. Кларин В.М. Педагогические технологии.-М.: Знание, 1998.
9. Кукушкин В.С. Современные педагогические технологии. Начальная школа. Пособие для учителя. (Серия «Школа развивающего обучения»).-Ростов н/Д: издательство «Феникс», 2003.
10. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии.-М.: Народное образование, 1998.
11. Гусарова Е.Н. Современные педагогические технологии. Учебно-методическое пособие для студентов и преподавателей вузов культуры и искусств.-М.: АПК и ПРО, 2004.
12. М.М. Жанпейісова. Модульді оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде (аударған Д.А. Қайшыбекова)-Алматы, 2002.
13. Технологии обучения казахстанских авторов./Н.Н. Нурахметов, Г.Д. Аульбекова, М.Р. Ковжасарова-Алматы: Издательство «Мектеп», 2005.
14. Михальская А.К. Педагогическая риторика: история и теория.-М., 1998.
15. Коменский Я.А., Локк Д., Руссо Ж.Ж., Песталоцин И.Г. Педагогическое наследие/ Сост.В.М. Кларин, А.Н. Джуринский.-М., 1987.
16. Кузьмина Н.В. Способности, одаренность, талант учителя.-Л., 1995.

17. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии.-М.: Педагогика, 1989.
18. Ушинский К.Д. Собрание сочинений: В 11т.-М., 1958.-Т.2
19. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 11 қаңтардағы «Ақпараттандыру туралы»№217 Заңы.
20. Лернер И.Я. Качества знаний учащихся. Какими они должны быть?-М.: Знания, 1978.
21. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучения.-М., 1972.
22. Махмутов М.И. Современный урок.-М., 1985.
23. А. Байтурсынов. В здоровом теле-здоровый дух// В кн. Антология педагогической мысли Казахстана. Сост. К.Б. Жарикбаев, С.К. Калиев.-Алматы, 1995.
24. Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6т.-М., 1984.
25. Леднев В.С. Содержание образования: сущность, структура, перспективы.-М., 1991.
26. Хмель Н.Д. Теория и технология реализации целостного падегогического процесса: учебное пособие в помощь преподавателям, аспирантам, магистрантам, студентам-2-е изд; перераб. и доп.-Алматы: КазНПУ им. Абая, 2008.
27. Қисымова Ә.Қ., Нұрланов Е.Б. Оқыту технологиялары. I бөлім. Оқу-әдістемелік құрал.-Алматы, 2007.
28. Қисымова Ә.Қ., Увалиева Т.Ж. Оқыту технологиялары. II бөлім. Оқу-әдістемелік құрал.-Алматы, 2007.
29. 12 жылдық оқыту мәселелері «Қазақстан Республикасында жалаы орта білім беру жүйесін дамытудың негізгі бағыттары» (ҚР Білім және ғылым министрімен диалог). Құрастырушы-авторлар Жексенбаева Ү.Б., Самуратова Ж.Б., Игенбаева Б.Қ.-Алматы: «Мастер-Принт» полиграфиялық орталығы, 2006.
30. Биология. 8 сынып. Адам: Жалпы білім беретін мектептерге арналған оқулық /Н.И. Сонин, М.Р. Сапин, Ә.Қисымқызы.-Алматы: Дрофа-Кітап, 2004.-216 бет: суретті.
31. Биология. Адам және оның денсаулығы. 8-сынып: Хрестоматия/ А.Қ. Қисымова.-Алматы: «Таймас» баспа үйі ЖШС, 2008.-170 бет: суретті.
32. Сонин Н.И., Қисымова Ә.Қ., Елизекова Н.А. «Биология. Адам. 8-сынып» мұғалімінің жұмыс дәптері.-Алматы: Дрофа-Кітап, 2006-160 бет.

Абжанова Ж.С.

ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ РЕСПУБЛИКАНСКОГО МЕДИЦИНСКОГО КОЛЛЕДЖА ПО ВНЕДРЕНИЮ ПРИКЛАДНОГО БАКАЛАВРИАТА ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО»

Вхождение Казахстана в Болонский процесс диктует необходимость приведения образования, профессиональных стандартов, квалификаций и должностных позиций в соответствие с Европейскими директивами, в том числе и по сестринскому делу.

Для приведения системы сестринского дела к международному уровню, в соответствии с потребностями современного здравоохранения, для повышения качества, эффективности и безопасности здравоохранения Министерством здравоохранения и социального развития Республики Казахстан принят Комплексный план развития сестринского дела в Республике Казахстан до 2020 года.

Основная цель Комплексного плана:

Повышение эффективности функционирования системы здравоохранения РК путем реформы сестринского дела и создания специалистов сестринского дела новой формации в соответствии с современными вызовами общества и международными требованиями.

Задачи:

1) Внедрение новых компетенций и ролей специалистов сестринского дела в системе здравоохранения.

2) Институциональное развитие медицинских колледжей и университетов в соответствии с потребностями реформы сестринского дела.

3) Создание научной основы для укрепления сестринского образования и развития системы сестринского дела.

4) Маркетинг и повышение осведомленности о реформе сестринского дела для формирования позитивного образа новой профессии медсестры.

5) Разработка и внедрение механизмов координации реформы сестринского дела в республике.

С целью реализации Комплексного плана развития сестринского дела в Республике Казахстан до 2020 года впервые в Казахстане при содействии Проекта Всемирного банка (ВБ) совместно с экспертами Федерации университетов прикладных наук Финляндии (Federation of Universities of Applied Sciences - FUAS) внедрено в режиме эксперимента обучение по образовательной программе прикладного бакалавриата. В качестве экспериментальных площадок для апробации программы прикладного бакалавриата Приказом МЗиСР РК «О внедрении образовательной программы прикладного бакалавриата по специальности «Сестринское дело» в режиме эксперимента», были утверждены медицинские колледжи шести регионов Казахстана (Республиканском, медицинском колледже г.Астаны, Западно - Казахстанском, Павладарском, Кокшетауском, Кызылординском).

Образовательная программа прикладного бакалавриата по специальности «Сестринское дело» разработана на основе базовых и профессиональных компетенций, которые были определены международными экспертами по результатам анкетирования, изучения опыта и рекомендаций. При разработке образовательной программы участвовали представители Департамента науки и человеческих ресурсов МЗиСР РК , представители практического здравоохранения, бакалавры сестринского дела с высшим образованием, преподаватели 6-ти пилотных медицинских колледжей и эксперты из Финляндии.

Срок обучения не менее 3,5 лет, с общим количеством трудоемкости 6 300 часов (140 kz кредитов) из них количество часов клинической практики составляет 3072 часа (68 kz кредитов). После завершения присуждается квалификация - бакалавр прикладных наук по специальности «Сестринское дело».

Структура образовательной программы модульная. Каждый семестр состоится из 4 модулей и 1 клинической практики. В каждом модуле определены количество часов аудиторных занятий, симуляционных занятий, самостоятельная работа студентов и практические занятия в клинике.

Основная цель данного обучения - это подготовка практико-ориентированных специалистов сестринского дела новой формации, способных активно и

эффективно использовать полученные знания в период обучения и в практической деятельности, способных мыслить критически и аналитически, эффективно управлять ресурсами и работать в соответствии с принципами безопасности пациента.

Прием лиц на обучение по программе прикладного бакалавриата осуществлялся в рамках государственного образовательного заказа в количестве 25 человек (1 группа).

Согласно Положения о проведении в 2014-2017гг. в режиме эксперимента обучения по образовательной программе прикладного бакалавриата по специальности «Сестринское дело» подготовлены тьюторы из числа опытных преподавателей по каждому модулю образовательной программы. Создана рабочая группа по реализации образовательной программы. Подготовлена материально – техническая база для проведения учебного процесса, организован кабинет прикладного бакалавриата. Кабинет оснащен интерактивной доской, телевизором, компьютерами, ноутбуками для групповой работы с доступом в Интернет, имеются необходимые современные манекены и тренажеры для реализации образовательной программы.

Важной задачей для реализации программы прикладного бакалавриата является подготовка преподавательского состава колледжей и менторов из медицинских организаций. В этом направлении с начала реализации программы было обучено 19 преподавателя и 4 ментора прикладного бакалавриата по специальности «Сестринское дело» при участии экспертов FUAS по следующим темам;

-«Повышение потенциала преподавателей, основанного на компетентностном подходе, в области сестринского образования»;

- «Обучение по использованию инновационных технологий (тренеров)»

-«Обучение по использованию симуляционных технологий (тренеров)» ;

- «Наставничество студентов в клинике по специальности «Сестринское дело»;

- «Повышение потенциала преподавателей, основанное на компетентностном подходе по специальности «Сестринское дело»;

-«Разработка образовательной программы для менторов»;

Из них 3преподавателя и 3 ментора прошли обучение в Финляндии (гг. Ювяскюля, Лахти).

Новым и важным направлением в области реализации клинической практики студентов является менторство (наставничество). Из медицинских организации определямых экспериментальной площадкой для реализации образовательной программы назначены ментора из числа медицинских сестер с большим практическим опытом работы не менее 5 лет по основной деятельности в соответствии Положением «О проведении в 2014 – 2017 гг. в режиме эксперимента обучения по образовательной программе прикладного бакалавриата по специальности «Сестринское дело». Для проведения практических занятий, клинической и преддипломной практики заключены трехсторонний договор между; клинической базой, медицинским колледжем и студентом.

По завершению семестра проводится мониторинг внедрения образовательной программы прикладного бакалавриата с экспертами из Финляндии.

Анализ данных мониторинга показал высокую перспективность программы прикладного бакалавриата, что особенно высоко было отмечено работодателями по результатам их отзывов и анкетирования. Пилотирование программы прикладного бакалавриата рекомендуется не только продолжить, но и решить вопрос о дальнейшем внедрение во всех медицинских колледжах Казахстана.

Архипов Ю.В., Кизбаева Б.А., Смагулова Г.К.

РЕАЛИЗАЦИЯ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ ЧЕРЕЗ ЭФФЕКТИВНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В РАМКАХ КОНЦЕПЦИИ ШКОЛА-УНИВЕРСИТЕТ

Учащиеся Назарбаев интеллектуальных школ обучаются по интегрированной образовательной программе, которая разработана на основе лучшего опыта и традиций казахстанской системы среднего образования и международного образовательного пространства.Одной из целей учебной программы является обеспечение учащихся возможностью проведения научных исследований и использование их творчества в глобальном контексте.

Для реализации этой цели с момента открытия НИШ ФМН г.Алматыбыл подписан меморандум о сотрудничестве с КазНУ им. аль-Фараби по реализации интегрированной программы,в частности по физико-техническому направлению. Современные научные исследования предполагают наличие современных, оснащенных экспериментальными установками, лабораторий, гдепод руководством ученых ученик может проводить работу.

КазНУим.аль-Фараби - флагман отечественной науки и высшего образования располагает необходимой и достаточной материально-технической базой, бесценнымопытом ивысокимпотенциалом профессорско-преподавательского состава.

Специализированный лицей «Арыстан» и КазНУим. аль-Фарабисотрудничают в рамках договора пореализации данной программы уже более 5 лет.

Заинтересованность школ в сотрудничестве с ВУЗами диктуется жизнью. В Посланиях Президента РК отводится особое место подрастающему поколению. Перед школами стоят задачи в подготовке учащихся к жизни в современном технологичном мире: формирование и воспитание креативно мыслящих граждан, умеющих решать проблемы, возникающие в процессе изучения наук, способных осмыслить научные вопросы в контексте социально и личностно значимых задач. Школы заинтересованы раскрывать потенциал одаренных детей через вовлечение их в науку,расширять и углублять их знания и навыки, обучать их как будущих ученых,используя методики сотрудничества.

В чем заинтересованность университета? В привлечении в ВУЗ умных, талантливых, критически мыслящих абитуриентов, которых ученые-преподаватели со школьной поры смогут«вырастить» в своих лабораториях и кафедрах и затем, будучи студентами, они смогли бы продолжить свою исследовательскую деятельность.

Для осуществления выполнения программы, в КазНУ, на физико-техническом факультете, на базе кафедры Физики плазмы и компьютерной физики, под руководством заведующего кафедрой д.ф.-м.н., профессора Архипова Ю.В. была организована группа преподавателей в составе профессора Жукешова А.М., доцентов Досболаева М.К., и Аскарулы А.А.

По организации проведения исследовательских работс учениками были поставлены следующие задачи:

1)назначить квалифицированных специалистов для оказания методической помощи учащимся в проведении научно-исследовательских работ на кафедрах и в лабораториях факультета;2)обеспечить учащимся условия безопасной работы с проведением инструктажа по охране труда перед началом работы, 3)предоставить учащимся возможность пользоваться библиотекой, технической и другой документацией для выполнияучащимисяпрограммы НИР.

Школы разработали свои задачи по сотрудничеству:

1) направить учащихся для работы над научными проектами в согласованные с руководством университетасроки; 2) назначить в качестве руководителей научных проектов наиболее квалифицированных преподавателей школы; 3) освещать в средствах массовой информации совместную работу ученых и учащихся, их успехи и достижения; 4) способствовать росту престижа КазНУ им. аль-Фараби среди учащихся и молодежи Казахстана: проводить встречи, беседы, круглые столы с учеными и руководством университета с приглашением представителей средств массовой информации.

С моим научным руководителем Архиповым Ю.В.

Обсуждение результатов исследования лицеистом Жолдасовым Н и профессором Архиповым Ю.В.

Лицеисты Жаксылыков Т. и Каримов И. снаучным руководителем Архиповым Ю.В.

Реализация интегрированной образовательной программы через сотрудничество школ и университета заключается в следующем. Преподаватели университета, согласно школьным программам, ставят задачи перед школьниками и помогают им в их выполнении. В частности, задания выполняются и на экспериментальных установках в лабораториях университета. Результаты выполнения этих задач докладываются в школах, на семинарах, а также находят выход при защите научных проектов на конкурсах от регионального до международного уровней. Таким образом становятся известными большому количеству школьников и педагогов. Возрастает уровень понимания физики школьниками.

Достижения школьников НИШ ФМН и лицея «Арыстан» под руководством научного руководителя профессора Архипова Ю.В.

Сотрудничество школ и университета постепенно преобразовывается в творческое содружество, следствием которого становятся традиционные встречи учащихся и ученых, беседы, круглые столы и т.д.

Освещению совместной работы ученых и учащихся, росту престижа КазНУим.аль-Фараби среди учеников и студентов способствовали также публикации статей и тезисов научных проектов в международном студенческом журнале «International Students Journal of Medicine», в материалах конференций Малой академии наук РК.

Ряд научных проектов учащихся под руководством д.ф.-м.н., профессора Архипова Ю.В. были посвящены исследованию электромагнитных излучений компьютерной техники. А именно: «Измерение ЭМИ монитора на основе ЭЛТ и вычисление плотности потока излучений» лицеиста Жолдасова Н., (дипломы 1 степени областного конкурса проектов, 38-ой конференции МАН РК), «Измерение ЭМП жидкокристаллического монитора и расчет плотности энергии» лицеистаЖолдасова Н. (диплом 1степени областного конкурса, 3-степени республиканского конкурса, образовательный грант) «Сравнение плотности потока энергии излучения ЖК-и ЭЛТ-мониторов» лицеистов Жаксылыкова Т., и Каримова И., (дипломы 1 степени областного конкурса проектов, 39-ой конференции МАН РК) «Исследование ЭМП клавиатуры компьютера» учащихся НИШ Калиева А., и Касиенова Б., (дипломы 2-степени республиканского конкурса «Зерде»)«Расчет характеристик ЭМИ ноутбуков» ученика НИШ Майханова Е. (диплом 2-степени МАН РК).

Для проведения измерений электромагнитных полей компьютерной техники были приглашены сотрудники лаборатории Центра санитарно-эпидемиологической экспертизы (ЦСЭЭ) г.Алматы, которые представили протокол измерений.Математическую компьютерную обработку, расчеты, графическое представление измеренных данных, сравнение с нормами СанПиН РК т.е. всю исследовательскую частьвыполняли учащиеся.

Все работы по этим темам учащихся специализированного лицея «Арыстан» и НИШ ФМН г.Алматы были высоко оценены учеными на конкурсах школьных проектов различного уровня.

Эти исследования получили новую интерпретацию с точки зрения актуальных проблем экологии XXI века и биомедицины. В этом нам помог профессорско-преподавательский состав Казахского национального медицинского университета им.С.Асфендиярова. Так появились новые проекты «Электромагнитное поле как среда обитания современного человека» лицеиста ЖолдасоваН.,(дипломы 1-степени областного конкурса проектов, 2-степени 39-ой конференции МАН РК), «Экологический мониторинг ЭМП ноутбуков» учащихся НИШ Беседы Н. и БалабаевойЗ.,(2-степени 40-ой конференции МАН РК)«Проверка излучения ноутбуков на биобезопасность пользователя» учащихся НИШ Атабаевым А. и Исиным А.(дипломы 1-степени республиканского конкурса «Зерде»)

Одновременно на базе кафедры Физики плазмы и компьютерной физики под руководством д.ф.-м.н, профессора Жукешова А.М. выполнились исследовательские работы лицеистами- «арыстановцами»Калиевым А., Ан Н., Бородаевым В.по темам «Модификация поверхности материалов с применением импульсных потов плазмы» и

«Измерение электротехнических параметров импульсного плазменного ускорителя». Ребята работали увлеченно, добросовестно, с полной отдачей; и ученый отмечал их ответственное отношение к делу, любознательность и терпеливость. Результаты работ оправдались высокими отзывами ученых на конкурсе:дипломы 1-степени на областном конкурсе школьных проектов, 39-ой конференции МАН РК.

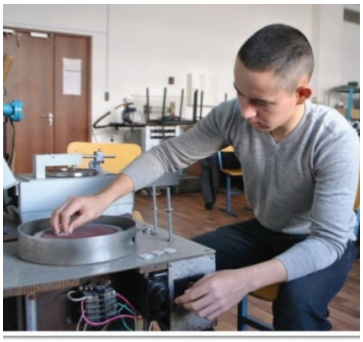

Лицеисты Калиев А., Бородаев В., Ан Н. за работой в лаборатории физики плазмы профессора Жукешова А.М.

В 2015-2016 учебном году профессорЖукешов А.М. работает уже с 4 учащимисяпо проектам: «Разработка и испытание солнечного концентратора» и«Изучение эффективности работы солнечного концентратора с металлическим покрытием» (НИШ ФМН-Абилаким Е. и Ибраева М.),«Взаимодействие импульсных потоков плазмы с материалом» и «Диагностика импульсного потокаплазмы» (СЛ «Арыстан»- Кайыржан А., Кнатов М.).

Научный руководитель проектов профессор Жукешов А.М.

Достижения учащихсяв исследовательской работе под руководством профессора Жукешова А.М..

В настоящее время в научной работе со школьниками принимают участие и преподаватели других кафедр физико-технического факультета. На кафедре теплофизики и технической физикид.ф.-м.н, профессор, заведующий лабораторией криофизики и криотехнологий Дробышев А.С. работает с учеником НИШ ФМНСексенали А. по теме «Исследование явления переноса вещества во Вселенной». Ученый отмечает высокий потенциал ученика и удовлетворенность от их совместной работы.

На кафедрефизики твердого тела и нелинейной физикик.ф-м.н., старший преподавательНаурзбаева А.Ж.работает с учащимися НИШ ФМН г.Алматы (Нагатай А.,Смагуловым А.,Шелемба К.).по темам «Определение числовых параметров кривых блеска переменных звезд различных типов , «Нелинейный анализ крупномасштабной структуры Вселенной» и «Исследование анизотропии космического излучения предельно высоких энергий».

В лаборатории криогенной физики профессор Дробышев А.С. с учеником НИШ ФМН Сексенали А.

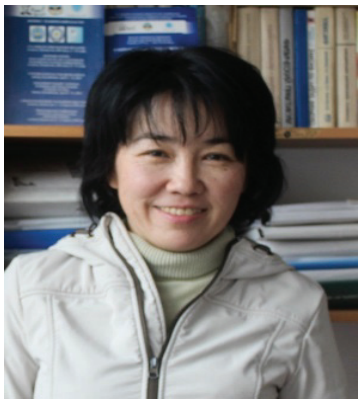

Научный руководитель проектов по астрофизике и космологии к.ф.-м.н. Наурзбаева А.Ж.

Опыт совместной работы лицея «Арыстан», НИШФМН и КазНУ им. аль-Фараби по реализации интегрированной образовательной программы показывает, что школьники при работе с профессорско – преподавательским составом университета приобретают опыт научной работы, получают новые знания, умения и навыки работы на исследовательском оборудовании. Это способствует, во-первых,овладению навыками критического мышления, самостоятельного поиска и глубокого анализа информации.Во-вторых,способствуют развитию научного мышления, построениюоснов научного мировоззрения.В-третьих,формируется умение работы с технической литературой, документацией.В-четвертых, формируется умение ставить перед собой цели, планировать их достижение, что поможет им в будущем успешно обучаться в ВУЗе. В-пятых, выход с результатами исследований на конкурсы проектов способствует их самореализации, самооценке, способствует развитию лидерских качеств.

Ученики НИШ ФМН Беседа Н. и Балабаева З. с сотрудником ЦСЭЭг.Алматы проводят измерения ЭМП ноутбуков.

Ученики НИШ ФМН Исин А., Атабаев А., Касиенов Б., Калиев А. – победители республиканского конкурса исследовательских работ «Зерде» с руководителем проектов, учителем физики Кизбаевой Б.А.

В заключение, благодарим преподавателей КазНУ им.аль-Фарабипрофессора Жукешова А.М., профессора Дробышева А.С.,**профессора Яр-Мухамедову Г.Ш.,**старшего преподавателя Наурзбаеву А.Ж. за сотрудничество.

Особую благодарность за организацию научной деятельности учащихся выражаем заместителю директора по научной работе НИШ ФМН Назаралиевой З.С., заместителю начальника лицея«Арыстан» полковнику Щепину С.В.

Алпысбаева Д.И., Ертаева Б.А.

МОДЕРНИЗАЦИЯ ПРОФИЛЬНОЙ ШКОЛЫ В РАМКАХ НЕПРЕРЫВНОГО ЦИКЛА ОБУЧЕНИЯ ШКОЛА-КОЛЛЕДЖ-УНИВЕРСИТЕТ

"Образование это трансляция цивилизации" (Уилл Дюран)

Мировой опыт реализации идеологии ЮНЕСКО, ведущих университетов Европы показывает успешность непрерывного цикла обучения - «школа-колледж-университет» через интегрированные образовательные программы, которые обеспечивают высокое качество образования, предоставляя возможность высшему учебному заведению апробировать свои инновационные разработки в области методики и методологии обучения на всех уровнях образования.

Модернизация системы высшего образования ставит перед казахстанскими вузами новые задачи, сопряженные с достижением целей Болонского процесса. Одной из ключевых направлений которой является создание интегрированных образовательных программ и ее апробации в учебном процессе старшей школы.

В послании Президента уходящего 2015 года одним из приоритетных направлений социально-экономической модернизации нашей страны является дальнейшее развитие системы образования и науки, подготовки квалифицированных кадров. В частности, он отметил вопросы о необходимости развивать компетенции в сфере новых инновационных технологий: смарт-технологий, искусственного интеллекта, интеграции киберфизических систем, энергетики будущего, проектирования и инжиниринга, с помощью построения эффективной научно-инновационной системы. Очевидно, модернизация в образовании требуют серьезного научного обеспечения и экспериментальной проверки, что предполагает тесную интеграцию науки и образования. И вузы в обеспечении этой интеграции играют особую роль.

Сегодня КазНУ им. аль-Фараби переходит на новый этап совершенствования образовательного процесса с целью модернизации непрерывного кластера образования «школа-колледж-университет».

В современных условиях модернизация образования профильной школы должна быть ориентирована на развитие компетентностей, способствующих реализации концепции непрерывного образования «образование через всю жизнь». Установлено, что предпосылкой развития компетентности личности является наличие определенного уровня функциональной грамотности. Функциональная грамотность - практическое применение приобретенных в процессе обучения знаний умений и навыков в повседневной жизни. Функциональная грамотность как основа развития учебно-познавательной компетентности учащихся формируется в процессе изучения предметов начальной школы и является атрибутом непрерывного образования.

14 июля 2015 года приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан за № 457 " О проведении в высших учебных заведениях эксперимента по внедрению экспериментальных образовательных программ" КазНУ им. аль-Фараби было разрешено осуществлять деятельность, как экспериментальной площадки по разработке и реализации инновационных образовательных программ профильной школы по двум направлениям: общественно-гуманитарному и естественно-математическому.

Во исполнения поручения МОН РК от 3 марта 2015 года № 03-3/155 КазНУ им. аль-Фараби была разработана Концепция по осуществлению непрерывного цикла обучения «школа-колледж-университет». С 2015-2016 учебного года профильная школа начала работу по внедрению экспериментальных образовательных программ по двум направлениям: естественно-математическому и общественно гуманитарному. В Концепции были рассмотрены вопросы преемственности и взаимосвязи между профильной школой и содержании вузовского образования, вопросы интеграции вузовского компонента в содержание профильной школы и внедрение в общество концепции «обучения в течение всей жизни». Основными базовыми компонентами непрерывного образования является создание условий для решения взаимосвязанных задач: развитие конкурентной образовательной среды, создание сети

образовательных услуг и ее дополнение разнообразными, взаимосогласованными интегрированными образовательными программами, способными удовлетворить запросы и потребности рынка труда, создание инфраструктуры непрерывного цикла образования, разработка и внедрение современной методики и методологии обучения на всех этапах непрерывного учебного процесса.

Анализ опыта организации профильного обучения в развитых странах показал, что применение интегрированных образовательных программ повышают мотивацию учебной деятельности обучающихся школ старших ступеней в условиях непрерывного образования и система образования такой страны направлена на успешную социализацию учащихся.

Назарбаев Интеллектуальные школы, которые по словам Главы государства призваны стать лучшими школами в системе среднего образования Казахстана, широко применяют и внедряют интегрированные образовательные программы, модели инновационной, трехъязычной системы школьного образования на всех уровнях. Интеллектуальные школы транслируют инновационные подходы к обучению, свой опыт и практику, лучший зарубежный опыт в систему среднего образования нашей страны, тем самым содействуют повышению качества образования и воспитания в Республике Казахстан.

Актуальность развития системы профильного обучения обусловлена необходимостью разрешения системных изменений в образовании:

- переходом школы на 12-летнюю модель образования;
- тенденциями организации обучения в старших классах в зарубежной практике;
- требованиями рынка труда к подготовке выпускников школы;
- необходимостью осуществления преемственности с последующими уровнями образования "школа-вуз".
- стратегией правительства по реформированию системы общего среднего образования путем трансляции опыта Назарбаев Интеллектуальных школ.

Целью профильного обучения является создание условий для получения профильного образования на основе национальной модели многоуровневого непрерывного образования, интегрированного в мировое образовательное пространство.

Основными задачи профильного обучения являются:

- создание целостной системы кластера непрерывного образования (школа-колледж-университет), инновационной модели общего среднего образования, отвечающая современным требованиям реформы казахстанского образования;
- интеграция ГОСО общего среднего образования с ГОСО высшего образования;
- внедрение кредитной технологии обучения, которая направлена на единый подход к организации всего учебного процесса в рамках целостной системы непрерывного кластера образования (школа-колледж-университет):

1) унификация объема знаний;

2) создание условий для максимальной индивидуализации обучения;

3) усиление роли и эффективности самостоятельной работы учащихся;

4) выявление реальных учебных достижений учащихся на основе эффективной процедуры их контроля, использования 100 балльно-рейтинговой системы оценки учебных достижений учащихся по каждой учебной дисциплине;

- апробация инновационных разработок университета в области методики и методологии обучения общего среднего образования;
- интеграция непрерывного образования (школа- колледж-университет) в мировое образовательное пространство.

Методологическую основу профильного обучения школы составили теория системного подхода, концепция единой системы непрерывного образования, а также идеи исследовательского, компетентностного, проблемного, личностно-деятельностного подходов в обучении.

В результате взаимодействия университета и профильной школы выпускники будут обладать следующими компетенциями (ожидаемые результаты):

- мотивационно-ценностное отношение к научно-исследовательской деятельности;
- общеобразовательная эрудиция;
- владение логикой научного исследования;

- способность к анализу и синтезу;
- способность к рефлексии;
- умение формулировать противоречия, определять проблему;
- умение использовать теоретический аппарат науки;
- умение разрабатывать и ставить эксперименты;
- умение работать с источниками информации, с использованием IT-технологий;
- умение анализировать и обобщать предыдущий опыт.

Интеграция вузовского компонента в программу профильной школы «Бейіндік мектеп» направлена на:

- обеспечение преемственности содержания общего среднего и высшего образования (бакалавриата);
- устранение повторения содержания курсов школьных предметов на 1-2 курсах бакалавриата;
- усиление содержания образования по базовым и профилирующим дисциплинам бакалавриата за счет уменьшения доли цикла общеобразовательных дисциплин (ООД);
- разработку и внедрение интегрированных образовательных программ в рамках действующих государственных образовательных стандартов в условиях непрерывного образования;
- развитие структурно-динамической модели учебной деятельности учащихся и мотивации учения в условиях непрерывного образования по интегрированным образовательным программам;
- повышение мотивации учения, способствующей адаптации учащихся к быстроизменяющимся социально-экономическим условиям и их стремлению к непрерывному приобретению постоянно обновляющихся общих и профессиональных знаний, умений, навыков и опыта;
- разработку методики диагностики компетентности учащихся в учебно-воспитательной деятельности, позволяющей определять эффективность достигнутых результатов в учебном процессе.

Опираясь на Концепцию профильная школа КазНУ им. аль-Фараби для внедрения полнофункциональной системы непрерывного цикла обучения «школа-колледж-университет» разработала и внедрил в текущем учебном году **экспериментальные** рабочие учебные планы профильной школы по кредитной технологии обучения. Объем учебной нагрузки в РУП обучающихся измеряется в кредитах, осваиваемых в течение учебного года по каждой учебной дисциплине. Для выявления реальных учебных достижений учащихся на основе эффективной процедуры их контроля используется 100 балльно-рейтинговая система оценки учащихся по каждой учебной дисциплине.

Основной учебный план профильного обучения по двум направлениям: общественно-гуманитарному, естественно-математическому состоит **из инвариантной** (обязательные, профильные обязательные и непрофильные предметы), **вариативной** (прикладные курсы, кружковые работы) компонентов. В каждом блоке представлен перечень дисциплин с указанием количества кредитов. Каждая дисциплина изучается в течение одного учебного года. Учебный план строится по принципу последовательности изучения дисциплин и строгого учета пререквизитов при изучении каждой дисциплины, регламентирующий перечень и объем учебных дисциплин соответствующего уровня образования, порядок их изучения и формы контроля. При разработке РУП профильной школы учитывались опыт и практика внедрения интегрированных образовательных программ и трехъязычной системы преподавания НИШ. Для создания обучающей среды, способствующей формированию трехъязычной системы, в профильной школе естественно-научные дисциплины ведутся на английском языке. РУП профильной школы были утверждены Ученым советом университета самостоятельно.

Базовое содержание РУП структурируется с учетом завершения изучения обязательных учебных предметов на уровне общего среднего образования.

Профильные предметы определяют содержание профильного обучения старшеклассников.

Естественно-математическое направление обеспечивается следующим составом профильных предметов, изучаемых на углубленном уровне: математика, физика, химия, биология, география, информатика.

Общественно-гуманитарное направление обеспечивается следующим составом профильных предметов: государственный язык, родные и иностранные языки, литература, экономика, обществознание, история, культура и религия, самопознание.

Прикладные курсы как вариативный школьный компонент содержания образования служат механизмом усиления профилизации обучения. Прикладные курсы обогащают предпрофессиональную подготовку учащихся, обеспечивая функцию «углубления» содержания образования и усиления его практикоориентированности. Прикладные курсы позволяют обеспечить прикладной характер профильных предметов, удовлетворение индивидуальных интересов учащихся за рамками выбранного профиля. Содержание прикладных курсов определяется в рамках действующих учебных программ бакалавриата, авторскими программами преподавателей университета.

Учитывая, что профильное обучение направлено на реализацию личностно-ориентированного учебного процесса, программы учебных дисциплин школы расширены за счет внеурочной деятельности учащихся.

Внеурочная образовательная деятельность в виде самостоятельной (СРО) и кружковой работ обучающихся направлена на повышение качества, глубины и прочности получаемых знаний при изучении дисциплины, формирование у обучающихся потребности к самообразованию, саморазвитию и самосовершенствованию, в том числе, и в последующей профессиональной деятельности, формирование и реализацию индивидуальных склонностей, способностей и интересов в разных видах деятельности, развитие творческого и критического мышления, эффективное использование ИКТ и WEB технологий.

Выбирая кредитную технологию обучения университета, профильная школа КазНУ им. аль-Фараби обеспечивает учащихся необходимыми навыками для жизни и работы в XXI веке и целенаправленно готовит учащихся к поступлению в университет, адаптируя их к высшей ступени образования, тем самым осуществляя предуниверситетский курс для старшеклассников.

Дальнейшим видением профильной школы КазНУ им. аль-Фараби является подготовка конкурентноспособной личности с устойчивыми нравственными ценностями, готовой к успешной и эффективной деятельности, сочетающей в себе лучшие казахстанские традиции, международный опыт и практику. Стать элитной школой и лидером в образовании.

Как отмечает Глава государства, стратегия модернизации системы образования должна соответствовать не только сегодняшним, но и долгосрочным потребностям общества и огромную роль в инновационном развитии страны должны играть ведущие вузы, такие как Назарбаев университет, КазНУ им. аль-Фараби. Очевидно что в реализации Стратегии «Казахстан-2050» , Плана нации "100 конкретных шагов", Послания Президента народу Казахстана от 30 ноября 2015 года КазНУ им. аль-Фараби будет вносить свою достойную лепту.

Әбдібекова К.Ж., Дауытова Ж.Қ., Ембергенова Қ.Р., Буланова Т.М.

ЖОО-ҒА ТҮСУШІЛЕР АУДИТОРИЯСЫНДА МАТЕМАТИКАНЫ ОҚЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

ЖОО-ға дейінгі білім беру факультетінде алыс, жақын шетелдерден келіп, білім алып жүрген тыңдаушылардың көпшілігі Қытай Халық Республикасының азаматтары. Шетелдерден келген тыңдаушыларды қазақстандық білім кеңістігінде өздерін еркін сезініп, өз талаптарына сай қажет білімдерді мүмкіндігінше толық әрі терең игерулеріне ықпал етуші орта жасап, кириллица әліпбиін үйретуден бастап, жалпы білім пәндері бойынша ғылыми терминологияны, ғылым негіздерін жетік игеріп, кейін еліміздің жоғары оқу орындарында білім алуларын сәтті жалғастыруға ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасы оқытушыларының қосып жүрген үлестері зор. Мұнда негізгі көңіл бөлетін мәселе, ол тыңдаушылардың әртүрлі білім кеңістіктерінде игерген білімдерін, қалыптасқан дағдыларын қазақстандық білім жүйесіне сәйкестендіру. ЖОО-ға түсуші аудиторияда математика пәнін оқытудың ерекшеліктеріне келсек, мұнда пәннің ғылым ретінде қалыптасуының сан ғасырлық тәжірибесін игерудің алдындағы жауапкершілікті сезіну тыңдаушыларды алған білімдерінің сапасын арттыруға ықпал етуші ұмтылыс болып табылады.

Математика пәннің міндеттері: оқу үдерісінде орта мектеп бағдарламасына сәйкес қазақ тіліндегі математикалық ғылыми терминологияны меңгерту; тыңдаушылардың пән бойынша шетелдердегі орта мектептерде алған білімдер жүйесіндегі айырмашылықтарды ескере отырып, олардың білім қорын біздің елдегі білім беру жүйесіндегі бағдарламаға сәйкестендіру; игерілетін білімдердің логикалық үзіліссіздігін қамтамасыз ету;тест орталығы бекіткен бағдарламаны қайталап, тыңдаушылардың тестілік есептерді әр тыңдаушының жеке қабілеттерін, ерекшеліктерін ескере отырып, мүмкіндігінше ұтымды әдістермен шығара білу машықтарын жетілдіру т.с.с. жатады.

Осы талаптарды орындау мақсатында педагогикалық озық тәжірибелерге сүйенсек, жаңа типті оқытуды әр студенттің табиғи қаблетін дамыту үшін қолайлы жағдай жасай отырып, жан-жақты дамытудың инновациялық үдеріс сатысынан өтпей қандай оқу орнында болмасын жүзеге асыру мүмкін болмайтыны расталып отыр. Білім беру орындарының мүмкіндігі мен қазіргі заман талабының сәйкес келмеуі оқытудың жаңа тәсілдерін қолданудың қажеттігін тудырды.

Қазіргі таңда ЖОО-ға дейінгі білім беру факультетінде білім беруді ізгілендіру мен шетелдерден келген тыңдаушыларды әлеуметтік ортаға бейімдеудің құралы ретінде басқа пәндермен қатар математиканы оқытуға ерекше көңіл бөлінуде.

Оқытуды тұлғаны дамыту мүмкіндігіне бағыттау, дифференциация әдісі мен оқу үдерісін жетілдіру мақсатында психология, адам физиологиясы, педагогика салаларындағы жетістіктерді қолдану, күрделі математикалық ұғымдарды игерту үшін ұтымды әдістерді іздеу математика пәні оқытушысынан тек өз пәніне жетік болуды ғана емес, сонымен қатар өз бетімен білім алуға даяр болуды, ұстаз тұлғасының кәсіби талаптарына сәйкес болуына негізделген шығармашылық белсенділікті талап етеді. Қазіргі қоғамның математикалық білім алуға сұранысының күрт өсуі ойындар теориясы, жасанды интеллект, стохастика, ақпараттар теориясы және т.б. математика саласындағы білімдерді көпшілік қауым зерттеуге, практикада қолдануға кең мүмкіндердің ашылуына байланысты. Жоғары оқу орындарының студенттері атану үшін дайындық бөлімдерінде білім алып жүрген талапкер жастарға, әсіресе физика-математика мамандықтарына түсуге ынта білдіріп жүрген тыңдаушыларға дәл осы білімдерді болашақта игеру математикалық пәндерді оқып үйренуге өте қуатты ұмтылыс беретінін ескерілуі тиіс. Математикалық білім теориялық ойлаудың (салыстыру, эвристика, аналогия, интуиция, талдау, синтез т.с.с.) дамуына, логикалық ой қорыту, лаконизм, маңызысын бөліп ала білу, жалпылау, талдау қабілеттерінің қалыптасуына өте күшті ықпал етеді. Математикалық білімдерді ізгілендіру тенденциясының күшеюін математикалық әдістердің басқа ғылымдарда, сонымен қатар қоғамдық ғылымдарда да қолданылуымен байланыстыруға болады. Математикалық аппарат нақты өмірде әрекет етуші бүтін жүйелердің құрылымы мен динамикасын, статикасы мен интегрлалдық ерекше сапаларын сипаттауға қолданылады. Сонымен қатар, математикалық ұғымдар, теоремалар, алгоритмдер, дәлелдеулер және т.с.с.

математиканы оқытудың педагогикалық үдерісінің объектілері бола отырып, ақпаратты сақтаудың, өңдеудің және келер ұрпаққа берудің негізі ретінде тұтастық қасиеттері мен сапаларына ие болуы керек.

Білімнің әлеуметтік ролінің және студенттің шығармашылық мүмкіндіктерінің өзгеруі математиканы оқытуды ұйымдастыруда технологиялық және қоғамдық бағыттардың ұтымды ара қатынасы туралы мәселе қойып отыр. Оқушылардың танымдық іс-әрекеттік тәсілдер мен әдістерді белсенді түрде игеруіне, студенттің өз мүмкіндіктерін өзі дамытуына және қызығушылықтары мен сұраныстарын ескеруге бағдар алу – педагогикалық үдеріске тұлғаға бағыттаушылық және жаңашылдық сипат беруге жағдай туғызады.

Педагогикалық әдебиеттерде көрсетілгендей математикалық білім берудің педагогикалық жүйесінің құраушыларына 1) мотивтер; 2) оқу әрекетінің мақсаттары; 3) білім берудің мазмұны; 4) ұйымдастырудың әдістемелік құралдары жатқызылады.

Егер әдістеме, көп жағдайда, оқу үдерісін ұйымдастыру және оны жүзеге асыру жөніндегі ұсыныстар мен қағидалар жиыны болса, ал педагогикалық технологияны принциптік маңызды екі жағдай ерекшелендіреді: технология – көзделген нәтиже орындалуының кепілдігі және болашақ оқу үдерісінің жобасы.

Енді оқыту әдістемесінің технологиясын анықтап, қолданысқа енгізбес бұрын факультетке шетелдерден келіп, білім алып жүрген қазақ диаспорасы аудиториясында оқытушы міндетті түрде ескеруге тиісті келесі ерекшеліктерді атап көрсетуге болады: тыңдаушылардың орта білімді әр тілде игергендігі, әр елдің орта мектеп оқушысы игеруге тиісті бағдарлама бойынша дайындықтан өткендігі, келген мемлекеттердің әр бағыттағы мектептерін (жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар бойынша) аяқтағандығы, әр тыңдаушының тұлғалық қасиеттері, және т.с.с. Сонымен қатар, қазіргі қоғам әр студенттің алдына әртүрлі деңгейдегі проблемалаларды өз бетімен шешуге қабілетті тұлға ретінде жоғары талаптар коюда. Осыған байланысты оларда білім алуға, өздігінен білімдерін жетілдіруге, ойлау сыншылдығына деген орнықты мотивацияны қалыптастырудың қажеттілігі туындап отыр. Сондықтан тыңдаушыларға сабақ барысында көптеген проблемалық жағдайлардан шығуларына тура келеді. Ал, проблемалық жағдай, өзіміз білетіндей, алған білімдер мен шешуге тиісті мәселе арасындағы сәйкессіздіктен туындайды. Ендеше сабақ барысында проблемалап оқыту технологиясын қолдану

- оқу материалының үлкен көлемін игеруге көмектесетін тыңдаушылардың танымдық әрекетін белсенді етуге;
- оқуға деген ынта-жігерін арттыруға;
- игерген дағдыларын тек, сабақта ғана емес, күнделікті өмірде кездесетін басқа да ақпараттармен жұмыс істей білуге;
- проблеманы шешуде кез келген пікір тыңдалып, талқыланатындықтан тыңдаушының өзін-өзі жоғары бағалауына мүмкіндіктер туғызады.

Ал, проблемалап оқытуда сабақтың құрылымы келесі түрде жобаланады:

1) дайындық кезеңі;
2) проблемалық жағдайды туындалу кезеңі;
3) тыңдаушылардың тақырыпты немесе жекеленген мәселені проблема ретінде ұғынуы;
4) болжам айту, оны негіздеу;
5) қойылған оқу проблемасы бойынша дәлелдеме, шешім, қорытынды жасау;
6) алынған нәтижені бекіту, талқылау және оны жаңа жағдайларда қолдана білу.

Әділханова Ж.

ШЕТЕЛДЕН КЕЛГЕН ҚАЗАҚ ДИАСПОРАСЫ ӨКІЛДЕРІНЕ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІ МЕҢГЕРТУ – БАСТЫ МІНДЕТ

Ұлттық рухы биік, намысты қазақтың санын көбейту, сапасын арттыру мақсатында Елбасымыздың бастамасымен шетелдік қандастарымызды атажұртқа шақырып, мемлекеттік қолдау көрсетіп жатқаны да тәуелсіздігіміздің арқасы. «Қазақстан жол –2050: бір мақсат, бір

мүдде, бір болашақ.» атты ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауында білімді, белсенді, және денсаулығы мықты азаматтар тәрбиелеп, сапалы білім беріп, дамыған елдердің алдыңғы легіне жету бағытын ұсынғаны белгілі.

Тәуелсіз ел тірегі-білімді ұрпақ. Ол үшін тәуелсіздігімізді тұғырлы ететін білімді ұрпақ көп болу керек. Елге оралып, білім алып, қоғамымызға белсене араласып жатқанына он жылдан астам уақыт өтті. Олардың басым көпшілігі Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университетінің дайындық кафедрасына келіп, сауат ашып, оқу бағдарламасын меңгереді. Осы уақыттан бергі дайындық курсынан өткен шәкірттердің бәріне ортақ мәселе – төте жазумен сауат ашқан жастарымыздың қазақша сауатты жаза алмауы және әр түрлі мектептерден келгеннен кейін білім деңгейінің түрліше болуы. Олар таза қазақша, аралас мектепте немесе таза қытай мектебінде оқыған. Сондай-ақ, ҚХР-нан басқа елдерден келген бауырларымыздың (Ресей, Түркімен, Өзбекстан, Қызғызстан,т.б. елдерінен) білімдерінің, тәрбиесі мен дүниетанымының, салт-санасы (психологиясы) әр түрлі екені белгілі. Солардың бәрін бір дәрісханада отырғызып, қазақ тілінің оқу бағдарламасын толық меңгертіп, кешенді тест тапсырту өз алдына бір күрделі мәселе, оның сыртында сөйлеу тілін қалыптастыру, әлеуметтік ортаға бейімдеу және халқымыздың ұлттық құндылықтарын таныта отырып, сауаттылығын жетілдіру жұмыстары қатар жүргізілу қажет. Осындай тілдік ортасы мен білім деңгейі қалыпты емес жағдайда білім беру үшін ең тиімді әдістерді пайдаланып, сапалы білім беруге ұмтыламыз. Соңғы кездерде оқытудың тиімді әдіс-тәсілдері жан-жақты зерттелуде. Түрлі әдіс-тәсілдер де, оқу-әдістемелік құралдар да, техникалық жабдықтар да бүгінде жетілген, көп. Дей түрғанмен, шетелден келген қандас бауырларымыз мемлекеттік тілде сауатты жазу, дұрыс сөйлеу ісінде өте қиналып жататындарын байқаймыз. Бұл – үлкен, әрі күрделі мәселе. Себебі, Қазақстан мемлекетінің негізгі тілі – қазақ тілі. Осы елге келген, осы елде білім алып, қызмет атқаратын кез-келген азамат мемлекттік тілді білуі керек. Оны құрметтеуі керек. Бұл –міндет. Тіл мамандарының алдында осы үлкен міндетті абыроймен атқару ісі тұр. Ал, шетелден келген қазақтар төте жазудан немесе қытайша жазудан кириллицияға ауысуы күрделі, әрі баяу жүзеге асады. Олар білген, түсінген ілімдерін өздері үйренген әріппен жазуға дағдыланып алған. Солай тез, оңай. Жоғары оқуға түсу үшін де тесттің жауаптарын жаттап дайындалады, негізгі бағдарламаны терең оқуға, оқулықпен жұмыс жасауға уақыт бөлгілері келмейді, немесе салғырттық танытыды. Соның нәтижесінде – мемлекетті тілде өз өтініштерін де дұрыстап жаза алмайтын сауатсыз түлектер басым. Көпке топырақ шашуға болмайды, әрине, арасында бірлі-жарым тілге ден қоятын, шын мәнінде түсініп, білгісі келетін, сауаттылықты қалыптасытруға ынталы жастар бар. Дегенмен, басым көпшілігі оқуға түсуді ғана мақсат етіп, сауаттылықпен күресуге келгенде құлықсыздық танытады.

Қазақ тілін оқыту – қазақ тілінің заңдылықтарын және қазақ тілінің бай қорында жинақталған ұлттық мәдени мол мұраны тыңдаушының жан дүниесіне әсер етіп, бойына сіңіру – шеберлікті, талмай талап етуді қалайтын еңбек. Өз дәрісімде тілдік грамматикалық тақырыпты түсіндіріп, оны бай мәдени мұраларымыздағы інжу-маржандарымызды лексикалық тақырып ретінде қамтып, қазақ тілін шетелден келген қандастарымызға игерту нәтижесінде ойлау, сөйлеу, дүниетаным әдістерін айқындауға тірек ете отырып, мемлекеттік тілді меңгеруге тырысамын. Қазақ тілінің бай мақал-мәтелдері, тұрақты тіркестері, қанатты сөздері оларды қызықтырмай қоймайды. Тыңдаушыға жаттатып, оның құрамындағы сөздердің ішкі мағынасын түсіндіріп, онан соң сыртқы тұлғасына, түбірі қай сөз табы, қосымшасы қандай жалғау, немесе жұрнақ деген грамматикалық талдау жасатып, тілді дұрыс түсініп, терең меңгеру мәселесіне мұқият үңілгенде ол білім шәкірт ойында ұмытылмай қалады. Келесі дәрісте, сол сабақты қайта пысықтап, одан әрі сабақтастыра, ұштастыра дамытасыз. Қазақ тілінің бірліктері, сөйлеу ерекшеліктері мен қазақша сөйлеу болмысы туралы білім мазмұны оның жаңа ой мазмұнының қалыптасуына бағыт береді. Мысалы, қарапайым ертегілер, аңыз-әңгімелер мен мақал-мәтелдерді ғана алайық. Тілі жеңіл, түсінуге оңай, жаттауға ыңғайлы, аз сөзді, терең мәнді шығармалар. Дәрісханаға грамматикалық тақырыпты түсіндіріп болып, кез-келген бір мән-мазмұны кең (мәселен, адамгершілік, имандылық, достық тақырыптарындағы)шығармадан ықшамдалған үзінді оқып, ол туралы әр тыңдаушы өз түсініктерін айтып беру – ықшамды. Шығарманың тілі, мазмұны, жаңа сөздері, идеясы, грамматикалық заңдылықтары, шешімі, ортақ жетістіктеріміз. Бірақ, дәрісханадағы шәкірттердің деңгейі әр түрлі. Соған орай үш деңгейге бөлініп, тапсырма соған лайықталып берілеледі. Мүлде сөз түсінбейтін, қазақ тілін

оқымаған, әріп танымайтын шәкірттер – I топ, әліпбиді біледі, бірақ сауатты жаза алмайды, сөзді оқиды, бірақ жеткізе алмайтын шәкірттер – II топ, қазақша жақсы оқып,түсінеті, ойын еркін айта алатын шәкірттер –III топ болып бөлінеді. Деңгейіне қарай әркім өз түсінігін ортаға салады. Онда тілді түсінбей отырғандар, шығарманың мазмұнын терең түсінген тыңдаушының айтқаны арқылы сұрақтар қойып, жақсы түсінеді, ортақ талқылауға қатысады. Пікірлеседі, ой қорытады, тіл дамытады. Ең бастысы, сол күнгі грамматикалық заңдылықтарға талдау жасала отырып, ұмытылмай есте ұстауға мүмкіндік аламыз. Сондықтан тыңдаушылар қазақ тілін меңгеруі барысында тілдің құрылымдық-жүйелік заңдылықтарын ғана емес, тілдің өн бойында маржандай түнып тұрған қазақтың ұлттық мәдениетін де сіңіре алатын болады. Әр сабақта ұлттық дәстүр, рухани құндылықтар, бабаларымыздың есімдері мен қалдырған мұралары қамтылса, насихатталса,дәріптелсе берген білім де сапалы болады. Бұл әсіресе,таза қытай мектебін бітіріп келген тыңдаушылар үшін тиімді . Қазақ тілін өзгетілді дәрісханада оқытудың ең тиімді жолы – тілдік қатынас заңдылықтарын қолдану екендігін қазақ тілін оқыту әдістемесінде алғаш рет зерттеп, дәлелдеген профессор Ф.Ш.Оразбаева екені белгілі. Ғалым қатысым әдісін басшылыққа ала отырып, сөйлесім әрекетінің оқылым, айтылым, тыңдалым, жазылым, тілдесім компоненттерін бір мақсатқа жұмылдыра дамыту арқылы ғана тілді үйренушінің саналы білім алып, сапалы әрекет етуіне мүмкіндік туатынын негіздеді.

Дайындық кафедрасында жыл басында мамандыққа бөліп, топ-топқа бөлу барысында, таза қытай мектебінен келген тыңдаушылар таңдау пәндеріне ағылшын пәнін таңдайды. Ол пән бұл кафедрада болмағандықтан, олар әдебиет топтарына, яғни гуманитарлық бөлімге қосылады. Бұл топта өнерді, спортты таңдаған жастар да қосылады. Міне, осы топтарды «мемлекеттік тілді игеру» пәні ретінде төртінші пәнді сауаттылықты жетілдіруге, грамматикалық минимумдарды игеруге, сөздік қорларын молайтуға жұмыс жасау керек. Қазақ тілі пәні – оқу бағдарламасын игеріп, тестке дайындалуға арналып, ал мемлекеттік тілді игеруде тілдік олқылықтарды жетілдіруге мол мүмкіндіктер туғызған болар еді.

Мемлкеттік тілді меңгерту – біздің басты міндетіміз. Оны игертуде, өзімізге ыңғайлы, төте жолды таба білуіміз керек. «Үстазы мықтының – ұстамы мықты» деген сөз бар, талап күшті болса, игерілмейтін білім жоқ. Қытайша болсын, ұйғырша болсын, орысша болсын түсінгенін өз бетінше шимайлай берген болса, кешегі А.Байтұрсынұлының «Қазақ» газетін ашқандағы алғысөзінде айтылған мәселе қанша ғасыр өтсе де өзгермес. Өзі аз қазақ бір-бірімізді түсінбей отырғанымыз намысқа тиер ұят нәрсе. Бұл – ұлттық мәселе. Тіл – ұлттың жаны.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан жол –2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ. ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2014ж.

2. Тұрғанбаев Б.А. Дамыта оқыту технологиялары. – Алматы, 2000

Әсембаева А.Ш.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТ ПӘНІ БОЙЫНША ОҚУШЫЛАРДЫ ҰБТ-ҒА ДАЙЫНДАУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Ұлттық бірыңғай тестілеу – жалпы орта білім беру ұйымдарында оқушыларды қорытынды аттестаттаудың бір түрі. Бүгінде қазақ тілін оқытудағы басты мақсат – мемлекеттік тіл болып табылатын ана тілімізді жан-жақты терең игерту. Ал бұл міндеттің орындалуында ҰБТ сынағына оқушыларды жан-жақты дайындау үлкен рөл атқаратындығы айқын.

ҰБТ-ға дайындауда мұғалімнің рөлі ерекше зор. Мұғалім үнемі ізденіп, көп еңбектенуі қажет. Осы үнемі ізденіп, көп еңбектенудің нәтижесінде қазақ тілі пәнінен жоғары көрсеткіштерге қол жеткізіп жатырмыз, атап айтқанда 2012-2013 оқу жылында орта балл 21,5%, бір оқушы тек қазақ тілі пәнінен 25 балл алған болатын, ал 2013-2014 оқу жылында орта балл 20,5% болды. Бүгінгі таңда қазақ тілінен 24 оқушы, әдебиет пәнінен 6 оқушыны

ҮБТ-ға дайындап жатырмын. Оқушыларды ҮБТ-ға дайындауда төмендегідей жұмыстарды атқарудамын:

• ҮБТ-ға дайындыққа арналған жоспар құрастырдым.
• Өткен тақырыптардан теориялық білімдер берудемін.
• Оқушының сабақ үстінде жаңа білімді меңгеруіне басты көңіл бөлемін.
• Тест жұмысын орындағаннан кейін түзету жұмыстарын жүргіземін.
• Тақырыптық тест сұрақтарын құрастырдым.

Қазақ тілінен 40 нұсқа 25 сұрақтан, барлығы 1000 сұрақ құрастырылды.

• Әр тараудан кейін сынақ қабылдаймын - тақырыптық тест аламын, ауызша сұраймын.
• Тақырыптық есеп жүргізу дәптерін арнадым.

Ұлттық бірыңғай тестінің сапалы өтуі, алдымен мұғалім мен оқушының уақытты тиімді пайдалануында және мұғалімнің тапсырмаларды түрлендіріп қолдануында. Тапсырманы түрлендіріп қолдануындағы мақсат - оқушылардың пәнге деген құштарлығын арттырып, жоғарғы деңгейде білім алуына көмектесу,сондықтан оқушылар теориялық білімдерін үнемі практикалық түрғыда пайдаланып отырады. Қазақ тілінен оқушыларды дайындау үшін қажетті тапсырма түрлерін таңдай білу өте маңызды. Тапсырма түрлері мынадай: тренингтер, сызбамен жұмыс, тест түрлері (толықтыру, сәйкестендіру, баламалы) перфокарта, түрлі жаттығулар мен тапсырмалар.Бұл тапсырма түрлері оқушылардың білімін толықтырып, ҮБТ-да жақсы көрсеткіш көрсетуіне көп септігін тигізеді деп ойлаймын.Сонымен бірге қазақ тілінен түрлі жаттығулар орындатамын. (түрлі-түсті қағаздан көрсету) түрлі-түсті қағаздар оқушы назарын аударады.

Қазақ тілінен тест орындаған кезде сұрақтардың ішінен күрделі сұрақтарды шешу жолдарын анықтауға жаттықтырамын. Қазақ тілі сабағында сөйлем талдау арқылы бүкіл грамматиканы қайталап шығуға болады десем жаңылмаймын. Сонымен біргесөйлемге жалпы сатылай комплексті талдау жүргіземіз. Сатылай комплексті талдау-білімді тұрақтандырудың негізі.

Қазақ тілі тарауларын қайталауда ереже мен мысалдарды жазғызып отырамын. Мәселен, күрмалас сөйлемді қайталағанда бірінші топ салаластың түрін қайталайды, екінші топ сабақтастың түрін қайталайды. Қазақ тілінен ҮБТ-ға дайындық кезінде мысалдар мен жаттығуларды көп орындаған дұрыс. Тест тапсырмаларын жиі алып отырамын, тест тапсырмаларын жиі алып отыру оқушының білімін шыңдай түседі.

ҮБТ-ға дайындауда қазақ тілі мен әдебиетінен әрбір тарау бойынша оншақты сұрақ жаздырып, оның жауабын оқушылардың өздері үйден ізденіп, оқып, жазып келуді тапсырамын, іздену нәтижесінде басқа да деректерді білуі мүмкін.

Мен өз тәжірибемде әдебиет сабағында әр ақын-жазушының шығармаларымен толық таныстыру үшін әрқайсысына дайындалған кесте бойынша шолу жасатамын.

Ақын-жазушылардың өмірі туралы деректі кесте жасаймыз.

Мысалы Бейімбет Майлиннің өмірі туралы деректі кесте.

Мерзімі. Болған оқиғалар

1894 жыл Қостанай облысы туған

1910-1912 жыл Әбдірахман Арғынбаев дегеннің медресесінде оқиды

1913-1914 жыл Троицкідегі «Уазифа» мектебінде оқиды

1914 жыл Прозалық туындысы «Шұғаның белгісі» жарияланады

1916-1919 жыл Еліне келіп, ұстаздық етеді.

1919-1920 жыл Ауылдағы Кеңес жұмысына араласады.

1934-1937 жыл «Қазақ әдебиеті» газетінің бас редакторы болып істейді.

1938жылБейімбетМайлиндүниесалды.

Әдебиеттенжырауларпоэзиясынқайталаукезіндемынадайкестетолтырамыз.

Жыраулар.Туған, дүниеденөткенжылы,Толғауларыныңаты,Тақырыбы,Үйқастүрлері

Әдебиет сабағында әрбір ақын-жазушының өмірі мен шығармаларын оқып танысқаннан кейін оқушылардың өзіне 6-7 тест сұрақтарын құрастырып, 3 жауаптан дайындатамын.

Әдебиет сабағында тесттің басқа да түрлерін қолданып жүрмін.

Мысалы: Зияткерлік-философиялық тест, кейіпкер қандай шығармадан алынғандығын дұрыс жауаптың рет санын қою арқылы анықта т.б.

Мектебімізді бітіруші 11-сынып оқушыларынан тұрақты түрде аптасына 1 рет тест алып отыруды дағдыға айналдырдық.

Мен осы тест алу арқылы қазақ тілі мен әдебиет пәні бойынша әрбір оқушының мониторингісін жасай отырып, жетістігі мен кемшілігін сарапқа саламын.

Өз іс-тәжірибемде қазақ тілінен тарау бойынша оқушылардың өздеріне тест сұрақтарын құрастыртып, үш жауаптан дайындатамын.

Тест жұмысын алу барысында оқушы белгілі бір тақырыпты төмендеу меңгергенін байқасам, білімдегі олқылықты жою бағытында тапсырмалар жүйесін ұсынамын. Жіберілген кемшіліктерін уақытында түзетеп, келесі жазба жұмысында сол қатені жібермеуін қадағалап отырамын.

11- сынып оқушыларына арнап қазақ тілінен «Тақырыптық есеп жүргізу» дәптерін арнадым. Әрбір тест алған соң, жекелеген оқушылардың қандай қателікке жол бергенін бақылып, осы «Тақырыптық есеп жүргізу» дәптеріне жазып отырамын. Қате жіберілген тақырып бойынша қосымша жұмыстар жүргізіп, түрлі тапсырмалар орындатамын. Келесі тест алғанымда бұрын жіберген қатесін қайталамауын қадағалаймын.

Бұл жолда ұстаз талмай, шаршамай, үздіксіз, уақытпен санаспай еңбек етуі қажет.

Тәуелсіз еліміздің болашағы – білімді ұрпақ дейтін болсақ, осы мақсатқа жету үшін әлі де көптеген жұмыстар істеуге тиіспіз. Сондықтан жаңа заманға лайықты білімді ұрпақ даярлауда аянбай еңбек ете берсек, жоғарғы нәтижелерге қол жеткізеріміз күмәнсіз.

Борецкий О.М.

ИНТЕГРИРОВАННАЯ ПРОГРАММА ЛИТЕРАТУРЫ И КИНО В РАМКАХ КОНЦЕПЦИИ «SMART CINEMA» (СОВМЕСТНЫЙ ПРОЕКТ МЕЖДУНАРОДНОЙ ШКОЛЫ АЛМАТЫ И КАФЕДРЫ ФИЛОСОФИИ КАЗНУ)

Не секрет, что сегодня в образовательном процессе особое место отводится гуманитарному циклу в его связи с философской и психологической составляющей, позволяющей увидеть фундаментально-личностное измерение гуманитарного знания. Литература сегодня это не просто познавательное и увлекательное чтение, а ***проблематизация себя на тексте.*** В этой связи литература и языки – не столько дисциплины, сколько ***искусство***, где необходимо понимать как предмет изображения, так и пространство и время его окружающие. Литература рассматривается как искусство преображения слова, как факт данного, конкретного мировоззрения и миропонимания сегодняшнего дня, сегодняшнего времени и пространства.

Мировоззренческая собранность личности определяется той целостностью, которую создают целый ряд ведущих, фундаментальных концептов-понятий. На уровне языка и его изучения это слова-понятия, вбирающие в себя выводы многочисленных рассуждений на предложенную тему. Подобная концентрация на концепте помогает собрать все сведения в одно определение, емкое и «живое», имеющее реальные образы и символы.

Другими словами, через концепты-понятия можно отразить фундаментальное основание культуры, а на примере конкретных произведений литературы, музыки, живописи и кино дать этим концептам образно-чувственное наполнение.

Для углубления такого концептуального подхода к гуманитарному образованию и был разработан проект ***«Взаимодействия образовательных концептов в интеграции предметов Международного Бакалавриата в МША и киноискусства»***, который призван утвердить концепты-понятия, расширить представления учащихся о предмете и теме изучаемого образа, произведения, а главное — дать рецепт правил поведения, алгоритмов действия, отношения к ряду сложных жизненных ситуаций и возникающих в реальном социуме проблем.

Реализация такого образовательного проекта, который получил название «Smart Cinema», и в котором принимают участие учащиеся и учителя Международная школа Алматы и преподаватели кафедры философии КазНУ, началась в сентябре 2013 года. Данный проект позволяет установить межпредметные связи в школе (литература, иностранный язык, история, география, психология, математика, информатика, изобразительное искусство) посредством концептов и соединить их с университетским (философско-культурологическим) образованием.

Форма осуществления проекта — клуб. Периодичность — раз в месяц, продолжительность — 2-2,5 часа. Аудитория: учащиеся старших классов (от 80 до 100 человек).

Раз в месяц по тематическому плану в соответствии со школьным учебным процессом школьники имеют возможность смотреть на большом экране в кинотеатре тематически подобранные фильмы. Каждый показ предваряется мини-лекцией доцента кафедры философии КазНУ Борецкого О.М. на заданную тему. По отдельным фильмам проводится обсуждение в зале после просмотра. По итогам показа, мини-лекции и обсуждения учащиеся пишут самостоятельные рефлексии-эссе.

Не трудно понять, что ***целью*** данного проекта является ***интегрированное гуманитарное образование***. При этом решаются следующие ***задачи*:**

- ***мировоззренческая*** (формирование современных представлений о человеке и мире),
- ***обучающая*** (соединение учебных предметов средней школы с философией, культурологией и искусством кино),
- ***этическая*** (формирование ценностного стержня личности),
- ***эстетическая*** (формирование душевного мира личности посредством искусства),
- ***коммуникативная*** (общение учащихся с учителями и преподавателями вуза),
- ***профориентационная*** (формирование мотивационно-ценностной установки к высшему образованию).

Образовательный процесс в киноклубе — этот процесс осознания и формирования личностных суждений. Он находит выход и приводит к окончательным формулировкам. Каждый фильм программы был запланирован так, чтобы дать шанс каждому учащимся ответить на свои вопросы, «добрать понимание материала, договорить недосказанное, поставить логическую точку в определении изучаемого концепта».

В предшествующей каждому фильму мини-лекции О. М. Борецкий предлагает четкий алгоритм рассуждения по данному вопросу, готовя зрителя к серьезному вдумчивому просмотру, заставляя работать мышление, исключая пассивность, лень и равнодушие.

Так, например, перед обсуждением концептов: «талант и гений» из программы прошлого года была дана мини-лекция с комментарием различий между этими словами. Это был ясный и понятный диалог с аудиторией о личности В.Шекспира: кто он, гений или талант? Фильм «Влюбленный Шекспир» отвечает на эти вопросы, а также рисует время (эпоху Возрождения) с уникальным театром, ложью и лицемерием, скоторыми трудно уживаться. Образы на экране как-будто сходят с полотен Леонардо Да Винчи. Хочется смотреть, слушать и аплодировать со зрителями театра «Глобус» Шекспира, что и произошло в кинотеатре. Студенты МША , а также гимназии №1 и школы «Мирас» хлопали актерам, утверждая их мастерство.

В международной школе МША работа с концептами-это естественная часть программы Международного Бакалавриата. Концепты-понятия «экология души — пространство — время — история» входят в предметный (русский язык и литература) концепт «время», а этот концепт в свою очередь является частью ключевого концепта «история», который отражает фундаментальный концепт программы МБ «Личность и индивидуальность в обществе», что и было показано на примере фильма «Тотем волка».

Таким образом, учащиеся, понимая, что говорят о личности, создают образ-форму, его портрет: тело и характер, которые формируются через понимание индивидуальностей, гениев, талантов и их поклонников.

Концепт «истина» является частью обсуждения ключевого концепта «наука» и помогает понять, что, живя в современном мире, мы должны осознавать себя частью целого общества, которое отражает наше понимание и наши мысли, принимая или не принимая их. Находясь в обсуждении темы, мы понимаем, что трудно достичь постижения истины, часто жизнь вносит свои коррективы, требуя жертвы за свои принципы и убеждения, как это произошло с героиней фильма «Агора», первой женщиной-ученым, предвосхитившей открытия Иоганна Кеплера. В ходе обсуждения учащиеся высказывались относительно важности мировоззренческих принципов и дискутировали на тему взаимоотношений науки и религии.

Чтобы точнее представить себе структуру и содержание образовательного проекта «Smart Cinema» приведем календарный план на 2015-2016 год.

	Дата проведения	Предметы интеграции	Концепты и обсуждаемые фильмы
	25 сентября	Русский язык, английский язык, драма	***Учитель, авторитет, самоопределение*** «Общество мертвых поэтов»
	29 октября	Литература, музыка, география	***Экология души, пространство-время-история*** «Тотем волка»
	26 ноября	Литература, история, математика	***Истина, правда, наука, открытие*** «Агора»
	24 декабря	Литература, психология	***Этика и мораль, нравственная культура*** «Покажи мне любовь»
	28 января	Литература, история, религиоведение	***Вера и суеверие*** «Ной»
	25 февраля	Литература, психология, английский язык	***Личность и ндивидуальность, страх*** «Тэмпл Грэндин»
	24 марта	Литература, ИЗО	***Гордость, индивидуаальность и творчество*** «Легенда о пианисте»
	28 апреля	Литература, история	***Совесть, честность и развитие*** «Снайпер»
	19 мая	Литература, математика, информатика	***Ум и интеллект, характер*** *«Умница Уилл Хантинг»*

Сегодня можно с уверенностью сказать, что образовательный проект «Smart Cinema», построенный на интеграции школьного, университетского образования и искусства кино, дает хорошие результаты. Существуя третий год, он безусловно является ***уникальным*** для системы образования в Казахстане, популярным и актуальным в программе Международного Бакалавриата в МША среди учащихся и преподавателей. Результаты каждого просмотра фильма и беседы с О.М. Борецким выносятся на обсуждение и являются частью обязательной информации об итогах недели по школьному радио, а также становятся частью социального проекта учащихся 8-9 классов, которые освещают результаты в ежемесячной газете МША «Come together» и информационном стенде «Новости месяца».

Нельзя не отметить и то, что концептуальное понимание помогает учащимся развить личностную позицию, способствует самореализации и активному становлению в современном обществе.

Буланова Т.М.

ХАЛЫҚТЫҢ МҰРАСЫ - ФИЗИКА САБАҒЫНДА

Қазақстан Республикасындағы білім беру саласындағы басты міндеттерінің бірі ұлттық ерекшеліктерді ескере отырып, шәкірттерге терең білім мен тәрбие бере отырып, құзыретті жеке тұлға тәрбиелеу. Ұрпағын ойламайтын ел болмайды. Онсыз өсіп өнуі, өркендеу, ілгері жүру жоқ. Халықтың оқу тәрбиелілігі негізгі мақсатты, жалпы адамды, ең алдымен баланы, сұлулық дүниесінен таныстыра отырып тәрбиелеу. Бұл білім алушыларды ұлтжандылыққа,

халқын қастерлеуге, оған адамгершілікке, қайырымдылыққа тәрбиелейді. Білім мен тәрбиенің қайнар көзі - халықтық педагогика.

Халық педагогикасы дегеніміз тәрбие жөніндегі халықтардың ғасырлар бойы қалыптасқан педагогикалық білім тәрбие тәжірибесінің жиынтығы. Халық педагогикасындағы ақыл – ой, идеясы қай халықтың болсын тіршілік тынысымен, ұлттық тәрбие дәстүрлерімен тығыз байланыста туып, өсіп өркендеп, дамып және ұрпақтан – ұрпаққа жалғасып жетіп отырған. Халық келер ұрпағын өзіне дейінгі қоғамның қолы жететін тәрбиелік жақсы дәстүр атаулыны жинақтап пайдалана отырып, шынайы адамгершілік қасиеттерге баулып, тәрбиелеуге мақсат еткен. Бірде – бір адамзат қоғамы өзінен бұрынғы аға буынның ақыл – ойын, тәрбиелік тәжірибесін пайдаланбай өмір сүрген емес.

Халқымыздың тәлімгерлік мұрасы ұшан – теңіз болса да, оның ауқымы шексіз. Сондықтан да оларды оқу тәрбие ісіне ендіргенде ғылыми тұрғыдан жүйелеуді, бағыт – бағдар сілтеуді қажет етеді. Халық шығармашылығы элементтерін халықтың педагогика әдістерін пайдалана отырып физика пәнін оқытумен қазіргі кездегі сол пәнді оқытудың арасында жас ұрпақтың физикаға қызығушылығын арттыру. «Физика және астрономия» пәнін ұлттық педагогика тағылымдарымен байланыстыра отырып оқыту мен білім беру жүйелерінің дамуы және интеграциялануының мақсаты:

Әлемдік білім беру жағдайында ұлттық білім беру жүйесінің дамуы және интеграциялануының кезеңінде жастарға берілер білімінің мазмұнын ұлттық құндылықтармен, мәдениетаралық түсініктермен, ақпараттық жетістіктермен, тілдік байлықпен толықтыру.

Жастардың бойына қоғамның ұлттық экономикалық және әлеуметтік саласына деген ұлттық таным негізін қалыптастырып, өзінің отбасының, достарының, айналасының, жалпы қоғамның әл - ауқатын ойлайтын жауапкершілігін сезіндіру.

Ұлттық білім – еркіндік пен таңдаудың көзі әрі дем берушісі. Білімге әлеуметтік тапсырыс беруші – жалғыз мемлекет емес, мүдделі мекемелер, ойлы да іскер адамдар болуы тиіс. Алдағы уақытта да, заман талабына сай, білімді әлемдік деңгейге жеткізудің бірден - бір жолы, бұл – инновациялық қызмет. Сол үшін әр ұстаздың алдына өз пәнін ұлттық жаңа педагогика тағылымдарымен байланыстыра отырып оқытудың мазмұнын жаңарту, өзінің шығармашылығын дамыту мен шеберлігін шыңдап озық технологияны жетік меңгеріп, әр күнгі сабағына тиімді әдіс - тәсілді пайдалану, тәуелсіз еліміздің ертеңі саналатын – білімді ұлттық ұрпақ тәрбиелеу міндеті болып табылады.

Ұлттық педагогика мен ұлттық психология тағылымдарын пайдалану, «Физика» пәнінің әр тарауларынан сабақ түрлері білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын, белсенділігін арттырып, тарауды пысықтау кезеңін сапалы өткізуге, материалды толық меңгеруге көмектеседі. Халық шығармашылығы элементтерін халықтың педагогика әдістерін пайдалана отырып физика пәнін оқытумен қазіргі кездегі сол пәнді оқытудың арасында жас ұрпақтың физикаға қызығушылығын арттырады.

Сонымен бірге, білім алушы ойын дамытып, өзіндік пікір айтуға үйретеді. Білім алушыларды құрғақ жаттандылықтан аулақтатып дербес ойлап, әрекет етуге жетелейді. Ертедегі қазақ халқында да "зат" туралы және олардың сипаттамасы: құрамы, құрылысы, қасиеті туралы білім мен біліктер қалыптасты. Жекелеген тақырыптарда ұлттық бұйым, ұлттық ұғымдарды пайдалануға болады. Мысалы, сырға, сақина – физикалық дене, күміс – зат; келі - келсап - физикалық дене, ағаш – зат; торсық - физикалық дене, былғары – зат. Құрамына келсек, олар заттың әр түрлі заттардан құралатынын білді. Мысалы: сүттің құрамына су және май кіретінін біліп, одан май алып, қалған заттарынан қатық, құрт, ірімшік алды.Әрбір зат өте майда ұсақ бөлшектерден тұратынын білді. Мысалы, тұзды ұнтақтағанда майда бөлшектерге бөлінеді, сол тәрізді кез-келген затты майдалағанда өзін құрайтын майда заттарға бөлінетінін білді.Заттың үш күйіне, шошыған балаға қорғасыннан қорықтық құю, қорғасынның қатты, сұйық күйлерін түсіндіре отырып айтуға болады.

Жыл мезгілдері туралы: физикалық шама уақытты үйрету барысында көшпелі қазақтар уақытты кеңістікке барынша кіріптар болуы бір жылды төрт маусымға бөліп, әр маусымды үшке жіктеген. Бес саусақты әр түрлі есептеулерге пайдаланған. Мәселен, әр саусақты буын саны үштен, төрт саусақ жылдың мезгіліне сәйкес келеді. Саусақтың салыстырмалы ұзындығы жыл мезгіліндей күннің ұзақтығын көрсетіп тұрады.«Балаң үйрек» - наурыз, көкек, мамыр

(көктем)«Ортан терек» - маусым, шілде, тамыз (жаз)«Шылдыр шүмек» - қыркүйек, қазан, қараша (күз) Кішкене бөбек» - желтоқсан, қаңтар, ақпан (қыс).

Қазақтың әдеп - ғұрып, салт - санасында кездесетін кейбір элементтерді физика сабағында қолдануға болады. Біз осыдан жазу - сызуы болмаған халқымыздың табиғат құбылыстарын дұрыс түсіне білгендігін, көргендігін, данышпандығын аңғарамыз.

Мысалы, «Ньютонның қозғалыс заңдарын» өткенде қазақтың ұлттық спорт ойындары – «Арқан тарту», «Күш сынау», тағы басқаларын айтса, сабақтың мазмұны байып, құндылығы артады, оқушылардың білімі молаяды.«Диффузия құбылысы» тақырыбын өткенде айран үйыту, құрт қайнату, нан ашыту қалай орындалатынын айтып кеткен орынды. Айран үйытқанда немесе нан ашытқанда судың жылы болуы, температура жоғары сайын молекулалардың бір заттан екінші затқа өтуі шапшаң жүретінін көреміз. «Қысым» тақырыбын өткенде бабаларымыздың ағаш қазықтың үшын неге үшкір етіп жасағанын түсіндірген тиімді.«Механикалық толқындар» тарауын өткенде домбыраның қалай дыбыс шығаратын аспап екенін айта кету керек. Алдымен тыныштықта тұрған ішекті тепе - теңдігін бұзып тербелтеміз, екіншіден ішектің тербелісі ауаға беріліп, ол арқылы дыбыс бізге жетеді, үшіншіден домбыраның беттік тақтайы да тербеліске түседі. Домбырамен бірге қобыздың қалай дыбыс шығаратынына тоқтала кеткен жөн.«Броундық қозғалыс» тақырыбына келейік. Бұл сабақта да тартымды етіп өткізудің сан алуан жолы бар. Нақты дәлелге жүгінсек, күбіге айран піскенде майдың түсуі, қатты дене бөлшектерінің сұйықтағы қалықтаған қозғалысы екенін жатық тілмен әңгімелеген жөн. Өз елінің өз ұлтының ұлтжанды патриотын тәрбиелеймін деген кез-келген ұстаз, педагогика ғылымының бір саласы этнопедагогикамен және қазақ этнопедагогикасымен қарулануы қажет.

Білім алушылардың басым көпшілігі физика пәнін тек қаптаған жалаң формулалар, заңдылықтар деп түсінеді. Осы себептен де физика сабағында халықтық педагогика негізінде ұлттық салт - дәстүрлерді уағыздап, жас ұрпақ санасына дарытуды, осы арқылы пәнге қызығушылығын арттыруды мақсат еткен жөн. Халықтық педагогиканың бір саласы – ұлттық ойындар. Біріншіден ойын сергіту сәті болса, екіншіден оқушылар ойынға қатысу үшін өз білімдерін үнемі толықтырып отырады.Белгілі бір тақырыпты өткен кезде мысал ретінде қажетті мақалды келтіре отырып, оның тәрбиелік және физикалық мәніне түсінігін берген өте пайдалы. Мысалы, «Кебу және конденсация» тақырыбын өткенде «Аузы күйген үрлеп ішеді» деген мақалды оқушыларға айту керек. Мақалды тәрбиелік мәні, жіберген қатені екінші рет қайталамай дер кезінде қорытынды жасауға меңзесе, физикалық тұрғысынан ыстық нәрсені үрлесек, кебу процесі тездетіліп, оның температурасының төмендейтінін ұғуға болады. Осы сияқты басқа да мақал - мәтелдерді тақырыпқа сай айтып отырса, білім алушылардың ұлттық сана - сезімін оятуға, дамытуға берер әсері көп.Білім алушының ойлану, танымдық, білімділік ұғымдар мен түсініктерді ой елегінен өткізіп, тұжырым жасап, шешімге келуде тапқырлық пен дүниетанымдық дәрежесін байқау үшін жұмбақ шешкізудің маңызы зор. Мысалы,

Көкке қараған, жұлдыз санаған. (телескоп).
Туыстарын шетінен,
Өбеді де бетінен.
Бала-шаға ұсағын,
Бауырына қысады. (магнит).
Аса қажет өмірге халық үшін,
Пайдаланамыз күн сайын жарық үшін. (ток).

Халықтық педагогиканың тағылымдары физика сабағында қолдану - оның білімдік және тәрбиелік маңыздылығын жүзеге асырады. Сонымен қатар халықтың салт - дәстүрлерін қастерлеп, оқушыларды ұлттық мақтаныш рухында тәрбиелеуге көмектеседі.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Сыдықов Ж.Н. «Мектеп оқушыларының физикалық ұғымдарды меңгеруінің әдістемелік ерекшеліктері». Қазақстан Республикасы, Алматы, 2007 ж, Автореферат.

2. Қожахметова К. Халықтық педогогиканы зерттеудің кейбір ғылыми және теориялық мәселелері. Алматы: Білім Министрлігі.

3. Қазақ халқы жинақтаған практикалық тәжірибені физикада тиімді қолданудың әдістері. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ //Оқытудың инновациалары: шетел азаматтарын ЖОО-ға дайындаудық

тиімділігін арттырудың өзекті мәселелері.// Республикалық ғылыми-теориялық конференцияның материалдары. -Алматы,2010

Ерназарова Г.И., Турашева С.К., Оразова С.Б., Нармуратова М.К.

МӘСКЕУ ҚАЛАСЫ, М.В. ЛОМОНОСОВ УНИВЕРСИТЕТІ, ҰСТАЗДАРДЫҢ БІЛІМІН ЖЕТІЛДІРУ КУРСЫНЫҢ НӘТИЖЕСІ АЯСЫНДА: МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫН ҒЫЛЫМИ ЖОБАЛАРДЫ ОРЫНДАУҒА ДӘРІПТЕУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Жаңа білім стандарттары заманауи биология пәні мұғалімін оқушылар білімінің мазмұнын анықтаудың жүйелі тәсіліне бағыттайды. Бүгінгі таңда тек нақты биологиялық білім ғана беріп қоймай, сонымен қатар білім алушыларды бұқаралық шараларға қатысуға, өз пікірін сауатты түрде қорғауға, сұрақтарға жауап беруге және т.б. үйрету маңызды. Көпшілік алдында сөйлеу дағдыларын зерттеу жобасын бұқаралық қорғауға дайындау және өткізу барысында қалыптастыруға болады.

Оқушының зерттеу жобасын ғылыми-практикалық конференцияда, конкурста немесе оқылымдарда қорғауға үсынардан бұрын, ғылыми жетекші жобаны мұқият тексеріп, пікір жазып, оны оқушымен талқылап, оқушыны көпшілік алдында сөйлеуге дайындау керек.Мектеп оқушысының зерттеу жобасының ғылыми жетекшісі – баяндама мәтінін жасау мен компьютерлік презентация дайындаудағы жас зерттеушінің бірінші көмекшісі.

Зерттеу жобасына пікір жазу

Биологиядан зерттеу жобасы жазылғаннан кейін, оны пікір алуға берген дұрыс. Ғылыми жетекші оқушының жұмысы туралы өзі де пікір жаза алады, бірақ «сыртқы» пікір де артық болмайды, мысалы, оны аралық пән мұғалімі, жоғары сынып оқушысы, ғалым-биолог жазуы мүмкін.

Пікір құрылымы төмендегідей болуы керек:

1. «Басы» (жоба авторы кім, тақырыбы қандай, жұмыс қандай білім саласын қамтиды, қандай білім беру мекемесінде орындалған).

2. Пікір мәтіні:

1) Кімнің жұмысы, тақырыбы, жұмыс не туралы, оның өзектілігі, проблемасы,

2) Жұмыстағы жағымды нәрселер:....

3) Қорытынды бар ма, ол не туралы.

4) Жұмыстың жағымсыз жағы (рәсімдеуден басқа), кемшіліктері. Егер жағымсыздары жоқ болса – ештеңе жазбаңыз. «Жұмыста кемшіліктер жоқ» деген сөйлемді пайдаланбаған дұрыс.

5) Жұмыстың рәсімделуін бағалау (стандартқа, үлгіге, жалпы ережелерге сәйкес немесе сәйкес емес).

6) Жұмыстың жалпы бағасы (үздік, жақсы, қанағаттанарлық, қанағаттанарлықсыз).

7) Жобаны пайдалану бойынша толықтамалар мен ұсыныстар (жұмысты пайдалану перспективасы және т.с.с.) енгізуге болады. Мысалы, осы жобаны биология сабақтарында «Балдырлар» тақырыбын өткен кезде пайдалануға болады.

3. Пікірге қол қою.

1) Пікір жазылған мерзім (күні, айы, жылы).

2) Пікір авторы туралы мәліметтер, оның қолы мен толық аты-жөні).

Пікір үлгісі төменде берілген.

Алматы қаласының № ..... ЖББМ 11 «А» сынып оқушысы
АмангелдиноваМадинаның биология пәні бойынша
«Макробентосты талдау әдісі арқылы су тоғандарының ластану деңгейін анықтау» тақырыбына жазған зерттеу жобасына
Пікір

Ражанова Айшаның «Макробентосты талдау әдісі арқылы су тоғандарының ластану деңгейін анықтау» тақырыбына жазған зерттеу жобасында экология саласындағы өзекті тақырыптардың бірі алынып, макробентосты талдау әдісін пайдалану практикасының мазмұны

ашылып, көрсетілген. А.Ражанованың жұмысында қоршаған орта жағдайы мониторингі саласында заманауи биологиялық ғылымда жинақталған материал көрсетілген ақпарат берілген. Осы түрғыдан су тоғандарының ластану деңгейін анықтау бойынша әртүрлі зерттеулер жүргізу қажеттілігі негізделген. Автор макробентосты талдау әдісінің мазмұнын анықтаған, оны қолдану бойынша әдістемелік ұсыныстар дайындаған, макробенотосты талдау әдісін тиімді жүзеге асыруды қамтамасыз ететін жағдайлар нақтыланып, оны пайдалануды шектеу анықтаған.

Жобада зерттеу тақырыбы аясында жүргізілген және макробентосты талдау әдісін пайдалану барысында су тоғандарының ластану деңгейін бағалау тиімділігін көтеру туралы алдыға қойған гипотезаны растайтын биологиялық экспериментке үлкен назар аударылған. Эксперименттің статистикалық деректері мен бақылау-өлшеу материалдарының құрылымы тәптіштеп баяндалған.

Зерттеу жұмысының жағымды сипаттамасы, оның авторы зерттеудің әдіснамалық негізі ретінде экожүйе теориясы мен жүйелі тәсілді алғаны болып табылады.

Осы зерттеудің нәтижесі – макробентосты талдау негізінде су тоғандарының ластануына талдау әдістемесі – экология түрғысынан үлкен қызығушылық танытады. Жұмыста осы әдісті көрсететін автор сүлбасының болуы, ол осы зерттеу нәтижелерін практикалық қолдану мүмкіншілігі туралы нақты түсінік жасауға мүмкіндік береді.

Зертту жобасында ғылыми биологиялық зерттеудің барлық әдіснамалық сипаттамалары берілген, мәселе теориясы мен эксперименталдық деректер қысқа баяндалған, сүлба, кесте, сурет түрінде берілген қосымшалары бар.

Жұмыс ғылыми жұмыстарға қойылатын талаптарға сай рәсімделген.

Ражанова Айшаның «Макробентосты талдау әдісі арқылы су тоғандарының ластану деңгейін анықтау» тақырыбына жазған зерттеу жобасының материалдарын талдау жүргізілген зерттеуді жағымды бағалап, бес баллдық жүйе бойынша – «үздік» деп бағалауға мүмкіндік береді.

11 қыркүйек, 2015 жыл

№ 15 ЖЖБМ _____

Биология пәнінің мұғалімі, (қолы)

педагогикалық ғылымдар кандидаты

Зерттеу жобасын көпшілік алдында қорғау қалай өтеді

Зерттеу жобасын қорғау бірнеше кезеңді өтеді. Көлемді сүлбасы мынадай:

1-кезең. Конференция қатысушыларын тіркеу.

2-кезең. Конференцияның салтанатты ашылуы.

3-кезең. Пән секцияларының жұмысы.

4-кезең. Үзіліс.

5-кезең. Секция жұмысын қорытындылау.

6-кезең. Конференция жұмысын қорытындылау, жеңімпаздарды марапаттау.

Оқушылардың зерттеу жобаларын қорғау пән секцияларында жүргізіледі. Баяндамашының әр уақытта сөйлеуге дайындалуға: презентацияны қосуға, демонстрациялық материалдарды және т.с.с орналастыруға уақыты болады. Мұғалым (ғылыми жетекші) тек осы кезеңде ғана өз оқушысына көмектесе алады. Бұдан әрі – жоба авторының дербес жұмысы басталады: сөйлеу, жюри мүшелері мен секция тыңдаушыларының сұрақтарына жауап беру. Сұрақтар әртүрлі болуы мүмкін, және баяндамашы толқығанынан оларға жауап бере алмай қалуы да мүмкін, осындай жобаны қорғау кезіндегі қиын жағдайда тек дау, пікірталас пен пікірсайыс туралы білім ғана көмектесе алады.

Зерттеу жобасының авторын пікірталас пен пікірсайысқа дайындау

Зертту жобасын қорғау барысында тыңдаушыларда сөйлеушіге қоятын сұрақтары пайда болуы мүмкін. Оқушылар кейде, сұрақтарды сөйлеп түрған адамды «құлату» үшін, баяндама

үшін бағаны төмендету үшін қояды, деп ойлайды. Ал іс жүзінде олай емес. Сұрақтар баяндама мазмұны қызықтырғанда, ол туралы көбірек білгісі келгенде, қандай да болмасын ережелерді анықтағысы келгенде, өз білімін кеңейту ниеті пайда болған кезде туындайды. Жюри мүшелері, егер баяндамашы бір жерде қателесіп кеткенде немесе нақтыламаған жағдайда, баяндама үшін бағаны көтеру үшін сұрақтар қояды.

Сұрақтарға жауап беру кезінде баяндамашы келесі ұсыныстарды сақтағаны дұрыс:

1. Сұрақты мұқият тыңдап алу керек.
2. Егер қажет болса – сұрақты жазып алу керек. Егер бір емес, бірнеше сұрақ қойған кезде, жазба көмектеседі.
3. Егер сұрақты түсінбей қалсаңыз - қайтадан сұрау керек немесе сізге қойылған сұрақ бойынша өз нұсқаңызды ұсыныңыз.
4. Сұрақ қойған адамға құрмет көрсете отырып, еркін жауап беру керек. ҚОйылған сұрақ үшін рахмет айтудың керегі жоқ.
5. Егер сізден сұрап тұрған нәрсе туралы сіз айтып кеткен болсаңыз да, қайтадан айтып беріңіз. «Мен ол туралы өз баяндамамда айтқанмын»,- деп айтуға болмайды.
6. Егер сұраққа нақты жауапты ұмытып қалсаңыз, оны жоба мәтінінен тауып алып, оқып беріңіз. Сұрақтарға жауап беру барысында пайдалануға болатын алдын ала дайындап алған сөздік үлкен көмек көрсетеді. Сөздікті зерттеу жобасының мәтініндегі «Қосымшалар» бөліміне енгізуге болады.
7. Егер жауаптың дұрыстығына күмәнденетін болсаңыз, «....солай деп болжауға болады, деп ойлаймын» деген сөйлемді пайдаланыңыз.
8. Егер сізге жоба тақырыбынан тыс сұрақ қойылса, ол сұрақ осы зерттеу мәніне кірмейді, деп айтып, жауап бермеуге болады. Бірақ, егер сіз жауабын біліп тұрсаңыз немесе болжап тұрсаңыз – жауап беріңіз.
9. Егер сіз мүлде жауабын білмесеңіз, тіпті ойыңызға ештеңе түспей тұрса , - онда жаман, бірақ бәрібір де жауап беру керек. Бірақ жауабын білмеймін, деп айтпаңыз. Осы сұрақты сіз кейінгі зерттеулерде қарасытамын деп, ойлайтыныңызды айтыңыз.

Оқушылырды зерттеу жобасын қорғауға дайындау барысында ***пікірсайыс*** пен ***пікір-талас*** туралы білім маңызды көмек көрсетеді. Әдетте көбіне сұрақтарды даудың осы түрлері тұрғысынан қояды ғой.

Пікірталас пен пікірсайыс арасындағы қағидатты айырмашылық олардың мақсатында. *Пікірталас* мақсаты – оған қатысушылардың белгілі бір деңгейде келісімге келуі. *Пікірсайыс* мақсаты – қатысушылардың бір тарабының екінші тарапты жеңуі, өз көзқарасын бекіту. Пікірталас пен пікірсайыс қатысушыларын да әртүрлі атайды: пікірсайыстағы қарама-қарсы тарапты қарсылас деп, ал пікірталас кезіндегі қарама-қарсы тарапты – оппонент деп атайды. Пікірталас пен пікірсайыс барысында келесі дәлердерге жол берілмейді (А.А.Ивин бойынша, 1990):

- Көпшіліккедәлел – тыңдаушылар пікіріне, сезімдері мен көңіл-күйіне сүйену.
- Түлғаға дәлел – қарсыласты күлкілі етіп көрсететін, оның ақыл қабілеттеріне күмән тудыратын, оның ойларына деген сенімді жоғалтқызатын нақты немесе ойдан шығарылған кемшіліктерді жабыстыру.
- Бұқараға дәлел – адамдардың ұлттық немесе нәсілдік нанымдарын, жалған уәделер және т.с.с. пайдалана отырып, көпшілікті толқытуға тырысу. Осы дәлелді демагогия деп те атайды.
- Адамға дәлел – өз позициясына қолдау көрсету үшін қарсы тарап дауда алдыға қойған немесе ол қабылдаған ережелерде туындайтын негіздерді мысалға алу.
- Мансапқұмарлыққа дәлел – комплимент оны толқытады, қарсылас жіпсіп, икемдірек болады, деген оймен оны дау барысында артық мақтау.
- Тартыншақтық немесе беделге дәлел – өз пікірлері мен идеяларын қолдау үшін, тіпті оның ойынша, олар дұрыс болмаса да, қарсылас дауласа алмайтын адамдар атына жүгіну.
- Дене күшіне дәлел («таяққа») – жағымсыз салдарлармен қорқыту, атап айтқанда, күш қолданумен қорқыту немесе қандай да болмасын мәжбүрлеу құралдарын тікелей қолдану,

- Білімсіздікке дәлел – хабарсыздыққа сілтеме жасау, тіпті кейде дау мәніне қатысты сұрақтарда қарсыластың білімсіздігі; дауласып отырғандардың білмейтін және тексеру мүмкін емес деректерді еске салу.
- Аяушылыққа дәлел – келесі тарапты аяушылыққа және тілектестікке итермелеу.

Көпшілік алдында қорғауға дайындау

Көптеген оқушылар үшін биологиядан зерттеу жобасын қорғау олардың өмірінде бірінші рет болуы мүмкін. Мұғалымның өте маңызды міндеті – баланы осы шараға дайындау. Арнайы сабақ өтуге болады, оның барысында қорғау қалай өтеді, жемісті қорғау үшін не қажет екендігі туралы айтып беру керек.Ол үшін осы дәріс материалдарын қолдануға болады.

Әр сөйлеушіні жеке тыңдауды, қорғау репетициясын өткізуді ұсынамын – ол жобаны қорғау барысында көптеген қиындықтан оңай өтуге көмектеседі.

Зерттеу жобасын бұқаралық қорғауға дайындау барысында, әсіресе, егер осы шара бала оқитын мектептен тыс өтетін болса, тәрбие сипатындағы кейбір сұрақтарға: сыртқы бейне, тәртіп сақтау, аудиториядағы тәртіп және т.б. назар аудару керек.

Егер мұғалім пікір жазу барысында грамматикалық қателіктерді, биологиялық дәл еместікті, жобаны қорғағанға дейін тез түзетуге болатын басқа да кемшіліктерді байқап қалса, онда осындау ескертулерді авторға ауызша айтып, оларды түзетуге, мүмкіндік беріп, содан кейін түзетілген нұсқаны тексеру керек. Егер оқушы сәйкес түзетулер енгізсе, пікірдің соңғы нұсқасында ол туралы айтып қажеті жоқ.

Баяндама мәтінін дайындау

Сөз мәтінін дайындау барысында, баяндама анық, нақты және иллюстрациялы болу керек екенін естен шығармау керек. Баяндамашы өз баяндамасын оқуға құқылы, бірақ, анда-санда мәтінге қарап қойып, әңгімелеп берген дұрысырақ. Баяндамашы регламенттен аспау керек. Әдетте сөз сөйлеу үшін 5 минут және баяндамашыға сұрақ қою үшін бірнеше минут беріледі.

Бяандама мәтінінде келесілер міндетті түрде болу керек:

1. Тыңдаушыларды қарату (мысалы, «Құрметті жюри мүшелері мен конференцияға қатысушылар!»).
2. Зерттеу тақырыбы туралы ақпарат (Сіздердің назарларыңызға «Жәндіктер метаиħморфозасының негізі ретіндегі биохимиялық үрдістер» зерттеу жобасын ұсынамын).
3. Зерттеу өзектілігі, проблемасы, гипотезасы туралы ақпарат.
4. Зерттеу барысы, оның өте жарқын мезеттері, жобадағы ең қызыты мәселелр туралы қысқа баяндау.
5. Зерттеу авторы жасаған қорытындылар.
6. Болашақ зерттеулер перспективасы.
7. Сөзді аяқтау («Тыңдағандарыңызға рахмет» немесе «Назар қойып тыңдағандарыңызға рахмет»). Бұқаралық қорғау кезінде автордың өзінің: «Мен болдым, маған сұрақтарыңыз бар ма?» - деп сұрақ талап етуіне болмайды. Сұрақ қою туралы ұсынысты шараның жүргізушісі жасайды.

Сөз сөйлеу барысында жоба авторы өзі жасаған презентацияны өзі көрсете отырып, баяндаманы толықтырғаны дұрыс. Сөз сөйлеп тұрған оқушыға көмектесу үшін мұғалімнің, ата-анасының немесе басқа оқушылардың презентацияны көрсеткені дұрыс емес, одан аулақ болған жөн.

Компьютерлік презентация дайындау.

Барлық дерлік балалардың ғылыми-практикалық конференциясының регламенті компью-терлік презентацияның болуын қарастырады. Баяндамаға шамамен 5 минут берілетіндіктен, презентацияда слайдтар көп болмау керек, 5-7 әбден жеткілікті. Слайдтарға титул парағын, зерттеудің бірнеше әдіснамалық сипаттамаларын, суреттерді, фотографияларды, сұлбаларды, диаграммаларды, қорытындыларды, болашақ зерттеулер перспективасын орналастыруға болады. «Назар қойғандарыңызға рахмет!» деген слайд міндетті емес.

Автор мен ғылыми жетекші фотографияларын басқа жағдайлар үшін қалдырған дұрыс. Егер музыка зерттеу тақырыбына байланысты болса, мысалы, музыканың адам психологиясына әсері деген сияқты тақырып болса, музыкалық қолдау көрсетуге болады.

Презентация слайдтары мазмұнының үлгілік нүсқалары келесідей болуы мүмкін:

№ 1 слайд. Титул парағы (тақырыбы, авторы, мектебі, сыныбы, ғылыми жетекшісі, жоба орындалған жыл).

№ 2 слайд. Зерттеу проблемасы, мақсаты, гипотезасы.

№ 3 слайд. Мәселе теориясы (иллюстрациялық материал, мысалы, жетекші ұғым, негізгі сұлба, негізгі теория, идея және т.с.с.).

№ 4 слайд. Зерттеудің практикалық бөлігі (иллюстрациялық материал: қорытынды кесте, сұлба, модель, график, диаграмма және т.с.с.).

№ 5 слайд. Жаңашылдығы (автор зерттеу жүргізе отырып, қандай жаңалықты білді).

№ 6 слайд. Қорытынды / қорытындылар.

№ 7 слайд. Болашақ зерттеулер перспективасы.

Зерттеу жобасын қорғау барысында бала толқығанынан презентацияны ұмытып кетіп, баяндаманы оқып, біткенде ғана презентацияны қоспағаны есіне түсетін жағдайлар болады. Бұл жағдайда: баяндаманы толығымен оқып бітіріп: «Енді баяндаманы слайд арқылы көрсетіп шығайын», - деп айту керек. Бұл ретте зерттеудің негізгі мазмұнын ашатын слайдтарға тоқтау керек.

Өз баяндамасын слайд бойынша оқыған дұрыс емес. Сөздің бүкіл мәтіні слайдта көрсетілсе, ол жұмыстың жалпы бағасын төмендетеді, барлығы оқи алады, онда сөйлеудің қандай қажеттілігі бар, деген ой туындайды.

Слайдтардың қайда көрсетілетініне – балалардың ғылыми-практикалық конференциясында көрсетілетініне байланысты рәсімдеу керек. Слайдтарды қатаң тәртіпте рәсімдеу керек (ешқандай гүлдер, көбелектер және т.с.с.) болмау керек. Слайдтар үшін тон биязы болу керек, ал шрифт түсі қара немесе фонға байланысты қоңыр болу керек. Қатты бұлыңғыр, пастельді түстер, әсіресе ашық күнді ауа-райында немесе қараңғылату нашар болған кезде, тыңдаушыларға онша көрінбейтінін естен шығармау керек. Өте біріне-бірі қарсы түстер (көк фондағы сары әріптер) көзді шаршатады. Ал рәсімделген слайдтар тіпті қызықтырмайды. Анимация әсерлерін тек ол қажет болса ғана пайдалану керек. Сонымен оқушыларды ғылыми жобаны талапқа сәйкес қорғауға үйрету ұстаздардың міндеті. Жаңашыл жастардың ғылыми жұмыстарға баулу арқылы,болашақ мамандығын таңдауға көмегін тигізеді.

Каупенбаева Р.Б., **Ахметова М.А.**

ОСОБЕННОСТИ НЕПРЕРЫВНОЙ МНОГОУРОВНЕВОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В ЕДИНОМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ «ШКОЛА-КОЛЛЕДЖ-ВУЗ»

Для современного специалиста характерна неспособность эффективно выполнять свои профессиональные функции вследствие быстрого устаревания приобретенных профессиональных и общекультурных знаний. В этих условиях традиционное образование, предполагавшее получение общих и профессиональных знаний в течение определенного периода обучения, сменяется непрерывным образованием, обеспечивающим приобретение знаний в течение всей социально активной жизни.

Непрерывное образование - это деятельность человека, ориентированная на приобретение знаний, развитие всех его сторон и способностей, включая формирование умения учиться и подготовку к исполнению разнообразных социальных и профессиональных обязанностей, а также к участию в развитии общества.

Непрерывное профессиональное образование является основой развития общества и экономики, оно направлено на достижение всеобщей социализации и профессионализации, на удовлетворение потребностей личности в дифференцированных образовательных услугах, что определяет его приоритетность на современном этапе развития общества.

В свою очередь, непрерывное образование привело к изменению роли образования в современном мире. Оно сделало необходимым переосмысление традиционных фундаментальных педагогических представлений. Непрерывное образование отчетливо выявило несводимость образования к обычному традиционному обучению, ибо оно не может осуществляться посредством существующих традиционных подходов к образованию. Соединение личностно - ориентированной педагогики с непрерывным образованием определило основу развития непрерывного личностно-ориентированного образования.

Толчком для создания теории непрерывного образования, явилась глобальная концепция "единства мира", согласно которой все структурные части человеческой цивилизации взаимосвязаны и взаимообусловлены. При этом человек является главной ценностью и точкой преломления всех процессов, происходящих в современном мире.

Непрерывное образование теряет свою обязательность и всеобщность, свойственное традиционному образованию, и обретает черты процесса, обслуживающего образовательные потребности личности. Образование приобретает персонифицированный, личностно - ориентированный характер. Непрерывное образование предполагает существенное изменение роли педагога. Взаимодействие педагога и обучаемого носит иной характер. Педагогу в основном отводится роль координатора и наставника в этом процессе.

Обучающийся становится основным субъектом образовательного процесса - сам определяет, какая информация необходима для решения его жизненных задач и жизненных проектов, где и как ее получить. Тем самым формирование личности, ее ценностных отношений и ориентаций происходит совершенно на иной основе, на других принципиальных позициях в отличие от традиционного образования. Более того, ценностно-смысловое отношение обучающегося к образованию определяется самой сущностью непрерывного образования. Здесь основным элементом учебного процесса становится не только знание, но и информация.

Итак, имеем две существенно разные модели образования: конечное образование, основанное на принципах просвещения и обучения, - таково образование, обслуживающее социальную потребность распространения знаний, сохранения и воспроизводства культуры; непрерывное образование, в основе которого лежит принцип информирования, - таково образование, содержание которого определяется потребностью обучающегося в знаниях и информации, необходимых для решения его личностно - значимых задач. Оба вида образования не исключают, но дополняют друг друга.

Так как непрерывное образование - это учебный комплекс, действующий на основе интеграции дошкольного, школьного, послешкольного звеньев образования, то будучи гибкой открытой системой, она представляет возможность подключиться обучающемуся для приобретения необходимых ему знаний. Непрерывное образование - фундаментальный принцип построения новой модели образования.

Система непрерывного образования к тому же является более экономной по сравнению с существующими локальными образовательными структурами за счет сокращения расходов и сроков на подготовку специалистов со средним и высшим профессиональным образованием. Кроме того, имеет невиданные возможности и преимущества для развития, самосовершенствования и получения полноценного образования каждой личностью в современных условиях информационного общества независимо от территориального проживания и социально - экономических условий. Итак, непрерывное образование отличается масштабностью и доступностью к образованию широкой массы населения страны.

В современных условиях социально - экономического развития общества совершенствование системы непрерывного образования должно стать одним из главных направлений в модернизации образования.

Как показывает реальная действительность, успешная реализация непрерывного многоуровневого образования происходит посредством образовательных комплексов как "школа-колледж-вуз" или "школа-вуз", ибо в них созданы социально-организационные и психолого - педагогические условия обеспечения этого процесса.

Однако рассматриваемые педагогические комплексы, имея общие цели, задачи и стратегию развития, в то же время имеют принципиальные отличия в реализации миссии непрерывного многоуровнего образования, которые непременно вносят свои особенности в

этот процесс. Поэтому остановимся на характерных особенностях реализации непрерывного многоуровнего образования в системе "школа-колледж-вуз". Здесь центральное место занимает среднее профессиональное образование. В данной системе происходит более эластично смена уровней образования на стыке "школа" и "колледж", чем на стыке "школа" и "вуз", ибо эти уровни очень близки по методам организации процесса обучения, использования педагогических инноваций и технологий, по сложности образовательных программ и профессиональной компетентности педагогических кадров. То есть обеспечивается надежно принцип преемственности в образовании, а также реализуются наиболее полно и в кратчайшие сроки адаптивные возможности учащихся. Этим позитивным ресурсом следует непременно воспользоваться в процессе многоуровневой подготовки специалистов. Профессиональное становление обучающихся должно подкрепляться развитием их творческого потенциала на основе широкого привлечения к поисково-исследовательской работе. Это обеспечит опережающее формирование профессиональной готовности студента на следующей ступени образования. Более того, необходима реализация принципа фундаментализации образования, которая позволит приобрести обучающимся фундаментальные теоретические знания для дальнейшего профессионального развития и самосовершенствования.

Согласно современным концепциям образование является фундаментальным, если оно представляет собой процесс нелинейного взаимодействия человека с интеллектуальной средой, при котором личность воспринимает ее для обогащения собственного внутреннего мира и благодаря этому созревает для умножения потенциала самой среды.

Фундаментальное образование реализует единство онтологического и гносеологического аспектов учебной деятельности. Онтологический аспект связан с познанием окружающего мира, гносеологический - с освоением методологии и приобретением навыков познания.

В процессе многоуровневой подготовки специалистов существенную роль играет междисциплинарный подход к образованию, способствующий формированию системных и обобщенных фундаментальных знаний, необходимых для дальнейшего профессионального развития и самосовершенствования. Характерной особенностью ступени "колледж" является то, что на этом этапе имеются потенциальные возможности и ресурсы для успешного формирования у студентов профессионально значимых личностных качеств.

Основные действия и усилия педагогических кадров на ступени "колледж" направлены на формирование личности специалиста, на развитие его профессионального, нравственного и творческого потенциала. Однако, на этой ступени не всегда возможна эффективная подготовка студентов к обучению в вузе, особенно по ускоренной форме подготовки специалистов. Во-первых, это связано с недостаточной готовностью педагогических кадров обеспечивать преемственность в образовании на следующей ступени. Во-вторых, образовательные программы и учебные планы ступеней "колледж" и "вуз" разработаны без должного учета преемственных связей. В-третьих, колледжи в целом имеют слабую оснащенность материально-технической и лабораторной базы, что отражается негативно на обеспечение преемственности в образовании при изучении специальных дисциплин. В-четвертых, определенное отрицательное воздействие оказывает и среда обучения. В-пятых, уровень фундаментальной подготовки в колледжах значительно отличается от вузовского по многим позициям. Для устранения выявленных недостатков и несоответствий необходимо привести в определенное соответствие государственные образовательные программы дисциплин и учебные планы, тем самым, обеспечивая, прежде всего, преемственность в образовании на стыке "колледж - вуз". Эта проблема является многоплановой, ее решение требует глубокого изучения и сравнительного анализа образовательной ситуации на стыке "колледж" и "вуз". В то же время большинство из этих проблем автоматически снимаются в едином образовательном пространстве "школа-колледж-вуз" в силу активного взаимодействия и интеграции уровней профессионального образования.

Безусловно, дальнейшее продолжение учебы в вузе, начиная с первого курса, обеспечивает выпускнику среднего профессионального учреждения высокую готовность к профессиональному становлению. Как показывает педагогическая действительность, образовательная система "школа-колледж-вуз" способна обеспечивать более высокую профессиональную готовность специалистов по сравнению с образовательным комплексом "школа - вуз", их отличает мобильность и гибкость в условиях реального производства.

Обладают высокими адаптивными возможностями к быстро изменяющимся условиям рынка труда и могут уступать специалистам, подготовленным в системе "школа-вуз", только в области фундаментальных знаний, что подтверждается экспериментальными исследованиями. Они более подготовлены к управленческой деятельности. Со временем в реальных производственных отношениях специалисты, подготовленные в образовательных комплексах "школа-колледж-вуз" и "школа-вуз", постепенно выравниваются.

Современная система непрерывного образования характеризуется открытостью, многоступенчатостью, многоуровневостью, многофункциональностью, гибкостью, динамичностью. Истоки концепции непрерывного образования представлены во взглядах Аристотеля, Сократа, Платона, которые связывали их с достижением полноты человеческого развития. Система непрерывного образования несет в себе такие интегративные качества, как целостность, преемственность, гибкость, динамичность, адаптивность, и, в отличие от традиционной системы образования, ориентируется на цельное развитие человека как личности на протяжении всей жизни, помогает адаптироваться в быстроменяющемся мире, дает возможности для саморазвития. Содержание образования ориентировано на опережающее отражение проблем развития общества и предполагает преемственность на всех этапах. Помимо самих знаний, умений и навыков, в содержание образования входит активная подготовка к самосовершенствованию и приобретению личного опыта. Учащийся, обучающийся и студент – субъект учебного процесса, педагог – организатор учебы. Как правило, основными уровнями непрерывного профессионального образования в Казахстане следует считать школу, колледж, вуз, послевузовское образовательное учреждение. Процесс преемственности при этом следует анализировать в горизонтальной плоскости. В этой связи встает вопрос моделирования как сосуществования и сотрудничества образовательных учреждений разного уровня, так и моделирования подготовки специалиста в условиях непрерывного образования.

Формирование творческой личности - главная миссия непрерывного образования. Ее решение приближает к стратегической цели - подготовке конкурентоспособного специалиста на современном рынке труда.

Наиболее эффективным и результативным условием развития творческих способностей является научно-исследовательская работа. Анализ накопленного в этом направлении опыта, современные требования общества к подготовке специалиста ставят на повестку дня необходимость разработки научно - обоснованной стратегии и методики организации поисково - исследовательской работы студентов в образовательных комплексах. В этом видится перспективы и ресурсы формирования высокой профессиональной готовности выпускников в едином педагогическом пространстве "Школа-колледж-вуз".

Список литературы

1.Ильин Г. От педагогической парадигмы к образовательной // Высшее образование в России. - М., 2000. -№1. -С. 64-69.

2.Ильмушкин Г.М. Концепция единого педагогического пространства в системе "Школа-колледж-вуз" в малых и средних городах России: Монография. - Самара: Изд-во Самар. ГПУ, 2001. -144 с.

3. Фомин Н.В. Теоретическая модель конкурентоспособного специалиста. Инновации в образовании 2004 г. № 3 С. 74-82.

Нурканова Р.О., Аппакова М.Н.

РАЗВИТИЕ КОЛЛЕДЖА В СИСТЕМЕ НЕПРЕРЫВНОГО ЦИКЛА ОБУЧЕНИЯ «ШКОЛА-КОЛЛЕДЖ УНИВЕРСИТЕТ» В КАЗНУ ИМ. АЛЬ-ФАРАБИ

На современном этапе развитие технического и профессионального образования (далее ТИПО) происходит под влиянием коренных изменений в Казахстане, связанных с формированием гражданского общества, с увеличением рыночного сектора экономики, с процессами регионализации, с изменениями в сфере занятости, с возросшим спросом на рабочую силу.

В ежегодных **Посланиях Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева народу Казахстана** большое внимание уделяется формированию «ядра национальной системы» дуального, технического и профессионального образования. В перспективе, предлагается предусмотреть переход на гарантирование государством получения молодыми людьми технического образования.

Традиционная система ТИПО имела ряд таких характерных недостатков, как:

✓ разрыв между теоретической и практической подготовкой студентов;

✓ «поэлементное» научение, рассмотрение студента как объекта, а не как субъекта личностного и профессионального развития и др.

Однако в последние десятилетия началось активное переосмысление роли и значения ТИПО, специфики реализуемых образовательных программ, своеобразия подготовки специалистов, необходимости сближения со структурами высшего образования.

В связи с этим наметилась тенденция включения многих учреждений ТИПО в образовательный комплекс «колледж – вуз» и рассмотрения их в качестве одной из ступеней непрерывного профессионального образования.

Сегодня в нашей стране многие вузы ищут и реализуют модели непрерывного образования. Непрерывное образование из разряда модных течений переходит в разряд остро-необходимых. Логика непрерывного образования должна заключаться в предоставлении обучающемуся такого базового общего и профессионального образования соответствующего уровня, который позволило бы ему постоянно совершенствовать свой профессиональный уровень в соответствии со своими потребностями и потребностями общества.

Основная идея непрерывного образования заключена в формуле «Образование через всю жизнь», взамен существующей формулы «Образование на всю жизнь».

Формирование творческой личности - главная миссия непрерывного образования. Ее решение приближает к стратегической цели - подготовке конкурентоспособного специалиста на современном рынке труда.

Современная система непрерывного образования – это динамично развивающаяся система, которую отличают открытость, многоступенчатость, многоуровневость, много-функциональность и гибкость.

Выделим необходимые условия обеспечения непрерывного образования в системе "школа-колледж-университет":

- финансово-экономическая поддержка и стимулирование;
- формирование позитивной мотивационно-познавательной сферы;
- создание материально-технической и лабораторно-экспериментальной базы;
- профессиональная компетентность педагогических кадров, способных реализовать творческое развитие личности на основе сближения учебного и научно-исследовательского процессов;
- субъектами образовательной деятельности приняты идеи гуманистической направленности и поисково-исследовательской ориентации образовательного процесса;
- обеспечение преемственности в образовании;
- осознание субъектами образовательной деятельности профессиональной направленности процесса обучения и обществом необходимости широкого развития непрерывного образования;
- реализация основных педагогических принципов (системность, обобщение и уплотнение знаний);
- деятельностный подход к профессиональному образованию;
- интеграция в мировую образовательную систему.

В КазНУ имени аль-Фараби (далее КазНУ) созданы организационная система, которая призвана аккумулировать образовательные услуги и обеспечить взаимосвязь и преемственность учебных программ различного уровня.

Непрерывное образование в условиях колледжа КазНУ имени аль-Фараби рассматривается как преемственность всех структурных элементов системы образования, взаимодействие различных форм и типов обучения, направленного на целостное развитие личности. Колледж существует как тип интегрированного образовательного учреждения. Концепция развития колледжа отражает новые модели и механизмы управления колледжем,

которые опираются на современную правовую базу и обеспечивают освоение новых форм обучения. Основными задачами являются: совершенствование нормативно-правовой базы в области непрерывного образования в условиях колледжа; укрепление и модернизация материально-технической базы и инфраструктуры колледжа; разработка образовательных программ, учебных планов и учебно-методических материалов; налаживание деловых связей с колледжами и другими образовательными учреждениями г.Алматы; обеспечение преемственности содержания профессионального образования, средств, форм, и методов обучения на всех уровнях и ступенях образовательного процесса.

Роль деятельности колледжа в концепции по осуществлению непрерывного цикла обучения - «школа-колледж-университет» - соответствовать требованиям рынка труда квалифицированных специалистов по тем профессиям и специльностям, которые нужны работадателю.

Главной задачей развития колледжа КазНУ является подготовка высококвалифицированных кадров соответствующего уровня и профиля конкурентоспособных на региональном рынке труда компетентных, ответственных, социально активных, готовых к профессиональному росту.

В целом включение колледжа в систему непрерывного профессионального образования приводит к поиску и внедрению в образовательный процесс модели деятельности, личностно и профессионально развивающих технологий, работающих на формирование профессионала нового типа. Реализация личностно развивающего подхода предполагает также создание условий для развития субъектов образовательного процесса, среди которых значимое место занимают психологический комфорт и социальная защищенность, внедрение современных психолого-педагогических технологий развития личности. Такая система позволит построить образовательную траекторию, соответствующую возможностям, желаниям и способностям студентов.

Непрерывное образование - это процесс роста образовательного (общего и профессионального) потенциала личности в течение жизни, организационно обеспеченный системой государственных и общественных институтов и соответствующий потребностям личности и общества. Цель непрерывного образования - целостное развитие человека как личности на протяжении всей его жизни, повышение возможностей его трудовой и социальной адаптации в быстро меняющемся мире, развитие способностей обучающегося, его стремлений и возможностей.

Таким образом, необходимость видоизменения существующей схемы непрерывного образования за счет инкорпорирования нового субъекта – среднего специального учебного заведения – является очевидной. Исходя из этого, система непрерывного образования представляет собой следующую последовательность: школа – среднее профессиональное учебное заведение – вуз – послевузовское обучение.

Сегодня, многие учреждения реализуют образовательные программы по принципу преемственности различных уровней образования.

Интеграция образовательных программ ТИПО и высшего профессионального образования имеет свои преимущества.

Во-первых, еще при поступлении в колледж абитуриенты, имеющие основное общее образование, оценивают преимущества системы многоуровневой подготовки кадров. Так, среди основных мотивов поступления в колледж они выделяют возможность продолжения обучения в вузе, стремление к более ранней профессионализации.

Во-вторых, многоуровневая подготовка кадров позволяет обучающемуся усвоить тот объем знаний, на который он способен.

В-третьих, у выпускников появляется возможность результативного завершения образования на каждом уровне для тех, кто не готов пока получить образованнее более высокого уровня. Модель непрерывного образования является открытой и позволяет выпускнику вернуться в обучение на следующий уровень после работы на производстве.

В-четвертых, для региона возникает возможность получения специалиста за короткие сроки, с требуемыми квалификационными параметрами.

В-пятых, для рынка труда - новые связи профессионального образования с потребностями рынка труда;

Тем самым можно отметить, что осуществление непрерывного образования является одной из важнейших и успешных инноваций в образовательном пространстве региона, которая дает возможность обучающемуся самостоятельно выбирать траекторию движения, а университетскому комплексу обеспечивать высокий профессиональный уровень подготовки специалистов и формирование востребованных обществом гражданских и нравственных качеств личности.

Колледж Каз НУ имени аль-Фараби с 1 сентября 2015 года согласно приказа № 139 от 27.03.2015 г. МОН РК «Об утверждении Правил разработки, апробации и внедрения образовательных учебных прогамм, реализуемых в режиме эксперимента в организациях образования» и № 457 от 14.07.2015 г. «О проведении в высших учебных заведениях эксперимента по внедрению экспериментальных образовательных программ» начал осуществлять свою деятельность как экспериментальная площадка по разработке и реализации инновационных образовательных программ по специальностям «Правоведение», «Финансы», «Переводческое дело».

Составление **учебных планов** по экспериментальным образовательным программам изменили полностью содержания типовых учебных и учебных планов. Учебные планы разрабатывались в трех формах:

1. академический календарь;
2. основные учебные планы (далее - ОУП);
3. рабочие учебные планы (далее - РУП).

На базе колледжа мы уже с этого года внедряем дуальную систему обучения по всем специальностям. Получены лицензии по двум техническим специальностям: "Информационные системы", "Вычислительная техника и программное обеспечение", позволяющие совместно с механико-математическим факультетом КазНУ внедрить экспериментальные образовательные программы прикладного бакалавриата по ИКТ специальности в систему непрерывного образования «колледж-университет».

Колледж КазНУ имени аль-Фараби с 2015 года начал вести подготовку специалистов по кредитной системе обучения. В связи с этим, колледж полностью реформировал учебный процесс, обеспечив его новой планирующей и регламентирующей документацией. В частности, в учебных планах введена система обязательных и элективных дисциплин. Элективные дисциплины составляют более 40% от всего объема дисциплин, входящих в учебные планы. Новые экспериментальные учебные планы интегрированы с учебными планами КазНУ (бакалавриат), с целью реализации эксперимента по внедрению экспериментальных образовательных программ.

Интеграция вузовского компонента в программу колледжа направлена:

- на обеспечение преемственности содержания технического и профессионального образования и высшего образования (бакалавриата);
- на устранение дублирования курсов некоторых дисциплин на 1-3 курсах бакалавриата;
- на усиление содержания образования по базовым и профилирующим дисциплинам бакалавриата за счет уменьшения доли цикла общеобразовательных дисциплин (ООД).

К примеру, при составлении экспериментальных учебных планов специальности «Правоведение» уже на 1-м курсе мы ввели 3 специальные дисциплины, которые ранее, в линейных планах изучались на 2-3 курсах: История государства и права, Теория государства и права, Правоохранительные органы. Причем, количество кредитов на изучение дисциплин совпадает с количеством кредитов Учебного плана университета. Таким образом, в будущем, выпускникам колледжа, продолжающим обучение в КазНУ будет идти перезачет этих дисциплин.

1 кредит в системе колледжа равен 1 академическому часу аудиторной работы обучающихся в неделю на протяжении 15 недель (семестра), сопровождаемому 2 часами самостоятельной работы студента (СРС). Таким образом трудоемкость кредита подразумевает 45 академических часов работы (15 часов в аудитории, 30 часов - СРС).

Учебный процесс с использованием кредитной системы обучения организован в следующих формах: аудиторные занятия (лекции, практические занятия), лабораторные занятия, студийные занятия. Один раз в неделю студенты обучаются на факультетах КазНУ, а

именно спец.предметы изучают в специализированных кабинетах юридического, экономического, филологического факультетов.

В условиях кредитной технологии обучения обучающимся для полноценного осовоения образовательной программы выполняется большой объем самостоятельной работы, которая подразделяется на две части: на самостоятельную работу, которая выполняется под руководством мастера, (преподавателя) (СРСМ), и на ту часть, которая выполняется полностью самостоятельно. СРСМ, СРСП позволяет студенту получить индивидуальную консультацию по материалу аудиторных занятий, по содержанию дополнительных тем СРС, а также для выполнения курсовых проектов, расчетно-графических и контрольных работ непосредственно на предприятии.

С этого учебного года колледж внедряет дуальное обучение, при котором теоретическая часть подготовки проходит на базе образовательной организации, а практическая – на рабочем месте. Уже с первого семестра 1 курса студенты в первой половине дня обучаются в колледже, во второй половине дня обучение проходит на предприятии.

Дуальная система профессионального образования на сегодня признана как наиболее распространенная и признанная форма подготовки кадров в мире.

Одновременно с учебой учащиеся осваивают избранную профессию непосредственно на производстве, то есть учатся сразу в двух местах - в колледже и на предприятии.

Для развития системы образования колледжа в дуальном формате решаются следующие задачи:

- определен перечень специальностей, по которым возможно применение дуальной системы обучения;
- разработаны рекомендации для предприятий по внедрению дуальной модели обучения;
- обеспечено создание или выделение на предприятиях ученических мест, учебных полигонов и мастерских для обучения по дуальной системе.

Необходимо было нам определить перечень базовых предприятий, готовых стать партнерами по внедрению дуальной модели образования. По специальностям «Правоведение», «Финансы», «Переводческое дело» заключены договора с Департаментом юстиции г. Алматы, Медеуским районным судом, Сбербанком России, компанией Макмиллан, Интерпресс, переводческими бюро.

Таким образом, к числу инновационных тенденций в развитии сферы ТИПО, касающихся, в частности, колледжей, можно отнести внедрение идеи непрерывности образования, которая предполагает сохранение преемственности различных ступеней образования и поэтапное движение личности в образовательном пространстве. Идея непрерывности в образовании позволяет продвигаться по ступеням образования, на каждой из которых решается специфический комплекс образовательных задач, необходимых для профессионального и личностного роста участников этого процесса.

Жанисов А.Т.

ИНТЕГРИРОВАННАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПРОГРАММА НАЗАРБАЕВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ШКОЛ: СОДЕРЖАНИЕ И ОПЫТ РЕАЛИЗАЦИИ

В настоящее время существующее содержание среднего образования и практика обучения в недостаточной степени способствует формированию у учащихся функциональной грамотности (навыков применения знаний для решения учебных и практических задач). Учащиеся, в большинстве своем, «знают-умеют-применяют» по образцу, по аналогии, на частично продуктивном уровне.Эксперты ОЭСР отмечают, что: «Обучение в средних школах Казахстана не достаточно эффективно. Система общего среднего образования в Казахстане в достаточной степени эффективна в распространении теоретических знаний и развитии среди учащихся навыков запоминания, распознавания и нахождения информации. Но данная система сравнительно слаба в развитии и практическом применении среди учащихся навыков

мышления более высокого уровня, таких как практическое применение математических знаний и развитие математического мышления, либо анализ и оценка текста в процессе чтения» (ОЭСР, Обзор среднего образования в Казахстане, 2014).

В Назарбаев Интеллектуальных школах обучение реализуется по собственной Интегрированной образовательной программе естественно-математического направления(далее – ИОП), которая была разработана на основе исследования и анализа казахстанского и международного опыта, а также при содействии Международного Экзаменационного Совета Кембриджа.

ИОП разработана на основе интеграции двух подходов: ценностно-ориентированного и деятельностного.

Ценностно-ориентированный подход лежит в основе определения базовых ценностей, уточнении способностей, важных для учащихся, определения перечня навыков широкого спектра как результатов на «выходе» из школы. Ценностно-ориентированный подход ориентирует содержание среднего образования и организацию процесса воспитания и обучения на формирование национальной идентичности на основе консолидирующей общенациональной идеи «Мәңгілік ел». Ценностно-ориентированный учебный процесс целенаправленно формирует систему ценностей учащегося. Ценности, в качестве которых в ИОП определены: «казахстанский патриотизм и гражданская ответственность», «уважение», «сотрудничество», «труд и творчество», «открытость» и «образование в течение всей жизни», реализуются через содержание предметов, направления воспитательной работы.

Деятельностный подход лежит в основе принципов построения целей обучения, определения содержания образования, организации образовательного процесса, оценивания учебных достижений учащихся.

Деятельностный подход в организации процесса обучения обеспечивает академическую подготовку учащихся и развитие их самостоятельности на основе сочетания учебной, проектной и исследовательской деятельности. При таком подходе учащийся не получает знания в готовом виде, а «добывает» их сам в процессе собственной учебно-познавательной деятельности. Для этого учебные программы по предметам составлены на основе принципа «спиральности», согласно которой каждая цель обучения и каждая тема по истечении определенных академических периодов рассматриваются вновь с постепенным углублением, усложнением и наращиванием объема знаний и навыков по ним.Классификация и систематизация ожидаемых результатов по таксономическим уровням «знает», «понимает», «применяет», «анализирует», «синтезирует», «оценивает» обеспечивает единство исследовательского, познавательного, практического и эмоционально-эстетического способов познания мира. Кроме того, тесная межпредметная связь, практико-ориентированность, а также связь содержания учебных предметов с жизнью, способствует формированию у учащихся целостного восприятия окружающей действительности и функциональности приобретаемых знаний и навыков.

ИОП определяет состав и структуру содержания образования в Интеллектуальных школах, которые имеют свои отличительные особенности.

Так, введены интегрированные предметы, способствующие формированию целостной картины мира. В начальной школе – это «Введение в науку» и «Познание мира», в начальной и средней школе – «Искусство», в старшей школе – «Казахстан в современном мире» и «Глобальные перспективы и проектная работа». Интеграция содержания в рамках этих предметов дает возможность, не увеличивая учебную нагрузку, оптимально объединить дисциплины для более эффективного освоения учебного материала.

Состав предметов уровней начального, основного среднего и общего среднего образования, определенный в ИОП, обеспечивает преемственность и согласованность содержания образования. Например, новый предмет начальной школы «Введение в науку» закладывает основы понимания химии, физики, биологии, географии в основной школе. Предмет «Познание мира» закладывает основы знаний по общественно-гуманитарным дисциплинам. В основной школе изучение курсов биологии, географии, физики и химии начинается одновременно, что способствует формированию целостного научного восприятия мира.

В целях создания условий для обучения старшеклассников в соответствии с их интересами и намерениями в отношении продолжения образования, в 11-12 классах предусмотрена профилизация обучения, которая в практическом плане реализуется через обеспечение выборности предметов. Предлагается гибкая система выбора учебных предметов на двух уровнях обучения – углубленном и стандартном. Учащийся по своему усмотрению самостоятельно выбирает значимые для себя учебные предметы, изучаемые как на углубленном уровне, так и на стандартном уровне обучения. На углубленном уровне, который характеризуется большим количеством часов, чем стандартный уровень, изучаются профильные предметы (предметы естественно-научного цикла). На стандартном уровне изучаются непрофильные предметы.

Модель старшей школы

Всего 11 предметов

УГЛУБЛЕННЫЙ УРОВЕНЬ

	Обязательные					
1	Математика					
2	Английский язык					
3	Глобальные перспективы и проектная работа					
	По выбору					
	Вариант 1	*Вариант 2*	*Вариант 3*	*Вариант 4*	*Вариант 5*	*Вариант 6*
4	биология	химия	информатика	химия	химия	биология
5	физика	физика	физика	биология	информатика	информатика

СТАНДАРТНЫЙ УРОВЕНЬ

	Обязательные					
1	Казахстан в современном мире					
2	Литература					
3	Физкультура					
4	НВП					
	По выбору					
	Вариант 1	*Вариант 2*	*Вариант 3*	*Вариант 4*	*Вариант 5*	*Вариант 6*
5	География	Русский язык	География	География	Экономика	Экономика
6	Экономика	Казахский язык	Русский язык	Казахский язык	Русский язык	Казахский язык

Обучение в старших класса направлено на академическую подготовку учащихся для поступления в высшие учебные заведения и развитие самостоятельности учащихся.

Академическая подготовка учащихся обеспечивается усилением фундаментальности образования. Проектная и исследовательская деятельности учащихся старших классов, в том числе и через содержание предмета «Глобальные перспективы и проектная работа», обеспечивают условия для формирования самостоятельности выпускников школы.

Согласно ИОП в Интеллектуальных школах реализуется модель трехъязычного образования. Несмотря на то, что учащиеся Интеллектуальных школ обучаются по естественно-математическому профилю, программа трехъязычного образования направлена на формирование у учащихся высокого уровня владения тремя языками.

Трехъязычное образование в Интеллектуальных школах реализуется через:

- изучение казахского, русского и английского языков как отдельных языковых дисциплин;
- использование казахского, русского и английского языков для изучения неязыковых предметов;
- организацию внеклассной деятельности на казахском, русском и английском языках.

Обучение трем языкам в Интеллектуальных школах основано на коммуникативном подходе, который направлен на развитие четырех навыков речевой деятельности: слушание, говорение, чтение и письмо.Язык изучается в соответствии с его важнейшими функциями: коммуникативной, мыслительной, познавательной, регулятивной. Моделируется среда обучения, приближенная к естественным ситуациям, способствующая развитию речи и творческих способностей учащихся.Практическая направленность учебных программ по трем языковым дисциплинам позволяет учащимся применять полученные знания в решении

учебных и жизненных проблем, например, при написании эссе, выполнении проектных работ, при обсуждении различных тем на трех языках и т.д.

Программы обучения второму и третьему языкам Интеллектуальных школ соотнесены с положениями Общеевропейской рамки владения иностранными языками (CEFR)[1].Уровневое обучение позволяет качественно повысить изучение языков и отслеживать прогресс учащихся в достижении определенных уровней на определенном этапе.

Помимо изучения трех языков, как языковых дисциплин, отдельные предметы преподаются на казахском, русском и английском языках вне зависимости от языка обучения учащихся. Такие предметы, как «Познание мира» (в 3-5 классах), «История Казахстана» (в 7-10 классах), «География» (в 7-12 классах), «Основы права» (в 9 классе), «Казахстан в современном мире» (в 11-12 классах) изучаются *на казахском языке.* Курс интегрированной литературы в старшей школе преподается на казахском и русском языках. «Всемирная история» и «Информатика» изучаются *на русском языке.* Преподавание предметов «Физика», «Химия», «Биология», «Информатика», «Экономика», а также «Глобальные перспективы и проектная работа» в старшей школе ведется *на английском языке*.

Учителя неязыковых предметов, которые преподают предметы на втором/третьем языке, применяют подход предметно-языкового интегрированного обучения (CLIL). Предметно-языковое интегрированное обучение – это изучение предметов посредством второго или третьего языка и совершенствование владения языками через изучение содержания неязыковых дисциплин.

Оценивание результатов обучения в Интеллектуальных школах осуществляется с применением системы критериального оценивания.

Критериальное оценивание – процесс оценивания, основанный на сравнении учебных достижений учащихся с четко определенными заранее известными всем участникам учебного процесса (учащимся, администрации школы, педагогическому коллективу, родителям и иным законным представителям) критериями оценивания, соответствующими целям и содержанию основного среднего образования, способствующими формированию учебно-познавательных способностей учащихся.

Критериальное оценивание основано на взаимосвязи преподавания, обучения и оценивания. Результаты критериального оценивания используются для эффективного планирования и организации образовательного процесса.

Эксперты ОЭСР в своем Обзоре среднего образования в Казахстане (2014 г.) отметили, что *«Назарбаев интеллектуальные школы уже стремятся обучить своих учеников навыкам ведения научных исследований, решения проблем и навыкам критического мышления. При этом в процессе проведения оценки уровня успеваемости и достижения своих учащихся, НИШ использует критерии, требующие от учащихся демонстрировать все навыки мышления»* (ОЭСР, Обзор среднего образования в Казахстане, 2014).

Таким образом, в Интеллектуальных школах реализуется инновационная образовательная программа, сопоставимая с международно признанными стандартами, и которая является интеллектуальной собственностью страны.

[1] CEFR –Рамка была разработана под эгидой Совета Европы в 1990 годы и официально опубликована в 2001 году. Более 47 Европейских стран используют эту рамку для более чем 20 иностранных языков.В ноябре 2001 года резолюция Совета ЕС рекомендовала использование CEFR для создания национальных систем оценки языковой компетенции.

Торманов Н.Т., Аблайханова Н.Т., Маутенбаев А.Ә., Уршеева Б.И.

КІРІКТІРІЛГЕН ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ ЖАЙЛЫ ТҰЖЫРЫМДАМАЛАР (МЕКТЕП-КОЛЛЕДЖ-УНИВЕРСИТЕТ)

Қазақстан Республикасының егемендік алған 1991 жылынан бастап, қоғамдық өмірде, оның ішінде білім саласында өтпелі кезеңдер болды. Қазіргі таңда білім беру саласында негізгі кешендерінде тұрақтылық орныққандығын байқауға болады. Әсіресе, мазмұнында, құрылымында, технологиясында белгілі стандарттар арқылы іске асырылуда.

Алғашқы жылдағы мектеп қабырғасында жеке пәндерді әсіресе, биология, химия, экология, методика т.б. тереңдетіп, оқылатын сыныптар қалыптаса бастаса, бертін келе гимназия, лицей, колледждер, ашылып, білім беру сапасына көңіл қойыла бастады. Осыдан кейін колледж, лицейлер мен жоғары оқу орындары ықпалдасып, орта мектеп пен жоғары оқу орындары тығыз интеграциялана бастады.

Кіріктірілген оқыту жүйесі арқылы жоғары оқу орындары өздерінің болашақ контингентін қалыптастыруға мүмкіндік алады. Оқу жүйесін жаңғыртудың бір жолы үздіксіз білім беру моделін жасау арқылы мектеп оқушыларын өмірмен байланыстыруды қамтамасыз ету және сыртқы білім беру ортасымен қарым-қатынасын дамыту. Үздіксіз білім беру оқу процесін жәй ғана механикалық жеңілдету емес, бұл ең алдымен барлық оқу жүйелерінің элементтерін түбегейлі интеграциялау. Басқаша айтқанда мынандай нәтижеге жетуге бағыттау: білгірлігі, кәсіби құзыреттілігі, мәдениеттілігі және менталитеті.

Қазіргі таңда оқу бағдарламасының формасы мен әдістемелерінде «мектеп- лицей- колледж -жоо» жүйесінде алшақтық байқалады. Сондықтанда әлеуметтік тұрғыдан талдау жасау барысында үздіксіз оқу жүйесін жетілдіру мәселесі, әсіресе аралық баспалдақтарының өзара байланыста болуын қамтамасыз ету. Бұл дегеніміз, тек педагогикалық маңызды мәселе емес, әлеуметтік маңызды мәселе. Үздіксіз білім берудің ерекшелігі, бірінші деңгейінен яғни мектеп қабырғасынан басталуы керек. Атап айтар болсақ, болашақ кәсіби мамандықты таңдауды жоғарғы сыныптардан (9,10,11) баста қолға алу арқылы, әрбір оқушының болашақ өмірде кәсіби мамандығын дұрыс таңдай отырып, шеберлігін, іскерлігін дамытуға жол ашады.

Ал келесі білім беру деңгейі лицей-колледж оқушыларды олардың гуманитарлық және кәсіптік білімінің қалыптасуына жол ашады. Лицей қабырғасында оқу арқылы бала бірнеше мамандық алатын болса, ал колледж деңгейінде арнаулы жоғары кәсіби маман алуға мүмкіндігі бар. Бірақ заманауи талап оқу үрдісінің, олардың деңгейлерінің жетістіктері мен кемшілктерін қайта мәнін тереңдетіп, түсініп, мамандар дайындауда барлық деңгейлерін қамтамасыз ететіндей кіріктірілген оқу бағдарламасын қалыптастырған жағдайда ғана ойлаған мақсатымызға жетеміз. Сондықтанда оқу жүйесінің әрбір деңгейлерінің (орта білім (мектеп-лицей), орта кәсіби білім, жоғарғы білім (бакалавр, магистр) арасындағы басты принципі: оқу жоспарын және бағдарламасын, олардың сабақтастығын және үйлесімділігін өзара байланысын сақтау, әрбір деңгейін бітіргеннен кейін шәкірттерге арнаулы құжатты заңды түрде тапсырып, оның қабілеттігін, мүмкіндіктерін, тілегін қанағаттандыруды қамтамасыз етуі тиіс.

Сонымен қатар, мамандық таңдауды және кәсіби маман дайындау жұмыстарды еңбек нарығының сұранысына байланыстырып үгіт-насихат жұмыстар жүргізу керек. Насихаттауды мектеп қабырғасынан әрбір пән мұғалімдеріне жүктегенде дұрыс.

Бүгінгі таңда үздіксіз білім беру траекториясын дайындау ең басты қажеттілік. Осылардың аралық байланыстарын іске асыру механизмі оқу процесі, ол әрбір тұлғаның өз тағдырын өзі анықтау, өзін-өзі таныту, көрсету. Осындай талаптың қойылуының өзектілігі мен маңыздылығы әлеуметтік сұранысқа және Қазақстан Республикасының «Білім беру» заңындағы басымдылық болып саналады.

Әл-Фараби атындағы биология және биотехнология факультетінде «Биология»және «Биология-педагогика» мамандығында бакалавр деңгйеінде білім алушы мамандардың 70-80% бітіргеннен кейін мектеп, лицей және колледж қабырғасында биология пәнінен сабақ беруге тиісті құжат алады. Осыған байланысты кафедра ұстаздарын «Биологияны оқыту әдістемесі» пәнінен білім беру кезінде және педагогикалық практика өткізу барысында, оқу бағдарламасының мазмұнын, формасын яғни гуманитарлық, жаратылыстану пәндерінің тереңдетіліп жүргізілетін ерекшеліктерін ескере отырып жүргізуге көңіл бөледі.

Осыған байланысты мектеп, лицей және жоғары оқу орындарындағы сабақтастық жүйені тиімді іске асыру үшін мынандай мәселелерге көңіл бөлген жөн:

- лицей мен жоғары оқу орындары арасындағы дидактикалық өзара әрекеттестік;
- лицей мен жоғары оқу орындары арасындағы құрылымдық, мазмұндық және процестік қауымдастық;
- кәсіби білім беру және бейіндік қызметтік атқарудағы өзара байланыстың жүйелі жүргізілуі;
- лицей мен жоғары оқу орыны мұғалімдерінің жаңа ақпараттарды талқылау барысында ғылыми-әдістемелік байланысты пайдалануды дұрыс жолға қоя білу;

Сондықтанда, білім берудің жаңа парадигмасын, яғни өркениетті бағдар түрғысында, мемлекеттік стандартқа сай, жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыруға байланысты бағытталған, интеллектуалды білім орталығы ретіндегі инновациялық ұжымда жүргізілгені жөн. Дәл осындай ортада адамдардың бірін-бірі қабылдауы, түсінуі, еліктеу, сендіру және нандыру біріккен іс-әрекеті оңай және тиімді іске асырылады.

Кіріктірілген оқу жүйесінің оның ішінде «лицей-колледж-жоо» тиімділігі жаңа әлеуметтік жағдайға байланысты туындалып отырған заман талабы деп қарастыруға болады. Оның басты себебі, қазіргі еңбек нарқының талабына бейімделген, бәсекелестікке қарсы тура алатын мамандар дайындауды басты басымдылық ретінде қарайды.

Сонымен қатар үздіксіз білім беру жүйесі Ұлттық мәдениетімізді сақтап, дамытып және оны байытуға мүмкіндік туғызады. Тағы да бір басты ерекшелігі гуманистік жүйесіндегі бейінділік, көпдеңгейлігі пәнаралық оқыту арқылы болашақ маман қосымша білім алуға мүмкіндік алады.

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ

Садыханова Д.А., Арзаева М.Ж. Функциональная модель эффективного практико-ориентированного обучения в высшем учебном заведении **3**
Садыханова Д.А., Садыханова Г.А. Формирование профессиональных навыков у студентов экономических специальностей: метод междисциплинарных компетенций **6**
Салқынбаев М. Шығыс әдебиетін оқытудың заманауи жолдары **9**
Сапаева Г.Е., Тастемирова Г., Тилеужанова Г.Т. Шетелдік тыңдаушыларды ҮБТ мен КТ-ге даярлаудағы тиімді әдістер мен тәсілдер **12**
Сапақова С.З. Білім беру саласында және үздіксіз білім алуда қолданылатын тегін онлайн платформалар және оларды пайдалану ерекшеліктері **14**
Сарсекеева Н.К. Инновационные методы и технологии литературоведческих исследований (из опыта работы в магистратуре казну им.аль-Фараби) **17**
Сатыбалдина Н.К., Аймаганбетова О.Х., Кунанбаева М.Н., Ахтаева Н.С., Байшукурова А.К. Опыт преподавания дисциплины «Этика личного и социального успеха» на гуманитарных факультетах КазНУ им. аль-Фараби **21**
Смағұл М.Ж. Интегралды аудан мен көлем табуға қолдануды оқытудың методикасы **25**
Сулейменова О.Я. Орынбекова Б. С. Шоғырландырып-қарқынды оқыту технологиясын жалпы химия курсының зертханалық сабақтарында қолдану **26**
Сулейменова О.Я., **Тәліпбекова Ә.Ж.** Бейорганикалық химия курсын оқытуда ақпараттық және коммуникативтік технологиялардың дидактикалық құралдарын қолданудың жолдарын іздестіру **30**
Султангалиева Г.С., Алтаев А.Ш. Компетентностный подход как методологический принцип в преподавании исторических дисциплин **32**
Сүлейменова З.І., Тапеева С.Қ. «Ықтималдықтар теориясының қосымша тараулары» атты таңдау курсының бағдарламасы мен маңыздылығы **35**
Таирова Н.Н. Система Mendeley в рамках дисциплины «Информационные системы в науке и образовании» **38**
ТаныбаеваА.К., Абубакирова К.Д., Мурзагалиева М.Г. Использование инновационных технологий и интерактивных методов обучения в учебном процессе **41**
Тарақов Ә.С. «Әлем әдебиеті және көркем аударма» пәнін оқытудың әдістемелері **44**
Ташкеева Г.К. Применение методов интерактивного обучения вобразовательной среде высших учебных заведений **46**
Тен Ю.П. Инвариантные технологии обучения в преподавании корейского языка на кафедре дальнего востока КазНУ им. аль-Фараби **51**
Тилеужанова Г.Т., Тастемирова Г.А., Сапаева Г.Е. Тыңдаушыларға тіл үйретуде ақпараттық технологиялардың қолданылуы **55**
Токкарина А.М. Жапон жазуындағы иероглифтердің қазіргі замандағы жағдайы **57**
Тоқбергенова А.А. 5В090300-“Жерге орналастыру” мамандығы студенттеріне “Жер ресурсын басқару” пәнін оқытудың инновациялық әдістері **60**
Тоқсанбаева Н.Қ., Жубаназарова Н.С., Құнанбаева М.Н. Жоғары оқу орнындағы студенттерге оқытудың инновациялық технологияларын пайдалану арқылы білім берудің әдіснамалық маңыздылығы **63**
Торманов Н.Т., Тусупбекова Г.А., Уршеева Б.И., Скендирова А. Заманауи инновациялық технология және оқу үрдісіне пайдалану **66**
Төлешова Ұ.Б. Студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыруда ассоциограмма әдісін қолданудың тиімділігі **68**
Тугелбаева Л.М., Рыскалиева Р.Г., Ашкеева Р.К. Бейне дәрістер көмегімен «галогендер» тақырыбын түсіндірудің маңызы **71**
Тулеуханов С.Т., Швецова Е.В., Кулбаева М.С. Опыт реализации программы МООК по курсу «Биофизика» **74**
Тунгатаров Н.Н. Опыт реализации кейс-метода в трехмерном полигональном моделировании **76**
Утегенова М.Е. Арнайы құқық пәндері сабағында жаңа технологияның тиімді әдіс тәсілдері арқылы студенттерді шығармашылыққа баулу **78**

Хакимова Т.Х. , Тюлепбердинова Г.А., Адилжанова С.А. Цифрлық бейнелеуді үйымдастыруды компьютерде оқыту 80
Хамитова М.Н. Қазақ тілі сабағында конструктивті оқытуды пайдаланудың тиімділігі 84
Хан Р.А. Инновационные технологии в преподавании литературы 86
Харасова М.М. Использование активных методов и средств обучения по дисциплине информационные технологии 89
Черикбаева Л.Ш., Шмыгалева Т. А., Тюлепбердинова Г.А., Адилжанова С.А.,Темірбекова Ж.Е. «Cisco packet tracer» программалық өнімін компьютерлік желі пәнін оқыту процесінде пайдалану 93
Шадаева М.Т. Жапон тілі пәні бойынша студенттің өзіндік жұмысында (СӨЖ) адами ресурстарды қолдану тәжірибесі 96
Шадкам З. Шет тілін үйретудегі негізгі қағидалар 98
Шайхынова М.Ж. Сущность прагматического подхода к исследованию научной речи 101
Шалахметова Т.М., Нуртазин С.Т., Тоимбетова К.А., Суворова М.А., Ондасынова А.С., Сутуева Л.Р. Инновационное обучение: использование интерактивных технологий при чтении морфологических дисциплин 105
Шеденова Н.У. Метод социальной автобиографии в преподавании гендерных дисциплин 107
Шмыгалева Т.А., Черикбаева Л.Ш. Актуальность разработки автоматизированных систем управления 111
Цой М.О. Методика преподавания (говорение) 114
Цычуева Н.Ю. Методы практикоориентированного преподавания основ применения космической съемки в картографии 119
Якубаева К.С. Изучение возвратных глаголов на занятиях русского языка как иностранного 121
Бекмухаметова А.Б. Использование инновационных методов обучения по дисциплине «Экономика казахстана в условиях глобализации» 125
Сартаев С.А., Қалшабаева М.Ж. Оқу үдерісіне Case-Study интерактивті оқыту үлгісін енгізу ерекшеліктері 129
Мәтбек Н.Қ. Сабақта инновациялық әдіс-тәсілдерді қолданудың тиімділігі 132
Казбеков Б.К., Казбекова Ж.Б. Практикоориентированное обучение с использованием проблемного метода 135
Салқынбай А. Б. Қазақ тілін оқытудың инновациялық әдісі 140
Керімбекова Н.Н. «Банктік тәуекелдер» пәнін тәжірибелік бағытта оқыту ерекшеліктері 143
Калтаев А., Тунгатарова М.С. Методика проведения итоговой аттестации по практико-ориентированным дисциплинам 146

ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ
КРУГЛЫЙ СТОЛ

Акимхан А. М. Профессиональная аккредитация образовательных программ как механизм обеспечения качества подготовки специалистов 150
Аскарова А.С., Болегенова С.А., Шортанбаева Ж.К. Аккредитация как фактор повышения конкурентоспособности высшего учебного заведения в современных условиях 152
Аубакиров Е.А., Жакирова Н.К., Акбаева Д.Н., Абильдин Т.С. Роль международной и государственной аккредитации образовательной программы по специальности «Химия» 155
Гончарова А.В., Карпенюк Т.А. О подготовке к международной аккредитации образовательных программ по специальности «Биотехнология» 157
Джубатова Б.Н., Надирова Г.Е. Аккредитация: размышления на «неудобные» темы 160
Әбдікерова Г.О. Әлеуметтік жұмыс мамандығының білім бағдарламасын акредиттеудің өзекті сұрақтары 163
Жакупова Г. Механизмы клиентно-ориентированного обучения по образовательной программе специальности 5В051500 «Архивоведение, документоведение и документационное обеспечение управления» 166
Кокебаева Г. К. Использование проектного метода в преподавании исторических дисциплин в вузах 169
Мұхатова О.Х. Тәжірибеге бағытталған оқытудың өзектілігі және мәселелері 173
Турашева С.К., Оразова С.Б., Ерназарова Г.И., Нармуратова М.Х. Аккредитация образовательных программ бакалавриата по специальности «Биотехнология» 177

Шалахметова Т.М., Канаев А.Т., Суворова М.А. , Мухатаева К.А., Ондасынова А.С. Образовательная программа по специальности "Биология" в свете требований международных аккредитационных агентств **180**
Суюнчалиева М. Международная аккредитация **183**
Абылайханова Н.Т., Кулбаева М.С., Уршеева Б.И., Аблайханова Н.Т. Биология. Адам және оның денсаулығы» (9-сынып) пәнін оқытуда жеке тұлғаға бағытталған технологияны пайдаланудың маңызы **188**
Абжанова Ж.С. Из опыта работы республиканского медицинского колледжа по внедрению прикладного бакалавриата по специальности «Сестринское дело» **192**
Архипов Ю.В., Кизбаева Б.А., Смагулова Г.К. Реализация интегрированной образовательной программы через эффективное сотрудничество в рамках концепции школа-университет **194**
Алпысбаева Д.И., Ертаева Б.А. Модернизация профильной школы в рамках непрерывного цикла обучения школа-колледж-университет **199**
Әбдібекова К.Ж., Дауытова Ж.Қ., Ембергенова Қ.Р., Буланова Т.М. ЖОО-ға түсушілер аудиториясында математиканы оқытудың ерекшеліктері **203**
Әділханова Ж. Шетелден келген қазақ диаспорасы өкілдеріне мемлекеттік тілді меңгерту – басты міндет **204**
Әсембаева А.Ш. Қазақ тілі мен әдебиет пәні бойынша оқушыларды үбт-ға дайындаудың тиімді жолдары **206**
Борецкий О.М. Интегрированная программа литературы и кино в рамках концепции «Smart cinema» (совместный проект международной школы алматы и кафедры философии КазНУ) **208**
Буланова Т.М. Халықтың мұрасы - физика сабағында **210**
Ерназарова Г.И., Турашева С.К., Оразова С.Б., Нармуратова М.К. Мәскеу қаласы, м.в. ломоносов университеті, ұстаздардың білімін жетілдіру курсының нәтижесі аясында: мектеп оқушыларын ғылыми жобаларды орындауға дәріптеу мәселелері **213**
Каупенбаева Р.Б., **Ахметова М.А.** Особенности непрерывной многоуровневой подготовки специалистов в едином педагогическом пространстве «школа-колледж-вуз» **217**
Нурканова Р.О., Аппакова М.Н. Развитие колледжа в системе непрерывного цикла обучения «школа-колледж университет» в КазНУ им. аль-Фараби **220**
Жанисов А.Т. Интегрированная образовательная программа назарбаев интеллектуальных школ: содержание и опыт реализации **224**
Торманов Н.Т., Аблайханова Н.Т., Маутенбаев А.Ә., Уршеева Б.И. Кіріктірілген оқу бағдарламасы жайлы тұжырымдамалар (мектеп-колледж-университет) **228**

Ғылыми-әдістемелік басылым

**«БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫН ЖАҢҒЫРТУ:
АККРЕДИТАЦИЯ ЖӘНЕ КАДРЛАР
ДАЙЫНДАУ САПАСЫНЫҢ КЕПІЛІ»**

**46-ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ**

14-15 қаңтар 2016 жыл

4-кітап

ИБ №9185
Басуға 18.02.2016 жылы қол қойылды. Пішімі 60x84 1/16.
Көлемі 19,3 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылыс. Тапсырыс №158.
Таралымы 100 дана. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің «Қазақ университеті» баспа үйі.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.